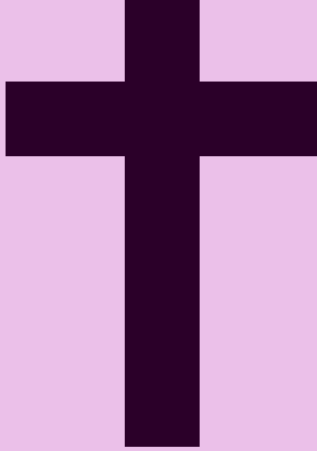

El Nuevo Testamento:
Cuicateco de Teutila

New Testament in Cuicatec, Teutila (MX:cut:Cuicatec,
Teutila)

El Nuevo Testamento: Cuicateco de Teutila

New Testament in Cuicatec, Teutila (MX:cut:Cuicatec, Teutila)

copyright © 1972 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cuicatec, Teutila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cuicateco, Teutila [cut], Mexico

Copyright Information

© 1972, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cuicatec, Teutila

© 1972, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
6bd8292c-2070-5c2d-8b8b-378bf0f66afe

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	45
SAN LUCAS	72
SAN JUAN	115
HECHOS	150
ROMANOS	191
1 CORINTIOS	209
2 CORINTIOS	228
GALATAS	240
EFESIOS	247
FILIPENSES	254
COLOSENSES	259
1 TESALONICENSES	264
2 TESALONICENSES	268
1 TIMOTEO	270
2 TIMOTEO	275
TITO	279
FILEMON	281
HEBREOS	282
SANTIAGO	296
1 PEDRO	301
2 PEDRO	307
1 JUAN	310
2 JUAN	315
3 JUAN	316
JUDAS	317
APOCALIPSIS	319

NDUDO NDAH YAHN DIHVO VO JESUCRISTO CHE DIRUN SAN MATEO

Ihyan ndico che ndata yahn Dihvo vo Jesucristo

¹ Tuhca cochi ndata yahn Dihvo vo Jesucristo. Ihyan ndico yahn ye ne, David man, Abraham man.

² Daya Abraham ne, Isaac. Daya Isaac ne, Jacob. Daya Jacob ne, Judá nduco dihno se.

³ Daya Judá nduco Tamar ne, Fares man, Zara man. Daya Fares ne, Esrom. Daya Esrom ne, Aram.

⁴ Daya Aram ne, Aminadab. Daya Aminadab ne, Naasón. Daya Naasón ne, Salmón.

⁵ Daya Salmón nduco Rahab ne, Booz. Daya Booz nduco Rut ne, Obed. Daya Obed ne, Isai.

⁶ Daya Isai ne, rey David. Daya rey David nduco ndahta yahn Uriás ne, Salomón.

⁷ Daya Salomón ne, Roboam. Daya Roboam ne, Abías. Daya Abías ne, Asa.

⁸ Daya Asa ne, Josafat. Daya Josafat ne, Joram. Daya Joram ne, Uzías.

⁹ Daya Uzías ne, Jotam. Daya Jotam ne, Acaz. Daya Acaz ne, Ezequías.

¹⁰ Daya Ezequías ne, Manasés. Daya Manasés ne, Amón. Daya Amón ne, Josías.

¹¹ Daya Josías ne, Jeconías nduco dihno se. Tahn min che din sandado yahn Babilonia preso ihyan nación yahn Israel, quenda se ihyan.

¹² Cuahn che chenan ihyan chahn nación yahn Babilonia, chihndeyan Salatiel, daya Jeconías. Daya Salatiel ne, Zorobabel.

¹³ Daya Zorobabel ne, Abiud. Daya Abiud ne, Eliaquim. Daya Eliaquim ne, Azor.

¹⁴ Daya Azor ne, Sadoc. Daya Sadoc ne, Aquim. Daya Aquim ne, Eliud.

¹⁵ Daya Eliud ne, Eleazar. Daya Eleazar ne, Matán. Daya Matán ne, Jacob.

¹⁶ Daya Jacob ne, José, ihyan min che chihnevaco nduco María, chaco Dihvo vo Jesucristo. Dihvo vo ne, a ihyan min che a va cade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehense.

¹⁷ Ri ndichecun ihyan ndico che cochi rihco ndata ye nde cuahn che quenán Abraham iyehense nde nda ro che quenán David. Me nde ro che quenán David ne, te ndichecun ihyan ndico nde nda ro che chahtenan ihyan nación yahn Israel preso nación yahn Babilonia. Me nde ro min ne, te ndichecun ihyan ndico nde nda ro che chihndeyan Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che a va cade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehense.

Nduhca che chihndeyan Dihvo vo Jesucristo

¹⁸ Tuhca chi che chihndeyan Dihvo vo Jesucristo: Chaco ye, María ne, a va ndudo yahn ye che cahnevaco ye nduco José. Numanahn che metah cahnevaco ye ne, nduco vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ndaca daya ye.

¹⁹ Nducote ndah ihyan José ne, cuahn che checadino ye che quenun daya María ne, hua nahn ye che cora vedecuihno yahn ihyan min. Chemin che chihco dama ino ye che decuihno ye ndudo yahn ye nduco vih, tin deman no ye, cava che hua cadino ihyan.

²⁰ Ate ndihchero ye van yahnde yahn ye ama ángel yahn Dihvo vo Dendiohs, ne rahn ángel me ri ye ihyan:

—José, ndata yahn David, hua dehve rahque, co cahnevaque nduco María. Hua ndeh ndedecadine, te che quenun daya ye ne, a nduco vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.

²¹ Cuahn che cuhndeyan decuañ me ne, cuaconehn che duche JESUS, te a ihyan min che ndedevahn ye ihyan yahn ye, cava che hua conda ihyan chahn, din nunde yahn ye.

²² Tihca chi nducuañ chemin cava che conahn che chihquentiyon Dihvo vo Dendiohs, dirun ihyan profeta tuhca:

²³ Ama ndahta ntuhco ne, conun daya ye. Cuahn che cuhndeyan ne, conan che duche Emanuel.

Ché tihca duche ne, conahn che Dendiohs nduco ye uvo.

²⁴ Cuahn che ntuche José ne, dinahn ye nduhca che chihquentiyon ángel me ihyan, ne chihnevaco ye nduco María.

²⁵ Ate metah conan cuma ye ihyan nde chuh ro che chihndeyan decuañ me. Cuahn che chihndeyan decuañ me ne, JESUS chaconahn ye che duche.

2

Chahn ihyan devano nevahnecon ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Chihndeyan Dihvo vo Jesucristo yan Belén, estado yahn Judea, cuahn che quenán rey Herodes rihquentiyon ye estado min. Tahn min ne, o ino ihyan devano che chica ye yahn yahn cuahn nan che rigundah yahn ne, nda ye yan Jerusalén,

² ne tumerune ye:

—¿Ti quenán rey yahn ihyan nación yahn Israel che a chihndeyan ye ne? A devano nuhn che a va ye, te a ndihchero nuhn iyon che rihco ro che a chihndeyan ye. Chemin che cochi nuhn ndeva nuhn yavenan ye.

³ Cuahn che checadino rey Herodes che tihca ne, ama ndeh ndedecadino se. Namin nducoyaca ihyan yan Jerusalén ama ndeh ndedecadino ye.

⁴ Tuhme chihquentiyon rey me che ndo dama chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, ne tumerune se ti va cade che cuhndeyan ihyan che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyeahnse.

⁵ Ndahconan ihyan chahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—Yan Belén, estado yahn Judea, va cade che cuhndeyan ye, te dirun ihyan profeta tuhca:

⁶ Yan Belén, estado yahn Judea ne, co cuande van yan rahte yahn estado min, te min va che cuhndeyan ihyan ndinan che din ye cudadó ihyan yahn Dendiohs, ihyan nación yahn Israel.

⁷ Chihno min ne, cuahn ndeh cah rey me ihyan devano chahn, ne tumerune se ihyan deh ro niyon che chihnde ro iyon me.

⁸ Tuhme chihquentiyon se ihyan chahn, ne rahn se:

—Cuahn nchuhn yan Belén, tumerune ndah ne ti quenan decuah me, ne cuahn che a ntaca ne ne, checu ne ndudo yahn cava che namín cahn ndevá yavenan.

⁹ Chihno chihcovan ihyan chahn che rahn rey me ne, quendi ye cuahn ye. Tuhme iyon me ne, quendahnán cuahn nde nda cuaco nan che quendite decuah me, ne min quendihco.

¹⁰ Cuahn che ndihchero ihyan chahn che quendihco iyon me min ne, ama chi yeno ye.

¹¹ Chenda ye chete vah, ne cuahn che ndihchero ye lihn me nduco chaco Mariá ne, chehntihya ye ndeva ye yavenan. Tuhme nahne ye yave nan che chenun tume yahn ye, ne tendah ye diyahnguan man, cuhn man, nundedan che duche mirra man, cah ye co yahn lihn me.

¹² Chihno min ne, cah Dendiohs che checadino ihyan chahn van yahnde yahn ye che metah ndaconan ye nan quenen Herodes, ne chemin che chahconan ye yune, conahn ye van vaco ye.

Chano José, quenda ye Mariá nduco lihn me, cuahn ye nación yahn Egipto

¹³ Cuahn che a conahn ihyan devano chahn ne, ndihchero José van yahnde yahn ye ama ángel yahn Dihvo vo Dendiohs, ne rahn ángel me ri ye ihyan:

—Cuiquenda sahn dihn nduco chaco se, ne codin vi, cuehn cuahn nación yahn Egipto. Min conen nde ro che cahcantiyón che ndaconen, te Herodes ne, nuhn se sahn dihn me cava che cahno se sahn.

¹⁴ Ndetahno quenda José sahn dihn me nduco chaco se chete rahn, cuahn ye cuahn nación yahn Egipto.

¹⁵ Min chahtenan ye nde nda ro che chih Herodes. Tihca chi cava che conahn

ndudo che cah Dendiohs, dirun ihyan profeta tuhca: “Nde nación yahn Egipto quenda Dayá.”

Dechuh Herodes sandqdo, chahn se chihno se checahya

¹⁶ Cuahn che tumacadino Herodes che chahcotahn ihyan devano chahn yahn se ne, ama chi tan se, ne dechuh se sandqdo yan Belén man, yan che nino min man, che chihno se nducoyaca decuah chahn, nde checahya che a ri o nduyo, te a tih va ro che ndihchero ihyan devano chahn iyon me.

¹⁷ Nduco tihca chinahn ndudo che dirun ihyan profeta Jeremías tuhca:

¹⁸ Ama rah ran ihyan man, ama raco ye man, anduhneca ndete che man Raquel raco ye cava daya ye.

Hua ndaca ye vedechahntino, te a chihno chihno se daya ye.

¹⁹ Cuahn che a chih Herodes ne, min nación yahn Egipto ndihchero José van yahnde yahn ye, ama ángel yahn Dihvo vo Dendiohs, ne rahn ángel me ri ye ihyan:

²⁰ —Cuendiquenda sahn dihn me nduco chaco se, ne conahn nación yahn Israel, te a chih sahn che nahn cahno se sahn.

²¹ Tuhme ndiquenda José sahn dihn me nduco chaco se, ne ndaconan ye nación yahn Israel.

²² Ate checadino José che Arquelao rihquentiyon se menun chida se estado yahn Judea, ne hua chihquino ye quenan ye estado min. Tuhme cah Dendiohs che checadino ye van yahnde yahn ye, ne cuahn ye estado yahn Galilea.

²³ Min quenan ye ama yan che duche Nazaret. Tihca chi cava che conahn nduhca che dirun ihyan profeta yahn Dihvo vo Jesucristo tuhca: “Nazareno cahma ihyan yahn ye.”

3

Juan Bautista ne, rahndudo ye yahn nan che metah duhva

¹ Tahn min ne, nda Juan Bautista estado yahn Judea, yahn nan che metah duhva. Min cahndudo ye

² ne rahn ye:

—Cuento ino nchuhn nunde yahn ne, te Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero ne, a nun cuahn cahcantiyon ye.

³ A yahn Juan che dirun ihyan profeta Isaías tuhca:

Cuahndudo ama ihyan yahn nan che metah duhva, ne cahma ye tuhca:

“Cuihcuyan nchuhn chedave yahn ne cava che nevahnecon ne Dihvo vo.”

⁴ Tino yahn Juan ne, ndiya nduco yahn camello, ne quenan chete ye ama ima.

Reh ye ama nan yahcadahn man, rih ye nedih yahn che va van chano man.

⁵ Ihyan yan Jerusalén man, ihyan che vate ye tama te o yan estado yahn Judea man, chihto ico Jordán man ne, rahn ye rihnevan ye che rahndudo Juan.

⁶ Rentuma ino ye nunde yahn ye, ne rehdenune Juan ihyan, min ico Jordán.

⁷ Ama yahn sahn fariseo man, sahn saduceo man, renda se çava che cuehdenune Juan sahn. Ate rihya ye sahn:

Nchuhn ne, nduhchan cu tan tihchan ne. ¿Duh te cuande nchuhn che din nun ino ne çava che ndevahn ne yahn castigo yahn Dendiohs che va che co ne?

⁸ Cuahtenan nchuhn nduhça che rahtenan ihyan che rento ino ye nunde yahn ye numacuahn chedave yahn ye.

⁹ Hua ndere ndonan man ne nchuhn che ndata yahn Abraham nchuhn, te ndete che nahn Dendiohs che ndere co yahn ndata yahn ihyan min ne, nde tu che tuhchan co din ye che ndaçondā ihyan che co cuande ye nan ndata yahn ye.

¹⁰ Man ne, anduhneca ndete che a va yan cu tin çava che çata dihyoduto yahn. Nducuahñ yahn che hua cochihve ndute yahn ne, çata, conun vaçoyahn. Atihnoca co nduco nchuhn che hua cochihve che redin ne, te va che co ne castigo.

¹¹ "U ne, rehdenuné nchuhn çava che co ro che a nto ino ne nunde yahn ne. Ate a nun cochi tama ihyan che tahque yudo vederihquentiyon quanen cuma ye che co u, che nde hua rignonun chihvé çava che co mozo yahn ye. Ihyan min ne, din ye che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan man, din ye castigo ihyan nunde man.

¹² Nduhça che retive yato ihyan trigo, rih ndah ye, ne renedin dama ye dache yama yahn, rihquiyahn ye ne, tihça a nun techecade ihyan min yahn nducoyaca ihyan. Ihyan che ndah ihyan ye nan Dendiohs ne, quenda ye ihyan vahchetero, ne ihyan che duhtuno ihyan ye ne, dechuh ye ihyan van ruchiyahn che hua ndā ro che ntoh.

Chedenune Dihvo vo Jesucristo

¹³ Tahn min ne, chica Dihvo vo Jesucristo estado yahn Galilea, ndā ye ico Jordán nan quanen Juan çava che cuehdenune ye ihyan.

¹⁴ Ate rahn Juan ri ye ihyan:

—U che rendotenán ndih çava che cuehdenune ne u, ¿taça che u cuehdenuné ndih?

¹⁵ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nahn che cuehdenune u, te redin yahn che dinahn vo nducuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

Tuhme chehdenune Juan ihyan.

¹⁶ Chihno chedenune Dihvo vo ne, ndiquenda ye van nune. Ura min ndihchero ye Vaco Ndah yahn Dendiohs che chica vahchetero. Decā ro icui decā ro, ne chiya, quenun ihyan.

¹⁷ Tuhme chenun ama ndudo che chica vahchetero che rahn tuhça:

—Sahnguh che Dayá. Yahinó sahn. Ama yenó che va se.

4

Chundah ne, tumarande se Dihvo vo Jesucristo

¹ Chihno min ne, din Vaco Ndah yahn Dendiohs che cuahn Dihvo vo ama cuan, yahn nan che metah duhva, çava che tumarande chundah ihyan.

² Min quanen ye chete che o raco ro, ne hua cheh ye. Chihno min ne, chi cuico ye.

³ Tuhme chahn ndā chundah, ne rahn se ri se ihyan:

—Ndete che Daya Dendiohs ndih ne, codin ne che tu che tuhchan ne, ndaçondā pan.

⁴ Ate ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—A ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça: "Ndiyu deman pan che rendotenan ihyan, te namin rendotenan ye ndudo yahn Dendiohs."

⁵ Chihno min ne, quenda se ihyan nde tin yaco yahn yan Jerusalén.

⁶ Rahn se ri se ihyan:

—Ndete che Daya Dendiohs ndih ne, çava ne muhn, co ne nde ndiyahn, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça:

Çahcantiyon Dendiohs ángel yahn ye che din ye cudado ndih,

çava che hua dehva co yahn ne.

⁷ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Namin ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça: "Hua tumerende Dihve Dendiohs."

⁸ Chihno min ne, quenda chundah me ihyan ama tin ico yaco, ne nahma se ihyan nducuahn vederihquentiyon che va iyehñse.

⁹ Rahn se ri se ihyan:

—Ndete che cahntihya ne nan, ndeva ne yavenán ne, té nducuahn vederihquentiyon che tahchan ndih.

¹⁰ Ate ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—Cuavi nan, chundah, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça: "Cuendeva yavenan Dihve Dendiohs. A ihyan min no codinehn yahn ye."

¹¹ Tuhme chihcoman chundah me ihyan, ne ndā ángel chinduco ye ihyan.

Canan Dihvo vo Jesucristo ntiyon yahn ye

¹² Cuahn che checadino Dihvo vo che quenun Juan vacoyahn ne, conahn ye estado yahn Galilea.

¹³ Ate hua quenan ye yan Nazaret. Tahque ndah ye ne, cuahn ye quenan ye yan Capernaum, yahn yahn Zabolón man, Neftalí man.

¹⁴ Tihca chi cava che conahn nduhca che dirun ihyan profeta Isaías tuhca:

¹⁵ Yahn yahn Zabolón man, Neftalí man, chihto yune che rahn nan vine man, tama lado yahn ico Jordán man,

estado yahn Galilea, yan vaco ihyan tama nación man,

¹⁶ min ne, anduhneca ndete che man nan che vate ihyan.

Ate nda ro che anduhneca ndete che condihco dave nan ye.

Ihyan che vate ye min ne, cahnda yahn ye anduhneca ndete che a vate ye tah vederih.

Ate nda ro che anduhneca ndete che co dave yahn ye.

¹⁷ A nde tahn min canan Dihvo vo rahn-dudo ye, ne rahn ye:

—Cuento ino nchuhn nunde yahn ne, te Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero, a nun cuahn cahcantiyon ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, yahve ye cun ihyan che retah yahca cava che conduco ye ihyan

¹⁸ Ama yune ne, quechica Dihvo vo chihto vine yahn Galilea. Ndiherero ye o ihyan retah yahca, Simón Pedro man, dihno ye Andrés man. Ura min ne, rentihyon ihyan chahn yana chete vine me cava che cotah ye yahca.

¹⁹ Tuhme rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuhn vo conduco nchuhn u, ne ndotenan che din dama ne yahca ne, cacuahn nchuhn cava che din dama ne ihyan, conduco ye u.

²⁰ Ndetahno chihcoman ihyan chahn yana yahn ye, ne cuahn ye nduco Dihvo vo.

²¹ Tah cuahn cana nan me ne, ndiherero ye o daya Zebedeo, Jacobo man, Juan man. Chenun ye chete barco nduco chida ye, rentahyon nan ye yana yahn ye. Namin yahve Dihvo vo ihyan,

²² ne ndetahno chihcoman ye chida ye man, barco me man, cuahn ye nduco Dihvo vo.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye ama yahn ihyan

²³ Chihno min ne, quechica Dihvo vo numacuahn yan yahn Galilea, ricuahn ye nduh cuan vaco yahn ihyan nación yahn

Israel. Rahn-dudo ye nduhca che rihquentiyon Dendiohs ihyan yahn ye, ne redin ye che rendoyahn ihyan cah.

²⁴ Nde numachahte nación yahn Siria chetuhn ndudo yahn vederihno che redin ye, ne ama chengu ihyan ihyan cah yahn ye, ihyan che rih dihca ye man, ihyan che ndi cheche ye man, ne din Dihvo vo che ndoyahn ye. Namin ihyan che chenun vaco chihnga ihyan ne, ndetendah Dihvo vo vaco chihnga chahn.

²⁵ Ama yahn ihyan chinduco ye ihyan, ihyan estado yahn Galilea man, ihyan estado yahn Judea man, ihyan yan Decápolis man, ihyan yan Jerusalén man, ihyan che vate ye tama lado lco Jordán man.

5

Dihvo vo Jesucristo ne, cahndudo ye ama tingüete

¹ Cuahn che ndiherero Dihvo vo che ama yahn ihyan chenun ye min ne, cocha ye ama tingüete, chihnde ye. Tuhme ndo dama ihyan che ritahno ye ihyan nan ye,

² ne chicuahn ye ihyan chahn tuhca:

³ —Ihyan che ri ndache ye yahn che chendihco ye nunde ne, ndah ro yahn ye, te cuahtenan ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

⁴ Ihyan che ran ye ne, ndah ro yahn ye, te necah Dendiohs vedechahtino ihyan.

⁵ Ihyan che necun ye ne, ndah ro yahn ye, te cuahtenan ye iyehne nduhca che necah Dendiohs ndudo yahn ye.

⁶ Ihyan che ama nahn ye che runecade cuahtenan ye ne, ndah ro yahn ye, te conan Dendiohs ihyan cava che conahn nduco ye.

⁷ Ihyan che renan vahino ye ihyan chenahn ne, ndah ro yahn ye, te conan vahino Dendiohs ihyan.

⁸ Ihyan che hua chendihco ye nunde ne, ndah ro yahn ye, te ndeva Dendiohs ihyan.

⁹ Ihyan che riyahve ye ihyan cava che ndo yan ye nduco vih ne, ndah ro yahn ye, te nedin daya Dendiohs ihyan.

¹⁰ Ihyan che redin tan ihyan nduco ye yahn che runecade vatechica ye ne, ndah ro yahn ye, te rihquentiyon Dendiohs ihyan.

¹¹ Ndah ro yahn nchuhn cuahn che cahma tan ihyan nduco ne man, din tan ye nduco ne man, ndere cahma nunde ye yahn ne man, yahn che ritahno ne u.

¹² Cuahn che tihca cuahno co ne ne, co yeno ne, te ndeva Dendiohs nchuhn, cuahtenan ne vahchetero. A devano ne te a tihca chahno chi ihyan profeta che chahte ye a rahn me, din tan ihyan nduco ye.

Ejemplo yahn ima

¹³ Ima ne, ama richihve, ate ndete che necan, che metah chihn dihne ne, ametah

cochihve. Va che cahtera ihyan, condinun condinahnno ye. Chemin che nahn che din nchuhn cudado vederihquentiyon che chenana cuma ne.

Ejemplo yahn yahn

¹⁴ 'Nduhca che richihve yahn che ri ro dave nan ihyan muhn iyehense ne, tihca richihve nchuhn cava nducoyaca ihyan, te a devano ne vederihquentiyon yahn Dendiohs. Yan ne, rihco ihyan ama tin ico, te nahn ye che ndah co ro.

¹⁵ Namin cuahn che nahn yahn ihyan ama yahn ne, rihco ye nan che yaco cava che co ro dave nan ihyan che chenun ye chete vah. Hua rihco ndeh ye man ama cajon.

¹⁶ Namin nchuhn ne, nahn che runecade cuahtechica ne cava che cua cuande nducoyaca ihyan, ne ndeva ye yavenan Chida ne che va ye vahchetero.

Dihvo vo Jesucristo ne, cah cuande ye yahn ley che dirun Moises

¹⁷ 'Cuedevano nchuhn che nda ndiyu cava che cuahcotahn yahn ley che dirun Moises man, ndudo che dirun ihyan profeta man, te cava che cah cuande ihyan deh conahn.

¹⁸ Cuaco rahn ri nchuhn te numanahn che metah cuihno vahchetero man, iyehense man ne, hua condanan nde ama ndudo nan ley min. Nde nducuahn che hua nduh rigonun chihve che rahco ihyan ne, va che conahn.

¹⁹ Chemin che adecoduhno ihyan che cahnevi ye ama nan vederihquentiyon yahn, andahre hua nduh rigonun chihve che rahco ye, ne tihca cacuahn ye ihyan chenhne, ihyan min ne, hua nduh rigonun chihve ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs. Ate ihyan che dinahn ye nducuahn, ne tihca cacuahn ye ihyan chenhne, ama rigonun chihve ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

²⁰ Rahn ri nchuhn te ndete che hua nde tahque runecade cuahtechica ne che co sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moises man ne, nde hua co cuahtenan ne vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua nahn che co tan ihyan

²¹ 'Nchuhn ne, a devano ne te ihyan ndico yahn ne chicuahn ye tuhca: "Hua cahne ihyan, te adecoduhno ihyan che cahno ye vih ne, va che co ye castigo."

²² Ate u ne, rahn ri nchuhn te adecoduhno ihyan che co tan ye nduco ihyan chenhne, va che co ye castigo. Adecoduhno ihyan che cahva ye nduco ihyan chenhne, va

che ndo dama ihyan ndinan, din ye castigo ihyan. Adecoduhno ihyan che cahma ye co ye tama ca ihyan che nahn dave yahn ne, cahnda yahn ye, te nduco nunde min ne, codin che conun ye van ruchiyahn.

²³ 'Chemin che rahn ri nchuhn te andahre a nda ne nan ta nduco vedino che cah ne Dendiohs, ate ndete che ura min nta tin ne che va nunde yahn ne nan ihyan ne,

²⁴ cuihco ndah ne vedino me chihto nan ta, ne dinoca cahne ne ndaca ne che nchahco nunde ihyan min, cuenedin ndah ne ndudo nduco ye. Tuhme co cah ne vedino yahn ne.

²⁵ 'Me ndete che va ihyan che nahn caca nunde ye yahn nchuhn ne, codin nun ino ne cuenedin ndah ne ndudo nduco ye numanahn che metah caca nunde ye yahn ne, te ndete che hua ne, cahco ye nchuhn tah intiyahn. Intiyahn ne, cahcantiyon ye policia che tihyon se nchuhn vacoyahn,

²⁶ ne cuaco rahn ri nchuhn te min cuahtenun ne nde cuihno nedihve ne nducuahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndere cuahtenan ihyan nduco ndahta che hua nihnevaco nduco ye

²⁷ 'Nchuhn ne, a devano ne te ihyan ndico yahn ne chicuahn ye tuhca: "Hua ndere conen nduco ndahta che hua nihnevaco ndoque."

²⁸ Ate u ne, rahn ri nchuhn te adecoduhno ihyan che ndihchero ye ama ndahta, ne ndedecadino ye che nahn conan ye nduco te ne, nduco chemin a quendihco ye nunde nduco te nan Dendiohs, te anduhneca ndete che a quenana ye nduco te.

²⁹ 'Ndete che cava ama ndutinan nchuhn adeche denda ne, cuahtendihco ne nunde ne, hua tumacah ne yahn. Codin ne cuande anduhneca ndete che a tico ne chacondah ne, te tahque ndah che conda ama ndutinan ne yodemina ca che cuahtenun ne van ruchiyahn.

³⁰ 'Ndete che cava ama tah nchuhn adeche denda ne, cuahtendihco ne nunde ne, hua tumacah ne yahn. Codin ne cuande anduhneca ndete che a chihca ne chacondah ne, te tahque ndah che conda ama tah ne yodemina ca che cuahtenun ne van ruchiyahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndahca che tehche ihyan ndahta yahn ye

³¹ 'Nchuhn ne, a devano ne te chicuahn ihyan ndico yahn ne tuhca: "Adecoduhno ihyan che nahn tehche ye ndahta yahn ye ne, va che dirun ye ama caca, cah ye tahn nan che cahco ro ye che a ntehche ye tahn."

³² Ate u ne, rahn ri nchuhn te co tehche ihyan ndahta yahn ye atenan ndete che conan te nduco tama chahn, te ndete che ndere tehche ye tahn ne, cuahn che cuhnde te nduco tama se ne, a man ye quendihco ye

nunde. Namin adecoduhno ihyan che cah-nevaço ye nduco ama ndahta che ntehche inchahn te tahn ne, condihco ye nunde.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ntihyon yan ihyan Dendiohs cuahn che cah ye ndudo yahn ye

³³ Nchuhn ne, a devano ne te chicuahn ihyan ndico yahn ne tuhca: "Hua ndere cah ndudo yehn Dihve Dendiohs, te va che dinehn nducuahn ndudo yehn che cah."

³⁴ Ate u ne, rahn ri nchuhn te hua cah ne ndudo yahn ne, ntihyon yan ne Dendiohs. Namin hua ntihyon yan ne vahchetero, te min quenan ye rihquentiyon ye.

³⁵ Nde hua ntihyon yan ne muhn iyejnse, te quenan ye numachahte. Nde hua ntihyon yan ne Jerusalén, te yan yahn ye.

³⁶ Nde hua ntihyon yan ne tin ne, te nde ama yudo tin ne ne, metah vederihquentiyon yahn ne che cahcantiyon ne che ndacorun color yahn.

³⁷ Cuahn che cah ne ndudo yahn ne ne, hua ntihyon yan ne nde ama nan dehtenduh. Ama no ndudo cahma ne, a tihca, a o hua tihca, te che rentihdenan ca ne ndudo cava che cotahno ihyan ne, chundah rihquentiyon se chemin.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndahconan ihyan yahn vih nduco vedetan

³⁸ Nchuhn ne, a devano ne te chicuahn ihyan ndico yahn ne tuhca: "Adecodehno nunde che din ihyan ne, a nunde min no va che nuhnde menun yahn ye."

³⁹ Ate u ne, rahn ri nchuhn te hua dama co ne nduco ihyan che din tan ye nduco ne. Ndete che va ihyan che cuahn ye ama lado vaconan ne ne, ndotenan che dama co ne nduco ye ne, cuahnecon ne che cuahn ye tama lado.

⁴⁰ Ndete che va ihyan che caça nunde ye yahn ne, nahn cahnevi cahteca ne ne, cah ne nde cahteca tu yahn ne ihyan.

⁴¹ Ndete che tahn nun sandado nchuhn yune, cahcantiyon se che quendehe ne chede yahn se nduhneva che rihquentiyon ley ne, nde chuhnan ca cuiquendehe ne yahn se.

⁴² Adecoduhno ihyan che caça ye dehtenduh yahn nchuhn, a nahn yahn ye, o nahn tumanan no ye ne, cah ne ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che din yahino ihyan ihyan che tan ye nduco ye

⁴³ Nchuhn ne, a devano ne te chicuahn ihyan ndico yahn ne tuhca: "Codin yahine ihyan che yahino ye di, ne codin tan nduco ihyan che redin tan ye ndoque."

⁴⁴ Ate u ne, rahn ri nchuhn: Codin yahino ne ihyan che rendihche tan ye nchuhn man, cuica ne Dendiohs che din ye che ndah

nduco ihyan che rahva ye yahn ne man, ihyan che rihya ye nchuhn man, ihyan che redin tan ye nduco ne man.

⁴⁵ Ndete che tihca din nchuhn ne, dama ri ne nduco Chida ne che va ye vahchetero, te ihyan min ne, redin ye che rendihco dave yahn yahn man, redin ye che ran co man, cava che ndah yahn ihyan che ndah ihyan ye man, ihyan che duhtuno ihyan ye man.

⁴⁶ Ndete che atenan ihyan che yahino ye nchuhn din yahino ne ne, zehra cochihve yahn ne?, te nde sahn rica tume cade iyo tihca redin se.

⁴⁷ Namin ndete che atenan combiero yahn ne necah ne Dendiohs ihyan ne, zehra cochihve yahn ne?, te nde ihyan che hua devano ye che va Dendiohs tihca redin ye.

⁴⁸ Nchuhn ne, nahn che runeca de ne nduhca che runeca de Chida ne che va ye vahchetero.

6

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye nduhca che redin yahn che din ihyan vedevahino

¹ Cuihco nchuhn cudado che hua din ne dehtenduh che ndah atenan cava che ndihchero ihyan, te ndete che cava che ndeva ihyan yavenan ne che tihca din ne ne, nde hua cochihve yahn ne nan Chida ne che va ye vahchetero.

² Chemin che cuahn che din ne vedevahino ne, co din ne cuande che hua cadino nde ama ihyan. Hua dama co ne nduco sahn che o nan o chende se che redin se vedevahino nan nducoyaca ihyan, chete yaco man, cuahn yune man. Sahn chahn ne, tihca redin se cava che ndonan ihyan sahn, ate cuaco rahn ri nchuhn te nde hua cochihve yahn se nan Dendiohs che tihca redin se.

³⁻⁴ Ndaconan rahn ri nchuhn te cuahn che din ne vedevahino ne, co din ne cuande che hua cadino nde ama ihyan, cava che Chida ne che rendihche ye nducuahn che redin ne ne, ndahco menun ye yahn ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye ihyan nduhca che covah ye

⁵ Nchuhn ne, cuahn che covah ne ne, hua din ne nduhca che redin sahn che o nan o chende se che renan ino se rahtendi se revah se chete yaco man, cuahn yune man, nan che co ndihchero nducoyaca ihyan sahn. Cuaco rahn ri nchuhn te nde hua cochihve yahn se nan Dendiohs che tihca redin se.

⁶ Cuahn che covah nchuhn ne, codin ne cuande che hua van yahn ihyan. Tahque ndah che deman ne covah ne chete vah nan che deman Chida ne cahnevan ye.

Cuedevano ne te rendihchero ye nchuhn, ne ndahco menun ye yahn ne.

⁷ Cuahn che covah nchuhn ne, hua din ne nduhca che redin ihyan che hua devano ye che va Dendiohs. Ama ndeh revah ye nan dehtenduh che redin ye dendiohs yahn ye, te rahco ye te nduco che ama ndeh revah ye ne, cahnevan dendiohs yahn ye.

⁸ Hua dama co ne nduco ye nan che revah ne, te Chida ne ne, nde ura che ametah caca ne ihyan ne, a devano ye nducuah dehtenduh che rendotenan ne.

⁹ Chemin che covah nchuhn tuhca:

Chida nuhn che va ne vahchetero,

Rica nuhn ndih che din ne che ndeva nducoyaca ihyan yavenan ne, co devano ye che metah nde ama nunde nan ne.

¹⁰ Rica nuhn ndih che cuanan cahcantiyon ne nuhn.

Nahn nuhn che dinahn ihyan iyehse vederihquentiyon yahn ne nduhca che redinahn angel che vate ye vahchetero.

¹¹ Cuete ne che cheh nuhn man ro cuh.

¹² Cuenchahco ne nunde yahn nuhn nduhca che renchahco man nuhn yahn ihyan che redin tan ye nduco nuhn.

¹³ Cuendevahn ne nuhn tah chundah, hua cuahnecon ne che tumarande se nuhn.

Tihca, te a ndih che rihquentiyon ne cuahn dama. Ama yudo vederihquentiyon quenan cuma ne. Tihca co.

¹⁴ Cuedevano nchuhn te ndete che nchahco ne yahn ihyan che redin tan ye nduco ne ne, namin Chida ne che va ye vahchetero nchahco ye nunde yahn ne.

¹⁵ Ate ndete hua nchahco ne yahn ihyan ne, namin Chida ne che va ye vahchetero ne, hua nchahco ye yahn ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuah ye ihyan nduhca che cuahte ye yahte

¹⁶ Nchuhn ne, cuahn che cuahte ne yahte ne, hua din ne nduhca che redin sahn che o nan o chende se. Sahn chahn ne, ndih ran vaconan se cava che cadino ihyan che vate se yahte. Cuaco rahn ri nchuhn te nde hua cochihve yahn se nan Dendiohs che tihca redin se.

¹⁷ Cuahn che cuahte nchuhn yahte ne, cuahco nan ne man, cuhn ne caca tin ne man,

¹⁸ cava che nde hua cadino ihyan che vate ne yahte. Chida ne a devano ye, te rendihchero ye nchuhn, ne ndahco menun ye yahn ne.

Ejemplo yahn vedecuihca

¹⁹ Hua cuahcoran nchuhn cava vedecuihca che a chemin no din dama ne. Hua regu,

te rine iteduhn man, reh dache man, renda sahn duco, riquenda se man.

²⁰ Tahque ndah ne, codin nun ino ne cava che cuahtenan ne vahchetero, te chemin ne, anduhneca ama vedecuihca che hua redetoh iteduhn man, hua reh dache man, hua riquenda sahn duco man.

²¹ Nahn che tihca din nchuhn. A devano ne te nan che va vedecuihca ne, a yahn chemin no che rendedecadino ihyan.

Ejemplo yahn ndutinan ihyan

²²⁻²³ Ndutinan nchuhn ne, nduhca ama yahn che richihve yahn ne che ri ro nan ne. Ndete che ndah ndutinan ne ne, ndah ro nan ne. Ate ndete che hua ne, anduhneca ndete che man nan che vate ne. Atihnoqa vederendedecadino yahn ne, te ndete che cochihve ne, conahn ndah ne vederihquentiyon yahn Dendiohs. Ate ndete che cuahcotahn ne vederihquentiyon yahn ye ne, hua cochihve vederendedecadino yahn ne, ne anduhneca ndete che ama man nan che vate ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuah ye che a Dendiohs va che din yahino ihyan ndiyu vedecuihca

²⁴ Nde ama ihyan ne, hua co cuahtenan cuma ye o dihve ye damandahn, te din yahino ye ama, ne cahcoman ye tama, o dinahn ye yahn ama, ne cuahcotahn ye yahn tama. Atihnoqa nchuhn, te hua co din yahino ne Dendiohs ndete che yahino ne vedecuihca.

Dendiohs ne, redin ye cudado ihyan yahn ye

²⁵ Rahn ri nchuhn: Hua cuahcoran ne deh cheh ne man, deh cuh ne man, ti ndaca ne tino che cuahtenan ne man. A Dendiohs che deco ye nchuhn iyehse, ne te ye che cheh ne man, tino che cuahtenan ne man.

²⁶ Cua cuande nchuhn. Yahda ne, andahre hua rendotenan che din te nduhca che redin ihyan che rino ye ndata man, rentumanan ye ndute ndata man, rih ndah ye man, ate Chida ne che va ye vahchetero ne, redin ye che renda te che reh te. Cuedevano ne te tahque redin ye cudado nchuhn che co ite chahn.

²⁷ Nde ama nchuhn, andahre ama ndedecadino ne, ate hua co din man ne che cuihta ne man metro.

²⁸ Nde hua redin yahn che ndedecadino nchuhn ti ngua ne tino che cuahtenan ne. Cua cuande ne. Nanda ne, hua rendotenan che din nduhca che redin ihyan che redin ye ntiyon man, riya ye tino man,

²⁹ ne rahn ri nchuhn te nde rey Salomon andahre ama chahte vederihquentiyon quenan cuma ye, ate tahque ndah chan ro nanda che co tino che quenun ye.

³⁰ Nchuhn che ndeh rendedecadino ne çava ne, nducote redin Dendiohs che ama ndah chan ro nanda andahre ama o ro ra regu, cuedevano ne te tahque redin ye cudado nchuhn.

³¹ Chemin che hua nahn che ama ndedecadino ne deh cheh ne man, deh cuh ne man, ti ngua ne tino yahn ne man.

³² Ihyan che nde hua devano che va Dendiohs ne, ama rendedecadino ye yahn dehtenduh chemin chan. Ate nchuhn ne, va Chida ne vahchetero che redin ye cudado nchuhn, ne a devano ye yahn dehtenduh che rendotenan ne.

³³ Menan vihca cuahneacun ne che çahcantiyon ye nchuhn man, runecade cuahtehica ne nduhca che nahn ye man, ne te ye nducuah dehtenduh chemin chan che rendotenan ne.

³⁴ Chemin che hua ndedecadino nchuhn taça cuahno co ne caviyan deman, te queri ama ro ne, va vederahn yahn ne, ne hua redin yahn che cuahcoran ne taça cuahno co ne.

7

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndahchenan ihyan vih

¹ Hua ndahchenan nchuhn ihyan çava che hua din Dendiohs castigo nchuhn.

² Nduhca che ndahchenan ne ihyan ne, tihca cua cuande Dendiohs nchuhn, din ye castigo nchuhn.

³ Ndete che ndahchenan ne ama ihyan yahn dehtenduh che hua ndahca redin ye, ate nde hua retumacadino ne che va dehtenduh che tahque chihnga redin man ne ne, anduhneca ndete che ama vihto quenun ndutinan ne nde hua retumacadino ne yahn, ate rendahchenan ne ihyan che quenun ama yaca ndutinan ye.

⁴ Ndete che yahve ne ama ihyan che hua ndahca redin ye cuahn che nde tahque chihnga redin man ne ne, anduhneca ndete che çahma ne co ne ihyan che tendah ne yaca che quenun ndutinan ye cuahn che quenun ama vihto ndutinan man ne.

⁵ Ndete che tihca din nchuhn ne, o nan o chende ne. Nahn che dinoca çahcoman ne dehtenduh che tahque chihnga redin ne, tuhme conan yahn ne che yahve ne ihyan che çahcoman ye dehtenduh che hua ndahca redin ye.

Ejemplo yahn yahna man, cuche man

⁶ Nde hua redin yahn che ndere yahve nchuhn ihyan che cheche chedave yahn ye çava che nevahneacun ye ndudo ndah yahn Dendiohs, te denan co tan ye nduco ne man, duche rino ye ndudo me man. Ndete che ndere yahve ne ihyan chemin

chan ne, anduhneca ndete che çah ne dehtenduh che ndah yahna, ne denan co tan te, cua te nchuhn man, anduhneca ndete che cahnetave ne tu diyahn nan cuche, ne condinun condinahn te man.

Ejemplo nduhca che covah ihyan, çacaye Dendiohs dehtenduh che nahn ye

⁷⁻⁸ Cua nchuhn dehtenduh che nahn ne Dendiohs, ne te ye nchuhn. Tihca, te anduhneca che redin man ne. Cuahn che rica ne dehtenduh combiero yahn ne ne, rete ye. Cuahn che renuhn ne dehtenduh ne, rendaça ne. Cuahn che riyahve ne chende vaco ihyan ne, renahne ye.

⁹ Nde ama nchuhn ne, hua rahcotahn ne yahn daya ne cuahn che rica che cheh. Ndete che rica pan ne, hua rihquino ne recah ne tu.

¹⁰ Ndete che rica yute yahca ne, hua recah ne ama cu.

¹¹ Nchuhn ne, andahre duhtuno ihyan ne ne, recah ne dehtenduh che ndah daya ne. Rahn ri nchuhn te Chida ne che va ye vahchetero ne, nde tahque nun te ye dehtenduh che ndah cuahn che çaca ne ihyan.

¹² Codin nchuhn che ndah nduco ihyan nduhca che nahn ne che din ye nduco ne, te tihca rihquentiyon nan ley che dirun Moisés man, libro che dirun ihyan profeta man.

Ejemplo yahn chendevah che tuhco

¹³⁻¹⁴ Andahre ama vahche cuahno nchuhn, ate codin ne fuerza çahcoman ne vedeyeno yahn man ne, codinahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, çava che co tuno ne vahchetero. Rahn ri nchuhn te neve ra ihyan che tuno ye min, ne anduhneca ndete che ama tuhco chendevah nan che condã ye man, ama vahche yune nan che chuh ye man. Me ihyan che riquendi ye vedeyeno yahn man ye ne, ama yahn ye. Ihyan chahn ne, anduhneca ndete che ama chahte chendevah nan che renda ye man, ama ndahca yune nan che rechuh ye man, ate cuahn che cuhnde cade yahn ye ne, co ye castigo, cuahtenun ye van ruchiyahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye tachan ihyan sahn che redin ca che Dendiohs dechuh ye sahn

¹⁵ Rahn ri nchuhn che çahco ne cudado yahn sahn che redin ca se che Dendiohs dechuh ye sahn. Sahn chahn ne, redin ca se che ama necun se, ate ama duhtuno ihyan se.

¹⁶ Nchuhn ne, çahco ne cudado nducuah che redin se, ne tumacadino ne duh ihyan se. A devano nchuhn te ndiyu nan yahn yan che ri uva, nde huane nan chano yan che ri higo.

17-18 Yahn ndata che ndah ne, ndah ndute yahn, ne yahn che hua ndah ne, hua ndah ndute yahn.

19-20 Atihnoça sahn chahn, te nan ntiyon yahn se ne, tumacadino nchuhn ndete che numa cuaco vatechica se o rihnceh se. Nducuahñ yahn che hua ndah ndute yahn ne, rihca ihyan, rihquiyahn ye. Atihnoça sahn chahn, te va che co se castigo, cuahtenun se van ruchiyahn.

Rahn Dihvo vo Jesucristo te hua nducoyaca ihyan co cuahtenan ye vahchetero

21 Hua nducoyaca ihyan che rahn ye yahn che Dihve ye u, cuahtenan ye vahchetero, te atenah ihyan che dinahn ye vederihquentiyon yahn Chidá, ihyan min che va ye vahchetero.

22 Cuañ che cuhnde cade yahn nducoyaca ihyan ne, ama yahn ihyan cahma ye yahn: “Dihve nuhn, nuhn ne, din nuhn ntiyon yahn ne, ntiyon yan nuhn ndih, ne nduco chemin ndetendah nuhn vaco chihnga man, din nuhn ama ndeh nan vederihno man.”

23 Ate cahma có sahn chahn: “Ndiyu ihyan yahn nchuhn. Cuañ ne ama lado. Nchuhn ne, duhtuno ihyan ne.”

Ejemplo yahn name yahn vah

24 Adecoduhno ihyan che rihcovan ye nduco che tuhchan che ricuahn, ne dinahn ye ne, ihyan min ne, nduhca ama ihyan che vivo ye che chihno ye vaco ye, chihco ye name yahn nan yava.

25 Chihno min ne, ama chi yudo, chan co nahn man, chihta ico man, chano yune man. Chuh nune nan nti vah me, ate hua dehva chi yahn, te chiche nti nan yava.

26 Me adecoduhno ihyan che rihnevan ye nduco che tuhchan che ricuahn, ne hua dinahn ye ne, ihyan min ne, nduhca ama ihyan tundo che chihno ye vaco ye man yahndute.

27 Chihno min ne, ama chi yudo, chan co nahn man, chano yune man, chihta ico man. Chuh nune nan nti vah me, ne quenda.

28 Cuañ che chihno chicuahn Dihvo vo ne, ama chahn ino ihyan,

29 te numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs chicuahn ye, ndlyu nduhca che ricuahn sahn devano ley che dlrún Moisés.

8

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama sahn che ndi se cah che rechayute

1 Cuañ che ndaconan Dihvo vo che chahn ye tingüete me ne, ama yahn ihyan nduco ye.

2 Ura min nda ama sahn che ndi se cah che rechayute, chehtihya se nan ye, ne rahn se ri se ihyan:

—Dihvé, ndete che nahn ne ne, co din ne che ndoyahn.

3 Tuhme nahn tah ye sahn, ne rahn ye:

—Taca hua. Náhn. Man ne, a ndoyehn.

Ndetahno che rahn ye tihca ne, ndoyahn se.

4 Tuhme rahn ye ri ye sahn:

—Culhque cudado. Hua cahme nduco nde ama ihyan taca chi che ndoyehn. Tahque ndah ne, cuehn nan chidocuyan, ndihchero ye di, ne cah vedino nduhca che chihquentiyon Moisés cava che co devano nducoyaca ihyan che a ndoyehn.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn sahn decayaha yahn ama capitán

5 Cuañ che chenda Dihvo vo yan Capernaum ne, ama capitán yahn Roma, chica se favor ihyan,

6 ne rahn se:

—Dihvé, sahn decayaha yahn ne, ndi cheche se, ametah cocha se.

7 Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cuhn vo ndoque, din che ndoyahn se.

8 Ate rahn sahn capitán me ri se ihyan:

—Dihvé, hua denduh ne ndih cava no u, te u ne, ndiyu ihyan che redin yahn che cahñ ne ndevaco. Nduco ama ndudo che cahma ne ne, ndoyahn sahn decayaha yahn.

9 Tihca, te namin u ne, va ihyan che nte ye vederihquentiyon quenán cumá, ne vate sandaco yahn. Cuañ che rihquentiyón ama se che cahñ se ne, rahn se. Cuañ che rihquentiyón tama che chi se ne, rechí se. Adecodehno che rihquentiyón sahn decayaha yahn ne, redinahn se.

10 Ama cuañ ino Dihvo vo che tihca rahn se, ne rahn ye nduco ihyan che nduco ye:

—Cuaco rahn rí nchuhn te nde van ihyan nación yahn Israel ne, hua ndaca nde ama ihyan che ama ritahno ye nduhca sañguh.

11 Rahn rí nchuhn te ama yahn ihyan numachahte iyehñse conduco ye Abraham man, Isaac man, Jacob man, cuahtenan ye nduco vih vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

12 Ate ihyan che tahque redin yahn che cuahtenan ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs ne, ndotenan che cuahtenan ye min ne, dechuh Dendiohs ihyan cuahn chevah nan che man, ne min cuahtenun ye, cuaco ye man, cheh dihyon ye man.

13 Tuhme rahn ye ri ye capitán me:

—Conahn ndevaque, ne nduhca che chitehne ne, tihca conahn ndoque.

Me sahn decayaha me ne, a ura min no ndoyahn se.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn indahn Pedro

¹⁴ Ama yune ne, chahn Dihvo vo Jesucristo ndevaco Pedro, ne indahn Pedro ne, quendite ye, ndi ye cah ihno.

¹⁵ Nahn tah ye tah ihyan min, ne ndoyahn ye, chavi cah ihno me. Tuhme necuan ye, ne cah ye, cheh ihyan chahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama yahn ihyan cah

¹⁶ Ro min, cuahn che chi dah ne, ama yahn ihyan nda ye nan Dihvo vo, nda ye ihyan cah man, ihyan che chenun vaco chihnga ihyan man. Dihvo vo ne, nduco ama ndudo no ndetendah ye vaco chihnga chahn. Namin din ye che ndoyahn ihyan cah chahn.

¹⁷ Tihca chi cava che conahn nduhca che dirun ihyan profeta Isaías tuhca: “Man ye cahnevi ye cah yahn ihyan.”

Sahn che nahn conduco se Dihvo vo Jesucristo

¹⁸ Cuahn che ndihchero Dihvo vo che ama yahn ihyan nduco ye ne, chihquentiyon ye ihyan apóstol yahn ye che cuahtenun ye chete ama barco, chuh ye nduco vih tama lado viche yahn vine yahn Galilea.

¹⁹ Ura min ama sahn devano ley che dirun Moisés chahn nda se nan Dihvo vo, ne rahn se ri se ihyan:

—Ihyan Ricuahn, nahn conducó ndih adecotino che chahn ne.

²⁰ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—Yuhne ne, va ive vaco te, ne yahda ne, va nan che rahte te, ate u che rinducó nducoyaca ihyan ne, metah nde nan che condité.

²¹ Tuhme tama sahn che rinduco se ihyan ne, rahn se ri se ihyan:

—Dihvé, cuahnecon ne che conán nan chidá nde nda ro che coh ye. Cuhché ihyan, tuhme conducó ndih.

²² Ate ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Di ne, nahn che condoque u. Hua ndecadine cava chemin. Ihyan che anduhneca ndete che a ndih ye nan Dendiohs ne, ihyan chahn co cuhche ye tenahn yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihco dihn ye yuhne tan

²³ Chihno min ne, chenda Dihvo vo chete barco me nduco ihyan apóstol yahn ye, cuahn ye nduco vih.

²⁴ Ura min canan rano yuhne tan, ama rendedecuan nune nan vine me nde a renda chete barco me. Me Dihvo vo ne, quiyado ye.

²⁵ Tuhme ndedetuhche ihyan apóstol chahn ihyan, ne rahn ye:

—Dihve nuhn, ¡cuendevahn ne nuhn!, te cuechenun nuhn van nune.

²⁶ Ndahconan Dihvo vo:

—¿Dehco che ama vah nchuhn? ¿Taca che hua numa ino ne ritahno ne?

Tuhme necuan ye, chihco dihn ye yuhne me man, vine me man, ne nuhnde dihn.

²⁷ Nduco neve se van ihyan chahn, ne rahn se:

—¿Duhra ihyan cuh che nde yuhne man, nde vine man, redinahn che rihquentiyon ye?

O sahn yan Gadara che chenun vaco chihnga sahn

²⁸ Cuahn che nda Dihvo vo tama lado viche yahn vine me, yahn yahn yan Gadara ne, nda o sahn che chenun vaco chihnga sahn, che chica se van yayan nan che chenun tenahn. Ama redin tan se che nde ama ihyan hua rihquino ye chuh ye yune nino nan che chenun se.

²⁹ Ama yudo nan se rahn se:

—Jesús, Daya Dendiohs, ¿dehco che renun mendahn ne yune yahn nuhn? ¿Taca che cochi ne din ne che chuhrihn nuhn?, te ametah nda ro yahn.

³⁰ Nino min ne, redin ihyan cudado ama yahn cuhe.

³¹ Vaco chihnga chahn ne, chica favor Dihvo vo, ne rahn ri ihyan:

—Ndete che ndetendah ne nuhn ne, cuahnecon ne che conda nuhn cuhe sih.

³² Rahn Dihvo vo ri ye vaco chihnga chahn:

—Cuahn nchuhn.

Tuhme ndiquendah vaco chihnga chahn sahn, ne chenda cuhe chahn. Nducoyaca cuhe chahn ne, cochahn te rano te nan ndava, cheranun te chete vine me, chihno chih te.

³³ Sahn che redin cudado cuhe chahn ne, ama dihya se chi, ne conahn se rano se cuahn viyan me. Nda se min ne, neco se ihyan nduhca che chihno chih cuhe chahn man, deh chi yahn sahn che chenun vaco chihnga chahn man.

³⁴ Tuhme chahn nducoyaca ihyan yan nan che quenun Dihvo vo, ne chica ye favor ihyan che ndaca ye min, nan ye.

9

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama sahn che ndi cheche se

¹ Chihno me min ne, chenda Dihvo vo chete barco, tuhe ye vine me, nta ye yan vaco ye.

² Min nda ihyan nan ye, nda ye ama sahn che ndi cheche se quendite se nan yundo. Cuahn che ndihche Dihvo vo nduhca che ritahno ihyan chahn ne, rahn ye ri ye sahn che ndi cheche me:

—Dayá, hua dehve rahque, a ndaque ved-erenchahco cava nunde yehn.

³ Min chenun van ama o sahn devano ley che dirun Moisés, ne rendedecadino se: “Sahn tih ne, ducherino se Dendiohs che tihca rahn se.”

⁴ Ndetahno checadino Dihvo vo che tihca rendedecadino sahn chahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—¿Dehco che chihnga rendedecadino nchuhn?

⁵ Ndete che cahma có sahnghuh: “A nchahcó nunde yehn” ne, nde hua co devano ne ndete che va vederihquentiyon yahn, o hua. Ate ndete che cahma có sahn: “Cuenequen, ne cuique” ne, co devano ne.

⁶ Chemin che cava che cadino ne che u che rinducó nducoyaca ihyan ne, quen cumá vederihquentiyon che nchahcó nunde yahn ihyan ne, condihche ne.

Tuhme rahn ye nduco sahn che ndi cheche me:

—Cuenequen, cotah yundo yehn, conahn ndevaque.

⁷ Ndetahno necuan sahn min, ne conahn se ndevaço se.

⁸ Nducoyaca ihyan che chenun ye min ne, dihya ye chi, ne ndeva ye yavenan Dendiohs yahn che necah ye vederihquentiyon min Dihvo vo cava che ndah yahn ihyan iyehne.

Dihvo vo Jesucristo ne, yahve ye Mateo che conduco ye ihyan

⁹ Cuahn che chica Dihvo vo min, cuahn ye ne, ndihchero ye ama ihyan che duche ye Mateo. Ihan min ne, quenan ye ntiyon che rica ye tume cade iyo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuhn vo, condoque u.

Tuhme necuan Mateo, cuahn ye chin-duco ye ihyan.

¹⁰ Ama yune ne, reh Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye. Namin nduco ama yahn sahn rica tume cade iyo man, yahn ca sahn nunde man, vate se reh se nduco ye.

¹¹ Ndihchero ama o sahn fariseo, ne rahn se ri se ihyan apóstol chahn:

—¿Dehco che tihca redin Ihan Ricuahn yahn nchuhn che reh ye dama nduco sahn rica tume cade iyo man, sahn nunde chenahn man?

¹²⁻¹³ Chihnevan Dihvo vo che tihca rahn se, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ihan cah che rendotenan ye sahn doctor, ndiyu ihyan che hua cah ye. Atihnoça u, te ndá cava che conán ihyan nunde, nto ino ye nunde yahn ye, ndiyu cava ihyan metah nunde yahn ye che rahco ye. Che va che din nchuhn ne, cuahn ne dinahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs che tuhca: “Tahque náhn che cuahtenan cuma nchuhn vedevahino che co che cahno ne ite, co te vedino nan.”

Tumerune ihyan Dihvo vo Jesucristo yahn yahve

¹⁴ Ura min ne, ndá ama o ihyan che rinduco ye Juan Bautista, ne rahn ye ri ye Dihvo vo:

—Nuhn nduco sahn fariseo cuahn dama rahte nuhn yahve. ¿Dehco che ihyan che rinduco ye ndih hua rahte ye yahve ne?

¹⁵ Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—Ihan che rinduco ye sahn rihnevaço ne, hua rahteran ye. Ate ndete che quenda ihyan sahn ne, cuahteran ye. Atihnoça ihyan che rinduco ye u, te man ro cuh ne, metah deh cuande che cuahte ye yahve. Ate cuahn che ndá ro che quenda sahn nunde u ne, tuhme che cuaco, cuahte ye yahve.

Ejemplo yahn tino ndico nduco ima ndico

¹⁶ Hua redin yahn che ndahchetahn vo costumbe ndico nduco vederihquentiyon ra. Nde ama ihyan hua renecahnan ye ama ndi tino ra nan tino ndico, te ndete che tihca din ye ne, ndeva doh tino ra me, ne nde tahque co chahte nan nte yahn tino ndico me.

¹⁷ Namin nde ama ihyan hua rih ye vino ra chete ima ndico, te ndete che tihca din ye ne, condan ima ndico me, cora vino me, ne conda nduh che o. Chemin che va che cuih ihyan vino ra chete ima ra cava che hua dehva co yahn.

Tahn daya Jairo man, tahn ndahta che nahn tah te tino yahn Dihvo vo Jesucristo man

¹⁸ Numanahn che rente ca Dihvo vo nduco ihyan chahn ne, ndá ama sahn ndinan. Chehtihya se nan ye, ne rahn se ri se ihyan:

—Tahn dayá ne, a chih te cade menan lihn. Cuhn vo nduco ne, nahn tah ne tahn, ne ndaconan conan te.

¹⁹ Tuhme necuan ndi Dihvo vo, ne cuahn ye nduco se nduco ihyan apóstol yahn ye.

²⁰ Ura min ndá ama tahn ndahta che a ri ndichio nduyo che cah te, rendora te yun ro ro. Chahn ndá te cuahn vedame Dihvo vo, ne nahn tah te tino yahn ye.

²¹ Tihca din te, te ndedecadino te: “Mare tino yahn ye nahn tahn, ne ndoyahn.”

²² Ndaconan ye ndihchero ye tahn, ne rahn ye:

—Dayá, hua dehve rahque. Nducote chitehne ne, a ndoyehn.

A ura min no ndoyahn te.

²³ Cuahn che ndá Dihvo vo vaço sahn ndinan me ne, ndihchero ye che a chenah sahn retive ndo ran man, ama ndito ihyan rah ran ye man.

²⁴ Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Conahn nchuhn, te tahn dihn ne, hua dehve ndih te, quiyado te.

Ate chihyon nan ihyan chahn ihyan.

²⁵ Chihquentiyon ye che ndiquendah vah ihyan chahn, tuhme chenda ye nan che quendite tahn dihn me. Chetah ye tah te, ne necuan te.

²⁶ Nducoyaca ihyan che vate ye nuchahahte yahn min ne, checadino ye yahn vederihno min.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che chi ro nan o sahn nan ve

²⁷ Cuahn che conahn Dihvo vo ne, cuahn o sahn nan ve cuahn vedame ye rah se:

—Daya David, jconan vahino ne nuhn!

²⁸ Cuahn che nta ye, ndonda ye chete vah ne, chenda vah sahn nan ve chahn, chahn nda se nan ye, ne tumerune ye sahn:

—¿A ritahno nchuhn che co din che co ro nan ne ne?

Ndahconan se yahn ye:

—Dihve nuhn, ritahno nuhn che co din ne che co ro nan nuhn.

²⁹ Tuhme nahn tah ye ndutinan se, ne rahn ye ri ye sahn:

—Conahn nduco nchuhn nduhca che ritahno ne.

³⁰ A ndetahno chi ro nan sahn chahn. Tuhme ama cah ye cudado sahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—Condi nchuhn cahma ne nduco nde ama ihyan taca chi che chi ro nan ne.

³¹ Ate cade ndaca se min, canan nte se nduco ihyan, ne chetuhn ndudo yahn vederihno min van ihyan che vate ye nuchahahte yahn min.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndiquendah cahñ ama sahn lihme

³² Cade ndiquendah sahn chahn vah ne, nda ama o ihyan, nda ye ama sahn lihme che quenun ama vaco chihnga sahn.

³³ Ndetendah Dihvo vo vaco chihnga me, ne ndetahno ndiquendah cahñ se, canan rente se. Ama cuahn ino ihyan, ne rahn ye:

—Nde menahn ametah conahn vederihno che tuhchan muhn naciñ yahn Israel.

³⁴ Ate sahn fariseo ne, rahn se:

—Ihyan tih ne, quenah cuma ye vederihquentiyon yahn chundah, ne nduco chemin rendetendah ye vaco chihnga.

Dihvo vo Jesucristo ne, renan vahino ye ihyan

³⁵ Chihno min ne, quechica Dihvo vo nduh cuan yan rahte man, yan cahya man, ricuahn ye chete yaco yahn ihyan naciñ yahn Israel. Rahndudo ye ndudo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne redin ye che rendoyahn nducoyaca ihyan cah.

³⁶ Nduh cuan nan che quechica ye ne, ama yahn ihyan. Ama quenah vahino ye ihyan, te ametah duh che cacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs ihyan. Nduhca

itecuche che metah ihyan che din ye cudado ite, tihchan ihyan chahn.

³⁷ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—Cuaco rahn ri nchuhn te ama yahn ihyan che nahn cahnevan ye ndudo yahn Dendiohs, ate ihyan che rahndudo ye ne, ama doh ri ye. Anduhneca ndete che ama va ndute ndata ate ihyan che redin ye ntiyon ne, ama doh ri ye.

³⁸ Chemin che cuica nchuhn Dendiohs cava che dechuh ye ihyan che cuahndudo ye ndudo yahn ye, cahnevan ihyan chahn.

10

Cah Dihvo vo Jesucristo ntiyon che din ihyan apóstol yahn ye

¹ Chihno min ne, nedin dama Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye, ne cah ye vederihquentiyon ihyan cava che ndetendah ye vaco chihnga man, din ye che ndoyahn ihyan cah, adecodehno cah che ndi ye man.

² Van ihyan chahn ne, nduco ama ihyan che duche ye Simón Pedro, ihyan min che tahque menan vihca van nducoyaca ye. Namin nduco Andrés, dihno Simón man, Jacobo nduco dihno ye, Juan, che daya Zebedeo man,

³ Felipe man, Bartolomé man, Tomás man, Mateo, ihyan min che rica ye tume cade iyo ro menan man, Jacobo, daya Alfeo man, Lebeo, che namin duche ye Tadeo man,

⁴ tama Simón, ihyan min che chinduco ye partido yahn sahn cananista ro menan man, Judas Iscariote, ihyan min che necah ye Dihvo vo adive man.

Dechuh Dihvo vo Jesucristo ihyan apóstol yahn ye che cuahndudo ye

⁵ Dechuh Dihvo vo ihyan che ndichio chahn, chihquentiyon ye ihyan tuhca:

—Hua cuahndudo nchuhn van ihyan tama naciñ, nde huane van ihyan naciñ yahn Samaria.

⁶ Tahque ndah ne, cuahndudo ne van ihyan naciñ yahn Israel, ihyan chahn che a ndihcoman ye Dendiohs. Ihyan chahn ne, anduhneca itecuche che a chinda te.

⁷ Cuahndudo nchuhn te Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero ne, a nun cahcantiyon ye ihyan.

⁸ Codin nchuhn che ndoyahn ihyan che ndi ye cah che rechā yute man, ihyan che ndi ye adecodehno cah man, condede-tuhche ne ihyan che a ndih ye man, cuende-tendah ne vaco chihnga man. Nchuhn ne, dendaca ne vederihquentiyon cuh, ne hua cua ne chihve yahn ihyan che conan ne.

⁹ Hua quenda nchuhn tume,

¹⁰ nde hua quenda ne dino man, ndaco man, indahco man, atenan tino che chenun no ne. Tihca, te ihyan redin ntiyon ne, redin yahn che nan ntiyon che redin ye quenda h nducuahh che rendotenan ye.

¹¹ Cuahn che nda nchuhn ama yan ne, cuenuhn ne ama ihyan che ndah ihyan ye, ne cuahtenan ne ndevaco ye nde ro che ndaca ne yan min.

¹² Cuahn che conda nchuhn ne, cahma ne co ne ihyan che vaco min: "Dendiohs din yahino ye nchuhn."

¹³ Ndete che rihnevahn che conahn nduco ihyan nduhca che cahma ne, conahn, ate ndete che hua ne, hua.

¹⁴ Me ndete che ihyan che vaco min, o ihyan yan min, hua nevahnecon ye nchuhn, nde hua cahcovan ye che cahma ne ne, conaca ne min, condahde ne yune yahn che chenan cah ne cava che tumacadino ye che hua ndahca din ye.

¹⁵ Cuaco rahn ri nchuhn te nda ro che cuhnde cade yahn nducoyaca ihyan ne, tahque chuhrihn ihyan yan min che co ihyan che chahte ye yan Sodoma man, yan Gomorra man.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahh ye che va che chuhrihn ihyan yahn ye

¹⁶ Cuadevano nchuhn te dechuh nchuhn van ihyan che ama duhtuno ye. Anduhneca ndete che van lobo dechuh itecuche. Nahn che rino nan nchuhn man, necun ne man.

¹⁷ Cuihco nchuhn cudado, te caça nunde ihyan yahn ne nan intiyahn man, cuahn ye nchuhn chete yaco man.

¹⁸ Quenda ye nchuhn nan gobernador man, nan rey man, caça nunde ye yahn ne yahn che ritahno ne u. Min cah ne ndudo yahn ne nduhca che ritahno ne u, ne nduco tihca cadino ihyan chahn man, ihyan naci6n chenhah man, yahn vederihquentiyon yahn.

¹⁹ Cuahn che conahn ne, hua ndedecadino ne taça cahmanan ne nchuhn, te nda ura min ne, te Dendiohs ndudo che cahma ne.

²⁰ Tihca, te ndiyu nchuhn che ndedecadino ne deh che va che cahma ne, te Chida ne Dendiohs ne, te vaco ye ndudo che cahma ne.

²¹ Nda ro min ne, ama cuahte cahnda ihyan nduco vih. Nahn ye ne, caça ye che cahno se dihno ye, nahn ye ne, caça ye che cahno se indihthe yahn ye, nahn ye ne, caça ye che cahno se daya ye.

²² Nducoyaca ihyan co tan ye nduco nchuhn yahn che ritahno ne u. Ate adecoduhno ihyan che quenda h ye vedechahfino nde cuihno vedeyah min ne, ndevahn ye.

²³ Cuahn che din tan ihyan nduco nchuhn ama yan ne, cuahn ne tama yan. Cuaco

rahn ri nchuhn te u che rinduco nducoyaca ihyan ne, ndaconan chi cuahn che nde metah conan cuahtechica ne nducuahh yan yahn ihyan naci6n yahn Israel.

²⁴⁻²⁵ Ihyan che rahn ne, hua chenan ino ye che tahque ndahca cuahno ye che co ihyan ricuahh yahn ye. Tahque ndah ne, rihco dama ino ye che cuahno ye nduhca che a rahno ihyan ricuahh yahn ye. Namin ihyan redin ntiyon ne, hua chenan ino ye che tahque ndahca cuahno ye che co patr6n yahn ye. Tahque ndah ne, rihco dama ino ye che cuahno ye nduhca che rahno patr6n yahn ye. U che rihquentiy6n nchuhn, nducote renda hchenan ihyan u, rahn ye te quenah cumá vederihquentiyon yahn chundah, tahque ca nchuhn, nde tahque ndahchenan ye nchuhn.

Ihyan ne, va che din vah ye Dendiohs

²⁶ Nducote a devano nchuhn te tihca va che cuahno co ne ne, hua din vah ne ihyan. Cuadevano ne te nducuahh che ri cuahn ndeh ne, va che cadino ihyan.

²⁷ Nducuahh che rahn nduco nchuhn cuahn deman vo ne, cuahndudo ne, cah ne che cadino ihyan.

²⁸ Hua din vah ne ihyan che nahn cahno ye nchuhn, te cuihno min ne, ametah dehva che co din ye. Tahque ndah ne, codin vah ne Dendiohs, te ihyan min ne, co dechuh ye nchuhn van ruchiyahn, co ne castigo cuahn dama.

²⁹ Ihyan ne, rino ye yahda cahya anduhneca ndete che nde hua rignonun chihve te, te ra ye ama centavo no nan che o te. Ate nde ama yahda lih ne, hua coh te ndete che Chida nchuhn che va ye vahchetero hua cuahnecon ye.

³⁰ Me nchuhn ne, tahque nda cuande ye nchuhn. Nde judo tin ne nedin cuande ye.

³¹ Chemin che hua cua ne cudado. Tahque rignonun chihve ne che co yahda cahya.

Nahn che hua co cuihnan ihyan caça Dihvo vo Jesucristo

³² Nducoyaca ihyan che numa ino ye ritahno ye u nan ihyan iyehne ne, numacuahn vedeyeno ndevá ihyan nan Chidá che va ye vahchetero.

³³ Ate ihyan che cuahndah vedame ye u ne, cuahndah vedamé ihyan nan Chidá che va ye vahchetero.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, va che co tan ihyan nduco ye

³⁴⁻³⁵ Hua ndedecadino nchuhn che man che nda ne, hua cuahte cahnda ihyan, te ihyan che ritahno ye u ne, cuahte cahnda ihyan nduco ye. Ihyan ne, cuahte cahnda ye nduco chida ye man, tahh cahya ne, cuahte cahnda te nduco chaco te man, tahh decuno

ihyan ne, cuahte cahnda te nduco indahn te man.

³⁶ Tihca va che cuahte cahnda ihyan van ihyan yahn ye.

³⁷ Ihyan che hua rihco dama ino ye cotahno ye u, yahn che hua nahn ye che co tan indihite yahn ye nduco ye ne, ihyan chahn ne, nde hua redin yahn che din cuandé ihyan van ihyan yahn. Namin ihyan che hua rihco dama ino ye cotahno ye u, yahn che hua nahn ye che co tan daya ye nduco ye ne, nde hua redin yahn che din cuandé ihyan van ihyan yahn.

³⁸ Adecoduhno ihyan che rihco dama ino ye cotahno ye u andahre nde va che conan yah ye nan cruz, atenan ihyan min redin yahn che din cuandé ihyan van ihyan yahn.

³⁹ Ihyan che cuacondah vedame ye u, che nahn ndedevahn man ye ihyan ne, conda ye, ne ihyan che hua cuacondah vedame ye u ne, andahre cahno se ihyan, ate cuahtenan ye vahchetero.

Ihyan che cuahtenan ye vahchetero

⁴⁰ Ihyan che renevahnecon ye nchuhn ne, a u renevahnecon ye, ne ihyan che renevahnecon ye u ne, a Ihyan che dechuh ye u renevahnecon ye.

⁴¹ Ihyan che renevahnecon ye ama ihyan che rahndudo ye ndudo yahn Dendiohs yahn che redin ye ntiyon min ne, ndeva Dendiohs ama tama ye. A namin no tun ihyan che renevahnecon ye ama ihyan che ndah ihyan ye ne, ndeva Dendiohs ama tama ye nduco vih.

⁴² Ihyan che ritahno ye u ne, hua nduh rignonun chihve ye che lado yahn ihyan, ate adecoduhno ihyan che cah ye andahre ama vaso nune, cuh ihyan chahn ne, ndahco menun Dendiohs yahn ye.

11

Dechuh Juan Bautista o ihyan te nahn cadino ye yahn Dihvo vo Jesucristo

¹ Cuahn che chihno cah cuande Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apostol yahn ye ne, chica ye min cuahn ye, cacuahn ye man, cuahndudo ye man, nduh cuan yan che nino min.

² Tahn min ne, quenun Juan Bautista vacoyahn, ne cuahn che checadino ye yahn dehtenduh che redin Dihvo vo ne, dechuh ye o ihyan che rinduco ye ihyan nan Dihvo vo,

³ tumerune ye:

—¿A ndih ihyan che a va cade chi ye ndedevahn ye ihyan iyehanse, o coman va che chi ihyan min ne?

⁴ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuahn nchuhn cuengo ne Juan nducuaahn che rendihchero ne man, rihnevan ne man.

⁵ Cah ne che cadino ye nduhca che redin che ri ro nan ihyan che ve man ye man, redin che rica ihyan che neneva doh cah ye man, redin che rendoyahn ihyan che ndi ye cah che rech yute man, redin che ihyan che chato ye rihnevan man, redin che rentuche ihyan che a ndih ye man, rahndudo ndudo ndah yahn Dendiohs, rihnevan ihyan che ri ndache ye yahn nunde yahn ye man.

⁶ Rahn ri nchuhn te ama ndah ro yahn ihyan che riquendi ye numa ino ye ritahno ye u.

⁷ Cuahn che a conahn ihyan chahn ne, canan rente Dihvo vo nduco ihyan che chenun ye min yahn Juan, ne rahn ye:

—¿Duh che chahn nchuhn chendihchero ne min yahn ne nan che metah duhva ne? A devano ne te ndiyu ama ihyan che ran do ye, che anduhneca ama nduco che a muhn a min redecuehte yuhne.

⁸ ¿Duh chahn nchuhn chendihchero ne ne? A devano ne te ndiyu ama ihyan che ama ninevaca tino ndah, te ihyan chemin chan ne, ndevaco rey chenun ye.

⁹ A devano nchuhn te chahn ne, chendihchero ne ama ihyan profeta. Cuaco rahn ri nchuhn te ihyan min che tahque chahte vederihquentiyon quenan cuma ye van ihyan profeta.

¹⁰ A yahn ihyan min che rahn Dendiohs, ndirun nan Ndudo yahn ye tuhca: Dechuh ama se numanahn che metah cahn, cahcoyan se chedave yahn ihyan cava che a vate yan ye cuahn che nda.

¹¹ Cuaco rahn ri nchuhn te van nducoyaca ihyan che chahte ye iyehanse nde a rahn me nde meniyan ne, Juan Bautista che tahque chahte vederihquentiyon quenan cuma ye. Ate van ihyan che renevahnecon ye vederihquentiyon che ndahco cade Dendiohs ne, nde ihyan che tahque doh vederihquentiyon quenan cuma ye ne, tahque chahte vederihquentiyon yahn ye che co vederihquentiyon che quenan cuma Juan.

¹² Nde ro che canan Juan ntiyon yahn ye nde meniyan ne, ama redin nun ino ihyan cava che tuno ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

¹³ Moisés man, nducoyaca ihyan profeta, nde nan che canan, nde nda Juan Bautista man, dirun ye yahn vederihquentiyon ra che ndahco cade Dendiohs.

¹⁴ Cuedevano nchuhn te che ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs che ndaconan chi tun Elias ne, a Juan Bautista nda ye, dinahn vederihquentiyon min, andahre hua nahn cotahno ne.

¹⁵ Nducoyaca nchuhn ne, cuihcovan ndah ne che tihca rahn.

16-17 'Nchuhn che vate ne man ro cuh ne, nduhchan sahn cahya che reduce se ndihve, tihchan ne. Sahn chahn ne, rahn se ri se combiero yahn se: "Tive nuhn curetive, ate hua cañ yeno nchuhn, ndeh ne. Chita ran nuhn, ate hua chaco ne."

18 Nduhchan sahn chahn, tihchan ne, te nda Juan Bautista, ne ama vah nan cheh nan chih ye, ne rahn nchuhn te quenun vaco chihnga ihyan.

19 A namin no tun cuahn che nda u che rinduco nducoyaca ihyan. Reh man, rih man, dama nduco ihyan che rahte vihco ye, ne rahn ihyan: "Sahn tih ne, ama reh se man, ama rih se man, rinduco se sahn rica tume cade iyo man, sahn nunde chenahn man." Rendahchenan ihyan ntiyon che redin nuhn, ate hua dehve din yahn, te ihyan che renahn ye ne, a devano ye che vededevano yahn Dendiohs ne, chemin che tahque ndah.

Ihyan yan che hua nahn nto ino ye nunde yahn ye

20 Chihno min ne, nte Dihvo vo yahn ihyan yan nan che tahque din ye vederihno, te ihyan chahn ne, hua nahn nto ino ye nunde yahn ye. Rahn ye:

21 —Nchuhn ihyan yan Corazin man, ihyan yan Betsaida man, jama vedin nchuhn!, te ndete che ihyan yan Tiro man, ihyan yan Sidon man, ndihchero ye vederihno che ndihchero nchuhn ne, a metah ro nto ino ye nunde yahn ye, chahtenun ye tino ndere, chahteran ye van iya.

22 Rahn ri nchuhn te nda ro che cuhnde cade yahn nducoyaca ihyan ne, nde tahque chahte castigo co nchuhn che co ihyan chahn.

23 Me nchuhn ihyan yan Capernaum ne, ama redin yade ne anduhneca ndete che nde vahchetero tuno ne che rahco ne, ate va che cañ ne van ruchiyahn, te ndete che yan Sodoma din vederihno nduhca che din yan vaco ne ne, chitahno ihyan chahn, ne vate ca ye nde meniyan.

24 Rahn ri nchuhn te ro che cuhnde cade yahn nducoyaca ihyan ne, tahque chahte castigo co nchuhn che co ihyan chahn.

Rahn Dihvo vo Jesucristo: "Cochi nchuhn, ne din che nuhndeman chedave yahn ne"

25 Tuhme covah Dihvo vo, ne rahn ye:

—Chida man, ndih che rihquentiyan ne vahchetero man, iyehse man, rendeva yavenan ne, te a ihyan che necun ye cañ ne che cadino ye vededevano yahn ne, ndiyu ihyan che ama devano ye che rahco ye.

26 Tihca Chida, te tihca nahn man ne.

27 Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan che chenun ye min:

—Chida ne, ndahco ye vederihquentiyan tah che cahcantiyon nducuahn dehtenduh. Nde ama ihyan hua rendihche ye u, te atenah Chida che rendihche ye u. Namin nde ama ihyan hua rendihche ye Chida, te atenah u, nduco ihyan che man ricuahn ihyan taca ye, che rendihche nuhn ihyan.

28 Nducoyaca nchuhn che rechuhrihn ne, hua va man chedave yahn ne, cochahtino ne u, ne din che cuahteman chedave yahn ne.

29 Codinahn ne vederihquentiyan yahn, ne cuiquendi ne yune yahn, te u ne, necun. Tuhme cuahteman chedave yahn ne.

30 Tihca din nchuhn, te hua vahche cava ne che dinahn ne vederihquentiyan yahn.

12

Ihyan apostol ne, tuhn ye ama o indo trigo ro che rahtetuhno ihyan

1 Chihno ama o ro min, ama ro che rahtetuhno ihyan ne, chuh Dihvo vo nan va chendata yahn ihyan, ne ihyan apostol ne, chi cuico ye, ne tuhn ye indo trigo, cheh ye ndute yahn.

2 Ndihchero ama o sahn fariseo, ne rahn se ri se Dihvo vo:

—Condihche ne ihyan apostol yahn ne. Hua ndahca che tihca redin ye man ro cuh, te man ne, ro che rahtetuhno ihyan.

3 Ate ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—A ndihchenan nchuhn nan Ndudo yahn Dendiohs nduhca che din David ro min cuahn che chi cuico ye nduco combiero yahn ye.

4 Chenda ihyan chahn chete yaco, cheh ye pan che ndi vedino nan Dendiohs andahre pan chemin chan ne, atenah chidocuyan co cheh ye.

5 Namin a devano nchuhn nduhca che rihquentiyan ley che dirun Moises. Hua dehve nunde che redin chidocuyan ntiyon chete yaco ro che rahtetuhno ihyan.

6 Nducote va vederihquentiyan che din chidocuyan ntiyon chete yaco ro che rahtetuhno ihyan ne, cuedevano ne te hua dehve nunde che tihca redin ihyan apostol yahn ro che rahtetuhno ihyan, te vederihquentiyan che quenan cumá ne, tahque chahte che co vederihquentiyan min.

7 Nchuhn ne, nde hua renahn ne ndudo yahn Dendiohs che ndirun tuhca: "Tahque nahn che cuahtenan cuma nchuhn vedevahino che co che cañno ne ite, co te vedino nan." Ndete che renahn nchuhn ndudo min ne, nde hua ndere cahma nunde ne yahn ye.

⁸ Cuedevano ne te u che rinduco nducoyaca ihyan ne, rihquentiyón nde nducuahñ che redin ihyan ro che rahtetuhno ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, din che ndoyahn ama sahn che ndi cuma tah se

⁹ Chuh Dihvo vo min, ne chenda ye chete ama yaco yahn ihyan nacióñ yahn Israel.

¹⁰ Min quenun ama sahn che ndi cuma ama tah se. Namin min chenun ama o sahn fariseo, ne nducote nahn caca nunde se yahn Dihvo vo ne, tumerune se ihyan:

—¿A rihquentiyon ñan Ndudo yahn Dendiohs che co din vo che ndoyahn ihyan ro che rahtetuhno vo ne?

¹¹ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ndete che va itecuche yahn nchuhn ne condahnun te chete veh ico ro che rahtetuhno ihyan ne, ndetahnó cahn ne ndetendahn ne ite.

¹² Nducote tahque rignonun chihve ama ihyan che co itecuche ne, chemin che co conan vo ihyan andahre ro che rahtetuhno vo.

¹³ Tuhme rahn ye ri ye sahn min:

—Cuachondihque tah.

Chacondihco tah se, ne ndo ndah nduhcañ tah se che tama me.

¹⁴ Ndetahnó quendahn vah sahn fariseo chahn rentuhno se nduco vih taça cahnó se Dihvo vo.

Nduhca che ndirun yahn Dihvo vo Jesucristo ñan Ndudo yahn Dendiohs

¹⁵ Checadino Dihvo vo che tihca rentuhno se, ne chica ye min, cuahn ye. Ama yahn ihyan cuahn ye nduco ye, ne din ye che ndoyahn nducoyaca ihyan che cah ye.

¹⁶ Chihquentiyon Dihvo vo che hua cahma ihyan chahn che a ihyan min che a va çade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehñse.

¹⁷ Tihca din ye cava che conahn ndudo che rahn Dendiohs yahn ye, dirun ihyan profeta Isaias tuhca:

¹⁸ Sahnghuh che redin se ntiyon yahn, a man tendahnún sahn.

Ama yahinó sahn, ama yenó cava se.

Din che conun Vaco sahn,

ne cuahndudo se van ihyan nacióñ chenahn nduhcañ che va che techecadé yahn ye.

¹⁹ Hua cuhma chende se nduco ihyan, nde huane cuah nun se ñan ye, cahya se ihyan.

Hua cochica se yune viyan cuahndudo se.

²⁰ Hua cah ndache nduh se ihyan che ndache ri ye yahn nunde yahn ye.

Tahque ndah se ne, necahn se vedechahtino ihyan.

Tihca quendi se nde conan cahcantiyon se numachahte iyehñse,

²¹ ne ihyan nacióñ chenahn ne, cochahtino ye sahn.

Sahn fariseo ne, rahn se te Dihvo vo Jesucristo ne, quenan cuma ye vederihquentiyon yahn chundah

²² Chihno min ne, nda ihyan ñan Dihvo vo, nda ye ama sahn che quenun vaco chihnga sahn. Sahn min ne, nde ve se nde lihme se. Ndetendahn Dihvo vo vaco chihnga me, ne chi ro ñan se man, chi cahn se man.

²³ Chahn ino nducoyaca ihyan, ne rahn ye:

—¿A din ndete che ihyan cuh che daya David ne?

²⁴ Ate chihnevan ama o sahn fariseo, ne rahn se:

—Ihyan tih ne, quenan cuma ye vederihquentiyon yahn chundah, ne nduco chemin rendetendahn ye vaco chihnga.

²⁵ A checadino Dihvo vo che tihca rahn se, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ndete ihyan che vate ye rihquentiyon ye cuahtecuhma ye van man ye nduco vih ne, hua co quendi ye cahcantiyon ye. Ndete intiyahn yan cuahtecuhma ye van man ye nduco vih ne, hua co quendi ye cahcantiyon ye. Ndete ihyan che chenun ye ama vah cuahtecuhma ye va van man ye nduco vih ne, hua co quendi ye cuahtenun dama ye.

²⁶ A namin no tun chundah. Ndete che ndetendahn se vaco chihnga yahn se ne, anduhñeca ndete che cuhma se nduco ihyan yahn se, ne hua co quendi vederihquentiyon yahn se.

²⁷ Nchuhn ne, rahn ne che nduco vederihquentiyon yahn chundah che rendetendahn vaco chihnga, ate sahn che rinduco se nchuhn ne, nducote rendotenan se duh che conan sahn cava che ndetendahn se vaco chihnga ne, co cahma se co se nchuhn che hua cuaco che rahn ne.

²⁸ Cuedevano nchuhn te a nduco vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs rendetendahn vaco chihnga. Nduco chemin ne, a ndero ndi che a rihquentiyon Dendiohs van nchuhn.

²⁹ Ama sahn dito ne, atenan ndete che dechiche ihyan sahn co condahn ye chete vaco se, duco ye yahn se. U ne, anduhñeca ndete che tihca din nduco chundah, ndahco ndiyá vederihquentiyon yahn se.

³⁰ Ihyan che hua rinduco ye u ne, anduhñeca ndete che tan ye nduco. Ntiyon che redin ne, anduhñeca ndete che reñedin damá ndute ndata, ne ihyan che hua rinduco ye u ne, anduhñeca ndete che rihtera ye.

³¹ Nducote rahn nchuhn yahn che quenan cumá vederihquentiyon yahn chundah

ne, chemin che ráhn rí nchuhn che va vederenchahco çava ihyan adecodehno nunde yahn ye man, che chihnga çahma ye man, ate ihyan che ndahchenan ye Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, metah vederenchahco çava ye.

³² Adecoduhno ihyan che ndahchenan ye u che rinducó nducoyaca ihyan ne, va vederenchahco çava ye, ate ihyan che ndahchenan ye Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, hua ndaca ye vederenchahco.

Ejemplo yahn yahn ndata

³³ Yahn ndata ne, a nan ndute yahn rihnde ro ndete che ndah o hua ndah. Yahn ndata che ndah ndute yahn ne, yahn ndah, ne yahn ndata che chihnga ndute yahn ne, hua ndah. Cua cuande nchuhn yahn ejemplo cuh, te hua redin yahn che ndahchenan ne vederihquentiyon che quen cumá cuahn che a ro nan ne che ntiyon cochihve redín.

³⁴⁻³⁵ ¡Ama duhtuno ihyan nchuhn! A ndero ndi nan ndudo yahn ne. Ihyan che ndah ihyan ye ne, runecade nan ndudo yahn ye, ne ihyan che duhtuno ihyan ye ne, chihnga ndudo yahn ye.

³⁶ Ráhn rí nchuhn te çava nducuahndudo chihnga che ráhn ihyan ne, va che din Dendiohs castigo ihyan.

³⁷ Ihyan che runecade ndudo yahn ye ne, hua co ye castigo, ne ihyan che chihnga ndudo yahn ye ne, co ye castigo.

Sahn fariseo ne, chica se che din Dihvo vo Jesucristo ama vederihno, ndihchero se

³⁸ Tuhme ráhn ama o sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man:

—Ihyan Ricuahnd, nahn nuhn che din ne ama vederihno ndihchero nuhn çava che co devano nuhn che Dendiohs dechuh ye ndih.

³⁹ Ndahconan Dihvo vo, ne ráhn ye ri ye sahn:

—Ihyan che vate ye man ro cuh ne, ama duhtuno ihyan ye man, rahcotáhn ye yahn Dendiohs man. Nahn ndihchero ye vederihno, ate atenan ama vederihno nduhça che chinahn nduco ihyan profeta Jonás ndaca ndihchero ye.

⁴⁰ Ama ite ndico che quenun te van nuniyahnd ne, ca tuhn te ihyan min, ne quenun ye chete te ino ro ino yan. Atihnoça u che rinducó nducoyaca ihyan va che conún man yahn ino ro ino yan.

⁴¹ Ráhn rí nchuhn te cuahn che nda ro che techecade Dendiohs yahn nducoyaca ihyan ne, necuan ihyan yan Nínive, ndahco ndiya ye nchuhn, te ihyan chahn ne, nto ino ye nunde yahn ye cuahn che cahndudo ihyan profeta Jonás ndudo yahn Dendiohs, ate nchuhn ne, nde hua rihcovan ne ndudo yahn andahre tahque chahte vederihquentiyon quenun cumá che co ihyan min.

⁴² Namin táhn reina che va te cuahn yahn ndiya ne, ndahco ndiya te nchuhn nda ro min, te táhn min ne, ama yahn chica te, chihnevan te vedevano yahn Salomón, ate nchuhn ne, nde hua rihcovan ne ndudo yahn andahre tahque chahte vederihquentiyon quenun cumá che co ihyan min.

Nduhça che redin vaco chihnga

⁴³ Cuahn che rendiquendah vaco chihnga ama ihyan ne, rechica yahn nan che metah duhva, renuhn nan che conan tahn. Ate cuahn che hua rendaca ne,

⁴⁴ rendaconan, conun ihyan nan che a ndiquendah, te ihyan min ne, a nduhça ama vah che va man, nde tuno ntache man, necuco man.

⁴⁵ Tuhme ráhn regua te ndache combiero yahn che tahque duhtuno ca che co man, ne rahtenun ihyan min, redin che tahque chuhrihn ye che co ro menan. Tihça cuahn co ihyan che duhtuno ihyan ye che vate ye man ro cuh.

Nda chaco Dihvo vo Jesucristo nduco dihno ye, rinuhn ye ihyan

⁴⁶ Numanahn che rente ca Dihvo vo nduco ihyan chahn ne, nda chaco ye nduco dihno ye, rinuhn ye ihyan. Chahtendi ye cuahn chevah, nahn nte ye nduco ye.

⁴⁷ Ráhn ihyan ri ye Dihvo vo:

—Nda chaco ne nduco dihno ne, vatendi ye cuahn chevah, nahn nte ye nduco ne.

⁴⁸ Ate ndahconan Dihvo vo, ne ráhn ye ri ye ihyan che ráhn ye nduco ye:

—Taca hua. Ihyan çah che chacó man, ihyan sih che dihnó man.

⁴⁹ Tuhme nahma Dihvo vo ihyan che rinduco ye ihyan, ne ráhn ye:

—Namin ihyan chuhn ne, anduhneça chacó man, anduhneça dihnó man,

⁵⁰ te nducoyaca ihyan che redinahnd ye vederihquentiyon yahn Chidá che va ye vahchetero ne, ihyan chahn ne, anduhneça chacó man, anduhneça cahvé man, anduhneça dihnó man.

13

Ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndata

¹ Ro min ne, quendah vah Dihvo vo cuahn ye chihto vine, ne min chihnde ye.

² Ama yahn ihyan chi dama ye nan ye, nde quenun cuma che chihnde ye chete ama barco che va nan vine.

³ Chicuahnd Dihvo vo ama ndeh nan dehtenduh ihyan chahn nduco ejemplo. Canan ye tuhça:

—Ama yune ne, cuahn ama ihyan retuhdo ye ndute ndata.

⁴ Cuahn che tuhdo ye ne, chera neve ndute chihto yune, ne nda yahda cheh te.

⁵ Te neve ndute ne, chera vān roh, ne nducote hua yāno yāhn min ne, ndetaḥno quendaḥ.

⁶ Ate cuahn che chi ihno ne, chihno tih, yāhn che hua yāno nda dihyoduto.

⁷ Te neve ndute ne, chera vān chano yān. Ate cuahn che quendaḥ ne, chendih, ne chenun mān.

⁸ Te neve ndute ne, chera nān che demān yāhn, ne āma ndah chi yāhn; nāhn ne, chi āma ciento yāhn, nāhn ne, chi ino raco yāhn, ne nāhn ne, chi ndico ndiche yāhn.

⁹ Nducoyāca nchuhn ne, condedecadino ndah ne cāva che tumacadino ne deh conahn.

Deh cuande che demān nduco ejemplo chicuahn Dihvo vo Jesucristo ihyan

¹⁰ Tuhme chahn ndā ihyan apóstol nān Dihvo vo, ne tumerune ye ihyan:

—Dihve nuhn, ¿deh cuande che nduco ejemplo rente ne nduco ihyan ne?

¹¹ Ndahconan ye, ne rāhn ye ri ye ihyan chahn:

—Nduhçā che rihquentiyon Dendiohs ne, nde hua devano ihyan, ate nchuhn ne, din Dendiohs che cadino ne yāhn.

¹² Tihçā te, ihyan che chenahn ye ne, din Dendiohs che conahn ndah ye, ne ihyan che hua ndah chenahn ye ne, nde conān ye tah che chenahn ye.

¹³ Chemin che nduco ejemplo rahndudó, rihnevan ye, cāva che cahnevan no ye ate hua conahn ye.

¹⁴ Tihçā rinahn nduco ye nduhçā che dirun ihyan profeta Isaias tuhçā:

Ihyan sih ne, rihnevan ye ate hua renahn ye mān,

rendihchero ye ate anduhneçā ndete che hua ri ro nān ye mān,

¹⁵ te āma cheche ndacondā chedave yāhn ye, ndi i ye,

anduhneçā ndete che hua rihnevan ye mān,

anduhneçā ndete che hua ro nān ye mān,

anduhneçā ndete che hua retumacadino ye mān.

Tihçā ri yāhn ye, te a va che hua necaḥco ye u,

ne hua nchahcó cāva ye.

¹⁶ Me nchuhn ne, āma ndah ro yāhn ne, te renahn ne vederihquentiyon yāhn Dendiohs.

¹⁷ Cuāco rāhn rí nchuhn te nde a rāhn me ne, āma yāhn ihyan profeta mān, ihyan che runecaḍe ye mān ne, āma chenān ino ye che ndihchero ye che rendihchero nchuhn mān, che cahnevan ye che rihnevan ne mān, ate hua chinahn nduco ye.

Recaḥ cuande Dihvo Jesucristo yāhn ejemplo yāhn ihyan che retuhdo ye ndute ndata me

¹⁸ Cuihcovan nchuhn. Tuhçā conahn ejemplo yāhn ihyan che retuhdo ye ndute ndata me.

¹⁹ Ndute ndata che chera chihto yune me ne, nduhçā ihyan che rihnevan ye ndudo yāhn vederihquentiyon yāhn Dendiohs, ne hua renun ino ye, te ndetaḥno che rihnevan ye ne, renda chundah, redin se che rinān ye.

²⁰ Ndute che chera vān roh me ne, nduhçā ihyan che rihnevan ye ndudo, ne numacuahn vedeyeno renevahnecun ye.

²¹ Ate ihyan chahn ne, nduhçā chendata che metah cotāḥ yāno dihyoduto ne, ti-hchan ye, te cuahn che rechuhrih ye o redin tān ihyan nduco ye yāhn che renevahnecun ye ndudo me ne, ndetaḥno rihcomān ye.

²² Ndute che chera vān chano yān me ne, nduhçā ihyan che rihnevan ye ndudo me, ate āma rendedecadino ye cāva ntiyon yāhn ye mān, rihncheh mān ye ihyan che āma nāhn yāhn ye vedecuihca mān, ne chemin che hua ri redin ndudo me che ndah nduco ye.

²³ Me ndute che chera nān che demān yāhn me ne, nduhçā ihyan che rihnevan ye ndudo me, ne renahn ye. Ihyan chahn ne, nduhçā chendata che chi āma ciento yāhn mān, chi ino raco yāhn mān, chi ndico ndiche yāhn mān ne, ti-hchan ye, te recaḥ yune ye che redin ndudo me che ndah nduco ye.

Ejemplo yāhn chano yān vān trigo

²⁴ Chihno min ne, nte Dihvo vo tāma ejemplo, chihnevan ihyan chahn. Rāhn ye:

—Cahmá có nchuhn nduhçā vederihquentiyon yāhn Dendiohs. Āma ihyan ne, tuhdo ye trigo nān yāhn yāhn ye,

²⁵ ate chete rāhn, ura che vateyado ihyan ne, chahn āma sāhn che hua ri rendihche se ihyan, ne tuhdo se ndute yāhn chano yān vān trigo me.

²⁶ Cuahn che a chendudo cuiyon yāma trigo me ne, chihnde ro chano yān me vān.

²⁷ Tuhme chahn sāhn redin ntiyon, chengo se dihve se: “Dihve nuhn, uvo ne, trigo tuhdo vo min. ¿Tācā che āma quendaḥ chano yān ne?”

²⁸ Ndahconan ye, ne rāhn ye ri ye sāhn: “Āma sāhn che hua ri rendihche se u ne, chahn se tuhdo se ndute chano yān.” Tuhme tumerune se ihyan: “¿A nāhn ne che tico nuhn chano yān me ne?”

²⁹ Ndahconan ye, ne rāhn ye ri ye sāhn: “Hua tico ne chano yān me, te denān nde nduco trigo tico ne.

³⁰ Tahque ndah caḥcomān vo che cuihta dāma nduco vih nde ndā ro che co cuma trigo me. Tuhme dechúh ihyan che tico ye chano yān me, din ticua ye, cuih ye

vaçoyahn. Cuihno min ne, din ðama ye trigo me, cuih ndah ye.”

Ejemplo yahn ndute yahn mostaza

³¹ Namin nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhça ama ndute mostaza che chihche ihyan nan yahn yahn ye.

³² Ndute mostaza ne, andahre chemin che tahque çahya van nducuahn ndute, ate cuahn che rihta ne, ri rahte yahn yahn che nde yahda redin ndahque te van dune.

Ejemplo yahn ya yahn pan

³³ Nte Dihvo vo tama ejemplo:

—Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhça tahsihn ya che chihchetahn ama ndahta van ndeh yache pan, ne quendih van nducuahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, deman nduco ejemplo chicuahn ye

³⁴ Nducahn ndudo che cahndudo Dihvo vo, chihnevan ihyan ne, deman nduco ejemplo,

³⁵ çava che conahn nduhça che dirun ihyan profeta, tuhça: Cuahndudó deman ejemplo.

Cacuáhn ihyan yahn dehtenduh che nde hua devano ihyan numacuahn ro nde ro che chihnde iyehense.

Dihvo vo Jesucristo ne, çah cuande ye de conahn ejemplo yahn chano yan van trigo me

³⁶ Chihno min ne, ndedechuh Dihvo vo nducoyaca ihyan, ne ndonda ye vah nduco ihyan apóstol yahn ye. Tuhme rahn ihyan chahn ri ye ihyan:

—Te cuande ne nuhn deh conahn ejemplo yahn chano yan me.

³⁷ Ndahconan Dihvo vo, ne çah cuande ye ihyan chahn:

—Ihyan che retuhdo ndute ndata me ne, u che rinducó nducoyaca ihyan.

³⁸ Yahn me ne, iyehense. Ndute ndata me ne, ihyan che renevahnecon ye vederihquentiyon yahn Dendiohs. Chano yan me ne, ihyan che rihquentiyon chundah.

³⁹ Şahn che tuhdo ndute yahn chano yan me ne, chundah. Ro che ndo ðama trigo me ne, a ro che cuhnde çade yahn nducoyaca ihyan. Ihyan che nedin ðama ye trigo me ne, ángel.

⁴⁰ Nduhça che ndo ðama chano yan me, conun vaçoyahn me ne, tihça cuahno co ihyan che duhtuno ihyan ye cuahn che cuhnde çade yahn nducoyaca ihyan.

⁴¹ Nða ro min ne, u che rinducó nducoyaca ihyan ne, dechuh ángel yahn numachahte nan che rihquentiyón, nedin ðama ye nducoyaca ihyan nunde, menan vihca ihyan che retihyon yune ye ihyan chenahn che rahtendihco ye nunde.

⁴² Cuih ángel chahn ihyan nunde chahn van ruchiyañ. Min cuaco ye man, cheh dihyon ye man.

⁴³ Me ihyan che redinahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, ihyan min che Chida ye ne, quendañ yavenan ye, cuahtenan ye vahchetero nan che rihquentiyon ihyan min. Nducoyaca nchuñ, cond-edecadino ndah ne yahn che renté nduco ne.

Ejemplo yahn vedecuihca che quenun ndeh

⁴⁴ Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhça ama vedecuihca che quenun ndeh man yahn. Ama se ne, ntaca se vedecuihca me, ne a min no ndaconan tihyon ndeh se. Ama chi yeno se, ne chahn se ndihcue se nducuahn dehtenduh yahn se, ne ca se yahn nan che quenun vedecuihca me.

Ejemplo yahn tu diyahn che ama yahn chihve

⁴⁵⁻⁴⁶ Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhça ama tu diyahn che ama ndahça man, che ama yahn chihve man. Ndihchero ama se che ra se tu chemin chan, ne chahn se ndihcue se nducuahn dehtenduh yahn se, ne ca se tu me.

Ejemplo yahn yana che retah yahca

⁴⁷ Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhça ama yana che retah yahca che tihyon ihyan chete nuniyañ, ne chetañ ye nducoyaca nan yahca.

⁴⁸ Cuahn che a chito yana me ne, ndetendañ ye cuahn chihto nuniyañ. Min tendahun ye yahca che ndah te, chih ye ite chete cuahte, ne chihtera ye ite che hua cochihve te.

⁴⁹ Tihça va che co ro che techecaðe Dendiohs yahn nducoyaca ihyan. Cuahtechica ángel din vi ye ihyan che duhtuno ihyan van ihyan che ndah ye,

⁵⁰ ne cuih ye ihyan che duhtuno ihyan chahn van ruchiyañ. Min cuaco man, cheh dihyon ye man.

Ejemplo yahn vedecuihca

⁵¹ Tuhme tumerune Dihvo vo ihyan chahn:

—¿A renahn nchuñ nducuahn che renté ne?

Ndahconan ihyan chahn, ne rahn ye:

—Taça hua, Dihve nuhn, renahn nuhn.

⁵² Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Nducoyaca ihyan che retuno ye vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, ri ye nduhça ihyan cuihca che retendañ ye dehtenduh che ra man, dehtenduh che ndico man, van vedecuihca yahn ye, te ihyan chahn ne, ama ndeh nan vededevano chenan cuma ye.

Nta Dihvo vo Jesucristo yan Nazaret

⁵³ Cuahn che a chihno cahndudo Dihvo vo ejemplo chemin chan ne, chica ye min.

⁵⁴ Nta ye yan nan che chihta ye, ne chahn ye chete yaco chicuahn ye. Ama chahn ino ihyan yan min, ne rahn ye:

—¿Ti chehua sahn tih vededevano che ricuahn se? ¿Taca che ri redin se vederihno?

⁵⁵ Sahn tih che daya vihcheyahn me. Chaco se ne, María. Dihno se ne, Jacobo man, José man, Simón man, Judas man.

⁵⁶ Namin tahn cahve se ne, muhn vate te. ¿Tira chehua se che tihca ricuahn se?

⁵⁷ Ihyan chahn ne, hua nevahnecon ye Dihvo vo. Chemin che rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Ihyan profeta ne, atenan yan vaco ihyan che renevahnecon ye ihyan, te ihyan yan vaco ye man, ihyan ndevaco ye man ne, rendahchenan ye ihyan.

⁵⁸ Dihvo vo ne, atenan ama o vederihno din ye min yahn che hua chitahno ihyan chahn ihyan.

14

Nduhca che chih Juan Bautista

¹ Tahn min ne, Herodes gobernador yahn Galilea ne, checadino se yahn Dihvo vo Jesucristo,

² ne rahn se ri se sahn che rinan se sahn nan che rihquentiyon se:

—Ihyan che redin ye vederihno ne, Juan Bautista. A ntuche ye van tenahn, ne chemin che quenan cuma ye vederihquentiyon che redin ye vederihno.

³ Tihca rahn se, te sahn min din se preso Juan, chihquentiyon se sandado che dechiche se cadena ihyan, tihyon se ihyan vacoyahn. Tihca din se, te tihca nahn Herodias tahn ndahta yahn dihno se Felipe.

⁴ Juan ne, a rahn ye ri ye Herodes:

—Hua redin yahn che conan come tahn tih nduhca ndahta yehn.

⁵ Nahn cahno Herodes Juan, ate vah se ihyan yan, te nducoyaca ye ritahno ye che Dendiohs dechuh ye ihyan.

⁶ Ate ro che vihco duche Herodes ne, ndeh tahn daya Herodias nan ihyan che vate ye min, ne ama quenan ino Herodes.

⁷ Numacuahn vedeyudo cah se ndudo yahn se tahn che adecodehno che caca te ne, cah se tahn.

⁸ Nducote a nchinun chaco te tahn ne, rahn te ri te sahn:

—Te ne tin Juan Bautista u chete ama cuh.

⁹ Ama chi ran Herodes che tihca rahn te, ate nducote a cah se ndudo yahn se tahn nan nducoyaca ihyan che vate min ne, dinahn se.

¹⁰ Chihquentiyon se sandado che chahn se chete vacoyahn, chihca yan se dando Juan.

¹¹ Ndaconan se, nda se tin Juan chete ama cuh. Cah se tahn, ne necah te chaco te.

¹² Tuhme nda ihyan che rinduco ye Juan, ne quenda ye ihyan chihche ye ihyan. Chihno min ne, chahn ye chengo ye Dihvo vo.

Cah Dihvo vo Jesucristo, cheh uhn mil ihyan

¹³ Cuahn che checadino Dihvo vo che chihno se Juan ne, chica ye min, quenun ye chete ama barco cuahn ye ama cuan, yahn nan che metah duhva. Ate checadino ihyan che cuahn ye, ne chica ye viyan, rica cah ye, cuahn ye quendi ye ihyan.

¹⁴ Cuahn che ndiquendah Dihvo vo chete barco me ne, ndihchero ye che ama yahn ihyan ndi dama ye. Quenan vahino ye ihyan chahn, ne din ye che ndoyahn ihyan cah che nduco ye min.

¹⁵ Cuahn che a chi chino ne, chahn nda ihyan apóstol nan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Muhn ne, yahn nan che metah duhva. Avane ne, a chino cuahn. Cuendedchuh ne ihyan sih cava che cahñ ye ti tenduh yan, cua ye che cheh ye.

¹⁶ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Metah deh cuande che ndedechuh ihyan. Cah nchuhn cheh ye.

¹⁷ Ate rahn ihyan chahn ri ye ihyan:

—Atenan uhn ra pan nduco o yahca va yahn nuhn.

¹⁸ Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuahn nchuhn ngua ne.

¹⁹ Tuhme chihquentiyon Dihvo vo che cuahte nducoyaca ihyan nan yune. Chetah ye nduh che uhn pan me nduco o yahca me quetuhma ye. Chenihyon nan ye nan ro, necah ye nundihve cuahn Dendiohs, ne ndeh ye pan me, cah ye ihyan apóstol chahn cava che cuh ye van nducoyaca ihyan.

²⁰ Cheh nducoyaca ihyan chahn nde nan che chito ihyan. Chihno min ne, nedin dama ihyan apóstol chahn che ngava, ne decuto ye ndichio cuahte.

²¹ Ihyan che cheh ye ne, ri ye uhn mil che deman ihyan chahn, avane ihyan ndahta man, checahya man.

Chica Dihvo vo Jesucristo nan nune vine

²² Chihno min ne, chihquentiyon Dihvo vo ihyan apóstol che cuahtenun ye chete barco me, tuche ye tama lado viche yahn vine me numanahn che ndedechuh ye ihyan chahn.

²³ Cuahn che chihno ndedechuh ye ihyan chahn ne, cocha ye ama tingüete deman ye cava che covah ye. Cuahn che a chi rahn me ne, quenan ca ye min deman ye.

²⁴ Numanahn min ne, a nde mahñ vine me cuahn ihyan apóstol chahn nduco barco me. Ama rechi yuhne cuahn nan cuahn barco me, ne ama rahn nune vine me.

²⁵ Cuahn che a nino co dave ne, ndá nino Dihvo vo cuahn nan cuahn barco me, rica ye nan nune.

²⁶ Cuahn che ndihchero ihyan apóstol chahn ihyan che rica ye nan nune me ne, ama dihya ye chi nde tuno cah vah ye, ne rahn ye:

— ¡Nga ama vaco chihnga, cochi tan!

²⁷ Ate yahve Dihvo vo ihyan chahn, ne rahn ye:

— Hua vah nchuhn, te a u che cochí.

²⁸ Tuhme rahn Pedro ri ye ihyan:

— Dihvé, ndete che ndih ne, cuahnecon ne che cacá nan nune, chí nan ne.

²⁹ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye:

— Cochi.

Tuhme cuahn Pedro, rica ye nan nune cuahn nan che cochi Dihvo vo.

³⁰ Ate nducote ama ri yudo nan vine me ne, chenda vedevah ihyan. Ndetahno canan rehchenun ye van nune, ne cah ye:

— Dihvé, ¡cuendevahn ne u!

³¹ Chetah Dihvo vo tah ye, ne rahn ye ri ye ihyan:

— Di ne, hua numa ine ritehne. ¿Dehco che ndeh rendedecadine?

³² Cuahn che chenda ye chete barco me nduco vih ne, chehuan yuhne me.

³³ Tuhme ihyan che chenun ye chete barco me ne, chehntihya ye nan Dihvo vo ne rahn ye:

— Cuaco niyon te ndih che Daya Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ihyan cahyan Genesaret

³⁴ Cuahn che a tuhe ihyan chahn vine me ne, ndá ye yan Genesaret.

³⁵ Ndetahno nchanan ihyan yan min Dihvo vo, chacotuh ye ndudo numacuahn yahn min. Ama chengu ihyan ihyan cah yahn ye nan Dihvo vo.

³⁶ Chica ihyan chahn favor ihyan che cuahnecon ye che nahn tah ihyan cah chahn mare tino yahn ye, ne nducoyaca ye che nahn tah ye ne, ndoyahn ye.

15

Deh cuande che chendihco ihyan nunde

¹ Chihno min ne, ama o sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés che chica se yan Jerusalén man, chahn ndá se nan Dihvo vo, ne rahn se ri se ihyan:

² — Hua ndahca che rahcotahn ihyan apóstol yahn ne vederihquentiyon yahn ihyan ndico, te reh ye nde hua reñano ye tah ye nduhca che chihco cade ihyan chahn.

³ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn chahn:

— Me nchuhn ne, hua ndahca che rahcotahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, riquendi ne costumbre yahn man ne.

⁴ Dendiohs ne, rihquentiyon ye tuhca: “Codin yahine chide man, cheque ye man.” Namin rihquentiyon ye: “Ihyan che cahva ye yahn indihthe yahn ye ne, va che cahno ihyan yan ihyan.”

⁵ Ate nchuhn ne, retihyon yune ne ihyan che cahma ye co ye indihthe yahn ye: “Hua co conán nchuhn, te nducuahn che va yahn ne, a cah ndudo yahn che co vedino nan Dendiohs.”

⁶ Nduco tuhca ne, retihyon yune ne ihyan che cuacondah vedame ye indihthe yahn ye. Rendahco ndiya nchuhn vederihquentiyon yahn Dendiohs, ricuahn ne costumbre yahn man ne.

⁷ ¡O nan o chende nchuhn! Redinahniyon ne nduhca che rahn Dendiohs, dirun ihyan profeta Isaias tuhca:

⁸ Ihyan sih ne, dendudo no che rendeva ye yavenán,

ate nde tah hua ritahno ye u.

⁹ Nde tah hua richihve che rendeva ye yavenán,

te ricuahn ye vederihquentiyon yahn man ye, redin ca ye che vederihquentiyon yahn.

¹⁰ Tuhme cah Dihvo vo nducoyaca ihyan chahn nan ye, ne rahn ye:

— Cuihcovan nchuhn man, conahn tin ne man, che cahmá.

¹¹ Che chendihco ihyan nunde ne, ndiyu cava dehtenduh che reh ye, te cava ndudo chihnga che rente ye.

¹² Tuhme chahn ndá ihyan apóstol, ne rahn ye ri ye ihyan:

— ¿A tumacadino ne che chi yudo yahn sahn fariseo sih yahn ndudo che tuhca rahn ne ne?

¹³ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

— Nducuahn vederihquentiyon che ndiyu man Chidá che va ye vahchetero chihco cade ye ne, va che cuihno anduhneca ama yahn che retico ihyan nde dihyoduto.

¹⁴ Din ca man se, te sahn sih ne, anduhneca sahn nan ve che quendanan se sahn nan ve chenahn, cora nun nducoyaca se chete ive yahn.

¹⁵ Rahn Pedro ri ye Dihvo vo:

— Te cuande ne nuhn deh conahn che nte ne yahn che chendihco ihyan nunde.

¹⁶ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye:

— ¿Taca che namin nduco nchuhn hua reahn ne?

¹⁷ ¿A hua devano ne te nducuahn che reh ihyan ne, vacochendereh yahn ye renun? Chemin ne, rechuh cuahn chete ye, ne rendiquendah.

¹⁸ Ate ndudo chihnga che rente ihyan ne, rente ye yahn che chihnga rendedecadino ye, ne nduco chemin chendihco ye nunde.

¹⁹ Tihçá, te nan vederendedecadino yahn ihyan reconan che chihnga rendededecadino ye man, che rihno ye vih man, che rahtenan ye nduco ndahta che hua nihnevaco nduco ye man, che reduco ye man, che rihnceh ye man, ndere ricueh dame ye nunde ihyan man.

²⁰ Nunde chemin chan redin che rinda ihyan. Ate che cheh ihyan andahre hua renano ye tah ne, ndiyu nunde chemin.

Nduhca che chitahno ama tahn tama naci6n

²¹ Chica Dihvo vo min, ne cuahn ye yahn yahn yan Tiro nduco yan Sidon,

²² ne ama tahn ndata yahn ihyan cananea, che va te yahn min ne, cuahn te cuahn nan cuahn ye, ca rica te ca rahn te numa dito te:

—Dihvé, Daya David, conan vahino ne u. Tahn dayá ne, quenun ama vaco chihnga tahn, ne ama rechuhrihn te.

²³ Ate hua tumecah ye yahn te. Tuhme rahn ihyan ap6stol ri ye ihyan:

—Cotumacah ne tahn, te ama rah te cochi te cuahn vedamo vo.

²⁴ Tuhme ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye:

—Dendiohs ne, dechuh ye u çava che conán ihyan naci6n yahn Israel che a ndinda ye, din nune yahn ye.

²⁵ Ate tahn min ne, chahn nda te, chehnti-hya te nan ye, ne rahn te ri te ihyan:

—Dihvé, jcuinan ne u!

²⁶ Rahn ye ri ye tahn:

—Hua redin yahn che conán di, te anduh-neca ndete che cahnevi pan che va che cheh ihyan naci6n yahn, cah yahn.

²⁷ Ndahconan te, ne rahn te:

—Dihvé, cuaco che rahn ne. Ate yahna ne, namin reh te, te rendevahn te dache che ra man mesa yahn dihve te. Nducote tihca ne, ricá favor ndih che conan ne tah u.

²⁸ Tuhme rahn ye ri ye tahn:

—Daya, jama numa ine ritehne! Conahn ndoque nduhca che rique.

A ura min no ndiquendah vaco chihnga me tahn daya te.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama yahn ihyan cah

²⁹ Ndaça Dihvo vo min ne, nta ye chihto vine yahn Galilea. Tuhme cocha ye ama tingüete, ne min chihnde ye.

³⁰ Ama yahn ihyan chí dama ye nan ye. Nda ihyan chahn ama yahn ihyan cah, ihyan che cueh cah ye man, ihyan che neneva doh tah ye man, ihyan che ve nan ye man, ihyan che lihme ye man, yahn ca ihyan che ndi ye tama te o nan cah man, ne din Dihvo vo che ndoyahn nducoyaca ye.

³¹ Ama chahn ino ihyan che ndihchero che ndoyahn nducoyaca ihyan cah chahn,

ne ndeva ye yavenan Dendiohs, ihyan min che nda cuande ye ihyan naci6n yahn Israel.

Cah Dihvo vo Jesucristo, cheh cun mil ihyan

³² Chihno min ne, cah Dihvo vo ihyan ap6stol yahn ye, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Ama renan vahino ihyan sih, te a ino ro che chenay ye nduco vo, ne metah dehva che cheh ye. Hua nahn ndedechuh ihyan che diya chete ye, te denan cotah cuno ihyan cuahn yune.

³³ Rahn ihyan ap6stol chahn ri ye ihyan:

—Ate muhn yahn nan che metah duhva. ¿Ti ngua vo che cah vo cheh ihyan sih?, te ama yahn ye.

³⁴ Tumerune ye ihyan chahn:

—¿Tava pan va yahn nchuhn ne?

Ndahconan ihyan chahn:

—Va ndache pan yahn nuhn man, ama o yahca cahya man.

³⁵ Tuhme chihquentiyon Dihvo vo che chahte nducoyaca ihyan ndiyahn.

³⁶ Chetah ye nduh che ndache pan chahn nduco yahca chahn, quetuhma ye, ne necah ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme ndeh ye, cah ye ihyan ap6stol chahn çava che cuih ye van ihyan.

³⁷ Cheh nducoyaca ihyan chahn nde nan che chito ihyan. Chihno min ne, nedin dama ye cheyahn che ngava, ne decuto ye ndache cuahte.

³⁸ Ihyan che cheh ye ne, ri ye cun mil che deman ihyan chahn, avane ihyan ndahta man, cheçahya man.

³⁹ Chihno min ne, ndedechuh Dihvo vo ihyan chahn, ne quenun ye chete ama barco, cuahn ye cuahn yahn yahn yan Magdala.

16

Sahn fariseo nduco sahn saduceo ne, rica se ama vederihno ndihchero se

¹ Ama o sahn fariseo nduco sahn saduceo ne, chahn se chendi chero se Dihvo vo. Sahn chahn ne, retumarande se ihyan, ne chica se che din ye ama vederihno, ndihchero se, çava che co devano se che Dendiohs dechuh ye ihyan.

² Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—Cuahn che a ri chino ne, ndete che cuah nan ro ne, rahn nchuhn te ndahca din ro.

³ Me vateyan ne, ndete che cuah nan ro man, man man ne, rahn ne te cuan co. Nchuhn ne, jo nan o chende ne! Ama ndah nda cuande ne taça ri nan ro, ate hua retumacadino ne yahn vederihno che redin Dendiohs man ro cuh.

⁴ Ihyan che vate ye man ro cuh ne, ama duhtuno ihyan ye, nde hua retumacah ye Dendiohs. Rica ye vederihno ndihchero ye,

ate atenan ama vederihno nduhca vederihno che din Dendiohs nduco ihyan profeta Jonás ndaca ndihchero ye.

Chihno rahn ye chemin ne, chihcoman ye sahn chahn, ne chica ye min.

Vededeveno yahn sahn fariseo ne, nduhca ya yahn pan

⁵ Cuahn che tuche ihyan chahn vine me ne, ntā tin ihyan apóstol chahn che hua nda ye pan.

⁶ Ūra min rahn Dihvo vo nduco ye:

—Cuihco nchuhn cudado. Hua tumacah ne yahn ya yahn sahn fariseo man, sahn saduceo man.

⁷ Tuhme ndedecadino ihyan chahn, ne rahn van man ye nduco vih:

—Tihca rahn ye ri ye uvo yahn che hua quenda vo pan.

⁸ Checadino Dihvo vo che hua chenahn ihyan chahn che rahn ye. Deyahn che hua nda ye pan ndedecadino ye. Chemin che rahn ye ri ye ihyan chahn:

—¿Dehco che rendedecadino nchuhn che hua nda ne pan? ¿Taca che hua numa ino ne ritahno ne?

⁹ ¿Taca che hua renahn ne, nde hua rahtenun ino ne vederihno che rendihchero ne? Cuahn che cah, cheh uhn mil ihyan nduco uhn pan me ne, ¿taca che hua chahtenun ino ne che nde cade cuahte che ngava nedin dama ne?

¹⁰ A namin no tun cuahn che cah, cheh cun mil ihyan nduco ndache pan me ne, ¿taca che hua chahtenun ino ne che nde cade cuahte che ngava nedin dama ne?

¹¹ ¿Taca che hua chenahn nchuhn che ndiyu yahn pan che rahn nduco ne? Rahn nduco ne che cahco ne cudado yahn ya yahn sahn fariseo man, sahn saduceo man.

¹² Tuhme chenahn ihyan chahn che a yahn nduco che ricuahn sahn chahn che tihca rahn ye.

Rahn Pedro te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehense

¹³ Cuahn che nda Dihvo vo yahn yahn van Cesarea de Filipo ne, tumerune ye ihyan apóstol yahn ye:

—U che rinducó nducoyaca ihyan, ¿deh rahn ihyan yahn ne?

¹⁴ Ndahconan ihyan chahn:

—Nahn ihyan ne, rahn ye te ndih che Juan Bautista. Nahn tun ye ne, rahn ye te ndih che Elías. Nahn tun ye ne, rahn ye te ndih che Jeremías o tama cha ihyan profeta che chahte ye a rahn ne.

¹⁵ Tuhme tumerune ye ihyan chahn:

—Me nchuhn ne, ¿deh rahn ne yahn ne?

¹⁶ Ndahconan Simón Pedro, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Ndih ne, a ihyan che va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehense, a ndih che Daya Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero.

¹⁷ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Ndah ro yehn, Simón, daya Jonás, te a man Chidá che va ye vahchetero te ye checadine, ndiyu ihyan iyehense.

¹⁸ Rahn ri di te redin yahn che doche Pedro, te che tihca doche ne, conah che ama ndudo redin. Cuahto min quendi ihyan yahn, ne nde vederihquentiyon yahn chundah hua co ndahco ndiya ihyan.

¹⁹ U ne, té vederihquentiyon di cava che conan van ihyan che rihquentiyon Dendiohs. Cha che cah yone che din ye man, cha che cahca tan che hua din ye man ne, Dendiohs ne, cah dito ye ndudo yehn.

²⁰ Tuhme rahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol chahn che hua cahma ye nduco nde ama ihyan che a man ye che va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehense.

Rahn Dihvo vo Jesucristo te va che cahno se ihyan

²¹ Nde tahn min canan Dihvo vo cah ye che checadino ihyan apóstol yahn ye te va che cahno ye yan Jerusalén, ne min ama chuhrihn ye. Ndo dama intiyanh man, chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, din tan se nduco ye, nde cahno se ihyan. Ate cuihno ino ro ne, ntuche ye.

²² Tuhme quenda Pedro ihyan ama lado, ne canan riyahve ye ihyan, ne rahn ye:

—Dihvé, hua ndahca che cahco mendahn ne ndih cava che tihca cuahno co ne.

²³ Ndaconan Dihvo vo ndihchenun ye nan Pedro. Chihya ye ihyan, ne rahn ye:

—Di chundah, cuehn vane, te redin vahche yahn. Di ne, hua devene cha che rihquentiyon Dendiohs. Atenan che rihquentiyon ihyan iyehense devene.

²⁴ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol chahn:

—Adecoduhno ihyan che nahn co cuande ye van ihyan yahn ne, va che cahcoman ye vedeyeno man ye. Andahre va che conan yah ye nan ama cruz, ate va che cahco mendahn ihyan, conduco ye u.

²⁵ Tihca, te ihyan che hua nahn cahco mendahn ye ihyan cava che conduco ye u ne, va che conda ye, ne ihyan che cahco mendahn ye ihyan ne, andahre din tan ihyan nduco ye, cahno ye ihyan, ate ndevahn ye, cuahtenan ye vahchetero.

²⁶ Hua cochihve yahn ihyan andahre nedin dama ye nducuahndevacuihca che va iyehense ndete che chemin din che denda ye, ne hua co cuahtenan ye vahchetero. Ndete che tihca ne, metah deh nduco nedihve ye cava che ndevahn ye.

²⁷ Va che conahn chemin, te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che chí numacuahn vederihquentiyon yahn Chidá nduco ángel yáhn, ne techecadé yahn nducoyaca ihyan, ndahco menún yahn queri ama ye tunoca che nedin ye, ndahtenan ye iyehñse.

²⁸ Cuáco ráhn rí nchuhn te ama o ihyan che chenun ye muhn ne, vate ca ye iyehñse ndá ro min, ne ndihchero ye u che rinducó nducoyaca ihyan cuahn che ndá numacuahn vederihquentiyon yáhn.

17

Dihvo vo Jesucristo ne, ndo diyáhn ye

¹ Chihno an ro min ne, quenda Dihvo vo Pedro man, Jacobo nduco dihno ye Juan man, ne cuahn ye nduco ihyan chahn ama tingüete yaco,

² ne min ndo diyáhn ye nan ihyan chahn. Yavenan ye man, tino yahn ye man ne, ama diyáhn ro nduhca nan yahn.

³ Ura min ndihchero ihyan apóstol chahn Moisés nduco Elías che rente ye nduco Dihvo vo.

⁴ Tuhme ráhn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Dihve nuhn, ama ndahca che cuahtenan vo muhn. Ndete che nahn ne ne, dendah nuhn ino vache vah; ama nan che conun ne, tama nan che conun Moisés, ne tama nan che conun Elías.

⁵ Numanahn che ráhn ca Pedro ne, quendihco ama man tuno diyáhn ro nan che chenun ihyan chahn, ne van man me ne, chenun ama ndudo che ráhn tuhca:

—Sahnguh che Dayá. Yahinó sahn. Ama yenó ça va se. Che çahma se ne, chemin che codinahn nchuhn.

⁶ Cuahn che chihnevan ihyan apóstol chahn ndudo me ne, ama dihya ye chi, ne चाहतये न्दियेह.

⁷ Tuhme chahn ndá Dihvo vo nan ihyan chahn, nahn tah ye ihyan, ne ráhn ye ri ye ihyan:

—Cuenecuan nchuhn. Hua dihya ne co.

⁸ Cuahn che ndo nihyon nan ye ne, ametah ndihchero ye ihyan che o chahn, a deman Dihvo vo.

⁹ Ura che cuenchahn ye cuete me ne, chihquentiyon Dihvo vo ihyan chahn, ne ráhn ye:

—Hua çahma nchuhn nduco nde ama ihyan yahn vederihno che ndihchero ne, nde ro che u che rinducó nducoyaca ihyan ntuché van tenahn.

¹⁰ Tuhme tumerune ihyan apóstol chahn Dihvo vo, ne ráhn ye:

—¿Deh cuande che ráhn sahn devano ley che dirun Moisés che dinoca Elías va che chí ye ne?

¹¹ Ndahconan ye, ne ráhn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuáco che va che chí Elías, ndahco çade ye nducuahn.

¹² Ate ráhn rí nchuhn te a ndá Elías, ne ihyan ne, hua nevahñecun ye ihyan. Tahque ndah ye ne, din tan ye nduco ye. Namin u che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che chuhríhn, din tan ihyan nducó.

¹³ Tuhme tumacadino ihyan apóstol chahn che rente ye yahn Juan Bautista anduhñeca ndete che a ihyan min che Elías.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn dihn che ndi se cah rih dihca

¹⁴ Cuahn che ntá ihyan chahn nan che chenun ihyan chenahn ne, chahn ndá ama se, chehntihya se nan Dihvo vo, ne ráhn se ri se ihyan:

¹⁵ —Dihvé, conan vahino ne sahn dayá, te ndi se cah rih dihca, ne ama rechuhrihn se. Ama ndeh yune cuahn che rinuhn yahn se ne, rendahnun se vacoyahn man, van nune man.

¹⁶ A checú sahn nan ihyan apóstol yahn ne, ate hua chí din ye che ndoyahn se.

¹⁷ Tuhme ráhn Dihvo vo:

—Nchuhn che vate ne man ro cuh ne, duhtuno ihyan nchuhn man, hua ritahno ne man. Nchuhn ne, a hua ndá ro che co ne ihyan. ¿A cuahn dama quendáh vedechahtino nduco ne, che ráhco ne? Checú ne sahn muhn.

¹⁸ Sahn dihn me ne, quenun ama vaco chihnga sahn. Cuahn che ndá se nan ye ne, chihquentiyon ye che ndiquendáh vaco chihnga me, ne ndetáhnno ndoyahn se.

¹⁹ Ura che a deman ye ne, tumerune ihyan apóstol chahn Dihvo vo:

—¿Dehra cuande che hua chí ndetendáh nuhn vaco chihnga me ne?

²⁰ Ndahconan ye, ne ráhn ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn ne, nde hua ritahno ne, te cuáco ráhn rí nchuhn te ndete che ritahno ne mare tahsihn ne, çahcantiyon ne ama ico che çaça nan che va, ne cuhnde tama cuahn, ne dinahn. Ndete che ritahno ne ne, adecodehno che çaça ne ne, conahn nduco ne.

²¹ Ráhn rí nchuhn te çaça che ndetendáh vo vaco chihnga chemin chan ne, va che covah vo man, cuahto vo yahte man.

Ráhn Dihvo vo Jesucristo tama yune che va che çahno se ihyan

²² Numanahn che quechica Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye estado yahn Galilea ne, ráhn ye ri ye ihyan chahn:

—U che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che neçah ihyan u tah sahn nunde,

²³ ne çahno se u. Ate cuihno ino ro ne, ntuché van tenahn.

Ama chí ndáche ihyan chahn yahn che tihca ráhn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, nedihve ye çade iyo yahn yaco

²⁴ Cuahn che ndá ihyan chahn yan Capernaum ne, chahn sahn che rica se tume çade iyo yahn yaco, tumerune se Pedro:

—¿A hua renehivhe ihyan ricuahn yahn nchuhn tume çade iyo yahn yaco ne?

²⁵ Ndahconan Pedro, ne rahn ye ri ye sahn:

—Taça hua, renehivhe ye.

Ndonda Pedro chete vah ne, menan vihca tumerune Dihvo vo ihyan:

—Deh rahn Simón, ihyan che rihquentiyon ye ne, ¿duh rica ye tume çade iyo ne? ¿A ihyan nación yahn ye o ihyan tama nación ne?

²⁶ Ndahconan Pedro, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Rica ye ihyan tama nación.

Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Tuhme ne, ihyan nación yahn ye ametah va che nedihve ye.

²⁷ Ate çava che hua din vo che co tan nde ama ihyan ne, cuehn nan vine, ne cotihyen cu ra yahca. Ite che cua te ne, cuentah chende te, ne min ntaque ama tume. Nduco chemin cuenedihve çade iyo yahn man, yehn man.

18

Duh che tahque conan

¹ Chihno min ne, ndo dama ihyan apóstol chahn nan Dihvo vo, ne tumerune ye ihyan:

—¿Duh che tahque conan van ihyan che rihquentiyon Dendiohs ne?

² Tuhme cah Dihvo ama lihn, chihno ye mendahn,

³ ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuaco rahn ri nchuhn te ndete che hua nto ino ne nunde yahn ne, co ne nduhca checahya che tuhchan che necun ne, hua co cuahtenan ne vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

⁴ Cuedevano ne te adecoduhno ihyan che necun ye nduhca lihn cuh ne, ihyan min che tahque conan ye van ihyan che rihquentiyon Dendiohs.

⁵ Namin cuedevano ne te adecoduhno ihyan che nevahne necun ye ama ihyan yahn che necun ye nduhca lihn cuh ne, a u nevahne necun ye.

Cahnda yahn ihyan che rahtendihco ye nunde

⁶ Adecoduhno ihyan che tihyon yune ye ihyan yahn che cuahtendihco ye nunde ne, ama chahte castigo va che co ye. Tahque ndahca çava ye ndete che çaca yahto ihyan ama tu yudo chahte dando ye, ne cuacondahnun ye ihyan van nuniyahn, yudomin ca che tihyon yune ye ihyan yahn che cuahtendihco ye nunde.

⁷ ¿Chevah ihyan ihyense!, te a çade no che va che cuahtendihco ye nunde. Ate ¡tahque vedin ihyan che tihyon yune ye ihyan che cuahtendihco ye nunde!

⁸ Ndete che renda yahn ne che cuahtendihco ne nunde, ne va che dinahn ne nduco tah ne o nduco çah ne ne, tahque ndah che din ne cuande anduhneça ndete che a chihca ne, chacondah ne, te tahque ndahca yahn ne ndete che co cuahtenan ne vahchetero andahre yuhche ne, yudomin ca che ndah tah ne, ndah çah ne, cuahtenan ne van ruchiyahn cuahn dama.

⁹ Ndete che çava ndutan ne renda yahn ne che cuahtendihco ne nunde ne, tahque ndah che din ne cuande anduhneça ndete che a tico ne, chacondah ne, te tahque ndah yahn ne ndete che co cuahtenan ne vahchetero andahre hua ro nan ne, yudomin ca che ndah ndutan ne, cuahtenan ne van ruchiyahn.

Ejemplo yahn itecuche che chinda te

¹⁰ Cuihco nchuhn cudado che hua ndahchenan ne nde ama ihyan che necun ye nduhca checahya che tuhchan, te ángel yahn ne, cuahn dama chenani ye nan Chidá che va ye vahchetero.

¹¹ Tihca, te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, ndá ndedevahn ihyan che a ndinda ye, nedin nunde yahn ye.

¹² Rahn ri nchuhn te ama ihyan che va ama ciento itecuche yahn ye ne, ndete che conda ama te van chano ne, çahcoman ye ite che chenahn chahn van chano nan che redin ye cudado ite, ne çahn ye quenuhn ye ite che chinda me.

¹³ Cuahn che ntaca ye ite ne, cuaco rahn ri nchuhn te nde tahque co yeno ye çava ite min che co çava ite che chenahn chahn.

¹⁴ Tihca Chida nchuhn che va ye vahchetero, te hua nahn ye che conda nde ama ihyan che necun ye nduhca checahya che tuhchan.

Nduhca che va che nchahco ihyan yahn vih

¹⁵ Ndete che ama ihyan che namin ritahno ye din tan ye nduco ama cha nchuhn ne, coyahve ne ihyan cuahn deman ne nduco vih. Ndete che nto ino ye nunde yahn ye ne, a ndedevahn ne ihyan yahn castigo che va che co ye.

¹⁶ Ate ndete che hua tumacah ye che çahma ne ne, conuhn ne ama o testigo çava che nduco ihyan chahn yahve ne ihyan.

¹⁷ Ate ndete che nde nduco tihca hua tumacah ye ne, çahma ne nduco ihyan ndiyaco çava che van nducoyaca ne yahve ne ihyan. Ate ndete che hua tumacah ye ne, co din ne cuande anduhneça ndete che nde hua devano ye che va Dendiohs.

¹⁸ 'Cuaco rāhn rí nchuhn te nducuahñ che nte çade ne ne, çah dito Dendiohs ndudo yahn ne.

¹⁹ 'Namin rāhn rí nchuhn te ndete che co ðama ndudo ama o ne, çaca ne deh che nahn ne Chidá che va ye vahchetero ne, te ye nchuhn.

²⁰ Te ye nchuhn, te nan che ndo ðama o ino ihyan ndeva ye yavenān ne, min quenún van ye.

²¹ Tuhme chahn ndā Pedro, ne rāhn ye ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, ça ndeh yune va che nchahcó yahn ihyan che quendi ye din tan ye nducó ne? çA nde ndache yune ne?

²² Ndahconan Dihvo vo, ne rāhn ye ri ye ihyan:

—Ndiyu atenan ndache yune, te a nduh va ndeh yune che din tan ye ne, a tih va ndeh yune va che nchèque yahn ye.

Ejemplo yahn ama sahn che metah ved-erenschahco nan se

²³ 'Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhça ama rey che tendāh cuande ye yahn sahn che redin ntiyon nduco ye.

²⁴ Cuahn che canan tendāh cuande ye ne, ndā ama se tendāh cuande ye yahn se, ne quendihco ndeh se yahn ye, tenduh ndiche mil tume diyahnguan.

²⁵ Nducote metah deh nduco che nedihve se ne, chihquentiyon ye sahn decahya yahn ye che ndihcue se sahn man, ndihcue se ndahta yahn se man, ðaya se man, nducuahñ dehtenduh yahn se man, çava che ndutonun tah che quendihco se yahn ye.

²⁶ Tuhme chehtihya se nan rey me, ne rāhn se: "Dihvé, codin chahtino ne yāhn, ne nedihvé yahn ne."

²⁷ Quenan vahino ye sahn, ne numacuahñ vedeyno tehche ino ye nducuahñ che quendihco se.

²⁸ Ate ura che conāhn se ntāca se ama combiero yahn se che quendihco ye ino cun çade yahn se. Dihno se ðando ye, ne rāhn se ri se ihyan: "Cuenedihve che quendihque yāhn."

²⁹ Chehtihya ye nan se, ne rāhn ye: "Codin chahtine yāhn, ne nedihvé yehn."

³⁰ Ate hua cahneacun se. Tahque ndah se ne, chahn se chica nunde se yahn ye, ne quenun ye vaçoyahn nde chihno nedihve ye yahn se.

³¹ Ndihchero combiero yahn se che tihça din se, ne ama chi tan ye, chahn ye chengo ye rey me.

³² Tuhme tahve rey me che chehua sahn, ne chihya ye sahn: "Di ne, ama duhtuno ihyan di. U ne, nchahcó yehn yahn nducuahñ che quendihque yāhn, te chique favor u.

³³ çTaca che hua tihça quenun vahine combiero yehn nduhça che quenun vahinó di?"

³⁴ Numacuahñ vedetan chihquentiyon ye che conun se vaçoyahn nde chihno nedihve se che quendihco se.

³⁵ Quendi Dihvo vo, ne rāhn ye ri ye ihyan chahn:

—Namin nchuhn, ndete che hua nchahco ne yahn vih numacuahñ chedave yahn ne ne, cuahn ne nduhça che chahno sahn min, te Chidá che va ye vahchetero ne, hua nchahco ye yahn ne.

19

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahñ ye nduhça che rihquentiyon Dendiohs che hua tehche ihyan ndahta yahn ye

¹ Cuahn che chihno nte Dihvo vo ne, chica ye min estado yahn Galilea, cuahn ye estado yahn Judea, tama lado viche ico Jordán,

² ne ama yahn ihyan cuahn ye nduco ye. Cuahn che ndā ye min ne, din ye che ndoyahn ihyan cah.

³ Tuhme ndā ama o sahn fariseo che nahn tumarande se ihyan, ne tumerune se:

—çA co tehche ihyan ndahta yahn ye çava adecodehno ne?

⁴ Ndahconan Dihvo vo, ne rāhn ye ri ye sahn:

—A devano nchuhn nduhça che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça: "Cuahn che dendah Dendiohs iyehñse ne, dendah ye ihyan chahn man, ihyan ndahta man."

⁵ Namin ndirun tuhça: "Ihyan chahn ne, çahcoman ye indihthe yahn ye, ne cahnevaco ye, conan cuma ye ndahta yahn ye. Ihyan chahn ne, din yahn ye vih anduhneça ndete che ama no ye."

⁶ Nducote tihça ne, ametah din ye cuande che o ye, te anduhneça ndete che ama no ye. Nducote a man Dendiohs nahn ye che cuahtenan cuma ihyan chahn vih ne, hua redin yahn che tehche ye vih.

⁷ Rahn sahn chahn ri se ihyan:

—Ndete che tihça ne, çdeh cuande che çah yune Moisés che tehche ihyan ndahta yahn ye, dirun ye ama çaca çah ye tahn?

⁸ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Yahn che cheche chedave yahn ihyan ne, chemin che çah yune Moisés che tehche ye ndahta yahn ye. Ate Dendiohs ne, hua tihça chihco çade ye cuahn che dendah ye iyehñse.

⁹ U ne, rāhn rí nchuhn te ihyan che ndere tehche ye ndahta yahn ye ndiyu yahn nunde che quenun te nduco tama chahn, ne cahnevaco ye nduco tama te ne, redin duche yahn ye che nihnevaco ye. Namin sahn che cahnevaco se nduco tahn che

ntehche inchahn te tahn ne, condihco se nunde.

¹⁰ Tuhme rahn ihyan apóstol ri ye Dihvo vo:

—Ndete che tihca va cade yahn ihyan chahn ne, tahque ndah ye che nde hua cah-nevaco ye.

¹¹ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Hua nducoyaca ihyan co dinahn ye yahn chemin, te atenan ihyan che necah Dendiohs vederihquentiyon ihyan che co dinahn ye.

¹² Vate chahn che hua numa ye, te a tichan ye nde rahteyan ye. Namin vate ye che hua numa ye yahn che ihyan redin yoh ye ihyan. Namin vate ye che hua rahtenan cuma ye ndahca cava che hua co vahche yahn ye nan ntiyon yahn Dendiohs. Ihyan che retumacadino che co dinahn ye che cuahteman ye ne, ndahca che dinahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, nahn tah ye checahya, covah ye cava

¹³ Chihno min ne, nda ihyan, nda ye checahya yahn ye cava che nahn tah Dihvo vo, ne covah ye cava. Ate ihyan apóstol ne, rahva ye nduco ihyan chahn.

¹⁴ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Hua cahca tan nchuhn che chi checahya sih nan, te a ndi cuande van ihyan che necun ye che cuahtenan ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

¹⁵ Chihno rahn ye chemin ne, nahn tah ye checahya chahn, covah ye cava. Tuhme chica ye min, cuahn ye.

Ama sahn cuihca ne, nte se nduco Dihvo vo Jesucristo

¹⁶ Ura min nda ama sahn yuno nan Dihvo vo, ne rahn se:

—Ihyan Ricuahn Ndah, ¿deh ndah che din cava che conan vahchetero ne?

¹⁷ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—Nde hua redin yahn che cahme, Ihyan Ricuahn Ndah, te atenan Dendiohs ne, ihyan min che ndah ye. Cava che conen vahchetero ne, codinehn vederihquentiyon yahn ye.

¹⁸ Tumerune se ihyan:

—¿Cha vederihquentiyon me ne?

Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Vederihquentiyon che tuhca: “Hua cahne ihyan man, hua din duche yehn che nihnevaque man, hua doque man, hua ndere cahma nonde yahn ihyan man,

¹⁹ cuende va yavenan chide man, cheque man, codin yahine nducoyaca ihyan nduhca che yahino man di man.”

²⁰ Rahn se ri se ihyan:

—Nducuahn vederihquentiyon che tihca ne, redinahn nde ro che lihn ca u. ¿A va ca che dinahn ne?

²¹ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Che cuahtenan ihyan vahchetero ne, tahque rignonun chihve che co vedecuihca. Cava che hua co vahche yehn che tone min ne, cuendihcue dehtenduh yehn che va, ne cuinen ihyan chevah. Tuhme cochi condoque u.

²² Nducote ama cuihca se ne, hua quenan ino se che tihca rahn Dihvo vo nduco se, ne ama chi ran se conahn se.

²³ Tuhme rahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol:

—Cuaco rahn ri nchuhn te ama vahche cava ihyan cuihca che conda ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

²⁴ Ndaconan rahn ri nchuhn te nde ama ihyan cuihca ne, hua co conda ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

²⁵ Che rahn ye chemin ne, ama cuahn ino ihyan apóstol chahn, ne rahn ye van man ye nduco vih:

—Ndete che tihca ne, nde ama ihyan hua co ndevahn ye.

²⁶ Chaconan Dihvo vo ndihchero ye ihyan chahn, ne rahn ye:

—Che tin deman ihyan ne, hua conda ye vahchetero. Atenan Dendiohs co din ye che min tuno ihyan, te Dendiohs ne, ri redin ye nducuahn.

²⁷ Tuhme rahn Pedro ri ye ihyan:

—Dihve nuhn, me nuhn che chihcoman nuhn nducuahn, chinduco nuhn ndih ne, ¿deh co nduco nuhn ne?

²⁸ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuaco rahn ri nchuhn te cuahn che a nuhnde cade nducuahn, ne u che rinduco nducoyaca ihyan cuhndé nan che rihquentiyon numacuahn vedeyudo ne, namin nchuhn che rinduco ne u ne, cuahte ne techecade ne yahn nduh che ndichio ndata yahn ihyan naciön yahn Israel.

²⁹ Namin adecoduhno ihyan che va che cahcoman ye dehtenduh yahn ye man, ihyan yahn ye man, cava che co conduco ye u ne, nuhnde menun ama ciento yahn queri ama che cahcoman ye, a vaco ye, a diho ye, a cahve ye, a chida ye, a chaco ye, a ndahca yahn ye, a daya ye, a yahn yahn ye, ate nunde menun ama ciento yahn queri ama che cahcoman ye. Avane ne, conan ye vahchetero numacuahn ro.

³⁰ Nda ro min ne, ndiyu yahn che a rahn chitahno ihyan che tahque quenda yavenan ye, nde huane yahn che cade chitahno ye che hua nduh quenda yavenan ye.

20

Ejemplo yahn sahn redin ntiyon

¹ Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhça ama patrón che chahn ye ama vatiyan chenuhn ye mozo çava che tuhn se uva yahn ye.

² Ndaça ye neve se, ne nte çade ye nduco se che din se ntiyon çade ro, ne dechuh ye sahn nan ntiyon yahn ye.

³ Chahn tun ye tenduh nan rahco nun vatiyan, ne ntaca ye te neve se che vatechica se cuahn ndihve, metah ntiyon din se.

⁴ Rañn ye ri ye sahn: “Cuahn nchuhn codin ne ntiyon yahn, conduco ne sahn chenahn che a chenah se min, ne nedihvé nchuhn nduhva che redin yahn.” “A,” rañn se, ne cuahn se.

⁵ Chahn tun ye tenduh nan mañn yahn. Ntaca ye te neve se, dechuh ye sahn nan ntiyon me. Chahn tun ye tenduh nan rahco ino. Ntaca ye te neve se, ne namin dechuh ye sahn.

⁶ Ndaconan chahn tun ye tenduh nan rahco uhn, ne ntaca ye te neve se, ne rañn ye ri ye sahn: “¿Dehco che hua din nchuhn ntiyon man ro ne?”

⁷ Ndaconan se, ne rañn se ri se ihyan: “Hua din nuhn ntiyon, te hua ndaça ntiyon din nuhn.” Rañn ye ri ye sahn: “Cuahn nchuhn din ne ntiyon yahn tuhme, ne nedihvé nchuhn nduhça che redin yahn.” “A,” rañn se, ne cuahn se.

⁸ Chi chino me ne, rañn ye ri ye mandador yahn ye: “Cuenedin dame sahn mozo sih, ne cuenedihve yahn se, cuanan nduco sahn che nda adive cuahn.”

⁹ Cuahn che chenda sahn che a nde nan rahco uhn a chino canan din se ntiyon ne, ndonda tah se chihve yahn se yahn numa ro.

¹⁰ Nde nan chihnonan yahn ne, chenda sahn che din se ntiyon numa ro, ne ndedecadino se che tahque ndahva nedihve ye sahn, ate a dama no nedihve ye sahn.

¹¹ Cuahn che ndihchero se che a dama no nevihve sahn nduco sahn chenahn chahn ne, rañn nunde se nduco patrón yahn se,

¹² ne rañn se ri se ihyan: “Sahn sih che atenan ama ura no din se ntiyon ne, ¿deh cuande che dama nedihve ne sahn nduco nuhn che chahtenun nuhn van yan numa ro, din nuhn ntiyon?”

¹³ Ndaconan ye, ne rañn ye ri ye sahn: “A devano che redin. A numa nedihvé yahn nchuhn nduhça che a nte çade vo.

¹⁴ A nedihvé yahn nchuhn. Tahque ndah ne ne, conahn ne. A man va vedeyeno che tihdenan, nedihvé yahn sahn chuhn. U ne, codin nduhça che nahn nduco tume yahn.

¹⁵ Nchuhn ne, hua cuande yahn ne che quenah cumá vedevahino nduco se.”

¹⁶ Atihnocá no tun ro che cuhnde çade yahn nducoyaca ihyan, te ndiyu che a rañn chitahno ihyan che tahque quendañ

yavenan ye, nde huane che a cade chitahno ye che hua nduh quendañ yavenan ye. Tihça, te van nducoyaca ihyan che nahn Dendiohs che cotahno ye ne, atenan neve ra ye che tendahnun Dendiohs ihyan çava che ndevahn ye.

Ndaconan rañn Dihvo vo Jesuscristo che va che çahno se ihyan

¹⁷ Cuahn che a quenun yune Dihvo vo cuahn ye yan Jerusalén ne, quenda ye nduh che ndichio ihyan apóstol devavih, ne rañn ye ri ye ihyan:

¹⁸ —A devano nchuhn, che man ne, chenuhn yune vo, cuhn vo yan Jerusalén. U che rinduco nducoyaca ihyan ne, neçah ihyan u tah chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, ne cuih nunde se yahn çava che çahno ihyan u.

¹⁹ Neçah se u tah sahn tama nación çava che din duche yahn se u man, cuahn se u man, nahn yah se u man. Ate cuihno ino ro ne, ntuché van tenahn.

Chaco Jacobo man, Juan man ne, chica ye che conan daya ye

²⁰ Chihno min ne, chahn nda ndahta yahn Zebedeo nduco nduh che o daya ye, Jacobo man, Juan man. Chehtihya ye nan Dihvo vo, ne chica ye favor ihyan.

²¹ Tumerune Dihvo vo ihyan:

—¿Deh nehn ne?

Rañn ihyan ndahta me:

—Ricá ndih che cuahnecon ne che cuahte nduh che o daya dama nduco ne cuahn che a va ne nan rihquentiyon ne. Ama se ne, cuhnde se laço tah cuaco ne, ne tama se ne, cuhnde se laço tah cueh ne.

²² Ate rañn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn ne, nde hua renahn ne deh che rica ne. ¿A cocha ne chuhrihn ne nduhça che va che ama chuhrihn ne?

Ndaconan ihyan chahn, ne rañn ye:

—Taca hua. Cocha nuhn.

²³ Rañn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuaco te va che chuhrihn nchuhn nduhça che va che ama chuhrihn, ate che cuahte ne chihto nan ne, ndiyu u che çahcantiyón, te a Chidá che çahcantiyon ye, ne a man ye devano ye cha ihyan che cuahte ye chihto nan.

²⁴ Chihnevan ihyan apóstol chenahn chahn, ne chi tan ye nduco ihyan che o chahn.

²⁵ Tuhme cah Dihvo vo nducoyaca ye, ne rañn ye ri ye ihyan:

—Nchuhn ne, a devano ne te ihyan ndinan yahn queri ama nación ne, ama yudo rihquentiyon ye, ne sahn che rinan se ihyan ne, rendinun rendinaño se ihyan yahn ye.

²⁶⁻²⁷ Ate van nchuhn ne, hua co tihça, te adecochano ne che nahn conan ne ne, va che co ne nduhça ama mozo, conan ne vih.

²⁸ U che rinducó nducoyaca ihyan ne, cuiquendi ne yune yáhn, te u ne, ndá, ndiyu cava che conan ihyan u, ate cava che conan man ihyan, ne cahco mendáhn u cava che ndedeváhn ama yahn ihyan.

Din Dihvo vo Jesucristo che chi ro nan o sahn nan ve

²⁹ Cuahn che chica Dihvo vo yan Jericó nduco ihyan apóstol yahn ye ne, ama yahn ihyan nduco ye ihyan.

³⁰ Chihto yune vate o sahn nan ve, ne cuahn che chihnevan se che a ndá nino Dihvo vo ne, riyahve se ihyan numa dito se:

—Dihve nuhn, Daya David, jconan vahino ne nuhn!

³¹ Rahva ihyan nduco se cava che cuahtedihh chende se, ate nde tahque yudo nan se rahh se:

—Dihve nuhn, Daya David, jconan vahino ne nuhn!

³² Tuhme chan ndi Dihvo vo. Cah ye sahn, ne tumerune ye sahn:

—¿Deh nahn nchuhn che dín cava ne ne?

³³ Ndahconan se, ne rahh se ri se ihyan:

—Dihve nuhn, nahn nuhn ne che din ne che co ro nan nuhn.

³⁴ Quenan vahino ye sahn, ne nahn tah ye ndutinán se. Ndetahno chi ro nan nduh che o se, ne cuahn se chinduco se ihyan.

21

Nda Dihvo vo Jesucristo yan Jerusalén

¹ Cuahn che a ndá nino ihyan chahn yan Jerusalén ne, ndá ye chihto ama yan lihn che duche Betfagé, nino cuete Olivo. Min tahve Dihvo vo o ihyan apóstol yahn ye,

² ne rahh ye ri ye ihyan:

—Cuahn nchuhn viyan, ne min ntaca ne ama burro che quenán chiche te, nduco te daya te. Cuentahnte ne ite, ne cuiquenda ne ite.

³ Ndete che va duh ihyan che cahma ye deh din ne burro tih, rentahnte ne ite ne, cahma ne co ne ihyan: “Dihve nuhn nahn ye ite, ne ndetahno ndedechuh ye ite.”

⁴ Tihca chi cava che conahn nduhca che dirun ihyan profeta tuhca:

⁵ Cahma nchuhn co ne ihyan che vate ye yan Jerusalén:

“Condihchero nchuhn che cochi Rey yahn ne.

Ama necun ye, ne quendudo ye ama burro lihn.”

⁶ Dinahn ihyan apóstol chahn che chiquentiyon Dihvo vo.

⁷ Chehua ye burro me nduco daya te, ne tihde ye tino yahn ye dame te. Cocha Dihvo vo ite, ne quendi ye cuahn ye.

⁸ Ama yahn ihyan nduco ye, ne nahn ye ne, rentave ye tino yahn man, nahh ye ne,

rentave ye yata cue man, rendedecuco ye numa yune cuahn nan che cuahn Dihvo vo.

⁹ Nducoyaca ihyan che ndahnan ye man, ihyan che chenán ive ye man ne, ama yeno ye, ne rah ye tuhca:

—jNdeva vo yavenan ihyan cuh che quenán cuma ye vederihquentiyon che quenán cuma ihyan ndico yahn ye David! jDechuh Dihvo vo Dendiohs ihyan! jNdeva vo yavenan Dendiohs!

¹⁰ Cuahn che chenda Dihvo vo yan Jerusalén ne, canan nducoyaca ihyan ndo dama ye. Ama vari ye, ne nahh ye tumerune ye:

—¿Duh ihyan tih che ndá ye ne?

¹¹ Nahh ye ne, ndahconan:

—Ihyan cuh che profeta Jesucristo che chica ye yan Nazaret, estado yahn Galilea.

Dihvo vo Jesucristo ndetendah vah ye sahn che chenun se chete yaco rendihcue se

¹² Chenda Dihvo vo chete yaco, ne ndetendah vah ye nducoyaca sahn che chenun se min rendihcue se man, ra se man. Chi muhn chi min ye mesa yahn sahn che rendahcorun se tume man, silla yahn sahn che rendihcue se icui man,

¹³ ne rahh ye ri ye sahn:

—Nan ndudo yahn Dendiohs ne, ndirun tuhca: “Yaco yahn ne, cava che cuahtenun ihyan covah ye”, ate nchuhn ne, nedin ne anduhneca vah nan che rendo dama sahn duco.

¹⁴ Chihno min ne, chahn ndá ama o sahn nan ve man, sahn che cueh cah man, nan Dihvo vo min chete yaco, ne din ye che ndoyahn se.

¹⁵ Nducoyaca chechaha che chenun min ne, ama yeno, ne rah tuhca:

—jNdeva vo yavenan ihyan cuh che quenán cuma ye vederihquentiyon nduhca che quenán cuma David!

Chidocuyan ndinan nduco sahn devano ley che dirun Moisés ne, ama chi tan se che din Dihvo vo vederihno man, che rah chechaha chahn rendeva yavenan ye man,

¹⁶ ne rahh se ri se ihyan:

—¿Taca che recah yune ne che tihca rendeva chechaha sih yavenan ne?

Ndahconan Dihvo vo, ne rahh ye ri ye sahn:

—Recah yuné, te a tihca va che conahn. A devano nchuhn te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Chihco cade ne che chechaha man, decuah man ne, ndeva yavenan ne nduhca che redin yahn.”

¹⁷ Chihcoman ye sahn chahn, ne chica ye min. Cuahn ye yan Betania, ne min quenán ye vino min.

Dihvo vo Jesucristo ne, din dine ye ama yahn higo

¹⁸ Chi dave tãma ro me, ura che quen yune Dihvo vo che cuahn tun ye ÿan Jerusalén ne, chi cuico ye.

¹⁹ Ndiñchero ye ãma ÿahn higo chihto yune, ne chahn ye ndiñchero ye ndete che chenandute ÿahn. Ate metah nde ãma ndute ÿahn, demañ ÿata chenand. Tuhme din dine ye ÿahn me, ne ÿahn ye:

—Ametah ndaconan co ndute ÿeñh.

A ura min no tih ÿahn me.

²⁰ Cuahn che ndiñchero ihyan apóstol chahn che tih ÿahn me ne, ãma cuahn ino ye, ne tumerune ye Dihvo vo:

—¿Tãca che ndetãhno tih ÿahn higo çah ne?

²¹ Ndahconan ye, ne ÿahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuãco ÿãhn rí nchuhn te ndete che ritãhno ne mãn, hua rihco ÿahn ino ne mãn ne, nde vederihno che tahque rahte co din ne. Co çahcantiyon ne ico tih che çahn condãhnun ÿan nuniyãhn, ne dinahn.

²² Ndete che ritãhno ne ne, nducuañ che çaca ne Dendiohs ne, conahn nduco ne.

Vederihquentiyon che quenã cuma Dihvo vo Jesucristo

²³ Ura che ndã Dihvo vo ne, chendã ye chete ÿaco, ne canã ricuahn ye. Numanahn min ne, chahn ndã chidocuyan ndinãñ nduco ÿãhn intiyãhn, ne tumerune se ihyan:

—¿Duh te vederihquentiyon ndih che din ne dehtenduh che tihchan ne?

²⁴ Ndahconan Dihvo vo, ne ÿahn ye ri ye ÿãhn:

—Namin va ãma ñãñ che tumeruné nchuhn. Dinoca ndahconan ne chemin, tuhme có nchuhn duh te vederihquentiyon che tihçã redín:

²⁵ ¿Duh dechuh Juãñ che chehdenune ye, a Dendiohs o ihyan iyehñse ne?

Ate canãñ rentuhno se ÿan mãñ se nduco vih:

—Ndete che çãhmo vo che Dendiohs dechuh ye Juãñ ne, çãhma ye co ye uvo: “¿Me dehco che hua chitãhno nchuhn che çãhdudo ye tuhme?”

²⁶ Me ndete che çãhmo vo che ihyan iyehñse dechuh ye ihyan ne, co ÿãñ ihyan ÿãñ nduco vo, te nducoyãca ye ritãhno ye che Ndudo ÿahn Dendiohs çãhdudo ye.

²⁷ Tahque ndah se ne, ÿãhn se ri se Dihvo vo:

—Hua devano nuhn.

Tuhme ÿãhn ye ri ÿãhn:

—Namin u ne, hua có nchuhn duh te vederihquentiyon che tihçã redín.

Ejemplo ÿahn ÿãhn çãhya che rahcotãhn

²⁸ Quendi Dihvo vo, ne ÿãhn ye ri ye ÿãhn ndinãñ chahn:

—Nté ãma ejemplo, çãhnevan nchuhn. ãma ihyan ne, vate o ðaya ye, ne ÿãhn ye ri ye ãma se: “Mãñ ro ne, cueñh ton uva ÿuhn vo.”

²⁹ Ndahconan se, ne ÿãhn se: “Hua çãhn.” Ate adive ne, nto ino se che tihçã ÿãhn se, ne cuahn se din se ntiyon che chihquentiyon chida se.

³⁰ Numanahn min ne, ÿãhn ye nduco ÿãhn che tãma me che çãhn se din se ntiyon min. ÿãhn min ne, ÿãhn se ri se ihyan: “Tãçã hua, chidã, çãhn.” Ate hua dinahn se.

³¹ ¿Çãh ÿãhn chahn dinahn se che chihquentiyon chida se ne?

Ndahconan ÿãhn ndinãñ chahn, ne ÿãhn se:

—ÿãhn che ÿãhve ye menãñ me.

Tuhme ÿãhn Dihvo vo ri ye ÿãhn:

—Cuãco ÿãhn rí nchuhn te nduhçã ÿãhn che hua dinahn me ne, tihchan nchuhn, te rahcotãhn ne ÿahn vederihquentiyon ÿahn Dendiohs. Vederihquentiyon ÿahn ye ne, tahque nun dinahn ÿãhn rica tume çãde iyo mãñ, ÿãhn ndere vatechica mãñ, che co nchuhn.

³² Juãñ Bautista ne, chicuahn ye ihyan nduhçã che runecãde cuaitechica ye, ne nevahñecun ÿãhn chahn mãñ, ÿãhn chahn mãñ, ate nchuhn ne, çãhcotãhn ne, nde hua nto ino ne andahre ndiñchero ne che nevahñecun ihyan nunde chahn.

Ejemplo ÿahn ÿãhn redin ntiyon che duhtuno ihyan se

³³ ‘Cuihñevan nchuhn tãma ejemplo: ãma ihyan ne, chihche ye dihyo uva ñãñ ÿãhn ÿahn ye, ne din ye chahn ÿahn mãñ, dendãh ye ãma tanque ñãñ che cuhno ye nune ÿahn uva me mãñ, chahto ye ãma chete ñãñ che din ye cudãdo ntiyon min mãñ. Cuahn che chihno chihco tãhn ye nducuañ ne, ndãhco ye chendãta me ÿãh ãma o ÿãhn che din se ntiyon nduco. Tuhme chica ye min, cuahn ye.

³⁴ Cuahn che a ndã ro che a rine uva ne, dechuh ye ÿãhn deçãhya ÿahn ye çãva che necahn mãñ ÿãhn chahn uva me nduco ye.

³⁵ Ate ÿãhn redin ntiyon chahn ne, tumangan se ÿãhn deçãhya chahn ÿahn ye, ne ãma se ne, chahn se ÿãhn, ne tãma se ne, chihno se ÿãhn, ne tãma se ne, çãh se tu ÿãhn.

³⁶ Ndaconan dechuh ye tahque ÿãhn ÿãhn deçãhya ÿahn ye, ne a namin no tun din ÿãñ ÿãhn redin ntiyon chahn nduco se anduhñecã che din se menãñ.

³⁷ Ñãñ chihñonan ÿahn ne, dechuh ye ÿãhn ðaya ye, te ÿãhco ye te nevahñecun ÿãhn chahn ÿãhn.

³⁸ Ate cuahn che ndiñchero ÿãhn chahn ðaya ye ne, ntuhno se nduco vih, ne ÿãhn

se: “Sahn tih che cuhnde tah se ntiyon cuh. Cahno vo sahn, ne cahnevi vo yahn se.”

³⁹Tumangan sahn chahn sahn, quenda se sahn cuahn chihito, ne chihno se sahn.

⁴⁰Tuhme sahn Dihvo vo ri ye sahn ndinan chahn:

—Cuahn che nda dihve chendata me ne, z deh din ye nduco sahn redin ntiyon chahn ne?

⁴¹Ndahconan sahn chahn, ne sahn se ri se ihyan:

—Numacuahn vedetan decuihno ye sahn chahn, ne cah ye chendata me tama te o sahn redin ntiyon che necahn sahn se ndute ndata me nduco ye nda ro yahn.

⁴²Namin sahn Dihvo vo ri ye sahn ndinan chahn:

—A devano nchuhn nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: Tu che hua quenun ino sahn vihcherahto ne,

chemin che tahque chichihve.

Chemin ne, a man Dendiohs chihco cade ye, ne ama ndahca che tihca din ye.

⁴³Nducote racondah vedame nchuhn u ne, a rendo dama ne nduco sahn vihcherahto chahn. Chemin che cahnevi Dendiohs vederihquentiyon yahn ye che va tah ne, ne ndahco ye tah ihyan che dinahn ye.

⁴⁴Che racondah vedame ihyan u ne, anduhneca ndete che condah ndudo ye nan yava, ndaca yah ye, ne ihyan che din castigo ihyan ne, anduhneca ndete che condah ndudo ama yava ihyan, cuihno ndeh ye.

⁴⁵Chidocuyan ndinan chahn man, sahn fariseo chahn man ne, chenahn se che a yahn se che nte Dihvo vo ejemplo me.

⁴⁶Chemin che nahn tumangan se ihyan, ate hua chihquino se. Vah se ihyan yan, te nducoyaca ye ritahno ye che Dendiohs dechuh ye ihyan.

22

Ejemplo yahn che rihnevaco daya rey

¹Quendi Dihvo vo, ne nte ye tama ejemplo, chihnevan sahn chahn:

²—Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a nahn nduhca ama rey che din ye vihco dechahnevaco daya ye.

³Dechuh ye sahn dechahya yahn ye ngua se ihyan che a ndiyahve ye che conduco ye nan vihco me, ate hua chahn ihyan chahn.

⁴Ndaconan dechuh ye tama te o sahn dechahya yahn ye, ne sahn ye nduco se: “Cahma nchuhn co a ihyan chahn che a chihno itenine, ne a va yan che cheh ye. Din nun ino ye chi ye.”

⁵Ate a namin no tun hua tumacah ihyan chahn. Ama ye ne, cuahn ye nan yahn yahn ye, tama ye ne, cuahn ye nan ntiyon yahn ye,

⁶ne ihyan chenahn ne, tumangan ye sahn dechahya chahn, chahn ye sahn, nde chihno ye sahn.

⁷Tuhme ama chi tan rey me, ne dechuh ye sandado yahn ye chihno se ihyan chahn, chihquiyahn se yan sahn ye.

⁸Chihno min ne, sahn ye nduco sahn dechahya yahn ye: “A va yan nducuaahn cava che cuangan vihco. Ate ihyan chahn ne, ama duhtuno ihyan ye, nde hua rihnevahn che chi ye.

⁹Tahque ndah ne, cuahn nchuhn cuahn yune viyan, muhn min nan che ri dama ihyan, ne coyahve ne nducoyaca ihyan che ntaca ne cava che chi ye conduco ye.”

¹⁰Dinahn sahn dechahya chahn, ne quenda se quendihconahn nducoyaca ihyan che ntaca se, hua tumacah se tachan ihyan ye. Nduco tihca ne, ama yahn ihyan chito vah ye.

¹¹Tuhme chenda rey me chete vah me, ne ndihchero ye ama sahn che nduco se min. Hua quenun se tino nduhca che rahtenun ihyan che sahn ye nan rihnevaco ihyan,

¹²ne sahn ye ri ye sahn: “Amigo, itaca che chenda muhn?, te hua quenun tino che redin yahn che conon.” Sahn min ne, nde nan che cahma se metah.

¹³Tuhme chihquentiyon rey me sahn che rinan se nan vihco me: “Cuiquiyahito nchuhn nde tah nde cah sahn tih, cuetendah vah ne sahn, cuacondahnun ne sahn nan che man. Min cuaco se man, cheh dihyon se man.”

¹⁴Tuhme sahn Dihvo vo ri ye sahn ndinan chahn:

—Tihca, te ama yahn ihyan riyahve Dendiohs che cuatenan ye vahchetero, ate ama doh ihyan che co cuahtenan ye min.

Tumerune sahn fariseo yahn cade iyo

¹⁵Tuhme conahn sahn fariseo chahn, ne ntuhno se nduco vih cava che nuhn ino se taca co caca nunde se yahn Dihvo vo.

¹⁶Dechuh se ama o combiero yahn se nduco tama te o sahn partido yahn Herodes, ne sahn se ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, ndih ne, ndudo cuaco che rente ne man, ricuahn ne numa cuaco vederihquentiyon yahn Dendiohs man, nde hua rendahchenan ne ihyan, te dama no rendihche ne nducoyaca ye.

¹⁷Deh sahn ne: zA redin yahn che nedihvo vo cade iyo che rica emperador yahn Roma o hua ne?

¹⁸Dihvo vo ne, a devano ye che retumarande sahn chahn ihyan, ne sahn ye ri ye sahn:

—Nchuhn ne, o nan o chende ne. zDehco che retumarande ne u?

¹⁹Cuete ne ama tume che renekihve nduco ne cade iyo, ndihcheró.

Nahme se ama tume chemin chan ihyan.

²⁰ Ndiherero ye tume me, ne tumerune ye sahn:

—¿Duh ihyan che quenan yavenan ye man, che duche ye man, nan tume cuh ne?

²¹ Ndahconan se, ne rahn se:

—Emperador yahn Roma.

Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cha che rihquentiyon emperador ne, condinahn nchuhn, ne cha che rihquentiyon Dendiohs ne, namin codinahn ne.

²² Ama cuahn ino se che tihca rahn ye, ne conahn se nduco vih.

Tumerune sahn saduceo yahn che ntuche tenahn

²³ A ro min no chahn ama o sahn saduceo chendihchero se Dihvo vo. Sahn chahn ne, hua ritahno se che va che ntuche tenahn, ne chemin che rahn se ri se ihyan:

²⁴ Ihyan Ricuahn, Moisés ne, dirun ye te ndete che coh inchahn ama ndahta che hua ndaca daya ye ne, va che cahnevaco dihno tenahn me nduco tahn min cava che cahco ndata se menun dihno se.

²⁵ Ama yune ne, chahte ndache sahn yan vaco nuhn che dihno se vih. Chihnevaco sahn menan me, ne cuahn che chih se ne, hua ndaca se nde ama daya se nduco ndahta yahn se. Chemin che chihnevaco tama dihno se nduco tahn min.

²⁶ Ate namin chih se, ne hua ndaca daya se nduco te. Atihnoca nde chenan chih nduh che ndache se che chahtenan cuma se tahn min. Nde ama se hua ndaca daya se nduco te.

²⁷ Nde nan chihnonan yahn ne, namin chih tahn min.

²⁸ Nducote nduh che ndache sahn chahn chahtenan cuma se tahn min ne, nda ro che ntuche tenahn ne, ¿cha se che inchahn te ne?

²⁹ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Nchuhn ne, hua ritahno ne che va che ntuche tenahn, te hua renahn ne Ndudo yahn Dendiohs, nde huane vederihquentiyon yahn ye.

³⁰ Nda ro che ntuche tenahn ne, ametah cuahtenan cuma ihyan vih, nde huane ihyan ndahta, nde huane ihyan chahn. Ro min ne, ndo ye nduhca angel che vate ye vahchetero.

³¹ Me yahn che va che ntuche tenahn ne, a ndero ndi che nde hua renahn nchuhn Ndudo yahn Dendiohs che ndirun, nan che rahn ye tuhca:

³² “U che Dendiohs yahn Abraham man, yahn Isaac man, yahn Jacob man.” Che tihca rahn ye ne, a ndero ndi che a ihyan min che Dendiohs yahn nducoyaca ihyan, ihyan che vate ca ye man, ihyan che a ndih

ye man, te nan ihyan min ne, chenduche nducoyaca ihyan.

³³ Nducoyaca ihyan che chihnevan ye che tihca rahn Dihvo vo ne, ama cuahn ino ye yahn vededevano yahn ye.

Vederihquentiyon yahn Dendiohs che tahque menan vihca

³⁴ Checadino sahn fariseo chahn che ndahco ndiya Dihvo vo sahn saduceo chahn, ne ndo dama se, nan ye.

³⁵ Van sahn chahn quenun ama sahn devano ley che dirun Moisés, ne cava che tumarande se Dihvo vo ne, tumerune se ihyan:

³⁶ —Ihyan Ricuahn, ¿cha vederihquentiyon nan ley yahn Dendiohs che tahque menan vihca ne?

³⁷ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—“Codin yahine Dihve Dendiohs numacuahn chedave yehn man, numa ine man, numacuahn vederendecadino yehn man.”

³⁸ Vederihquentiyon min che menan vihca.

³⁹ Namin va tama vederihquentiyon yahn ye, che a nahn dama che tuhca: “Codin yahine nducoyaca ihyan nduhca che yahino man di.”

⁴⁰ Nan nduh che o vederihquentiyon che tuhchan ne, rendo dama nducuahn che dirun Moisés man, ihyan profeta man.

Ihyan che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehense ne, ¿duh che Chida ye?

⁴¹ Numanahn che ndi dama ca sahn fariseo chahn ne,

⁴² tumerune Dihvo vo sahn:

—Ihyan che va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehense ne, ¿deh rahn nchuhn yahn ye ne? ¿Duh daya ihyan min ne?

Ndahconan se, ne rahn se:

—Ihyan min ne, daya David.

⁴³ Tuhme rahn ye ri ye sahn:

—Ndete che atenan daya David ihyan min ne, ¿taca che din Vaco Ndah yahn Dendiohs che nevahnecun David ihyan nduhca Dihve ye?, dirun ye tuhca:

⁴⁴ Rahn Dihvo vo Dendiohs ri ye Dihve:

“Cuihnde chihto nan, lado tah cuaco, numanahn che ndahco ndiyá ihyan che hua ri rendihche di cava che nevahnecun ye di.”

⁴⁵ Nducote man David dirun ye che ihyan min che Dihve ye ne, hua cuaco che atenan daya ye ihyan.

⁴⁶ Nde ama sahn chahn hua ntaquino se deh che ndahconan se yahn ye, ne nde ro min ametah chihquino se tumerune ca se dehtenduh ihyan.

23

Dihvo vo Jesucristo ne, ndevih ye nunde yahn sahn fariseo vaconan se

¹ Tuhme rañn Dihvo vo nduco ihyan che chenun ye min man, ihyan apóstol yahn ye man, tuhca:

² —Sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, ntañ se ntiyon che ricuahn se ley min.

³ Cuenevahne nchuhn che ricuahn se, ate hua quendi ne yune yahn se, te sahn chahn ne, a vih ricuahn se, ne a vih redin se.

⁴ Ama ndeh nan rihquentiyon se che dinahn ihyan, ate man se ne, nde tah hua redinahn se.

⁵ Nducuahn che redin se ne, atenan cava che cuhnde ro vederihquentiyon che chenah cuma se. Tahque rahno cinta che chenah chata se man, reche se man, tahque rahno tino che chenun se man, che co ihyan chenahn.

⁶ Renan ino se rahte se nan silla che rahte ihyan ndinan nan vihco man, chete yaco man.

⁷ Namin renan ino se che numacuahn vedene ncañ ihyan Dendiohs sahn van ihyan man, cahma ye ihyan ricuahn yahn se man.

⁸ Ate nchuhn ne, hua cahma ne ihyan ricuahn yahn vih, te nducoyaca ne ne, dihno ne vih, ne va ama no Ihyan Ricuahn yahn ne, ihyan min che va cade che ndedevahn ye ihyan iyehñse.

⁹ Hua cahma ne chida ne yahn ihyan iyehñse, te va ama no Chida ne, ihyan min che va ye vahchetero.

¹⁰ Namin hua cahma nchuhn ihyan ndinan yahn vih, te va ama no Ihyan ndinan yahn ne, ihyan min che va cade che ndedevahn ye ihyan iyehñse.

¹¹ Ihyan che conañ ye van nchuhn ne, co ye nduhca decahya yahn ne.

¹² Tihca, te ihyan che rendañco ndiya ye ihyan chenahn, nahn conañ ye ne, nuhnde ndiya ye, ne ihyan che ndaño ndiya man ye ihyan ne, conañ ye.

¹³ Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, jo nan o chende ne! ¡Chevañ nchuhn!, te redin vahche ne yahn ihyan che nahn nevahne-cun ye vederihquentiyon yahn Dendiohs. Hua renevahne ncañ man ne, nde hua retihyon yune ne ihyan che nevahne ncañ ye.

¹⁴ Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun che Moisés man, jo nan o chende ne! ¡Chevañ nchuhn!, te rehñevi ne dehtenduh yahn ndahta vah, ne cava che hua cuhnde ro vede idihya yahn ne ne, ama rañn revañ ne redin cañ ne. Nducote tihca

redin ne ne, tahque chahte castigo va che co ne che co ihyan chenahn.

¹⁵ Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, jo nan o chende ne! ¡Chevañ nchuhn!, te ama nahn ne che co yahn ihyan che cotahn ne dama nduco ne. Ate cuahn che rendañca ne ama ye ne, retihyon yune ne ihyan che ama duhtuno ihyan ndacondañ ye, che nde tahque redin yahn che co ye castigo van ruchiyañ che co man ne.

¹⁶ Nchuhn ne, anduhneca sahn nan ve che nahn quendanah se sahn nan ve nduco se. ¡Chevañ nchuhn!, te ricuahn ne ihyan: “Ndete che cañ ne ndudo yahn ne che ntihyon yan ne yaco ne, andahre hua dinahn ne dehve din yahn. Ate ndete cañ ne ndudo yahn ne che ntihyon yan ne diyahnguan che va chete yaco ne, chemin che cuaco, quenah cuma che dinahn ne.”

¹⁷ ¡Tundo nchuhn! ¡Hua renahn ne! Tahque rigonun chihve yaco, te min ri vihco diyahnguan che va chete.

¹⁸ Namin ricuahn ne: “Ndete che cañ ne ndudo yahn ne che ntihyon yan ne nan ta ne, andahre hua dinahn ne dehve din yahn. Ate ndete che cañ ne ndudo yahn ne che ntihyon yan ne vedino che va nan ta ne, chemin che cuaco, quenah cuma che dinahn ne.”

¹⁹ ¡Tundo nchuhn! ¡Hua renahn ne! Tahque rigonun chihve nan ta, te min ri vihco vedino che va menañ.

²⁰ Tihca, te cuahn che recañ ihyan ndudo yahn ye che rentihyon yan ye nan ta ne, nde nduco nducuahn che va menañ ne, rentihyon yan ye.

²¹ Namin cuahn che recañ ye ndudo yahn ye che rentihyon yan ye yaco ne, nde Dendiohs rentihyon yan ye, te a yaco yahn ye chemin.

²² Namin cuahn che recañ ye ndudo yahn ye che rentihyon yan ye vahchetero ne, nde Dendiohs rentihyon yan ye, te a ihyan min che rihquentiyon min.

²³ Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, jo nan o chende ne! ¡Chevañ nchuhn!, te reñedihve ne riya yahn ive man, yahn anís man, yahn comino man, ate vederihquentiyon yahn Dendiohs che tahque menañ vihca ne, hua retumacah ne yahn, te hua runecañca vatechica ne man, hua chenah cuma ne vedevahino man, hua ritahno ne man. Che nahn ne, che quendihconahn dinahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, hua cahcomañ ne nde ama.

²⁴ Nchuhn ne, anduhneca sahn nan ve che nahn quendanah se sahn nan ve nduco se. Ama reñecadino ne yahn dehtenduh che nde hua nduh rigonun chihve, ate che tahque rigonun chihve ne, nde hua retumacah ne yahn.

²⁵ Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, jo nan o chende ne! ¡Chevah nchuhn!, te nchuhn ne, anduhneca vaso man, cuh man, che dave cuahn vedame, ate cuahn chete ne, ndito dehtenduh che chihnga. Tihchan nchuhn, te nan ihyan ne, redin ca ne che ndah ihyan ne, ate che cuaco ne, reduco ne man, redin idihya ne man.

²⁶ Nchuhn sahn fariseo che hua renahn ne, che rahco ne che retihyon yune ne ihyan che quendi ye yune yahn Dendiohs, dinoca cuento ino ne nunde yahn ne, cuihcoman ne dehtenduh che chihnga redin ne, tuhme che cuaco dave yavenan ne.

²⁷ Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, jo nan o chende ne! ¡Chevah nchuhn!, te redin ca ne che ama ndah ihyan ne, ate ama duhtuno ihyan ne.

²⁸ Tihchan nchuhn, te andahre rahco ihyan che ama ndah ihyan ne, ate o nan o chende ne man, ama duhtuno ihyan ne man.

²⁹ Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, jo nan o chende ne! ¡Chevah nchuhn!, te rahto ne yayan yahn ihyan profeta man, rendedecuco ne yayan yahn ihyan che runecade chahtenan ye iyehne man,

³⁰ ne ndere rahñ ne nduco vih: “Ndete che uvo che a vato vo ro che chihno ihyan ndico yuhn vo ihyan profeta chahn ne, hua dama chi vo nduco ye.”

³¹ Nduco ndudo che tihca rahñ ne ne, rihco ro ne che dama ne nduco ihyan chahn che chihno ye ihyan profeta.

³² ¡Cuiquendi ne yune yahn ihyan ndico yahn ne cava che din numa ne ntiyon che canan ye!

³³ Nchuhn ne, nduhca cu tan tihchan ne. Nde hua co ndevahn ne yahn castigo che va che co ne van ruchiyahn.

³⁴ Chemin che va ca che dechuh ihyan che cuahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs man, ihyan devano man, ihyan ricuahn man. Ate nchuhn ne, cahno ne ama o ye, ne tama te o ye ne, conahn yah ye ihyan. Tama te o ye ne, cuahn ne ihyan chete yaco man, quendah ne ihyan nduh yan nduh yan man.

³⁵ Nduco tihca cuehdame nchuhn yun yahn nducoyaca tenahn che nde hua chendihco ye nunde che chihno ihyan ndico yahn ne nde a rahñ me, canan nduco yun yahn Abel nde yun yahn Zacarías, daya Berequías, che chihno ne mendahn yahn yaco nduco nan ta.

³⁶ Rahñ cuacó rí nchuhn te nducuahn nunde min ne, ndehdame nducoyaca nchuhn che vate ne man ro cuh.

Dihvo vo Jesucristo ne, chaco che quenan vahino ye ihyan yan Jerusalén

³⁷ Nchuhn ihyan yan Jerusalén che rihno ne ihyan profeta man, recañ ne tu ihyan che redechuh Dendiohs rahndudo ye ye ndudo yahn ye van ne man, ama ndeh yune ndá che nahn nedin damá nchuhn, din cudádo nchuhn nduhca che redin chaco tuh cudádo daya te man reche te, ate hua nevahnecon ne.

³⁸ Cuedevano nchuhn te yan vaso ne ne, cuhndeman.

³⁹ Rahñ rí nchuhn te ametah ndaconan ndihchero ne u nde ndá ro che cahma ne tuhca: “Ndeva vo yavenan ihyan cuh che dechuh Dihvo vo Dendiohs ihyan.”

24

Rahñ Dihvo vo Jesucristo te ndora yaco yahn yan Jerusalén

¹ Ndiquendah Dihvo vo chete yaco che a nahñ ye. Ura min ndo dama ihyan apóstol yahn ye, ne nahme ye yaco me ihyan, rente ye nduhca che ama ndahca ndahto.

² Tuhme rahñ Dihvo vo ri ye ihyan chahn: —Cuenechco nchuhn che ndihchero ne chete che tihchan tih. Cuaco rahñ rí nchuhn te ndá ro che cuihno ndora, metah nuhnde nde o tu che ndahto vih.

Nduhca che va che co cuahn che nda nino ro che nto iyehne

³ Chihno min ne, cuahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol cuete Olivo. Cuahn che a chenun ye min ne, chahn ihyan apóstol chahn nan va Dihvo vo, ne rahñ ye ri ye ihyan deva vih:

—Nahn nuhn che te cuande ne nuhn, ticuahn conahn che rahñ ne me. ¡Deh vederihno co ro cuahn che ndaconan chi tun ne man, cuahn che nto iyehne man ne?

⁴ Ndahconan Dihvo vo, ne rahñ ye ri ye ihyan chahn:

—Cuihco nchuhn cudádo cava che nde ama ihyan hua cahnceh ye nchuhn,

⁵ te va che ndá ama yahn se din ca se che chenah cuma se vederihquentiyon yahn, ne cahma se che a man se ihyan che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehne. Ama yahn ihyan cahnceh se ihyan.

⁶ Ro min ne, cahnevan ne che a muhn a min va canda man, che cuanan canda man, ate hua cua ne cudádo, te a tihca va che co. Cuedevano ne te andahre ama cahnda ro min, ate condah ca che nto iyehne.

⁷ Ihyan ama nación ne, cuhma ye nduco ihyan tama nación man, a muhn a min cuhnde cuico man, cuhnde cah man, nuhn yahn man.

⁸ Nducuahn vedeyah chemin chan ne, cade nan che cuanan che chuhrihn ihyan.

⁹ Ndá ro min ne, caca nunde ihyan yahn nchuhn, din tan ye ynduco ne, nde cahno ye

nchuhn. Nducoyaca ihyan iyehñse ndihche tañ ye nchuhn yahn che ritahno ne u.

¹⁰ Cuahn che tihca co ne, ama yahn ihyan cahcomañ ye che ritahno ye, ne ndihche tañ ye vih mañ, çaça nunde ye yahn vih mañ.

¹¹ A muhn a min quendañ ama yahn sahn che din ça se che Dendiohs dechuh ye sahn, ne cahñcheh se ama yahn ihyan.

¹² Ama duhtuno ndaçonda ihyan che nde ihyan che ndah ihyan ye ametah cuahtenan cuma ye vedeyahino nduco vih.

¹³ Ate ihyan che quendi ye cotahno ye nde cuihno nducuahn vedeyah min ne, ihyan chahn che ndevahn ye.

¹⁴ Me ndudo ndah yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, cuahndudo ihyan numachahte iyehñse, nde conan cadino nducoyaca ihyan yahn nducuahn nación, tuhme che nto iyehñse.

¹⁵ Ihyan profeta Daniel ne, dirun yahn ama nañ che ama chihnga che redetohnan. Condedecadino ndah ne yahn. Cuahn che ndihchero ne che a nti chemin chete yaco cuahn nañ ta ne,

¹⁶ nducoyaca ihyan che vate ye estado yahn Judea ne, tahque ndah che ndetahno çano ye cuahn ico yahn.

¹⁷ Ihyan che chenun ye tin vah yuto yahn ye ro min ne, tahque ndah che hua condah ye condã ye chete vah çaça che cotah ye dehtenduh yahn ye.

¹⁸ Me ihyan che chenun ye viyãta ne, tahque ndah che a nde min no çano ye, hua tihyon ye ura nañ ye viyañ çaça tino yahn ye.

¹⁹ ¡Chevah ndahta che adeche cuacoyahn te ro min mañ, tañ che retave te decuañ mañ!

²⁰ Covah nchuhn cuica ne Dendiohs che hua ro iche co venecuino min, nde huane ro che rahte tuhno ihyan,

²¹ te ro min che cuahno ihyan venecuino che hua nahno ihyan nde ro che canañ iyehñse, nde metah ndaconan cuahno ye adiva.

²² Ndete Dendiohs din ye che rañh cuhnde venecuino min ne, nde ama ihyan hua ndevahn ye. Ate hua cuahñecun ye che rañh cuhnde çaça che co ndevahn ihyan yahn ye che a tendahnun ye.

²³ Nda ro min ne, ndete che çañma ihyan co ye nchuhn: "Condiñche nchuhn, muhn quenun ihyan min che a va çade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehñse," o "Condiñche ne, min quenun ye" ne, hua cotahno ne,

²⁴ te ama yahn se cahñcheh se ihyan, din ça se che a sañh chahn che a va çade che ndedevahn se ihyan iyehñse mañ, che Dendiohs dechuh ye sañh mañ. Van vederihñcheh yahn se ne, din se vederihno,

caññcheh se nde ihyan che a tendahnun Dendiohs ndete che co.

²⁵ A menañ vihca rete cuandé nchuhn çaça che a devano ne.

²⁶ Chemin che ndete che çañma ihyan co ye nchuhn: "Min yahn nañ che metah duhva quenun ye" ne, hua çahn ne. O ndete che çañma ye: "Condiñche ne, muhn chete vah quenun ye" ne, hua cotahno ne.

²⁷ A devano ne te cuahn che riya cuah ne, hua renun ndeh, te rañh dave yahn numachahte, ne rendihchero nducoyaca ihyan. A tihnoça co cuahn che, u che rinducó nducoyaca ihyan, ndaconan chí, te cadino nde çañya nde cune ihyan.

²⁸ Ro min ne, hua chuh ya nde ama ihyan nunde, te nducoyaca ye va che co ye castigo.

²⁹ Cuahn che a cuahn chuh vedeyah chemin chan ne, co man nañ yahn mañ, nañ iyo mañ, a cora iyon mañ, ne nducuahn che nihñde çade nañ ro ne, nuhn.

³⁰ Tuhme cuhnde ro vederihno nañ ro, çañco ro che u che rinducó nducoyaca ihyan ne, a ndã. Cuaco nducoyaca ihyan iyehñse, ne ndihchero ye u che ndã van man numacuahn vederihquentiyon chahte yahn.

³¹ Tuhme ama yudo cuah trompeta, ne tahvé ángel yahn che nedin dama ye ihyan yahn che a tendahnun che vate ye numachahte iyehñse.

³² Cua cuande nchuhn nduhca che ri nduco yahn higo. A devano ne te cuahn che renecaño yañ ne, a cochi nino ro ihno.

³³ Atihnoça cuahn che a rendihchero nchuhn che a rinahn dehtenduh che tuhchan che rañh rí nchuhn ne, cuedevano ne te a ndã nino ro che nto iyehñse.

³⁴ Cuaco rañh rí nchuhn te ihyan che vate ye mañ ro cuh ne, vate ca ye cuahn che a conahn nducuahn dehtenduh chemin chan.

³⁵ Iyehñse mañ, nañ ro mañ ne, va che cuihno, ate ndudo yahn ne, hua ndã ro che cuihno, te va che conahn.

³⁶ Me yahn che conahn chemin ne, hua duh devano deh ro mañ, deh ura mañ, nde ángel che chenun ye vahchetero mañ, nde Daya Dendiohs mañ, hua devano ye. Atenañ Dendiohs Chida che devano ye.

³⁷ Anduhñeca che chahno ihyan ro che quenun Noé iyehñse ne, tihca cuahno ihyan ro che, u che rinducó nducoyaca ihyan, ndaconan chí tun.

³⁸⁻³⁹ Ihyan chahn ne, vate ye vedeyeno yahn mañ ye, reh ye mañ, rih ye mañ, rihnevaco ye mañ, redecañnevaco ye daya ye mañ. A cudadó min vate ye nde ndã ro che chendã Noé chete arca. Nde hua tumacadino ye cuahn a canañ chan conañ, chito nune iyehñse, ne chihno chih nducoyaca ye. A chemin no tun ro che,

u che rinducó nducoyáca ihyan, ndaconan chi tún, te ihyan nunde ne, nde tah hua ndedecadino ye yahn.

⁴⁰ Ndá ro min ne, andahre dáma redin o ihyan ntiyon chenay ye viyáta, ate áma ye ne, quenda ángel ihyan, ne táma ye ne, cahcomañ ye ihyan.

⁴¹ A namin no tun, andahre dáma che-nun o ihyan ndáhta, rengu ye, ate áma ye ne, quenda ángel ihyan, ne táma ye ne, cahcomañ ye ihyan.

⁴² Cuahteyan nchuhn, te u che Dihve ne ne, hua devano ne deh ura ndá.

⁴³ Cua cuande nchuhn ejemplo cuh: Ndete che áma patrón devano ye deh ura ndá sahn duco ne, cuhndeyan ye, ne hua cuahneacun ye che duco se yahn ye.

⁴⁴ Atihnoca nchuhn, nahn che cuahteyan ne, te u che rinducó nducoyáca ihyan ne, denañ ndá ura che nde hua vate ne cudádo.

Ejemplo yahn sahn decáhya che chichahtino patrón yahn se sahn

⁴⁵ Cuihnevan nchuhn ejemplo cuh: Chihnde sahn decáhya che ndahca vederen-decadino yahn se man, redinahn se man. Áma yune ne, chihco patrón yahn se ntiyon tah se che din se cudádo mozo yahn ye, cahca cheh se sahn nduhca che redin yahn, ne chica ye min, cuahn ye.

⁴⁶ Áma ndah ro yahn sahn min ndete che redinahn se nde ndá ro che ndaconan dihve se.

⁴⁷ Cuaco ráhn rí nchuhn te ndete che tihca ne, ndahco dihve se vederihquentiyon tah se che din se cudádo nducuahn che va yahn ye.

⁴⁸ Ate ndete che ndedecadino se che hua nun ndaconan dihve se,

⁴⁹ ne cuanān din tān se nduco mozo yahn ye man, cheh se man, cuh se man, nduco sahgoh man ne,

⁵⁰ denañ ntā patrón yahn se ura che nde tah hua va se cudádo.

⁵¹ Tuhme din ye castigo sahn, cuahno se nduhca che rahno sahn che o nan o chende se, co se castigo yah van ruchiyahn. Min cuaco se man, cheh dihyon se man.

25

Ejemplo yahn ndiche tahn cahya che chinduco te nan vihco rihnevaco ihyan

¹ Ndá ro min ne, ihyan che rihquentiyon Dendiohs ihyan ne, cuahno ye nduhca che chahno chi ndiche tahn cahya che chetah te candil yahn te, ne chahn te nan vihco rihnevaco ihyan.

² Uhn tahn chahn ne, vivo te, ne te uhn te ne, hua cudádo te.

³ Tahn che hua cudádo chahn ne, hua quenda te aceite devavih cava che tuno yahn te.

⁴ Me tahn che vivo chahn ne, decuto te candil yahn te, nde quenda ca te aceite devavih.

⁵ Nducote áma rendah sahn rihnevaco me ne, ndá yahnde nan te, ne chahteyádo te.

⁶ Tenduh nan mahn yan me ne, yahve ihyan tahn, ne rahn ye: “A cochi sahn rihnevaco. Cuahteyan nchuhn cava che conduco ne sahn.”

⁷ Necuan nduh che ndiche tahn chahn, canān rendahco yan te candil yahn te.

⁸ Tuhme rahn tahn che hua cudádo chahn ri te combiero yahn te: “Te nchuhn tah aceite yahn ne nuhn, te a rentoh candil yahn nuhn.”

⁹ Ndahconan tahn che vivo chahn, ne rahn te: “Hua co te nuhn nchuhn, te ndete che te nuhn ne, hua tuno nde cava man nuhn. Tahque ndah nchuhn ne, cuahn ne cua ne nan che rendihcue ye.”

¹⁰ Ate numanahn che cuahn tahn che hua cudádo chahn ca te aceite ne, ndá sahn rihnevaco me, chendá se vah. Tahn che vateyan chahn ne, namin chendá te, ne ndude chendevah.

¹¹ Chihno min ne, ntā tahn chenān chahn, ne canān riyahve te: “Dihve nuhn, conāhne ne chendevah condá nuhn.”

¹² Ate ndahconan sahn rihnevaco me, ne rahn se ri se tahn: “Cuaco ráhn te nde hua rendihché duh nchuhn.”

¹³ Chihno nte Dihvo vo ejemplo me ne, rahn ye:

—Cua cuande nchuhn ejemplo me, ne cuahteyan ne, te u che rinducó nducoyáca ihyan ne, hua devano ne deh ro man, deh ura man, che ndaconan chí.

Ejemplo yahn tume renan daya

¹⁴ Ihyan che rihquentiyon Dendiohs ihyan ne, anduhneca sahn decáhya yahn áma patrón. Cuahn che va che cahñ patrón yahn se yahñ yahn ne, nedin dáma ye sahn, ne chihco ye tume tah queri áma se cava che din se ntiyon nduco.

¹⁵ Áma se ne, chihco ye uhn mil tah se, táma se ne, chihco ye o mil tah se, táma se ne, chihco ye áma mil tah se. Tunoca co din queri áma se ntiyon ne, a tihva tume chihco ye tah se, tuhme cuahn ye.

¹⁶ Sahn che chihnde tah uhn mil me ne, din se ntiyon nduco, ne ndáca se te uhn mil nan ntiyon che din se.

¹⁷ Namin sahn che chihnde tah o mil me ne, din se ntiyon nduco, ne ndáca se te o mil nan ntiyon che din se.

¹⁸ Ate sahn che chihnde tah áma mil ne, tihyon ndeh se tume me man yahn.

¹⁹ Chi rahn me ne, ntā patrón yahn sahn chahn, ne ndetendāh cuande ye nduco se.

²⁰ Menan vihca nda sahn che chihnde tah uhn mil me, ne rahn se ri se ihyan: “Dihvé, uhn mil te ne u, ne dín ntiyon nduco, ndacá te uhn mil nan ntiyon che dín. Condo tah ne che uhn mil me yahn ne nduco uhn mil che quendudonan yahn.”

²¹ Rahn patrón yahn se ri ye sahn: “Ndahca din. Di ne, redinehn ndudo yehn. Tah ra tume té di, ne ndahca din ntiyon nduco. Man ne, tahque ndeh ca cahcó tah. Conen nan, ne cuahte vo vedeyeno.”

²² Chihno min ne, nda sahn che chihnde tah o mil me, ne rahn se ri se ihyan: “Dihvé, o mil te ne u, ne dín ntiyon nduco, ndacá te o mil nan ntiyon che dín. Condo tah ne che o mil me yahn ne nduco te o mil che quendudonan yahn.”

²³ Rahn patrón yahn se ri ye sahn: “Ndahca din. Di ne, redinehn ndudo yehn. Tah ra tume té di, ne ndahca din ntiyon nduco. Man ne, tahque ndeh ca cahcó tah. Conen nan, ne cuahte vo vedeyeno.”

²⁴ Chihno min ne, nda sahn che chihnde tah ama mil me, ne rahn se ri se ihyan: “Dihvé, a rendihché ndih che ama cheche chedave yahn ne, ne rene din ndeh ne daya tume yahn ne renda ne.”

²⁵ Chemin che hua chihquinó dín ntiyon nduco tume yahn ne, ne tahque ndah thiyón man yahn. Man ne, nga yahn ne.”

²⁶ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn: “Di ne, duhtuno ihyan di man, dahnde man. A devene che cheche chedave yahn, che rene din ndeh daya tume yahn renda.”

²⁷ ¿Dehco che hua chehn chihque nan banco, ne man che ndaconán ne, ndonda tah nduco daya?”

²⁸ Tuhme rahn ye ri ye ama o sahn decahya yahn ye: “Cuehnevi nchuhn tume che nda sahn tih, ne cocah ne sahn che va tah ndiche mil.”

²⁹ Tihca, te ihyan che va yahn ye ne, ndonda tah ca ye nde ngava yahn ye, ate ihyan che tah ra yahn ye ne, nde cuavi tahsahn che va yahn ye.

³⁰ Man ne, cotah ne sahn tih che hua cochihve se, ne cuih nun ne sahn cuahn chevah nan man. Atnhocá cuahno nducoyaca ihyan che duhtuno ihyan ye, te va che co ye castigo yah van ruchiyahn. Min cuaco ye man, cheh dihyon ye man.”

Ro che cuhnde cade yahn ihyan iyehkse

³¹ Cuahn che u che rinducó nducoyaca ihyan ndaconan chí numacuahn vederihquentiyon yahn nduco nducoyaca ángel yahn ne, techecadé numacuahn vedeyudo.

³² Tuhme ihyan yahn nducuahn nación ne, ndo dama ye nan, ne cahco vih ama tama ye, nduhca che rihco vih ihyan ite-cuche van chivato.

³³ Ihyan che ndah ihyan ye ne, cahco vih ihyan lado tah cuacó, ne ihyan che duhtuno ihyan ye ne, cahco vih ihyan lado tah cuéh.

³⁴ Cahmá có ihyan che vate ndi ye lado tah cuacó: “Nchuhn che redin Chidá che ndah nduco ne ne, cochi ne, cuahtenan ne vahchetero nan che rihquentiyon ye. Min ne, a ndihcoyan ye cava ne nde ro che den-dah ye iyehkse.”

³⁵ Rinevahn che cuahtenan nchuhn min, te cuahn che chi cuicó ne, te ne che chéh man, cuahn che chi yacá ne, te ne nune chíh man, cuahn che quechicá yan vaco ne ne, nevahneccun ne u ndevaco ne man,

³⁶ cuahn che chi cuah tino yahn ne, te ne tino quenún man, cuahn che chíh man, cuahn che quenún vacoyahn man ne, chahn ne chendihchero ne u man.”

³⁷ Tuhme ndahconan ihyan chahn, ne cahma ye co ye u: “Dihve nuhn, co ndiyu nuhn che chinan nuhn ndih cuahn che rendotenan ne che rahn ne. Hua te nuhn cheh ne man, hua te nuhn nune chíh ne man,

³⁸ hua nevahneccun nuhn ndih ndevaco nuhn man, hua te nuhn tino quenun ne man,

³⁹ hua chahn nuhn chendihchero nuhn ndih man.”

⁴⁰ Ndahconán, ne cahmá có ihyan: “Cuaco rahn ri nchuhn te che chinan ne ihyan che ritahno ye u, andahre hua nduh rigonun chíhve ye che rahco ihyan ne, anduhneca ndete che a man chinan ne.”

⁴¹ Me ihyan che vatendi ye lado tah cuéh ne, cahmá có ihyan: “Nchuhn che a ndinda ne ne, cuavi ne nan, cuahn ne van ruchiyahn che a va yan cava chundah nduco ángel yahn se. Min cuahtenan ne cuahn dama.”

⁴² Hua co ndevá nchuhn, te hua chahtenan cuma ne vedevahino. Chi cuicó, ne hua te ne chéh man, chí yacá, ne hua te ne nune chíh man,

⁴³ quechicá yan vaco ne, ne hua nevahneccun ne u ndevaco ne man, chí cuah tino yahn, ne hua te ne tino quenún man. Chíh man, quenún vacoyahn man, ne hua chahn ne chendihchero ne u.”

⁴⁴ Tuhme cahma ihyan chahn co ye u: “Dihve nuhn, ¿ticuahn chí cuico ne man, chí yaca ne man, quechica ne yan vaco nuhn man, chí cuah tino yahn ne man, chí cah ne man, quenun ne vacoyahn man, ne hua chinan nuhn ndih ne?”

⁴⁵ Ndahconán, ne cahmá có ihyan chahn: “Cuaco rahn ri nchuhn te nducote chahcondah vedame ne ihyan che ritahno ye u, ndedecadino ne che nde hua rigonun chíhve ye ne, anduhneca ndete che a u chahcondah vedame ne.”

⁴⁶ Tuhme dechúh ihyan chahn cuahtenan ye van ruchiyahn, co ye castigo, ne ihyan

yáhn ne, ndevá ihyan, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

26

Ntuhno se nduhca che din se preso Dihvo vo Jesucristo

¹ Cuahn che a chihno nte Dihvo vo nducuaahn dehtenduh che tuhchan ne, ráhn ye ri ye ihyan apóstol yahn ye:

² —Nchuhn ne, a devano ne te cuihno o ro man ne, a vihco ro yudo. U che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che din se preso u, nahñ yah se u.

³ Tuhme chidocuyan ndinan man, sahn ndinan yahn ihyan nación yahn Israel man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, ndo dama se chevah vaco Caifás, chidocuyan che tahque ndinan.

⁴ Min ntuhno se deh vedemayon din se cava che co din se preso Dihvo vo, cahno se ihyan.

⁵ Nte cade se che cuahtenan rino se nde chuh vihco cahno se ihyan, te che mendahn vihco ne, necuan ihyan yan numacuahn vedetan.

Áma tahn ndahta ne, chacotahme te nunedan tin Dihvo vo Jesucristo

⁶ Áma ro min ne, quenán Dihvo vo yan Betania, vaco Simón, ihyan min che chí ye cah che rechá yute ro menan.

⁷ Ura che va ye nan mesa reh ye ne, ndá ama tahn ndahta, nda te ama frasco che ndindah nduco ama nan tu che duche alabastro. Frasco me ne, ndito ama nan nunedan che ama yahn chihve. Chahn nda te nan va Dihvo vo, ne chacotahme te nunedan me tin ye.

⁸⁻⁹ Ndihchero ihyan apóstol chahn, ne chi yudo yahn ye, ne ráhn ye:

—Hua ndahca che redin tahn tih che ndere retoh te nunedan tih, te ama yahn chihve. Tahque ndahca din te ndete che ndihcue te, cava che ndaca tume conan te ihyan chevah.

¹⁰ Chihnevan Dihvo vo, ne ráhn ye ri ye ihyan chahn:

—¿Dehco che yudo ri yahn nchuhn che tihca din tahnguh?, te ndahca che tihca din te cavá.

¹¹ Ihyan chevah ne, cuahn dama chenun ye van nchuhn, ne conan ne ihyan adecodehno ura che nahñ ne, ate u ne, hua cuahn dama conán nduco ne.

¹² Che chacotahme te nunedan u ne, chihcoyan te u cava che cuhche ihyan u.

¹³ Cuaco ráhn ri nchuhn te adecotino che cuahndudo ihyan ndudo ndah yahn Dendiohs numachahte iyehñse ne, ntihyon yan ye nduhca che din te cava che cadino ihyan.

Judas ne, ndihcue ndeh se Dihvo vo Jesucristo

¹⁴ Chihno min ne, Judas Iscariote, ama cha sahn che namin nduco se ndi cuande se van nduh che ndihchio ihyan apóstol chahn ne, chahn se nan chidocuyan ndinan chahn,

¹⁵ ne ráhn se ri se sahn:

—¿Tava nedihve nchuhn u cava che nté Jesucristo tah ne?

Tuhme cah sahn ndinan chahn ndico ndiche tume diyahgua sahn.

¹⁶ Nde ura min canan rinuhn ino se ama ura che ndahca cava che necah se Dihvo vo tah sahn chahn.

Cheh vino Dihvo vo Jesucristo nduco ihyan apóstol yahn ye

¹⁷ Cuahn che a cade ama ro canan vihco ro yudo me, ro che reh ihyan pan che hua nduco ya yahn ne, tumerune ihyan apóstol chahn Dihvo vo:

—¿Ti nahñ ne che cahcoyan nuhn cava che cheh vino ne che cuande yahn vihco ro yudo ne?

¹⁸ Ndahconan Dihvo vo, ne ráhn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuahn nchuhn viyan, vaco ama ihyan, ne cahma ne co ne ihyan tuhca: “Ráhn Ihyan Ricuahn yuhn vo te a ndá nino ura che cahno se ihyan, ne vaco ne chihco cade ye che cheh vino ye nduco ihyan apóstol yahn ye man vihco ro yudo.”

¹⁹ Dinahn ihyan apóstol chahn nduhca che ráhn Dihvo vo, ne chihcoyan ye che cheh vino ye nduco vih che cuande yahn ro yudo.

²⁰ Cuahn che chi vino me ne, chihnde Dihvo vo nan mesa cheh vino ye nduco nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye.

²¹ Numanahn che reh ye ne, ráhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuaco ráhn ri nchuhn te ama cha ne ndihcue ndeh ne u.

²² Tuhme ama chi ndache ihyan chahn, ne canan ca ama ca ama ye ráhn ye ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, ate co ndiyu u che tihca din.

²³ Ndahconan Dihvo vo, ne ráhn ye ri ye ihyan:

—Áma cha nchuhn che reh ne dama nducó chete ama cha ne, ndihcue ndeh ne u.

²⁴ U che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che conahn nducó nducuahn che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs. Ate jchevah sahn che ndihcue ndeh se u! Tahque ndah ro yahn se ndete che nde hua chihndeyan se.

²⁵ Tuhme Judas, sahn min che ndihcue ndeh se ihyan ne, ráhn se ri se ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ndiyu u che tihca din.

Ndahconan Dihvo vo, ne ráhn ye ri ye sahn:

—Taça hua, di.

²⁶ Numanahn che reh ye ne, chetaḥ Dihvo vo pan, ne necaḥ ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme ndeh ye, caḥ ye ihyan chahn, ne raḥn ye ri ye ihyan:

—Pan cuh ne, yute yáhn, cocheh nchuhn.

²⁷ Chihno min ne, chetaḥ ye ama vaṣo vino, ne necaḥ ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme caḥ ye ihyan chahn, ne raḥn ye:

—Cuih nducoyaça nchuhn.

²⁸ Chu ne, yun yáhn che dito yahn veder-ihquentiyon ra che ndaḥco caḍe Dendiohs. Cora yun yáhn, ne nduco chemin ama yáhn ihyan ndaça ye vederenchahco çava nunde yahn ye.

²⁹ Raḥn ri nchuhn te ametah ndaconan cúh vino yahn uva nde ndá ro che nedin ra Chidá nducuaḥn dehtenduh. Tuhme ndaconan cuh vo nduco nchuhn nan che rihquentiyon ye.

Raḥn Dihvo vo Jesucristo te va che caḥma Pedro che hua rendihche ye ihyan

³⁰ Chihno chita ye himno che a va ndi rita ye ne, cuahn ye cuahñ cuete Olivo.

³¹ Tuhme raḥn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Mañ vino ne, caḥcomañ nducoyaça nchuhn u. Conahn Ndudo yahn Dendiohs che ndirun tuhça: “Cuahnećun che caḥno se ihyan che redin ye cudádo itecuche, ne cuihno çano te.”

³² Ate cuahn che a ntuché vañ tenaḥn ne, caḥn eṣtádo yahn Galilea tahque menañ ca che co nchuhn.

³³ Tuhme raḥn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Andahre nducoyaça ihyan siḥ caḥcomañ ye ndih, ate u ne, hua caḥcomañ ndih.

³⁴ Raḥn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuáco raḥn ri di te mañ vino cuh, numanahn che metah cuah tuh ne, caḥme ino yune che hua rendihche u.

³⁵ Raḥn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Andahre quenán cuma che cóh dama nduco ne, ate hua caḥmá che hua rendihché ndih.

—Atihnoçá raḥn nducoyaça ihyan apóstol chahn.

Covaḥ Dihvo vo Jesucristo cuete Getsemaní

³⁶ Cuahn che ndá Dihvo vo ama cuañ nan che duche Getsemaní ne, raḥn ye ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—Cuahte nchuhn muhn numanahn che caḥn tañ çana, cováḥ.

³⁷ Tume quenda ye Pedro nduco nduh che o ðaya Zebedeo, ne cuahn ye çana nan me. Nda ye min ne, canañ ama chi ndaḥche ye,

³⁸ ne raḥn ye ri ye ihyan chahn:

—Ama ndaḥche ri anduhneça ndete che a cóh che ri ndaḥché. Cuahtenan nchuhn muhn, ne cuahtenduche ne, conduco ne u.

³⁹ Tuhme cuahn Dihvo vo tah cuahn çana nan me, quendiḥ ye ndiyáhn, cováḥ ye, ne raḥn ye:

—Chida mañ, ndete che co ne, cuahnećun ne che hua chuhríhn nduhça che a va caḍe. Ate co ðin ne nduhça che nahn mañ ne, ndiyu nduhça che náhn.

⁴⁰ Tuhme ndaconan ye nan che vate ihyan apóstol yahn ye. Ntaça ye ihyan chahn che vateyaḍo ye, ne raḥn ye ri ye Pedro:

—¿A nde mare ama ura, hua chicha nchuhn chahtenduche ne, conduco ne u ne?

⁴¹ Cuahtenduche ne, cováḥ ne çava che hua dinahn ne yahn chundah cuahn che tumarande se nchuhn. Cuáco te a chihco dama ino ne che cocha ne che tumarande se nchuhn, ate anduhneça ndete che ndi i ne, ne hua richa ne.

⁴² Ndaconan cuahn Dihvo vo, cováḥ ye nan che chi o yune, ne raḥn ye:

—Chida mañ, ndete che hua co che cah-nevi ne che va che chuhríhn ne, co nduhça che nahn mañ ne.

⁴³ Ndaconan tun ye, ne ntaça ye ihyan chahn che vateyaḍo ye, te anduhneça ndete che nda vih ndutinañ ye che ama nahn cuahteyaḍo ye.

⁴⁴ Chihcomañ ye ihyan chahn ne, cuahn tun ye cováḥ ye nan che chi ino yune, ne a chemin no cováḥ ye tama yune.

⁴⁵ Tuhme ndaconan ye nan che chenun ihyan chahn, ne raḥn ye ri ye ihyan:

—Mañ che cuáco ne, cuahteyaḍo nchuhn. U che rinducó nducoyaça ihyan ne, a ndá ura che necaḥ se u taḥ saḥn nunde.

⁴⁶ Cuenećuan nchuhn, cuhn vo. Quendi yuno vo saḥn che ndihcue ndeh se u, te a cochi nino se.

Quenda se preso Dihvo vo Jesucristo

⁴⁷ Nde metah cuihno caḥma Dihvo vo cuahn che a ndá Judas Iscariote, saḥn min che namín nduco se ndi cuande se vañ nduh che ndichio ihyan apóstol chahn. Nduco se ama yáhn se, saḥn che nda eṣpada mañ, saḥn che nda yáhn mañ. Saḥn chahn che dechuh chidocuyañ ndinan mañ, intiyáhn mañ.

⁴⁸ Judas, saḥn min che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne, a nente caḍe se nduco saḥn chahn tuhça:

—Ihyan che tenañ ihyan ne, a ihyan min. Co ðin nchuhn preso ihyan.

⁴⁹ Ndetáḥno chahn ndá se nan Dihvo vo, ne raḥn se ri se ihyan:

—Necuma ndih, Ihyan Ricuahn yáhn.

Tuhme tenañ se ihyan.

⁵⁰ Raḥn Dihvo vo ri ye saḥn:

—Amigo yáhn, codin nome ntiyon che cochi.

Tuhme tumangan sahn chahn Dihvo vo, din se preso ihyan.

⁵¹ Ama cha ihyan apóstol che nduco Dihvo vo ne, ndetendáh ye espada yahn ye, ne chahn ye sahn decahya yahn chidocuyan ndinan, chacondah ye revan se.

⁵² Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan min: —Cuentihyon ndah espada yehn. A devene te duh ihyan che cahno ye nduco espada ne, nduco espada va che coh ye.

⁵³ Cuedevene te co cacá Chidá, ne ndetahno dechuh ye ama yahn ángel, ndedevahn ye u.

⁵⁴ Ate hua din tihca, te a ndirun nan Ndudo yahn ye che a tihca va che conahn.

⁵⁵ Chihno min ne, rahn Dihvo vo ri ye sahn che din se preso ihyan:

—Ro ro quenún che chete yaco van nchuhn chicuáhn, ¿dehco che hua min din ne preso u? ¿Taca che muhn cochi ne, nda ne espada man, yahn man, din ne preso u, anduhneca ndete che sahn duco u?

⁵⁶ Ate tihca va che cuahnó cava che conahn Ndudo yahn Dendiohs che dirun ihyan profeta.

Me ihyan apóstol chahn ne, chihcoman ye Dihvo vo, chihno chano ye.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nan intiyahn

⁵⁷ Sahn che din se preso Dihvo vo ne, quenda se ihyan nan Caifás, chidocuyan che tahque ndinan. Min nto dama intiyahn man, sahn devano ley che dirun Moisés man.

⁵⁸ Pedro ne, quendi ye Dihvo vo diyahn diyahn nde nda ye chevah yaco chidocuyan che tahque ndinan, ne min chihnde ye dama nduco sahn policia chahn, te nahn cadino ye deh co nduco Dihvo vo.

⁵⁹ Chidocuyan ndinan man, sahn intiyahn man ne, rinuhn ino se ama nunde che ndere cacueh dame se Dihvo vo cava che co cahno se ihyan.

⁶⁰ Ate nde ama nunde hua chi chicueh dame se ihyan, andahre ama yahn se ndere chica nunde se yahn ye. Chihno min ne, nda te o se che ndere chica nunde se yahn ye,

⁶¹ ne rahn se:

—Ihyan tih ne, rahn ye te co ndahtera ye yaco, ne chete che ino ro ne, nahno ye.

⁶² Tuhme necuan ndi chidocuyan che tahque ndinan me, ne rahn ri ye Dihvo vo:

—¿Dehco che hua rendahconen yahn sahn sih che tihca rica nunde se yehn?

⁶³ Ate Dihvo vo ne, nde ama hua rahn ye. Tuhme rahn chidocuyan ndinan me ri ye ihyan:

—Numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs che va ye vahchetero ne, ricá di

che cahma cuaque co nuhn ndete che di che Daya Dendiohs, ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehense.

⁶⁴ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—A u, nduhca che rahn ne. Namin cuedevano nchuhn che u che rinduco nducoyaca ihyan ne, ndihchero ne u che vá lado tah cuaco Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon quenan cuma ye. Namin ndihchero ne che chí van man.

⁶⁵ Ndetahno chihngun chidocuyan ndinan me cahteca ye, te rahco ye che ducherino Dihvo vo Dendiohs che tihca ndahconan ye. Tuhme rahn ye:

—¿Dehca din vo testigo ne? ¡Ducherino se Dendiohs! A man nchuhn chihnevan ne nduhca che rahn se.

⁶⁶ Man ne, ¿deh rahn nchuhn ne?

Ndahconan sahn intiyahn chahn, ne rahn se:

—Sahn tih ne, quendihco se nunde, ne quenan cuma che coh se.

⁶⁷ Tuhme cahnun dan se vaconan ye, ne chahn se ihyan. Nahñ se ne, chahn se vaconan ye,

⁶⁸ ne rahn se ri se ihyan:

—Di che rahn che Dendiohs dechuh ye di, ndedevahn ihyan iyehense, cahme duh chahn di.

Rahn Pedro che hua rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

⁶⁹ Numanahn min ne, va Pedro cuahn chevah me. Chahn nda ama tahn decahya yahn chidocuyan ndinan me nan ye, ne rahn te ri te ihyan:

—Namin di ne, chindoque Jesús yahn estado yahn Galilea.

⁷⁰ Ate rahn Pedro ri ye tahn nan nducoyaca ihyan:

—Nde hua devano deh yahn che tihca rahn.

⁷¹ Tah cuahn adiva ne, cuahn ye cuahn nino chendevah. Ndi chero tama te ihyan, ne rahn te ri te sahn che chenun se min:

—Namin sahn tih ne, chinduco se Jesús yahn yan Nazaret.

⁷² Ndahconan Pedro tama yune, ne rahn ye:

—Nde muhn nde nan Dendiohs, hua rendihché duh ihyan che rahn nchuhn.

⁷³ Namenan me ne, chahn nda sahn che chenun se min nan ye, ne rahn se ri se ihyan:

—Cuaco niyon che chindoque ihyan cah, te a ndero ndi nde nan ndudo yehn.

⁷⁴ Ndaconan ntihyon yan ye Dendiohs, nde rahva ye, ne rahn ye:

—Hua rendihché duh ihyan cah che rahn nchuhn.

A ura min no cah ama tuh.

⁷⁵ Necahco Pedro ndudo che rahñ Dihvo vo ri ye ihyan tuhca: “Numanahn che metah cuah tuh ne, cahme ino yune che hua rendihche u.” Tuhme ndiquendah ye, ne ama chaco ye.

27

Necah se Dihvo vo Jesucristo tah Pilato

¹ Chi dave tama ro me ne, nducoyaca chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn man ne, nuhno se nduco vih cava che cahno se Dihvo vo.

² Dechiche se ihyan, ne quenda se ihyan, necah se ihyan tah gobernador Pilato.

Nduhca che chih Judas

³ Cuañ che checadino Judas che a va che cahno sahn chahn Dihvo vo ne, ndo yah se, ne chahn se necah se nduh che ndico ndiche tume diyahngua me tah chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn man, ne rahñ se ri se sahn:

⁴—U ne, quendihco nunde nan Dendiohs, te ndahco tah nchuhn ama ihyan che nde ama nunde hua quendihco ye cava che cahno ne ihyan.

Ndahconan sahn chahn, ne rahñ se ri se Judas:

—Tan condihche taça din. Nuhn ne, hua cuande yahn nuhn chemin.

⁵ Tuhme a min chete yaco ndunan Judas tume me sahn chahn, ne chahn se tihyon se ihyo dando se, chihno man se sahn.

⁶ Nedin dama chidocuyan ndinan chahn tume me, ne rahñ se nduco vih:

—Nduhca che rihquentiyon ley ne, hua co nedin damo vo tume cuh nduco tume vedino, te chu ne, tume yahn yun.

⁷ Ndetahno nte cade se nduco vih, ne ca se ama ndi yahn nduco tume min cava che ndaca nan che cuehche ihyan naciòn chenahn. Ro menan me ne, duche yahn min Yahn yahn Sahn che Redendah Chite Yahn,

⁸ ate nde ro min ne, nuhnde duche Yahn yahn Yun.

⁹⁻¹⁰ Tihca chinahn Ndudo yahn Dendiohs che dirun ihyan profeta Jeremias tuhca: “Nduhca che chihco cade Dihvo vo Dendiohs ne, ndico ndiche tume diyahngua chihco ihyan naciòn yahn Israel che rignonun chihve ihyan min. Toh ihyan chahn tume me, ca ye yahn che duche Yahn yahn Sahn che Redendah Chite Yahn.”

Chihnde cade yahn Dihvo vo Jesucristo nan Pilato

¹¹ Cuañ che a nti Dihvo vo nan gobernador ne, tumerune se ihyan:

—¿A ndih che Rey yahn ihyan naciòn yahn Israel ne?

Ndahconan Dihvo vo, ne rahñ ye ri ye sahn:

—U, a nduhca che rahñ.

¹² Chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn man ne, canan ama rica nunde se yahn Dihvo vo, ate nde ama hua ndahconan ye.

¹³ Tuhme rahñ Pilato ri se ihyan:

—¿Dehco che hua rendahconan ne che rica nunde sahn sih yahn ne ne?

¹⁴ A namin no tun nde ama ndudo hua ndahconan ye yahn se, ne ama chahn ino se.

Chihco dama ino Pilato che conan yah Dihvo vo Jesucristo

¹⁵ Va ama costumbre che nduyo nduyo che renda vihco ro yudo ne, va che ntahte gobernador ama preso, adecocho sahn che caca ihyan yan.

¹⁶ Tahñ min ne, va ama sahn preso che ama duhtuno ihyan se, duche se Barrabás.

¹⁷⁻¹⁸ Ura min ne, ama ndo dama ihyan yan, ne nducote tumacadino Pilato che redin ve chidocuyan ndinan chahn yahn Dihvo vo, rica nunde se yahn ye ne, chemin che tumerune se:

—¿Cha preso nahn nchuhn che ntahte, a Jesús che rahñ ne che Cristo ye o Barrabás ne?

¹⁹ Numanahn min ne, dechuh ndahta yahn se ndudo, rahñ te tuhca: “Ihyan tih ne, nde ama nunde hua quendihco ye. Condi din tan nduco ye, te icuino ne, ama chihnga chihno che va che conahn ama venecuino ndete che din tan nduco ye.”

²⁰ Me chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn man ne, chicha yahn se chinun se ihyan yan che caca ye Pilato che ntahte se Barrabás man, che cahcantiyon se che coh Dihvo vo man.

²¹ Ndaconan tumerune Pilato ihyan chahn, ne rahñ se:

—Tuhme ne, ¿cha preso nahn nchuhn che ntahte ne?

Ndahconan ihyan yan chahn, ne rahñ ye:

—Cuentahnte ne Barrabás.

²² Tuhme tumerune se ihyan chahn:

—Me Jesús che rahñ nchuhn che Cristo ye, ¿deh din nduco ye ne?

Ndahconan nducoyaca ihyan chahn, ne rahñ ye:

—Cuihquentiyon ne che conan yah ye.

²³ Rahñ Pilato ri se ihyan chahn:

—¿Taça che conan yah ye?, te hua quendihco ye nde ama nunde.

Ate nde tahque dito cah ihyan chahn:

—Cuihquentiyon ne che conan yah ye.

²⁴ Ndihchero Pilato te hua rendo ndudo ihyan chahn. Tahque ndah nde tahque vari chende ca ye, ne tahve se che chehua nune. Nano se tah se nan nducoyaca ye, cahco ro se che hua nahn cuehdame se nunde min, ne rahñ se:

—Ihyan cuh ne, hua quendihco ye nde ama nunde. U ne, hua nahn che conan yah ye, ate co nduhca che nahn nchuhn.

²⁵ Rahn nducoyaca ihyan chahn:

—Cuihquentiyon ne che conan yah ye. Nuhn nduco daya nuhn cuehdame nuhn ihyan.

²⁶ Tuhme ntahte Pilato Barrabás nduhca che nahn ihyan chahn, ne chihquentiyon se sandado yahn se che chahn se Dihvo vo. Chihno min ne, tahve se sahn che quenda se ihyan, cuaconahn yah se ihyan.

²⁷ Quenda sandado chahn Dihvo vo chete palacio, ne nedin dama se nducoyaca combiro yahn se nan ye.

²⁸ Chehnevi se tino menan yahn ye, ne tihyon se ama tino cuah ihyan.

²⁹ Denda se ama corona yan, tihyon se tin ye, ne cah se ama nducodi quetuhma ye tah cuaco ye. Chihno min ne, chehntihya se nan ye redin duce yahn se ihyan, ne rahn se ri se ihyan:

—Rendeva nuhn yavenan ne, Rey yahn ihyan naci6n yahn Israel.

³⁰ Recahn dan se ihyan man, retah se nduco me rahn se tin ye man.

³¹ Chihno che din duce yahn se ihyan tihca ne, chehnevi se tino cuah me, ndaconuhn se tino yahn man ye ihyan. Tuhme quenda se ihyan nan che nahn yah se ihyan.

Chaconahn yah se Dihvo vo Jesucristo

³² Cuahn che a chenun yune se ne, tahn nun se ama ihyan yan Cirene che duce ye Sim6n, ne chihquentiyon se ihyan che quenda ye cruz nan che conan yah Dihvo vo.

³³ Nda se ama cuete che duce G6lgota, che conahn Cuete Ine Tin Tenahn.

³⁴ Min cah se vino che ndihchetahn nduco dah ite, cuh Dihvo vo, ate dechihn ye, ne hua chih ye.

³⁵ Cuahn che a chihno nahn yah sandado chahn Dihvo vo ne, tendah se suerte yahn se cha sahn quendah yahn se che co yahn se tino yahn ye. Tihca chinahn Ndudo yahn Dendiohs che dirun ihyan profeta tuhca: “Tendah se suerte yahn se cha sahn quendah yahn se che co yahn se tino yahn.”

³⁶ Chihno min ne, chahtenan se cudado ihyan.

³⁷ Tin cruz ne, chaconahn letra nan che ndirun nunde yahn ye tuhca: “Ihyan cuh che Jes6s, Rey yahn ihyan naci6n yahn Israel.”

³⁸ Namin chenan yah o sahn duco chihto nan ye, ama se lado tah cuaco ye, ne tama se lado tah cueh ye.

³⁹ Ihyan che rechuh ye min ne, redin duce yahn ye ihyan, rahco tin ye, ne rahn ye:

⁴⁰ —Di che rahn che ndahtere yaco, ne nahne chete ino ro, cuendedevahn man di. Ndete che Daya Dendiohs di ne, cuenchehn nan cruz tih.

⁴¹ Chidocuyan ndinan man, sahn intiyahn man, sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Mois6s man ne, namin ndahchenan se Dihvo vo, ne rahn se van man se nduco vih:

⁴² —Ndedevahn se tama ca ihyan, ate man se ne, hua ri rendedevahn se sahn. Ndete che cuaco che Rey yahn ihyan naci6n yahn Israel sahn ne, nchahn se nan cruz cava che cotahno vo sahn.

⁴³ Rahn se te ndichahtino se Dendiohs man, che Daya ye sahn man. Man ne, ndihchero vo ndete che cuaco che yahino ye sahn, ndedevahn ye sahn.

⁴⁴ Nde sahn duco che chenan yah se dama nduco ye ne, ndahchenan se ihyan.

Chih Dihvo vo Jesucristo

⁴⁵ Ro min ne, chi man numachahte iyehhse, canan nde inguiyahn, ne quendi nde nan rahco ino a chino.

⁴⁶ Ura min ama dito cah Dihvo vo, ne rahn ye:

—El6, El6, ¿lama sabactani? —che conahn tuhca: Dendiohs yahn, Dendiohs yahn, ¿dehco che chihcoman ne u ne?

⁴⁷ Nahn sahn che chenun se min ne, chihnevan se che tihca rahn ye, ne rahn se:

—Rah se ihyan profeta El6s.

⁴⁸ Ndetahno chahn ama se, rano se, chehua se ama nan che deca cuce deca, ne decahnda se nduco vino che a nchuhnahn yahn. Dechiche se tin ama nduco, cah se che tihve Dihvo vo.

⁴⁹ Ate sahn chenhahn chahn ne, rahn se:

—Cuihcoman sahn. Ndihchero vo ndete che chi El6s ndedevahn ye sahn.

⁵⁰ Ura min ne, ama dito cah Dihvo vo tama yune, ne chih ye.

⁵¹ Ndetahno chendan tino che quendihco chete yaco. Chica nde yaco, chiya nde ndiyahn, ndo o ndi. Namin ama nuhn yahn man, ndah yava man,

⁵² nane yayan man, ne ntuche ama yahn tenahn che chitahno ye Dendiohs cuahn che chahtenan ye iyehhse.

⁵³ Ihyan chahn ne, nde ro che ntuche Dihvo vo, chihnde ro ye yan Jerusal6n, yan yahn Dendiohs, ne ama yahn ihyan ndihchero ye ihyan.

⁵⁴ Me sahn capit6n nduco sandado yahn se che chenan se cudado Dihvo vo ne, ama dihya se chi che nuhn yahn man, che chihnahn vederihno chenhahn man, ne rahn se: —Cuaco niyon te a ihyan cuh che Daya Dendiohs.

⁵⁵ Ama yahn ihyan ndahta vatendi ye ama lado rendihche ye Dihvo vo. Ihyan chahn

che chinan ye ihyan nan ntiyon yahn ye, ne chinduco ye ihyan cuahn che chica ye estado yahn Galilea.

⁵⁶ Van ihyan chahn ne, nduco María yahn yan Magdala man, María, ihyan ndahta yahn Zebedeo, ihyan min che chaco Jacobo nduco José man.

Cheche Dihvo vo Jesucristo

⁵⁷ Cuahn che a chi chino ne, nda ama ihyan cuihca yahn yan Arimatea, che duche ye José. Ihyan min ne, namin ritahno Dihvo vo.

⁵⁸ Chahn ye nan Pilato, chica ye permiso cava che cuhche ye Dihvo vo. Tuhme chihquentiyon Pilato sandado yahn se che necah se Dihvo vo ihyan.

⁵⁹ Chahn ye, ndedevah ye Dihvo vo, cha-cotuhma ye ihyan nduco ama tino cua,

⁶⁰ ne chacondihte ye ihyan chete ama yayan ra che ndihquentiyon ye che ndindah nan yava cava man ye. Chihno min ne, necahde ye chende yayan me nduco ama tu chahno, ne conahn ye.

⁶¹ Min chihito yayan me, va María yahn yan Magdala nduco María che tama me.

Chahtenan sandado cudado nan yayan yahn Dihvo vo Jesucristo

⁶² Tama ro me, a ro che rahtetuhno ihyan ne, chahn chidocuyan ndinan nduco sahn fariseo nan Pilato,

⁶³ ne rahn se ri se sahn:

—Ihyan ndinan yahn nuhn, necahco nuhn nduhca che rahn sahn rihnceh min te cuino ino ro che coh se ne, ntuche se van tenahn.

⁶⁴ Chemin che cochi nuhn ndihchero nuhn ndih che co cudado yayan yahn se nde cuihno ino ro. Ndete che hua ne, denan cahñ sahn apóstol yahn se, ndetendah se sahn chete rahn quenda se sahn, ne cahma se che ntuche se van tenahn, nde tahque cahnceh se ihyan che co ro menan.

⁶⁵ Rahn Pilato ri se sahn:

—Nga sandado chenun se min. Cuiquenda nchuhn sahn, cuahtenan se cudado yayan me nduhca che nahn ne.

⁶⁶ Tuhme chahn sahn chahn, chaconahn se sello chende yayan me, ne chaconahn se sandado chahn, din se cudado.

28

Ntuche Dihvo vo Jesucristo van tenahn

¹ Tama ro me, ro che ndeva ndate ne, cuahn María yahn yan Magdala nduco María che tama me vatiyan dahca nan yayan me.

² Adenan chiya ama ángel yahn Dihvo vo Dendiohs, chehnevi ye tu che ndi chende-vah yahn yayan me, ne chihnde ye menan. Numanahn min ne, ama dito nuhn yahn.

³ Angel me ne, ama diyahn ro ye, ne tino yahn ye ne, ama cua nduhca che ro ihve.

⁴ Ndihchero sandado chahn ángel me, ne ama dihya se chi, nde tuno ndoh se che vah se. Van canedihya min ne, nde chih yute se man, nde chi i se man.

⁵ Rahn ángel me ri ye ihyan ndahta chahn:

—Hua dihya nchuhn co. A devano che nda ne ndihchero ne Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che quenah yah ye.

⁶ Metah ye muhn, te a ntuche ye van tenahn nduhca che a rahn ye ro menan. Cochi ne ndihchero ne chete yayan nan che quendite ye. Metah ye min.

⁷ Tuhme cuahn ne tenun tenun no cahma ne co ne ihyan apóstol yahn ye che a ntuche ye van tenahn, ne cahñ ye estado yahn Galilea tahque menan ca che co nchuhn. Min ndihchero ne ihyan. A chemin no che va che có nchuhn.

⁸ Ihyan ndahta chahn ne, quenun ca canedihya ihyan, te ama dihya ye chi. Tuhme conahn ye rano ye, ama yeno ye, quengo ye ndudo yahn ihyan apóstol.

⁹ Ura min chihnde ro Dihvo vo nan ihyan chahn, ne necah ye Dendiohs ihyan. Tuhme chahn nda ihyan chahn nan ye, ne chehnti-hya ye chahtemahn ye cah ye, ndeva ye yavenan ye.

¹⁰ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Hua dehve rahco nchuhn. Cuahn ne co ne ihyan apóstol yahn che cahñ estado yahn Galilea, ne min ndihchero ye u.

Chinun chidocuyan ndinan sandado

¹¹ Numanahn che cuahn ihyan ndahta chahn ne, chenañ ama o sandado che chenan se cudado yayan me, chengo se chidocuyan ndinan chahn nducuahn che chi.

¹² Chidocuyan ndinan chahn ne, ntuhno se nduco sahn intiyahn, ne ama ndeh tume cah se sandado chahn, ne rahn se ri se sahn:

¹³ —Nchuhn ne, cahma ne te chete rahn numanahn che vateyado ne ne, nda apóstol yahn sahn min, ndetendah se sahn, quenda se sahn.

¹⁴ Me ndete che cadino gobernador ne, cahmanan nuhn nchuhn, ne hua dehva co yahn ne.

¹⁵ Chetañ sandado chahn tume me, ne chacotuhñ se ndudo nduhca che cah cuande chidocuyan chahn sahn, ne chihnde ndudo me van ihyan nación yahn Israel nde man ro cuh.

Cah Dihvo vo Jesucristo vederihquentiyon ihyan apóstol yahn ye

¹⁶ Me ihyan apóstol chahn ne, cuahn ye estado yahn Galilea, tingüete nan che a rahn Dihvo vo nduco ye ro menan me.

¹⁷ Min ndihchero ye Dihvo vo, ne ndeva ye yavenan ye. Ate ama o ye ne, rahco ye te ndiyu ihyan min.

¹⁸ Tuhme chahn ndá Dihvo vo nán ihyan chahn, ne rahn ri ye ihyan:

—U ne, nducote ndáhco Dendiohs nducuahñ vederihquentiyon che va vahchetero man, iyehñse man, táh ne,

¹⁹ chemin che rihquentiyón nchuhn che çahn ne nducuahñ nación, cacuahñ ne ihyan çava che cotahno ye u. Cuehdene ne ihyan numacuahñ vederihquentiyon yahn Dendiohs Chida man, Dendiohs Daya man, Vaco ndah yahn Dendiohs man.

²⁰ Namin cuicuahñ ne ihyan che dinahñ ye nducuahñ che a chihquentiyón nchuhn. Cuedevano ne te hua çahcomán nchuhn, te conducó nchuhn ro ro, nde ro che nto iyehñse. Tihça co.

NDUDO NDAH YAHN DIHVO VO JESUCRISTO CHE DIRUN SAN MARCOS

Juan Bautista ne, chihcoyan ye ihyan cava che nevahne cun ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Tuhca canan ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, Daya Dendiohs:

² Ihyan profeta Isaias dirun ye tuhca: Rahn Dendiohs ri ye Daya ye: “Dechuh ama sahn che cuahndudo se ndudo yahn numanahn che metah cahn, cava che cahcoyan se ihyan che nevahne cun ye di.

³ Sahn min ne, conan se yahn nan che metah duhva, ne ndo dama ihyan, cahnevan ye ndudo yahn se. Cahma se tuhca:

Cuihcoyan nchuhn chedave yahn ne, te a cochi Dihvo vo.”

⁴ Ndudo min ne, chinahn cuahn che canan Juan Bautista rahndudo ye min yahn nan che metah duhva. Rahn ye ri ye ihyan che rahn ye rihnevan ye:

—Cuento ino nchuhn nunde yahn ne, cuedenune ne cava che nchahco Dendiohs yahn ne.

⁵ Ihyan yan Jerusalén man, ihyan yan chenhahn estado yahn Judea man, ama yahn ye rahn ye rihnevan ye che rahndudo Juan. Rentuma ino ihyan chahn nunde yahn ye, ne rehdenune Juan ihyan ico Jordán.

⁶ Juan ne, quenun ye ama tino che ndindah nduco yudo yahn ite che duche te camello, ne quenan chete ye ama ima. Reh ye yahcadahn, ne rih ye nedih yahn che va van chano.

⁷ Rahndudo ye tuhca:

—Caviyan deman ne, nda ama ihyan che tahque yudo vederihquentiyon quenan cuma ye che co u. U ne, nde hua rignonun chihve nan ihyan min cava che conan ihyan nan ntiyon yahn ye.

⁸ U ne, atengan rehdenune nchuhn, ate ihyan min ne, din ye che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn.

Chedenune Dihvo vo Jesucristo

⁹ Tahn min ne, chica Dihvo vo yan Nazaret, estado yahn Galilea, nda ye nan che quenun Juan, ne chehdenune Juan ihyan ico Jordán.

¹⁰ Cuahn che a ndiquendañ Dihvo vo van nune ne, ndihchero ye che ndondah vahchetero, ne nduhca che ro ama icui ne, tihca chi ro Vaco Ndah yahn Dendiohs, chiya, quenun ihyan.

¹¹ Chihnevan ye ama ndudo che chica vahchetero che rahn:

—Di che Daya. Yahino di. Ama yenó ndoque.

Chundah ne, tumarande se Dihvo vo Jesucristo

¹² Chihno min ne, din Vaco Ndah yahn Dendiohs che cuahn Dihvo vo yahn nan che metah duhva.

¹³ Min quenun ye chete che o raco ro, ne chundah, sahn min che duche se Satanás ne, retumarande se ihyan. Quenun Dihvo vo nan che vate ite chano, ne nda angel, chinduco ye ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, canan redin ye ntiyon yahn ye

¹⁴ Adiva che chaconuhn sandado Juan Bautista vacoyahn ne, conahn Dihvo vo estado yahn Galilea, ne min rahndudo ye ndudo ndah yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

¹⁵ Rahn ye:

—A tuno ro. Man ne, a nun cahcantiyon Dendiohs chedave yahn ihyan. Cuento ino nchuhn nunde yahn ne. Cuitahno ne ndudo ndah yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, yahve ye cun sahn retah yahca cava che conduco se ihyan

¹⁶ Ama ro che quechica Dihvo vo cuahn chihto vine yahn Galilea ne, ndihchero ye Simón nduco diho se, Andrés. Sahn chahn ne, sahn retah yahca, ne ura min ne, rih se yana yahn se chete vine me.

¹⁷ Tuhme rahn ye ri ye sahn:

—Cuhn vo nduco nchuhn. Cuinduco ne u, ne nduhca che redin ne ntiyon retah ne yahca ne, tihca cacuahñ nchuhn ntiyon che cuacotuhn ne ndudo yahn, cava che cotahno ihyan u, conduco ye u.

¹⁸ Ndetahno chihcoman sahn chahn yana yahn se, ne cuahn se chinduco se Dihvo vo.

¹⁹ Tah cuahn cana nan min ne, ntaca ye o daya Zebedeo, Jacobo nduco Juan. Chenun se chete barco, rentahyon nan se yana yahn se.

²⁰ Yahve ye sahn, ne chihcoman se chida se Zebedeo chete barco me nduco mozo yahn ye, ne cuahn se chinduco se ihyan.

Ama sahn che quenun vaco chihnga sahn

²¹ Adiva ne, nda Dihvo vo yan Capernaum nduco sahn chahn. Ndate ndate, ro che rahtetuho ihyan ne, rahn Dihvo vo yaco yahn ihyan naciñ yahn Israel, ricuahn ye.

²² Rahn ino nducoya ihyan che rihnevan ye che ricuahn Dihvo vo, te tumacadino ye che quenun cuma ye vederihquentiyon che tahque chahte che co che quenun cuma sahn devano ley che dirun Moisés.

²³ Min chete yaco me ne, quenun ama sahn che quenun vaco chihnga sahn. Cah se:

²⁴ —Ndih, Jesús yahn yan Nazaret, ¿dehco che recahdunen ne yune yahn nuhn? ¿Taca che cochi ne decuihno ne nuhn? A devano duh ndih. Ndihe ne, ihyan ndah che a va cade che dechuh Dendiohs cava che ndedevahn ye ihyan iyeahnse.

²⁵ Dihvo vo ne, chihco yudo ye yahn vaco chihnga me, ne rahn ye:

—¡Cuihnde dihn chende! ¡Cuendiquendah sahn tih!

²⁶ Tuhme din vaco chihnga me che ama rendoh sahn min. Ama cah, ne ndiquendah sahn.

²⁷ Rahn ino nducoyaca ihyan che chenun ye min, ne tumerune vih ye:

—¿Deh che ri ne? ¿Deh conahn ndudo ra che ricuahn ihyan tih ne? ¡Ama chahte vederihquentiyon quenan cuma ye! ¡Rihquentiyon ye nde vaco chihnga che chenun ihyan che ndiquendah, ne redinahn yahn ye!

²⁸ Nduco tihca ne, ndudo yahn vederihno che redin Dihvo vo ne, ama nun chetuhn numachahte estado yahn Galilea.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn indahn Simón

²⁹ Cuahn che ndiquendah Dihvo vo chete yaco me ne, cuahn ye nduco Jacobo man, Juan man, ndevaco Simón nduco Andrés.

³⁰ Indahn Simón ne, quendite ye, netah cah ihno ihyan. Ihyan ndevaco ye ne, rahn ye ri ye Dihvo vo che cah ye.

³¹ Tuhme chahn nda Dihvo vo, ne chetah ye tah ihyan min, ndedecuan ye ihyan. Ndetahno chavi ihno me yahn ye, ne cah ye, cheh ihyan chahn.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama yahn ihyan cah

³² Cuahn che a chi chino me, ura che a chehche yahn ne, ihyan viyan ne, quenda ye ama yahn ihyan cah man, ihyan che chenun vaco chihnga ihyan man, nan Dihvo vo.

³³ A nahn nducoyaca ihyan yan ne, ndo dama ye chendevah.

³⁴ Din Dihvo vo che ndoyahn ihyan cah chahn, che ama ndeh nan cah ndi ye, ne ndetendah ye vaco chihnga che chenun ihyan. Ate hua cah yune ye che cahma duh ihyan ye, te a devano che Daya Dendiohs ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, quechica ye estado yahn Galilea, rahndudo ye

³⁵ Ama vatiyan dahca, ura che metah co dave ndah ne, necuan Dihvo vo, cuahn ye cuahn chihto yan, ne min covah ye.

³⁶ Tah cuahn adive ne, cuahn Simón nduco combiero yahn ye, quenuhn ye ihyan.

³⁷ Cuahn che ntaca ye ihyan ne, rahn ye ri ye ihyan:

—Ama yahn ihyan nahn ndihchero ye ndih.

³⁸ Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuhn vo nduco nchuhn tama te o yan che nino cava che cuahndudo min, te cava chemin che cochí.

³⁹ Tuhme cuahn Dihvo vo nduco ihyan chahn numachahte estado yahn Galilea. Rahndudo ye chete yaco yahn ihyan naci6n yahn Israel, ne rendetendah ye vaco chihnga che chenun ihyan.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn che ndi se cah che rechayute

⁴⁰ Ama yune ne, ama sahn che ndi se cah che rechayute ne, cuahn nda se nan Dihvo vo. Chehtihya se nan ye, ne rahn se:

—Ndete che nahn ne ne, co din ne che ndoyahn.

⁴¹ Dihvo vo ne, quenan vahino ye sahn. Nahn tah ye sahn, ne rahn ye:

—Taca hua. Conán di. Man ne, a ntoyehn.

⁴² Ndetahno chavi cah che rechayute se me, ne ndoyahn se.

⁴³ Tuhme ndedechuh ye sahn cuahn ndevaco se. Ama cah ye cudado sahn, ne rahn ye:

⁴⁴ —Condihche. Condiccate cahme nduco nde ama ihyan taca chi che ndoyehn. Tahque ndah ne, cuehn nan chidocuyan, ndihche ye di, ne cah vedino che ndihquentiyon Moisés, cava che codevano nducoyaca ihyan che a ntoyehn.

⁴⁵ Sahn min ne, conahn se, ate hua dinahn se. Canan rente se nduhca che chahno se chi, ne ama chetuhn ndudo me, nde ametah chi chenda Dihvo vo nde ama yan ura che co nchanan ihyan viyan ihyan. Tahque ndah ye ne, quechica ye ama lado, yahn nan che metah duhva. Ate atanoca nduh, min rahn ihyan yahn nducoyahn yan rendihchero ye ihyan.

2

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn che ndi cheche se

¹ Chihno neve ro ne, chenda tun Dihvo vo yan Capernaum, ne ihyan yan min ne, checadino ye che quenun ye ama cuan vah.

² Ndetahno ndo dama ama yahn ye nde nan che cuahtendi ye chendevah ametah. Rahndudo Dihvo vo Ndudo yahn Dendiohs, rihnevan ihyan chahn.

³ Ura min ne, nda cun ihyan, nda ye ama sahn che ndi cheche se.

⁴ Ate nducote ama yahn ihyan chenun ye min ne, hua chi chuh ye chendevah, chenda ye nduco se nan Dihvo vo. Tuhme nda ye sahn tin vah, ne min ntihne ye ama ndi ima vah cuahn nan che quenun Dihvo vo. Cuahn che ndahcondah ye ama ive nan ima

vah ne, ndedevah ye yundo nan che quendite combiero yahn ye, nda se nan Dihvo vo.

⁵ Cuahn che ndihchero Dihvo vo nduhca che ritahno ihyan chahn ne, rahn ye ri ye sahn:

—Dayá, a nchahcó nunde yehn.

⁶ Min vate ama o sahn devano ley che dirun Moisés, ne rendedecadino se:

⁷ “¿Dehra cuande che tihca rahn sahn tih?, te reducherino se Dendiohs che tihca rahn se. Ametah nde ama ihyan iyehense che co nchahco ye nunde, atenan Dendiohs.”

⁸ Ndetahno checadino Dihvo vo che tihca rendedecadino sahn chahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—¿Dehco che tihca rendedecadino nchuhn?

⁹ Co rahco ne che tahque ndah che cahmá có sahn che necuan se, cotah se yundo yahn se, ne caça se, che co che cahmá che a nchahcó nunde yahn se.

¹⁰ Man ne, cava che cadino nchuhn te, u che rinduco nducoyaca ihyan, va vederihquentiyon yahn cava che nchahcó nunde yahn ihyan muhn iyehense cuh ne, condihche ne.

Tuhme rahn ye ri ye sahn che ndi cheche me:

¹¹ —Rahn ri di, cuenecuen, cotah yundo yehn, ne conahn ndevaue.

¹² Ndetahno necuan se, chetah se yundo yahn se, ne conahn se. Chuh se mendahn yahn nducoyaca ihyan che chenun ye min, ne ama rahn ino ye. Rendeve ye yavenan Dendiohs numacuahn vedeyeno, ne rahn ye:

—Nde ama yune hua ndihchero vo vederihno che tuhca.

Dihvo vo Jesucristo ne, yahve ye Levi che conduco se ihyan

¹³ Cuahn tun Dihvo vo cuahn chihto vine yahn Galilea, ne ama yahn ihyan rahn ye rendo dama ye nan ye. Min ricuahn Dihvo vo ihyan chahn.

¹⁴ Cuahn nan che chuh Dihvo vo ne, ndihchero ye Levi, daya Alfeo. Va se nan mesa nan che rica se tume cade iyo. Rahn ye ri ye sahn:

—Cuhn vo, condoque u.

Ndetahno necuan se, chinduco se ihyan.

¹⁵ Ama yune cuahn che va Dihvo vo chete vaco Levi ne, reh ye nan mesa nduco ihyan che rahn nduco ye. Ama yahn sahn nunde, chenun van sahn rica tume cade iyo man, vate se nduco ye, te ama yahn ri se che chinduco se ihyan.

¹⁶ Sahn devano ley che dirun Moisés man, sahn fariseo man ne, ndihchero se che reh Dihvo vo, rih ye dama nduco nducoyaca sahn nunde chahn, ne rahn se ri se ihyan che rahn nduco ye:

—Hua ndahca che reh sahn ricuahn yahn nchuhn, rih se dama nduco sahn rica tume cade iyo man, sahn nunde chenahn man.

¹⁷ Cuahn che chihnevan Dihvo vo che tihca rahn sahn chahn ne, rahn ye ri ye sahn:

—Ihyan che hua cah ye ne, hua rendotenan ye sahn doctor. Ate ihyan che cah ye ne, rendotenan ye sahn. Atihnoça u, te ndá, conán ihyan nunde cava che nto ino ye nunde yahn ye, ndiyu cava ihyan che metah nunde yahn ye che rahco ye.

Rahn Dihvo vo Jesucristo deh cuande che hua rahte ihyan apóstol yahn ye yahte

¹⁸ Ama yune ne, sahn fariseo man, sahn che rahn nduco Juan Bautista man ne, rahte se yahte. Ro min ne, cuahn ama o ihyan, ne rahn ye ri ye Dihvo vo:

—¿Dehco che hua rahte sahn che rahn nduco ne yahte?, te sahn fariseo man, sahn che rahn nduco Juan Bautista man ne, rahte se yahte.

¹⁹⁻²⁰ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—A devano nchuhn te ihyan che nduco ye sahn rihnevaco ne, hua rahte ye yahte. Ate ndete che denan nda sahn che tan se nduco se, nda se sahn ne, tuhme cuahte ye yahte. Atihnoça ihyan che rinduco ye u, te numanahn che nduco ihyan ne, metah deh cuande che cuahte ye yahte. Ate cuahn che nda sahn che hua ri rendihche se u, nda se u ne, tuhme che cuaco, cuahte ye yahte.

²¹ Ndete che nedin dama nchuhn nduco ra che ricuahn nduco costumbre ndico yahn ne ne, anduhneca ndete che necahn ne ama ndi tino ra nan ama tino ndico. Ndete che tihca din ne ne, cuahn che ndeva doh tino ra me ne, nde tahque ndeh tino ndico me.

²² Namin anduhneca ndete che cuih ne vino ra chete ima ndico, te din vino me che condan ima ndico me, ne conda nde vino me man, nde ima me man. Chemin che vino ra ne, nahn che cuih ihyan chete ima ra.

Ihyan apóstol ne, tico ye indo trigo, cheh ye ro che rahtetuhno ihyan

²³ Ama ro che rahtetuhno ihyan ne, chuh Dihvo vo nan va chendata. Nducote chi cuico ihyan apóstol yahn ye ne, tico ye ama o indo trico, reh ye ndute yahn.

²⁴ Ndhichero ama o sahn fariseo che tihca din ye, ne rahn se ri se Dihvo vo:

—Condihche ne. ¿Deh cuande che tihca redin sahn che rahn se nduco ne?, te man ne, ro che rahtetuno ihyan, ne a ndihquentiyon Dendiohs che hua din vo ntiyon ro cuh.

²⁵⁻²⁶ Rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—Anduhneca ndete che hua rendihchenan nchuhn nan Ndudo yahn Dendiohs nduhca che din David ro che quenana

Abiatar chidocuyan che tahque ndinan. Chi cuico ye, ne ametah che cheh ye. Chemin che chenda ye chete yaco, ne cheh ye pan che va min. Namin cah ye, cheh combiero yahn ye. Pan chemin chan ne, a ndi vedino nan Dendiohs, ne a nihnde cade che hua co cheh nde ama ihyan, atenan chidocuyan. Ate nde nduco nduh ne, hua quendihco ye nunde.

²⁷ Quendi Dihvo vo, ne rahn ye nduco sahn chahn:

—Chihco Dendiohs ro che cuahtetuhno ihyan cava che ndah yahn ihyan, ndiyu cava che ndere ndeva ye ro min.

²⁸ Cuedevano nchuhn te a u che rinduco nducoyaca ihyan che rihquentiyon nde nducahn che redin ihyan ro che rahtetuhno ye.

3

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn che ndi cuma tah se

¹ Tama ro che rahtetuhno ihyan ne, chenda Dihvo vo chete yaco, ne min quenun ama sahn che ndi cuma tah se.

² Namin min chenun ama o sahn fariseo, nahn ndihchero se ndete che din Dihvo vo che ndoyahn sahn min ro che rahtetuhno ihyan, cava che caça nunde se yahn ye che rahcotahn ye yahn ley che dirun Moisés.

³ Rahn Dihvo vo ri ye sahn che ndi cuma tah me:

—Cuenequen. Cuandi mendahn.

⁴ Tuhme tumerune ye sahn chahn:

—¿A ndahca che ndah din vo ro che rahtetuhno ihyan, o din vo che hua ndah ne? ¿A conan vo ihyan, o cahcoman vo ihyan che coh ye ne?

Ate hua ntaquino se deh che ndahconan se yahn ye.

⁵ Chi tan Dihvo vo, ne chaconan ye ndihchero ye sahn chahn. Ama chi ran ye yahn che cheche chedave yahn se. Tuhme rahn ye ri ye sahn min:

—Cuacondihque tah.

Chacondihco tah se, ne ndetahnno ndoyahn se.

⁶ A ura min no ndiquendah sahn fariseo chahn chete yaco me, ne ndo dama se nduco sahn che chinduco se Herodes, ntuhno se nduco vih taça din se che cahno se Dihvo vo.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama yahn ihyan chihto vine yahn Galilea

⁷ Adiva ne, cuahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye chihto vine yahn Galilea, ne ama yahn ihyan che vate ye estado yahn Galilea cuahn ye dama nduco ye.

⁸ Namin ihyan che vate ye estado yahn Judea man, ihyan che vate ye yan Jerusalén man, ihyan che vate ye yahn Idumea man, ihyan che vate ye tama lado ico Jordán

man, ihyan che vate ye nino yan Tiro man, yan Sidón man ne, ama yahn ye checadino ye yahn vederihno che redin Dihvo vo, ne rahn ye rendihchero ye ihyan.

⁹ Nducote ama chidama ihyan ne, rahn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye che cahcoyan ye ama barco nan che conun ye, te ama ndito cahche ihyan nan ye.

¹⁰ A nedin Dihvo vo che ndoyahn ama yahn ihyan chahn, ne chemin che nducoyaca ihyan cah che chenun ye min ne, nde tuno regunda vih ye che nahn nahn tah ye ihyan cava che ndoyahn ye.

¹¹ Namin nduco ihyan che chenun vaco chihnga ihyan, ne rahn nda ye nan Dihvo vo, rendave ye ndiyahn, ne rahn ye ri ye ihyan numa dito ye:

—Ndih che Daya Dendiohs.

¹² Ate Dihvo vo ne, ama chihco yudo ye yahn vaco chihnga chahn che hua cahma duh ihyan ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, tendahnun ye ndichio ihyan apóstol yahn ye

¹³ Chihno min ne, cocha Dihvo vo ama tingüete. Min yahve ye ihyan che nahn ye, ne nda ihyan chahn nan ye.

¹⁴ Van ihyan chahn tendahnun ye ndichio ihyan che conduco ye ihyan man, che dechuh ye ihyan, cuahndudo ye ndudo yahn ye man.

¹⁵ Namin cah ye vederihquentiyon, cuah-tenan cuma ihyan chahn cava che ndetendah ye vaco chihnga che chenun ihyan man, cava che din ye che ndoyahn ihyan cah man.

¹⁶ Van nducoyaca ihyan che tendahnun ye ne, nduco ama ihyan che duche ye Simón. Chaconahn Dihvo vo che duche ihyan min Pedro.

¹⁷ Tama ye ne, duche ye Jacobo, daya Zebedeo. Tama ye ne, duche ye Juan, dihno Jacobo. Ihyan che o chahn ne, chaconahn Dihvo vo che duche ye Boanerges, che nahn cahma Ihyan che doh ino ye.

¹⁸ Tama te o ye ne, duche ye Andrés man, Felipe man, Bartolomé man, Mateo man, Tomás man, Jacobo, che daya Alfeo man, Tadeo man, tama Simón, ihyan min che chinduco ye partido yahn Cananeo ro menan me man.

¹⁹ Van ihyan chahn ne, namin nduco ama se che duche se Judas Iscariote. A sahn min che ndihcue ndeh se Dihvo vo adiva.

Ihyan yahn Dihvo vo Jesucristo ne, ndedecadino ye yahn ye che metah va cucco dave yahn ye

Chihno min ne, conahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol che ndichio chahn.

²⁰ Cuahn che a nta ye ne, ndaconan ndo dama ama yahn ihyan, che nde hua rinun yahn ye che cheh ye.

²¹ Cuahn che checadino ihyan yahn ye che nde metah rinun yahn che cheh ye ne, cuahn ye quengua ye ihyan, te rahco ye te ametah va cuaco dave yahn ye.

Sahn devano ley che dirun Moisés ne, rahñ se te quenun vaco chihnga Dihvo vo Jesucristo

²² Ama o sahn devano ley che dirun Moisés, che chica se yan Jerusalén ne, rahñ se yahn Dihvo vo:

—Ihyan tih ne, quenan cuma ye vederihquentiyon yahn chundah, sahn min che ndinan se yahn vaco chihnga. Chemin che ri rendetendah ye vaco chihnga che chenun ihyan.

²³ Tuhme yahve Dihvo vo sahn chahn, ne rahñ ye ri ye sahn:

—A devano nchuhn che ndiyo chundah che rendetendah se vaco chihnga.

²⁴ Ihyan che vate ye rihquentiyon ye ne, ndete che cuahtecuhma ye van man ye nduco vih ne, hua co quendi ye cahcantiyon ye.

²⁵ A namin no tun ihyan che chenun ye ama vah ne, ndete che cuahtecuhma ye van man ye nduco vih ne, hua co quendi ye cuahtenun ye min nduco vih.

²⁶ A namin no tun chundah ne, ndete che cuhma se nduco vaco chihnga che rihquentiyon se ne, cuihno vederihquentiyon yahn se.

²⁷ Namin cah Dihvo vo ama ejemplo sahn chahn, rahñ ye:

—Ama sahn duco che condã se chete vaco ihyan che detino ye ne, atenan che dechiche se ihyan, tuhme co duco se yahn ye.

Tihca rahñ ye te anduhneca ndete che a dechiche ye chundah, ndahco ndiya ye vederihquentiyon yahn se.

²⁸ Quendi Dihvo vo rahñ ye:

—Cuaco rahñ rí nchuhn te nducuahn nunde che rahtendihco ihyan, nde nducuahn che chihnga rahñ ye ne, co nchahco Dendiohs yahn ye.

²⁹ Ate ihyan che ducherino ye Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, ametah nchahco cuahno Dendiohs yahn ye.

³⁰ Tihca rahñ Dihvo vo, te sahn chahn ne, rahñ se te quenun vaco chihnga ihyan.

Nda chaco Dihvo vo Jesucristo nduco dihno ye

³¹ Chihno min ne, ndã chaco Dihvo vo nduco dihno ye. Chahtendi ye cuahn chevah, ne dechuh ye che cah ihyan.

³² Ihyan che vate ye chihto nan Dihvo vo ne, rahñ ye ri ye ihyan:

—Chaco ne nduco dihno ne, vatendi ye cuahn chevah, rinuhn ye ndih.

³³ Rahñ Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuaco te ihyan min che chacó man, ihyan chahn che dihnó man.

³⁴ Tuhme chaconan ye rendihchero ye ihyan che vate ye cuahn chihto nan ye, ne rahñ ye:

—Nducoyaca ihyan che chenun ye muhn ne, rihno ihyan anduhneca ndete che chacó man, anduhneca ndete che dihnó man,

³⁵ Te adecoduhno ihyan che runecade cochica ye nduhca che nahn Chidã ne, rihno ihyan anduhneca ndete che dihnó man, anduhneca ndete che cahvé man, anduhneca ndete che chacó man.

4

Ejemplo yahn ama ihyan che retuhdo ye trigo

¹ Tama yune cuahn che ricuahn Dihvo vo chihto vine yahn Galilea ne, ama yahn ihyan chidama ye chihto nan ye. Nducote ama chito ihyan ne, chemin che chenda Dihvo vo chete ama barco che va min, cuahn ye ino cun metro cuahn chihto, ne quendi ye ricuahn ye. Nducoyaca ihyan che chidama ye ne, vatendi ye ndiyahn chihto vine me, rihnevan ye.

² Dihvo vo ne, ama ndeh nan dehtenduh chicuahn ye ihyan chahn nduco ejemplo. Tuhca rahñ ye ri ye ihyan chahn:

³—Cuihcovan nchuhn. Cuahn ama ihyan, retuhdo ye ndute ndata.

⁴ Cuahn che retuhdo ye ne, chera neve ndute chihto yune, ne ndã yahda, cheh te.

⁵ Chera te neve ndute nan che tah ra yahn chenun van tu. Chemin ne, nun quendah, te hua ndeh yahn chendih.

⁶ Ate cuahn che quendah yahn ne, yuche yan, ne nducote metah cotah yano dihyoduto ne, chihno tih.

⁷ Te neve ndute ne, chera van chano yan. Chendih chano yan me, ne hua chi yahn.

⁸ Ate ndute che chera nan yahn ndah ne, ama ndah chi. Ama o duto ne, chi ndico ndiche ndute yahn. Tama te o ne, chi ino raco yahn. Tama te o ne, chi ama ciento yahn.

⁹ Tuhme rahñ Dihvo vo ri ye ihyan chahn: —Nducoyaca nchuhn, condecadino ndah ne cava che conahn ne ejemplo min.

Dihvo vo Jesucristo ne, cah cuande ye deh cuande che deman nduco ejemplo ricuahn ye

¹⁰ Adiva cuahn che a nahn nducoyaca ihyan chihno conahn ye ne, quenan Dihvo vo nduco nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye man, nduco te neve ihyan man. Chica ihyan chahn che cah cuande ye ihyan yahn ejemplo min.

¹¹ Rahñ Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cade te Dendiohs che co devano nchuhn yahn vederihquentiyon yahn ye. Ate ihyan che hua rinduco ye u ne, ricuahn ihyan deman nduco ejemplo,

¹² çava che ndihchero no ye, ate anduh-neçā ndete che hua ronān ye mañ, cah-nevano no ye, ate hua conahn ye mañ. Nduco tiħçā ne, hua nto ino ye nunde yahn ye, ne hua nchahco Dendiohs yahn ye.

Reçah cuande Dihvo vo Jesucristo deh conahn ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndāta me

¹³ Tuhme rañn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Nducote hua chenahn nchuhn ejemplo min ne, çtaçā co conahn ne ejemplo chenāñ che va che nté?

¹⁴ Ihyan che retuhdo ye ndute ndāta me ne, nduhçā ihyan che rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs, rihnevan āma yahn ihyan.

¹⁵ Āma o ihyan chahn ne, ndetāhno reñdā chundah, ne redin se che rinān ye ndudo che a chihnevan ye.

¹⁶ Ndute ndāta che chera vañ tu me ne, nduhçā ndudo me che rihnevan tāma te o ihyan che renevahnevan ye numacuahn vedeyeno.

¹⁷ Ate nduhçā āma chendāta che hua rengu, che metah cotāñ yaño dihyoduto ne, tiħchan ihyan chahn, te hua riquendi ye. Cuahn che rechuhriñ ye, o ndere redin ihyan nduco ye çava ndudo me ne, ndetāhno rihcomāñ ye.

¹⁸ A namin no tun ndute che chera vañ chano yañ me ne, nduhçā ndudo me che rihnevan tāma te o ihyan.

¹⁹ Āma rendedecadino ihyan chahn yahn ntiyon yahn ye ro ro mañ, rihñcheh mañ ye ihyan çava vedecuiħca che va iyehñse cuħ mañ, nahn co yahn ye āma ndeh nañ dehtenduh che va mañ. Chemin che hua ri redin ndudo me che ndah nduco ye.

²⁰ Ate ndute che chera nañ yahn ndah me ne, nduhçā ndudo me che rihnevan tāma te o ihyan. Nduhçā āma chendāta che ri ndico ndiche ndute yahn, nduhçā tāma che ri ino raco yahn, nduhçā tāma che ri āma ciento yahn ne, tiħçā redin ndudo me che ndah nduco ihyan chahn.

Ejemplo yahn candil

²¹ Namin nte Dihvo vo tāma ejemplo. Rañn ye ri ye ihyan:

—Nde āma ihyan hua renahn yahn ye candil çava che tiħyon ye mañ çajón, o mañ yundo. Renahn yahn ye çava che çahco ye nañ che co ro dave numacuahn chete vah.

²² A tiħnoçā nducuahn ndudo che chenun ndeh che lađo yahn ihyan, te andahre hua renahn ye meniyon, ate ndā ro che va che conahn ye.

²³ Nducoyaçā nchuhn, condedecadino ndah ne deh conahn ejemplo cuħ.

²⁴ Quendi Dihvo vo rente ye nduco ihyan chahn, ne rañn ye:

—Cuiħco nchuhn cudādo, te nahn che nduco cudādo cahnevan ne Ndudo yahn Dendiohs. Ihyan che cahnevan ye nduco cudādo ne, ndah conahn ye, nde tahque ndeh ca vededevano çah Dendiohs che conahn ye.

²⁵ Tiħçā, te ihyan che devano ye vededevano yahn Dendiohs ne, nde tahque ndeh ca çah Dendiohs che codevano ye. Ate ihyan che hua devano ye ne, nde conāñ ye dehtenduh che rihnevan ye.

Ejemplo yahn chendāta che rihta

²⁶ Quendi Dihvo vo rente ye nduco ihyan chahn, ne rañn ye:

—Nduhçā ndute ndāta che rino āma ihyan ne, tiħçā vederihquentiyon yahn Dendiohs.

²⁷ Ihyan min ne, riyādo ye vino, ne ro ne, renevan ye. Andahre hua devano ye taçā va chendāta yahn ye, ate chemin ne, riquendāñ, ne rihta.

²⁸ Yahn me ne, redin che ri yahn. Menāñ ne, riquendāñ yañta yahn, ne adive ne, riquendāñ yañta yahn. Tuhme ri ndute yahn.

²⁹ Cuahn che a cuma ne, ndetāhno çahca ihyan, te a ndā ro yahn.

Ejemplo yahn ndute ndāta che duħe mostāza

³⁰ Tuhme rañn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Nté tāma ejemplo çava che codevano nchuhn taçā vederihquentiyon yahn Dendiohs.

³¹ Nduhçā ndute ndāta che duħe mostāza che rino ihyan ne, tiħçā vederihquentiyon yahn Dendiohs. Chemin ne, tahque çahya che co tāma nañ ndute ndāta che va iyehñse.

³² Ate adive che rehche ne, rihta nde tahque ri chahte che co tāma nañ chendāta. Āma rihta nde ri redin yañda ndaque te vañ dune.

Nduhçā che rente Dihvo vo Jesucristo ejemplo

³³ Nduco ndeh nañ ejemplo nduhçā ejemplo chahn ne, ricuahn Dihvo vo Ndudo yahn Dendiohs ihyan chahn nduhneva che co conahn ye.

³⁴ Demāñ nduco ejemplo ricuahn ye. Ate cuahn che a demāñ ye nduco ihyan apóstol yahn ye ne, reçaħ cuande ye ihyan chahn nducuahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihco diħn ye yuhne tañ

³⁵ Ro min cuahn che chi man ne, rañn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—Cuħn vo nduco nchuhn viche lađo çah.

³⁶ Tuhme chihcomāñ ihyan chahn nducoyaçā ihyan che chenun ye min, ne

chahtenun ye chete barco nan che quenun Dihvo vo, cuahn ye nduco vih. Namin cuahn tama te o barco nduco ye.

³⁷ Ura min canan ama rano yuhne, ne ndedecuan nune vine me. Chenda nune chete barco me, nde a rito.

³⁸ Dihvo vo ne, quenun ye cuahn cah barco me, quiyado ye, queta ye ama almada. Ndedetuhche ihyan chahn ihyan, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, za hua cuande yahn ne che ndere coh vo muhn?

³⁹ Tuhme necuan Dihvo vo, chihco dihn ye yuhne me, ne rahn ye ri ye vine me:

—Cuihnde dihn. Ngüen.

Ndetahno chehuan yuhne me, ne ama quendite dihn vine me.

⁴⁰ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—¿Dehco che redihya nchuhn ri? ¿A hua ritahno ne?

⁴¹ Tuhme ama rahn ino ihyan chahn, ne rahn ye ri ye vih:

—¿Duhra ihyan cuh che nde yuhne, nde vine, redinahn che rihquentiyon ye?

5

Ndetendah Dihvo vo Jesucristo ama yahn vaco chihnga che chenun ama sahn yan Gadara

¹ Nda Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye tama lado viche vine me, yahn yahn yan Gadara.

² Cuahn che ndiquenda ye chete barco me ne, nda ama sahn che chenun vaco chihnga sahn, chica se nan yayan.

³ Min nan yayan che vaco se. Nde ama ihyan hua co dechiche ye sahn, nde huane nduco cadena.

⁴ Ama ndeh yune redechiche ihyan tah se man, cah se man, ate rihno rendeh se cadena. Nde ama ihyan hua richa ye cahco dihn ye sahn.

⁵ Nde ro nde rahn rechica se van chano man, nan yayan man, rah se man, renun yah man se sahn nduco tu man.

⁶ Ate ro min cuahn che nda Dihvo vo ne, chinan se ihyan, ne cuahn se rano se chehntihya se nan ye.

⁷ Numa dito se cah se:

—Jesús, Daya Dendiohs che ama yudo ye, ¿dehco che rechendenun ne yune yahn? Nde muhn nde nan Dendiohs, cahma có ndih che hua din ne che chuhrihn.

⁸ Tihca rahn se, te Dihvo vo ne, a chihco yudo ye vaco chihnga chahn, ne rahn ye:

—Vaco chihnga, ¡cuendiquenda nchuhn! ¡Cuihcoman ne sahn tih!

⁹ Tumerune ye sahn:

—¿Deh doche ne?

Ndahconan se yahn ye:

—Legión duché, te ama yahn ri nuhn.

¹⁰ Tuhme ama rica se che hua dechuh ye vaco chihnga chahn ama lado.

¹¹ Min nino van chano ne, chenan ama yahn cuche reh te.

¹² Ama rica vaco chihnga chahn ihyan:

—Cuedechuh ne nuhn cava che conda nuhn cuche sih.

¹³ Cah yune Dihvo vo, ne ndiquenda vaco chihnga chahn sahn min, ne chenda cuche chahn. Tuhme nduh che o mil cuche chahn ne, cochahn te rano te, cheranun te chete vine me, ne chih nducoyaca te.

¹⁴ Sahn che redin se cudado cuche chahn ne, dihya se chi, ne chano se. Cuahn se, ngu se ndudo yahn ihyan che vate ye viyan man, rancho man.

¹⁵ Tuhme cuahn ihyan chahn ndihchero ye deh che chi. Cuahn che nda ye nan Dihvo vo ne, ndihchero ye sahn che chenun vaco chihnga sahn ro menan me. Min va se, a ntonun se tino yahn se. A va cuaco dave yahn se, ne dihya ye chi.

¹⁶ Tuhme ihyan che ndihchero ye deh che chi ne, necah cuande ye ihyan che nda chahn, deh che chi yahn sahn min man, deh che chi yahn cuche chahn man.

¹⁷ Tuhme canan ihyan chahn rica ye Dihvo vo che ndaca ye yan min, nahn ye.

¹⁸ Cuahn che chenda Dihvo vo chete barco me che nahn ye ne, rica sahn min ihyan che cah yune ye che conduco se ihyan.

¹⁹ Ate hua cah yune ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—Conahn cuahn ndevaue nan che chenan ihyan yehn. Cahme co ihyan yahn vederihno chahte che din Dihve Dendiohs ndoque man, nduhca che quenan vahino ye di man.

²⁰ Tuhme conahn se yan vaco se nino yan Decápolis. Ama rente se yahn vederihno chahte che din Dihvo vo nduco se, ne ama chahn ino nducoyaca ihyan.

Rica Jairo che din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn tahn dihn daya se

²¹ Cuahn che nda Dihvo vo lado cuh yahn vine me ne, ndo dama ama yahn ihyan nan ye.

²² Ura min ne, nda ama sahn ndinan yahn yaco che duche se Jairo. Cuahn che ndihchero se Dihvo vo ne, cuahn se chehntihya se nan ye.

²³ Chica se favor ihyan, ne rahn se:

—Tahn dihn dayá, ama tahn ndi te, adeche coh te. Cuhn vo nduco ne, nahn tah ne tahn cava che ndoyahn te.

²⁴ Tuhme cuahn Dihvo vo nduco se, ne ama yahn ihyan nduco ye ihyan, nde tuno chi chiche cuahn ye.

²⁵ Min van ihyan chahn ne, nduco ama ndahta che cah te. Rendora te yun ro ro. A ri ndichio nduyo che quenah cah min tahn.

²⁶ Ama dico sahn doctor tahn, ate ndere rechuhrihn te, te hua ndoyahn te. Chihno toh te nducuahh yahn te che va, ate nde tahque ri dito cah yahn te.

²⁷ A chihnevan tahn min che rente ihyan yahn vederihno che redin Dihvo vo, ne din te fuerza che nda te van ihyan. Chahn nda te cuahn vedame Dihvo vo, ne nahn tah te tino yahn ye.

²⁸ Tihca din te, te rahco te: “Ndete che co cade nahn tah a mare tino yahn ye ne, ndoyahn.”

²⁹ Ndetahno chehuan cah yahn te, ne checadino te che a ndoyahn te.

³⁰ Tuhme checadino Dihvo vo che chihn ama vederihno, ne ndaconan ye tumerune ye:

—¿Duh nahn tah tino yahn ne?

³¹ Rahn ihyan apóstol yahn ye ri ye ihyan:
—A rendihchero ne te ama ndito cahche ihyan nan ne. ¿Dehco che tumerune ne: “Duh nahn tah tino yahn ne?”

³² Ate raconan muhn raconan min Dihvo vo, rendihchero ye cuahn chihno nan ye duh che nahn tah tino yahn ye.

³³ Tahn min ne, nde tuno rendoh te che vah te. Chahn nda te, chehtihya te nan ye, ne necah cuande te ihyan nducuahh che chahno te chi.

³⁴ Rahn ye ri ye tahn:

—Dayá, nducote chitehne ne, a ndoyehn. A co nahn ndevaue ndete che nehn. Hua dehve rahque, te a ndoyehn.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndedetuhche ye tahn daya Jairo

³⁵ Nde metah cuihno cahma Dihvo vo cuahn che nda ama o ihyan ndevaco Jairo, ne rahn ye ri ye sahn:

—A chih tahn daya ne. Ametah deh cuande che dendum ne Ihyan Ricuahh cava che cah ye.

³⁶ Chihnevan Dihvo vo che rahn ihyan chahn, ate hua tumacah ye. Rahn ye ri ye Jairo:

—Hua te co ran. Cuitehne che co conán di.

³⁷ Tuhme quendi ye cuahn ye nduco Jairo, ne atenan Pedro man, Jacobo man, Juan che dihno Jacobo man, cahneacun ye che cuahn ye nduco ye.

³⁸ Cuahn che nda Dihvo vo vaco Jairo ne, ndihchero ye che ama yahn ihyan chenun ye min, raco ye man, rah ran ye man.

³⁹ Tuhme chenda ye chete vah, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—¿Dehco che ama rah ran nchuhn man, raco ne man?, te tahn dihn tih ne, dehve ndih te, te quiyado te.

⁴⁰ Ate chihyon nan ihyan chahn ihyan. Tuhme ndetendah vah Dihvo vo nducoyaca ye, ne cuahn ye nduco chida tahn dihn me man, chaco te man, ihyan che nduco ye man, chenda ye nduco vih nan che quendite te.

⁴¹ Chetah ye tah te, ne rahn ye devaco yahn ye:

—Talita cumi —che nahn cahma: Tahn dihn, cuenequen.

⁴² Tahn dihn me ne, a ri te ndichio nduyo. Ndetahno necuan te, canan rica te, ne ama cuahn ino ihyan chahn.

⁴³ Ama chihco yudo Dihvo vo che hua duhva cahma che ndedetuhche ye tahn, ne rahn ye ri ye indihche yahn te che cah ye, cheh te.

6

Dihvo vo Jesucristo ne, nta ye yan vaco ye Nazaret

¹ Chica Dihvo vo yan Capernaum, ne conahn ye yan vaco ye Nazaret nduco ihyan apóstol yahn ye.

² Ama ro che rahtetuhno ihyan ne, chenda ye chete vaco, chicuahn ye. Ama yahn ihyan chihnevan ye che ricuahn ye, ne ama rahn ino ye. Rahn ye van man ye nduco vih:

³ —Ihyan tih che vicheyahn me. María che chaco ye. Jacobo man, José man, Judas man, Simón man, a sahn chahn che dihno ye. Muhn yan vaco vo vate tahn cahve ye.

Nducote a rendihche ihyan Dihvo vo che min chihya ye ne, chemin che hua nevahne-cun ye ihyan.

⁴ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:
—Numachahte va vedeyahino nduco ihyan profeta. Ate ihyan yan vaco ye man, ihyan yahn ye man ne, hua yahino ye ihyan.

⁵ Nducote cheche chedave yahn ihyan yan chahn ne, ama o no vederihno din Dihvo vo yan min. Nahn tah ye ama o ihyan cah, din ye che ndoyahn ye.

⁶ Rahn ino Dihvo vo yahn che hua chitahno ihyan yan vaco ye ihyan. Chihno min ne, cuahn ye nduh yan nduh yan che nino, quendi ye ricuahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, dechuh ye ihyan apóstol yahn ye che cah ye cuahndudo ye

⁷ Dihvo vo Jesucristo ne, cah ye nduh che ndichio apóstol chahn nan ye. Dechuh ye ihyan cade o cade o ye queri ama yan. Din ye che cuahtenan cuma ihyan chahn vederihquentiyon, cava che cuahn che tahn nun ye ihyan che chenun vaco chihnga ihyan ne, ndetendah ye vaco chahn.

⁸⁻⁹ Chihquentiyon ye che quenda ihyan chahn indahco yahn ye man, che thiyon cah ye ndaco yahn ye man, che conun ye ama no cahteca ye man. Ate dehtenduh chenahn

ne, hua co quenda ye, nde huane dino man, nde huane pan man, nde huane tume man.

¹⁰ Namin rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Adecotino vaco ihyan nan che nevah-necun ye nchuhn ne, min cuahtenan ne nde tuno ro che ndaca ne yan.

¹¹ Ihyan yan che hua ntumanecun ye nchuhn man, che hua cahcovan ye che cuahndudo ne man ne, condaca ne yan vaco ye, ne condahde ne yaca che chenan cah ne, cava che tihca nahme ne ihyan che hua ndahca redin ye. Cuaco rahn ri nchuhn te cuahn che a nda ro che techcade Dendiohs nunde yahn nducoyaca ihyan ne, tahque chuhrihn ihyan chahn che co ihyan yan Sodoma man, ihyan yan Gomorra man.

¹² Tuhme cuahn ihyan chahn rahndudo ye che nahn che nto ino ihyan nunde yahn ye.

¹³ Namin retendah ye ama yahn vaco chingha che chenun ihyan, ne racotahme ye aceite ama yahn ihyan cah, redin ye che rendoyahn ye.

Nduhca che chih Juan Bautista

¹⁴ Ro min ne, ama rente ihyan yahn vederihno che redin Dihvo vo, ne checadino rey Herodes. Tuhme rahn rey me:

—A ntuche Juan Bautista van tenahn. A ihyan min che redin ye vederihno che tichan.

¹⁵ Nahn ihyan ne, rahn ye te ihyan profeta Elias che quechica ye. Nahn tun ihyan ne, rahn ye:

—Ihyan cah ne, ama ihyan profeta nduhca ihyan profeta che chahte ye a rahn me.

¹⁶ Ate hua chitahno Herodes che rente ihyan chahn, ne rahn se:

—Ihyan cah ne, Juan Bautista ihyan. A ihyan cah che chihquentiyon sandado che chihca yan se dando ye. Man ne, a ntuche ye van tenahn.

¹⁷ Tihca rahn rey me, te a man se chihquentiyon se sandado che din se preso Juan, chaconuhn se ihyan vacoyahn, dechiche se ihyan nduco cadena. Tihca chahno chi Juan, te tihca nahn Herodias, tahn ndahta yahn Felipe, sahn min che dihno rey me. Rey me ne, ndere quenan se nduco te.

¹⁸ A rahn Juan ri ye rey me:

—Hua ndahca redin ne che quenan ne nduco ndahta yahn dihno ne.

¹⁹ Nducote tihca rahn Juan ri ye rey me ne, chemin che ama nahn cahno Herodias ihyan. Ate hua chi chihno te ihyan ura min.

²⁰ Herodes ne, renevah-necun se Juan, te a devano se te ihyan min ne, ihyan ndah ye, ndiyu ihyan nunde ye. Chemin che hua rah-necun se che cahno te ihyan. Cuahn

che rihnevan rey me che rente Juan ne, andahre hua ndah renahn se, ate rihnevan se numacuahn vedeyeno.

²¹ Ate nda ama ro che ndahca chahno Herodias chi. Din rey me vihcoduche se, ne rech se reh nducoyaca intiyahn yahn se man, ihyan ndinan yahn sandado yahn se man, ihyan nahn che vate ye estado yahn Galilea man.

²² Ura che a vate vihco ye ne, chenda tahn daya Herodias, ndeh te, ne rey me nduco ihyan che vate ye reh ye nduco vih ne, ama cah yeno ihyan. Tuhme rahn rey me ri se tahn:

—Cuique adecodehno che nehn, ne té di.

²³ Cah se ndudo yahn se tahn, ne rahn se:

—Adecodehno che nehn, andahre man yan na che rihquentiyon, té di.

²⁴ Ndiquenda te, ne cuahn te cacarune te chaco te, ne rahn te:

—¿Deh cacá?

Ndahconan chaco te:

—Cuique tin Juan Bautista.

²⁵ Ndetahno chenda tun te nan che quenun rey me, ne rahn te ri te sahn:

—Man ne, nahn che te ne u meniyon tin Juan Bautista chete ama cuh.

²⁶ Tuhme ama chi ran rey me. Ate nducote a cah se ndudo yahn se tahn nan nducoyaca ihyan che vate ye min nduco se ne, chemin che dinahn se ndudo yahn se.

²⁷ A ura min no chihquentiyon se ama sandado che cah se ngua se tin Juan.

²⁸ Chahn sandado me vacoyahn, chihca yan se dando Juan. Quenda se tin ye chete ama cuh, ne cah se tahn. Tahn min ne, quenda te cah te chaco te.

²⁹ Cuahn che checadino ihyan che chin-duco ye Juan te a chih ye ne, chahn ye chengua ye ihyan, ne chihche ye ihyan.

Cah Dihvo vo Jesucristo, cheh uhn mil ihyan

³⁰ Adiva ne, ndaconan ihyan apostol chahn, ndo dama ye nduco Dihvo vo, ne necah cuande ye ihyan nducuahn che din ye man, nducuahn che chicuahn ye man.

³¹ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuhn vo nduco nchuhn ama cuan nan che deman, cuahtetuhno vo tah.

Tihca rahn ye, te ama yahn ihyan, ihyan che renda ye man, ihyan che renahn ye man, ne nde che cheh ye hua rinun yahn ye.

³² Tuhme quenun Dihvo vo chete ama barco nduco ihyan apostol chahn, ne cuahn ye ama cuan nan che metah duhva.

³³ Ate ama yahn ihyan ndihchero ye che cuahn ye, ne nchanan ye ihyan. Tuhme chica ihyan chahn yan vaco ye, ne rica cah ye, cuahn ye cuahn nan che cuahn Dihvo vo, nde tahque nun nda ye min.

³⁴ Cuahn che ndiquendaḥ Dihvo vo chete barco me ne, ama yahn ihyan ndidama ye. Quenan vahino ye ihyan chahn, te nduhca itecuche che metah duh che redin cudado ite ne, tihchan ye. Tuhme canan Dihvo vo, chicuahn ye ihyan ama ndeh nan dehtenduh.

³⁵ Cuahn che a chi chino me ne, nda ihyan apóstol chahn nan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Muhn ne, yahn nan che metah duhva, ne man ne, a chi chino.

³⁶ Cuedechuh ne ihyan sih cuahn yan che nino, cava che cua ye che cheh ye, te muhn ne, metah deh che cheh ye.

³⁷ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Nchuhn cocah ne, cheh ihyan sih.

—Tumerune ihyan chahn ihyan:

—Nahn o ciento tume denario che cua nuhn pan, cheh ihyan sih. ¿A nahn ne che tihca din nuhn ne?

³⁸ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—¿Tava pan va yahn nchuhn? Cuahn ne quendihchero ne.

Cuahn che ndihchero ihyan chahn ne, rahn ye ri ye ihyan:

—Va uhn pan nduco o yahca.

³⁹ Dechuh Dihvo vo ihyan apóstol chahn che cahma ye nduco nducoyaca ihyan che cuahte ye nan yune cue, codama ye ama ama cuan nduco vih.

⁴⁰ Tihca dinahn ye, ne ama o cuan ne, chahte ama ciento ye, ne tama te o cuan ne, chahte o raco ndiche ye.

⁴¹ Tuhme chetah Dihvo vo nduh che uhn pan chahn nduco o yahca chahn. Cha yaco nan ye nan ro, ne cah ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme ndeh ye pan chahn, ne cah ye ihyan apóstol, cava che cah ye, cheh nducoyaca ihyan chahn. Namin yahca chahn ne, ndeh Dihvo vo, ne cheh nducoyaca ye.

⁴² Cheh ndah nducoyaca ihyan chahn nde nan che chito ihyan.

⁴³ Adiva ne, nedin dama ihyan apóstol chahn nducuahn pan che ngava, ne chi ndichio cuahte. Namin nedin dama ye che ngava yahn yahca chahn.

⁴⁴ Van nducoyaca ihyan che cheh ye ne, nduco uhn mil ihyan chahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, rica ye nan nune vine

⁴⁵ Ndetahno dechuh Dihvo vo Jesucristo ihyan apóstol che conda ye chete barco me, chuh ye tama lado viche cah, cuahn nan yan Betsaida. Tuhme ndedechuh ye nducoyaca ihyan chenahn chahn.

⁴⁶ Cuahn che ndedechuh ye ihyan chahn ne, cuahn ye ama tingüete cava che covah ye.

⁴⁷ Cuahn che chi man me ne, a nde mendahn vine me cuahn barco me nduco ihyan apóstol chahn. Dihvo vo ne, a deman ye quenan ye tingüete me.

⁴⁸ Ndiichero ye che ama chi cuno ihyan chahn che ricahca ye barco me, te cuan nan che rechi yuhne cuahn ye. Adiva, ura che a nino co dave ne, cuahn Dihvo vo, rica ye nan vine me, nde a nahn chuhnan ye ihyan chahn.

⁴⁹ Cuahn che ndihchero ihyan chahn che rica Dihvo vo nan vine me ne, rahco ye te co vaco chihnga cochi, nde tuno cah ye che vah ye.

⁵⁰ Nducoyaca ihyan chahn ne, ndihchero ye che cochi Dihvo vo nan nune, ate nducote hua nchanan ye ihyan ne, ama dihya ye chi. Ndetahno rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Hua dihya nchuhn co, te a u che cochi. Hua dehve rahco ne.

⁵¹ Tuhme chenda ye chete barco me nan che chenun ihyan chahn. Ndetahno chehuan yuhne me, ne ama rahn ino ihyan chahn.

⁵² Ama rahn ino ye, te nducote cheche chedave yahn ye ne, metah cuihno conahn ye yahn vederihno che din Dihvo vo nduco pan chahn.

Nda Dihvo vo Jesucristo yahn yahn Genesaret, ne din ye che ndoyahn ihyan cah

⁵³ Cuahn che a chuh Dihvo vo nduco ihyan apóstol chahn tama lado viche cah ne, nda ye yahn yahn Genesaret, ne dechiche ihyan chahn barco me chihto vine me.

⁵⁴ Cuahn che a ndiquendaḥ Dihvo vo chete barco me ne, ndetahno nchanan ihyan yan min ihyan.

⁵⁵ Tuhme cuahn ihyan chahn rano ye numachahte chihto yan, ne canan ye retechcan ye ihyan cah yahn ye nduco yundo, regu ye ihyan cuahn nan che quenun Dihvo vo.

⁵⁶ Adecotino nan che renda Dihvo vo, andahre yan cahya man, andahre yan rahte man, andahre viyata man, min racondihte ihyan chahn ihyan cah yahn ye chihto yune. Rica ihyan chahn che cah yune Dihvo vo cuaconahn tah ihyan cah chahn andahre chihto tino yahn ye. Nducoyaca ihyan cah che chaconahn tah ye tino yahn ye ne, ndetahno ndoyahn ye.

7

Nduhca che rahtendihco ihyan nunde

¹ Sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés che chica se yan Jerusalén man ne, ndo dama se nan Dihvo vo.

²⁻⁵ Sahn chahn nduco nducoyaca ihyan nación yahn Israel chenahn ne, riquendi se costumbre che chihco ihyan ndico yahn se

che reṇano se taḥ se ura che cheh se maṇ, ura che reṇda se che raḥn se ndihve maṇ. Raḥco se te nduco tiḥca ne, redinahn se che rihquentiyon Dendiohs. Namin reṇano se vaṣo maṇ, jarro maṇ, dehtenduh chenahn che retoh se maṇ. Ndiḥchero se che reh iḥyan apóstol, ne hua reṇano ye taḥ ye nduhca costumbre yahn se, ne raḥn se ri se Dihvo vo:

—¿Dehco che hua reṇano iḥyan apóstol yahn ne taḥ ye ura che reh ye nduhca che chihco caḍe iḥyan ndico yuhn vo ne?

⁶ Ndahconan Dihvo vo, ne raḥn ye ri ye sahn:

—¡O ñan o chende nchuhn! Riquendaḥ cuaço nduhca che dirun iḥyan profeta Isaías yahn ne tuhca:

Dendudo no che raḥn sahn sih che ritahno se Dendiohs,

te hua cuaço.

⁷ Nde hua cochihve che rendeva se yavenaṇ Dendiohs, te ricuahn se costumbre yahn maṇ se, redin ca se che vederihquentiyon yahn Dendiohs.

⁸ Tiḥca redin nchuhn. Rihcomaṇ ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne riquendi ne costumbre yahn maṇ ne. Reṇano ne jarro maṇ, vaṣo maṇ, ama ndeh ñan ca dehtenduh che tiḥchan redin ne.

⁹ ¡Ama vivo nchuhn che raḥco ne! Riquendi ne costumbre yahn maṇ ne, ne rihcomaṇ ne vederihquentiyon yahn Dendiohs.

¹⁰ Moisés ne, dirun ye tuhca: “Cuendeva yavenaṇ chide maṇ, yavenaṇ cheque maṇ.” Namin dirun ye: “Adecoduhno iḥyan che cahva ye yahn chida ye o cahva ye yahn chaco ye ne, quenana cuma che caḥno iḥyan yan iḥyan.”

¹¹ Ate ndotenan che quendi nchuhn vederihquentiyon min ne, ricuahn ne iḥyan che caḥma ye co ye indihthe yahn ye: “Hua co conán nchuhn, te nducuahn che va yáhn ne, a ndihco mendáhn che co vedino ñan Dendiohs.”

¹² Adecoduhno iḥyan che caḥma ye tiḥca ne, redin nchuhn fuerza iḥyan che dinahn ye, ne hua rahnecon ne che conan ye indihthe yahn ye.

¹³ ¡Ama ndeh ñan ca dehtenduh che tuhchan redin nchuhn! Rihcomaṇ ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne riquendi ne costumbre yahn maṇ ne.

Raḥn Dihvo vo Jesucristo te ndiyu cava dehtenduh che reh iḥyan che chendihco ye nunde

¹⁴ Nedin dama Dihvo vo iḥyan, ne raḥn ye:

—Cuihcovan ndah nchuhn cava che conahn ne che caḥmá nduco ne:

¹⁵ Nducuahn che chihnga che riquendaḥ chete chedave yahn iḥyan ne, a cava chemin che chendihco ye nunde, ndiyu cava dehtenduh che reh ye.

¹⁶ ¡Cuihcovan ndah ne cava che conahn ne!

¹⁷ Cuahn che chica Dihvo vo min, ndonda ye vah ne, chica iḥyan apóstol iḥyan che caḥ cuande ye iḥyan deh conahn che nte ye me.

¹⁸ Raḥn ye ri ye iḥyan chahn:

—Namin nchuhn dama ri ne nduco iḥyan sih, te hua rehahn ne. Nducuahn che reh iḥyan ne, ndiyu cava chemin che chendihco ye nunde,

¹⁹ te vaçoendereh yahn ye raḥn, ndiyu chete chedave yahn ye.

Tiḥca chucuahn Dihvo vo che ndiyu cava dehtenduh che reh iḥyan che chendihco ye nunde.

²⁰ Quendi ye, ne raḥn ye:

—Nducuahn che chihnga che rendecadino iḥyan maṇ, che redin ye maṇ ne, a cava chemin che chendihco ye nunde.

²¹ Chete chedave yahn iḥyan riquendaḥ che chihnga rendecadino ye maṇ, reduco ye maṇ, rihno vih ye maṇ,

²² rahtenan ye nduco iḥyan che hua niñevaco ye nduco ye maṇ, nahn yahn ye dehtenduh yahn iḥyan maṇ, rihnceh ye maṇ, duhtuno iḥyan ye maṇ, ndere iḥyan ye maṇ, ve ye maṇ, yade ye maṇ, nine ye maṇ.

²³ Nducuahn dehtenduh chemin chan ne, reconan chete chedave yahn iḥyan, ne a cava chemin che chendihco ye nunde.

Ama taḥn taṃa nación ne, chica te Dihvo vo Jesucristo che conan ye taḥn

²⁴ Chica Dihvo vo min, ne cuahn ye cuaḥn yahn yahn yan Tiro maṇ, Sidón maṇ. Cuahn che nda ye ne, ndaca ye ama vah ñan che conan ye. Hua nahn ye che cadino iḥyan che min quenana ye, ate a caḍe no che checadino iḥyan.

²⁵ Min va ama taḥn dihn che quenun vaco chihnga taḥn. Ndetahno che checadino chaco te che nda Dihvo vo ne, chahn te ñan quenana ye, ne chehtihya te ñan ye.

²⁶ Taḥn min ne, ndiyu taḥn nación yahn Israel, te taḥn taṃa nación. A min Sirofenicia yan vaco te. Chica te Dihvo vo che ndetendaḥ ye vaco chihnga che quenun taḥn dihn yahn te.

²⁷ Ate raḥn Dihvo vo ri ye taḥn:

—Iḥyan yáhn ne, ama rendotenan ye che conán iḥyan. Ndete che conán di ne, anduhneca ndete che cahnevi paṇ che reh checaḥya, cáh, cheh yaḥna.

²⁸ Ndaconan te, ne raḥn te ri te iḥyan:

—Dihvé, cuaço che raḥn ne. Ate yahna ne, rahtenan te maṇ mesa, ne rendaca daḥche chende checaḥya reh te.

²⁹ Tuhme raḥn ye ri ye taḥn:

—Ndahca ndaconen. Co nahn. Vaco chihnga me ne, a ndiquendah tahn daye.

³⁰ Conahn te, ne cuahn che nta te ndevaco te ne, ntaca te daya te che quendite te nan yundo. A ntiquendah vaco chihnga me tahn.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn che nde chato se man, nde lihme se man

³¹ Chihno neve ro ne, ndaca Dihvo vo yahn yahn Tiro, nchuh ye yan Sidon man, te neve yan cahya che nino yan Decapolis man, ne nta ye nan va vine yahn Galilea.

³² Min nda ama o ihyan, nda ye ama sahn che nde chato se man, nde lihme se man, ne chica ye Dihvo vo che nahn tah ye sahn, din ye che ndoyahn se.

³³ Quenda Dihvo vo sahn ama lado, ne teren ye ndutitah ye iverevan se man, nahn tah ye chihya se nduco nunedan ye man.

³⁴ Chenihyon nan ye cuahn nan ro, ne chenahn ino ye che chi ndache ye, ne rahn ye:

—jEfata! —che nahn cahma: jCondah!

³⁵ Ndetahno chihnevan se man, ndiquendah cah se man.

³⁶ Tuhme chihquentiyon Dihvo vo che hua cahma ihyan chahn taca chi che ndoyahn sahn min. Ate cuahn che rihquentiyon ye che hua cahma ihyan ne, nde tahque racotuhn ca ihyan ndudo.

³⁷ Ama rahn ino nducoyaca ihyan, ne rahn ye:

—jAma ndahca nducuahn che redin ihyan cuh! Nde ihyan che chato ye ne, redin ye che ri rihnevan ye, ne ihyan che lihme ye ne, redin ye che ri rente ye.

8

Dihvo vo Jesucristo ne, cah ye, cheh cun mil ihyan

¹ Tahn min ne, ama yahn ihyan ndidama ye nan Dihvo vo, ne ametah che cheh ye. Tuhme cah Dihvo vo ihyan apóstol, ne rahn ye ri ye ihyan:

² —Renan vahinó ihyan sih, te a ino ro che chenay ye nducó, ne man ne, ametah che cheh ye.

³ Ndete che ndedechuh ihyan che hua cheh ye ne, condave cuno ye cuahn yune, te nahn ye ne, yahn yan vaco ye.

⁴ Tuhme rahn ihyan chahn ri ye ihyan:

—Ate ¿deh cah vo, cheh ye?, te muhn ne, metah dehva.

⁵ Tumerune Dihvo vo ihyan chahn:

—¿Tava pan va yahn nchuhn ne?

Ndahconan ye:

—Ndache pan va yahn nuhn.

⁶ Tuhme chihquentiyon Dihvo vo che cuahte nducoyaca ihyan ndiyahn. Chetah ye nduh che ndache pan chahn, ne cuahn

che a necah ye nundihve cuahn Dendiohs ne, ndeh ye. Tuhme cah ye pan me ihyan apóstol chahn cava che cah ye, cheh nducoyaca ihyan.

⁷ Namin va neve yahca cahya, ne ndaconan cah Dihvo vo nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme dechuh ye ihyan apóstol chahn, cava che cah ye yahca me, cheh nducoyaca ihyan chahn.

⁸ Cheh nducoyaca ye nde nan che chito ihyan. Chihno min ne, nedin dama ihyan apóstol chahn nducuahn che ngava, ne chito ndache cuahte.

⁹ Ihyan che cheh ye ne, ri tenduh cun mil ihyan. Tuhme ndedechuh Dihvo vo ihyan chahn,

¹⁰ ne chenda ye chete ama barco nduco ihyan apóstol yahn ye, cuahn ye nduco vih cuahn yahn yahn yan Dalmanuta.

Sahn fariseo ne, rica se che din Dihvo vo Jesucristo ama vederihno, ndihchero se

¹¹ Cuahn che nda ye min ne, nda neve sahn fariseo, ne canan rente se nduco Dihvo vo, retumarande se ihyan. Chica se che caca ye Dendiohs che conahn ama vederihno, ndihchero se.

¹² Ama chenahn ino Dihvo vo che chi ndache ye cava se, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ihyan che vate ye man ro cuh ne, hua ndahca che retumarande ye Dendiohs, rica ye ama vederihno ndihchero ye. Cuaco rahn ri nchuhn te Dendiohs ne, hua tumacah ye yahn ye.

¹³ Tuhme chihcoman ye sahn chahn, ne ndonda ye chete barco me, tuche ye tama lado viche yahn vine me.

Dihvo vo Jesucristo ne, rahn ye te ndudo che ricuahn sahn fariseo ne, anduhneca ya yahn pan

¹⁴ Ihyan apóstol ne, chinan ye, hua quenda ye deh che cheh ye. Atenan ama pan nda ye.

¹⁵ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuihco nchuhn cudado. Hua tumacah ne yahn ya yahn sahn fariseo man, ya yahn Herodes man.

¹⁶ Tuhme canan rente ihyan chahn nduco vih:

—Tihca rahn ye, yahn che hua nda vo pan.

¹⁷ Checardino Dihvo vo che tihca rente ihyan chahn. Ate nducote a rahn ye yahn ndudo che ricuahn sahn chahn ndiyu yahn pan ne, chemin che chihya ye ihyan:

—¿Dehco che rahn nchuhn yahn che hua nda ne pan? ¿A hua retumacardino nchuhn? ¿Dehco che ama cheche chedave yahn ne?

¹⁸ ¿A nduhneca ndete che hua ro nan ne? ¿A nduhneca ndete che hua rihnevan ne? ¿A hua renecahco ne?

¹⁹ Cuahn che chihcachéh uhn mil ihyan nduco uhn pan ne, ¿táva cuahte pan che ngava nedin dáma ne ne?

Ndahconan ihyan chahn, ne rahn ye:

—Ndichio cuahte nedin dáma nuhn.

²⁰ Namin no tun cuahn che chihcachéh cun mil ihyan nduco ndache pan ne, ¿táva cuahte pan che ngava nedin dáma ne ne?

Ndahconan ihyan chahn, ne rahn ye:

—Ndache cuahte nedin dáma nuhn.

²¹ Tuhme rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Me ¿táca che hua renahn ne?

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che chi ro nan ama sahn nan ye

²² Ura che ndá Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye yan Betsaida ne, ndá ama o ihyan nan ye, nda ye ama sahn nan ve, ne chica ye Dihvo vo che cuaconahn tah ye sahn, din ye che ndoyahn se.

²³ Tuhme chetah ye tah sahn nan ve me, quenda ye sahn cuahn chihto yan. Nahn ye nunedan ye ndutinán se, ne tumerune ye sahn ndete che a ro nan se.

²⁴ Sahn min ne, ndihchero se cuahn chihto nan se, ne rahn se ri se ihyan:

—A ri ro nan ihyan che vatechica ye. Ate nduhca che ro yahn rahte, tihca ro ye.

²⁵ Nahn tah ye ndutinán se táma yune, ne ndetahno a chi ro nan ndah se.

²⁶ Tuhme ndedechuh ye sahn cuahn ndevaco se, ne rahn ye ri ye sahn:

—Hua conda yan tih, nde hua cahme nduco nde ama ihyan sih táca chi che ndoyehn.

Pedro ne, rahn ye te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehNSE

²⁷ Chihno min ne, quenda Dihvo vo ihyan apóstol yahn ye, cuahn ye nduco vih nan yan cahya cuahn chihto yan Cesarea de Filipo. Cuahn che chenun ye yune ne, tumerune ye ihyan chahn:

—¿Duh u, rahn ihyan ne?

²⁸ Ndahconan ihyan chahn yahn ye:

—Ama o ihyan ne, rahn ye te ndih ne, Juan Bautista. Táma te o ye ne, rahn ye te ndih ne, Elías. Táma te o ye ne, rahn ye te ndih ne, ama cha ihyan profeta.

²⁹ Tuhme tumerune ye ihyan chahn:

—Me nchuhn, ¿deh rahn ne yáhn ne?

Ndahconan Pedro, ne rahn ye ri ye ihyan:

—A ndih che a va cade che chi ne ndedevahn ne ihyan iyehNSE.

³⁰ Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn che hua cahya ye chemin nduco nde ama ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, rahn ye te cahno sahn nunde ihyan

³¹ Tuhme cah cuande Dihvo vo ihyan apóstol yahn ye, ne rahn ye:

—U che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che ama chuhrín. Intiyahn man, chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, co tan se nducó, ne cahno se u. Ate cuihno ino ro ne, va che ntuché van tenahn.

³² Nduco chemin ne, cah cuande ndah Dihvo vo ihyan chahn nduhca che cuahno co ye. Tuhme quenda Pedro ihyan ama lado, ne yahve ye ihyan cava che hua cah yune ye che tihca cuahno co ye.

³³ Ate chaconan Dihvo vo ndihchero ye ihyan apóstol chenahn, ne chihya ye Pedro:

—Di ne, ¡nduhca chundah, di! ¡Cuehn ama lado! ¡Hua din vahche yáhn!, te di ne, ihyan iyehNSE di, nde hua renehn che nahn Dendiohs.

³⁴ Ura min ne, cah Dihvo vo ihyan apóstol man, ihyan che chenun nduco ye man, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Adecoduhno ihyan che nahn conduco ye u ne, va che cahcoman ye vedeyeno yahn man ye. Hua co che dendudo no conduco ye u, te va che cahco mendahn ye ihyan cava che conduco ye u, andahre conahn yah ye nan ama cruz cavá.

³⁵ Tihca, te adecoduno ihyan che hua nahn cahco mendahn ye ihyan cava che conduco ye u ne, va che conda ye. Me adecoduhno ihyan che conduco ye u numacuahn chedave yahn ye ne, hua dehve din yahn andahre cahno sahn nunde ihyan yahn che ritahno ye u man, ndudo ndah yáhn man, te ndevahn ye.

³⁶ Andahre nedin dáma ihyan nducuahN vedecuihca che va iyehNSE, ate ¿dehra cochihve yahn ye ndete che va che conda ye?

³⁷ te hua cochihve vedecuihca nan Dendiohs cava che ndevahn ihyan.

³⁸ Tihca, te adecoduhno ihyan che co cuihnan ye cava u man, cava ndudo yáhn man, nan ihyan nunde che rahcotahn ye yahn Dendiohs ne, namin u che rinducó nducoyaca ihyan ne, co cuihnan cava ye ro che numacuahn vederihquentiyon yahn Chidá ndá nduco ángel ndah.

9

¹ Quendi Dihvo vo rahn ye nduco ihyan chahn:

—Cuaco rahn rí nchuhn te ama o ihyan che chenun ye muhn nduco vo ne, vate ca ye iyehNSE ndá ro che numacuahn vedeyudo conahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndo diyahn ye

² Chihno an ro me ne, quenda Dihvo vo Pedro man, Jacobo man, Juan man, cuahn ye nduco vih ama tingüete. Min ndo diyahn ye nan ihyan chahn.

³ Tino yahn ye ne, ama ndo cua nduhca ihve, nde tuno diyahn ro. Nde ama ihyan

renan che vate ye muhn iyehñse cuh ne, hua co din ye che tihca ndo cua.

⁴ A denan chihnde ro Elías nduco Moisés, ne ndihchero ihyan chahn che rente ye nduco Dihvo vo.

⁵ Tuhme rahn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Ihyan ricuahn yáhn, ama ndahca che chenun vo muhn. Dendah nuhn ino vache vah. Ama nan che cuhnde ne, tama nan che cuhnde Moisés, ne tama nan che cuhnde Elías.

⁶ Tihca rahn ye, te ama dihya ihyan chahn chi, nde hua rentaquinno ye deh che cahma ye.

⁷ Ura min chiya ama man, quendihco nan che chenun ihyan chahn. Van man me ne, chenun ama ndudo che rahn tuhca:

—Sahnguh che Dayá. Yahnó sahn. Che cahma se ne, chemin che codinahn nchuhn.

⁸ A denan cuahn che ndihchero ihyan chahn ne, ametah duhva. A deman Dihvo vo nti ye.

⁹ Ura che cuenchan ihyan chahn cuete me ne, rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Hua cahma nchuhn nduco nde ama ihyan yahn vederihno che ndihchero ne nde nda ro che u che rinducó nducoyaca ihyan ntuché van tenahn.

¹⁰ Dinahn ihyan chahn che rahn Dihvo vo, chahtenun ino ye vederihno min, ne returune vih ye:

—¿Dehra conahn ndudo che tihca rahn ye che ntuche ye van tenahn ne?

¹¹ Numanahn che chenun yune ca ye ne, tumerune ye Dihvo vo:

—¿Deh cuande che rahn sahn devano ley che dirun Moisés che Elías va che chi ye menan ne?

¹² Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye:

—Cuaco te va che chi Elías menan, ne ndahco cade ye nducuahn. Ate, za renahn ne nduhca che ndirun yáhn nan Ndudo yahn Dendiohs?, te a ndirun te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che chuhríhn man, va che ndahchenan ihyan u man.

¹³ Ate rahn ri nchuhn te a nda Elías, ne din tan ihyan nduco ye nduhca che a ndirun yahn ye nan Ndudo yahn Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndetendah ye vaco chihnga che quenun ama sahn dihn

¹⁴ Cuahn che nta Dihvo vo nan che chenun ihyan apóstol chenahn ne, ndihchero ye che ama ndito ihyan. Sahn devano ley che dirun Moisés ne, rahteruhn chende se nduco ihyan apóstol.

¹⁵ Ndetahno che ndihchero ihyan che chenun ye min Dihvo vo ne, cuahn ino nducoyaca ye, ne aderano ye chahn ye necah ye Dendiohs ihyan.

¹⁶ Tumerune Dihvo vo ihyan apóstol chahn:

—¿Deh cuande che rahteruhn chende sahn sih nduco nchuhn ne?

¹⁷ Tuhme chenda mendahn ama ihyan che quenun ye van ihyan chahn, ne rahn ye ri ye Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn yáhn, hua te u ne, nda ndevah, te rahco te muhn quenun ne. Nda sahn dayá che quenun ama vaco chihnga sahn, nedin che ndi lihme se.

¹⁸ Adecotino che rinuhn yahn se ne, redin vaco chihnga me che rendava se. Riche yan chende se man, reh dihyon se man, ri cheche se man. U ne, chica ihyan apóstol yahn ne che ndetendah ye vaco chihnga me sahn, ate hua chi ndetendah ye.

¹⁹ Tuhme rahn Dihvo vo:

—¿Ama rendedecadinó cava nchuhn! ¿Dehco che hua ritahno ne? ¿Ticuahn cahcoman ne vedenine yahn ne, co ne ihyan? Cuahn ne nguan ne sahn.

²⁰ Tuhme chehua ihyan chahn sahn dihn me, ne cuahn che checadino vaco chihnga me che a ihyan min che Dihvo vo Jesucristo ne, din che nuhn yahn sahn dihn me, ne chendava se. Racondihte yahn se man, riche yan chende se man.

²¹ Tumerune Dihvo vo chida se:

—¿A rahn che tihca ri yahn se ne?

Ndahconan chida se, ne rahn ye:

—Nde ro che lihn se.

²² Ama ndeh yune redin vaco chihnga me che rendahnun se vacoyahn man, van nune man, che nahn cahno sahn. Ate ndete che co ndetendah ne vaco chihnga me sahn ne, conan yahino ne nuhn, cuinan ne nuhn.

²³ Rahn Dihvo vo ri ye chida sahn dihn me:

—Ndete che ritehne ne, adecodehno che caque ne, conahn.

²⁴ Ndetahno rahn chida sahn dihn me numa dito ye:

—Ritahnó. Ate cuenan ne u cava che tahque ndah cotahnó.

²⁵ Ndiichero Dihvo vo che ama ridama ihyan, ne numacuahn vedeyudo chihquention ye vaco chihnga me, ne rahn ye:

—Vaco chihnga che redin che nde lihme nde chato sahn dihn tih, rihquention di che ndiquendah, cahcoman sahn. Ametah ndaconen conda sahn.

²⁶ Tuhme cah vaco chihnga me, din che ama chih dihca sahn dihn me, ndiquendah sahn. Chih tahn sahn dihn me, quendite dihn se, ne ama yahn ihyan rahn ye che a chih se.

²⁷ Ate chetah Dihvo vo tah se, ndedecuan ye sahn, ne chandi se.

²⁸ Chihno min ne, conahn Dihvo vo, ne cuahn che a ndonda ye vah ne, tumerune ihyan apóstol chahn ihyan devavíh, ne rahn ye:

—¿Deh cuande che hua chi ndetendah nuhn vaco chihnga me ne?

²⁹ Rañh Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Çava che ndetendah vo vaco chihnga chemin chan ne, nahn che covah vo man, cuahte vo yahte man.

Rañh Dihvo vo Jesucristo tamayune te va che çahno se ihyan

³⁰ Chihno min ne, chica ihyan chahn min cuahn ye. Chuh ye estado yahn Galilea, ate hua nahn Dihvo vo che cadino nde ama ihyan,

³¹ te ricuahn ye ihyan apóstol yahn ye. Rañh ye ri ye ihyan chahn:

—U che rinducó nducoyaça ihyan ne, din se preso u, ne çahno se u. Ate cuihno ino ro ne, ntuché van tenahn.

³² Hua chenahn ihyan chahn ndudo che tihça rañh Dihvo vo, ne vahino ye tumerune ye ihyan deh conahn.

Nahn codevano ihyan apóstol cha ye che tahque conan ye

³³ Cuahn che nda ihyan chahn yan Capernaum ne, ndonda ye vah. Tuhme tumerune Dihvo vo ihyan apóstol chahn, ne rañh ye:

—¿Deh che ama rente nchuhn yune ura che cochí vo ne?

³⁴ Ate hua ndahconan ihyan chahn yahn ye, te rente ye nduco vih cha ye che tahque conan ye.

³⁵ Tuhme chihnde Dihvo vo, ne cah ye nduh che ndichio ihyan chahn nan ye, ne rañh ye:

—Adecoduhno nchuhn che nahn conan ne ne, va che ndahco ndiya man ne nchuhn, co ne anduhneça deçaça yahn combiero yahn ne.

³⁶ Tuhme cah ye ama lihn, chihno ye mendahn. Chetah ye lihn me quenuhn ye, ne rañh ye ri ye ihyan chahn:

³⁷ —Adecoduhno ihyan che renevahne-cun ye ihyan yahn che necun ye nduhça cheçaça ye tuhchan ne, a u renevahne-cun ye. Me ihyan che renevahne-cun ye u ne, ihyan che dechuh ye u renevahne-cun ye.

Ihyan che hua tan ye nduco vo ne, rinan ye uvo

³⁸ Chihno min ne, rañh Juan ri ye Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn yahn, ndihchero nuhn ama ihyan che rentiyon yan ye ndih, ne nduco tihça rendetendah ye vaco chihnga. Ate hua çah yune nuhn che quendi ye, te hua nduco ye uvo.

³⁹ Rañh Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Hua çahca tan nchuhn che tihça redin ye, te nde ama ihyan che redin ye vederihno nduco vederihquentiyon yahn, hua chihnga rañh ye yahn.

⁴⁰ Tihça, te ihyan che hua tan ye nduco vo ne, rinan ye uvo.

⁴¹ Adecoduhno ihyan che te ye andahre ama vaso nune, cuh ne yahn che rinduco ne u ne, cuço rañh rí nchuhn te ndahco menun Dendiohs yahn ye.

Çahnda yahn ihyan che rahtendihco ye nunde

⁴² Adecoduhno ihyan che tihyon yune ye ama ihyan yahn che necun ye nduhça cheçaça ye tuhchan che condihco ye nunde ne, tahque ndahça çava ihyan min che dechiche ihyan ama tu yudo chahte dando ye, cuaçondahnun ye ihyan van nuniyahn.

⁴³ Ndete che renda yahn ne che cuah-tendihco ne nunde, ne nduco tah ne va che dinahn ne ne, tahque ndah che din ne cuande anduhneça ndete che a chihca yan ne tah ne, te tahque ndahça yahn ne che cuahtenan ne vahchetero andahre yuhche tah ne, yudomin ca che numa ne cuahtenan ne van ruchiyahn che riche cuahn dama.

⁴⁴ Min ne, hua rintoç cuahno yahn, nde hua rih ndah che reh te ihyan.

⁴⁵ Ndete che renda yahn ne che cuah-tendihco ne nunde, ne nduco çah ne va che dinahn ne ne, tahque ndah che din ne cuande anduhneça ndete che a chihca yan ne çah ne, te tahque ndahça yahn ne che cuahtenan ne vahchetero andahre yuhche çah ne, yudomin ca che numa ne cuahtenan ne van ruchiyahn che riche cuahn dama.

⁴⁶ Min ne, hua rintoç cuahno yahn, nde hua rih ndah che reh te ihyan.

⁴⁷ Ndete che ndutinan ne ndi che va che cuahtendihco ne nunde ne, codin ne cuande anduhneça ndete che a tico ne, te tahque ndahça yahn ne che cuahtenan ne vahchetero andahre metah ndutinan ne, yudomin ca che numa ne cuahtenan ne van ruchiyahn

⁴⁸ nan che hua rintoç cuahno yahn, nde hua rih ndah che reh te ihyan.

⁴⁹ Nducoyaça ihyan che ritahno ye u ne, va che chuhrihn ye çava che quendaç ndah ye, ne ndeva Dendiohs ihyan. Nducuahn vedino che reçaç ihyan Dendiohs ne, richihve ndete che dave chedave yahn ye.

⁵⁰ Ima ne ndah, ate ndete che necan dine yahn ne, ametah cochihve. A namin nchuhn, te nahn che runeçade ne man, nahn che ndahça cuahtenan ne nduco vih man.

10

Ndihco çade Dendiohs che hua tehche vih ihyan che nihnevaço ye

¹ Chica Dihvo vo yan Capernaum, ne cuahn ye cuahn estado yahn Judea, yahn

viche lãdo çah yahn ico Jordán, ne ndaconan ndo ðama ama yahn ihyan nan ye. Ricuahñ ye ihyan chahn nduhça che redin ye ro ro.

² Ama ro min ne, ndã ama o sahn fariseo, çava che tumarande se Dihvo vo. Tumerune se ihyan ndete che ndihquentiyon Dendiohs che co tehche ihyan ndãhta yahn ye.

³ Ndahconan ye yahn se, ne tumerune ye sahn:

—¿Deh rihquentiyon ley che dirun Moisés ne?

⁴ Ndahconan se, ne raññ se ri se ihyan:

—Nan ley che dirun Moisés ne, ndirun che nduco che dendah ihyan ama acta ne, co tehche ye ndãhta yahn ye.

⁵ Raññ Dihvo vo ri ye sahn:

—Tihça dirun ye yahn che duhtuno ihyan nchuhn.

⁶ Ate cuahn che dendah Dendiohs iyehñse ne, dendah ye chãññ man, ndãhta man,

⁷ ne chihquentiyon ye che va che çahcomañ ihyan chida ye man, chaco ye man, çava che conan cuma ye ndãhta yahn ye.

⁸ Nduco tihça ne, conan cuma vih ye anduhñeça ndete che ama no ye.

⁹ Chemin che cuahn che cahnevãco ihyan ne, anduhñeça ndete che din ðama Dendiohs ihyan, ne ndihquentiyon ye che hua tehche vih ye.

¹⁰ Cuahn che a ndondã Dihvo vo vah ne, tumerune ihyan apóstol deh conahn che raññ ye me.

¹¹ Raññ ye ri ye ihyan chahn:

—Adecoduhno ihyan che tehche ye ndãhta yahn ye, ne cahnevãco tun ye nduco tãma ndãhta ne, din duche yahn ye che nihnevãco ye.

¹² Adecoduhno ihyan ndãhta che tehche ye inçãññ ye, ne cahnevãco tun ye nduco tãma chãññ ne, namin din duche yahn ye che nihnevãco ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, rica ye Dendiohs che din yahino ye cheçahya

¹³ Ama yune ne, ndã ihyan, nda ye cheçahya yahn ye nan Dihvo vo çava che nahn tañ ye, ne çava ye Dendiohs çava. Ate ihyan apóstol ne, rañva ye nduco ihyan chahn.

¹⁴ Ndiñchero Dihvo vo che tihça redin ihyan apóstol chahn, ne chi yudo yahn ye, ne raññ ye:

—Çah yune nchuhn che chi cheçahya nan. Hua çãñdenun ne, te atenan ihyan che necun ye nduhça cheçahya chuhn, co nevahñecun ye che çahcantiyon Dendiohs ihyan.

¹⁵ Cuãco raññ rí nchuhn te adecoduhno ihyan che hua dinahn ye che rihquentiyon

Dendiohs nduhça che redinahn ama lihn ne, ihyan min ne, hua co conan ye nan che rihquentiyon Dendiohs.

¹⁶ Tuhme chetañ Dihvo vo cheçahya chahn, quenuhn ye. Nahn tañ ye, ne chica ye Dendiohs çava.

Ama sahn cuihca che hua chinduco se Dihvo vo Jesucristo

¹⁷ Cuahn che a quenun yune Dihvo vo cuahn ye ne, ndã ama se rano se. Chehñtíhya se nan ye, ne tumerune se ihyan:

—Ihyan Ricuahñ ndah, ¿deh va che ðin çava che conán vahchetero numacuahn ro ne?

¹⁸ Ndahconan ye, ne raññ ye ri ye sahn:

—¿Dehco che raññ che ndah u ne? Metah nde ama ihyan che ndah ye. Atenan Dendiohs, ihyan min che ndah ye.

¹⁹ A devene vederihquentiyon yahn ye: “Hua ðin duche yehn che nihñevaque. Hua cahne ihyan. Hua doque. Hua cahme ndudo cuahnde. Hua cahñcheh ihyan. Cuende va yavenañ chide man, yavenañ cheque man.”

²⁰ Raññ se ri se ihyan:

—Ihyan Ricuahñ, nde ro che lihn u ne, redinãññ nducuahn vederihquentiyon min.

²¹ Tuhme ndihchero Dihvo vo saññ numacuahn vedeyahino, ne raññ ye:

—Va tãma nan che va che ðin. Cuehn condihcne nducuahn che va yehn, ne cuinen ihyan chevãñ çava che conen vahchetero numacuahn ro. Tuhme cochi condoque u, andahre nahn yaññ ihyan di nan ama cruz.

²² Ate ama chi ran se che tihça raññ ye, yahn che ama cuihca se. Tahque ndah se ne, ca se yune yahn se conãññ se.

²³ Tuhme chaconan Dihvo vo ndihchero ye ihyan apóstol yahn ye, ne raññ ye:

—¿Ama vahche çava ihyan che nevahñecun ye vederihquentiyon yahn Dendiohs!

²⁴ Chahn ino ihyan apóstol chahn che tihça raññ Dihvo vo. Ate ndaconan raññ tun ye:

—Dayá, ðama vahche çava ihyan che yahino ye vedecuihca çava che nevahñecun ye vederihquentiyon yahn Dendiohs!

²⁵ Nde hua co nevahñecun ye.

²⁶ Ate nde tahque cuahn ino ihyan chahn che tihça raññ Dihvo vo, ne raññ ye van man ye nduco vih:

—Ndete che tihça ne, nde ama ihyan hua co ndevahn ye.

²⁷ Ndiñchero ye ihyan chahn, ne raññ ye:

—Che lãdo yahn ihyan ne, hua co. Ate che lãdo yahn Dendiohs ne, co, te Dendiohs ne, rí redin ye nducuahn.

²⁸ Tuhme tumerune Pedro:

—¿Taca co yahn nuhn tuhme ne? Chihcomañ nuhn nducuahñ yahn nuhn, ne chinduco nuhn ndih.

²⁹ Ndahconan Dihvo vo, ne raññ ye ri ye ihyan:

—Cuaco raññ rí nchuhn te vate ihyan che a chihcomañ ye dehtenduh yahn ye cava u nduco ndudo ndah yahn Dendiohs. A chihcomañ ye vaco ye man, dihno ye man, cahve ye man, chida ye man, chaco ye man, ihyan ndahta yahn ye man, daya ye man, yahn yahn ye man.

³⁰ Man ro cuh ne, ntaca ihyan chahn ama ciento queri ama che chihcomañ ye. Andahre che vaco ye man, dihno ye man, cahve ye man, chaco ye man, daya ye man, yahn yahn ye man. Rechuhrihn ye, ate adiva ne, conan ye vahchetero numacuahn ro.

³¹ Ate nda ro che cuhnde cade yahn nducoyaca ihyan ne, ama yahn ihyan che rivahn che quendañ ndah ye ne, hua quendañ ndah ye, ne ihyan che nde hua ro che quendañ ndah ye ne, quendañ ndah ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, raññ ye tama yune te va che cañno se ihyan

³² Quendi Dihvo vo cuahn ye yan Jerusalén, ne ndahnñan ye yahn ihyan apóstol yahn ye. Namin cuahn ama yahn ihyan cuahn vedame ye. Ihyan apóstol ne, ama cuahn ino ye che cuahn Dihvo vo yan Jerusalén nan che cañnda yahn ye, ne ihyan chenahn ne, ama vahino ye. Tuhme quenda Dihvo ihyan apóstol chahn ama lado, ne cah cuande ye ihyan nducuahñ che va che cuahno co ye.

³³ Raññ ye:

—Condiñche nchuhn. Uvo ne, a chenun yuno vo cuahn vo yan Jerusalén. U che rinduco nducoyaca ihyan ne, necañ saññ nunde u tañ chidocuyan ndinan man, saññ devano ley che dirun Moisés man. Saññ chahn ne, cañco cade se che cañno se u, ne ndaco se u tañ saññ tama nación

³⁴ Che din duche yahn se u man, cañnan dan se u man, cuahn se u man, nde cañno se u man. Ate cuihno ino ro ne, ntuché van tenahn.

Jacobo nduco Juan ne, rica ye nan che cuahte ye

³⁵ Tuhme nda nduh che o daya Zebedeo, Jacobo nduco Juan, ne raññ ye ri ye Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, rica nuhn ama favor ndih.

³⁶ Tumerune Dihvo vo:

—¿Deh nahn nchuhn ne?

³⁷ Ndahconan ihyan chahn, ne raññ ye:

—Cuahn che cuhnde ne cañcantiyon ne ne, te yune ne che cuhnde ama cha nuhn

lado tañ cuaco ne, ne tama cha nuhn ne, lado tañ cueh ne.

³⁸ Ate raññ Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Nde hua devano nchuhn deh che rica ne. ¿A cocha ne chuhrihn ne nduhca che va che chuhrihn ne? ¿A cocha ne che cañno se nchuhn nduhca che va che cañno se u ne?

³⁹ Ndahconan ihyan chahn, ne raññ ye:

—Taca hua. Cocha nuhn.

Tuhme raññ Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuaco te chuhrihn nchuhn nduhca che chuhrihn. Namin cañno se nchuhn nduhca che cañno se u.

⁴⁰ Ate che cuahte ihyan lado tañ cuaco man, lado tañ cueh man ne, ndiyu u che cañcantiyón, te Dendiohs che cañcantiyon ye.

⁴¹ Checadino ihyan apóstol chenahn chahn, ne chi tañ ye nduco Jacobo man, Juan man.

⁴² Ate nedin dama Dihvo vo nducoyaca ihyan chahn nan ye, ne raññ ye ri ye ihyan:

—Nchuhn ne, a devano ne te ihyan che rihquentiyon ye nducuahñ nación ne, ama yudo rihquentiyon ye, ne saññ che rinan se ihyan ne, rendinun rendinañno se ihyan yahn ye.

⁴³⁻⁴⁴ Ate hua co tiñca van nchuhn. Tahque ndah ne, duh ihyan che nahn conan ye van nchuhn ne, co ye nduhca ama saññ decañya yahn ne.

⁴⁵ Tiñca, te nde u che rinduco nducoyaca ihyan ne, hua nda cava che din decañya yahn ihyan. Tahque ndah ne, cava che conan man ihyan, nde cañco mendahn u, cóh, cava che ndedevahn ama yahn ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che chi ro nan Bartimeo

⁴⁶ Nda Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye yan Jericó. Cuahn che ndaca ye min ne, ama yahn ihyan nduco ye ihyan. Chihto yune ne, va ama saññ nan ve che duche se Bartimeo, daya Timeo. Min va se rica se che din ihyan vedevahino nduco se.

⁴⁷ Cuahn che chihnevan se che a cochi nino Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chihna ye yan Nazaret ne, canañ rica se favor ihyan, ne raññ se numa dito se:

—Jesús, Daya David, ¡cuenan vahino ne u!

⁴⁸ Ama yahn ihyan raññ ye ri ye saññ che cuhnde dihn chende se. Ate nde tahque yudo nan ca se raññ se:

—Daya David, ¡cuenan vahino ne u!

⁴⁹ Chan Dihvo vo, ne raññ ye:

—Cuahn nchuhn chehua ne saññ.

Chahn ihyan, ne raññ ye nduco se:

—Dehve raque. Cuenequen, te rah ye di.

⁵⁰ Tuhme chi se ama lado tino che rendiche se, ne necuan se aderano se cuahn se nan Dihvo vo.

⁵¹ Tumerune ye saññ:

—¿Deh nehn che dín ndoque ne?
 Ndahconan se yahn ye:
 —Ihyan Ricuahñ, náhn che din ne che co ro ñan.
⁵² Tuhme ñahn ye ri ye ñahn:
 —Co ñahn. Nducote chitehne ne, a ndoyehn.
 Ndetahño chi ro ñan se, ne cuahn se nduco Dihvo vo cuahn ñan che cuahn ye.

11

Dihvo vo Jesucristo ne, ndá ye ñan Jerusalén

¹ Cuahn che cuahn nino Dihvo vo ñan Jerusalén, chihto ñan Betfagé nduco ñan Betania ñan Cuete Olivo ne, tahve ye o ihyan apóstol yahn ye,

² ne ñahn ye ri ye ihyan:
 —Cuahn nchuhn ñan lihn çah. Min ñan che condá ne ne, ntáça ne ama burro lihn che nchiche te, che nde ama ihyan ametah condudo ye ite. Cuentáhte ne ite, quenda ne ite muhn.

³ Ndete che va duh che tumerune nchuhn: “¿Dehco che tihçá redin nchuhn ne?”, cuendahconan ne yahn ye: “Hua te Dihve nuhn ne, ñahn ye ite. Ate ndetahño ndedechuh ye ite.”

⁴ Cuahn ihyan chahn, ne ntáça ye burro me. Nchiche te chihto yune, nino ama chendevah, ne ntáhte ye ite.

⁵ Min vatendi ama o se, ne ñahn se ri se ihyan chahn:

—¿Deh din nchuhn burro tih, rentáhte ne ite ne?

⁶ Ndahconan ye yahn se nduhçá che çah cuande Dihvo vo ihyan, ne çah yune se che conahn ye.

⁷ Quenda ihyan chahn burro me ñan Dihvo vo. Tihde ye tino yahn ye dame te, ne quendudo Dihvo vo ite.

⁸ Ama yahn ihyan ntáç ye tino yahn ye, chehntáve ye yune ñan che chuh Dihvo vo. Ihyan chenhahn ne, chihça ye yata cue, ne chehntáve ye numa yune.

⁹ Nducoyáça ihyan, ihyan che ndahñan ye ñan, ihyan che chenan ive ye ñan ne, ama rah yeno ye, ne ñahn ye:

—¡Ndeva vo yavenañ Dihvo vo Dendiohs!
 ¡Ndeva vo yavenañ ihyan cuh che dechuh ye ihyan!

¹⁰ ¡Ama ndah ro yuhn vo, te cochi ye quenacuma ye vederihquentiyon yahn ihyan ndico yuhn vo David! ¡Ndeva vo yavenañ Dendiohs che va ye vahchetero!

¹¹ Cuahn che ndá Dihvo vo ñan Jerusalén ne, chendá ye chete yáço chahte, ndihchero ye nducuahn che va min. Nducote a chi chino ne, ndaconan ye ñan Betania nduco nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, din dine ye ama yahn higo

¹² Tama ro me ura che chica Dihvo vo ñan Betania ne, chi cuico ye.

¹³ Chinan ye ama yahn higo che chenan yata yahn, ne cuahn ye ndihchero ye ndete che chenan ndute yahn. Ate demañ yata yahn chenan. Ametah ndute yahn, te hua ro yahn.

¹⁴ Tuhme din dine ye yahn higo me, ne ñahn ye:

—Ametah ndaconan co ndute yehn, cheh ihyan.

Chihnevan ihyan apóstol che tihçá ñahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndetendá vah ye ihyan che rendihcue ye chete yáço

¹⁵ Ndá ihyan chahn ñan Jerusalén, ne cuahn che chendá Dihvo vo chete yáço ne, ndetendá vah ye ihyan che rendihcue ye ñan, ihyan che ra ye ñan, chenun ye chete yáço me. Chi muhn chi min ye mesa yahn ñahn che rendevahcorun se tume ñan, silla yahn ñahn che rendihcue se icui ñan,

¹⁶ ne ametah çah yune ye che chendá nde ama ihyan chete yáço me che nda ye dehtenduh.

¹⁷ Ñahn ye ri ye ihyan che chenun ye min:

—A ndirun ñan Ndudo yahn Dendiohs tuhçá: “Yáço yáhn ne, çava che covah ihyan nducuahn nación.” Ate nchuhn ne, nedin ne anduhneçá vah ñan che rendo ñama ñahn duco.

¹⁸ Chihnevan chidocuyan ndinan ñan, ñahn devano ley che dirun Moisés ñan, ne rinuhn ino se taça din se che çahno se Dihvo vo, te vah se ihyan ñan yahn che nducoyáça ye rihcovan ye che ricuahñ Dihvo vo.

¹⁹ Cuahn che chi man me ne, ndáça Dihvo vo min, conahn ye.

Tih yahn higo me

²⁰ Chi dave tama ro me, ura che a chenun yune ye ne, ndihchero ye che a nihno ntih yahn higo me.

²¹ Tuhme necahco Pedro, ne ñahn ye ri ye Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahñ, condihche ne yahn higo che din dine ne me ne, a ntih.

²² Ndahconan Dihvo vo, ne ñahn ye ri ye ihyan chahn:

—Ñahn che cotahno nchuhn Dendiohs.

²³ Cuáço ñahn rí nchuhn te adecoduhno ihyan che çahma ye co ye ico çah che çahn condahñun ñan nuniyáhn, ndete che hua o ndedecadino ye ñan, cotahno ye che conahn nduhçá che ñahn ye ñan ne, va che conahn.

²⁴ Chemin che ñahn rí nchuhn te nducuahn che çaca ne ura che covah ne ne, cuihco ne chedave yahn ne Dendiohs, ne dinahn ye.

²⁵⁻²⁶ Cuahn che covah nchuhn, ndete che vate ihyan che nedin tan ye nduco ne ne, cuenchahco ne yahn ye, cava che Chida ne che va ye vahchetero ne, nchahco ye nunde yahn ne. Ate ndete che hua nchahco nchuhn yahn ihyan ne, Dendiohs hua nchahco ye yahn ne.

Sahn ndinan ne, nahn cadino se duh cah vederihquentiyon che quenan cuma Dihvo vo Jesucristo

²⁷ Cuahn che nda ihyan chahn yan Jerusalen ne, cuahn Dihvo vo yaco. Ura che quenun ye min ne, chahn nda chidocuyan ndinan man, sahn intiyahon man, sahn devano ley che dirun Moisés man,

²⁸ ne tumerune se ihyan:

¿Deh vederihquentiyon quenan come ne? ¿Duh chihquentiyon di che tihca redin ne?

²⁹ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn chahn:

Namin u ne, va ama nan che tumerune nchuhn. Cuendahconan ne yahn, tuhme co nchuhn deh vederihquentiyon quenan cuma che tihca redin:

³⁰ ¿A Dendiohs dechuh ye Juan che chehdenune ye ihyan, o che nahn man ye ne? Cuendahconan nchuhn yahn.

³¹ Tuhme canan rente se van man se nduco vih:

Ndete che cahmo vo che Dendiohs dechuh ye Juan ne, cahma se co se uvo: “¿Dehco che hua chitahno nchuhn tuhme ne?”

³² Ate, ¿a cahmo vo che ndiyu Dendiohs dechuh ye ihyan ne?

Hua chihquino se rahn se tihca, te vah se ihyan yan yahn che nducoyaca ye ritahno ye che Dendiohs dechuh ye Juan.

³³ Chemin che rahn se ri se Dihvo vo:

—Hua devano nuhn.

Tuhme rahn ye ri ye sahn:

—Namin u ne, hua co nchuhn deh vederihquentiyon quenan cuma che tihca redin.

12

Ejemplo yahn sahn redin ntiyon che duh-tuno ihyan se

¹ Quendi Dihvo vo, ne nte ye ama ejemplo, chihnevan sahn chahn. Rahn ye:

—Ama ihyan ne, chihche ye dihyo uva nan yahn yahn ye, ne dendah ye chan yahn man, dendah ye ama tanque nan che culno ye nune yahn uva me man, chahto ye ama chete yaco cava che din ye cudado chendata me man.

—Ndaco ye ntiyon me tah ama o sahn che din se ntiyon nduco cava che necahn man se nduco ye. Tuhme chica ye min, cuahn yahn ye.

² Cuahn che a rine ndute me ne, dechuh ye ama sahn decahya yahn ye cava che caça

se sahn chahn man va che va che co yahn ye.

³ Ate chetah sahn chahn sahn, chahn se sahn, ne ndedechuh se sahn diya tah se.

⁴ Dechuh ye tama se, ate chihya sahn chahn sahn, cah se tu sahn, nuhn yah se tin se.

⁵ Dechuh ye tama se, ne chihno sahn chahn sahn. Adiva ne, yahn se dechuh ye. Ama o se ne, chahn sahn chahn sahn, ne tama te o se ne, chihno sahn chahn sahn.

⁶ Chihno min ne, ametah duhva che dechuh ye, atenan ama sahn daya ye che ama yahino ye sahn. Dechuh ye sahn, rahco ye che nevahnecon sahn chahn sahn.

⁷ Ate cuahn che nda se min ne, rahn sahn chahn van man se nduco vih: “Sahn tih che nuhnde tah se ntiyon cuh. Cahno vo sahn, ne co yuhn vo.”

⁸ Tuhme chetah sahn chahn sahn, chihno se sahn, ne chacondah se sahn cuahn chihito me.

⁹ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn ndinan chahn:

—A devano nchuhn te ihyan che dihve ntiyon me ne, hua nchahco ye yahn sahn chahn. Nda ye ne, dechuihno ye sahn, ne cah ye yahn me tama te o se, din se ntiyon nduco.

¹⁰ Quendi Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn chahn:

—A ndero ndi che hua renahn nchuhn Ndudo yahn Dendiohs che ndirun tuhca: Tu che chacondah sahn vicherahto ne, chemin che nde tahque chichihve.

¹¹ Dihvo vo Dendiohs chihquentiyon ye chemin, ne ama ndahca che tihca din ye.

¹² Chenahn sahn chahn che a yahn se che nte Dihvo vo ejemplo me, ne nahn din se preso ihyan. Ate hua chihquino se, te vah se ihyan yan. Tahque ndah chihcoman se ihyan, conahn se.

Sahn fariseo ne, tumerune se Dihvo vo Jesucristo yahn tume cade iyo

¹³ Adiva dechuh chidocuyan ndinan chahn ama o sahn fariseo nduco ama o sahn partido yahn Herodes cava che tumarande se Dihvo vo, ne caça nunde se yahn ye.

¹⁴ Nda sahn chahn nan ye, ne rahn se ri se ihyan:

—Ihyan Ricuahn, devano nuhn che ndih ne, cuaco rahn ne, te dama no rendihche ne nducoyaca ihyan man, numa cuaco ricuahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs man. Cahma ne co ne nuhn: ¿A rihquentiyon Dendiohs che nedihvo vo tume cade iyo yahn César, o hua ne?

¹⁵ Devano Dihvo vo te o nan o chende sahn chahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—¿Dehco che retumarande nchuhn u ne? Te ne ama tume, ndihcheró.

¹⁶ Čah se ama tume, ndihchero ye. Tuhme tumerune ye sahn:

—¿Duh ihyan yavenan ye che quenan nan tume cuh man, duh ihyan che quenan che duche ye man ne?

Ndahconan se, ne rañh se ri se ihyan.

—Yahn César.

¹⁷ Tuhme rañh Dihvo vo ri ye sahn:

—Ča che rihquentiyon César ne, codihnahn nchuhn. Ča che rihquentiyon Dendiohs ne, namin codihnahn ne.

Ama cuahn ino sahn chahn yahn ndudo che tuhca ndahconan ye.

Sahn saduceo ne, tumerune se Dihvo vo Jesucristo yahn che ntuche tenahn

¹⁸ Sahn saduceo ne, hua ritahno se che va che ntuche tenahn. Ama yune ne, nda ama o se nan Dihvo vo, ne rañh se ri se ihyan:

¹⁹ —Ihyan Ricuahn, nan ley che dirun Moisés ne, rihquentiyon te ndete che coh inčahn ama ndahta che hua vate daya se ne, va che cahnevaco diho se nduco te čava che ndača daya se nduco te, ne nduco tihca hua cuihno ndača yahn diho se.

²⁰ Ama yune ne, chahte ndache se che diho se vih. Sahn che menan ne, chihnevaco se nduco ama tañh. Até chih se, ne hua chihco se nde ama daya se.

²¹ Chihnevaco tama diho se nduco te, ne cuahn che chih se ne, namin hua chihco se nde ama daya se. Atihnoca chahno chi tama se.

²² Nduh che ndache sahn chahn chihnevaco se nduco te, ate chih nducoyača se. Nde ama se hua chihco se daya se. Nan che chihnonan yahn ne, namin chih tañh min.

²³ Nda ro che ntuche tenahn ne, nducote nduh che ndache sahn chahn chihnevaco se nduco te ne, čcha se che inčahn te ne?

²⁴ Ndahconan Dihvo vo, ne rañh ye ri ye sahn:

—Nchuhn ne, nde hua devano ne Ndudo yahn Dendiohs man, vederihquentiyon yahn ye man, ne chemin che hua cuaco che ricuahn ne.

²⁵ Cuedevano ne te cuahn che ntuche tenahn ne, metah cahnevaco ye, nde metah decahnevaco ye ihyan yahn ye, te co ye nduhca angel che vate ye vahchetero.

²⁶ Me yahn che va che ntuche tenahn ne, anduhneca ndete che metah ndihchenan nchuhn che dirun Moisés yahn ro min cuahn che quenun Dendiohs chihto yahn lihn che riche, ne rañh ye ri ye ihyan: “U che Dendiohs yahn Abraham man, Isaac man, Jacob man.”

²⁷ Dendiohs ne, Dendiohs yahn nducoyača ihyan, ihyan che vate ye iyehñse man, ihyan che a ndača ye muhn man. Hua

cuaco che ama yune rihnonan yahn ihyan cuahn che rih ye nduhca che rañhco nchuhn.

Vederihquentiyon yahn Dendiohs che tahque menan vihca

²⁸ Nduco ama sahn devano ley che dirun Moisés quenun se min rihnevan se, ne tumacadino se che ndačha ndahconan Dihvo vo yahn sahn chahn. Chahn nda se nan ye, ne tumerune se ihyan:

—Čcha vederihqueniyon yahn Dendiohs che tahque menan vihca ne?

²⁹ Ndahconan ye yahn se, ne rañh ye:

—Vederihquentiyon yahn Dendiohs che tahque menan vihca ne, tuhca: “Nchuhn ihyan naciön yahn Israel, cuihnevan ne. Va ama no Dendiohs, ihyan min che Dihvo vo.

³⁰ Codin yahino nchuhn ihyan numacuahn chedave yahn ne man, numa ino ne man, numacuahn vederendedecadino yahn ne man, numacuahn fuerza yahn ne man.”

³¹ Va tama vederihquentiyon yahn ye che a nahn dama: “Codin yahino nchuhn nducoyača ihyan nduhca che yahino man ne nchuhn.” A vederihquentiyon che tuhchan che tahque menan vihca van nducuahn.

³² Tuhme rañh sahn min ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, ama ndačha rañh ne. Cuaco rañh ne te va ama no Dendiohs. Ametah tama ye nduhca ihyan min.

³³ Me che numacuahn chedave yuhn vo man, numacuahn vederendedecadino yuhn vo man, numacuahn fuerza yuhn vo man, din yahino vo Dendiohs man, din yahino vo nducoyača ihyan nduhca che yahino man vo uvo man ne, tahque rigonun chihve che co nducuahn vedino che recah vo man, che rihquiyahn vo man.

³⁴ Checardino Dihvo vo che numacuahn vededevano ndahconan sahn min, ne rañh ye ri ye sahn:

—Ametah yahn renda che cahcantiyon Dendiohs di.

Nduco ndudo che ndahconan Dihvo vo ne, nde ama ihyan ametah chihquino ye tumerune ca ye ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, Daya Dendiohs ihyan

³⁵ Ura che ricuahn Dihvo vo chete yaco ne, rañh ye:

—Ihyan che a va čade che dechuh Dendiohs ihyan, ndedevahn ye ihyan iyehñse ne, čdehco che rañh sahn devano ley che dirun Moisés te daya David ihyan ne?

³⁶ Din Vaco Dendiohs che dirun man David tuhca:

Rañh Dihvé Dendiohs ri ye Dihvé:

“Cuihnde muhn lado tañ cuaco

numanahn che ndahco ndiyá ihyan che hua ri rendihche ye di, nevahnecon ye di.”

³⁷ Ihyan che a va çade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehñse ne, nducote dirun man David che Dihve ye ihyan ne, çtaça che ðaya ye ihyan tuhme ne?

Ama yahn ihyan chenun ye min, ne ama yeno ye rihnevan ye che ricuahn Dihvo vo.

Dihvo vo Jesucristo ne, rentihyon yan ye nunde yahn sahn devano ley che dirun Moisés

³⁸ Quendi Dihvo vo ricuahn ye, ne rahn ye nduco ihyan:

—Cuihco nchuhn cuðado, ne hua ðama co ne nduco sahn devano ley che dirun Moisés, sahn chahn che vatechica se chenun se cahteca chahno se. Ama renan ino se che nevahnecon ihyan sahn, necahe ye Dendiohs sahn cuahn ndihve.

³⁹ Chete yaço ne, renan ino se cuahte se nan che rahte ihyan ndinan. Nan vihco ne, renan ino se cuahte se nan che tahque ndeva ihyan yavenan se.

⁴⁰ Rehnevi se dehtenduh yahn ndahta vah, ne çava che hua cuhnde ro vede idihya yahn se ne, ama rahn revah se, redin çá se che ndah ihyan se. Sahn chahn ne, tahque chahte castigo din Dendiohs sahn.

Vedino yahn ama ndahta vah

⁴¹ Ama yune ne, va Dihvo vo chete yaço, nino nan va yave yahn tume vedino, ne ndihchero ye che renda ihyan, rih ye tume chete. Ama yahn ihyan cuihca ne, ama ndeh tume rih ye chete.

⁴² Ura min ndá ama ndahta vah, ne chih ye o tume çahya che ama doh chihve.

⁴³ Tuhme cah Dihvo vo ihyan apóstol yahn ye, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuço ráhn rí nchuhn te ndahta vah çah ne, tahque rignon chihve vedino yahn ye nan Dendiohs che co vedino yahn ihyan chenahn sih.

⁴⁴ Nducoyaça ihyan sih ne, chih ye che ngava yahn ye. Ate ndahta çah ne, van vedechevah yahn ye ne, chih ye nducuahn che va yahn ye. Nde che va che toh ye ne, chih ye.

13

Dihvo vo Jesucristo ne, rahn ye te va che ndora yaço yahn yan Jerusalén

¹ Cuahn che ndiquendahe Dihvo vo chete yaço chahte me ne, rahn ama cha ihyan apóstol ri ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, condihche ne tah. ¡Ama ndahca yaço man, tu che ndahto man!

² Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—¿A rahn ine che ama ndahça yaço? Ráhn rí di te va che ndora, nde o tu che ndahto vih ne, hua cotave.

Dehtenduh che va che co cuahn che a cochi nino che nto iyehñse

³ Tah cuahn adiva ne, cuahn ihyan chahn Cuete Olivo nan che rendihche cuço yaço chahte me. Numanahn che va Dihvo vo ne, chahn ndá Pedro man, Jacobo man, Juan man, Andrés man, ne tumerune ye ihyan:

⁴ —¿Ticuahn conahn che rahn ne ri ne nuhn yahn yaço me ne? ¿Deh va che co ro cuahn che a cochi nino che conahn ne?

⁵ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye:

—Cuihco nchuhn cuðado che hua cah-ncheh nde ama ihyan nchuhn,

⁶ te ndá ama yahn se, cahñcheh se ihyan, din çá se che a vederihquentiyon yahn chenun cuma se. Çahma queri ama se te a sahn chahn che a va çade che dechuh Dendiohs, ndedevahn se ihyan iyehñse, ne ama yahn ihyan cahñcheh se.

⁷ Cuahn che cahnevan nchuhn che rente ihyan che cuanan çanda man, che a va çanda man ne, hua dihya ne co, te a tihça va che co. Ate che nto iyehñse ne, condah ca.

⁸ Ihyan ama nación ne, cuahtechuma ye nduco ihyan tama nación man, a muhn a min necuan çanda man, nuhn yahn çahnguh cuahngah man, cuhnde cuico man. Ate vedeyah chemin chan ne, cade cuanan.

⁹ Cuihco nchuhn cuðado, te necah ihyan nchuhn tah intiyañ, cuih nunde ye yahn ne man, cuahn ye nchuhn chete yaço man. Va che quenda ihyan nchuhn nan gobernador man, rey man, yahn che rahndudo ne ndudo yahn. Min va che çahma ne nduhça che ritahno ne u.

¹⁰ Ate numanahn che ametah nto iyehñse ne, va che conan cuahndudo ihyan ndudo ndah yahn Dendiohs numachahte iyehñse.

¹¹ Me cuahn che necah ihyan nchuhn tah intiyañ, cuih nunde ye yahn ne ne, hua ndedecadino ne taça çahma ne, te a Vaco Dendiohs te ndudo che çahma ne. Ndiyu van vededevano yahn man ne quendahe che çahma ne.

¹² Ndá ro min ne, ama din tan ihyan nduco vih. Nahn ye ne, çaca ye che çahno se dihno ye, nahn ye ne, çaca ye che çahno se ðaya ye, nahn ye ne, çaca ye che çahno se indihthe yahn ye.

¹³ Nducoyaça ihyan ndihche tan ye nchuhn yahn che ritahno ne u, ate ndete che cocha ne nducuahn vedeyah chemin chan ne, ndevahn ne.

¹⁴ Dirun ihyan profeta Daniel yahn ama nan che ama chihnga man, che redetohnan man. Cuahn che ndihchero nchuhn che a nti nan che hua redin yahn che cuandi ne, tahque ndah che cuano ihyan che vate ye estaço yahn Judea, cuahtenun ndeh ye van icoyahn. (Ndahça che conahn tin ihyan

cuahn che ndihchenan ye nan Ndudo yahn Dendiohs nan che rahn yahn chemin).

¹⁵ Ro min ne, ihyan che vate ye tin vah yuto ne, ndetahno nchan ye çano ye. Hua redin yahn che condah ca ye chete vah, cotah ye dehtenduh yahn ye.

¹⁶ Me ihyan che chenun ye viyata ne, a min no çaca ye, te hua conun yahn ye che nahn ye viyan, quengua ye tino yahn ye.

¹⁷ ¡Chevah ihyan ndahta che chenun daya ye nda ro min man, ihyan ndahta che retave ye man!

¹⁸ Nahn che covah nchuhn, çaca ne Dendiohs çava che conan ye nchuhn, ne hua ro iche va che çano ne,

¹⁹ te ro min ne, ama yah cuahno ihyan che hua nahno ye nde ro che dendah Dendiohs iyejnse nde meniun.

²⁰ Ndete che cuahnecon Dendiohs che rahn cuhn de vedeyah min ne, nde ama ihyan hua ndevahn ye. Ate çava che hua chuhnan chuhrihn ihyan che tendahnun ye ne, a chihco çade ye che hua rahn cuhn de vedeyah min.

²¹ 'Nda ro min ne, ndete che çahma ihyan co ye nchuhn: "Condihchero ne. Muhn quenun ihyan min che a va çade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyejnse", o çahma ye: "Condihchero ne. Min quenun ye" ne, hua cotahno ne.

²² Va che nda ihyan che ndere çahma ye che a ihyan chahn che a va çade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyejnse. Namin va che nda ihyan che din ça ye che cuahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs. Din ihyan chahn vederihno çava che cah-ncheh ye, ndete che co ne, nde ihyan che a tendahnun Dendiohs.

²³ Cuihco nchuhn cudado. A riyahvé nchuhn numanahn che metah conahn çava che cuahteyan ne.

Daya Dendiohs ne, va che chi tun ye

²⁴ Cuahn che cuihno vedeyah chemin chan ne, co man iyejnse. Cuihno dave yahn yahn man, iyo man,

²⁵ cora iyon man, nuhn nducuahn che a nihnde çade nan ro man.

²⁶ Tuhme ndihchero nducoyaca ihyan che u che rinducó nducoyaca ihyan ne, ndá van man numacuahn vederihquentiyon chahte yahn.

²⁷ Dechúh ángel yahn numachahte iyejnse, nedín dama ye nducoyaca ihyan che a tendahnún.

²⁸ 'Cua cuande nchuhn nduhça che rineve yahn higo. Cuahn che reneçahno yan, rendo tu yata yahn ne, a devano ne te a cuanan ro ihno.

²⁹ Atihnoca cuahn che ndihchero nchuhn che a conahn nducuahn dehtenduh che a

rahn rí nchuhn, te nduco chemin codevano ne te a denan ndá.

³⁰ Cuaco rahn rí nchuhn te nde metah conan coh ihyan che vate ye man ro cuh ne, a conahn nducuahn.

³¹ Nan ro man, iyejnse man ne, va che cuihno. Ate ndudo yahn ne, hua chuh ya, te va che conahn nducuahn.

³² 'Ate hua duh devano deh ro man, deh ura man, che conahn. Nde ángel che vate ye vahchetero hua devano ye. Nde u che Daya Dendiohs ne, hua devanó. Atenán Dendiohs Chida che devano ye.

³³ 'Cuahteyan nchuhn man, covah ne man, te hua devano ne ticuahn conahn.

³⁴ U che rinducó nducoyaca ihyan ne, nduhça ama ihyan che quendah ye cuahn ye nan yahn. Ihyan min ne, chihco ye ntiyon che din queri ama mozo yahn ye man, chihquentiyon ye sahn che redin cudado chendevah che cuhndeyan se man.

³⁵ Cuahteyan nchuhn, te nduhça che hua devano sahn chahn deh ura ndaconan di-hve se ne, namin hua devano nchuhn deh ura ndaconan chí. ¿A ndá ura che cuehche yahn ne? ¿A ndá nan man yan ne? ¿A ndá ura che co dave ne? Hua devano ne.

³⁶ Chemin che nahn che cuahteyan ne, ne a decodehno ura che ndaconan ne, ntacá nchuhn che vateyan ne.

³⁷ Che rahn rí nchuhn ne, namin rahn çava ihyan chenahn: ¡Cuahteyan nducoyaca ne!

14

Rentuhno se taça din se preso Dihvo vo Jesucristo

¹ O ro ca renda che nda ro yudo, vihco cuahn che reh ihyan nación yahn Israel pan che hua nduco ya yahn ne, chidocuyan ndinan nduco sahn devano ley che dirun Moisés ne, rentuhno se deh vederihncheh din se çava che co din se preso Dihvo vo, ne çahno se ihyan.

² Rente çade se van man se nduco vih:

—Hua çahno vo sahn menahn vihco, te ama nto dama ihyan, ne necuan ye numacuahn vedetán.

Ama ihyan ndahta ne, chacotahme ye nunedan tin Dihvo vo Jesucristo

³ Cuahn che quenun Dihvo vo yan Betania, vaço Simón, sahn min che chi se cah che rechá yute ro menan me, ura che va ye reh ye nan mesa ne, nda ama ihyan ndahta, nda ye ama frasco che ndindah nduco ama nan tu che duche alabastro. Chenun chete frasco me ama nan che deman nunedan che duche nardo, ama yahn chihve. Cun ye chende frasco me, ne chacotahme ye nunedan me tin Dihvo vo.

4 Van ihyan che chenun min ne, nduco ama o se che hua chahtenan ino se che tihca din ihyan ndahta me, ne rahn nun se nan ye van man se nduco vih:

—¿Dehco che ndere redetoh tahn tihn nunedan tih?

5 Tahque ndah ndete che ndihcue te, cua te nchuh ca ino ciento tume denario, ne conan te ihyan chevah.

Nde chihya se ihyan.

6 Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn: —¿Dehco che ri tan nchuhn nduco ihyan ndahta tih? Ndahca che tihca din ye cava.

7 Ihyan chevah ne, cuahn dama chenun ye van nchuhn, ne adehno ro che nahn ne ne, co conan ne ihyan. Ate u ne, hua conan van nchuhn numacuahn ro.

8 Ihyan ndahta tih ne, din ye nducuahn che tuno tah ye, te chacotahme ye u, ne nduco tihca chihcoyan ye u cava che co cubche ihyan u.

9 Cuaco rahn ri nchuhn te numachahte iyehse che cuahndudo ihyan ndudo ndah yahn Dendiohs ne, ntihton yan ye nduhca che din ihyan ndahta tih nducó.

Nte cade Judas nduco chidocuyan ndinan che necah se Dihvo vo Jesucristo

10 Judas Iscariote, ama cha sahn che nduco se chi cuande se van ihyan apóstol che ndichio chahn ne, chahn se nte cade se nduco chidocuyan ndinan chahn cava che necah se Dihvo vo.

11 Ama chi yeno chidocuyan chahn che tihca rahn se, ne cah se ndudo yahn se che cah se tume sahn. Tuhme nuhn ino se taca din se che necah se ihyan tah sahn chahn.

Cheh vino Dihvo vo Jesucristo che cuande yahn ro yudo

12 Ro che canan vihco che reh ihyan nación yahn Israel pan che hua nduco ya yahn man, rihno ye itecuche cahya, ri te vedino yahn ro yudo man ne, tumerune ihyan apóstol Dihvo vo:

—¿Ti nahn ne che cahñ nuhn cahcoyan nuhn che cheh ne che cuande yahn ro yudo ne?

13 Tuhme tahve Dihvo vo o ihyan chahn, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuahn nchuhn viyan, ne min ntaca ne ama sahn che nda se ama cuhtenune. Cuiquendi ne sahn.

14 Nda ne vah che ndonda se ne, cahma ne co ne ihyan che vaco min: “Nahn cadino Ihyan Ricuahn ti va cuarto nan che cheh vino ye nduco ihyan apóstol yahn ye che cuande yahn ro yudo.”

15 Tuhme nahma ye nchuhn ama cuarto chahte che va nde yaco nan che a vateyan dehtenduh. Min chihcoyan nchuhn che chuh vino vo.

16 Cuahn ihyan che o chahn viyan me, ne ntaca ye vah me nduhca che rahn Dihvo vo. Min chihcoyan ye che cheh vino ye nduco vih che cuande yahn ro yudo.

17 Cuahn che chi man me ne, nda Dihvo vo nduco nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye.

18 Cuahn che a vate ye reh ye nduco vih nan mesa ne, rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuaco rahn ri nchuhn te ama cha ne che reh ne dama nducó ne, ndihcue ndeh ne u.

19 Tuhme chi ran ihyan chahn, ne ca ama ca ama ye rahn ye ri ye Dihvo vo:

—Ate co ndiyu u che tihca din.

20 Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye.

—Ama cha nchuhn che dama reh ne nducó chete cuh cuh che tihca din ne.

21 Cuaco te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che conahn nducó nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs. Ate ¡chevah sahn che ndihcue ndeh se u! Tahque ndah ndete che hua chihndeyan se.

22 Numanahn che reh vino ihyan chahn ne, chetah Dihvo vo pan, ne necah ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme ndeh ye, cah ye, cheh ihyan chahn, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cocher nchuhn pan cuh. Chu ne, yute yáhn.

23 Namin chetah ye ama vaso vino, ne cuahn che a necah tun ye nundihve cuahn Dendiohs ne, cah ye, chih nducoyaca ihyan chahn,

24 ne rahn ye ri ye ihyan:

—Chu ne, yun yáhn. Chu che dito yahn ndudo ra che ndahco cade Dendiohs. Man ne, va che cora cava ama yahn ihyan.

25 Cuaco rahn ri nchuhn te ametah ndaconan cúh nune yahn uva nde nda ro che nuhnde cade nducuahn quenuma ra, ne quenún nan che rihquentiyon Dendiohs.

Rahn Dihvo vo Jesucristo te cahma Pedro te hua rendihche ye ihyan

26 Chihno che chita ihyan chahn himno ne, cuahn ye cuahn Cuete Olivo.

27 Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—Man vino cuh ne, cahcoman nducoyaca nchuhn u nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Cuahnecon Dendiohs che cahno se ihyan che redin cudado itecuche, ne cuihno cotuhn te.”

28 Ate cuahn che ntuché van tenahn ne, cahñ estado yahn Galilea tahque menan ca che co nchuhn.

29 Tuhme rahn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Andahre che cahcoman nducoyaca ihyan sih ndih ne, ate u ne, hua cahcoman ndih.

30 Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuāco rāhn rí di te man yan cuh ne, numanahn che metah cuah o co tuh ne, a ino yune cahme che hua rendihche u.

³¹ Ate tahque yudo nan Pedro rāhn ye:

—Andahre va che cóh dama nduco ne, ate hua çahcomān ndih.

Atihnocā rāhn ihyān apóstol chenāhn chahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, covah ye ama cuān nan che duche Getsemani

³² Nda ihyān chahn ama cuān nan che duche Getsemani, ne rāhn Dihvo vo ri ye ihyān apóstol yahn ye:

—Cuahte nchuhn muhn numanahn che cāhn covāh.

³³ Tuhme quenda ye Pedro man, Jacobo man, Juān man, cuahn ye nduco vih. Ura min canān ama chi ndache ye, ne ama chuhrihn ye che rendedecadino ye.

³⁴ Rāhn ye ri ye ihyān chahn:

—Adeche cóh che ama ndache rí. Cuahtenan rino nchuhn muhn, cuahtenduche ne.

³⁵ Tuhme cuahn Dihvo vo tahque çana nan min, chendih ye ndiyāhn, ne chica ye Dendiohs che ndete che cuahnecon ye ne, hua chuhrihn ye nduhça che a va çade.

³⁶ Rāhn ye:

—Chida mán, ndih ne, ri redin ne nducuah che nahn ne. Cuahnecon ne che hua chuhrihn nduhça che a va çade. Chemin che ricá ndih, ate hua co nduhça che náhn, co nduhça che nahn man ne.

³⁷ Tuhme ndaconan ye nan che chenun ihyān apóstol chahn. Ntaça ye ihyān che vateyado ye, ne rāhn ye ri ye Pedro:

—Simón, ça nde ama ura hua chi quen-doche?

³⁸ Cuahtenduche nchuhn man, covah ne man, çava che hua dinahn ne che tumarande chundah nchuhn. Ndiyu che rah-cotāhn ne yāhn, ate anduhneçā ndete che ndi i ne.

³⁹ Ndaconan cuahn tun ye, ne a chemin no chica ye Dendiohs.

⁴⁰ Cuahn che ndaconan ye ne, a namin no vateyado ihyān chahn, anduhneçā ndete che nda vih ndutinan ye che nahn cuahteyado ye, ne hua devano ye deh che ndahconan ye.

⁴¹ Cuahn che nta Dihvo vo nan che chi ino yune ne, rāhn ye ri ye ihyān chahn:

—A chahteyado nchuhn. A tuno ura che neçah se u che rinducó nducoyaca ihyān tañ sahn nunde.

⁴² A cochi sahn che ndihcue ndeh se u. Cuenecuan nchuhn, quendi yuno vo sahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chi ye preso

⁴³ Nde metah cuihno çahma Dihvo vo cuahn che ndā Judas, ama cha sahn che chi cuande se van ihyān apóstol che ndichio chahn. Nduco se ama yāhn sahn che

nda espada man, sahn chahn che dechuh chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn man, sahn devano ley che dirun Moisés man.

⁴⁴ Judas, sahn min che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne, a nte çade se nduco sahn chahn tuhça:

—A ihyān che tenān ihyān ne, a ihyān min codin nchuhn preso ihyān. Cuihco ne cudado che hua çano ye.

⁴⁵ Ndetāhn ndā se ne, rāhn se ri se Dihvo vo:

—¡Ihyān Ricuahn! ¡Ihyān Ricuahn!

Tuhme tenān se ihyān,

⁴⁶ ne din sahn chahn preso ihyān.

⁴⁷ Ama cha ihyān apóstol chahn ne, ndetandāh ye espada yahn ye, ne chahn ye ama sahn deçahya yahn chidocuyan che tahque ndinan, chacondāh ye revan se.

⁴⁸ Rāhn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—Nchuhn ne, cochi ne nda ne espada man, nda ne yāhn man, din ne preso u nduhça sahn duco.

⁴⁹ A van nchuhn quenún ro ro, ricuāhn chete yaço, ne hua din ne preso u. Ate man ne, ndā ne, te a tihça va che conahn nducó nduhça che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs.

⁵⁰ Ura min chihcomān ihyān apóstol chahn Dihvo vo, ne chihno chano ye.

Chano ama sahn yuno

⁵¹ Cuahn ama sahn yuno cuahn nan che cuahn Dihvo vo, ndacotuma se ama tino chahte. Chetañ sahn chahn sahn,

⁵² ate ndairun se tino me, ne devāne se chano se.

Nda Dihvo vo Jesucristo nan intiyahn

⁵³ Quenda sahn chahn Dihvo vo nan chidocuyan che tahque ndinan, ne min ndo dama nducoyaca chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn man, sahn devano ley che dirun Moisés man.

⁵⁴ Cuahn Pedro diyahn diyahn cuahn nan che quenda sahn chahn Dihvo vo nde ndā ye chevah vaço chidocuyan che tahque ndinan me. Min quenun ye van sahn ndahco chahn, reçañ ihno ye ihyān chihto vacoyahn.

⁵⁵ Chidocuyan ndinan chahn nduco sahn intiyahn chahn ne, renuhn ino se deh nunde cacueh dame se Dihvo vo, çava che co çahno se ihyān, ate hua ndaçā se nde ama.

⁵⁶ Ama yāhn se ndere rih nunde se yahn Dihvo vo, ate hua chi dama ndudo yahn se nduco vih, te hua cuāco che rāhn nde ama se.

⁵⁷ Necuan ama o se, ne ndere chih nunde se yahn Dihvo vo, ne rāhn se tuhça:

⁵⁸ —Nuhn chihnevan nuhn che rāhn sahn tih: “U ndahterā yaço cuh che ndahto ihyān,

ne chete che ino ro ne, ñahnó tãma che hua nduhça yãco che rahto ihyan.”

⁵⁹ Ate nde nduco nduh ne, hua chidãma ndudo yahn se nduco vih.

⁶⁰ Tuhme necuan chidocuyan che tahque ndinan me, ne ñahn ye ri ye Dihvo vo:

—¿Dehco che hua rendahconen yahn ñahn sih che ãma rica nunde se yehn?

⁶¹ Ate nde ãma hua ñahn Dihvo vo. Tuhme tumerune chidocuyan che tahque ndinan me:

—¿A di che Daya Dendiohs, ihyan min che a va çãde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehne ne?

⁶² Ndahconan Dihvo vo, ne ñahn ye:

—A u chemin. Cuedevano ne te u che rinducó nducoyãca ihyan ne, ndihchero ne u che vá ãado tah cuãco Dendiohs, ihyan min che ãma yudo vederihquentiyon yahn ye. Namin ndihchero ne u che ndã van man.

⁶³ Tuhme chidocuyan che tahque ndinan me ne, ndeh ye tino yahn ye, ne ñahn ye:

—¿Dehca dín vo testigo ne?

⁶⁴ A man nchuhn chihnevan ne ndudo che ñahn se, ducherino se Dendiohs. Nchuhn çãma ne che co.

Ñahn nducoyãca ñahn chahn te redin yahn che çãhno se ihyan.

⁶⁵ Tuhme ãma o se ne, çãhnan dan se Dihvo vo. Dechiche se ñahn ye, chahn se ihyan, ne ñahn se ri se ihyan:

—Çahme co nuhn duh chahn di.

Namin ñahn policia ne, chahn se ihyan.

Ñahn Pedro te hua rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

⁶⁶ Numanahn min ne, quenun ca Pedro chevah me. Ura min ndã ãma tãhn deçãhya yahn chidocuyan che tahque ndinan me,

⁶⁷ ne ndihchero te Pedro che reça ihno ye ihyan chihto vãoyãhn. Chahn nino te ndihchero ndah te ihyan, ne ñahn te ri te ihyan:

—Namin di ne, chindoque Jesús yahn yan Nazaret.

⁶⁸ Ate ñahn Pedro ri ye tãhn:

—Nde hua rendihché duh ihyan che ñahn yahn ye.

Tuhme cuahn ye cuãn chendevah, ne ura min cah menahn tuh.

⁶⁹ Ndhichero tãhn min ihyan tãma yune, ne ñahn te ri te ñahn che chenun se min:

—Ñahnguh ne, namin chinduco se ñahn chahn.

⁷⁰ Ate ñahn Pedro tãma yune te hua cuãco. Tah cuahn adiva me ne, ñahn ñahn che chenun se min ri se ihyan:

—Cuãco che chindoque ñahn sih, te nde ñahn ndudo yehn ro yehn che ñahn Galilea di.

⁷¹ Tuhme ñahva Pedro, ne ñahn ye ri ye ñahn chahn:

—Nde muhn nde ñahn Dendiohs, ñahn ri nchuhn te hua rendihche duh ihyan che ñahn ne.

⁷² Ura min cah o co tuh, ne necãhco Pedro che ñahn Dihvo vo ri ye ihyan tuhça: “Ura che ametah cuah o co tuh ne, cahmé ino yune te hua rendihche u.” Ndedecadino ye yahn chemin, ne chaco ye.

15

Techecãde Pilãto yahn Dihvo vo Jesucristo

¹ Cuahn che a chi dave ne, ndo ãma chidocuyan ndinan chahn man, ñahn intiayah man, ñahn devano ley che dirun Moisés man, ne dechiche se Dihvo vo, quenda se ihyan, necãh se ihyan tah Pilãto.

² Pilãto ne, tumerune se Dihvo vo:

—¿A di che rey yahn ihyan nación yahn Israel ne?

Ndahconan ye yahn se:

—U, nduhça che ñahn.

³ Chidocuyan ndinan chahn ne, ãma rih nunde se yahn Dihvo vo.

⁴ Ndaconan tumerune Pilãto ihyan, ne ñahn se:

—¿Dehco che hua ndahconen yahn ñahn sih?, te ãma rih nunde se yehn.

⁵ Ate nde ãma ndudo hua ndahconan Dihvo vo yahn se, ne ãma ñahn ino se.

Chihco çãde Pilãto che çãhno se Dihvo vo Jesucristo

⁶ Va ãma costumbre che nduyo nduyo che rendã ro yudo ne, rentãhte Pilãto ãma preso, adecoduhno che ñahn ihyan yan.

⁷ Min vãoyãhn ne, chenun ñahn preso che chi se contra yahn gobierno, chahtechuhn se nduco ye, chihno se ihyan yahn ye. Van ñahn chahn ne, nduco ãma se che duche se Barrabás.

⁸ Ro min ndã ãma yahn ihyan ñahn Pilãto, ne chica ye che ntãhte se ãma preso nduhça che redin se nduyo nduyo.

⁹ Tumerune Pilãto yahn ihyan chahn:

—¿A ñahn nchuhn che ntãhte rey yahn ne ne?

¹⁰ Tihça ñahn se, te a checadino se te che ri ve chidocuyan ndinan chahn yahn Dihvo vo, ne chemin che necãh se ihyan tah se.

¹¹ Ate chidocuyan ndinan chahn ne, chinun se ihyan yan che tahque ndãhça che çãca ye che ntãhte Pilãto Barrabás.

¹² Tuhme tumerune tun Pilãto ihyan chahn:

—¿Me deh ñahn nchuhn che dín nduco ñahnguh che ñahn ne che rey yahn ne?

¹³ Ndahconan ihyan chahn, ne ñahn ye numacuahn vedetan:

—¿Conahn yah ne ñahn!

¹⁴ Tumerune tun Pilãto ihyan chahn:

—¿Dehco? ¿Deh nunde quendihco se?

Ate ndaconan cah ihyan chahn:

—¡Conahn yah ne sahn!

¹⁵ Nducote nahn Pilato che co yeno ihyan chahn ne, ntahte se Barrabás. Tuhme chahn se Dihvo vo, ne necah se ihyan tah sandado cava che nahn yah se ihyan.

¹⁶ Quenda sandado chahn Dihvo vo chevah yahn palacio me, ne nedin dama se nducoyaca combiero yahn se.

¹⁷ Chaconuhn se ama tino morado ihyan, ne dendah se ama corona yan, tihyon se tin ye.

¹⁸ Chihno min ne, redin ca se che renevanecun se ihyan, ne rah se:

—¡Ndeva nuhn yavenan rey yahn ihyan nación yahn Israel!

¹⁹ Chahn se tin ye nduco ama nducodi, ne cahnan dan se ihyan. Chehntihya se nan ye, redin ca se che rendeva se yavenan ye.

²⁰ Chihno che din duche yahn se ihyan ne, chehnevi se tino morado me, ne ntihton se tino yahn man ye ihyan. Tuhme quenda se ihyan nan che nahn yah se ihyan.

Nahn yah se Dihvo vo Jesucristo

²¹ Ura min ne, chuh Simón, ama ihyan yan Cirene, nahn ye viyata. Ihyan min che chida Alejandro man, Rufo man. Din sandado chahn fuerza ihyan, ne quenda ye cruz nan che nahn yah se Dihvo vo.

²² Quenda sandado chahn Dihvo vo ama cuan nan che duche Gólgota, che nahn cahma Cuete Ine Tin Tenahn.

²³ Min cah se vino che ndihchetahn nduco ama nan ico che duche mirra, cuh Dihvo vo. Ate hua chih ye.

²⁴ Cuahn che a chihno nahn yah sandado chahn ihyan ne, din se sortear tino yahn ye cha sahn quenda yahn se che co yahn se.

²⁵ Nan raco nun vatiyan nahn yahn se ihyan.

²⁶ Nunde yahn ye che ndirun, chaconahn se nan cruz ne, rahn tuhca: “Ihyan cuh che Rey yahn ihyan nación yahn Israel.”

²⁷ Namin nahn yah se o sahn duco, ama se lado tah cuaco ye, ne tama se lado tah cueh ye.

²⁸ Nduco tuhca chinahn nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Din cuande se ihyan van sahn nunde.”

²⁹ Ihyan che rechuh ye min ne, rahva ye yahn Dihvo vo, rahco tin ye, ne rahn ye:

—Di che rahn che ndahtere yaco, ne chete che ino ro nahne,

³⁰ ¡cuendevahn man di, cuenchehn nan cruz tih!

³¹ Namin chidocuyan ndinan chahn man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, din duche yahn se ihyan, ne rahn se van man se nduco vih:

—Ndedevahn se tama ca ihyan, ate man se ne, hua ri rendevahn se sahn.

³² Ndete che cuaco che sahn tih ihyan min che a va cade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehense man, rey yahn ihyan nación yahn Israel man ne, ndahca che nchahn se nan cruz, ndihchero vo, cava che cotahno vo.

Nde sahn che chenah yah se dama nduco ye ne, rahva se nduco ye.

Chih Dihvo vo Jesucristo

³³ Cuahn che a chi inguiyahn ne, chi man iyehense, chengu nde nan rahco ino.

³⁴ Ura min cah Dihvo vo numa dito ye:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —che nahn cahma: Dendiohs yahn, Dendiohs yahn, ¿dehco che chihcoman ne u?

³⁵ Chihnevan ama o sahn che chenun min, ne rahn se:

—Cuihnevan nchuhn. Rah se ihyan profeta Elías.

³⁶ Tuhme aderano ama se, decahnda se ama esponja nduco vinagre. Chacotah se esponja me tin ama nduco, nahn se chende ye cava che thive ye, ne rahn se:

—Cuahtenan rino vo, ne ndihchero vo ndete che chi Elías ndedevah ye sahn.

³⁷ Ate ama dito cah Dihvo vo, ne chih ye.

³⁸ Ura min nde tino chahte che quendihco chete yaco, chica nde yaco, chiya nde ndiyahn, ne ndo o ndi.

³⁹ Sahn capitán che nti se chihto nan Dihvo vo ne, chihnevan se che cah ye man, ndihchero se nduhca che chih ye man, ne rahn se:

—Cuaco niyon te ihyan cuh che Daya Dendiohs.

⁴⁰ Min vatendi ama o ihyan ndahta ama lado, rendihchero ye. Ama ye ne, duche María yahn yan Magdala. Tama ye ne, duche María che chaco José, ihyan min che menan ye yahn diho ye Jacobo. Tama ye ne, duche Salomé.

⁴¹ Ihyan ndahta chahn ne, chinduco ye Dihvo vo, chinan ye ihyan cuahn che quechica ye estado yahn Galilea. Namin yahn ca ihyan ndahta che nda ye nduco Dihvo vo yan Jerusalén chenun ye min.

Chihche ye Dihvo vo Jesucristo

⁴²⁻⁴³ José yahn yan Arimatea ne, ama ihyan ndinan yahn nación yahn Israel. Ihyan min ne, quenah ino ye che a nun cahcantiyon Dendiohs. Nducote a ro min che víspira yahn ro che rahtetuhno ihyan ne, din nun ino ye chahn ye nan Pilato, ne chica ye sahn che cuahnecun se che cuhche ye Dihvo vo.

⁴⁴ Pilato ne, ama cuahn ino se che rahn ihyan min che a chih Dihvo vo. Tuhme cah se capitán me, ne tumerune se sahn ndete che cuaco.

⁴⁵ Rañh capitán me ri se sañh te cuaco, ne chahneun se che cañh ye, cuhche ye Dihvo vo.

⁴⁶ Tuhme chahn José, ca ye ama tino cua, quenda ye. Ndedevah ye Dihvo vo, chahcotuma ye tino me ihyan, chacondihte ye ihyan chete ama yayan che ndindah nan yava, ne necahde ye chende yayan me nduco ama tu chahno.

⁴⁷ María yahn yan Magdala man, María che chaco José man ne, chahn ye ndihchero ye nan che quenun Dihvo vo.

16

Dihvo vo Jesucristo ne, ntuche ye van tenahn

¹ Cuahn che a chuh ro che rahtetuhno ihyan ne, María yahn yan Magdala man, Salomé man, María che chaco Jacobo man ne, ca ye nunedan cava che cañh ye nan yayan, cuacotahme ye Dihvo vo.

² Ro min ne, ro che ndeva ndate. Ura che a quendañh yahn ne, nda ye nan yayan me,

³ ne rañh ye van man ye nduco vih:

—¿Taca che metah duh che cahnevi tu che ntude nduco chende yayan me?

⁴ Ate cuahn che ndihchero ye ne, a ndavi tu ndico me che ntude nduco chende yayan me.

⁵ Chendañh ihyan chahn chete yayan me, ne ndihchero ye ama ángel che va ye lado tah cuaco, ndacotuma ye ama tino cua chahte, ne dihya ihyan chahn chi.

⁶ Tuhme rañh ángel me ri ye ihyan:

—Hua dihya nchuhn co. Nchuhn ne, rinuhn ne Jesús yahn yan Nazaret, ihyan min che quenah yah ye. Ate ametah ye muhn. A ntuche ye. Condihte ne tan nan che chacondihte ye ihyan; ametah ye.

⁷ Cuahn nchuhn ngo ne Pedro man, ihyan apóstol chenañh man, te cañh Dihvo vo estado yahn Galilea tahque menah che co nchuhn. Min ndihchero ne ihyan nduhca che a rañh ye ri ye nchuhn.

⁸ Ndaça ihyan ndahta chahn nan yayan me, conañh ye rano ye, nde tuno rendoh ye che dihya ye chi, ate hua rañh ye nduco nde ama ihyan che chahno chi ye, te vah ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihnde ro ye nan María yahn yan Magdala

⁹ Cuahn che a ntuche Dihvo vo vatiyan ro che ndeva ndate ne, chihnde ro ye menah vihca nan María yahn yan Magdala, ihyan min che chenun ndache vaco chihnga ihyan ro menah me, ndetendañh Dihvo vo.

¹⁰ Chahn ihyan min chengo ye ihyan apóstol. Ihyan chahn ne, ran ye man, raco ye man.

¹¹ Ate hua chitahno ye che rañh ihyan ndahta me che ntuche Dihvo vo man, che ndihchero ye ihyan man.

Chihnde ro Dihvo vo Jesucristo nan o ihyan che chinduco ye ihyan

¹² Chihno min ne, chihnde ro Dihvo vo nan o ihyan che chinduco ye ihyan ura che chenun yune ye conañh ye. Ate a ntaçorun Dihvo vo, ametah nduhca ye ro menah.

¹³ Tuhme chahn ihyan chahn chengo ye ihyan chenañh che chinduco ye Dihvo vo. Ate a namin no tun, te hua chitahno ihyan chahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihquentiyon ye ihyan apóstol che cañh ye cuahndudo ye

¹⁴ Adiva ne, chihnde ro Dihvo vo nan ihyan apóstol che ndichiama chahn ura che vate ye reh ye nan mesa. Chihya ye ihyan chahn yahn che hua chitahno ye che rañh ihyan che a ndihchero ye ihyan che a ntuche ye.

¹⁵ Namin rañh Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuahn nchuhn numachahte iyehense, cuahndudo ne ndudo ndah yahn Dendiohs, cahnevan nducoyaca ihyan.

¹⁶ Ihyan che cotahno ye man, cuedenune ye man ne, ndevahn ye. Ate ihyan che hua cotahno ye ne, conda ye.

¹⁷ Ihyan che ritahno ye ne, din ye vederihno. Numacuahn vederihquentiyon yahn ndetendañh ye vaco chihnga man, cahma ye tama te o nan devaco man,

¹⁸ nahn tah ye ihyan cah, ne din ye che ndoyahn ye man. Namin ndete che denah cotah ye ama cu tan, o cuh ye veneno ne, hua dehva co yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, conañh ye vahchetero

¹⁹ Chihno nte Dihvo vo nduco ihyan chahn ne, din Dendiohs che conañh ye vahchetero, chihnde ye lado tah cuaco ye.

²⁰ Me ihyan apóstol ne, chahtechica ye numachahte, cahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs. Rinan Dihvo vo ihyan, ne redin ye che renahn nducoyaca ihyan che cuaco ndudo che rahndudo ihyan chahn yahn vederihno che redin ye. Tihca chi.

NDUDO NDAH YAHN DIHVO VO JESUCRISTO CHE DIRUN SAN LUCAS

¹ Ama yahn ihyan, dirun ye rine quenan yahn dehtenduh che chi van uvo,

² nduhca che a rente ihyan che, nde ro che canan, ndihchero man ye man, cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs man.

³ NdiH Teófilo che yahinó ndih, namin rahcó che ndahca che tihca dín. Chemin che ndeh nduyo nedin damá nduco cudádo, ndudo yahn queri ama che chi. Man ne, a dirun yahn ne nducuahn chemin,

⁴ cava che codevano ndah ne te cuaco ndudo che chicuahn ihyan ndih.

Tahve Dendiohs ama ángel, checu ye ndudo che cuhndeyan Juan Bautista

⁵ Cuahn che quenan Herodes rey yahn Judea ne, chihnde ama chidocuyan che duche ye Zacarías, ndata yahn Abías. Ihyan ndahta yahn ye ne, duche ye Elisabet, ndata yahn Aaron.

⁶ Nduh che o ye ne, ndah ihyan ye, ne redinahn ye nducuahn che rihquentiyon Dihvo vo Dendiohs.

⁷ Ate metah daya ye, te Elisabet ne, hua rendaca daya ye. Avane ne, nduh che o ye ne, a ndico ye.

⁸ Ama yune ne, quendañ yahn chidocuyan che combiero yahn Zacarías che covah ye nan Dendiohs.

⁹ Chidocuyan chahn ne, ro ro redin ye sortear deh ntiyon din queri ama ye, ne ro min ne, quendañ yahn Zacarías che condá ye chete yaco chahte yahn Dihvo vo, cahcoyahn ye cuhn.

¹⁰ Ura che riche cuhn me ne, revah nducoyaca ihyan yan, chenun ye cuahn chevah.

¹¹ Tuhme chihndero ama ángel che dechuh Dendiohs, chandi ye nan Zacarías lado tah cuaco yahn nan ta.

¹² Cuahn che ndihchero Zacarías ángel me ne, ama dihya ye chi.

¹³ Ate rahñ ángel me ri ye ihyan:

—Zacarías, hua dihye co, te a chihnevan Dendiohs che chique. Man ne, ndahta yehn Elisabet ne, ndaca ama sahñ daya te, ne coneñ che duche se, Juan.

¹⁴ Ama co yene, ne namin co yeno ama yahn ihyan che cuhndeyan se,

¹⁵ te daye ne, chahte vederihquentiyon cah Dendiohs, conan cuma se. Hua cuh se vino, nde hua cuh se nde ama nan nune che din che cocoh se. Conun Vaco Ndah yahn Dendiohs sahñ nde ro che ametah cuhndeyan se.

¹⁶ Ama yahn ihyan nación yahn Israel, din se che ndaconan cotahno ye Dihve ye Dendiohs.

¹⁷ Nda se tahque menan ca che co Dihvo vo, conan cuma se vederihquentiyon nduhca che quenan cuma Elías, cava che ndoyan ihyan nduco indihthe yahn ye man, cava che cotahno ihyan Ndudo yahn Dendiohs nduhca che ritahno ihyan che ndah ihyan ye nan Dendiohs man. Tihca cahcoyan se chedave yahn ama yahn ihyan, cava che nevahnecon ye Dihvo vo.

¹⁸ Chiquerune Zacarías ángel me:

—¿Taca cotahnó che rahñ ne ne?, te u ne, a indihthe u. Namin ihyan ndahta yahn, a indihthe ye.

¹⁹ Ndahconan ángel me yahn ye:

—U ne, Gabriel che redinahn che rihquentiyon Dendiohs. Man ye tahve ye u, cava che cahma ndoque ndudo ndah cuh.

²⁰ Ndudo che a rahñ ndoque ne, va che conahn, ate nducote hua chitehne ne, co lihme di, ne hua co nte nde nda ro che cuhndeyan daye.

²¹ Numanahn min ne, ihyan yan chahn ne, chenah rino ye, ne rahñ ino ye che ama rendah Zacarías chete yaco.

²² Cuahn che ndiquendañ ye ne, redin tah redin nan ye, te chi lihme ye. Tuhme chenahn ihyan chahn che ndihchero ye ama vederihno chete yaco.

²³ Cuahn che chihno ndate che quenan Zacarías ntiyon min ne, conahn ye ndevaco ye.

²⁴ Chuh neve ro min ne, a quenun daya ihyan ndahta yahn ye Elisabet. Ihyan min ne, quenun ye vah; hua chahn ye nde ama cuan chete che uhn iyo, ne ndedecadino ye:

²⁵ “Dihvé Dendiohs din ye vederihno cuh nducó. Man ne, ametah co cuihnán nan ihyan.”

Nda ama ángel, checu ye ndudo che cuhndeyan Dihvo vo Jesucristo

²⁶ Chihno te an iyo ne, tahve tun Dendiohs ángel Gabriel, cuahn ye ama yan lihñ che duche Nazaret, estado yahn Galilea.

²⁷ Nda ye ndudo che dechuh Dendiohs yahn ama ndahta ntucu che duche ye María. Ndahta me ne, a va ndudo yahn ye che cahnevaco ye nduco José, ama ihyan che ndata yahn David.

²⁸ Cuahn che nda ángel me nan che quenun ndahta me ne, rahñ ye ri ye ihyan:

—Necuma di. Dendiohs ne, yahino ye di, ne nduco ye di. A tendahnun ye di van nducoyaca ndahta.

²⁹ Cuahn che chihnevan ye che rahñ ángel me ne, cuahn ino ye, ne ndedecadino ye: “¿Dehra cuande che tihca rahñ ye nducó?”

³⁰ Tuhme rahñ ángel me ri ye ihyan:

—María, dehve rahque, te Dendiohs ne, yahino ye di.

³¹ Man ne, ndaça ama daye, ne coneñn che duche ye, JESUS.

³² Ihyan min ne, ama chahte vederihquentiyon conan cuma ye, te Daya Dendiohs che ama yudo ye ihyan. Dihvo vo Dendiohs ne, ndahco ye vederihquentiyon che quenan cuma David tah ye.

³³ Cahcantiyon ye ihyan naciön yahn Israel, ne hua cuihno vederihquentiyon yahn ye.

³⁴ Tuhme chiquerune María ángel me:

—¿Taca co conahn che rahn ne ne?, te u ne, ametah cahnevaco.

³⁵ Ndahconan ángel me yahn ye:

—Co Vaco Ndah yahn Dendiohs, conun di, ne nduco vederihquentiyon yahn Dendiohs conahn. Chemin che daye che cuhndeyan ne, Daya Ndah yahn Dendiohs.

³⁶ A ndihche che din Dendiohs nduco tahñ vih Elisabet. Andahre a ndico te, ne hua rendaça daya te, ate man ne, quenun daya te a chi an iyo,

³⁷ te Dendiohs ne, nducuahn che nahn ye ne, rinahn.

³⁸ Tuhme rahn María:

—Conahn nduhca che rahn ne, te u ne, renevahnecun che rihquentiyon Dihvé Dendiohs.

Chihno min ne, conahn ángel me.

Chahn María chendihchero ye Elisabet

³⁹ Ama o ro min ne, cuahn María ama yan che va cuahn icoyahn, estado yahn Judea.

⁴⁰ Nda ye min ne, min chenda ye chete vaco Zacarias, ne necah ye Dendiohs Elisabet.

⁴¹ Ndetahn chihnevan Elisabet che necah María Dendiohs ihyan ne, nuhn decuañ yahn ye che quenun chete ye, ne chiya Vaco Ndah yahn Dendiohs, quenun ihyan.

⁴² Rahn ye:

—Van nducoyaca ndahta ne, a tendahnun Dendiohs di. Namin a tendahnun ye daye.

⁴³ Di che co chaco Dihvé. ¿Taca che man cochi quendihchero u?

⁴⁴ Ndetahno che nte Dendiohs u ne, nuhn dayá che quenun cheté che chi yeno.

⁴⁵ ¡Ndah ro yehn che chitehne!, te conahn ndoque ndudo che dechuh Dihvo vo Dendiohs.

⁴⁶ Tuhme rahn María:

Numacuahn chedave yahn, rendeva yavenan Dihvé Dendiohs.

⁴⁷ Ama yenó nduco ye, te ndedevahn ye u.

⁴⁸ Andahre ama chevah u nan ye, ate necahco ye u.

Man ne, nducoyaca ihyan cahma ye te ndah ro yahn,

⁴⁹ te Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye din ye vederihno nducó.

Ihyan min che cuaco, runeca de ye nan nducuahn.

⁵⁰ Numacuahn ro renan vahino ye nducoyaca ihyan che renevahnecun ye ihyan.

⁵¹ Ihyan min ne, redin ye vederihno rahte.

Rendahco ndiya ye ihyan che yade ye.

⁵² Rehnevi ye vederihquentiyon yahn ihyan che ndinan ye,

ne redin ye che rinan ihyan che necun ye.

⁵³ Rinan ye ihyan che renevahnecun ye Ndudo yahn ye,

ne rihcoman ye ihyan che rahco ye che nde hua rendotenan ye ihyan.

⁵⁴ Redin ye cudado ihyan naciön yahn Israel, ne

renan vahino ye ihyan,

⁵⁵ nduhca che cah ye ndudo yahn ye

indihte yuhn vo Abraham nduco nducoyaca ndata yahn ye.

⁵⁶ Tenduh ino iyo quenan María vaco Elisabet, tuhme conahn ye ndevaco ye.

Chihndeyan Juan Bautista

⁵⁷ Cuahn che tuno ro yahn Elisabet ne, chihndeyan daya ye.

⁵⁸ Nducoyaca ihyan nino ndevaco ye nduco ihyan yahn ye ne, a devano ye te ama quenan vahino Dendiohs ihyan, ne chi yeno ye nduco vih.

⁵⁹ Chi nine ro ne, cuahn ihyan cava che conahn ye seña decuañ me, ne nahn conahn ye che duche se Zacarias, nduhca che duche chida se.

⁶⁰ Ate rahn chaco se.

—Hua, te Juan conan che duche se.

⁶¹ Rahn ihyan chahn:

—¿Dehco ne?, te ametah nde ama ihyan yahn nchuhn che tihca duche ye.

⁶² Tuhme din tah ye che tumerune ye chida se taca nahn ye che conan che duche se.

⁶³ Din tah chida se, chica ye nan che dirun ye, ne chaconahn ye: “Juan duche se.” Tuhme cuahn ino ihyan chahn.

⁶⁴ A ura min no nuhnde cava chihya Zacarias, ndiquendañ cahn ye, ne canan ndeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs.

⁶⁵ Nde tahque cuahn ino ihyan chahn chi, ne chetuhn ndudo me numachahte estado yahn Judea.

⁶⁶ Nducoyaca ihyan che checadino ye ne, rente ye nduco vih:

—¡Ama chahte ntiyon conan cuma saññ dihn cah!

Tihca rahn ye, te Dendiohs ne, nduco ye saññ.

Nduhca che cahndudo Zacarias

⁶⁷ Chiya Vaco Ndah yahn Dendiohs, quenun Zacarías, ne cahndudo ye:
⁶⁸ Ndeva vo yavenan Dihvo vo Dendiohs yahn Israel, te ndedevahn ye uvo yahn ye.
⁶⁹ Van ndata yahn David, ihyan min che dinahn ye ndudo yahn ye ne, a tendahnun ye ama ihyan che ndedevahn ye uvo numacuahn vederihquentiyon yahn ye,
⁷⁰ nduhca che cah ye ndudo yahn ye ro menan, cahndudo ihyan ndah che profeta yahn ye.
⁷¹ Tihca ndedevahn ye uvo nan nducoyaca ihyan che hua ri rendihche ye uvo.
⁷² Renan vahino ye indihche yuhn vo, ne redinahn ye ndudo ndah yahn ye che chihco cade ye.
⁷³ Ndudo min che cah ye indihche yuhn vo Abraham,
⁷⁴ che ndedevahn ye uvo nan ihyan che hua ri rendihche ye uvo, cava che numa ino vo ndeva vo yavenan ye.
⁷⁵ Numacuahn ro che cuahtenan vo iyehense cuh ne, nahn che dave chedave yuhn vo nan ye.
⁷⁶ Di, daya man, cuahndode ndudo yahn Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye.
 Cahn tahque menan ca che co Dihvo vo, cahcoyan chedave yahn ihyan, cava che nevahnecon ye ihyan.
⁷⁷ Cah, checadino ihyan che ndedevahn Dendiohs uvo yahn ye, te nchahco ye nunde yuhn vo.
⁷⁸ Dendiohs yuhn vo ne, ama quenan vahino ye ihyan iyehense. Chemin che caca Daya ye vahchetero,
⁷⁹ ndedevahn ye ihyan che cahnda yahn ye che vate ye tah vederih, din ye che ndahca cuahtenan ye.
⁸⁰ Me sahn dihn me ne, chihta se, ne chi chahte vededevano yahn se. Quechica se yahn nan che metah duhva, nde nda ro che canan cahndudo se ndudo yahn Dendiohs, chihnevan ihyan naci6n yahn Israel.

2

Chihndeyan Dihvo vo Jesucristo

¹ Tahn min ne, chihquentiyon emperador Augusto César che conan caca nducoyaca ihyan che vate ye numachahte nan che ri-quentiyon ye.

² Quenan Cirenio gobernador yahn Siria, ne cade ro min canan raconahn caca se ihyan.

³ Nducoyaca ihyan, adecotino che chenah ye ne, va che cahne ye, conan caca ye yan nan che chica ndata yahn ye.

⁴ José ne, chica ye yan Nazaret, estado yahn Galilea, cuahn ye yan Belén, estado

yahn Judea, yan vaco David, te ndata yahn David ihyan.

⁵ Min va che conan caca ye. Namin min va che conan caca María, ihyan min che va ndudo yahn ye che cahnevaco ye nduco vih. Ihyan min ne, a nun cuhndeyan daya ye.

⁶ Cuahn che chenah ye Belén ne, nda ro yahn María che cuacoyahn ye.

⁷ Min chihndeyan daya ye che menan, ne chahcotuma ye decuah me nduco tino. Nducote hua ndaca ye nde ama vah ne, chahtenan ye ama vaco yuhdo. Chete ama inguhto nan che reh nun yuhdo, min din dave ye nan che chacondihche ye decuah me.

⁸ Nino yan Belén vatenduche ama o ihyan, redin ye cudado itecuche yahn ye.

⁹ Nahmin ne, nda ama angel che dechuh Dihvo vo Dendiohs nan ihyan chahn. Adenan chiya dave nan che chenun ye, ne ama dihya ye chi.

¹⁰ Ate rahn angel me ri ye ihyan:

—Hua dihya nchuhn co, te cochí, checú ama ndudo ndah, ne ama co yeno nducoyaca ihyan.

¹¹ Man ro cuh ne, min yan vaco David chihndeyan ama decuah. A decuah min che Dihvo vo CRISTO, ihyan min che ndedevahn ye nchuhn.

¹² Codevano nchuhn te cuaco ndudo che ri nchuhn, te ntaca ne decuah me, ndacotuma tino, quendite chete vaco yuhdo.

¹³ Adenan nda ama yahn angel che chica ye vahchetero, chinduco ye angel me, ndeva ye yavenan Dendiohs, ne rahn ye:

¹⁴ ¡Ndahca che ndeva nducoyaca ihyan numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero!

Muhn iyehense cuh ne, nducoyaca ihyan che yeno Dendiohs nduco ye ne, din Dendiohs che ndahca cuahtenan ye nduco vih.

¹⁵ Cuahn che conahn angel chahn vahchetero ne, ihyan che redin ye cudado itecuche ne, rahn ye:

—Cuhn vo nduco vih yan Belén, quendihchero vo vederihno che chi, nduhca che dechuh Dendiohs ndudo yuhn vo.

¹⁶ Ndetahnno cuahn ihyan chahn, ne ntaca ye María nduco José nduco decuah me che quendite chete vaco yuhdo.

¹⁷ Cuahn che ndihchero ihyan chahn decuah me ne, rente ye nduhca che rahn angel me yahn decuah me.

¹⁸ Nducoyaca ihyan che chihnevan ye che rente ihyan chahn ne, ama rahn ino ye.

¹⁹ María ne, quenun ino ye nducoyahn che rente ihyan chahn, ne ndeva ye ndudo me chete chedave yahn ye.

²⁰ Tuhme conahn ihyan chahn, rendeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs, te a chinahn nducoyahn ndudo che

dechuh Dendiohs yahn ye, ne a man ye chihnevan ye man, ndihchero ye man.

Simeón nduco Ana

²¹ Chi nine ro me ne, nahn ye seña decuañ me, ne chaconahn ye che duche JESUS, a nduhca che rahn ángel me ri ye María nde ro menañ cuahn che ametah conun daya ye.

²² Moisés ne, dirun ye te ihyan ndahta che cuacoyahn ye ne, hua co conda ye chete yaco, nde tuno ro che a ndihco cade Dendiohs. María ne, quenan rino ye nde tuno ro min, tuhme cuahn ye nduco José yan Jerusalén, quenda ye decuañ me, cava che nahma ye nan Dendiohs.

²³ Tihca din ye, te a nihnde cade nan ley yahn Dendiohs: “Nducoyaca checahya chahn che rahteyan menañ ne, va che cahco vih ihyan, cava che din ntiyon yahn Dendiohs.”

²⁴ Namin ndihco cade Dendiohs te nducoyaca ihyan ndahta che cuhndeyan daya ye ne, va che cah ye o icui, o o pichón cahya, cava che co te vedino, ne cah María vedino min.

²⁵ Ro min ne, min yan Jerusalén va ama ihyan che duche ye Simeón. Ihyan min ne, ndah ihyan ye nan Dendiohs, ne quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan. Quenan rino ye ro che ndedevahn Dendiohs ihyan nación yahn Israel.

²⁶ Cah Vaco Ndah yahn Dendiohs, che checadino ye te hua coh ye nde nda ro che ndihchero man ye ihyan min che dechuh Dihvo vo Dendiohs, cava che ndedevahn ye ihyan iyehhse.

²⁷ Din Vaco Dendiohs che cuahn Simeón yaco chahte, ne ura min nda José nduco María cava che nahma ye decuañ me nan Dendiohs nduhca che a nihnde cade nan ley che dirun Moisés.

²⁸ Simeón ne, chetañ ye decuañ me, quenuhn ye. Ndeva ye numacuañ vedeyeno yavenañ Dendiohs, ne rahn ye:

²⁹ Dihvé Dendiohs, man ne, a co ndacá iyehhse cuh.

Hua dehva rahcó, te a chinahn ndudo che te ne, checadinó.

³⁰ A ndihchero man decuañ cuh yahn ne che ndedevahn ihyan iyehhse.

³¹ A dechuh ne cava che ndedevahn ihyan iyehhse.

³² Man che cuaco codevano ihyan tama nación Ndudo yahn ne, ne ndeva nducoyaca ihyan yavenañ ihyan yahn ne, ihyan nación yahn Israel.

³³ José nduco María ne, ama chahn ino ye yahn ndudo che tihca rahn Simeón yahn decuañ me.

³⁴ Tuhme chica Simeón Dendiohs cava ihyan chahn, ne rahn ye nduco María:

—Condihche. Cuahn che cuihta decuañ cuh che dechuh Dendiohs ne, ama yahn ihyan co tan ye nduco. Chemin che van ihyan nación yahn Israel ne, ama yahn ihyan ndevahn ye, ne ama yahn ye conda ye.

³⁵ Nduco tihca cuhnde ro vederend-edecadino yahn queri ama ye. Me di ne, va che choh ama vedeyah chahte.

³⁶ Min chete yaco quenun ama indihnte ndahta che duche ye Ana. Ihyan min ne, rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs. Fanuel duche chida ye, ndata yahn Aser. Chihno ndache nduyo che chihnevaco ye ne, chih inchahn ye.

³⁷ Ro min ne, a cun raco cun nduyo ye. Ro man, vino man, quenun ye chete yaco, revañ ye man, rihnde ye yahte man.

³⁸ Nda ye ura min, ne necah ye nundi-hve cuahn Dendiohs. Cahndudo ye yahn decuañ me, chihnevan ama yahn ihyan che chenan rino ye ro che ndedevahn Dendiohs ihyan yan Jerusalén.

Chihta Dihvo vo Jesucristo yan Nazaret

³⁹ José nduco María ne, dinahn ye nducuañ che ndihco cade Dendiohs, tuhme conahn ye yan vaco ye Nazaret, estado yahn Galilea.

⁴⁰ Dihvo vo Jesucristo ne, rihta ye, ne ama va vededevano yahn ye. Dendiohs ne, ama yahino ye ihyan.

Quenun Dihvo vo Jesucristo yaco chahte

⁴¹ Nduyo nduyo, ro che renda vihco ro yudo ne, rahn José nduco María yan Jerusalén.

⁴² Cuahn che chi Dihvo vo ndichio nduyo ne, cuahn tun ihyan chahn vihco ne.

⁴³ Chuh vihco me ne, conahn ye, nde hua devano ye te quenan ca Dihvo vo min yan Jerusalén.

⁴⁴ Rahco ye te co van ihyan che a conahn ye chinduco ye, ne rinuhn ye ihyan van ihyan yahn ye man, ihyan rendihche ye man. A numa ro vatechica ye,

⁴⁵ ate nducote hua ntaca ye ihyan ne, ndaconan tun ye yan Jerusalén, rinuhn ye ihyan.

⁴⁶ Nde nan che chi ino ro che rinuhn ye ihyan ne, ntaca ye ihyan chete yaco van sahn devano ley che dirun Moisés. Min quenun ye, rihnevan ye che rente sahn chahn man, retumarune ye sahn man.

⁴⁷ Namin sahn chahn ne, retumarune se ihyan, ne ama rahn ino se yahn che ama va vededevano yahn ye man, yahn ndudo che rendahconan ye man.

⁴⁸ Cuahn che ndihchero José nduco María che min quenun ye ne, ama chahn ino ye, ne rahn María:

—Dayá, ¿dehco che tihça din nduco nuhn?, te u nduco chide, ama chuhrihn nuhn, rendedecadino nuhn cave, rinuhn nuhn di.

⁴⁹ Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—¿Dehco che rinuhn nchuhn u? ¿A hua devano te nan ntiyon yahn Chidá va che conán?

⁵⁰ Ate hua chenahn ihyan chahn deh cuande che tihça rañn ye.

⁵¹ Tuhme conañn ye nduco ihyan chahn yan vaço ye, Nazaret. Quendi redinahñn ye che rañn ihyan chahn, ne quenun ino María nducuañn.

⁵² Dihvo vo ne, chihta ye, ne chi chahte vededevano yahn ye. Ndahça quenan ye nan Dendiohs man, nan ihyan man.

3

Rahndudo Juān Bautista che va che nto ino ihyan nunde yahn ye

¹ Cuahn che chi ntiyon nduyo che quenan Tiberio César emperador ne, Poncio Pilato quenan se gobernador yahn Judea. Herodes quenan se gobernador yahn Galilea, ne dihno Herodes che duche se Felipe, quenan se gobernador yahn Iturea nduco Traconite. Lisanías quenan se gobernador yahn Abilinia.

² Anás nduco Caifás che chidocuyan che tahque ndinan. Nduyo min quechica Juān, daya Zacarías, yahn nan che metah duhva. Min çah Dendiohs che checadino ye ndudo che cuahndudo ye.

³ Chihto ico Jordán canañ rahndudo Juān che nto ino ihyan nunde yahn ye man, che cuedenune ye man, çava che nchahco Dendiohs yahn ye.

⁴ Tihça chinahn nduhça che dirun ihyan profeta Isaías tuhça:

Cuahndudo ama se min yahn nan che metah duhva tuhça:

“Cuihcoyan nchuñn chedave yahn ne, te a nun ndā Dihvo vo.

⁵ Ihyan che redendah ye yune che ndahça ne, rendedecuto ye ya man, rihtera ye ico man, cuete man, reneñn cuāço ye nan che cueh man, rendahco nahn ye nan che chihnga man.

Tihça va che çahcoyan ihyan chedave yahn ye,

⁶ te codevano nducoyaça ihyan che ndedevahn Dendiohs ihyan.”

⁷ Rañn Juān ri ye ihyan che rendā ye çava che cuedenune ye:

—Nchuñn ne, nduhça cu tan tihchan ne. Hua rañco ne che nduco che cuedenune ne a ndevahn ne yahn castigo yahn Dendiohs che va che conañn.

⁸ Va che nto ino nchuñn nunde yahn ne man, ndahça cuahtenan ne nan Dendiohs man. Hua ndere rañco ne che cochihve

yahn ne che ndāta yahn Abraham nchuñn, te hua redinahñn ne. Ndete che nahn Dendiohs che ndere co yahn ndāta yahn Abraham ne, andahre nan tu che tuhchan, co ndedecuan ca ye ndāta yahn ihyan min.

⁹ Nduhça che rihca ihyan yahn ndāta che hua richihve ndute yahn, riquiyahn ye ne, tihça a nun techecāde Dendiohs yahn nducoyaça ihyan.

¹⁰ Tuhme tumerune ihyan:

—¿Deh va che din nuhn ne?

¹¹ Ndahconan Juān yahn ye:

—Ihyan che va o tino yahn ye ne, va che çah ye ama yahn ihyan che metah yahn ye, ne ihyan che va che reh ye ne, va che conañn ye ihyan che metah che cheh ye.

¹² Namin ndā ama o sañn rica tumecañniyo çava che cuedenune se, ne tumerune se:

—Ihyan Ricuañn, ¿deh va che din nuhn ne?

¹³ Ndahconan Juān yahn se:

—Hua çaca nchuñn tumecañniyo che tahque ndeh che co che rihquentiyon ley.

¹⁴ Namin ama o sandādo ne, tumerune se:

—Nuhn, ¿deh va che din nuhn ne?

Ndahconan Juān yahn se:

—Hua duco nchuñn. Hua ndere cuih nunde ne yahn ihyan. Cuahtenan ne vedeyeno nduco tume che renevihve nchuñn.

¹⁵ Ama yahn ihyan rendedecadino ye yahn Juān, ne reçañ yeno ye chedave yahn ye, te rañco ye te co a ihyan min che va çāde che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyeñse.

¹⁶ Ate rañn Juān ri ye nducoyaça ihyan:

—Ndiyu u. Cochi tama ihyan che tahque chahte vederihquentiyon yahn ye che co u. U ne, nde hua redin yahn che co mare ama sañn deçahya yahn ye. U ne, rehdenuné ihyan, ate ihyan min ne, din ye che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuñn man, din ye castigo ihyan nunde man.

¹⁷ Cuahn che retiveyaño ihyan trigo ne, renevahn ye ndute yahn, rih ndah ye. Ate dācheyama yahn ne, reneñn dama ye, rihquiyahn ye. Atihnoça ihyan min, te a nun techecāde ye yahn nducoyaça ihyan. Ihyan che ndah ihyan ye nan Dendiohs ne, quenda ye ihyan vahchetero, ne ihyan che hua ndah ye ne, dechuh ye ihyan van ruchiyahn che hua rintoh.

¹⁸ Nduco ama ndeh ndudo che tuhchan, rahndudo Juān, ricuañn ye ihyan ndudo ndah yahn Dendiohs.

¹⁹ Juān ne, riyahve ye gobernador Herodes yahn che quenan se nduco Herodías, ndāhta yahn dihno se Felipe. Namin riyahve ye sañn yahn nducuañn nunde yahn se.

²⁰ Chemin che chihquentiyon se che quenun Juān vaçoyahn, ne nduco chemin de-cuihta nduh se nunde yahn se.

Chedenune Dihvo vo Jesucristo

²¹ Cuahn che chihno chedenune ama yahn ihyan nación yahn Israel ne, nda Dihvo vo, chedenune ye. Chihno min ne, nahmin che revah ye ne, ndondah vahchetero.

²² Nduhca che ro ama icui ne, tihca chi ro Vaco Ndah yahn Dendiohs, chiya, quenun ihyan. Tuhme chihnevan ye ama ndudo che chica vahchetero che rahñ:

—Di che Dayá. Yahinó di. Ama yenó ndoque.

²³⁻³⁸ A tahn min che canan Dihvo vo, redin ye ntiyon yahn ye. A ri ye tenduh ndico ndiche nduyo.

Tuhca cochi ndata yahn Dihvo vo Jesucristo

Nde nan che canan ne, dendah Dendiohs Adán. Daya Adán ne, Set. Daya Set ne, Enós. Daya Enós ne, Cainán. Daya Cainán ne, Mahalaleel. Daya Mahalaleel ne, Jared. Daya Jared ne, Enoc. Daya Enoc ne, Matusalén. Daya Matusalén ne, Lamec. Daya Lamec ne, Noé. Daya Noé ne, Sem. Daya Sem ne, Arfaxad. Daya Arfaxad ne, Cainán. Daya Cainán ne, Sala. Daya Sala ne, Heber. Daya Heber ne, Peleg. Daya Peleg ne, Ragau. Daya Ragau ne, Serug. Daya Serug ne, Nacor. Daya Nacor ne, Taré. Daya Taré ne, Abraham. Daya Abraham ne, Isaac. Daya Isaac ne, Jacob. Daya Jacob ne, Judá. Daya Judá ne, Fares. Daya Fares ne, Esrom. Daya Esrom ne, Aram. Daya Aram ne, Aminadab. Daya Aminadab ne, Naasón. Daya Naasón ne, Salmón. Daya Salmón ne, Booz. Daya Booz ne, Obed. Daya Obed ne, Isaí. Daya Isaí ne, David. Daya David ne, Natán. Daya Natán ne, Matata. Daya Matata ne, Mainán. Daya Mainán ne, Melea. Daya Melea ne, Eliaquim. Daya Eliaquim ne, Jonán. Daya Jonán ne, José. Daya José ne, Judá. Daya Judá ne, Simeón. Daya Simeón ne, Leví. Daya Leví ne, Matat. Daya Matat ne, Jorim. Daya Jorim ne, Eliezer. Daya Eliezer ne, Josué. Daya Josué ne, Er. Daya Er ne, Elmodam. Daya Elmodam ne, Cosam. Daya Cosam ne, Adi. Daya Adi ne, Melqui. Daya Melqui ne, Neri. Daya Neri ne, Salatiel. Daya Salatiel ne, Zorobabel. Daya Zorobabel ne, Resa. Daya Resa ne, Joana. Daya Joana ne, Judá. Daya Judá ne, Semei. Daya Semei ne, Matatías. Daya Matatías ne, Maat. Daya Maat ne, Nagai. Daya Nagai ne, Esli. Daya Esli ne, Nahum. Daya Nahum ne, Amós. Daya Amós ne, Matatías. Daya Matatías ne, José. Daya José ne, Jana. Daya Jana ne, Melqui. Daya Melqui ne, Leví. Daya Leví ne, Matat. Daya Matat ne, Elí. Daya Elí ne, José.

Tihca cochi ndata yahn José. Nducoyaca ihyan ne, rahco ye te Dihvo vo Jesucristo ne, daya José ihyan.

4*Chundah ne, tumarande se Dihvo vo Jesucristo*

¹ Dihvo vo ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan, ne chica ye min ico Jordán. Din Vaco Dendiohs che cuahn ye yahn nan che metah duhva.

² Min quenun ye o raco ro, ne chundah ne, retumarande se ihyan. Nducuahn ro min ne, hua cheh ye, ne chihno min ne, chi cuico ye.

³ Tuhme rahñ chundah me ri se ihyan: —Ndete che Daya Dendiohs ndih ne, cuihquentiyon ne tu cuh che ndacondá pan.

⁴ Ndahconan Dihvo vo yahn se: —Nan Ndudo yahn Dendiohs a ndirun: “Ndiyu demañ nduco pan co conun ico ihyan, te namin rendotenan ye Ndudo yahn Dendiohs.”

⁵ Tuhme quenda chundah me Dihvo vo ama tingüete yaco, ne venchahteno nahma se ihyan nducuahn vederihquentiyon che va iyehñse.

⁶ Rahñ se ri se ihyan: —Ú té nducuahn vederihquentiyon che tihchan ndih, ndete che dinahn ne che cahmá, te u va tãh nducuahn, ne adecoduhno ihyan che náhn ne, co cãh ihyan.

⁷ Ndete che cahntihya ne nan, ndeva ne yavenañ ne, co yahn ne nducuahn.

⁸ Rahñ Dihvo vo ri ye sahn: —Cuehn vane chundah, te nan Ndudo yahn Dendiohs a ndirun: “Cuendeva yavenañ Dihve Dendiohs, ne a ihyan min no codinehn che cahma ye.”

⁹ Tuhme quenda se ihyan tin yaco chahte yahn yan Jerusalén, ne rahñ se ri se ihyan:

—Ndete che Daya Dendiohs ndih ne, cava ne muhn.

¹⁰ Hua dehva co yahn ne, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs:

Dechuh Dendiohs ángel yahn ye cava che conduco ye ndih,

¹¹ din ye cudádo ndih cava che hua dehva co yahn ne.

¹² Rahñ Dihvo vo ri ye sahn: —Namin nan Ndudo yahn Dendiohs a ndirun: “Hua tumarande Dihve Dendiohs.”

¹³ Cuahn che chihno tumarande chundah me Dihvo vo ne, conahn se. Quenan rino se nde nda ama ro che ndahca cava se.

Dihvo vo Jesucristo ne, canan redin ye ntiyon yahn ye estado yahn Galilea

¹⁴ Dihvo vo ne, quenun cuma ye vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, ne conahn ye estado yahn Galilea. Nducuahn yan ne, ama chetuhn ndudo yahn vederihquentiyon che quenun cuma ye.

¹⁵ Ricuahn ye chete yaco, ne rendeva nducoyaca ihyan yavenañ ye.

Ndetendaḡ ihyan Dihvo vo Jesucristo yan Nazaret

¹⁶ Nda Dihvo vo yan Nazaret nan che chihta ye, ne rahn ye yačo ndate ndate, ro che rahte tuhno ihyan. Ama ro ne, chenda ye chete yačo, ne chandi ye çaḡa che cuahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs.

¹⁷ Saḡn che redin cudado yačo me ne, caḡ se çaḡa che dirun ihyan profeta Isaías ihyan. Cuahn che nta ye çaḡa me ne, cahndudo ye nan che ndirun tuhca:

¹⁸ Vaco Dihvé Dendiohs ne, quenun u. Dechuh Dendiohs u, çaḡa che cacuáhn ndudo ndah yahn ye, cahnevan nducoyača ihyan che necun ye maḡ, çaḡa che cuahndudó che va ye vedeyeno che nchahco ye yahn ihyan che nto ino ye nunde yahn ye maḡ.

¹⁹ Dín che co ro nan ihyan che hua ro nan ye maḡ, ndedeváhn ihyan che yah rahno ye, redin nunde yahn ye maḡ, cuahndudó nduhca che yahino Dihvo vo Dendiohs ihyan iyehse maḡ.

²⁰ Chiḡno min ne, ndechetiḡve Dihvo vo çaḡa me, neçaḡ ye saḡn che redin cudado yačo me, ne chihnde ye. Nducoyača ihyan che chenun ye chete yačo me ne, vateyaḡ ye numacuahn vedeneḡ.

²¹ Tuhme rahn ye:
—Maḡ ro cuh ne, a chinahn ndudo che chihno cahndudó, chihnevan nchuhn.

²² Chi yeno nducoyača ihyan nduco Dihvo vo, ne rahn ino ye yahn ndudo ndah che rente ye. Ate canaḡ tumerune ye vaḡ maḡ ye nduco vih:

—¿A ndiyu saḡn tih che daya José me?

²³ Raḡn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:
—Cuāco te nahn caḡma nchuhn nduco ndudo cuh: “Doctor, taḡue ndah che codique man di. Codin muhn yaḡ vaque vederihno nduhca che din min yaḡ Capernaum.”

²⁴ Quendi Dihvo vo, ne rahn ye:
—Cuāco raḡn ri nchuhn te nde ama ihyan profeta, hua renevahnecun ihyan yaḡ vačo ye ihyan.

²⁵ Ro menaḡ me ne, ama chihnde cuico, te hua chan co ino nduyo quenan maḡn. Ro min ne, ama vate ndaḡta vaḡ nacióḡ yahn Israel, ne andahre min quenana ihyan profeta Elías,

²⁶ ate hua dechuh Dendiohs ihyan, çaḡa che conan ye nde ama ndaḡta vaḡ chahn. Taḡue ndah ye ne, dechuh ye ihyan, çaḡa che conan ye ama ndaḡta vaḡ yahn tama nacióḡ che va te yaḡ Sarepta, nino yaḡ Sidón.

²⁷ Tama yune ne, a nacióḡ yahn Israel, vate ama yaḡn ihyan che ndi ye cah che rechā yute. Min quenana profeta Eliseo, ne namin hua din ye che ndoyahn nde

ama ihyan chahn. Ate din ye che ndoyahn ama saḡn nacióḡ yahn Siria che duche se Naamán, andahre saḡn tama nacióḡ se.

²⁸ Cuahn che chihnevan ihyan che chenun ye chete yačo me che tiḡca raḡn Dihvo vo ne, ama chi taḡ ye.

²⁹ Ndetahno necuan ihyan chahn, ne quenda ye ihyan numacuahn vedetaḡ cuahḡn chiḡto yaḡ nan ama tin yaḡa yačo çaḡa che deçaḡa ye ihyan.

³⁰ Ate hua chi din ihyan chahn tiḡca, te chuh Dihvo vo vaḡ nducoyača ye, ne cuahn ye.

Quenun vaco chihnga ama se

³¹ Nda Dihvo vo Jesucristo yaḡ Capernaum, estaḡo yahn Galilea, ne ndate ndate, ro che rahte tuhno ihyan, ricuahn ye chete yačo.

³² Ihyan che rihnevan ye che ricuahn Dihvo vo ne, ama rahn ino ye, te numacuahn vederihquentiyon yahn ye ricuahn ye.

³³ Ama yune ne, chenda Dihvo vo chete yačo me, ne min quenun ama saḡn che quenun vaco chihnga saḡn. Ama dito cah se:

³⁴ —Ndih, Jesús yahn yaḡ Nazaret, ¿deḡo che reçaḡdenun ne yune yahn nuhn? ¿A cochi ne che decuihno ne nuhn ne? U devano duh ndih. Ndiḡ che Daya Dendiohs.

³⁵ Chihquentiyon Dihvo vo vaco chihnga me:

—¡Cuenedihḡ chende! ¡Cuendiquendaḡ saḡn tih!

Ndetahno din vaco chihnga me che chendave saḡn min nan nducoyača ihyan che chenun ye min. Ate hua dehva chi yahn se, ne ndiquendaḡ saḡn.

³⁶ Nducoyača ye ne, ama dihya ye chi, ne rente ye vaḡ maḡ ye nduco vih:

—¡Ama chaḡte vederihquentiyon quenana cuma ihyan tih! ¡Nde vaco chihnga redinahn ndudo yahn ye, ne rendiquendaḡ!

³⁷ Numachaḡte estaḡo yahn Galilea, chetuhn ndudo yahn vederihno che redin Dihvo vo.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn indaḡn Simón Pedro

³⁸ Chiḡno min ne, ndiquendaḡ Dihvo vo chete yačo me, ne cuahn ye ndevačo Simón. Indaḡn Simón ne, quendiḡte ye, ndi ye cah ihno. Chica ihyan ndevačo ye Dihvo vo che din ye che ndoyahn ye.

³⁹ Chahn ndā ye nan ihyan min, ne chihquentiyon ye che cuavi cah me. Ndetahno ndoyahn ihyan min, ne necuan ye, caḡ ye, cheh Dihvo vo nduco combiero yahn ye.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama yaḡn ihyan cah

⁴⁰ Ura che a cheḡche yaḡn ne, quenda ihyan nducoyača ihyan cah yahn ye che

ndeh nan cah ndi ye, cuahn ye nan Dihvo vo. Nahn tah ye queri ama ihyan cah chahn, ne ndoyahn ye.

⁴¹ Van ihyan cah chahn ne, nduco ama yahn ihyan che chenun vaco chihnga ihyan, ne ndetendah Dihvo vo vaco chihnga chahn. Cuahn che rendiquendah ne, rah:

—Ndi che Daya Dendiohs.

Ate chihco yudo Dihvo vo vaco chihnga chahn, ne hua cah yune ye che cahma duh ihyan ye, te a devano che a ihyan min che a va cade che ndedevahn ye ihyan iyehanse.

Quechica Dihvo vo Jesucristo estado yahn Galilea rahndudo ye

⁴² Tama ro cuahn che a chi dave ne, cuahn Dihvo vo ama cuan nan che metah duhva, ne min cuahn ihyan yan, quenuhn ye ihyan. Ntaca ihyan chahn ihyan, ne rahn ye nduco ye che hua ndaca ye min, te nahn ihyan chahn che conan ca ye.

⁴³ Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Va che cahn yan chenahn, cacuahn ndudo ndah yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, te a cava chemin che cochí.

⁴⁴ Tuhme quechica ye nduh yan nduh yan, estado yahn Galilea, ricuahn ye chete yaco.

5

Din Dihvo vo Jesucristo vederihno, ne ama yahn yahca chetah Simón nduco com-biero yahn ye

¹ Ama yune ne, nti Dihvo vo chihto vine yahn Galilea, ne ama chi dama ihyan nan ye, cava che cahnevan ye Ndudo yahn Dendiohs.

² Ndi chero Dihvo vo che vate o barco nan nune chihto vine me. Ihyan che retah yahca ne, a ndiquendah ye chete barco chahn, ne ura min ne, renano ye yana yahn ye.

³ Cuahn Dihvo vo, ne chenda ye chete barco che yahn Simón, ne chica ye favor ihyan che cacahca ye barco yahn ye nan che hua nino cuahn chihto vine me. Tuhme chihnde ye chete barco me, ne canan chicuahn ye ihyan che ndi dama ye min.

⁴ Cuahn che chihno chicuahn ye ne, rahn ye ri ye Simón:

—Cuicahque barco cuh cuahn nan che yano nune, ne cuh yana yehn cava che cotah yahca.

⁵ Ndahconan Simón yahn ye:

—Ihyan Ricuahn, a numa yan din nuhn ntiyon, ne nde ama yahca hua chetah nuhn. Ate nducote a ndih che rihquentiyon ne ne, cuh yana.

⁶ Tihca din ihyan chahn, ne ama chito yahca nde a canan rendan yana me.

⁷ Tuhme din tah ihyan chahn yahn com-biero yahn ye che chenun ye barco che

tama me, cava che chi ye conan ye ihyan. Nda ihyan chahn, ne van nducoyaca ye de-cuto ye yahca nduh che o barco chahn, nde tuno adeche cuehchenun van nune.

⁸ Cuahn che ndihchero Simón che tihca chi ne, chehtihya ye nan Dihvo vo, ne rahn ye:

—Dihvé, u ne, ndiyu ihyan che co cochí nan ne, te u ne, ihyan nunde u.

⁹ Tihca rahn ye, te cuahn ino ye nduco nducoyaca ihyan chahn yahn vederihno che din Dihvo vo che ama yahn yahca ndaca ye.

¹⁰ Namin cuahn ino nduh che o daya Zebedeo che duche ye Jacobo man, Juan man. Ihyan chahn che combiero yahn Simón. Ate rahn Dihvo vo ri ye Simón:

—Dehve rahque, te nduhca che redin ntiyon che retah yahca ne, man ne, tihca din ntiyon, din dame ihyan cava che conduco ye u.

¹¹ Tuhme ndetendah ihyan chahn barco chahn van nune, ne chihcoman ye ntiyon yahn ye man, dehtenduh yahn ye man, ne cuahn ye, chinduco ye Dihvo vo.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn che ndi se cah che rechayute

¹² Ama yune ne, quenan Dihvo vo ama cuan yan, ne nda ama sahn che ndi se cah che rechayute. Cuahn che ndihchero se Dihvo vo ne, cuahn se, chehtihya se nan ye. Chica se favor ihyan, ne rahn se:

—Dihvé, a devano te co din ne che ndoyahn, ndete che nahn ne.

¹³ Nahn tah Dihvo vo sahn, ne rahn ye:

—¿Taca hua? Nahn. Man ne, a ndoyehn.

Chihno rahn ye chemin ne, a ndetahn ndoyahn se.

¹⁴ Tuhme chihquentiyon ye sahn che hua cahma se nduco nde ama ihyan taca chi che ndoyahn se. Rahn ye ri ye sahn:

—Nducote a ndoyehn ne, cuehn nan chidocuyan, ne cah vedino che ndihquentiyon Moisés, cava che ndihchero nducoyaca ihyan che a ntoyehn.

¹⁵ Ama nun chetuhn ndudo yahn vederihno che tihca din Dihvo vo, ne ama yahn ihyan ri dama ye ro ro, cava che cahnevan ye che ricuahn Dihvo vo man, cava che din Dihvo vo che ndoyahn ihyan che cah ye man.

¹⁶ Ura va ne, rahn Dihvo vo deman ye nan che metah duhva, ne min revah ye.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn che ndi cheche se

¹⁷ Ama ro cuahn che ricuahn Dihvo vo ne, min vate sahn fariseo nduco sahn devano ley che dirun Moisés che chica se nducuahn yan yahn Judea man, yan Jerusalén man, cava che cahnevan se che ricuahn ye. Dihvo vo ne, redin ye che rendoyahn ihyan cah,

te quenan cuma ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo Dendiohs.

¹⁸ Ura min ndá ama o ihyan, nda ye ama sahn che ndi cheche se, quendite se nan yundo. Nahn condá ihyan chahn nduco se chete vah, çava che condihte ye sahn nan Dihvo vo.

¹⁹ Ate hua chi chuh ihyan chahn nduco se chendevah, te ama yahn ihyan ndito ye min. Tuhme cocha ye tin vah me, ne ntihe ye ama ndi ima vah. Nde min ndedevah ye yundo nan che quendite se cuahn chete vah nan nducoyaca ihyan. Nduco tihça ndá se nan Dihvo vo.

²⁰ Ndiheche Dihvo vo nduhça che ritahno ihyan chahn, ne rahn ye ri ye sahn che ndi cheche me:

—A nchahcò nunde yehn.

²¹ Sahn fariseo chahn man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, rendedecadino se: “¿Duh sahn tih che redin duche yahn se Dendiohs?, te nde ama ihyan hua co nchahco ye nunde, atenan Dendiohs.”

²² Ate a devano Dihvo vo che tihça rendedecadino sahn chahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—¿Dehco che tihça rendedecadino nchuhn?

²³ ¿Deh che tahque ndahça çahmá: “A nchahcò nunde yehn,” o çahmá: “cuenecuen, cuique?”

²⁴ Ate çava che cadino nchuhn te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, va vederihquentiyon yahn çava che nchahcò nunde yahn ihyan muhn iyehense cuh ne, condiheche ne.

Tuhme rahn ye ri ye sahn che ndi cheche me:

—Rihquentiyón di. Cuenecuen, cotah yundo yehn, conahn ndevaque.

²⁵ Ndetahno necuan se, chetah se yundo yahn se, ne numacuahn vedeyeno rendeva se yavenan Dendiohs. Chuh se mendahn yahn nducoyaca ihyan che chenun ye min, ne conahn se ndevaco se.

²⁶ Rahn ino nducoyaca ihyan chahn, ne rendeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs, ne rahn ye:

—Man che cuaco ne, ndihchero vo vederihno.

Dihvo vo Jesucristo ne, yahve ye Leví che conduco se ihyan

²⁷ Cuahn che chica Dihvo vo min ne, ndihchero ye ama sahn rica tume çade iyo che duche se Leví, va se nan che rica se tume. Rahn ye ri ye sahn:

—Cuhn vo ndoque, condoque u.

²⁸ Ndetahno chihcoman se ntiyon yahn se man, nducuahn che va yahn se man, ne necuan se, cuahn se, chinduco se Dihvo vo.

²⁹ Adiva ne, chihquentiyon Leví che chindah comida ndevaco se, ne çah se, cheh Dihvo vo nduco ama yahn ihyan, chenun van ama yahn sahn rica tume çade iyo.

³⁰ Ama o sahn fariseo nduco sahn devano ley che dirun Moisés ne, chi yudo yahn se, ne tumerune se ihyan apóstol yahn Dihvo vo:

—¿Dehco che tihça redin nchuhn che reh ne, rih ne çama nduco sahn nunde man, nduco sahn rica tume çade iyo man ne?

³¹ Ndahconan Dihvo vo yahn sahn chahn:

—Ihyan che hua cah ye ne, hua rendotenan ye sahn doctor, ate ihyan che cah ye ne, nahn ye sahn.

³² Atihnoça u, te ndá çava ihyan nunde çava che nto ino ye nunde yahn ye, ndiyu çava ihyan che rahnco ye che metah nunde yahn ye.

Sahn devano ley che dirun Moisés ne, tumerune se Dihvo vo Jesucristo yahn yahte

³³ Tuhme tumerune sahn chahn Dihvo vo:

—¿Dehco che sahn che rahn nduco Juan Bautista nduco sahn che rahn nduco sahn fariseo ne, ama rahte se yahte man, revah se man, ne sahn che rahn ndoque ne, reh se man, rih se man, ro ro ne?

³⁴ Ndahconan Dihvo vo yahn se:

—A devano nchuhn te ihyan che nduco ye sahn rihnevaco ne, hua rahte ye yahte.

³⁵ Ate ndete che cuavi sahn min ne, tuhme che cuaco ne, cuahte ye yahte.

³⁶ Namin nte ye tama te o ejemplo, chihnevan sahn chahn:

—Nde ama ihyan ne, hua rendeh ye ama tino ra çava che necahnman ye ama tino ndico. Ndete che tihça din ye ne, din ye che conda tino ra me. Avane ne, ama ndi tino ra nan tino ndico ne, chihnga ro, te hua çama.

³⁷ Namin nde ama ihyan hua rih ye vino ra chete ima ndico, te redin vino che rendan ima, ne rinda vino man, ima man.

³⁸ Chemin che nahn che cuih ihyan vino ra chete ima ra, çava che hua dehva co yahn vino man, ima man.

³⁹ Ihyan che rih ye vino ndico ne, hua nahn cuh ye che ra, te rahn ye te tahque ndah rihn vino ndico.

6

Ihyan apóstol ne, tico ye indo trigo

¹ Ama ro che rahte tuhno ihyan ne, chuh Dihvo vo nan va chendata. Ihyan apóstol yahn ye ne, tico ye indo trigo, ne rendihvenun tah ye, reh ye ndute yahn.

² Tuhme rahn ama o sahn fariseo ri se ihyan chahn:

—¿Dehco che tihça redin nchuhn?, te a va çade che hua co din vo ntiyon ro che rahte tuhno ihyan.

³ Ndahconan Dihvo vo, ne rañn ye ri ye sahn:

—¿A hua ndihchenan nchuhn che ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs nduhca che din David ro che chi cuico ye nduco combiero yahn ye?

⁴ A devano ne nduhca che chenda ye chete yaco yahn Dendiohs, ne cheh ye pañ che va min, ne cañ ye, cheh ihyan che nunde, andahre pañ chemin chan, a ndi vedino yahn Dendiohs, ne atenan chiducuyan co cheh ye.

⁵ Quendi Dihvo vo rañn ye nduco sahn chahn:

—U che rinducó nducoyaca ihyan ne, rihquentiyón nde nducuañn che redin ihyan ro che rahte tuhno ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama sahn che ndi cuma tañ se

⁶ Tama ro che rahte tuhno ihyan ne, chenda Dihvo vo chete ama yaco, chicuahn ye. Min quenun ama sahn che ndi cuma tañ cuaco se.

⁷ Sahn devano ley che dirun Moisés man, sahn fariseo man ne, rihno se Dihvo vo ndete che din ye che ndoyahn sahn min ro che rahte tuhno ihyan, cava che cuih nunde se yahn ye.

⁸ A devano Dihvo vo che rendedecadino sahn chahn, ne rañn ye ri ye sahn che ndi cuma tañ me:

—Cuenecuen, cuandi mendahn.

Necuan sahn min, chandi se.

⁹ Tuhme rañn ye ri ye sahn chahn:

—Man ne, tumerune nchuhn: ¿Deh din vo ro che rahte tuhno ihyan ne? ¿A din vo che ndah, o din vo che hua ndah ne? ¿A cañ yune vo che coh ihyan, o ndedevahn vo ihyan ne?

¹⁰ Chaconan ye, ndihchero ye nducoyaca sahn chahn, ne rañn ye ri ye sahn che ndi cuma tañ me:

—Cuacondihque tah.

Chacondihco tañ se, ne ndetahnno ndoyahn tañ se.

¹¹ Ama chi tañ sahn chahn, ne rente se van man se nduco vih deh din se nduco Dihvo vo.

Tendahnun Dihvo vo Jesucristo ndichio apóstol

¹² Tahn min ne, cuahn Dihvo vo ama cuete, ne min covah ye numa yan.

¹³ Cuahn che chi dave ne, nedin dama ye ihyan che rinduco ye ihyan, ne tendahnun ye ndichio ihyan chahn cava che co ye apóstol.

¹⁴ Ama ihyan chahn ne, Simón, ne chaconahn Dihvo vo che duche ye Pedro. Ihyan chenahn ne, Andrés, dihno Simón man,

Jacobo man, Juan man, Felipe man, Bartolomé man,

¹⁵ Mateo man, Tomás man, Jacobo, daya Alfeo man, Simón Zelote man,

¹⁶ Judas, dihno Jacobo man. Namin nduco ama se Judas Iscariote, sahn min che ndihcue ndeh se Dihvo vo.

Chicuahn Dihvo vo Jesucristo ama yahn ihyan

¹⁷ Cuenchahn Dihvo vo cuete me, ne ndo ye ama ya ico nduco ihyan chahn. Namin ama yahn ihyan che vate ye estado yahn Judea man, yan Jerusalén man, chihto yan Tiro nduco Sidón man, ndo dama ye min nduco ye. Nda nducoyaca ihyan chahn, te nahn cahnevan ye che ricuahn Dihvo vo man, nahn ye che din Dihvo vo che ndoyahn ye man.

¹⁸ Namin ndetendah Dihvo vo vaco chihnga che chenun ihyan.

¹⁹ Ihyan che cah ye ne, nahn nahn tañ ye Dihvo vo yahn che quenun cuma ye vederihquentiyon chahte, ne nducoyaca ihyan che tihca redin ye ne, ndetahnno rendoyahn ye.

Ihyan che ndah ro yahn ye

²⁰ Tuhme ndihchero Dihvo vo Jesucristo ihyan che rinduco ye ihyan, ne rañn ye ri ye ihyan:

—Nchuhn che chevah ne man, che necun ne man ne, ndah ro yahn ne, te ndi cuande ne van ihyan yahn Dendiohs.

²¹ Ndah ro yahn nchuhn che nahn cahnevan ne Ndudo yahn Dendiohs, te din ye conahn ne.

Ndah ro yahn nchuhn che ndache ri ne, te din Dendiohs che co yeno ne.

²² Ndah ro yahn nchuhn cuahn che cava u che rinducó nducoyaca ihyan, co tañ ihyan nduco ne man, hua co ndihche ye nchuhn man, cahva ye nduco ne man, ndere cahma ye te duhtuno ihyan ne man.

²³ Ro che tihca din ihyan nduco ne ne, ndahca che cah yeno ne chedave yahn ne, te cuahn che nda ne vahchetero ne, a va yan che ndah cava ne. Ndahca che necahco ne te ihyan ndico yahn ihyan tañ chahn ne, a tihca din ye nduco ihyan profeta.

²⁴ Ate yah ri cava ihyan cuihca, te atenan man ro cuh che vate ye vedeyeno.

²⁵ Yah ri cava ihyan che hua rendotenan ye Ndudo yahn Dendiohs che rahco ye, te nda ro che ndotenan ye.

Yah ri cava ihyan che yeno ye, te nda ro che co ran ye.

²⁶ Yah ri cava ihyan che rañn nducoyaca ihyan che ndah ihyan ye, te ihyan ndico yahn ihyan chahn tihca rañn ye yahn ihyan che din ca ye che profeta ye.

Nahn che din yahino vo ihyan che hua ri rendihche ye uvo

²⁷ Ráhn rí nchuhn: codin yahino ne ihyan che hua ri rendihche ye nchuhn. Codin ne che ndah nduco ihyan che tan ye nduco ne.

²⁸ Ndah cahma ne yahn ihyan che rahva ye nduco ne, covah ne çava ye.

²⁹ Ndete che va ihyan che din tan ye nduco ne ne, hua dāma co ne nduco ye. Ndete che nahn cahnevi ihyan tino rendiche nchuhn ne, tahque ndah cuahnecon ne che cahnevi ye nde cahteca ne che co che cuhma ne nduco ye.

³⁰ Adecoduhno ihyan che çaca ye dehtenduh yahn ne, coçah ne, ne ihyan che cahnevi ye deh che va yahn ne ne, hua ndāca ne.

³¹ Nduhçā che nahn nchuhn che ndah din nducoyaça ihyan nduco ne ne, tiħçā codin ne che ndah nduco ye.

³² Ndete che din yahino nchuhn demān ihyan che yahino ye nchuhn ne, çdehra cochihve yahn ne? Nde ihyan che duhtuno ihyan ye ne, tiħçā redin ye.

³³ Ndete che demān ihyan che ndah ihyan ye nduco nchuhn, ndah din ne nduco ye ne, çdehra cochihve yahn ne? Nde ihyan che duhtuno ihyan ye ne, tiħçā redin ye.

³⁴ Ndete che demān ihyan che co nedihve ye yahn nchuhn, çah ne, tumanan ye ne, çdehra cochihve yahn ne? Nde ihyan che duhtuno ihyan ye ne, tiħçā reçaħ ye, retumanan combiero yahn ye che co nedihve ye yahn vih.

³⁵ Ate nchuhn ne, codin yahino ne nde ihyan che hua ri rendihche ye nchuhn. Codin ne che ndah. Coçah nchuhn, tumanan ihyan, nde hua cuahtenan rino ne che nevihe yahn ne. Ndete che tiħçā din nchuhn ne, Dendiohs, ihyan min che āma yudo vederihquentiyon yahn ye ne, ndahco menun ndahva ye yahn ne, nedin dayā ye nchuhn, te ihyan min ne, ndah ye nde nduco ihyan che duhtuno ihyan ye mān, ihyan che nde hua renecaħ ye nundihve cuahn ihyan mān.

³⁶ Nduhçā che renan vāhino Chida nchuhn nducoyaça ihyan ne, tiħçā codin ne.

Nduhçā che va che cuahtenan vo nduco ihyan

³⁷ Hua ndahchenan nchuhn ihyan, ne hua conan cuma che techecađe Dendiohs yahn ne yahn nunde min, din ye castigo nchuhn. Cuenchahco ne yahn ihyan, ne nchahco Dendiohs yahn ne.

³⁸ Codin nchuhn che ndah nduco ihyan, ne din Dendiohs che ndah nduco ne, nde tiħdenān ca ye ndahco menun ye yahn ne. Tiħçā, te nduhçā che redin ne nduco ihyan

ne, atihnoçā ndahco menun Dendiohs yahn ne.

³⁹ Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh, chihnevan ihyan chahn:

—A devano nchuhn te āma saħn nan ve hua co quendanan se tāmā saħn nan ve, te coranun nduh che o se ive yahn.

⁴⁰ Tahque devano ihyan ricuahh che co āma saħn che rahn. Ate cuihno cuahn saħn min ne, anduhneva che devano ihyan ricuahh yahn se ne, tiħçā codevano se. Hua chuhnan vededevano yahn se.

⁴¹ Ndete che rihco nchuhn cudādo nunde yahn tāmā ca ihyan, ne hua retumacaħ ne nunde yahn mān ne ne, anduhneçā ndete che ndihchero ne āma iyāca che quenun ndutenān ye, ate nde hua retumacadino ne che quenun āma vihto ndutenān mān ne.

⁴² Ndete che tiħçā ne, o nan o chende ne. Nde hua quenān yahn ne che cahma ne co ne ihyan: “Conān di çava che hua condihque nunde”, te nde hua retumacadino ne che tahque chihnga redin mān ne. Tahque ndah che dinoca çahcomān ne che chihnga redin ne, tuhme co conan ne ihyan çava che runecađe cochica ye.

Ejemplo yahn yahn ndāta

⁴³ Yahn ndāta che ndah ne, ndah ndute yahn, ne yahn ndāta che hua ndah ne, hua ndah ndute yahn.

⁴⁴ Āma yahn ndāta ne, ro deh yahn cuahn che ri ndute yahn. Ndute higo ne, hua retun ihyan tin yahn yan, nde hua retun ye uva nan dihyo yan.

⁴⁵ Ihyan che ndah ye ne, redin ye dehtenduh che ndah, te ndah chedave yahn ye, ne ihyan che hua ndah ye ne, redin ye dehtenduh che hua ndah, te hua ndah chedave yahn ye. Nan ndudo yahn ihyan ne, rihcoro nduhçā ihyan ye.

⁴⁶ Çdehco che rahh nchuhn ri ne u: “Dihve nuhn, Dihve nuhn ne”? te hua redinahh ne che rihquentiyōn.

⁴⁷ Adecoduhno ihyan che renda ye nan mān, che rihnevan ye che rāhn mān, che redinahh ye che rihquentiyōn mān ne, çahmā có nchuhn duh nduhçā ye.

⁴⁸ Ihyan min ne, nduhçā ihyan che chihno ye vaço ye, ne yāno chino ye nde nan yava, ne min chihco ye name yahn. Cuahn che chihta ico ne, āma dito chahn nune nan vah me. Ate hua chi quenda nune vah me, te nan yava va name yahn.

⁴⁹ Me ihyan che rihnevan ye ndudo yāhn, ne hua redinahh ye ne, ihyan min ne, nduhçā tāmā ihyan che chihno ye vaço ye, nde hua chihco ye name yahn. Cuahn che chihta ico ne, āma dito chahn nune nan vah me. Ndora vah me, ne chihno chinda.

7

Nduhca che chitahno ama capitán

¹ Cuahn che chihno chicuahn Dihvo vo ihyan chahn ne, cuahn ye yan Capernaum.

² Ama capitán che va ye yan min ne, va sahn decahya yahn ye che ama yahino ye sahn, ne chetah cah sahn. Ama tahn ndi se, adeche coh se.

³ Cuahn che checadino capitán me yahn Dihvo vo che redin ye vederihno ne, dechuh ye ama o ihyan ndinan yahn ihyan nación yahn Israel, cava che caca ye favor ihyan che cahñ ye, ne din ye che ndoyahn sahn decahya me.

⁴ Chahn ihyan chahn nan Dihvo vo, ne ama chica ye favor ihyan, ne rahn ye:

—Capitán cah ne, ndahca che conan ne ihyan,

⁵ te yahino ye nación yuhn vo, ne chihno ye ama yaco yahn nuhn.

⁶ Tuhme cuahn Dihvo vo nduco ihyan chahn. Cuahn che a nda nino ye ne, dechuh capitán me ndudo nduco ama o amigo yahn ye, rahn ye tuhca:

—Dihvé, hua denduh ne ndih cava no u, che chi ne nde chete vacó.

⁷ A devanó te u ne, ndiyu ihyan che co chí nan ne. Nde nan che cochi ne, cuihquentiyon ne, ne ndoyahn sahn decahya yahn.

⁸ Che cahcantiyon ne ne, a devanó te va che conahn, te namin u ne, va ihyan che te ye vederihquentiyon quenán cumá, ne vate sandádo yahn. Rihquentiyón ama se che cahñ se, ne rahn se, ne rihquentiyón tama se che chí se, ne rechi se, ne nducuahn che rihquentiyón sahn decahya yahn ne, redinahñ se.

⁹ Yahn che tihca rahn capitán me ne, cuahn ino Dihvo vo, ne chaconan ye, ndi-chero ye ihyan che nduco ye, ne rahn ye:

—Cuaco ráhn rí nchuhn te nde numachahte nación yuhn vo ne, hua rendacá ihyan che tihca ama ritahno ye.

¹⁰ Cuahn che ndaconan ihyan che chahn ye ntiyon yahn capitán me ne, ntaca ye sahn che adeche coh me che a ntoyahn se.

Ndedetuhche Dihvo vo Jesucristo ama tenahn, daya ama ndahta vah

¹¹ Chihno min ne, Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye man, ama yahn ca ihyan man, cuahn ye ama yan che duche Naín.

¹² Cuahn che nda ye viyan me ne, tahn nun ye ihyan che cuahn ye cuhche ye ama tenahn daya ama ndahta vah. Ama ndiyahn ra sahn dihn min yahn ndahta vah me, ne ama yahn ihyan nduco ye.

¹³ Cuahn che ndihche Dihvo vo ndahta vah me ne, quenán vahino ye tahn, ne rahn ye ri ye tahn:

—Hua cueque.

¹⁴ Tuhme chahn nda ye, ne cah tah ye yave yahn tenahn me, ne sahn che nda se yave me ne, chahtendi rino se. Rahn ye ri ye tenahn me:

—¡Cuenequen!

¹⁵ Ndetahno necuan sahn dihn che a ndih me, ne canan rente se. Tuhme necah Dihvo vo sahn chaco se.

¹⁶ Ama cuahn ino nducoyaca ihyan, ne rendeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs, ne rahn ye:

—Nda ama profeta van uvo, ihyan yahn Dendiohs. ¡Ama chahte vederihquentiyon quenán cuma ye! Dechuh Dendiohs ihyan.

¹⁷ Ama chetuhn ndudo yahn vederihno che din Dihvo vo numachahte estaño yahn Judea man, nduh cuan nan che nino min man.

Dechuh Juan Bautista ihyan che rinduco ye ihyan nan Dihvo vo Jesucristo

¹⁸ Ihyan che rinduco ye Juan Bautista ne, rahn ye ri ye ihyan yahn nducuahn vederihno che redin Dihvo vo. Tuhme cah Juan o ihyan chahn,

¹⁹ ne dechuh ye ihyan cava che tumerune ye Dihvo vo, a ihyan min niyon ihyan che a va cade che dechuh Dendiohs ihyan, ndedevahn ye ihyan iyehñse, o cuahtenan rino ye tama ihyan.

²⁰ Nda ihyan chahn nan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Juan Bautista ne, dechuh ye nuhn, tumerune nuhn ndih: ¿A ndih ihyan che a va cade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehñse, o cuahtenan rino nuhn tama ihyan ne?

²¹ Ura min din Dihvo vo che ndoyahn ama yahn ihyan cah man, din ye che chi ro nan ihyan che ve nan ye man, ndetendah ye vaco chihnga che chenun ihyan man.

²² Tuhme ndahconan ye yahn ihyan chahn che dechuh Juan:

—Conahn nchuhn, cuenecah cuande ne Juan yahn nducuahn che ndihchero ne man, che chihnevan ne man. Ihyan che ve nan ye ne, redin che ri ro nan ye. Ihyan che ndi cheche cah ye ne, redin che rica ye. Ihyan che ndi ye cah che rechá yute ne, redin che rendoyahn ye. Ihyan che a ndih ye ne, rendedetuhché ihyan. Ihyan che necun ye ne, ricuahn ndudo ndah yahn Dendiohs ihyan.

²³ Ndah ro yahn ihyan che ritahno ye che dechuh Dendiohs u.

²⁴ Cuahn che conahn ihyan chahn ne, rente Dihvo vo nduco ihyan che chenun ye min yahn Juan, ne rahn ye:

—¿Deh che chahn nchuhn, ndihchero ne min yahn nan che metah duhva? ¿A ama nduco che ra yuhne?

²⁵ ¿Duh che chahn nchuhn, ndihchero ne tuhme? ¿A ama sahn che ninevaca se nduco tino ndah? A devano nchuhn te sahn che renevaca se nduco tino ndah man, rahte se vihco man ne, sahn chahn ne, chete vaco rey chenun se.

²⁶ Tuhme ne, ¿duhra che chahn nchuhn, ndihchero ne? ¿A ndiyu ama profeta? Cuacho niyon, te ihyan min ne, tahque chahte vederihquentiyon che quenana cuma ye che co ihyan profeta chenhahn.

²⁷ A yahn ihyan min che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca:

Condihche, dechuh ama sahn tahque menan ca che co di, cuahndudo se ndudo yahn.

Chahcoyan se chedave yahn ihyan, cava che nevahnecon ye di.

²⁸ Rahñ ri nchuhn te van nducoyaca ihyan iyehñse ne, Juñ Bautista che tahque chahte vederihquentiyon che quenana cuma ye. Ate ihyan che tahque necun ye van ihyan che rihquentiyon Dendiohs ne, tahque ndah ro yahn ye che co ihyan min.

²⁹ Cuahn che tihca rahñ Dihvo vo ne, ama yahn ihyan yan, nde sahn rica tumecañiyo, ndeva ye yavenan Dendiohs, te chahn ye, chehdenune Juñ ihyan.

³⁰ Ate sahn fariseo nduco sahn devano ley che dirun Moisés ne, chahcotahn se che rihquentiyon Dendiohs, te hua chahn se che chehdenune Juñ sahn.

³¹ Tuhme rahñ Dihvo vo:

—¿Deh cahma yahn nchuhn che vate ne man ro cuh ne?

³² Nchuhn che vate ne man ro cuh ne, nduhchan sahn cahya che rahñ se ri se combiero yahn se: “Tive nuhn cu retive, ne hua ndeh nchuhn. Cah ran nuhn nduhca che rah ran ihyan nan ndih tenahn, ne hua chaco nchuhn.”

³³ Tihchan nchuhn, te nda Juñ Bautista, ne hua cheh ye pan, nde hua chih ye vino, ne rahñ ne te quenun vaco chihnga ihyan.

³⁴ Nda u che rinducó nducoyaca ihyan, ne reh man, rih man, ne rahñ nchuhn: “Nga ama se, ne ama reh se man, ama rih se vino man, rinduco se ihyan nunde man, sahn rica tumecañiyo man.”

³⁵ Ate dehve din yahn che tihca rahñ nchuhn, te nducoyaca ihyan devano, rehahn ye te vededeveno yahn Dendiohs ne, chemin che richihve.

Nchahco Dihvo vo Jesucristo yahn ama tahn nunde

³⁶ Ama sahn fariseo ne, yahve se Dihvo vo che cheh ye nduco se, ne cuahn ye ndevaco se.

³⁷ Ama tahn nunde che va te yan min ne, checadino te che min chete vaco sahn

fariseo me va Dihvo vo, reh ye. Tuhme nda te, nda te ama frañco nunedan.

³⁸ Chahn nda te, ne chehntihya te nan Dihvo vo. Ama raco te, ne canan te redecahnda te cah ye nduco nune ndutenan te. Rendedetih te nduco yudo tin te. Retenan te cah ye, ne chacotahma te nunedan me.

³⁹ Ndihe sahn fariseo me, ne ndedecadino se: “Tahn tih ne, chihnga ihyan te. Ndete che cuacho che profeta ihyan tih ne, cadino ye duh ihyan te.”

⁴⁰ Tuhme rahñ Dihvo vo ri ye sahn fariseo me:

—Simón, nté ama ejemplo, cahneven.

Ndahconan Simón:

—Ihyan Ricuahn, cuente ne, cahneván.

⁴¹ Rahñ ye:

—O se ne, quendiho se yahn ama ihyan. Ama se ne, quendiho se uhn ciento, ne tama se ne, quendiho se o raco ndiche.

⁴² Nducote metah dehva yahn sahn chahn ne, hua chi nedihve se yahn ye. Ate nchahco ye yahn nduh che o se. Man ne, cahme co u: ¿Cha sahn chahn che tahque yahino se ihyan min ne?

⁴³ Ndahconan Simón:

—Rahcó te sahn che tahque ndeh quendiho se yahn ye.

Rahñ Dihvo vo ri ye Simón:

—Ndahca rahñ.

⁴⁴ Chaconan ye, ndihchero ye ndahta me, ne tuhme rahñ ye ri ye Simón:

—¿A chihque cudado nduhca che din ndahta tih ne? Chenda chete vaque, ne hua te nune cava che ntu cah, ate ndahta tih ne, decahnda te cah nduco nune ndutenan te, ne ndedetih te nduco yudo tin te.

⁴⁵ Di ne, hua tenan u che nevahnecon u, ate ndahta tih ne, nde ura che nda ndeva, nde meiyon ne, hua reguan te retenan te cah.

⁴⁶ Hua chih aceite tin, ate ndahta tih ne, chacotahma te nunedan cah.

⁴⁷ Chemin che rahñ ri di te nducote ama va vedeyahino yahn te ne, codevene te va vederenchahco cava te, andahre ama quendiho te nunde. Ate ihyan che ndaca ye vederenchahco yahn tah sihn che quendiho ye ne, hua chahte vedeyahino yahn ye.

⁴⁸ Tuhme rahñ Dihvo vo ri ye ndahta me:

—A nchahcó nunde yehn.

⁴⁹ Nducoyaca ihyan che vate ye min, reh ye nduco Dihvo vo ne, ndedecadino ye: “¿Duhra sahn tih che rahco se che renchahco se nunde yahn ihyan?”

⁵⁰ Ate rahñ Dihvo vo ri ye ndahta me:

—Yahn che chitehne ne, ndaque vederenchahco. Conahn. Dehve rahque.

8

Yahn ihyan ndahta che chinduco ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Chihno min ne, quechica Dihvo vo nduh yan nduh yan, ricuahn ye ndudo ndah yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. Nduco ye nduh che ndichio apóstol yahn ye.

² Namin nduco ye yahn ihyan ndahta che ndetenda ye vaco chihnga che chenun ihyan man, ihyan ndahta che din ye che ndoyahn ye man. Van ndahta chahn nduco Maria yahn yan Magdala, ihyan min che chenun ndache vaco chihnga ro menan, ndetenda ye.

³ Namin nduco Juana, ndahta yahn Chuza, ama sahn ndinan yahn rey Herodes. Nduco Susana man, nduco yahn ca ndahta che chinan ye Dihvo vo nduco tume yahn ye man.

Ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndata

⁴ Ama yahn ihyan yahn queri ama yan, ndo dama ye nan Dihvo vo, ne nte ye ejemplo cuh, chihnevan ihyan chahn:

⁵ —Cuahn ama ihyan, retuhdo ye ndute ndata yahn ye. Cuahn che retuhdo ye ne, chera neve ndute chihito yune. Chemin ne, chendinun ihyan, ne nda yahda, ne cheh te.

⁶ Te neve ndute ne, chera nan tu. Cuahn che quenda ne, tih yahn che ndo cuma yahn nan tu me.

⁷ Te neve ndute ne, chera van chano yan. Chihta dama nduco chano yan chahn, ne quenun man chendata me.

⁸ Te neve ndute ne, chera nan yahn ndah, ne quenda, ne chi yahn, cade ciento queri ama.

Chihno nte ye ejemplo me ne, tuhme ama dito rahn ye:

—Nducoyaca nchuhn, ¡cuendecadino ndah ne yahn ejemplo me!

Rahn Dihvo vo Jesucristo deh cuande che rente ye ejemplo

⁹ Tuhme tumerune ihyan apóstol chahn ihyan:

—¿Deh conahn ejemplo che nte ne me ne?

¹⁰ Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn ne, te Dendiohs che conahn ne yahn vederihquentiyon yahn ye. Ate ihyan chengahn sih ne, renté nduco ye deman nduco ejemplo, cava che ndihchero no ye, ne hua nchanan ye, cahnevan no ye, ne hua conahn ye.

Te cuande Dihvo vo Jesucristo deh conahn ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndata me

¹¹ Tuhca conahn ejemplo me: Ndute ndata me ne, nduhca Ndudo yahn Dendiohs.

¹² Ndute che chera chihito yune me ne, nduhca ndudo che rihnevan ama o ihyan, ne ndetahno renda chundah, ne rehnevi se Ndudo me chete chedave yahn ye, cava che hua cotahno ye, ne hua ndevahn ye.

¹³ Ndute che chera nan tu me ne, nduhca Ndudo che rihnevan tama te o ihyan, ne renevahnevan ye numacuahn vedeyeno. Ate nduhca chendata che metah cua yano dihyoduto tihchan ye, te cuahn che rechuhrihn ye, o redin tan ihyan nduco ye cava Ndudo me ne, ndetahno rihcoman ye.

¹⁴ Ndute che chera van chano yan me ne, nduhca Ndudo che rihnevan tama te o ihyan, ate ama rendedecadino ye yahn ntiyon yahn ye ro ro man, nahn yahn ye vedecuihca che va iyehanse cuh man, nahn quendi ye vedeyeno yahn man ye man. Chemin che hua ri redin Ndudo me che ndah nduco ye.

¹⁵ Ate ndute che chera nan yahn ndah me ne, nduhca Ndudo che rihnevan tama te o ihyan, ne renevahnevan ye numacuahn chedave yahn ye, ne riquendi ye. Ihyan chahn che redin Ndudo yahn Dendiohs che ndah nduco ye.

Ejemplo yahn candil

¹⁶ Quendi Dihvo vo ricuahn ye:

—Nde ama ihyan ne, hua renahn yahn ye ama candil cava che cahco ndeh ye man cajun, o man yundo. Rihco ye nan che yaco, cava che co ro dave yahn ihyan che renda ye.

¹⁷ Tihca nducuahn che rahn ri nchuhn cuahn che a deman vo ne, va che cuahndudo nchuhn, cahnevan ihyan. Nducuahn che rahn, andahre ama rihn cava che conahn ihyan, ate conahn ye.

¹⁸ Chemin che cuhnevan ndah nchuhn ndudo che rahn, te ihyan che ndah renahn ye ne, nde tahque ndah ca conahn ye, ne ihyan che hua ndah renahn ye ne, va che conan ye nde tah sihn che chenahn ye.

Nda chaco Dihvo vo Jesucristo nduco dihno ye

¹⁹ Nda chaco Dihvo vo nduco dihno ye, ne hua chi chenda ihyan chahn nan che quenun ye, te ama yahn ihyan chenun ye min.

²⁰ Tuhme rahn ihyan ri ye Dihvo vo:

—Chaco ne nduco dihno ne, vatendi ye cuahn chevah, nahn ndihchero ye ndih.

²¹ Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Ihyan che rihnevan ye Ndudo yahn Dendiohs, ne redinahn ye ne, a ihyan chahn che rendihché ihyan nduhca chaco man, nduhca dihnó man.

Chihco dihn Dihvo vo Jesucristo yuhne tan

²² Ama yune ne, chenda Dihvo vo chete ama barco nduco ihyan apóstol yahn ye, ne rahn ye:

—Cuhn vo nduco nchuhn tãma lado viche cah.

Tuhme cuahn ye nduco vih.

²³ Ura che cuahn ye nduco vih ne, quiyado Dihvo vo, ne canan rano yuhne tan, nde a rito nune chete barco me, adeche cuehchenun chete vine me.

²⁴ Chahn ihyan chahn, ndedetuhche ye Dihvo vo, ne rahn ye:

—¡Ihyan Ricuahn! ¡Ihyan Ricuahn! ¡Cuentuche ne, te adeche cuehchenun vo van nune!

Necuan Dihvo vo, ne chihco dihn ye yuhne tan me, ne quendite dihn vine me.

²⁵ Tuhme tumerune ye ihyan chahn:

—¿A hua ritahno nchuhn?

Ate ihyan chahn ne, ama rahn ino ye, ama redihya ye ri, ne retumarune vih ye:

—¿Duhra ihyan cuh?, te nde yuhne, nde vine, redinahn che rihquentiyon ye.

Ama sahn yan Gadara che chenun vaco chihnga sahn

²⁶ Chihno min ne, nda ihyan chahn yan Gadara, ama yan che va tãma lado viche yahn vine yahn Galilea.

²⁷ Ndetahn che ndiquenda Dihvo vo chete barco me ne, nda ama sahn yan min nan ye. Sahn min ne, a rahn cuahn che chenun vaco chihnga sahn. Devane se, quechica se, nde hua quenun se vaco se, te nan rehche tenahn ne, min quenana se.

²⁸ Cuahn che ndihchero se Dihvo vo ne, chahn nda se, chehntihya se nan ye, ne cah se:

—Jesús, Daya Dendiohs che ama yudo vederihquentiyon yahn ye, ¿dehco che recahdenun ne yune yahn? Ricá favor ndih che hua din ne che chuhrihn.

²⁹ Tihca rahn se, te Dihvo vo ne, a chihquentiyon ye vaco chihnga chahn che ndiquenda sahn. Ama ndeh yune cuahn che retumangan vaco chihnga chahn sahn ne, redéchiche ihyan sahn nduco cadena, ate rihno rendeh se cadena me, ne riquenda vaco chihnga chahn sahn van chano.

³⁰ Dihvo vo ne, tumerune ye sahn:

—¿Deh doche ne?

Ndahconan se:

—Legión duché.

Tihca duche se yahn che ama yahn vaco chihnga chenun sahn.

³¹ Ama chica vaco chihnga chahn favor ihyan che hua dechuh ye van ruchiyahn.

³² Min nino van chano ne, chenana ama yahn cuche, reh te. Ama chica vaco chihnga chahn che cah yune ye che condã chete cuche chahn, ne cah yune ye.

³³ Tuhme ndiquenda vaco chihnga chahn sahn min, ne chenda cuche chahn. Cuche chahn ne, cochahn te, rano te nan ndava, ne cheranun te chete vine me, cuahn ico te.

³⁴ Cuahn che ndihchero sahn che redin cudado cuche chahn che tihca chi ne, chano se. Cuahn se, chengo se ihyan viyan man, ihyan rancho man.

³⁵ Tuhme cuahn ihyan viyan ndihchero ye deh che chi. Cuahn che nda ihyan chahn nan che quenun Dihvo vo ne, ndihchero ye sahn min che a ntiquenda vaco chahn sahn. Va se chihno nan Dihvo vo, quenun se tino yahn se. A va cuaco dave yahn se, ne dihya ihyan chahn chi.

³⁶ Tuhme ihyan che ndihchero ye ne, rente ye nduco ihyan che nda chahn tãca chi che ndiquenda vaco chihnga chahn sahn min.

³⁷ Nducoyaca ihyan che vate ye yahn yahn yan Gadara, ama dihya ye chi. Chemin che rahn ye ri ye Dihvo vo che ndaca ye yan min. Tuhme chenda Dihvo vo chete barco, conahn ye.

³⁸ Sahn che a ntiquenda vaco chahn sahn ne, ama rica se Dihvo vo che cah yune ye che conduco se ihyan. Ate hua cah yune ye, ne rahn ye ri ye sahn:

³⁹ —Conahn cuahn ndevaque, ne cuenta yahn vederihno chahte che din Dendiohs ndoque.

Tuhme conahn se, ne chacotuhn se ndudo numacuahn viyan me yahn vederihno chahte che din Dihvo vo nduco se.

Rica Jairo cava tahn dihn daya se

⁴⁰ Cuahn che ndaconan Dihvo vo viche lado cuh yahn vine me ne, ama yahn ihyan nevahnecun ye ihyan numacuahn vedeyeno, te nducoyaca ye ne, chenana rino ye ihyan.

⁴¹ Ura min nda ama sahn ndinan yahn yaco, duche se Jairo, ne chehntihya se nan Dihvo vo, chica se favor ihyan, cava che cah ye vaco se,

⁴² te va ama ndiyahn ra tahn dihn yahn se, a ri te tenduh ndichio nduyo. Chetã cah tahn, adeche coh te. Tuhme cuahn Dihvo vo, ne nde hua ri che caca ye, te ama yahn ihyan nduco ye.

Ndoyahn ama ndahta che nahn tah te tino yahn Dihvo vo Jesucristo

⁴³ Min van ihyan chahn, nduco ama ndahta che cah te, rendora te yun ro ro. A ri ndichio nduyo che quenana cah me tahn, ne a chihno nducuahn yahn te che va che renedihve te sahn doctor. Ate nde ama se hua chi dico se tahn.

⁴⁴ Chahn nda te cuahn vedame Dihvo vo, nahn tah te tino yahn ye, ne ndetãhno cheguan rahn yun me tahn.

⁴⁵ Tuhme tumerune Dihvo vo:

—¿Duh nahn tãh tino yãhn ne?

Nducoyaca ye rãhn ye te ndiyu ihyan chahn. Pedro nduco combiero yahn ye ne, rãhn ye:

—Ihyan Ricuahñ, ama yãhn ihyan che-nun chiche ye chihto ñan ne, ¿dehco che retumerune ne duh nahn tãh tino yahn ne?

⁴⁶ Ate rãhn Dihvo vo:

—Va duh che nahn tãh tino yãhn, te checadinó che ndoyahn ama ihyan nduco vederihquentiyon yãhn.

⁴⁷ Ndihe ndãhta me che a checadino Dihvo vo, ne chahn ndã te, chehntihya te ñan ye, nde tuno rendoh te. Tuhme necãh cuande te ihyan ñan nducoyaca ihyan yãñ deh cuande che nahn tãh te tino yahn ye mãñ, nduhcã che ndetãhno ndoyahn te mãñ.

⁴⁸ Rãhn Dihvo vo ri ye tãhn:

—Dayá, yahn che chitehne ne, a ndoyehn. Dehve rahque. Co conahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndedetuhche ye tãhn dihn yahn Jairo

⁴⁹ Nde metah cuihno cãhma Dihvo vo cuahn che ndã ama ihyan ndevãco Jairo, ne rãhn ye:

—A chih tãhn dihn daya ne. Ametah deh cuande che quenda ne Ihyan Ricuahñ.

⁵⁰ Chihnevan Dihvo vo, ne rãhn ye ri ye Jairo:

—Hua co ran. Cuitehne che co conãñ di, ne tãhn dihn daye ne, ndaconan conan te.

⁵¹ Cuahn che ndã ye ndevãco se ne, hua cãh yune ye che chendã nducoyaca ihyan nduco ye, demãñ Pedro mãñ, Jacobo mãñ, Juãñ mãñ, nduco chida tãhn dihn me mãñ, nduco chaco te mãñ.

⁵² Rah rãñ nducoyaca ihyan mãñ, raco ye mãñ, cãva tãhn dihn me. Ate rãhn Dihvo vo: —Hua cuaco nchuhn, te tãhn dihn tih ne, dehve ndih te, te quiyãdo te.

⁵³ Ate riyon nan ihyan chahn ihyan, te a devano ye te tãhn dihn me ne, a ndih te.

⁵⁴ Tuhme chetãh Dihvo vo tãh te, ne ama dito rãhn ye:

—Tãhn dihn, ¡cuenequen!

⁵⁵ Ntã vaco tãhn dihn me, ne ndetãhno necuan te. Chihquentiyon Dihvo vo che cãh ihyan chahn, cheh te.

⁵⁶ Chida te nduco chaco te ne, ama cuahn ino ye. Ate chihquentiyon Dihvo vo ihyan chahn che hua cãhma ye nduco nde ama ihyan, che ndedetuhche ye tãhn.

9

Dechuh Dihvo vo Jesucristo nduh che ndichio apóstol che chahn ye cahndudo ye

¹ Ama yune ne, din dãma Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye, ne cãh ye vederihquentiyon ihyan chahn cãva che

ndetendãh ye vaco chihnga mãñ, din ye che ndoyahn ihyan cah mãñ.

² Dechuh ye ihyan chahn che cãhn ye cuahndudo ye ndudo ndah yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs mãñ, din ye che ndoyahn ihyan cah mãñ.

³ Chihquentiyon ye ihyan chahn:

—Hua dehva quenda nchuhn cuãhn yune. Nde indãhco, nde dino, nde pãñ, nde tume, hua quenda ne. A cahteca no ne che chenun ne; hua quenda ne tãma.

⁴ Adecotino vaco ihyan che condã nchuhn ne, min cuahtenan ne nde tuno ro che ndãca ne yãñ min.

⁵ Ñan che hua ntumanecun ihyan nchuhn ne, cuendiquendãh ne yãñ min, ne condãhde ne yune yãhn che chenãñ cãh ne, cãva che cadino ihyan chahn te hua ndãhca ñin ye.

⁶ Tuhme cuahn ihyan chahn nducuahn yãñ, rahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs mãñ, redin ye che rendoyahn ihyan cah mãñ.

Herodes ne, nahn ndihchero ye Dihvo vo Jesucristo

⁷ Checadino rey Herodes yahn vederihno che redin Dihvo vo, ate hua devano ye duh ihyan min yahn che ñãhn ihyan ne, rãhn ye te Juãñ Bautista ntuche ye vãñ tenãhn.

⁸ Te ñãhn ihyan ne, rãhn ye te profeta Elías nuhnde ro ye. Ñãhn tun ihyan ne, rãhn ye te ama cha ihyan profeta che chahte ye a rãhn me, ntuche ye.

⁹ Tuhme rãhn Herodes:

—Juãñ ne, u dechũh che chica yãñ sandãdo dãndo ye. ¿Duhra ihyan cãh che rihnevãñ che rente ihyan yahn ye tuhme ne?

Chemin che nahn ndihchero ye Dihvo vo.

Cãh Dihvo vo Jesucristo, cheh uhn mil ihyan

¹⁰ Cuahn che ndaconan ihyan apóstol chahn ne, necãh cuande ye Dihvo vo yahn nducuahn che ñin ye ñan che chahtechica ye. Tuhme quenda Dihvo vo ihyan chahn ama cuãñ ñan che metah duhva nino yãñ Betsaida.

¹¹ Ate checadino ihyan yãñ, ne ama yãhn ye cuahn ye quendi ye Dihvo vo. Cuahn che ndã ye ñan che quenun Dihvo vo ne, chicuahn Dihvo vo ihyan chahn yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne ñin ye che ndoyahn ihyan che cah ye.

¹² Cuahn che a chi chino ne, ndo dãma nduh che ndichio apóstol chahn ñan Dihvo vo, ne rãhn ye ri ye ihyan:

—Cuedechuh ne ihyan sih yãñ che nino mãñ, ñan rãñcho mãñ, cãva che cua ye che cheh ye mãñ, ndãca ñan che cuahtenan ye mãñ, te muhn ñan che chenãñ vo ne, metah dehva.

¹³ Raĥn Dihvo vo ri ye iĥyan chahn:

—Çaĥ nchuhn, cheh iĥyan sih.

Raĥn iĥyan chahn ri ye Dihvo vo:

—Uhn ra paĥn nduco o yaĥca va yahn nuhn, atenañ che çahn nuhn, cua nuhn che cheh nducoyaĥca iĥyan sih.

¹⁴ Iĥyan chahn ne, ri ye tenduh uhn mil che demañ iĥyan çahn. Tuhme raĥn Dihvo vo ri ye iĥyan apóstol yahn ye:

—Cuihqentiyon nchuhn che co ðama iĥyan sih, cuahte ye çade o raco ndiche ye queri ama cuan.

¹⁵ Tiĥca din iĥyan chahn, ne chahte nducoyaĥca iĥyan.

¹⁶ Tuhme chetaĥ Dihvo vo nduh che uhn paĥn me nduco o yaĥca chahn, ne chenihyon nañ ye nañ ro, necaĥ ye nundihve cuahn Dendiohs. Ndeh ye, ne çah ye iĥyan apóstol çava che çah ye, cheh iĥyan che ndi ðama chahn.

¹⁷ Cheh nducoyaĥca iĥyan chahn nduhva che rica chedave yahn ye. Chihno min ne, nedin ðama ye che ngava, ne chi ndichio cuahte.

Raĥn Pedro te a Dihvo vo Jesucristo che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye iĥyan iyehñse

¹⁸ Ama ro ne, quenan Dihvo vo nduco iĥyan apóstol yahn ye, ne mañ ye revaĥ ye ama laðo. Chihno min ne, tumerune ye iĥyan chahn:

—¿Duh u, raĥn iĥyan ne?

¹⁹ Ndaĥconan iĥyan chahn:

—Naĥn iĥyan ne, raĥn ye te ndih ne, Juañ Bautista. Naĥn ye ne, raĥn ye te ndih ne, Elías. Naĥn tun ye ne, raĥn ye te ndih ne, ama cha iĥyan profeta che chahte ye a raĥn me, ntuche ye.

²⁰ Tuhme tumerune Dihvo vo iĥyan chahn:

—Me nchuhn, ¿deh raĥn ne yáhn ne?

Ndaĥconan Pedro:

—A ndih che a va çade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ne iĥyan iyehñse.

Raĥn Dihvo vo Jesucristo te va che çahno se iĥyan

²¹ Tuhme chihquentiyon Dihvo vo iĥyan chahn che hua nuhnde ye che a iĥyan min che a va che chi ye ndedevahn ye iĥyan iyehñse.

²² Quendi ye raĥn ye:

—U che rinducó nducoyaĥca iĥyan ne, va che ama chuhriñ. Intiyahn mañ, chidocuyan ndinan mañ, saĥn devano ley che dirun Moisés mañ ne, ndaĥchenan se u, ne çahno se u. Ate cuihno ino ro ne, ntuché vañ tenañ.

²³ Chihno min ne, raĥn ye nduco nducoyaĥca iĥyan:

—Adecoduhno iĥyan che nahn conduco ye u ne, va che çahcomañ ye vedeyeno yahn

mañ ye. Andahre nahn yaĥ se iĥyan nañ cruz, ate va che conduco ye u ro ro.

²⁴ Tiĥca, te adecoduhno iĥyan che çahcomañ ye u che nahn ndedevahn mañ ye iĥyan ne, iĥyan min ne, conda ye. Ate iĥyan che çahco mendañ ye iĥyan, coh ye çava u ne, iĥyan min che cuaco ne, ndevahn ye.

²⁵ Nde tah hua cochihve che nedin ðama iĥyan nducuaĥn vedecuihca che va iyehñse ndete che conda ye.

²⁶ Adecoduhno iĥyan che co cuihnañ ye çava u nduco ndudo yáhn ne, tiĥca u che rinducó nducoyaĥca iĥyan ne, co cuihnañ çava iĥyan min ro che ndá nduco ángel ndaĥ numacuahn vederihquentiyon yáhn mañ, numacuahn vederihquentiyon yahn Chidá mañ.

²⁷ Cuaco raĥn rí nchuhn te o ino iĥyan che chenun ye muhn ne, hua coh ye nde ndá ro che ndihchero ye che conahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

Ndo diyahn Dihvo vo Jesucristo

²⁸ Chihno tenduh nine ro che tiĥca raĥn Dihvo vo ne, quenda ye Pedro mañ, Jacobo mañ, Juañ mañ, ne cocha ye ama tingüete çava che covañ ye.

²⁹ Numanahn che revaĥ ye ne, ndo diyahn ye. Tino yahn ye ne, ama ndo cua, ama diyahn ro.

³⁰ Adenañ chihnde ro o ndaço, rente ye nduco Dihvo vo. Iĥyan chahn ne, Moisés nduco Elías.

³¹ Quendiĥco dave yahn vahchetero, ne rente iĥyan chahn nduco Dihvo vo yahn che va che çahno saĥn nunde iĥyan min yañ Jerusalén.

³² Pedro nduco combiero yahn ye ne, ama rendave yaĥnde ye. Cuahn che ntah ndutinañ ye ne, ndihchero ye che ama ndo diyahn Dihvo vo. Namin ndihchero ye iĥyan che o chahn che chenun ye min nduco ye.

³³ Ura che a nahn Moisés nduco Elías ne, raĥn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Iĥyan Ricuaĥn, jndaĥca che cuahtenan vo muhn! Dendaĥ nuhn ino vache vah, ama nañ che cuhnde ne, ne tama nañ che cuhnde Moisés, ne tama nañ che cuhnde Elías.

Nde hua devano Pedro deh che raĥn ye.

³⁴ Numanahn che raĥn ye ne, chiya ama man, ne ama dihya iĥyan chahn chi che chenun ye vañ man me.

³⁵ Vañ man me ne, chihnevan iĥyan chahn ndudo che raĥn Dendiohs:

—Saĥn tih che Dayá. Yahinó saĥn. Che çahma se ne, chemin che codinahn nchuhn.

³⁶ Chihno che chihnevan iĥyan chahn ndudo me ne, a demañ Dihvo vo nti ye. Taĥn min ne, hua raĥn iĥyan chahn nduco

nde ama ihyan yahn vederihno che ndihchero ye.

Ndetendah Dihvo vo Jesucristo vaco chihnga che quenun ama sahn dihn

³⁷ Tama ro me ne, cuenchahn ihyan chahn cuete me, ne ama yahn ihyan chahn ye, chendi yune ye Dihvo vo.

³⁸ Van ihyan chahn ne, rahn ama se numa dito:

—Ihyan Ricuahn, conan vahino ne u. Condihchero ne cava sahn dihn yahn, te ama ndiyahn ra se yahn.

³⁹ Ama vaco chihnga retumangan sahn, ne adenan rah se. Ama dito rendoh se, riche yan chende se. Rihno renuhn yah sahn, ne hua nahn cahcoman sahn.

⁴⁰ A chica favor ihyan apóstol yahn ne che ndetendah ye vaco chihnga me sahn, ate hua chi ndetendah ye.

⁴¹ Ndahconan Dihvo vo:

—¡Ama yah ri cava nchuhn, ihyan nunde che hua ritahno ne! ¿A numacuahn ro conan nduco nchuhn? ¿Tava ro va che cochá nduco ne? Cuehn, ngua daye.

⁴² Ura che nda sahn dihn me ne, tumangan vaco chihnga me sahn, ne chendava se ndiyahn, rih dihca se. Ate ndetendah Dihvo vo vaco chihnga me, ne nenecah ye sahn chida se.

⁴³ Nducoyaca ihyan ne, ama rahn ino ye yahn vederihno chahte che tihca din Den-diohs.

Tamayune rahn Dihvo vo Jesucristo te va che cahno se ihyan

Namin nducoyaca ye rahn ino ye yahn nducuahnd vederihno che redin Dihvo vo. Rahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye:

⁴⁴ Ndah conun ino nchuhn ndudo che rahn nduco ne. U che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che necah se u tah sahn nunde.

⁴⁵ Ate hua chenahn ihyan chahn che rahn ye, te vahche yahn ye cava che conahn ye, ne vah ye tumerune ye deh conahn ndudo min.

¿Duh che tahque ndinan ne?

⁴⁶ Ihyan apóstol chahn ne, rente ye van man ye nduco vih, cha ye che tahque conan ye.

⁴⁷ Checadino Dihvo vo che tihca rendecadino ihyan chahn, ne chetah ye ama lihn. Chehndi ye nan ye,

⁴⁸ ne rahn ye nduco ihyan chahn:

—Adecoduhno ihyan che nevahnecon ye lihn cuh che cuande yahn ne, u nevahnecon ye. Adecoduhno ihyan che nevahnecon ye u ne, Ihyan che dechuh ye u nevahnecon ye. Adecoduhno ihyan che tahque necun ye van nducoyaca nchuhn ne, ihyan min che tahque ndinan ye.

Ihyan che hua tan ye nduco vo ne, rinan ye uvo

⁴⁹ Tuhme rahn Juan ri ye Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, ndihchero nuhn ama ihyan che, nduco che rahn no ye che duche ne ne, rendetendah ye vaco chihnga. Ate hua cah yune nuhn che quendi ye, te hua nduco ye uvo.

⁵⁰ Rahn Dihvo vo ri ye Juan:

—Hua cahca tan nchuhn che tihca redin ye, te ihyan che hua tan ye nduco vo ne, rinan ye uvo.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihya ye Jacobo nduco Juan

⁵¹ Cuahn che a nda nino ro che va che rahn Dihvo vo vahchetero ne, chihco dama ino ye, ne cuahn ye yan Jerusalén.

⁵² Dechuh menan ye ama o ihyan apóstol ama cuan yan yahn Samaria, cava che nuhn ihyan chahn nan che conan ye.

⁵³ Ate ihyan yan min ne, hua nevahnecon ye Dihvo vo, te a devano ye te yan Jerusalén cahno ye.

⁵⁴ Cuahn che ndihchero Jacobo nduco Juan che tihca ne, rahn ye:

—Dihve nuhn, nduhca che chihquentiyon ihyan profeta Elias che chera yahn che chica nan ro, ne chiche ama yahn ihyan ne, ¿a nahn ne che tihca din vo, ne cuihno cuco ihyan yan tih ne?

⁵⁵ Chaconan Dihvo vo, ndihchero ye ihyan chahn, ne chihya ye ihyan:

—Nchuhn ne, nde hua devano ne ti rica vedetan yahn ne che tihca rahn ne,

⁵⁶ te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, nda cava che ndedevahn ihyan, ndiyu cava che decuihnó ihyan.

Tuhme chuh dama ye, cuahn ye tama yan nduco vih.

Sahn che nahn conduco se Dihvo vo Jesucristo

⁵⁷ Cuahn che a chenun yune ihyan chahn ne, rahn ama se ri se Dihvo vo:

—Dihvé, conducó ndih adecotino che cahno ye.

⁵⁸ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Yuhne ne, va ive vaco te; yahda ne, va nan che rahte te, ate u che rinducó nducoyaca ihyan ne, metah nde nan che conditenan.

⁵⁹ Tama se ne, rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cuhn vo, condoque u.

Ndahconan se yahn ye:

—Dihvé, te yune ne che conan nan chida nde nda ro che coh ye. Cuhché ihyan, tuhme conducó ndih.

⁶⁰ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cuihcoman ihyan che hua ritahno ye u, te anduhneca ndete che a ndih ye nan Den-diohs. Ihyan chahn co cuhche ye tenahn

yahn ye. Me di ne, cuehn cuahndode ndudo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

⁶¹ Rahn tama se ri se Dihvo vo:

—Dihvé, cahn conducó ndih, ate te yune ne che dinoca cahn cahmá nduco ihyan yahn che chenun ye ndevacó, te va che cahcomán ihyan.

⁶² Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Nduhca che hua cochihve ntiyon yahn ihyan che ndaconan ye cuahn vedame ye ura che rih rine ye nduco curuhnyahn ne, tihca hua cochihve che hua riquendi ihyan vederihquentiyon yahn Dendiohs cuahn dama.

10

Dechuh Dihvo vo Jesucristo ino raco ndiche ihyan che chahn ye cahndudo ye

¹ Chihno min ne, tendahnun Dihvo vo te ino raco ndiche ihyan che rinduco ye ihyan, ne dechuh ye ihyan chahn cade o ye queri ama yan cuahn nan che va che chuh man ye.

² Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Nduhca che ndeh ndute ndata cuahn che ama riyahn ne, tihca ama yahn ihyan che nahn cahnevan ye Ndudo yahn Dendiohs. Chemin che cuica nchuhn Dihvo vo Dendiohs che dechuh ca ye ihyan che cuahndudo ye Ndudo yahn ye.

³ Cuahn nchuhn, te u dechuh nchuhn nduhca che cahn itecuche van lobo.

⁴ Hua quenda ne dino. Nde tume, nde ndaco, hua quenda ne. Nde hua cuahtendi ne yune cava che necah ne Dendiohs nde ama ihyan.

⁵ Cuahn che condá nchuhn ama vah ne, cahma ne: “Dendiohs nduco ye nchuhn, hua dehve rahco ne.”

⁶ Ndete che min quenun ama ihyan che necun ye ne, conahn nduco ye nduhca che cahma nchuhn. Ndete che hua ne, hua conahn.

⁷ Cuahtenan nchuhn vah nan che nevah-necun ye nchuhn, ne coheh ne man, cuh ne man, deh che reh ye te ye, cheh ne, te nan che redin ihyan ntiyon ne, a min va che quenda che cheh ye. Hua cahn nchuhn nduh vah nduh vah.

⁸ Cuahn che ndá nchuhn adecotino yan nan che nevah-necun ye nchuhn ne, coheh ne adecodehno che cahco ye nan ne.

⁹ Codin nchuhn che ndoyahn ihyan cah che vate ye min, ne cahma ne nduco nducoyaca ihyan: “Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a va van nchuhn.”

¹⁰ Ate adecotino yan che ndá nchuhn nan che hua nevah-necun ye nchuhn ne, cuahn che ndiquenda ne cuahn yune ne, cahma ne:

¹¹ “Nde yune yahn yan vaco nchuhn che quenan cah nuhn ne, ndahde nuhn yahn che hua chitahno ne. Ate cuedevano nchuhn te vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a va van ne.”

¹² Rahn ri nchuhn te ro che techecade Dendiohs yahn ihyan ne, tahque chuhrihn ca ihyan yan min che co ihyan yan Sodoma.

Ihyan yan Corazin nduco ihyan yan Betsaida ne, va che co ye castigo yah

¹³ Ihyan yan Corazin, yah ri cava nchuhn! Ihyan yan Betsaida, yah ri cava nchuhn!, te ndete che ihyan yan Tiro nduco ihyan yan Sidón ndihchero ye vederihno che ndihchero nchuhn ne, ametah ro nto ino ihyan chahn nunde yahn ye, chahtenun ye tino ndere man, chahte ran ye van iya man.

¹⁴ Ate ndá ro che techecade Dendiohs yahn ihyan ne, nchuhn che tahque chuhrihn ne che co ihyan yan Tiro nduco ihyan yan Sidón.

¹⁵ Namin nchuhn, ihyan yan Capernaum, ama yade ne man, ama nahn conan ne man, ate va che cuahtenun ne van ruchiyahn.

¹⁶ Me nchuhn che rinduco ne u ne, ihyan che renevah-necun ye nchuhn ne, u renevah-necun ye. Ihyan che hua renevah-necun ye nchuhn ne, u hua renevah-necun ye. Ihyan che hua renevah-necun ye u ne, hua renevah-necun ye Ihyan che dechuh ye u.

Ndaconan ihyan che ino raco ndiche chahn che dechuh Dihvo vo Jesucristo

¹⁷ Ihyan che ino raco ndiche chahn che dechuh Dihvo vo ne, nta ye. Ama yeno ye, ne rahn ye:

—Dihve nuhn, nde vaco chihnga ne, redinahn yahn nuhn yahn vederihquentiyon che te ne, chenah cuma nuhn.

¹⁸ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuaco, te u ne, ndihcheró sahn chundah che nduhca che riyá cuah, rica se nan ro, renda se nde ndiyahn.

¹⁹ U té vederihquentiyon, chenah cuma nchuhn, ne ndahco ndiya ne vederihquentiyon yahn chundah. Andahre condinun ne cu tan man, itedahn man, ate hua dehva co yahn ne.

²⁰ Nchuhn ne, nde hua nduh co yeno ne che redinahn vaco chihnga che rihquentiyon ne. Tahque co yeno ne yahn che a chenah caça ne vahchetero.

Ama chi yeno Dihvo vo Jesucristo

²¹ Ura min ne, din Vaco Dendiohs che ama chi yeno Dihvo vo, ne covah ye:

—Chida man, ndih che dendah ne vahchetero man, iyehse man. U rendevá numacuahn vedeyeno yavenan ne, te chihco ndeh ne vededevano yahn ne nan ihyan che rahco ye che ama devano ye,

ne çah ne, chi devano ihyan che necun ye. Chidá, tihça din ne, te tihça nahn man ne.

²² Tuhme rahñ ye ri ye ihyan che nduco ye:

—Chidá ne, ndahco ye nducuahn deht-
enduh táh. Nde ama ihyan hua rendihche
ye duh che Daya Dendiohs. Ate Chidá ne,
rendihche ye u, te u che Daya ye. Nde ama
ihyan hua rendihche ye Chidá, atenan u,
Daya ye man, ihyan che tendahnún ihyan
man, rendihche nuhn ihyan.

²³ Chaconan ye ndihchero ye ihyan che
rinduco ye ihyan, ne deva vih rahñ ye
nduco ye:

—Nchuhn ne, ama ndah ro yahn ne,

²⁴ te rahñ rí nchuhn te ama yahñ ihyan
profeta man, rey man, che चाहते ye a rahñ
me, chenan ino ye che ndihchero ye che
rendihchero nchuhn, ate hua ndaça ndi-
hchero ye. Chenan ino ye che cahnevan
ye che rihnevan nchuhn, ate hua ndaça
chihnevan ye.

*Ejemplo yahn ama sahn nación yahn
Samaria*

²⁵ Ama sahn devano ley che dirun Moisés
ne, çava che tumerande se Dihvo vo ne,
tumerune se ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ¿deh va che dín çava che
conán vahchetero numacuahn ro ne?

²⁶ Tumerune Dihvo vo sahn:

—¿Deh che ndirun nan ley che dirun
Moisés ne? ¿Taça reneh ne?

²⁷ Ndahconan se:

—“Codin yahine Dihve Dendiohs nu-
macuahn chedave yehn man, numa ine
man, numacuahn fuerza yehn man,
numacuahn vederendecadino yehn
man. Namin codin yahine nducoyaça ihyan
nduhça che yahine man di.”

²⁸ Tuhme rahñ ye ri ye sahn:

—Ndahça ndahconen. Ndete che tihça
din ne, conen vahchetero numacuahn ro.

²⁹ Ate nducote hua nahn se che cora vede-
cuihno yahn se ne, tumerune se Dihvo vo:

—¿Duh ihyan che din yahinó me ne?

³⁰ Ndahconan Dihvo vo yahn se nduco
ejemplo cuh:

—Ama ihyan ne, chica ye yan Jerusalén,
cuahn ye yune che renda yan Jericó. Min
tahñ nun sahn duco ihyan, ne chahn se
ihyan, chehnevi se nde tino yahn ye. Nuhn
yah se ihyan, ne chacondihte se ihyan, ndih
tahñ ye, ne conañ se.

³¹ Ura min chuh ama chidocuyan nan che
quendite ihyan che ntaca yah me, ne chah-
conan ye yune, chuh ye cuahn ye.

³² Namenan me ne, chuh tama chi-
docuyan, ama levita, ihyan che redin
cudado nan ta. Ndihchero ye che quendite
ihyan che ntaca yah me, ne namin
chahconan ye yune, chuh ye cuahn ye.

³³ Ate chihno min ne, nda ama sahn
nación yahn Samaria nan che quendite
ihyan che ntaca yah me, ne quenan vahino
se ihyan.

³⁴ Chahn nda se, ne dico se ihyan, chih
se aceite nduco vino, ne dechiche se nduh
cuah nan yah yahn ye. Tuhme tihde se
ihyan dame yuhdo che ra se, ne quenda se
ihyan ama vah, ne min din se cudado ihyan.

³⁵ Tama ro me, ura che a çahn se ne,
tendah se tume, çah se sahn che vaço min,
ne rahñ se ri se vih: “Codin cudado ihyan
cuh, ne cuahn che ndaconán ye, nedihvé
yehn tava ca tume che toh nduco ye.”

³⁶ Tuhme tumerune Dihvo vo sahn:

—¿Cha ihyan che ino chahn che din
yahino ye ihyan che nuhn yah sahn duco
chahn ne?

³⁷ Ndahconan se yahn ye:

—Sahn che din se vedevahino nduco ye
tahque yahino se ihyan.

Tuhme rahñ ye ri ye sahn:

—Ndahça ndahconen. Namin di ne, codin
yahine nducoyaça ihyan.

*Chahn Dihvo vo Jesucristo vaço Marta
nduco Maria*

³⁸ Chihno min ne, chahn Dihvo vo ama
yan lihñ, vaço ama ndahta che duche te
Marta.

³⁹ Marta ne, va ama tahñ coh te che duche
te María. Tahñ min ne, chihnde te nan
Dihvo vo, rihnevan te ndudo yahn ye.

⁴⁰ Ate Marta ne, ama va ntiyon yahn te,
ne chahn te nan Dihvo vo, ne rahñ te ri te
ihyan:

—Dihvé, ¿a hua rihco ne cudado che tahñ
cóh ne, rihcomañ te u nduco ntiyon yahn
nuhn? Çahma ne co ne tahñ che conan te
u.

⁴¹ Ndahconan Dihvo vo yahn te:

—Marta, Marta, di ne, ama rendedeca-
dine yahn ntiyon yehn.

⁴² Ate va ama nan che tahque cochihve.
Maria ne, tendahnun te cha che tahque
ndah, ne hua duhva cahnevi yahn te.

11

*Chicuahn Dihvo vo Jesucristo nduhça
che covah vo*

¹ Ama yune ne, revah Dihvo vo, ne cuahn
che a chihno covah ye ne, rahñ ama ihyan
apóstol ri ye ihyan:

—Dihve nuhn, cuicuahn ne nuhn, covah
nuhn nduhça che chicuahn Juan Bautista
ihyan che chinduco ye ihyan.

² Rahñ Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuahn che covah nchuhn ne, çahma ne
tuhça:

Chida nuhn che va ne vahchetero,
ndahça che ndeva nducoyaça ihyan
yavenañ ne.

Ndahça che çahcantiyon ne nducoyaca ihyan.

Nduhça che rinahn nducuahn che nahn ne vahchetero ne, tihça conahn muhn iyehñse cuh.

³ Cuete ne che cheh nuhn man nduhça che rete ne ro ro.

⁴ Cuenchahco ne nunde yahn nuhn, te namin nuhn ne, renchahco nuhn yahn nducoyaca ihyan che rendihco ye yahn nuhn.

Hua cuahñecun ne che tumerande chundah nuhn.

Cuendedeñahn ne nuhn yahn nducuahn che chihnga.

⁵ Tuhme quendi Dihvo vo, ne rañn ye:

—Ndete che nan man yan, çahn ama cha nchuhn vaco amigo yahn ne, ne çahma ne nduco ye: “Combiero, teche ne o ino pan, tumenan,

⁶ te ama amigo yahn nda ye ndevaco, ne metah dehva che çah cheh ye”,

⁷ za ndahconan ye nde chete vah tuhça ne?: “Hua dendoh u, te a quendite nan yundo nduco cheçahya yahn, ne chendevah ne, a ntude. Hua co necuan té che rique.”

⁸ Rañn ri nchuhn te andahre hua necuan ye, te ye çava che amigo yahn ne ihyan, ate ndete che quendi ne çaca ne ihyan ne, necuan ye te ye nducuahn che nahn ne.

⁹⁻¹⁰ Namin rañn ri nchuhn: Cuica ne dehtenduh che nahn ne Dendiohs, ne te ye nchuhn. Tihça, te nducoyaca ihyan che rica ye ne, rendonda tah ye. Ihyan che renuhn ye ne, rendaça ye. Ihyan che riyahve ye ne, reñane chendevah çava ye.

¹¹ Ndete che çaca daya ama cha nchuhn pan ne, za çah ne ama tu? O ndete che çaca daya nchuhn yahça, za çah ne ama cu?

¹² O ndete che çaca daya nchuhn ama dute tuh ne, za çah ne ama itedahn?

¹³ Andahre duhtuno ihyan nchuhn, ate devano çah ne dehtenduh che ndah daya ne. Za ndiyu tahque nun te Chida nchuhn che va ye vahchetero Vaco Ndah yahn ye nchuhn cuahn che çaca ne?

Rañn se yahn Dihvo vo Jesucristo te quen cuma ye vederihquentiyon yahn chundah

¹⁴ Ama yune ne, ndetendañ Dihvo vo vaco chihnga che quenun ama se, nedin che ndi lihme se. Cuahn che a ndiquendañ vaco chihnga me ne, a chi çahn sañn min, ne ama cuahn ino ihyan.

¹⁵ Ate nahn se ne, rañn se:

—Sañn tih ne, rendetendañ se vaco chihnga, te quenan cuma se vederihquentiyon yahn chundah, sañn min che ndinan se yahn vaco chihnga.

¹⁶ Nahn tun se che nahn tumerande se Dihvo vo ne, rica se che din ye ama vederihno che çaca vahchetero, ndihchero se.

¹⁷ Ate devano Dihvo vo deh che rendedecadino sañn chahn, ne rañn ye ri ye sañn:

—Ndete ihyan che vate ye rihquentiyon ye, cuahtecuhma ye van man ye nduco vih ne, hua co quendi ye çahcantiyon ye. Namin ihyan che chenun ye ama vah, ndete che cuahtecuhma ye van man ye nduco vih ne, hua co quendi ye, cuahtenun dama ye.

¹⁸ Namin chundah, ndete che cuhma se nduco ihyan yahn se ne, ztaça co quendi çahcantiyon se? Tihça tumeruné nchuhn, te rañn ne te nduco vederihquentiyon yahn chundah, rendetendañ vaco chihnga.

¹⁹ Ndete che rendetendañ vaco chihnga nduco vederihquentiyon yahn chundah ne, tuhme zduhra rinan combiero yahn nchuhn che rendetendañ se vaco chihnga? Man sañn chahn çahma se co se nchuhn.

²⁰ Ate ndete che nduco vederihquentiyon yahn Dendiohs rendetendañ vaco chihnga ne, codevano nchuhn te vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a va van ne.

²¹ Cuahn che ama sañn dito va che redin nduco se cudado vaco se ne, nducuahn dehtenduh yahn se ne, ndahça va.

²² Ate ndete che nda tama ihyan che tahque dito ye che co sañn min ne, ndahco ndiya ye sañn, cahnevi ye nducuahn dehtenduh che redin nduco se cudado vaco se, ne necahn man ye nduco combiero yahn ye nducuahn che cahnevi ye yahn se.

²³ Ihyan che hua rinduco ye u ne, tan ye nducó. Ihyan che hua redin ye ntiyon nducó ne, redetohnan ye ntiyon che redin.

²⁴ Cuahn che a ndiquendañ vaco chihnga ama ihyan ne, rechica nan yahn cuma, renuhn nan che conun. Ndete che hua rendaça nan che conun ne, rendedecadino: “Nahn tun nan che ndiquendañ.”

²⁵ Cuahn che rendaconan ne, rentaca ihyan min nduhça ama vah che ndahça nto dave nde tuno necuco.

²⁶ Tuhme rañn regua te ndache vaco che tahque chihnga, ne renda ihyan min, ne tahque rechuhrihn ye che co ro menañ me.

Ndah ro yahn ihyan che redinahn ye Ndudo yahn Dendiohs

²⁷ Ura che rañn Dihvo vo dehtenduh che tuhchan ne, ama dito rañn ama ndahta van ihyan:

—¡Ndah ro yahn ihyan ndahta che çahcoyahn ye ndih man, che tave ye ndih man!

²⁸ Dihvo vo ne, rañn ye:

—Tahque ndah ro yahn ihyan che rihnevan ye Ndudo yahn Dendiohs man, redinahn ye man.

Ihyan nunde ne, rica ye ama vederihno ndihchero ye

²⁹ Cuahn che ama ndo dama ihyan ne, rahn Dihvo vo:

—Nchuhn che vate ne man ro cuh ne, duhtuno ihyan ne, rica ne vederihno. Ate vederihno ne, hua ndaca ndihchero ne. Atenan ama vederihno nduhca vederihno che din Dendiohs nduco Jonás, ndaca ndihchero ne.

³⁰ Nduhca che ndihchero ihyan yan Nínive vederihno che din Dendiohs nduco Jonás ne, tihca conahn ama vederihno nduco u che rinducó nducoyaca ihyan, ndihchero nchuhn che vate ne man ro cuh.

³¹ Ndá ro che techecade Dendiohs yahn nducoyaca ihyan ne, necuan reina che va te cuahn yahn ndiya, caca nunde te yahn nchuhn che vate ne man ro cuh, te tahn min ne, chica te yahn yahn, ne nda te, chihnevan te vededevano yahn Salomón. Ate u che tahque chahte vederihquentiyon yahn che co Salomón, muhn quenún van nchuhn, nde hua retumacah ne u.

³² Ndá ro che techecade Dendiohs yahn nducoyaca ihyan ne, necuan ihyan yan Nínive, caca nunde ye yahn nchuhn che vate ne man ro cuh, te ihyan chahn ne, nto ino ye nunde yahn ye cuahn che cahndudo Jonás. Ate u che tahque chahte vederihquentiyon yahn che co Jonás, muhn quenún van nchuhn, nde hua retumacah ne u.

Ejemplo yahn ndudo che ricuahn Dihvo vo Jesucristo

³³ Nde ama ihyan hua rihco ye ama yahn man ama cajún, ate rihco ye nan che yaco cava che co ro dave yahn ihyan che renda ye. Tihca ndudo yahn, te hua co conun ndeh.

³⁴ Nduutenan nchuhn ne, nduhca ama yahn che redin che ri ro nan ne. Chedave yahn ne ne, nduhca ama yahn che redin che ri renahn ne. Ndete che ndah chedave yahn ne ne, conahn ndah ne. Ate ndete hua ndah ne, nde hua conahn ne.

³⁵ Chemin che nahn che cahco nchuhn cudado chedave yahn ne cava che ndah conahn ne.

³⁶ Ndete che tihca cahco ne cudado ne, chedave yahn ne ne, nduhca ama yahn ndah che din che conahn ndah ne.

Sahn fariseo nduco sahn devano ley che dirun Moisés ne, ndevih Dihvo vo Jesucristo nunde yahn se vacoñan se

³⁷ Cuahn che chihno rahn Dihvo vo ne, yahve ama sahn fariseo ihyan che cahñ ye vaco se, cheh ye nduco se. Chenda ye vaco se, ne cuahn che nda ura ne, chihnde ye nan mesa.

³⁸ Ndihchero sahn fariseo me che hua nano ye tah ye nduhca costumbre yahn se, ne ama cuahn ino se chi.

³⁹ Rahn ye ri ye sahn:

—Nchuhn sahn fariseo ne, ama renano ne vaso man, cuh man. Ate chete chedave yahn man ne ne, ndito vede idihya man, nducuahn che chihnga man.

⁴⁰ ¡Hua renahn nchuhn! ¿A hua devano nchuhn te Dendiohs che dendah ye ihyan ne, tahque nahn ye che dave chedave yahn ihyan che co cuahn menan ye?

⁴¹ Cuedin nchuhn vedevahino numacuahn chedave yahn ne. Tuhme co ro che dave yavenan ne nan Dendiohs.

⁴² Nchuhn sahn fariseo, iyah ri cava ne!, te deman riya yahn ive man, aruda man, dehtenduh yata man, recah ne. Ate vederihquentiyon yahn Dendiohs man, vedeyahino yahn ye man, andahre chemin che tahque rigonun chihve ne, rihcoman ne. Nduhca che redinahn ne yahn riya ne, tihca codinahn ne yahn nducuahn.

⁴³ Nchuhn sahn fariseo, iyah ri cava ne!, te renan ino ne cuate ne chete yaco nan silla che rahte ihyan ndinan. Namin renan ino ne che nevahnecon ihyan nchuhn, nte ye Dendiohs nchuhn cuahn ndihve.

⁴⁴ Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, iyah ri cava ne! ¡O nan o chende ne! Nchuhn ne, nduhca yayan che a nincheh, che vatechica ihyan menan nde hua devano ye che yayan, tihchan ne.

⁴⁵ Tuhme rahn ama sahn devano ley che dirun Moisés:

—Ihyan Ricuahn, cuahn che tihca rahn ne ne, nde nuhn, chihnga riya yahn nuhn.

⁴⁶ Ate rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Namin nchuhn, sahn devano ley che dirun Moisés, iyah ri cava ne!, te recah rihn nduh ne ihyan nduco dehtenduh che nentihdenan ne, rihquentiyon ne che va che dinahn ye. Ate man ne ne, nde tah hua rinan ne ihyan.

⁴⁷ ¡Yah ri cava nchuhn!, te rahto ne yayan yahn ihyan profeta che man indihthe yahn ne, chihno ye ihyan.

⁴⁸ Nchuhn ne, devano ne che din indihthe yahn ne, ne dama ri ne nduco ye, te ihyan chahn chihno ye, ne nchuhn rahto ne yayan.

⁴⁹ A yahn che tihca redin nchuhn che rahn Dendiohs numacuahn vededevano yahn ye: “Dechuh ihyan profeta man, ihyan apóstol man, ne cahno se nahn ihyan chahn, ne nahn ye ne, din tan se nduco ye.”

⁵⁰ Dendiohs va che techecade ye yahn ihyan che vate ye man ro cuh, te ndehde dame ye yun yahn nducoyaca ihyan profeta che chihno ihyan nde nan che canan iyehense.

⁵¹ Ndehde dame ye nde yun yahn Abel, nde yun yahn Zacarías, che chihno se ihyan mendahn yahn nan ta nduco yaco chahte. Tihca ráhn rí nchuhn, te yun yahn nducoyaca ihyan chahn ne, va che nedihve ihyan che vate man ro cuh.

⁵² 'Nchuhn, sahn devano ley che dirun Moisés, iyah rí çava ne!, te vededevano che chihcoro Dendiohs ne, nchuhn ne, rihco ndeh ne. Nde hua riquendi man nchuhn, nde hua rahnecon ne che quendi ihyan chenahn.

⁵³ Cuahn che ráhn Dihvo vo dehtenduh che tuhchan ne, sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, chi tan se nduco ye, ne ama ndeh nan dehtenduh retumerune se ihyan.

⁵⁴ Nduco tihca ne, retumarande se ihyan, te nahn se che çahma ye ama ndudo che hua ndahca, çava che co çaca nunde se yahn ye.

12

Ndudo che ricuahn sahn fariseo ne, nduhca ya yahn pan

¹ Ura min ne, ama yahn ihyan ndo dama ye nde tuno racondá vih ye. Tuhme ráhn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—Cuihco nchuhn cudádo nduco ndudo che ricuahn sahn fariseo, te o nan o chende se, ne ndudo yahn se ne, rendih nduhca che rendih ya yahn pan.

² Nducuahne che va cuahn ndeh ne, va che cuhnde ro. Namin nducuahne che ri cuahn ndeh ne, va che cadino ihyan.

³ Tihca, te che rente nchuhn cuahn deman ne nduco vih ne, va che cadino nducoyaca ihyan. Namin che ráhn nchuhn cuahn chete vah ne, va che cuahndudo ihyan nde tin vah yuto.

Duh che va che din vah vo

⁴ Ate nchuhn amigo yáhn, ráhn rí nchuhn te hua din vah ne sahn che rihno se ihyan, te cuihno min ne, ametah dehva co din se.

⁵ U có nchuhn duh che din vah ne. Codin vah ne Ihyan che co cahnevi ye vedevihche yahn ne, ne cuihno min ne, va vederihquentiyon yahn ye che dechuh ye nchuhn van ruchiyañ. A Ihyan min che codin vah nchuhn.

⁶ Yahda çahya ne, nde hua rigonun chihve te, rendihcue ihyan uhn te, ra ye co tume çahya, ate Dendiohs ne, nda cuande ye ite.

⁷ Nde yudo tin queri ama nchuhn ne, nda cuande ye. Huate vah nchuhn, te tahque rigonun chihve nchuhn che co ama yáhn yahda çahya.

Ihyan che renevahnecon ye Dihvo vo Jesucristo nan nducoyaca ihyan

⁸ Ráhn rí nchuhn te adecoduhno ihyan che renevahnecon ye u nan nducoyaca

ihyan ne, u che rinducó nducoyaca ihyan ne, ndevá ihyan min nan nducoyaca ángel yahn Dendiohs.

⁹ Ate ihyan che hua renevahnecon ye u nan nducoyaca ihyan ne, hua ndevá ihyan min nan ángel yahn Dendiohs.

¹⁰ Adecoduhno ihyan, andahre chihnga çahma ye yahn u che rinducó nducoyaca ihyan, co ca ndaca ye vederenchahco. Ate ihyan che çahva ye yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, ametah nchahco cuahno Dendiohs çava ye.

¹¹ 'Cuahn che quenda se nchuhn chete yaco man, nan juez man, nan intiyahn man ne, hua ndedecadino nchuhn deh çahma ne, o taça çahma ne,

¹² te ura min ne, Vaco Ndah yahn Dendiohs te cuande nchuhn deh che çahma ne.

Rihco yudo Dihvo vo Jesucristo yahn vedeidihya

¹³ Ráhn ama se ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, çahma ne co ne sahn dihnó che cahmahñ se nducó dehtenduh che chihco indihite yahn nuhn.

¹⁴ Ate ráhn Dihvo vo ri ye sahn:

—Ndáco, ndiyu juez u çava che çahcantiyón che cahmahñ nchuhn dehtenduh yahn ne nduco vih.

¹⁵ Tuhme ráhn ye ri ye nducoyaca ihyan:

—Cuihco nchuhn cudádo, ne hua din yahino ne vedecuihca che va iyehñse cuh, te andahre ama va vedecuihca yahn ihyan, ate ndiyu nduco chemin co ndevahn ye.

Ama sahn cuihca che hua renahn se

¹⁶ Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Chihnde ama sahn cuihca, ne ama nduyo ne, ama chi chendata yahn se.

¹⁷ Tuhme ndedecadino se: “Man ne, çtaça dín?, te ametah ti nan che cuih ndáh ndute ndata yáhn.

¹⁸ Tuhca dín. Ntiñné nducuahne vahyaça yáhn, ne çahnó che tahque rahte. Min cuih ndáh nducuahne ndute ndata yáhn.

¹⁹ Ama va vedecuihca yáhn çava ndeh nduyo. Man ne, cuhnde táhn, chéñ man, cúñ man, co yenó man.”

²⁰ Ate ráhn Dendiohs ri ye sahn: “Hua renehn. Man yan cuh, va che coh. Ama nedin dame vedecuihca, ate man ne, nde hua devene duh che ndah yahn.”

²¹ Quendi Dihvo vo, ne ráhn ye:

—Tihchan ihyan che reneñin dama ye vedecuihca çava man ye, ate nan Dendiohs ne, ametah dehva yahn ye.

Dendiohs ne, redin ye cudádo ihyan yahn ye

²² Ráhn Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye:

—Chemin che ráhn rí nchuhn. Hua cuahcorañ ne taça dín ne che ndaca cheh

ne, nde hua cuahcoran ne çava tino yahn ne.

²³ Vedevihche yahn nchuhn ne, tahque quenun yan che co che reh ne, ne man nchuhn ne, tahque chenun yan ne che co tino che rahtenun ne.

²⁴ Condihche nchuhn chihnda. Nde hua rino te ndata, nde metah nan che cuih ndah te deh che cheh te, ate Dendiohs ne, ri-hquecheh ye ite. ¡Tahque rignonun chihve nchuhn che co yahda!

²⁵ ¿Duh nchuhn che andahre ama rendedecadino ne, co tihtenan ne man metro che yaco ne?

²⁶ Ndete che hua ri redin nchuhn cha che hua vahche, ¿dehco che ama rendedecadino ne yahn dehtenduh chenahn?

²⁷ 'Condihche nchuhn taça rihta nanda. Nde hua rendahyon, nde hua rah cuhe, ate rahn ri nchuhn te tahque ndahchan ro nanda che co tino che quenun Salomón, andahre ama chahte vederihquentiyon quen cuma ye.

²⁸ Dendiohs ne, redin ye che riya nanda viyata andahre ama ro rihnde, ne tama ro ne, rih di. ¿A ndiyu tahque redin ye cudado nchuhn? ¿Dehco che ama doh ritahno ne tuhme?

²⁹ Chemin che hua çah rihn man ne nchuhn che rendedecadino ne deh cheh ne man, deh cuh ne man.

³⁰ Ihyan iyehense ne, ama rendedecadino ye yahn nducuaahn dehtenduh che tuhchan. Ate nchuhn ne, va Chida ne vahchetero, ne a devano ye che rendotenan ne nducuaahn dehtenduh che tuhchan.

³¹ Dinoca cuahnecun nchuhn che çahcantiyon Dendiohs nchuhn. Tuhme nducuaahn dehtenduh che tuhchan ne, nde tihtenan ca ye te ye nchuhn.

³² 'Nchuhn che doh ri ne, che rinduco ne u, huate vah ne, te Chida ne ne, nahn çahcantiyon ye nchuhn.

³³ Condihcue nchuhn dehtenduh che va yahn ne, ne codin ne vedevahino nduco. Codin nchuhn che ndah çava che ndeva ne che ndah vahchetero. Chemin ne, nduhça ama vedecuihca che hua co cahnevi sahn duco man, hua co detoh iteduhn man.

³⁴ Tihça, te cha vedecuihca che va yahn nchuhn ne, a yahn chemin che rendedecadino ne.

Nahn che cuahteyan ihyan

³⁵⁻³⁶ 'Cuahn che rahn ama ihyan vihco nan che rihnevaco ihyan ne, rahtenun sahn decahya yahn ye cudado vah. Vateyan se çava che ndetahno che ntã dihve se yahve ye ne, aderano se nahne se chendevah.

³⁷ Ndah ro yahn sahn decahya che vateyan se ura che ntã dihve se. Cuaco rahn

ri nchuhn te man ye cuacondihte ye mesa, ne çahco ye sahn che cheh se.

³⁸ Andahre nan man yan, o a nino co dave ntã ye, ndete che ntaca ye sahn che vateyan se ne, ndah ro yahn se.

³⁹ Cuedevano nchuhn te ndete che devano ama ihyan deh ura ndã sahn duco ne, cuhndeyan ye, ne hua çah yune ye che condã se chete vaco ye, duco se.

⁴⁰ Nchuhn ne, tihça cuahteyan ne, te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, adenan ndã ura che nde tah hua vate ne cudado.

Ejemplo yahn mozo

⁴¹ Tuhme tumerune Pedro:

—Dihvé, ¿a rente ne ejemplo cuh yahn deman nuhn, o yahn nducoyaca ihyan ne?

⁴² Ndahconan Dihvo vo:

—¿Cha sahn decahya che çahco dihve se ntiyon tah se çava che çahcantiyon se vaco ye man, çahcacheh se mozo yahn ye man? ¿A ndiyu sahn che redinahn se man, che rino nan se man?

⁴³ Ndah ro yahn sahn che ntaca dihve se sahn che redinahn se ntiyon yahn ye.

⁴⁴ Cuaco rahn ri nchuhn te çahco dihve sahn min ntiyon tah se çava che din se cudado nducuaahn ntiyon yahn ye.

⁴⁵ Ate ndete che rahco ama cha sahn decahya te hua nun ntã dihve se, ne cuanan redin tan se, rahn se sahn mozo yahn ye man, tahn mozo yahn ye man, reh se man, rih se man, ricoh se man ne,

⁴⁶ ntã dihve se ro che hua quenun rino se, ura che hua devano se, ne din ye castigo sahn nduhça che redin ihyan castigo sahn che hua redinahn se.

⁴⁷ Sahn decahya che a devano se dehtenduh che nahn dihve se, ne hua dinahn se ne, ama chahte castigo co se.

⁴⁸ Ate sahn decahya che hua devano se, ne din se dehtenduh che hua ndahça ne, hua nduh chahte castigo co se. Adecoduhno ihyan che chahte ntiyon condã tah ye ne, ndahva ndehde dame ye, ne ihyan che nde tahque chahte ntiyon condã tah ye ne, nde tahque ndeh ca ndehde dame ye.

Rahn Dihvo vo Jesucristo te va che cuahte çanda ihyan

⁴⁹ 'Çava u ne, cuahte çanda ihyan van man ye nduco vih anduhneça ndete che a chíh yahn muhn iyehense cuh, ne jama náhn ndete a riche!

⁵⁰ U ne, va che ama chuhríhn, ne jama yah náhn ndete che a conahn!

⁵¹ ¿A rahco nchuhn che ndã muhn iyehense cuh çava che ndahça cuahtenan ihyan nduco vih? Rahn ri nchuhn te hua, te ndã çava che cuahte çanda ye nduco vih.

⁵² Cuanan nde meniyan, ndete che uhn ihyan chenun ye ama vah ne, ino ye co tan ye nduco o ye.

⁵³ Ihyan chahn ne, co tan ye nduco sahn daya ye, ne sahn daya ye ne, co tan se nduco chida se. Ihyan ndahta ne, co tan ye nduco tahn daya ye, ne tahn daya ye ne, co tan te nduco chaco te. Namin co tan ihyan ndahta nduco tahn decuno ye, ne tahn decuno ye ne, co tan te nduco indahn te.

Ri ro cuahn che rendacorun tiempo

⁵⁴ Quendi Dihvo vo, ne rahn ye nduco nducoyaca ihyan:

—Cuahn che rendihchero nchuhn che renecuan man cuahn nan che rehche yahn ne, ndetahno rahn ne te cuan co, ne tihca ri.

⁵⁵ Namin cuahn che rano yuhneyahn ne, rahn nchuhn te cuhnde ihno, ne tihca ri.

⁵⁶ jo nan o chende nchuhn! Devano nchuhn cuahn che co ihno man, cuahn che cuan co man. ¿Dehco che hua devano ne deh ri ro cuh che vate ne?

⁵⁷ ¿Dehco che hua rendedecadino man nchuhn cha che tahque ndah din ne nan Dendiohs?

⁵⁸ Numanahn che cahñ ama cha nchuhn nan intiayahn nduco sahn che tan se nduco ne ne, codin nun ino ne, cuenedin ndah ne ndudo nduco se cuahn yune, cava che hua quenda se ndih nan juez, ne necah ye ndih tah policia cava che tihyon se ndih vacoyahn.

⁵⁹ Rahn ri ndih te ndete che hua nedin ndah ne ndudo nduco se ne, hua ndiquendañ ne vacoyahn nde cuihno nedihve ne nducuahñ che quendihco ne.

13

Nahn che nto ino ihyan nunde yahn ye

¹ Ura min ne, min chenan neve ihyan, ne necah cuande ye Dihvo vo nduhca che chahno sahn estaño yahn Galilea chi, che chihquentiyon Pilato sandaño che chihno se sahn, ura che rihno se ite che co te vedino nan ta.

² Tumerune Dihvo vo ihyan chahn:

—¿A rahco nchuhn che sahn Galilea chahn che tihca chih se, tahque chendihco se nunde van nducoyaca ihyan Galilea?

³ Rahn ri nchuhn te hua. Ndete che hua nto ino nchuhn nunde yahn ne ne, va che conda nducoyaca ne.

⁴ Namin, ¿a rahco nchuhn che ihyan che ntihiyon ino chahn che chendañ ndudo torre yahn Siloé, tahque chendihco ye nunde van nducoyaca ihyan yan Jerusalén?

⁵ Rahn ri nchuhn te hua. Ndete che hua nto ino nchuhn nunde yahn ne ne, conda nducoyaca ne.

Ejemplo yahn yahn higo che hua ri yahn

⁶ Namin nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Ama ihyan ne, ndihche ye ama yahn higo van yahn ndata yahn ye, ne ama yune

ne, chahn ye chinuhn ye ndute yahn, ne hua ndaca ye, te hua ri yahn.

⁷ Tuhme rahn ye ri ye sahn che redin cudado yahn ndata chahn: “A ino nduyo che renda rinuhn ndute yahn yahn tih, ne hua dehva renda. Cuihque, te ¿dehco che ndere rehnevi fuerza yahn yahn nan che nti?”

⁸ Ate sahn che redin cudado min ne, rahn se: “Dihvé, cuahnecon ne che cuandi ca yahn tih tama nduyo, ne ndahco cava yahn yahn, ne cuahto yahn ndah duto.

⁹ A huane co ndute yahn. Ate ndete che a hua co yahn ne, tuhme cahca nduhca che rahn ne.”

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama ndahta che ruhte dame te

¹⁰ Ama ro che rahte tuhno ihyan ne, quenun Dihvo vo chete ama yaco, ricuahñ ye.

¹¹ Min quenun ama ndahta che a ri ntihiyon ino nduyo che hua ri che ndo cuaco te. Ruhte dame te, nedin ama vaco chihnga.

¹² Cuahn che ndihchero Dihvo vo tahn ne, cah ye tahn, ne rahn ye:

—Ndahta, a ndevahn di. Ametah chuhrihn.

¹³ Tuhme nahn tah ye tahn, ne ndetahno ndo cuaco te, ne canan te rendeva te yavenan Dendiohs.

¹⁴ Ate sahn ndinan yahn yaco me ne, chi tan se nduco Dihvo vo yahn che din ye che ndo cuaco tahn min ro che rahte tuhno ihyan. Rahn se nduco ihyan che chenun ye min:

—Va an ro che din vo ntihiyon. Adecodenhno ro chemin chan co chi nchuhn cava che din ye che ndoyahn ne, ate ndiyu ro che rahte tuhno vo.

¹⁵ Tuhme ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Di ne, jo nan o chende! Ndete che chenan chiche itenine, o burro yehn chete vaco te, ¿a hua ntahte ite ro che rahte tuhno ihyan cava che cahñ te cuh te nune?

¹⁶ Ndahta cuh ne, ndata yahn Abraham tahn nduhca di, ne a ntihiyon ino nduyo redin chundah che rechuhrihn te. ¿A hua redin yahn che ndedevahn tahn andahre ro che rahte tuhno ihyan?

¹⁷ Cuahn che tihca rahn Dihvo vo ne, ama chi cuihnan nducoyaca sahn che hua ri rendihche se ihyan. Ate nducoyaca ihyan yan ne, ama yeno ye yahn vederihno rahte che redin Dihvo vo.

Ejemplo yahn ndute yahn mostaza

¹⁸ Tuhme rahn Dihvo vo:

—¿Deh nduhca vederihquentiyon yahn Dendiohs? ¿Deh nduhca, cahma che tihca vederihquentiyon yahn ye?

¹⁹ Chemin ne, nduhca ndute yahn mostaza che chino ama se nan yahn yahn se. Quendañ ndute me, ne chihta. Chi

chahte nde yahda redin ndahque te van dune.

Ejemplo yahn ya yahn pan

²⁰ Namin rahn Dihvo vo:

—¿Deh nduhca, cahma che tihca vederi-hquentiyon yahn Dendiohs?

²¹ Chemin ne, nduhca ya yahn pan che ndahchetahn ama ndahda van ndeh yune pan, din che chihta nducuahn.

Ejemplo yahn chendevah che tuhco

²² Quendi Dihvo vo cuahn ye yan Jerusalen, ne rechuh ye yan cahya man, yan rahte man, ricuahn ye.

²³ Ama se ne, tumerune se ihyan:

—Dihve, ¿a yahn ihyan che ndevahn ye ne?

Ndahconan ye:

²⁴ —Nduhca che redin nun ino ihyan che condá ye chendevah che tuhco ne, tihca codin nun ino nchuhn che ndevahn ne. Ate rahn ri nchuhn te ama yahn ihyan nahn ndevahn ye, ne hua co.

²⁵ Cuihno che necuan ama ihyan, necahde ye chendevah vaco ye ne, ndete che ura min nda nchuhn yahve ne: “Dihve nuhn, conahne ne chendevah” ne, ihyan min ne, ndahconan ye yahn ne: “Hua rendihché nchuhn, nde hua devano ti cochi ne.”

²⁶ Tuhme andahre cahma ne: “Dama cheh dama chih nuhn nduco ne, ne ndih che chucuahn ne ndihve yahn yan vaco nuhn”,

²⁷ ate ihyan min ne, ndahconan ye yahn ne: “A rahn ri nchuhn te hua rendihché nchuhn, nde hua devano ti cochi ne. Nchuhn ne, chihnga ihyan ne. Cuavi ne tan, cuahn ne vane, nde hua nahn ndihcheró nchuhn.”

²⁸ Tuhme che cuaco, cuaco nchuhn man, cheh dihyon ne man, te ndihchero ne Abraham man, Isaac man, Jacobo man, nducoyaca ihyan profeta man, che ndi dama ye nan che rihquentiyon Dendiohs, ate nchuhn ne, cuahn chevah vatendi ne.

²⁹ Namin ndo dama ihyan, caça ye numachahte iyehense, ne cuahte ye, cheh ndah ye nan che rihquentiyon Dendiohs.

³⁰ Tuhme ne, nahn ihyan che ndahnay man ro cuh ne, cuahtenan ive ye, ne nahn ye che cheenan ive ye man ne, quendahnay ye.

Rahn sahn fariseo te Herodes nahn cahno se Dihvo vo Jesucristo

³¹ Ura min ne, nda neve sahn fariseo, ne rahn se ri se Dihvo vo:

—Condaca ne muhn conahn ne, te nahn cahno Herodes ndih.

³² Ndahconan ye yahn sahn chahn:

—Cuahn nchuhn, ne cahma ne co ne yuhne min: “Condihe, u ne, retendehay

vaco chihnga, ne redin che rendoyahn ihyan cah man ro cuh man, caviyan man, deman man. Tuhme cuihno din nityon cuh yahn.”

³³ Ate va che quendi yune yahn man ro cuh man, caviyan man, deman man, te yan Jerusalen ne, a min va ndi che rihno se nducoyaca ihyan profeta.

Dihvo vo Jesucristo ne, chaco ye cava ihyan yan Jerusalen

³⁴ Nchuhn ihyan yan Jerusalen, che rihno ne ihyan profeta man, recah ne tu ihyan che redechuh Dendiohs man, jama ndeh yune nda, te nahn nedin dama nchuhn nduhca che renein dama chaco tuh daya te man reche te, ate hua cahnecon ne!

³⁵ Condihe nchuhn, te vaco yahn ne ne, cuhnde man, ne rahn ri nchuhn te ametah ndaconan ndihchero ne u nde nda ro che cahma ne yahn: “Ndeva vo yavenan ihyan cuh che cochi ye menun Dihvo vo Dendiohs.”

14

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn che ndi se cah ntito

¹ Ama ro che rahte tuhno ihyan ne, chahn Dihvo vo, cheh ye ndevaco ama sahn ndinan yahn sahn fariseo. Combiero yahn se ne, rihno se Dihvo vo, nahn ndihchero se deh din ye.

² Min quenun ama sahn che ndi se cah ntito, ne chahn nda se nan Dihvo vo.

³ Tumerune Dihvo vo sahn fariseo chahn man, sahn devano ley che dirun Moises man:

—¿A nihnde cade che co din vo che ndoyahn ihyan cah ro che rahte tuhno ihyan ne?

⁴ Ate hua ndahconan sahn chahn. Tuhme chetah ye tah sahn ntito me, din ye che ndoyahn se, ne ndedechuh ye sahn.

⁵ Chihno min ne, rahn ye nduco sahn chahn:

—Ndete che condahnun ama burro, o ama itenine yahn nchuhn chete veh ico ne, ¿a hua ndetendah nchuhn ite andahre ro che rahte tuhno ihyan?

⁶ Ate hua chi ndahconan sahn chahn nde ama ndudo.

Ejemplo yahn ihyan che rahn ye nan rihnevaco ihyan

⁷ Cuahn che ndihche Dihvo vo nduhca che retendahnun sahn chahn nan che cuahte se ne, nte ye ejemplo cuh:

⁸ —Ro che yahve ihyan ama cha nchuhn che cah ne nan vihco che rihnevaco ye ne, hua cuhnde ne nan silla menan, te denan ndiyahve ye ama ihyan che tahque redin yahn che cuhnde ye min.

⁹ Ndete che tihca ne, ura che a va ne ne, cahma ihyan che vaco me co ye ndih:

“Cuavi ne t̄an, cuhnde amigo yáhn.” Tuhme cora vedecuihno yahn ne, ne necuan che cahn ne cuhnde ne nan che rahte ihyan che dendah ye.

¹⁰ Cuahn che yahve ihyan ndih ne, tahque ndah cuahn ne, cuihnde ne nan silla che rahte ihyan che dendah, ne cuahn che nda ihyan che vaco ne, cahma ye nduco ne: “Amigo, cuihnde nan silla menan.” Tihca quendah yavenan ne nan ihyan che vate ye min.

¹¹ Tihca, te ihyan che rendeva man ye yavenan ye ne, nuhnde ndiya ye, ne ihyan che necun ye ne, conan ye.

¹² Namin rahn Dihvo vo nduco sahn fariseo che vaco me:

—Cuahn che yahve ihyan cava che cah, cheh ye ne, hua yahve amigo yehn man, dihne man, ihyan yehn man, ihyan cuihca che vate ye nino ndevaque man, te ihyan chahn ne, co ndahco menun ye yehn.

¹³ Cuahn che cah, cheh ihyan ne, tahque ndah coyahve ihyan chevah man, ihyan che ndi cheche ye man, ihyan che cueh cah ye man, ihyan che ve nan ye man.

¹⁴ Ndete che tihca din ne, ndah ro yehn, te ihyan chahn ne, hua co ndahco menun ye yehn. Ate cuahn che ndedetuhche Dendiohs tenahn che ndah ihyan ye nan ye ne, ro min ndahco menun Dendiohs yehn.

Ejemplo yahn che cheh vino ihyan

¹⁵ Chihnevan ama sahn che nduco se va se reh se, ne rahn se ri se Dihvo vo:

—Ndah ro yahn ihyan che cuehte ye cheh ye nan che rihquentiyan Dendiohs.

¹⁶ Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Ama ihyan ne, yahve ye ama yahn se che cahn se cheh vino se ndevaco ye.

¹⁷ Ura che a quendihte mesa ne, dechuh ye sahn decahya yahn ye che cahma se nduco sahn chahn: “Cahn nchuhn, te a va yan nducuahn.”

¹⁸ Ate nducoyaca se ne, canan chica se che din chahtino ye yahn se. Ama se ne, rahn se: “Cade ca ama ndi yahn, ne va che cahn ndihcheró. Cahme co ihyan, ne din chahtino ye yáhn.”

¹⁹ Tama se ne, rahn se: “Cá uhn yanda itenine ruhnyahn, ne va che cahn ndihchenán ite nan ntiyon. Cahme co ihyan, ne din chahtino ye yáhn.”

²⁰ Tama se ne, rahn se: “Cade chihnevaco, ne chemin che cahme co ihyan te hua co cahn.”

²¹ Ndaconan sahn decahya me, ne neco se dihve se nduhca che rahn sahn chahn. Chi tan dihve se, ne rahn ye ri ye sahn decahya me: “Cuehn tenun tenun no cuahn ndihve man, cuahn yune man, ne ihyan chevah man, ihyan che ndi cheche ye man, ihyan

che cueh cah ye man, ihyan che ve nan ye man, quenda ihyan muhn ndevaco.”

²² Cuahn che ndaconan sahn decahya me ne, rahn se: “Dihvé, a dináhn che rahn ne, ate va ca nan che cuehte ihyan.”

²³ Rahn dihve se ri ye sahn: “Cuehn cuahn yune man, tinduh cuahn chihto man, ne codin fuerza ihyan che chi ye cava che cuto ihyan vaco.”

²⁴ Rahn te nde ama sahn che yahvé menan ne, hua cheh vino se che ndihcoyan.”

Ihyan che nahn conduco ye Dihvo vo Jesucristo ne, va che chuhrihn ye

²⁵ Ama yahn ihyan cuahn ye nduco Dihvo vo. Chaconan ye, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

²⁶ —Adecoduhno ihyan che nahn conduco ye u ne, va che cahcoman ye chida ye man, chaco ye man, ndahta yahn ye man, daya ye man, dihno ye man, cahve ye man, vida yahn man ye man, cava che co conduco ye u.

²⁷ Ihyan che hua nahn chuhrihn ye cava u ne, hua co conduco ye u.

²⁸ Adecoduhno nchuhn che cahn ne ama vah, za hua dinoca retendah cuande ne tava nahn cava che tuno vah me?

²⁹ Ndete che cahco ne name yahn vah me, ate hua cocha ne tuno ne, nducoyaca ihyan che ndihche ye ne, cahyon nan ye,

³⁰ ne cahma ye: “Sahn tih ne, canan rihno se ama vah, ne hua chicha se tuno.”

³¹ Namin ama rey che va che cahn ye cuhma ye nduco tama rey, za hua dinoca rihnde ye, rendedecadino ye ndete che nduco ndiche mil sandado yahn ye cocha ye cuhma ye nduco tama rey che cochi ye nduco ndico mil sandado?

³² Me ndete che rihn che hua cocha ye ne, cuahn che yahn ca cochi rey che cuhma nduco ye ne, dechuh ye sahn che cahn se menun ye, cahma se nduco rey min cava che cuhnde dihn ye, ne hua cuhma ye nduco vih.

³³ Tihca, te adecoduhno nchuhn che hua cahcoman ne nducuahn yahn ne che va ne, hua co conduco ne u.

Ejemplo yahn ima

³⁴ Ima ne, ndah. Ate ndete che cuihno dine yahn ne, zehra nduco ndo dine?

³⁵ Va che cora, te hua cochihve, nde cava che cotave ndiyahn, nde cava che cuehto duto chendata. Nducoyaca nchuhn, jcuendecadino ndah ne deh conahn ejemplo cuh!

15

Ejemplo yahn itecuche che chinda te

¹ Rahn nducoyaca sahn rica tumecadiyo man, sahn nunde chenahn man, nan Dihvo vo che nahn cahnevan se ndudo yahn ye.

² Yahn chemin che ri yudo yahn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, ne rañn se yahn Dihvo vo:

—Sahn tih ne, rinduco se sahn nunde, ne reh se dama nduco se.

³ Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh nduco sahn chahn:

⁴ —Ndete che ama cha nchuhn va ama ciento itecuche yahn ne, me ndete che conda ama te ne, za hua cahcoman ne ite che cun raco ntiyon cun chahn viyata, ne cañn ne, quenuhn ne ite che chinda me, nde nan che ntaça te?

⁵ Cuahn che a ntaça ne ite ne, numacuahn vedeyeno tihde dihme ne ite, ndiquenda ne ite.

⁶ Cuahn che ntaça ne ne, nedin dama ne ihyan nino ndevaco ne man, ihyan rendihche ne man, ne cahma ne nduco ye: “Cuahte yeno vo nduco nchuhn, te itecuche yahn che chinda te ne, a ntaça ite.”

⁷ Rañn ri nchuhn te tihca tahque cuhnde vedeyeno vahchetero cava ama ihyan nunde che nto ino ye nunde yahn ye che co cava cun raco ntiyon cun ihyan che rañco ye che nde hua nahn che nto ino ye.

Ejemplo yahn tume che chinda

⁸ Ndete che ama ndahta che va ndiche tume diyahgua yahn te, ne conda ama ne, za hua nahn yahn te candil, ndache te vah, nuhn te tume me nde nan che ntaça te?

⁹ Cuahn che ntaça te ne, nedin dama te ihyan nino ndevaco te nduco ihyan rendihche te, ne cahma te co te ihyan: “Cuahte yeno vo nduco nchuhn, te a ntaça tume yahn che chinda.”

¹⁰ Rañn ri nchuhn te tihca co yeno ángel yahn Dendiohs cava ama ihyan nunde che nto ino ye nunde yahn ye.

Ejemplo yahn sahn yuno che ndere quechica se

¹¹ Quendi Dihvo vo, ne nte ye tama ejemplo:

—Ama ndaco ne, chahte o daya ye.

¹² Sahn che ive me ne, rañn se ri se chida se: “Chidá, te ne vedecuihca che va che cahco ne yahn.” Tuhme cahman chida se vedecuihca yahn ye, ne cah ye sahn.

¹³ Chihno neve ro ne, chihcoyan se dehtenduh yahn se, ne cuahn se nan yahn yahn. Min chihno toh se tume yahn se, ndere quechica se.

¹⁴ Cuahn che a chihno toh se tume yahn se ne, ama chihnde cuico yahn nan che quenana se, ne canan ama yah chahno se.

¹⁵ Chica se ntiyon din se ama ihyan che yan vaco ye min, ne dechuh ye sahn, din se cudado cuhe yahn ye.

¹⁶ Nde dehtenduh dima che reh cuhe chahn ama nahn cheh se, ate nde dehtenduh chemin chan, hua rendaca reh se.

¹⁷ Tuhme necahco se, ne ndedecadino se: “Ama yahn ihyan redin ntiyon chenan ye vaco chidá, ne ama va che reh ye. Me u ne, muhn quenán, adeche coh cuico.”

¹⁸ Tahque ndah che nañn yahn chidá, ne cahmá có ihyan: Chidá, quendi chidá nunde, nde nan Dendiohs, nde nan ne.

¹⁹ Ametah redin yahn che cahma ne daya ne yahn. Man ne, có nduhca ama mozo yahn ne.”

²⁰ Tuhme ndonun yune se, conañn se yahn chida se.

Yahn ca va che ntaça se, ne ndihchero chida se sahn. Quenan vahino ye sahn, ne chahn ye rano ye, chahtemañn ye sahn, tenan ye sahn.

²¹ Rañn se ri se ihyan: “Chidá, quendi chidá nunde, nde nan Dendiohs, nde nan ne. Ametah redin yahn che cahma ne daya ne yahn.”

²² Ate chida se ne, rañn ye ri ye sahn decahya yahn ye: “Tenun tenun no cuetendah nchuhn tino che tahque ndah, conun se man, chinetah che conun tah se man, ndaco che conun cah se man.”

²³ Cuahn nchuhn, ngua ne ama itenine che vihche te, ne cuihno ne ite. Chuh vo ite, ne din vo vihco,

²⁴ te sahn dayá cuh ne, a ndih se che rahcó, ate man ne, ndaconan se. A dendá sahn, ate man ne, a ntaça sahn.” Tuhme canan ihyan chahn vihco vedeyeno.

²⁵ Sahn daya ye che menan me ne, quenana se viyata, ne cuahn che ntaça nino se ndevah ne, chihnevan se che retive ihyan man, rendeh ye man.

²⁶ Tuhme cah se ama sahn decahya yahn chida se, ne tumerune se sahn deh che ri min.

²⁷ Ndahconan se: “A ntaça sahn dihno ne, ne hua dehva chahno se chi. Chemin che chihquentiyan chida ne che coh ama itenine che vihche te.”

²⁸ Chi tan sahn che menan me, nde hua nahn ndonda se vah. Tuhme quendañ chida se, chica ye favor sahn che ndonda se vah.

²⁹ Ate ndahconan se yahn ye: “U ne, cuahn dama redin ntiyon nduco ne, ne hua rahcotáñn yahn ne. Nde ama yune hua te ne amare ama chivato lihn cava che cheh yeno nduco amigo yahn.”

³⁰ Ate cuahn che ndaconan sahn daya ne tih che ndere toh se tume yahn ne nduco ndahta che ndere vatechica te ne, chihquentiyan ne che chih ama itenine vihche cava se.”

³¹ Tuhme ndahconan chida se: “Dayá, di ne, cuahn dama quenen nducó, ne nducuañ dehtenduh yahn ne, a yehn.”

³² Ate ndahca che cah yeno vo chedave yuhn vo, din vo ama vihco vedeyeno, te

sahn dihne ne, a ndih se che rahc6, ate man ne, nt6 se. A denda vo sahn, ate man ne, nt6ca vo sahn.”

16

Ejemplo yahn ama sahn duhtuno ihyan che va tah se ama ntiyon

¹ Namin nte Dihvo vo ejemplo cuh nduco ihyan ap6stol yahn ye:

—Chihnde ama ihyan cuihca che quenan ama sahn che redin se cudado ntiyon yahn ye, ne chahn ihyan nuhnde ye sahn nan ye che ndere retah se dehtenduh yahn ye.

² Tuhme cah ye sahn, ne rahn ye ri ye sahn: “¿Deh chu che renuhnde ihyan di nan? Cuente cuende u yahn ntiyon che quenen, te cahnevi ntiyon che va tah.”

³ Tuhme ndedecadino se: “¿Taca d6n man?, te dihv6 ne, cahnevi ye ntiyon che va tah. Hua co d6n ntiyon dito, ne ndete che ndere cac6 ch6h ne, cuihn6n.”

⁴ A nt6 t6n tac6 d6n cava che nevahnecon ihyan u vaco ye cuahn che a cahnevi dihv6 ntiyon che va tah.”

⁵ Tuhme cah se queri ama ihyan che chendiho ye yahn dihive se. Tumerune se ama ye: “¿Tava quendihque yahn dihv6 ne?”

⁶ Ndahconan ihyan min yahn se: “Ama ciento barril aceite quendihc6 yahn ye.” Rahn se ri se ihyan: “T6 va niyon che quenan cac6. Cuihnde, ne menchahte no cuahconehn caque o raco ndiche.”

⁷ Chihno min ne, tumerune se tama ye: “Di, ¿tava quendihque yahn dihv6 ne?” Ndahconan ye yahn se: “Quendihc6 ama ciento cade trigo yahn ye.” Tuhme rahn se ri se ihyan: “Ng6 cac6 yehn. Cuahconehn cun raco.”

⁸ Cuahn che checadino dihive ntiyon me ne, ndeva ye yavenan sahn min che ndere retah se dehtenduh yahn ye, yahn che ama vivo se.

Tuhme rahn Dihvo vo:

—Man ro cuh ne, ihyan nunde ne, tahque vivo ye che co ihyan che riquendi ye vederihquentiyon Dendiohs.

⁹ ‘Chemin che rahn r6 nchuhn: Cotoh ne vedecuihca andahre chihnga, ne nduco chemin ndaca amigo yahn ne, cava che nd6 ro che coh ne ne, co cuahtenan ne vahchetero.

¹⁰ ‘Ihyan che hua reduco ye van tah sihn che redin ye cudado ne, namin hua reduco ye andahre che ndeh, ne ihyan che reduco ye van tah sihn che redin ye cudado ne, namin reduco ye ndete che ndeh.

¹¹ Ndete che hua toh nchuhn vedecuihca che va tah ne cava che din ne che ndah ne, ¿duhra te ntiyon yahn Dendiohs, din ne?

¹² Ndete che hua redin nchuhn cudado dehtenduh yahn ihyan che rihco ye tah ne ne, ¿duhra te dehtenduh che co yahn man ne?

¹³ ‘Nde ama ihyan hua co conan cuma ye o dihive ye, te tahque din yahino ye ama che co tama, ne quendi ye nduco ama, ne cahcoman ye tama. Hua co din yahino nchuhn Dendiohs ndete che yahino ne vedecuihca.

¹⁴ Rihnevan sahn fariseo che chenun se min che tihca rente Dihvo vo, ne riyon nan se ihyan, te yahino se vedecuihca.

¹⁵ Tuhme rahn ye ri ye sahn:

—Nchuhn ne, redin ca ne che ndah ihyan ne nan ihyan. Ate Dendiohs ne, a devano ye duh ihyan nchuhn. Va deh che ama richihve che rahco ihyan, ate nan Dendiohs ne, hua richihve.

¹⁶ ‘Ley che dirun Mois6s nduco ndudo che dirun ihyan profeta ne, chihnde nde nd6 ro che nd6 Juan Bautista. Nde tahn min ne, rahndudo ihyan yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne ama yahn ihyan redin nun ino ye che nahn dinahn ye.

¹⁷ ‘Tahque nun nto iyehnse che co che cuavi ama chenelihn nan vederihquentiyon yahn Dendiohs.

¹⁸ ‘Adecoduhno ihyan che tehche ye ndahta yahn ye, ne cahnevaco ye nduco tama te ne, din duche yahn ye che nihnevaco ye. Namin ihyan che cahnevaco ye nduco ama tahn che nteche inchahn te tahn ne, din duche yahn ye che nihnevaco te.

Ejemplo yahn ama sahn cuihca nduco L6zaro

¹⁹ Namin nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Chihnde ama sahn cuihca che renun se deman cuahno tino ndah, ne ama va deman cuahno che ndah reh se ro ro.

²⁰ Tahn min ne, namin chihnde ama ihyan chevah che duche ye L6zaro, ne ama ndechendih yute ihyan. Quendite ye chendevah yahn sahn cuihca me,

²¹ ne ama nahn cheh ye andahre dache che ra man mesa yahn se. Nde yahna rend6 te, riyavenan te nan yah yahn ye.

²² Cuahn che nd6 ro che chih ihyan chevah me ne, quenda 6ngel ihyan vahchetero, ne min quenan Abraham. Adiva ne, chih sahn cuihca me, ne chihche ihyan sahn.

²³ Cuahn che rechuhrihn se van ruchiyahn ne, chenihyon nan se, ne ama yahn ndihchero se Abraham. Namin ndihchero se L6zaro che quenan ye min.

²⁴ Tuhme cah se: “Chid6 Abraham, conan vahino ne u. Cuedechuh ne L6zaro, dec6hnda ye tin ndutetah ye van nune, cava

che ndedevan ye chihyá, te ama rechuhríhn muhn van ruchiyahn.”

²⁵ Ndahconan Abraham yahn se: “Dayá, cuenecahque te ama ndahcá chehne cuahn che quenen iyehñse, ate Lázaro ne, ama yah chahno ye. Man ne, ama ndahcá quenan ye muhn, ate di ne, rechuhrihn tan nan che quenor.

²⁶ Avane ne, a nihnde cade che ihyan che chenun ye muhn, andahre nahn çahn ye tan, ate hua co chuh ye. Namin ihyan che chenun ye tan ne, hua co chuh ye, chi ye muhn.”

²⁷ Tuhme rahn sahn cuihca me: “Chidá Abraham, ricá ndih, codin ne favor, cuedechuh ne Lázaro che çahn ye vaco chidá,

²⁸ co ye uhn sahn dihnó che vate se min, çava che hua chi se muhn nan che rechuhrihn ihyan nunde.”

²⁹ Rahn Abraham ri ye sahn: “Min va ley che dirun Moisés man, ndudo che dirun ihyan profeta man, rahndudo ihyan. A ndudo min va che dinahn se.”

³⁰ Tuhme rahn sahn cuihca me: “Chidá Abraham, hua retumacah se yahn chemin. Ate ndete che ntuche ama ihyan che a ndih ye, çahn ye, yahve ye sahn ne, tuhme che cuaco, nto ino se nunde yahn se.”

³¹ Ate rahn Abraham ri ye sahn cuihca me: “Ndete che hua ritahno se yahn che dirun Moisés nduco che dirun ihyan profeta ne, namin hua cotahno se, andahre che ntuche ama ihyan che a ndih ye, çahn ye, yahve ye sahn.”

17

Riyahve Dihvo vo Jesucristo ihyan çava che hua cuahtendihco ye nunde

¹ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—A cade no che va dehtenduh che din che cuahtendihco ihyan nunde, ate iyah ri çava adecoduhno ihyan che din ye che cuahtendihco ihyan chenahn nunde!

² Tahque ndahcá çava ihyan min che dechiche ihyan ama tu yudo dando ye, ne cuacondahnun ye ihyan van nuniyahn, che co che din ye che condihco ama cha ihyan chuhñ che necun ye nunde.

³ Cuihco nchuhn cudádo.

‘Cuahn che din tan ama ihyan nduco nchuhn ne, coyahve ne ihyan nduco ndah. Ndete che nto ino ye che tihcá din ye ne, cuenchahco ne yahn ye.

⁴ Andahre ndache yune che ama ro din tan ama ihyan nduco nchuhn, ate ndete che namin ndache yune rendaconan ye, ne rahn ye: “Yah ri che tihcá din”, tuhme ne, cuenchahco ne yahn ye.

⁵ Ihyan apóstol ne, rahn ye ri ye Dihvo vo:

—Cuenan ne nuhn çava che cotahno ndah nuhn.

⁶ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Ndete che ritahno nchuhn amare tah sihn, co çahcantiyon ne yahn tih: “Cuavi tan, cuehn, cuandi van nuniyahn”, ne dinahn yahn ne.

Nduhcá che va che din vo ntiyon nduco Dihvo vo Jesucristo

⁷ Ndete che va ama mozo yahn nchuhn che ruhn se yahn, o redin se cudádo itenine, ura che ndaconan se che chahn se viyáta, çá ndetahno çahma ne co ne sahn tuhca?: “Cuechoh, cuihnde nan mesa, cheh.”

⁸ ¿A ndiyu tahque ndah che çahcantiyon ne sahn tuhca?: “Cuedendah comida, cuihqueyan nan mesa, cuihque cudádo nahmin che cheh vinó. Cuihno cheh vinó, tuhme cheh vine.”

⁹ Cuihno din se nducuahñ che chihquentiyon ne, çá va che necah ne nundihve cuahn sahn ne? Hua.

¹⁰ Namin cuahn che a cuihno din nchuhn nducuahñ che a va cade che din ne ne, tahque ndah che çahma ne co ne Dihve ne: “Nuhn ne, mozo nuhn. Nde hua nahn che nte ne nundihve cuahn nuhn, te atenan ntiyon che chihquentiyon ne ne, a chemin no che din nuhn.”

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ndiche sahn che ndi se cah che rechá yute

¹¹ Cuahn che cuahn Dihvo vo yan Jerusalén ne, chuh ye nan che rivah estádo yahn Galilea nduco nación yahn Samaria.

¹² Ura che a ndá nino ye ama yan lihn ne, ndá ndiche sahn che ndi se cah che rechá yute.

¹³ Cah se:

—Dihve nuhn, Jesús, çonan vahino ne nuhn!

¹⁴ Cuahn che ndihchero ye sahn chahn ne, rahn ye ri ye sahn:

—Cuahn nchuhn nan chidocuyán.

Dinahn sahn chahn, ne nahmin che cuahn se ne, ndoyahn nducoyaca se.

¹⁵ Tuhme ama se ne, cade ndihchero se che a ndoyahn se ne, ndaconan se, ne ama rendeva se yavenan Dendiohs.

¹⁶ Chehntihya se numacuahñ vedeneñun nan Dihvo vo, ne necah se nundihve cuahn ihyan. Sahn min ne, sahn tãma nación se. Samaria nación yahn se.

¹⁷ Tuhme tumerune Dihvo vo:

—¿A ndiyu ri ndiche sahn chahn che ndoyahn se? ¿Tiya sahn che nun chahn?

¹⁸ ¿A deman sahn tãma nación cuh che ndaconan se, ndeva se yavenan Dendiohs?

¹⁹ Chihno min ne, rahn ye ri ye sahn:

—Dehve rahque. Cuenecuen. Conahn, te nducote chitehne ne, a ndoyehn.

Nduhca che rihquentiyon Dendiohs

²⁰ Tumerune sahn fariseo Dihvo vo ticuahn cuanan vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne ndahconan ye yahn se:

—Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, hua cuanan nduhca che chenan rino nchuhn.

²¹ Nde ama ihyan hua co ye nchuhn: “Muhn va”, o “min va”, te Dendiohs ne, a ndahco cade ye vederihquentiyon yahn ye van nchuhn.

²² Rahn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—U che rinducó nducoyaca ihyan ne, nda ro che ama nahn nchuhn che ndaconán, ate hua ndaca ndihchero ne u.

²³ Ndere cahma ihyan co ye nchuhn: “Nga ihyan che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyeahse, quenun ye muhn”, o “nga ye, quenun ye min.” Hua tumecah nchuhn, nde hua cahñ ne, ndihchero ne.

²⁴ Chemin che ri nchuhn te nduhca che rendihchero ihyan che riya cuah, ri ro dave numachahte ne, tihca ndihchero ihyan u che rinducó nducoyaca ihyan, ro che ndá.

²⁵ Ate dinoca va che ama chuhrihn, te ihyan che vate ye man ro cuh ne, hua co ndihche ye u.

²⁶ Nduhca che chahno ihyan chi ro che quenan Noé iyeahse ne, tihca cuahno ihyan co ro che u che rinducó nducoyaca ihyan, ndá.

²⁷ Ihyan che vate ye ro min ne, reh ye man, rih ye man, rihnevaco ye man, redacahnovaco ye man, nde nda ro che chenda Noé chete arca, ne chan conahn, chito nune iyeahse, chihno chih ihyan chahn.

²⁸ Atihnoca chi cuahn che quenan Lot iyeahse. Ihyan che vate ye ro min ne, reh ye man, rih ye man, ra ye man, rendihcue ye man, rino ye ndata man, rihno ye vah man.

²⁹ Ate nda ro che chica Lot yan Sodoma ne, chera yahn che chica nan ro, ne chihno chih ihyan yan min.

³⁰ Tihca co ro che u che rinducó nducoyaca ihyan, ndá.

³¹ Nda ro min ne, ihyan che vate ye tin vah yuto ne, tahque ndah che hua conda ye chete vah, cotah ye dehtenduh yahn ye. Namin ihyan che chenun ye viyata ne, tahque ndah che hua ndaconan ye viyan.

³² Cuenechaco nchuhn nduhca che chahno chi ihyan ndahta yahn Lot.

³³ Adecoduhno ihyan che nahn ndedevahn man ye ihyan ne, ihyan min ne, conda ye, ne adecoduhno ihyan che cahco mendahn ye ihyan, coh ye cava u ne, ihyan min ne, ndevahn ye.

³⁴ Rahn ri nchuhn te vino min ne, adecotino che vateyado o ihyan nan yundo ne,

ama ye ne, quenda ihyan, ne tama ye ne, cahcomán ihyan.

³⁵ Namin adecotino che chenun o ihyan ndahta, rengu ye ne, ama ye ne, quenda ihyan, ne tama ye ne, cahcomán ihyan.

³⁶ Adecotino che chenun o se viyata ne, ama se ne, quenda sahn, ne tama se ne, cahcomán sahn.

³⁷ Tuhme tumerune ihyan chahn:

—Dihve nuhn, zti che conahn chemin ne? Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—Adecotino che vate ihyan nunde ne, a min va che conahn.

18*Ejemplo yahn ama ndahta vah che chica te nan juez*

¹ Nte Dihvo vo ama ejemplo, chihnevan ihyan chahn, cava che cadino ye te va che covah ye cuahn dama.

² Rahn ye:

—Ama cuan yan ne, chihnde ama juez che nde hua ritahno se Dendiohs, nde hua retumacah se yahn ihyan.

³ Namin chihnde ama ndahta vah yan min, ne ndeh yune rahn te nan juez min, ne rahn te: “Cochi rica nundé yahn ama ihyan che hua ri rendihche ye u.”

⁴ Chuh ro, ne hua tumecah juez me, techecade se yahn te. Ate adive ne, ndedecadino se: “Andahre hua ritahnó Dendiohs, nde hua retumacah yahn ihyan,

⁵ ate nducote tahn ndahta vah tih ama renda te redenduh te u ne, techecadé yahn te, cava che hua quendi te denduh te u.”

⁶ Tuhme rahn Dihvo vo:

—Cuihco nchuhn cudado nduhca che ndedecadino juez me, andahre duhtuno ihyan se.

⁷ ¿A ndiyu tahque nun conan Dendiohs ihyan che a tendahnun ye? Dendiohs ne, hua rechuhrihn ye, andahre nde ro nde rahn, revah ihyan nan ye.

⁸ Cuacho rahn ri nchuhn te Dendiohs ne, nun conan ye ihyan yahn ye. U che rinducó nducoyaca ihyan ne, ¿a ndaca ihyan che ritahno ye u ro che nda ne?

Ejemplo nduhca che covah ama sahn fariseo man, ama sahn rica tume cade iyo man

⁹ Nte Dihvo vo ejemplo cuh cava ihyan yade che rendauchenan ye ihyan chenhahn. Rahn ye:

¹⁰ —O se ne, chenda se chete yaco, covah se. Ama se ne, sahn fariseo, ne tama se ne, sahn rica tume cade iyo.

¹¹ Sahn fariseo me ne, chandi se revah se tuhca: “Dendiohs, nundihve cuahn ndih che din ne che u ne, ndiyu nduhca ihyan chenhahn, te rahtendihco ye nunde man, reduco ye man, redin duche yahn ye che

nihnevaco ye man. U ne, ndiyu nduhca sahn rica tume cade iyo tih.

¹² U ne, o yune rihnde yahté che ama ndate, ne rihcó riya yahn nducuaahn che va yáhn nan ne, nduhca che a ndihco cade ne.”

¹³ Ate sahn rica tume cade iyo me ne, nde hua rihquino se cahn ndá se nan ta, nde hua nahn ndonihyon nan se yahn che cuihnan se. Chendih se, chahn se ticua se, ne rahn se: “Dendiohs, ¡cuenan vahino ne u!, te ama quendihcó nunde nan ne.”

¹⁴ Cuaco rahn rí nchuhn te sahn che necun me ne, a nchahco Dendiohs yahn se, ne conahn se. Ate sahn che yade me ne, hua ntáca se vederenchahco. A tihca va cade, te adecoduhno ihyan che rendeva man ye yavenan ye ne, co cuihnan ye nan Dendiohs, ne adecoduhno ihyan che necun ye ne, ndeva Dendiohs ihyan.

Chica Dihvo vo Jesucristo che conan Dendiohs checahya

¹⁵ Ama ro ne, ndá ihyan, nda ye checahya yahn ye cava che nahn tah Dihvo vo, covah ye cava. Ate ihyan apóstol ne, hua nahn cah yune ye che cahn ndá ihyan chahn nan Dihvo vo.

¹⁶ Tuhme cah Dihvo vo ihyan apóstol chahn nan ye, ne rahn ye:

—Hua cahdenu nchuhn yune yahn checahya che chi nan, te deman ihyan che necun ye nduhca checahya sih renevahne-cun ye che rihquentiyon Dendiohs ihyan.

¹⁷ Cuaco rahn rí nchuhn te adecoduhno ihyan che hua necun ye nduhca checahya ne, hua co nevahne-cun ye vederihquentiyon yahn Dendiohs.

Ama sahn ndinan che cuihca se

¹⁸ Ama sahn ndinan ne, tumerune se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn Ndah, ¿deh va che dín cava che conán vahchetero numacuahn ro ne?

¹⁹ Ndahconan ye:

—¿Dehco che rahn che ndah u? Metah nde ama ihyan che ndah ye, atenan Dendiohs.

²⁰ A devene vederihquentiyon yahn Dendiohs: “Hua cahne ihyan. Hua dín doche yehn che nihnevaque. Hua doque. Hua cahme ndudo cuahnde. Cuende va yavenan chide man, cheque man.”

²¹ Rahn se ri se ihyan:

—Nducuaahn vederihquentiyon cuh ne, redinahn nde ro che lihñ u.

²² Chihnevan Dihvo vo che tihca rahn se, ne rahn ye ri ye sahn:

—Va ca tama nan che va che din. Condhicue nducuaahn che va yehn, ne cuinen ihyan chevah cava che co conen vahchetero. Tuhme cochi, condoque u.

²³ Cuahn che chihnevan se che tihca rahn ye ne, ama chi ndache se, te ama cuihca se.

²⁴ Ndhichero Dihvo vo che ama chi ndache se, ne rahn ye:

—Ihyan cuihca ne, ¡ama vahche cava ye che nevahne-cun ye che rihquentiyon Dendiohs ihyan!

²⁵ Nde hua co nevahne-cun ye.

²⁶ Ihyan che chihnevan ye che tihca rahn Dihvo vo ne, rahn ye:

—¿Duhra ihyan co ndevahn ye tuhme?

²⁷ Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—Nducuaahn che hua co din ihyan ne, Dendiohs ne, ri redin ye.

²⁸ Tuhme rahn Pedro:

—Ndhiche ne, a chihcoman nuhn nducuaahn che va yahn nuhn, ne chinduco nuhn ndih.

²⁹ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuaco rahn rí nchuhn te adecoduhno ihyan che rihcoman ye a vaco ye man, a indihche yahn ye man, a dihno ye man, a ihyan ndahta yahn ye man, a daya ye man, cava che co nevahne-cun ye che rihquentiyon Dendiohs ihyan ne,

³⁰ ihyan min ne, tahque ndeh ca nuhnde menun yahn ye man ro cuh, ne adive ne, conan ye vahchetero numacuahn ro.

Rahn Dihvo vo Jesucristo te va che cahno se ihyan

³¹ Nedin dama Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Man ne, cuhn vo nduco nchuhn yan Jerusalén. U che rinducó nducoyaca ihyan ne, min va che chuhríñ nduhca che dirun ihyan profeta nde ro menan.

³² Necah ihyan u tah sahn tama nación, din duche yahn se u man, din tan se nducó man, cahnán dan se u man.

³³ Cuihno cuahn se u ne, cahno se u. Ate cuihno ino ro ne, ntuché van tenahn.

³⁴ Ihyan chahn ne, hua chenahn ye che tihca rahn Dihvo vo, te vahche ri yahn ye cava che conahn ye.

Din Dihvo vo Jesucristo che chi ro nan ama sahn nan ve

³⁵ Ura che cuahn nino Dihvo vo yan Jericó ne, ama sahn nan ve ne, va se chíhto yune, rica se che dín ihyan vedevahino nduco se.

³⁶ Nducote ama rechuh ihyan yune ne, tumerune se deh ri.

³⁷ Rahn ihyan ri ye sahn:

—A tan cochi Jesús yahn yan Nazaret.

³⁸ Tuhme rahn se numa dito se:

—Jesús, Daya David, ¡conan vahino ne u!

³⁹ Ihyan che ndahnán ye ne, rahn ye ri ye sahn che cuhnde dihn chende se. Ate nde tahque yudo nan se rahn se:

—Daya David, ¡conan vahino ne u!

⁴⁰ Tuhme chandi Dihvo vo, ne tahve ye che chehua sahn. Cuahn che ndá se nan ye ne, tumerune ye sahn:

41 ¿Deh nehn che dín ndoque ne?

Ndahconan se yahn ye:

—Dihvé, codin ne che co ro nán.

42 Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Nducote chitehne ne, a co ro nan.

43 Ndetahno chi ro nan se, ne cuahn se nduco Dihvo vo, rendeva se numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs. Namin nducoyaca ihyan che ndihchero ye vederihno me ne, rendeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs.

19

Nduhca che chitahno Zaqueo Dihvo vo Jesucristo

1 Nahmin che chuh Dihvo vo Jesucristo mendahn yan Jericó ne,

2 quenan rino ama sahn cuihca che duche se Zaqueo. Sahn min ne, ndinan se yahn sahn rica tumecađiyo.

3 Quenan rino se, te nahn ndihchero se Dihvo vo, duh ihyan chemin. Ate hua ri che ndihchero se ihyan, te ama yahn ihyan nduco ye. Avane ne, ama cahya cah se.

4 Tuhme cuahn se, rano se tahque nde cava ca nan che va che chuh ye. Cocha se tin ama yahn che duche sicómoro cava che tuno se, ndihchero se ihyan.

5 Cuahn che a ndá Dihvo vo min ne, chinan ye sahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—Zaqueo, codin nun ine, cuenchehn tan, te man va che conán ndevaque.

6 Tuhme aderano se cuenchahn se, nevahnecon se ihyan numacuahn vedeyeno.

7 Ihyan che ndihche ye chemin ne, ama rahn tan ye yahn Dihvo vo che cuahn ye vaco ama sahn nunde.

8 Tuhme chandi Zaqueo nan nducoyaca ihyan chahn, ne rahn se ri se Dihvo vo:

—Dihvé, man va vedecuihca yáhn, nahn cah ihyan chevah, ne ndete che va ihyan che ndere chehneví dehtenduh yahn ye ne, va vedeyenó che necáh cun ndi nduhva che chehneví yahn ye.

9 Rahn Dihvo vo:

—Man ne, ndevahn sahnguh, te chitahno se nduhca che chitahno Abraham. Namin ndevahn ihyan ndevaco se.

10 U che rinducó nducoyaca ihyan ne, ndá, núhn ihyan che chinda ye, din nunde yahn ye, cava che ndedeváhn ihyan.

Ejemplo yahn sahn patrón che cah se tume tah ndiche sahn decahya yahn se

11 Cuahn che ndá nino Dihvo vo yan Jerusalén ne, ihyan che rihnevan ye che rente ye ne, rahco ye te a nun cuanan vederihquentiyon yahn Dendiohs.

12 Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Ama sahn, ndata yahn ihyan ndinan ne, cuahn se yahn yahn nan va rey cava che cah ye vederihquentiyon, conan cuma se.

13 Ro che ametah cahñ se ne, nedin dāma se ndiche sahn decahya yahn se, ne din duche se tume, cah se queri ama sahn chahn, ne rahn se: “Codin nchuhn ntiyon nduco tume cuh numanahn che cahñ.”

14 Ihyan yan vāco se ne, hua ri rendihche ye sahn, ne cuahn che a chuh se cuahn se ne, dechuh ye ama o ihyan cava che cahma ye nduco rey min: “Hua nahn nuhn sahnguh cava che cahcantiyon se nuhn.”

15 Cuahn che ndaconan se ne, a quenan cuma se vederihquentiyon. Nedin dāma tun se ca ama ca ama sahn decahya chahn che va tah se tume me cava che necáh cuande se sahn.

16 Ndā ama se, ne rahn se: “Dihvé, tume yahn ne ne, a chi ndiche cade yahn queri ama cade che te ne u.”

17 Ndahconan dihve se: “Ndahca din. Di ne, sahn decahya ndah. Nducote ndahca din ntiyon nduco tume andahre tah, man ne, cahcó ntiyon tah cava che cahquentiyon ndiche yan.”

18 Ndā tama se, ne rahn se: “Dihvé, tume yahn ne ne, a chi uhn cade yahn queri ama cade che te ne u.”

19 Ndahconan dihve se: “Namin di ne, cahcó ntiyon tah cava che cahquentiyon uhn yan.”

20 Ndā tama se, ne rahn se: “Dihvé, nga tume yahn ne, chihco ndáh.

21 Hua dín ntiyon nduco yahn che vāh dendá tume yahn ne nan ntiyon, te ndih ne, ama dito nan ne. A ndihché ndih nduhca che retah nduh ne tume che rendaca nan ntiyon che redin ihyan nduco tume yahn ne.”

22 Tuhme rahn dihve se: “¡Ama duhtuno ihyan di! Nduco ndudo che tihca rahn, a tumecadinó duh ihyan di. A devene che ama dito nan, che retah nduh tume che rendaca nan ntiyon che redin ihyan nduco tume yáhn.

23 ¿Dehco che hua cah tume yáhn, din tama ihyan ntiyon nduco?, te ndete che tihca din ne, man che ntá, ndacá tume yáhn nduco daya.”

24 Tuhme rahn dihve se ri se ihyan che chenun ye min: “Cuehneví nchuhn tume che nda sahn tih, ne cocah ne sahn che cahcantiyon ndiche yan me.”

25 Ndahconan ihyan chahn: “Dihve nuhn sahn min ne, a va yahn se.”

26 Ate rahn dihve se: “Dehve din yahn, te ihyan che ndeh va yahn ye ne, nde tahque ndeh ca ndondá tah ye, ne ihyan che doh yahn ye va ne, nde cuavi tah yahn ye che va.

27 Namin ihyan che hua ri rendihche ye u, che hua nahn ye che cahcantiyón ihyan ne,

cuahn nchuhn, ngua ne ihyan, ne cuihno ne ihyan muhn nán.”

Ndā Dihvo vo Jesucristo yan Jerusalén

²⁸ Chihno nte Dihvo vo ejemplo me ne, quendahnān ye, quendi ye cuahn ye yan Jerusalén.

²⁹ Cuahn che ndā nino ye yan Betfagé nduco yan Betania, nan che duche Cuete Olivo ne, dechuh ye o ihyan apóstol yahn ye,

³⁰ ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuahn nchuhn yan che va viche lado cah. Ndā nchuhn min ne, ntāca ne ama burro che nde ama ihyan ametah condudo ye ite. Cuentāhte ne ite, quenda ne ite muhn.

³¹ Ndete che çacarune ihyan nchuhn: “¿Dehco che rentāhte nchuhn ite?”, cuendahconan ne yahn ye: “Huate, Dihve nuhn nahn ye ite.”

³² Cuahn ihyan chahn, ne ntāca ye burro me a nduhça che rahn Dihvo vo.

³³ Cuahn che rentāhte ye burro me ne, rahn ihyan che dihve te:

—¿Dehco che rentāhte nchuhn burro tih?

³⁴ Ndahconan ihyan chahn:

—Huate, Dihve nuhn nahn ye ite.

³⁵ Tuhme quenda ye ite nan quenān Dihvo vo. Tihde ye tino yahn ye ðame burro me, ne quendudo Dihvo vo ite.

³⁶ Rehntāve ihyan chahn tino yahn ye yune cuahn nan che cuahn Dihvo vo.

³⁷ Cuahn che cuahn nino ye nan che renchahn yune Cuete Olivo ne, nducoyāca ihyan che rinduco ye ihyan ne, chi yeno ye, ne canān ndeva ye numacuahn vedeyeno yavenān Dendiohs yahn nducuahn vederihno che ndihchero ye. Ama rah yeno ye, ne rahn ye:

³⁸ —¡Ndeva vo yavenān rey cuh che cochi ye menun Dihvo vo Dendiohs! ¡Ndoyan Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero! ¡Numacuahn vedeyeno ndeva vo yavenān ye!

³⁹ Tuhme ama o sahn fariseo che nduco se van ihyan chahn ne, rahn se ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, cuihquentiyon ne ihyan sih che cuahte dihn chende ye.

⁴⁰ Ndahconan ye yahn se:

—Rāhn rí nchuhn te ndete che cuahte dihn chende ihyan sih ne, tu che chetāva tñ ne, va che cuah yeno.

⁴¹ Cuahn che ndā ye nan che a chi ro yan Jerusalén ne, chaco ye che yah ri ye çava ihyan yan min.

⁴² Tuhme rahn ye:

—Ama ndāhça ndete che devano nchuhn te a man ndā ro ndah yahn ne che ndevahn ne. Ate hua devano ne, te hua te Dendiohs che co devano ne.

⁴³ Sahn che tñ se nduco nchuhn ne, ndā ro che cuahte se trinchera, techendive se

yan yahn nchuhn, cuahtecuhma se nduco ne. Hua te yune se che çano ne,

⁴⁴ ne çahno se nchuhn, cuihno ndahtera se yan yahn ne. Nde o tu che ndahto vih hua cotāve. Tihça castigo va che co ne, te man che dechuh Dendiohs u çava che ndah yahn ne ne, hua tumaçah ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndetendāh vah ye sahn che rendihcuc se dehtenduh chete yāco

⁴⁵ Tuhme chendā Dihvo vo chete yāco chahte, ne canān ndetendā vah ye nducoyāca sahn che rendihcuc se man, ra se man, min chete yāco.

⁴⁶ Rahn ye ri ye sahn:

—A ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs: “Yāco yāhn ne, yāco nan che revāh ihyan”, ate nchuhn ne, nedin ne nduhça vāco sahn duco.

⁴⁷ Ricuahn Dihvo vo ro ro chete yāco me. Chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, sahn intiyahn man, renuhn ino se taça co çahno se ihyan.

⁴⁸ Ate hua rentāca ino se taça din se, te nducoyāca ihyan ne, renevahnecun ye numacuahn vedeyeno che ricuahn Dihvo vo.

20

Tumerune ye yahn vederihquentiyon che quenān cuma Dihvo vo Jesucristo

¹ Ama ro ne, ricuahn Dihvo vo chete yāco man, rahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs man. Ura min ndā chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, sahn intiyahn man,

² ne tumerune se ihyan:

—¿Deh vederihquentiyon quenān come che tihça redin ne? ¿Duh te vederihquentiyon di ne?

³ Ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Namin u, va ama nan che tumeruné nchuhn. Condahconan ne yāhn:

⁴ ¿A chehdenune Juan che cuande yahn Dendiohs, o chehdenune ye che cuande yahn ihyan ne?

⁵ Ndedecadino sahn chahn, ne rahn se van man se nduco vih:

—Ndete che çahma vo che cuande yahn Dendiohs ne, ndahconan se yuhn vo: “¿Dehco che hua ritahno nchuhn tuhme?”

⁶ A namin no ndete che çahma vo che cuande yahn ihyan. Necuan nducoyāca ihyan yan, çah ye tu uvo, te devano cuāco ye te Juan ne, profeta ye.

⁷ Chemin che tahque ndah rahn sahn chahn te hua devano se.

⁸ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Namin u, hua çahmá có nchuhn deh vederihquentiyon va tñ che tihça redín.

Ejemplo yahn sahn redin ntiyon che ama duhtuno ihyan se

⁹ Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh, chih-nevan ihyan che chenun ye min:

—Ama ihyan ne, chihche ye dihyo uva, ne cañ ye chendata me ama o sahn che din se ntiyon nduco cava che cahmahñ se nduco ye. Chica ye min, ne cuahn rañn ye.

¹⁰ Cuahn che nda ro che a rine ndute me ne, dechuh ye ama sahn decahya yahn ye cava che ndaca se mañn va ndute ndata me sahn chahn. Ate chahn se sahn decahya me, ne ndedechuh se sahn, diya tah se.

¹¹ Dechuh ye tama sahn decahya yahn ye, ne din tan sahn chahn nduco se, chahn se sahn, ne namin ndedechuh se sahn, diya tah se.

¹² Dihve chendata me ne, ndaconan dechuh ye tama sahn decahya yahn ye. Namin chahn sahn chahn sahn, chi nun se sahn cuahn chevah.

¹³ Tuhme ndedecadino ihyan che dihve chendata me: “¿Taca din? Tahque ndah dechuh sahn dayá che yahinó. ¿A huane nevahnecon sahn chahn sahn cuahn che nda se min?”

¹⁴ Ate cuahn che ndihchero sahn chahn sahn ne, rañn se van mañ se nduco vih: “Sahnguh che co yahn se vedecuihca cuh. Cahno vo sahn cava che co yuhn vo.”

¹⁵ Tuhme quenda sahn chahn sahn cuahn chihto nan va chendata me, ne chihno se sahn.

Rañn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—¿Deh din ihyan che dihve chendata me nduco sahn chahn?

¹⁶ Cañ ye, ne decuihno ye sahn. Tuhme cañ ye chendata me tah tama ca ihyan che din ye ntiyon nduco.

Nducote chihnevan sahn fariseo che chenun se min ne, rañn se:

—¡Tahque ndah ndete che hua cuahnecon Dendiohs che tihca co!

¹⁷ Ate ndihchero Dihvo vo sahn chahn, ne rañn ye ri ye sahn:

—¿Tuhme deh conahn che ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca?:

Tu che hua quenan ino sahn che rahto vah ne,

chemin che tahque chichihve.

¹⁸ Ihyan che cotahno ye u ne, anduhneca ndete che condah ndudo ye nan tu me, ndaca yah ye. Me ihyan che hua cotahno ye u ne, anduhneca ndete che condah ndudo tu me ihyan, cuihnonan yahn ye.

Tume cade iyo che rene dihve ihyan yahn César

¹⁹ A ura min no, chidocuyan ndinan mañ, sahn devano ley che dirun Moisés mañ ne, ran dito se che nahn cotah se Dihvo vo, te tumacadino se che a yahn se che nte ye ejemplo me. Ate hua dehva din se, te vah se ihyan yan.

²⁰ Tuhme dechuh se ama o se che din ca se che ndah ihyan se, cava che tumerande se ihyan, din se che cahma ye ama ndudo che hua ndahca. Tihca din se, te nahn caca nunde se yahn ye nan gobernador.

²¹ Rañn sahn chahn ri se ihyan:

—Ihyan Ricuahn, a devano nuhn te ndah ndudo che rente ne mañ, ricuahn ne mañ. Dama no rendihche ne nducoyaca ihyan, ne ricuahn ne numa cuaco nduhca che nahn Dendiohs che cuahtechica ihyan.

²² Cahma ne co ne nuhn: ¿a redin yahn che nedihvo vo tume cade iyo yahn César, o hua?

²³ A devano Dihvo vo te o nan o chende sahn chahn, ne rañn ye ri ye sahn:

—¿Dehco che retumarande nchuñn u?

²⁴ Conahma ne ama tume u.

Cuahn che ndihchero ye tume me ne, tumerune ye sahn:

—¿Duh yavenan mañ, duh che duche mañ, quenan nan tume cuh ne?

Ndahconan sahn chahn:

—César.

²⁵ Tuhme rañn ye ri ye sahn:

—Cha che rihquentiyon César ne, codinahn nchuñn, ne cha che rihquentiyon Dendiohs ne, namin codinahn ne.

²⁶ Hua chi tumerande se ihyan nduco nde ama ndudo nan ihyan yan. Cuahn ino se chi yahn che tihca ndahconan ye, ne chahte dihn chende se.

Tumerune sahn saduceo yahn che ntuche tenahn

²⁷ Chihno min ne, nda ama o sahn saduceo. Sahn chahn ne, hua ritahno se che va che ntuche tenahn. Rañn se ri se Dihvo vo:

²⁸ —Ihyan Ricuahn, nan ley che dirun Moisés ne, rihquentiyon tuhca: “Ndete che coh ama se che hua ndaca daya se nduco ndahta yahn se ne, va che cahnevaco dihno se nduco te, cava che hua cuihno ndata yahn dihno se.”

²⁹ Ama yune ne, chahte ndache se che dihno se vih. Sahn che menan me ne, chihnevaco se nduco ama ndahta. Ate hua no rañn me ne, chih se, ne hua ndaca daya se nduco te.

³⁰ Chihnevaco ama dihno se nduco te, ne namin chih se, ne hua ndaca daya se nduco te.

³¹ Tihca queri ama sahn chahn, nduh che ndache se, chihnevaco se nduco te, ate chih nducoyaca se nde ama se hua ndaca daya se nduco te.

³² Adive ne, chih ndahta me.

³³ Nda ro che ntuche tenahn ne, nducote nduh che ndache se chihnevaco se nduco tañn min ne, ¿cha se che ndahta yahn se tañn ne?

³⁴ Tuhme ndahconan Dihvo vo:

—Ihyan che vate ye man ro cuh ne, rihnevaco ye man, redacahnovaco ye man.

³⁵ Ate nda ro che ntuche tenahn ne, ihyan che ndevahn ye ne, metah cahnevaco ye, nde metah decahnovaco ye,

³⁶ te ametah ndaconan coh ye. Nducote ntuche ihyan chahn van tenahn ne, nedin daya Dendiohs ihyan, ne nduhca angel ne, tihca co ye.

³⁷ Yahn che va che ntuche tenahn ne, man Moisés dirun ye yahn cuahn che riche yahn van me: “Dihvo vo Dendiohs ne, Dendiohs yahn Abraham man, Isaac man, Jacob man.”

³⁸ Dendiohs ne, Dendiohs yahn nducoyaca ihyan, ihyan che chenduche ye man, ihyan che a ndih ye man, te nan ye ne, chenduche nducoyaca ye.

³⁹ Tuhme rahn ama o sahn devano ley che dirun Moisés ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, cuaco niyon rahn ne.

⁴⁰ Nduco chemin ne, ametah chihquino se tumerune ca se ihyan.

David ne, dirun ye yahn Dihvo vo Jesucristo che Dihve ye ihyan

⁴¹ Rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—¿Dehra cuande che rente ihyan te ihyan che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehense ne, Daya David ihyan?

⁴² Man David a dirun ye nan libro yahn Salmo:

Rahn Dihvé Dendiohs ri ye Dihvé:

“Cuihnde muhn lado tah cuaco,

⁴³ numanahn che ndahco ndiyá ihyan che hua ri rendihche ye di.”

⁴⁴ Nducote dirun David te ihyan min che Dihve ye ne, ¿taca che daya ye tuhme?

Sahn devano ley che dirun Moisés ne, ndevih Dihvo vo Jesucristo nunde yahn se vaconan se

⁴⁵ Nan nducoyaca ihyan che chenun ye min ne, rahn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

⁴⁶ —Cuihco nchuhn cudado nduco sahn devano ley che dirun Moisés, te renan ino se cuahtechica se, chenun se cahteca chano se man, renan ino se che necah ihyan Dendiohs sahn cuahn ndihve numacuahn vedenecon man, chete yaco man, nan vihco man ne, renan ino se cuahte se nan che tahque ndeva ihyan yavenan se man.

⁴⁷ Nde dehtenduh che va yahn ndahta vah ne, rehnevi se, ne ama rahn revah se, redin ca se che ndah ihyan se. Sahn chahn che tahque chahte castigo din Dendiohs sahn.

21

Vedino yahn ama ndahta vah

¹ Cuahn che quenun Dihvo vo Jesucristo chete yaco ne, ndihchero ye nduhca che rih

ihyan cuihca tume chete yave yahn tume vedino.

² Namin ndihchero ye che chih ama ndahta vah o tume cahya chete yave me.

³ Tuhme rahn Dihvo vo:

—Cuaco rahn ri nchuhn te nan Dendiohs ne, tahque rignonun chihve vedino yahn ndahta vah cah che co vedino yahn ihyan chenhahn sih,

⁴ te nducoyaca ye ne, chih ye che ngava yahn ye. Ate ndahta vah cah ne, van vedechevah yahn ye ne, chih ye nde che va che toh ye.

Dehtenduh che va che conahn cuahn che a cochi nino che nto iyehense

⁵ Rahn ama o ihyan te yaco chahte ne, ama ndahchan tu che ndahto man, dehtenduh vedino che necuco man. Tuhme rahn Dihvo vo:

⁶ —Nducuahn dehtenduh che tahchan cah che rendihchero nchuhn ne, nda ro che hua cotave dama nde o tu che ndahto vih.

⁷ Tumerune ihyan chahn:

—Ihyan Ricuahn, ¿ticuahn conahn che rahn ne me ne? ¿Deh vederihno co ran cuahn che a nun conahn ne?

⁸ Rahn Dihvo vo:

—Cuihco nchuhn cudado che hua cah-ncheh nde ama ihyan nchuhn, te ama yahn sahn rihncneh nda se, ne cahma queri ama se te a man se ihyan min che a va cade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehense. Namin cahma se: “A cochi nino ro.” Ate rahn ri nchuhn che hua tumacah ne yahn se.

⁹ Cuahn che cahnevan nchuhn che va canda man, che rahteruhn ihyan nduco vih man ne, hua dehve dihya nchuhn co, te a tihca va che co menan vih. Ate ro min ne, ametah conahn nducuaahn.

¹⁰ Van naci6n ne, cuanan canda, ne cuahtecuhma ama ihyan che rihquentiyon ye nduco tama ye.

¹¹ Ama nuhn yahn man, ne cuahnguh cuahngah ne, ama cuhnde cuico man, cah man. Nan ro ne, cuhnde ro vederihno rahte, ne ama dihya ihyan co.

¹² Ate cuahn che ametah conahn nducuaahn che tihchan ne, co tan ihyan nduco nchuhn man, din ye preso nchuhn man, quenda ye nchuhn yaco man, cuih ye nchuhn vacoyahn man. Yahn che rinduco nchuhn u ne, quenda ye nchuhn nan rey man, gobernador man, ndere caca nunde ye yahn ne.

¹³ Tihca cuahno nchuhn cava che ndaca yune che cuahndudo ne ndudo yahn, cahnevan ihyan chahn.

¹⁴ Nde hua ndedecadino nchuhn taca ndahconan ne yahn ye,

¹⁵ te u çahmá có nchuhn ndudo che çahma ne man, té vededevano yáhn che conan cuma ne man, nde hua co ndahconan ye yahn ne.

¹⁶ Nde indihthe yahn nchuhn man, dihno ne man, ihyan yahn ne man, ihyan rendihche ne man, necah ye nchuhn. Ama o nchuhn ne, çahno ye nchuhn.

¹⁷ Nducoyaca ihyan ne, hua co ndihche ye nchuhn yahn che rinduco ne u.

¹⁸ Ate nde ama yudo tin nchuhn ne, hua conda.

¹⁹ Ndete che quendañ ne vedechahtino van nducuahn vedeyah min ne, ndevahn ne.

²⁰ 'Cuahn che ndihchero nchuhn che a ntechendive sandado yan Jerusalén ne, cedevano ne te a ndá ro che cuihno yan min.

²¹ Tuhme ihyan che vate ye estado yahn Judea man, yan Jerusalén man ne, tahque ndah che çano ye, çahn ye van icoyahn. Ihyan che chenay ye viyata ne, tahque ndah che hua ndaconan ye viyan.

²² Ro min ne, co ihyan castigo, din nunde yahn ye çava che conahn nducuahn che a chenay çaca.

²³ ¡Chevañ ihyan ndahta che chenun daya ye ro min man, che retava ye daya ye man!, te ama chahte castigo co ihyan yan min, ne ama cuhnde vedeyah iyehñse.

²⁴ Nahñ ye ne, çahno se ihyan nduco espada, ne nahñ ye ne, quenda se ihyan tama nación çava che din ye ntiyon. Sahn tama nación ne, condinun condinañno se yan Jerusalén nde tuno ro che ndihco çade Dendiohs.

²⁵ 'Tuhme cuhnde ro vederihno yahn Dendiohs nan yahn man, iyo man, iyon man. Muhn iyehñse cuh ne, ama cuhnde vedeyah nducuahn nación, nde hua devano ihyan deh che din ye che vah ye.

²⁶ Condave cuno ihyan che rendedecadino ye yahn nducuahn vedeyah che cochi ca, te nde nducuahn che va çade nan ro ne, nuhn.

²⁷ Tuhme ndihchero ihyan u che rinduco nducoyaca ihyan, che ndá van man numacuahn vederihquentiyon chahte yahn.

²⁸ Cuahn che cuanay conahn dehtenduh che tuhchan ne, çah yeno nchuhn chedave yahn ne, te a cochi nino ro che ndevahn ne.

²⁹ Namin nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Condihche nchuhn nduhça che ri yahn yahn higo man, yan chenahn che rendaconun yahta yahn man.

³⁰ Cuahn che a reñecaño yan ne, a devano nchuhn te a cochi nino ro ihno.

³¹ Namin cuahn che a rinahn dehtenduh che tuhchan ne, cuedevano nchuhn te a nun cuanay vederihquentiyon yahn Dendiohs.

³² 'Cuaco ráhn ri nchuhn te cuahn che ametah coh ihyan che vate ye man ro cuh ne, a conahn nducuahn.

³³ Iyehñse ne, cuihno. Ate ndudo yáhn ne, hua cuihno; va che conda.

³⁴ Cuihco nchuhn cudado. Hua denda ne ura yahn ne che demañ che cheh ne man, che cocoh ne man, che ndedecadino ne yahn ntiyon yahn ne man, çava che nda ro min ne, vateyan ne.

³⁵ Vedeyah che tuhchan ne, a denay conahn numachahte iyehñse.

³⁶ Ro ro ne, cuahteyan nchuhn man, covah ne man, çava che co ndevahn ne yahn vedeyah che tuhchan man, çava che vateyan ne ro che u che rinduco nducoyaca ihyan, ndá.

³⁷ Ro ne, ricuahn Dihvo vo chete yaço chahte, ne vino ne, rahñ ye renan ye ama cuan nan che duche Cuete Olivo.

³⁸ Nducoyaca ihyan yan, rahñ ye yaço vatiyan vatiyan, rihnevan ye che ricuahn Dihvo vo.

22

Rente çade se taça din se preso Dihvo vo Jesucristo

¹ Cuahn che a cochi nino vihco ro yudo, ro che reh ihyan pan che ametah ya yahn ne,

² chidocuyan ndinay man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, renuhn ino se taça çahno se Dihvo vo çava che hua cadino ihyan yan, te vah se che co tan ye.

³ Chenda chundah Judas Iscariote, ama cha sahn che chi cuande se van ihyan che ndichio chahn,

⁴ ne chahn se nan chidocuyan ndinay man, sahn ndinay yahn policia che redin se cudado yaço chahte man, ne rahñ se te co necah se Dihvo vo tah sahn chahn.

⁵ Chi yeno sahn chahn, ne nte çade se nduco se che çah se tume sahn.

⁶ Çah Judas ndudo yahn se sahn chahn, ne nuhn ino se taça co necah se Dihvo vo çava che hua cadino ihyan yan.

Vihco ro yudo

⁷ Ndá vihco ro yudo, ro che reh ihyan pan che ametah ya yahn. Ro min ne, nihnde çade che rihno ihyan ama itecuche lihñ çava che co te vedino.

⁸ Dihvo vo ne, dechuh ye Pedro nduco Juan, ne rahñ ye:

—Cuahn nchuhn, cuihcuyan ne che chuh vo che cuande yahn ro yudo.

⁹ Tumerune ihyan chahn:

—¿Ti nahñ ne che çahcuyan nuhn ne?

¹⁰ Ndahconan Dihvo vo:

—Ura che conda nchuhn viyan ne, ntaça ne ama sahn che nda se ama cuhtenune. Quendi nchuhn sahn min nde vah nan che conda se,

¹¹ ne çahma ne co ne ihyan che vāco ye min: “Dechuh Ihyan Ricuahn nuhn che tumerune nuhn ndih: ¿Ti va cuarto ñan che cheh ye nduco ihyan apóstol yahn ye che cuande yahn ro yudo ne?”

¹² Tuhme ñahma ye ama cuarto chahte nchuhn che a va yān. Min cuihcoyān nchuhn che chuh vo nduco vih.

¹³ Chahn ihyan chahn, ne ntāca ye nducuaahn che ñahn Dihvo vo ri ye ihyān, ne chihcoyān ye che cheh ye che cuande yahn ro yudo.

¹⁴ Cuahn che ndā ura che cheh ye ne, chihnde Dihvo vo ñan mesa nduco ihyān apóstol yahn ye,

¹⁵ ne ñahn ye ri ye ihyān chahn:

—Ama ñahn chéh nduco nchuhn che cuande yahn ro yudo numanahn che ametah çahno se u,

¹⁶ te ñahn rí nchuhn te ametah ndaconan chéh, nde ndā ro che conahn nducó che ndihco çāde Dendiohs, ne conán ñan che rihquentiyon ye.

¹⁷ Tuhme chetaḥ ye ama vāso vino, necaḥ ye nundihve cuahn Dendiohs, ne ñahn ye:

—Cotaḥ nchuhn, cuih ne nduco vih.

¹⁸ Rāhn rí nchuhn te ametah ndaconan cūh vino yahn uva, nde ndā ro che conahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

¹⁹ Chetaḥ ye pan me, ne necaḥ ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme ndeh ye, çah ye ihyān chahn, ne ñahn ye:

—Che tuhçā redín ne, conahn che cuah-necún che çahno ihyān u çava che ndevahn nchuhn. Tihçā cheh nchuhn çava che çahco ran ne che renecaḥco ne u.

²⁰ Chihno cheh vino ye ne, ndaconan chetaḥ ye vāso vino me, ne ñahn ye:

—Chu ne, yun yāhn che recāḥ dito ndudo ra che ndaḥco çāde Dendiohs. Va che cora çava nchuhn.

²¹ ‘Meniyon ne, saḥn che necaḥ se u ne, ñama reh se nducó.

²² Cuāco te çahno ihyān u che rinducó nducoyaça ihyān, nduhçā che a nihnde çāde. Ate yah rí çava saḥn che necaḥ se u.

²³ Tuhme canān tumerune vih ihyān chahn cha ye che tihçā din ye.

Rente ihyān apóstol nduco vih cha ye che tahque conān ye

²⁴ Chihno min ne, rente ihyān apóstol nduco vih cha ye che tahque conān ye.

²⁵ Tuhme ñahn Dihvo vo ri ye ihyān:

—Adecoduhno rey ne, ama yudo rihquentiyon ye nación yahn ye, ne saḥn intiyahn ne, rendeva ihyān yavenān se.

²⁶ Ate vañ nchuhn ne, hua co tihçā, te cha nchuhn che tahque quenun yān ne ne, co ne nduhçā ama saḥn yuno, ne cha nchuhn che tahque ndinān ne ne, co ne nduhçā ama mozo.

²⁷ Condedecadino ne duh che tahque ndinān. ¿A ihyān che va ye ñan mesa, reh ye, o saḥn decaḥya che redin se cudādo numanahn che reh ye? ¿A ndiyu ihyān che va ye ñan mesa, reh ye che tahque ndinān ye? Ate condihche nchuhn. U ne, nduhçā ama ihyān che redin ye ntiyon yahn nchuhn.

²⁸ ‘Ro ro che chuhrín ne, a nchuhn che chinduco ne u.

²⁹ Chemin che nduhçā che te Chidá vederihquentiyon, quenān cumá ne, namin té vederihquentiyon, cuahthenān cumā ne

³⁰ çava che chuh vo mañ, cuh vo mañ, ñama nduco vih, ro che çahcantiyón, ne cuahthe ne techecaḥde ne yahn ihyān nación yahn Israel, nduh che ndichio ndāta yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, ñahn ye te çahma Pedro te hua rendihche ye ihyān

³¹ Namin ñahn Dihvo vo ri ye Pedro:

—Simón, Simón, cuihque cudādo, te chundah ne, chica se Dendiohs çava che tumerande se nchuhn nde ñan che ndaḥco ndiya se nchuhn.

³² Ate u ne, covāḥ cave çava che hua ama yune no çahcomān. Cuahn che ndaconen cotehne ne, cuenecaḥ yan chedave yahn ihyān che ritahno ye u.

³³ Ndaḥconān Simón, ne ñahn ye:

—Dihvé, va vedeyenó che conducó ndih, andahre conún vācoyahn nduco ne mañ, andahre cóh ñama nduco ne mañ.

³⁴ Ate ñahn Dihvo vo ri ye ihyān:

—Pedro, ñahn rí di te ura che ametah cuah tuh ne, çahme ino yune te hua rendihche u.

³⁵ Tuhme ñahn Dihvo vo nduco nducoyaça ihyān chahn:

—Cuahn che dechúh nchuhn che nde dino, nde morral, nde indāco, hua quenda ne ne, ¿deh chinda yahn ne ne?

Ndaḥconān ye:

—Hua dehva chinda yahn nuhn.

³⁶ Tuhme ñahn Dihvo vo ri ye ihyān chahn:

—Ate mañ ne, ndete che va dino yahn nchuhn, cuiquenda ne, ndete che va morral, cuiquenda ne. Cha nchuhn che ametah espada yahn ne ne, cuendihcúe ne tino rendiche ne, cua ne ama.

³⁷ Rāhn rí nchuhn te va che conahn ndudo cuh che a ndirun yāhn: “Çahma ihyān te ihyān min ne, ihyān nunde ye.” Nducuahn che a ndirun che va che cuahno có ne, va che conahn.

³⁸ Tuhme ñahn ihyān chahn:

—Dihve nuhn, ngā o espada, va yahn nuhn.

Ndaḥconān ye:

—Nduco sih ne, a va.

Getsemaní

³⁹ Chihno min ne, cuahn Dihvo vo Cuete Olivo nduhca che a rahn ye, ne cuahn ihyan apóstol nduco ye.

⁴⁰ Cuahn che nda ye min ne, rahn ye nduco ihyan chahn:

—Covah nchuhn cava che hua dinahn ne cuahn che tumarande chundah nchuhn.

⁴¹ Tuhme chihco rino Dihvo vo ihyan chahn, ne cuahn ye cava nan me. Min chehntihya ye, covah ye,

⁴² ne rahn ye:

—Chida man, ndete che nahn ne ne, cuehnevi ne che va che chuhrihn. Ate hua co nduhca che nahn. Co nduhca che nahn man ne.

⁴³ Tuhme nda ama ángel che chica ye vahchetero, ne necah yan ye chedave yahn Dihvo vo.

⁴⁴ Ama chuhrihn ye che rendedecadino ye, ne tahque dito covah ye. Ama chi ye nuneyan nduhca yun, ne ra nde ndiyahn.

⁴⁵ Chihno covah ye ne, ndaconan ye nan che chenun ihyan apóstol chahn, ne ntaca ye ihyan che vateyado ye, te ama ndi cuno ye che ran ye.

⁴⁶ Tuhme rahn ye ri ye ihyan:

—¿Dehco che vateyado nchuhn? Cueneucan ne, covah ne cava che hua dinahn ne cuahn che tumarande chundah nchuhn.

Din se preso Dihvo vo Jesucristo

⁴⁷ Nde ametah cuihno cahma ye cuahn che nda ama yahn sandado nduco sahn policia che redin se cudado yaco chahte, ne ndahnan Judas, ama cha sahn che chi cuande se van ihyan che ndichio chahn. Chahn nda sahn min nan Dihvo vo cava che tenan se ihyan.

⁴⁸ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Judas, ¿a nahn tenan u, ne nduco tihca necah u che rinduco nducoyaca ihyan ne?

⁴⁹ Cuahn che ndihchero ihyan apóstol che tihca ri ne, tumerune ye ihyan:

—Dihve nuhn, ¿a cuahn nuhn sahn sih nduco espada ne?

⁵⁰ Ama cha ihyan chahn ne, chahn ye ama sahn decahya yahn chidocuyan che tahque ndinan, chacondah ye revan se lado tah cuaco se.

⁵¹ Ate rahn Dihvo vo:

—Hua cuhma nchuhn.

Tuhme nahn tah ye revan sahn min, ne ndonan.

⁵² Rahn Dihvo vo ri ye chidocuyan ndinan man, sahn ndinan yahn policia che redin cudado yaco man, sahn intiyahn man:

—¿A cochi nchuhn nduco espada man, nduco yahn man, din ne preso u nduhca sahn duco?

⁵³ Ro ro quenun chete yaco chahte van nchuhn, ne hua din ne preso u. Ate man

ne, nda ura yahn ne, ura che rihquentiyon chundah.

Rahn Pedro te hua rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

⁵⁴ Tuhme din sahn chahn preso Dihvo vo, quenda se ihyan yaco chidocuyan che tahque ndinan. Cuahn Pedro diyahn diyahn, quendi ye ihyan.

⁵⁵ Din sahn chahn ama vacoyahn chevah, ne vatendi se, recah ihno se sahn.

⁵⁶ Tuhme ndihchero ama tahn decahya che nduco Pedro, nti ye min. Ndihchero ndah te ihyan, ne rahn te:

—Sahnguh ne, chinduco se sahn preso cah.

⁵⁷ Ndahconan Pedro, ne rahn ye ri ye tahn:

—Nde hua rendihché ihyan.

⁵⁸ Namanan me ne, ndihchero tama se ihyan, ne rahn se:

—Namin di, ndoque van sahn che rinduco se sahngah.

Ndahconan Pedro:

—Ndiy u.

⁵⁹ Chihno tenduh ama ura ne, rahn tama se:

—Cuaco te sahnguh ne, chinduco se sahngah, te sahn Galilea se.

⁶⁰ Ndahconan Pedro:

—Nde hua devano deh che rahn.

Nde ametah cuihno cahma Pedro, ne cah tuh.

⁶¹ Tuhme chaconan Dihvo vo, ndihchero ye Pedro, ne necahco ye nduhca che rahn Dihvo vo: “Ura che ametah cuah tuh ne, cahme ino yune te hua rendihche u.”

⁶² Tuhme ndihquenda Pedro, ne ama chaco ye.

Chahn se Dihvo vo Jesucristo

⁶³ Sahn che redin se cudado Dihvo vo ne, redin duche yahn se ihyan, ne rahn se ihyan.

⁶⁴ Dechiche se ama tino nan ye. Rahn se ihyan, ne rahn se:

—Cahme duh che chahn di.

⁶⁵ Ama ndeh nan ca dehtenduh rahn se, din duche yahn se ihyan.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nan intiyahn

⁶⁶ Cuahn che a chi dave me ne, ndo dama chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, sahn intiyahn man, ne quenda se Dihvo vo nan che cuhnde cade yahn ye.

⁶⁷ Min tumerune se ihyan:

—¿A di ihyan che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnsé ne?

Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ndete che cahma có nchuhn te u ne, nde hua cotahno ne.

⁶⁸ Ndete che va deh che tumeruné ne, nde hua ndahconan ne yáhn.

⁶⁹ Ate u che rinducó nducoyaca ihyan ne, a nun cuhndé lado tah cuáco Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye.

⁷⁰ Tumerune nducoyaca sahn chahn:

—¿A di che Daya Dendiohs tuhme ne?

Ndahconan ye yahn se:

—A u. A man nchuhn rahn ne meniyan.

⁷¹ Tuhme rahn se:

—¿Dehca din vo testigo? Nduco ndudo che tihca rahn se ne, a va. A man vo chihnevan vo.

23

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nan Pilato

¹ Tuhme necuan nducoyaca se, quenda se Dihvo vo nan Pilato.

² Canan ndere rica nunde se yahn ye, ne rahn se:

—Ntaca nuhn sahnguh che rinun se ihyan che hua nedihve ye tumecađiyo yahn César. Avane ne, rahn se te man se che rey man, ihyan che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehne man.

³ Tuhme tumerune Pilato ihyan:

—¿A di che rey yahn nación yahn Israel ne?

Ndahconan Dihvo vo:

—U, nduhca che rahn.

⁴ Rahn Pilato ri se chidocuyan ndinan nduco nducoyaca ihyan:

—Hua rendaca nde ama nunde yahn sahnguh.

⁵ Ate quendi sahn chahn rica nunde se, ne rahn se:

—Numacuahn nación yahn nuhn, nde estado yahn Galilea nde muhn, ndedecuan se ihyan nduco ndudo che ricuahn se.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nan Herodes

⁶ Cuahn che chihnevan Pilato che rahn se yahn Galilea ne, tumerune se ndete che min yan vaco Dihvo vo.

⁷ Cuahn che checadino se te min yan vaco ye ne, dechuh ye ihyan nan Herodes, te sahn min che rihquentiyon se min, ne quen se yan Jerusalén ro min.

⁸ Ama chi yeno Herodes cuahn che ndihchero se Dihvo vo, te a rahn che nahn ndihchero se ihyan. Nducote rihnevan se che ama rente ihyan yahn Dihvo vo ne, quen rino se che din ye ama vederihno, ndihchero se.

⁹ Ama ndeh nan che tumerune se, ate nde hua ndahconan Dihvo vo.

¹⁰ Chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, ndevanan se, ndere rica nunde se yahn ye.

¹¹ Tuhme Herodes nduco sandado yahn se ne, din duche yahn se Dihvo vo. Tihyon se ama tino ndah ihyan, ne ndedechuh se ihyan nan Pilato.

¹² Ro menan ne, tan Pilato nduco Herodes, ate nde ro min ne, ndoyan se nduco vih.

Ndaconan Dihvo vo Jesucristo nan Pilato

¹³ Nedin dama Pilato chidocuyan ndinan man, sahn intiyahn man, ihyan yan man,

¹⁴ ne rahn se:

—Nchuhn ne, nda ne sahnguh nan, rica nunde ne yahn che ndedecuan se ihyan yan. Ate tumeruné sahn nan nchuhn yahn dehtenduh che rica nunde ne yahn se, ne metah nde ama nunde yahn se.

¹⁵ Dechuh nchuhn nduco se nan Herodes, ne namin hua ntaca se nde ama nunde yahn se. Cuáco te hua dehva din se cava che cahno vo sahn.

¹⁶ Tahque ndah cuahn sahn, ntahte sahn.

¹⁷ Nduyo nduyo che renda vihco ro yudo ne, va che ntahte se ama preso.

¹⁸ Ate cah nducoyaca ihyan:

—¡Cuihno ne sahn tih! ¡Cuentahte ne Barrabás!

¹⁹ Barrabás ne, quenun se vacoyahn, te ndedecuan se ihyan yan che culma ye nduco gobierno man, chihno se sandado yahn ye man.

²⁰ Ndaconan rahn Pilato te nahn ntahte se Dihvo vo.

²¹ Ate cah tun ihyan chahn:

—¡Cuenahn yah ne sahn! ¡Cuenahn yah ne sahn!

²² Ndaconan rahn Pilato nde nan che chi ino yune:

—¿Dehra nedin sahnguh? Hua co cahno vo sahn, te metah nde ama nunde yahn se. Tahque ndah din castigo sahn, ne ntahte sahn.

Nahn yah se Dihvo vo Jesucristo

²³ Ate quendi ihyan chahn rah ye, rica ye che conan yah Dihvo vo. Ama quendi chidocuyan ndinan nduco ihyan chahn rah ye.

²⁴ Tuhme cah yune Pilato che co nduhca che rica ye.

²⁵ Ntahte se sahn che quenun vacoyahn me nduhca che nahn ye, ne chihquentiyon se sandado che nahn yah se Dihvo vo.

²⁶ Cuahn che quenda sandado chahn Dihvo vo ne, chihquentiyon se ama ihyan yan Cirene che duche ye Simón, che cuenchi ye nahn ye viyata, che ntihde dihme ye cruz, quendi ye Dihvo vo.

²⁷ Ama yahn ihyan yan man, ihyan ndahta che raco ye man, rah ran ye man, cuahn ye nduco vih.

²⁸ Ndhichero Dihvo vo ihyan ndahta chahn, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nchuhn ihyan yān Jerusalén, hua cuaco ne çava u. Cuaco ne çava mañ ne mañ, çava daya ne mañ,

²⁹ te ndā ro che çahma ihyan: “Ndah ro yahn ihyan ndahta che hua rahcoyan ye mañ, ihyan ndahta che hua rendaça daya ye mañ, ihyan ndahta che hua reta ve ye mañ.”

³⁰ Ro min ne, çahma ihyan co ye ico mañ, cuete mañ: “Conðaḥ ndudo nchuhn nuhn, cuendeh ne nuhn.”

³¹ Nducote numacuahn vedetan çahno se u che ametah nunde yāhn ne, ndā ro min ne, tahque nun çahno se ihyan nunde.

³² Namin quenda se o sahn nunde çava che çahno se sahn ðama nduco Dihvo vo.

³³ Cuahn che ndā se nañ che duche Cuete Ine Tin Tenāhn ne, nahn yah se Dihvo vo ðama nduco sahn nunde chahn. Ama se ne, quenān yah se laḍo taḥ cuāço ye, ne taḥma se laḍo taḥ cueh ye.

³⁴ Covāḥ Dihvo vo:

—Chida mán, cuenchahco ne yahn ihyan sih, te nde hua devano ye deh che redin ye.

Sandāço chahn ne, din se sortear tino yahn ye, cha sahn quendaḥ yahn se che co yahn se queri ama.

³⁵ Ihyān yān chahn ne, vatendi ye, rendihchero ye. Sahn intiyahn ne, riyon nan se Dihvo vo, ne rañn se:

—Taḥma ca ihyān ne, ndedevahn se. Ndete che sahn tih che a va çade che dechuh Dendiohs, ndedevahn se ihyān iyehñse ne, çdehco che hua ndedevahn mañ se sahn?

³⁶ Namin redin duche yahn sandāço chahn ihyān, reçaḥ se vinagre, cuh ye,

³⁷ ne rañn se ri se ihyān:

—Ndete che di che rey yahn nación yahn Israel ne, cuendevahn man di.

³⁸ Tin cruz ne, ndirun ndudo griego mañ, ndudo latin mañ, ndudo hebreo mañ, tuhça: “Nga Rey yahn nación yahn Israel.”

³⁹ Ama cha sahn nunde chahn che quenān yah se ne, riyon nan se ihyān, ne rañn se:

—Ndete a di ihyān che a va çade che chi ye, ndedevahn ye ihyān iyehñse ne, cuendevahn man di mañ, cuendevahn nuhn mañ.

⁴⁰ Ate sahn che taḥma me ne, raḥva se nduco vih, ne rañn se:

—Namin di, ça hua vah Dendiohs, andahre quenān yah nduhça che quenān yah ye?

⁴¹ Uvo ne, a redin yahn che rechuhrihn vo, te renehivo vo nunde yuhn vo. Ate ihyān cuh ne, nde ama nunde hua quendihco ye.

⁴² Tuhme rañn se ri se Dihvo vo:

—Cuahn che a va ne, rihquentiyon ne ne, cuenecaḥco ne u, ne conān vaḥino ne u.

⁴³ Ndahconān Dihvo vo yahn se:

—Cuāço rañn ri di te nde a mañ ro cuh conen nduco vahchetero.

Nduhça che chih Dihvo vo Jesucristo

⁴⁴ Ura che a chi mañ yāhn ne, ama chi mañ numachahte iyehñse nde nañ rahco ino a chino,

⁴⁵ te chih yāhn. Tino che quendihco chete yaço chahte ne, nde, ndo o ndi.

⁴⁶ Tuhme caḥ Dihvo vo:

—Chida mán, ndaḥcō chedave yāhn taḥ ne.

Chihno rañn ye tihça ne, chih ye.

⁴⁷ Nducote ndihchero sahn ndinañ yahn sandāço che tihça chi ne, ndeva se yavenān Dendiohs, ne rañn se:

—Cuāço niyon te ihyān tih ne, metah nde ama nunde yahn ye.

⁴⁸ Nducoyaça ihyān che chenun ye min, ndihchero ye che tihça chi ne, yah ri ye, ne conān ye, rañn ye ticua ye.

⁴⁹ Ate nducoyaça ihyān che a rendihche ye Dihvo vo mañ, ihyān ndahta che chin-duco ye Dihvo vo nde eḥtaḍo yahn Galilea mañ ne, yahn no chahtendi ye, ndihchero ye che tihça chi.

⁵⁰ Ama ihyān yān Arimatea, eḥtaḍo yahn Judea, che duche ye José che nduco ye vañ ihyān ndinañ yahn nación yahn Israel ne, ndah ihyān ye nañ Dendiohs mañ, nañ ihyān mañ.

⁵¹ Namin quenān rino ye che conān ved-erihquentiyon yahn Dendiohs. Ihyān min ne, hua chi ðama ndudo yahn ye nduco combiero yahn ye, chih nunde se yahn Dihvo vo.

⁵² Chahn ihyān min nañ Pilāto, ne chica ye sahn che çah yune se che cuhche ye Dihvo vo.

⁵³ Tuhme chahn ye, ndedevah ye ihyān. Chahcotuma ye ama tino ihyān, ne chacondihche ye ihyān chete ama yayan ra, che ndindah nañ ama yava.

⁵⁴ Ro min ne, vispera yahn ro yudo, a cuanañ ro che rahte tuhno ihyān.

⁵⁵ Ihyān ndahta chahn che chica ye eḥtaḍo yahn Galilea nduco Dihvo vo ne, chahn nduco ye, ne ndihchero ye nañ va yayan mañ, taça chacondihche ye Dihvo vo mañ.

⁵⁶ Cuahn che ndaconān ihyān ndahta chahn ne, ca ye yunedān mañ, nunedān mañ, ne nducote a canān ro che rahte tuhno ihyān ne, chahte tuhno ye nduhça che a va çade.

24

Ntuche Dihvo vo Jesucristo vañ tenāhn

¹ Ama vatiyañ ðaḥca, ro che ndeva ndate ne, cuahn ihyān ndahta chahn nduco taḥma te o ihyān ndahta, quenda ye yunedān mañ, nunedān mañ, che a ndihcoyañ ye.

² Cuahn che nda ye nan yayan me ne, ndi-
hchero ye che a ndavi tu che ndechendih
chende.

³ Chenda ye chete yayan me, ate hua
ntaça ye Dihvo vo.

⁴ Ama dihya ye chi che tihça, ne nu-
manahmin ne, adenan chinan ye o ángel,
vatendi ye, chenun ye tino che ama diyahn.

⁵ Tuhme nde tahque dihya ihyan ndahta
chahn chi, ne chendih ye, nde ametah nahn
ndonihyon nan ye che vah ye. Rahn ángel
chahn nduco ye:

—¿Dehco che van tenahn renuhn nchuhn
ama ihyan che quenduche ye?

⁶ Metah ye muhn, te a ntuche ye.
Cuenecahto nchuhn cuahn che nduco ca
ne ihyan estado yahn Galilea, nduhça che
rahn ye ri ye nchuhn:

⁷ “U che rinducó nducoyaca ihyan ne,
va che necah se u tah sahn nunde cava
che nahn yah se u. Ate cuihno ino ro ne,
ntuché.”

⁸ Tuhme nta tin ihyan ndahta chahn che
tihça rahn Dihvo vo.

⁹ Ndaça ye nan yayan me, conahn ye,
ne necah cuande ye ihyan apóstol che
ndichigama chahn man, ihyan chenahn che
nduco ye man.

¹⁰ María yahn yan Magdala man, Juana
man, María che chaco Jacobo man, nduco
ihyan ndahta chenahn chahn ne, a ihyan
chahn che necah cuande ye ihyan apóstol
che tihça chi.

¹¹ Ate ihyan apóstol chahn ne, hua chi-
tahno ye, ne rahco ye te co hua va cuaco
dave yahn ihyan ndahta chahn che tihça
rahn ye.

¹² Tuhme necuan Pedro, cuahn ye rano ye
nan yayan me. Nda ye min ne, ndihchero ye
che a deman tino che chacotuma Dihvo vo
quendite min. Ama cuahn ino ye che tihça,
ne conahn ye.

*Chihnde ro Dihvo vo Jesucristo nan o
ihyan che cuahn ye yan Emaús*

¹³ A ro min no ne, cuahn o ihyan chahn
ama yan lihn che duche Emaús, ri tenduh
ndichio dahno che renda yan Jerusalén.

¹⁴ Numanahn che chenun yune ihyan
chahn ne, rente ye nduco vih yahn ndu-
cuahn che chi.

¹⁵ Ura min nda man Dihvo vo nan ihyan
chahn, ne cuahn ye dama nduco vih.

¹⁶ Ate hua nchanan ihyan chahn ihyan, te
a tihça va cade che hua nchanan ye ihyan.

¹⁷ Tumerune Dihvo vo ihyan chahn:

—¿Deh che rente nchuhn van man ne
nduco vih che ama ran ne ne?

¹⁸ Ama cha ihyan chahn che duche ye
Cleofas ne, ndahconan ye:

—¿A deman ndih che tama yan cochi ne,
che hua devano ne dehtenduh che chi yan
Jerusalén ro cuh?

¹⁹ Tumerune Dihvo vo:

—¿Deh chi min ne?

Tuhme ndahconan ihyan chahn yahn ye:
—Ama ndeh nan dehtenduh chahno chi
Jesús yahn yan Nazaret. Ihyan min ne, ama
ihyan profeta che quenán cuma ye ved-
erihquentiyon chahte nan Dendiohs man,
nan ihyan man, che din ye vederihno man,
chicuahn ye man.

²⁰ Chidocuyan ndinan man, sahn in-
tityahn man ne, chih nunde se yahn ye, ne
necah se ihyan tah sahn che nahn yah se
ihyan.

²¹ Nuhn ne, chenán ino nuhn che a ihyan
min che ndedevahn ye ihyan nación yuhn
vo, Israel. Man ne, a chi ino ro che chihno
se ihyan.

²² Avane ne, ama rendedecadino nuhn, te
ama o ihyan ndahta che chinduco ye nuhn
ne, chahn ye nan yayan ura che chi dave,

²³ ate hua ntaça ye ihyan min chete yayan
me. Cuahn che ndaconan ye ne, rahn ye te
ndihchero ye ángel. Angel chahn ne, rahn ye
te a ntuche ihyan min.

²⁴ Tuhme chahn ama o combiero yahn
nuhn nan yayan me, ne ntaça ye nduhça
che rahn ihyan ndahta chahn, ate hua ndi-
hchero ye ihyan min.

²⁵ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:

—¡Ama tuntu nchuhn! ¡Taca che hua re-
nahn ne nduhça che dirun ihyan profeta!

²⁶ ¿A ndiyu a nihnde cade che ihyan che
a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan
iyehense ne, chuhrihn ye dehtenduh che
tuhchan man, nda ye vahchetero man?

²⁷ Tuhme cah cuande ye ihyan chahn
Ndudo yahn Dendiohs, canan ye nde che
dirun Moisés man, che dirun nducoyaca
ihyan profeta man, yahn nduhça che
cuahno ye co.

²⁸ Nda ihyan chahn yan lihn me, ne din ca
Dihvo vo che nahn chuh dama ye, cah ye
tahque yahn ca.

²⁹ Ate din ihyan chahn fuerza ihyan che
conan ye min, te a chi chino. Tuhme chenda
ye chete vah, chinduco ye ihyan chahn.

³⁰ Ura che chahte ye, cheh vino ye ne,
chetah Dihvo vo pan, necah ye nundihve
cuahn Dendiohs, ne ndeh ye, cah ye ihyan
chahn.

³¹ Ura min nchanan ihyan chahn te a
ihyan min che Dihvo vo, ne adenan no
chehan ihyan chahn ihyan.

³² Tuhme rahn ye nduco vih:

—¿A ndiyu yeno chedave yuhn vo
numanahn che rente ye nduco vo man,
ricuahn ye uvo Ndudo yahn Dendiohs man,
cuahn yune?

³³ Ndetáhnno ndaconan ihyan chahn yan Jerusalén, ne ntáca ye ihyan apóstol che ndichíama chahn che ndi dáma ye nduco ihyan chenahn chahn.

³⁴ Ihyan che ndi dáma ye min ne, rente ye van man ye nduco vih:

—Cuáco che ntuche Dihvo vo, te chihnde ro ye nan Simón.

³⁵ Tuhme necah cuande ihyan che o chahn nduhca che chahno ye chi cuahn yune man, nduhca che nchanan ye Dihvo vo ura che ndeh ye pan man.

Chihnde ro Dihvo vo Jesucristo nan ihyan apóstol yahn ye

³⁶ Numanahn che rente ihyan chahn yahn dehtenduh che tihchan ne, adenan chinan ye Dihvo vo che nti ye mendahn. Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Dehve rahco nchuhn.

³⁷ Dihya ihyan chahn chi, rahco ye te co ama vaco ndihchero ye.

³⁸ Ate rahñ Dihvo vo ri ye ihyan:

—¿Dehco che ama vah nchuhn man, ndeh rendedecadino ne man?

³⁹ Condiheche ne yahvetáh man, cah man, te a u che ntí nan ne. Conahn tah ne u, ne condihche ne te va yute yáhn man, va ine yáhn man, ndiyu ama vaco nduhca che rendedecadino ne.

⁴⁰ Chihno rahñ ye chemin ne, nahma ye yahvetah ye man, cah ye man, ihyan chahn.

⁴¹ Ate nducote ama cuahn ino ihyan chahn man, ama yeno ye man ne, nde ametah cotahno ye. Chemin che tumerune Dihvo vo ihyan chahn:

—¿A va deh che chuh vo muhn ne?

⁴² Tuhme cah ihyan chahn ama ndi yahca ndiyuche nduco ama ndi vaconedih yahn.

⁴³ Cheh ye man, chih ye man, nan ihyan chahn.

⁴⁴ Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuahn che nduco cá nchuhn ne, a te cuandé nchuhn te va che conahn nducuahn che nihnde cade che cuahno có, nduhca che a ndirun nan ley che dirun Moisés man, nduhca che dirun ihyan profeta man, nduhca che ndirun nan libro yahn Salmo man.

⁴⁵ Tuhme din Dihvo vo che chenahn ihyan chahn Ndudo yahn Dendiohs,

⁴⁶ ne rahñ ye:

—A tihca va che conahn nducó nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs. U che a va cade che chí, ndedeváhn ihyan iyehñse ne, a tihca nihnde cade che cahno se u nduhca a chi. Namin a nihnde cade che cuihno ino ro ne, ntuché van tenahn.

⁴⁷ Va che dechúh ihyan, cuahndudo ye muhn yan Jerusalén man, nde nducuahn nación man, che nto ino ihyan nunde yahn ye cava che nchahco Dendiohs yahn ye.

⁴⁸ A nchuhn che ndihchero ne nducuahn dehtenduh che tihca chinahn, ne va che cuahndudo ne.

⁴⁹ Condiheche nchuhn. Nduhca che a te Chidá ndudo yahn ye ne, u dechúh Vaco Ndah yahn ye, conun nchuhn. Cuahtenan rino nchuhn muhn yan Jerusalén nde nda ro che cuahtenan cuma ne vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye.

Conda Dihvo vo Jesucristo vahchetero

⁵⁰ Cuahn Dihvo vo nduco ihyan chahn nde yan Betania. Chenihyon tah ye, ne chica ye Dendiohs cava ihyan chahn.

⁵¹ Tuhme chica ye min, ne conda ye vahchetero.

⁵² Ndeva ihyan chahn yavenan Dihvo vo, ne conahn ye yan Jerusalén, ama yeno ye.

⁵³ Min chete yaco chahtenun ye ro ro, rendeva ye yavenan Dendiohs numacuahn vedeyeno. Tihca chi.

NDUDO NDAH YAHN DIHVO VO JESUCRISTO CHE DIRUN SAN JUAN

¹ Cuahn che metah cuhnde iyehñse ne, a va ama ihyan che duche ye Ndudo yahn Dendiohs. Ihyan min ne, nduco ye Dendiohs Chida, ne Dendiohs ye.

² Nde nan che canan nducuahn ne, a nduco ye Dendiohs.

³ A nduco ye Dendiohs dendah ye nducuahn. Ndendi ndendita che va ne, a nduco ye dendah ye.

⁴ Ihyan min ne, a va çade che chi ye, ndevahn ye ihyan iyehñse, ne anduhñeça dave yahn yahn che ri ro dave nan ihyan ne, tiñça ihyan min, te chicuahn ye ndudo yahn Dendiohs ihyan.

⁵ Quechica ye van ihyan nunde, chicuahn ye ihyan, ne andahre nahn ndahco ndiya ihyan chahn vederihquentiyon yahn ye, ate hua chicha ye, te vederihquentiyon yahn ye ne, anduhñeça dave yahn yahn che rendihco dave nan che man.

⁶ Ama yune ne, tendahnun Dendiohs ama ihyan che duche ye Juan,

⁷ çah ye vederihquentiyon ihyan che cuahndudo ye ndudo yahn ihyan min che a va çade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehñse, çava che cahnevan nducoyaca ihyan, ne cotahno ye.

⁸ Juan ne, ndiyu man ye che ndedevahn ye ihyan iyehñse, te vederihquentiyon che quenan cuma ye ne, che cuahndudo ye yahn ihyan min che a va çade che chi ye.

⁹ Ro che quechica Juan cahndudo ye ne, a cochi nino ro che cuanan ntiyon yahn ihyan min che cacuahn ye nducoyaca ihyan iyehñse nduhça che nahn Dendiohs che runeçade cuahtechica ye.

¹⁰ Ihyan min che duche ye Ndudo yahn Dendiohs ne, nda ye iyehñse, ne andahre nduco ye Dendiohs dendah ye iyehñse, ate ihyan iyehñse ne, chacondah vedame ye ihyan.

¹¹ Nda ye muhn iyehñse cuh che dendah man ye, ate ihyan naciön yahn ye ne, chacondah vedame ye ihyan.

¹² Me ihyan che nevahñecun ye ihyan, chitahno ye ihyan ne, numacuahn vederihquentiyon yahn ye, ndahco ye ihyan chahn tah Dendiohs, nedin ðaya ye ihyan.

¹³ Ihyan chahn ne, chi ðaya Dendiohs ihyan, ndiyu çava ndata yahn ye, nde huane yahn che tiñça nahn indihñe yahn ye, te man Dendiohs nedin ðaya ye ihyan.

¹⁴ Ihyan min che duche ye Ndudo yahn Dendiohs ne, ndo ye nduhça ihyan iyehñse,

ne quechica ye neve nduyo van nuhn. Ndi-hchero nuhn che ama yudo vederihquentiyon quenan cuma ye, ne tumacadino nuhn che Daya Dendiohs Chida ihyan. Metah nde ama ihyan nduhça ye. Ama chahte vedeyahino quenan cuma ye man, deman ndudo cuaço chicuahn ye man.

¹⁵ Ama yune ne, rahn Juan yahn ihyan min tuhça:

—A ihyan tih che renté yahn ye ro manan me cuahn che rahn ri nchuhn che cochi ama ihyan che tahque chahte vederihquentiyon quenan cuma ye che co u, te a va ye nde ro che metah cuhnde iyehñse.

¹⁶ Ihyan min ne, numacuahn vederihquentiyon chahte yahn ye, redin yahino ye nducoyaco vo.

¹⁷ Ihyan min ne, Dihvo vo Jesucristo, che dechuh Dendiohs ihyan, chicuahn ye Ndudo yahn ye man, yahn vedeyahino yahn ye man, ne chemin ne, tahque yudo che co vederihquentiyon che dirun Moisés.

¹⁸ Nde ama ihyan, hua ndihche ye Dendiohs Chida. Ate Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che Daya man ye, che ama yahino ye ne, a ihyan min che chicuahn ye uvo taça ye.

Juan Bautista ne, rahn ye yahn Dihvo vo Jesucristo

¹⁹ Ama yune ne, sahn ndinan yahn naciön yahn Israel che vate se yan Jerusalén ne, dechuh se ama o chidocuyan ndinan man, sahn levita che redin se cudado nan ta man, che chahn se tumerune se Juan deh vederihquentiyon quenan cuma ye.

²⁰ Juan ne, rahn cuaço ye ri ye sahn chahn:

—U ne, ndiyu ihyan min che a va çade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehñse.

²¹ Tumerune se ihyan:

—¿Duh ndih tuhme ne? ¿A ndih che profeta Elías ne?

Ndahconan Juan yahn se:

—Ndiyu u.

Tumerune tun se ihyan:

—Tuhme, ¿a ndih ihyan profeta che a va çade che chi ye ne?

Ndahconan Juan yahn se:

—Ndiyu u.

²² Ndaconan tumerune se ihyan:

—¿Deh vederihquentiyon quenan cuma ne ne?, te va che necah cuande nuhn ihyan ndinan yahn nuhn che tahve ye nuhn. ¿A hua co çahma ne co ne nuhn deh ntiyon quechica ne ne?

²³ Ndahconan Juan yahn se:

—Ntiyon che quechicá ne, che rahndudó yahn nan che metah duhva nduhça che dirun ihyan profeta Isaías tuhça: “Cuihcoyan nchuhn chedave yahn ne çava che nevahñecun ne Dihvo vo cuahn che nda ye.”

²⁴ Sahn ndinan che dechuh se sahn chahn ne, fariseo se.

²⁵ Rahn se ri se Juan:

—Nducote ndiyu ndih ihyan min che a va çade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyeahnse, nde huane Elías, nde huane profeta min ne, ¿deh cuande che rehdenune ne ihyan tuhme?

²⁶ Ndahconan Juan, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ntiyon che quechicá ne, che rihcoyán chedave yahn ihyan çava che nevahneacun ye Dihvo vo, ne chemin che rehdenuné ihyan. Ihyan min ne, quechica ye nación yuhn vo, ne nde hua rendihche nchuhn ihyan.

²⁷ A va ye nde ro che metah cuhnde iyeahnse, ne a va çade che chi ye tah cuahn adive che co u. U ne, nde hua rignonun chihvé çava che có mare ama sahn deçahya yahn ye.

²⁸ Ro min ne, quenán Juan rehdenune ye ama cuan nan che duche Betábara, chihto íco Jordán, lado cuahn nan che riquendah yahn. Min che chahn sahn chahn tumerune se ihyan.

Juan Bautista ne, rahn ye yahn Dihvo vo Jesucristo che a ihyan min che nedihve ye nunde yahn ihyan iyeahnse

²⁹ Tama ro me ne, nda nino Dihvo vo, ne cuahn che ndihchero Juan ihyan ne, rahn ye ri ye ihyan che chenuen ye min:

—Condihche nchuhn. A ihyan tih che dechuh Dendiohs ihyan. Nduhça ama itecuche lihn che co te vedino çava nunde yahn ihyan ne, tihça ye, çahco mendahn ye ihyan coh ye, nedihve ye nunde yahn ihyan iyeahnse.

³⁰ A ihyan tih che renté yahn ye ro min cuahn che tuhça rahn: “Cochi ama ihyan che tahque chahte vederihquentiyon quenán cuma ye che co u, te a va ye nde ro che metah cuhnde iyeahnse.”

³¹ Ro menan me ne, nde hua devanó che a ihyan tih, ihyan che a va çade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyeahnse. Ate nducote a devanó che va che chi ye ne, chemin che rehdenuné ihyan nación yuhn vo Israel, çava che cuahteyan ye, ne nevahneacun ye ihyan.

³² Namin rahn Juan ri ye ihyan chahn:

—Ndihcheró Vaco Ndah yahn Dendiohs, nduhça ama icui, chiya, ne quenun ihyan tih.

³³ Ro menan me ne, nde hua devanó duh ihyan che a va çade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyeahnse, ate Dendiohs, ihyan min che dechuh ye u çava che cuehdenué ihyan yan ne, rahn ye ri ye u: “Ihyan che ndihchero che co Vaco Ndah yahn, conun ihyan ne, a ihyan min che din ye che conun Vaco Ndah yahn ihyan yahn.”

³⁴ Man ne, a ndihché ihyan, ne rahn ri nchuhn te Daya Dendiohs ihyan.

Ihyan che chinduco ye Dihvo vo Jesucristo cuahn che canan din ye ntiyon yahn ye

³⁵ Tama ro me ne, a min tun quenán Juan nduco o ihyan che rinduco ye ihyan.

³⁶ Ura min ne, ndihchero ye che chuh Dihvo vo, ne rahn Juan ri ye ihyan chahn:

—A ihyan tih che dechuh Dendiohs. Nduhça ama itecuche lihn che co te vedino çava nunde yahn ihyan ne, tihça ye, te çahco mendahn ye ihyan coh ye, nedihve ye nunde yahn ihyan iyeahnse.

³⁷ Chihnevan ihyan che o chahn che tihça rahn ye, ne cuahn ye cuahn nan cuahn Dihvo vo çava che conuco ye ihyan.

³⁸ Ndaconan Dihvo vo, ndihchero ye ihyan chahn, ne tumerune ye:

—¿Deh renuhn nchuhn?

Ndahconan ihyan chahn yahn ye:

—Ihyan Ricuahn, nuhn ne, cochi nuhn, te nahn ndihchero nuhn ti vaco ne.

³⁹ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuhn vo nduco nchuhn, ndihchero ne.

Tuhme cuahn ihyan chahn nduco ye nan che quenán ye, ne nducote a ri tenduh nan rahco cun a chino ura min ne, chahtenan ye nduco vih.

⁴⁰ Ama cha ihyan chahn ne, duche ye Andrés, dihno Simón Pedro.

⁴¹ Ihyan min ne, cuahn che ndaca ye min ne, dinoca chahn ye chinuhn ye dihno ye Simón, ne cuahn che ntaca vih ye ne, rahn ye ri ye ihyan:

—Ntaca nuhn ihyan min che Mesías.

Ihyan nación yahn Israel ne, rahn ye “Mesías” yahn ihyan min che a va çade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyeahnse.

⁴² Ndetahno quenda ye dihno ye nan quenán Dihvo vo, ne cuahn che nda ye ne, rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Di ne, doche Simón, daya Jonás, ate man ne, ndahcó che doche Cefas —che nahn çahma Pedro.

Dihvo vo Jesucristo ne, yahve ye Felipe nduco Natanael çava che conuco ye ihyan

⁴³ Cuahn che a chi cun ro min ne, tahn nun Dihvo vo ama ihyan che duche ye Felipe, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuhn vo, condoque u.

Tuhme cuahn Dihvo vo nduco ihyan che rinduco ye ihyan estado yahn Galilea.

⁴⁴ Felipe ne, yan Betsaida yan vaco ye. Dama yan vaco ye nduco Andrés man, Pedro man.

⁴⁵ Ura che cuahn Felipe ne, chinuhn ye ama amigo yahn ye che duche ye Natanael, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Ntaca nuhn ihyan min che dirun Moisés man, ihyan profeta man, yahn ye. Ihyan

min ne, duche ye Jesús daya José. Nazaret yan vāco ye.

⁴⁶ Rahn Natanael ri ye Felipe:

—¿Taça che yan min quendāh ama ihyan che cochihve ye?

Ndahconan Felipe yahn ye:

—Cuhn vo ndoque, ne ndihchero man.

⁴⁷ Cuahn che ndā ihyan chahn min ne, nte Dihvo vo yahn Natanael, ne rahn ye:

—Ihyan cuh che cuāco ne, redin yahn che cahmo vo yahn ye che ihyan naciōn yahn Israel ihyan, te hua o nan o chende ye.

⁴⁸ Cuahn ino Natanael, ne rahn ye:

—¿Taça che a rendihche ne u?

Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—Ndiheró di nde ura che metah yahve Felipe di, ura che ve min man yahn higo me, ne a checadinó nduhca ihyan di.

⁴⁹ Tuhme rahn Natanael ri ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ndih che Daya Dendiosh, ndih che Rey yahn naciōn yuhn vo Israel.

⁵⁰ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Chitehne u, yahn che rahn ri di che ndihcheró di man yahn higo me man, yahn che checadinó nduhca ihyan di man, ate rahn ri di te nde hua cahn ine çava chemin, te comā ndihchero vederihno che tahque rahte ca.

⁵¹ Namin rahn ye ri ihyan chahn:

—Cuāco rahn ri nchuhn te cuhnde ro vederihquentiyon chahte yahn Dendiosh che te ye quenān cumā, ne anduhneçā ndete che condah vahchetero, ndihchero ne u che rinducó nducoyāca ihyan, che cuahn cochī ángel yahn ye nan.

2

Vihco che rihnevāco ihyan yan Caná, estado yahn Galilea

¹ Cuahn che a co ino ro che chinduco Felipe man, Natanael man, Dihvo vo ne, chihnde ama vihco che rihnevāco ihyan, ama yan che duche Caná, estado yahn Galilea. Chaco Dihvo vo ne, a quenān ye min.

² Namin Dihvo vo nduco ihyan che rinduco ye ihyan ne, yahve ihyan che redin vihco me ihyan çava che çahn ye conduco ye.

³ Cade mendāhn vihco me ne, a chihno vino, ne rahn chaco Dihvo vo ri ye ihyan:

—A chihno vino yahn ihyan sih. ¿A hua conen tah ihyan?

⁴ Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Chacó, metah deh cuande che çahma ne nducó yahn vino, te metah ndā ura che cuhnde ro vederihquentiyon che quenān cumā.

⁵ Tuhme rahn chaco ye ri ye sahn che chenan se rinan se nan vihco me:

—Codinahn nchuhn nducuahn che cahcantiyon ye.

⁶ Min vate an chite rahte che demān tu ndi ndah. Chite chemin chan ne, che retoh ihyan naciōn yahn Israel, rih ye nuno che renāno ye dehtenduh çava che co vihco nduhca costumbre yahn ye. Queri ama chite chemin chan ne, rahn tenduh ama ciento litro nune.

⁷ Rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—Cuedecuto nchuhn nune chite che ti-hchan vate tan.

Cuahn che a chihno decuto nahn se chite chahn ne,

⁸ tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Man ne, cuetendāh nchuhn tah, ne çah ne ndāco ndihte.

Dinah sahn chahn,

⁹ ne çah se ndāco ndihte me, dechihn ye. Nune me ne, a ntaconda vino, nde hua devano ndāco ndihte me ti chica, atenān sahn chahn. Tuhme çah ye sahn che rihnevāco me,

¹⁰ ne rahn ye ri ye sahn:

—Nducoyāca ihyan che redin ye vihco ne, dinoca vino ndah reça ye, ne cuahn che a ya ndih ihyan ne, reça ye vino ndere. Me di ne, ¿dehra cuande che denderen che redin, nde man tendah vino ndah?

¹¹ Tihca chi che canān din Dihvo vo vederihno, min yan Caná, estado yahn Galilea, chihco ro ye che ama yudo vederihquentiyon che quenān cuma ye, ne ihyan che rinduco ye ihyan ne, chitahno ye ihyan.

¹² Chihno min ne, cuahn Dihvo vo yan Capernaum nduco chaco ye man, dihno ye man, ihyan chahn che rinduco ye ihyan man, ne min chahtenan ye nduco vih neve ro.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndetendāh ye sahn che rendihcue se dehtenduh, chenun se chete yāco

¹³ Cuahn che a ndā nino vihco ro yudo che renun van ihyan naciōn yahn Israel ne, cuahn Dihvo vo yan Jerusalén.

¹⁴ Cuahn che ndā ye min ne, cuahn ye chete yāco chahte, ne min chenun sahn che rendihcue itenine man, sahn che rendihcue itecuche man, sahn che rendihcue icui man. Namin min chenun sahn che rendahcorun tume, vate se nan mesa yahn se.

¹⁵ Tuhme din chine ye ama ndi ihyo, ne nduco chemin ndetendāh ye sahn chahn chete yāco, nde nduco itenine yahn se man, itecuche yahn se man. Me sahn che rendahcorun tume chahn ne, chih muhn chih min ye mesa yahn se, chihtera ye tume me ndiyahn.

¹⁶ Me sahn che rendihcue icui chahn ne, rahn ye ri ye sahn:

—¡Cuahn nchuhn cuahn chevah nduco dehtenduh yahn ne! ¡Hua tuma ne yaco yahn Chidá çava che ndihcue ne dehtenduh yahn ne!

¹⁷ Ura min ne, ntā tin ihyan che rinduco ye ihyan nduhça che a ndirun yahn ye nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça: “¡Āma yahinó yaco yahn ne! ¡Hua cuahnećin che ndere din ihyan, cuahtenun ye chete!”

¹⁸ Sahn ndinan yahn nación yahn Israel che redin se cudado min ne, rahn se ri se Dihvo vo:

—Codin āma vederihno, ndihchero nuhn, cuhnde ro deh vederihquention ye quen nan come che tihça redin.

¹⁹ Rahn ye ri ye sahn:

—Ndete che ndahtera nchuhn yaco cuh ne, cuhno ino ro ne, nedin numá.

²⁰ Tuhme rahn se ri se ihyan:

—O raco an nduyo chendah ihyan, che dendah ye yaco cuh, ça rahque che nduco ino ro no nedin nome?

²¹ Sahn chahn ne, hua chenahn se. Rahn se che yahn yaco che nti min che tihça rahn ye. Ate rahn ye yahn man ye, ndiyu yahn yaco.

²² Ndā ro che ndedetuhche Dendiohs ihyan van tenahn ne, tuhme ntā tin ihyan apóstol yahn ye yahn che tihça rahn ye, ne chitahno ye Ndudo yahn Dendiohs, chenahn ye che nduco ndudo che tihça rahn ye ne, conahn che va che ntuche ye van tenahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, a devano ye deh che rendedecadino ihyan

²³ Numanahn che quenah Dihvo vo van Jerusalén ro yudo me ne, āma yahn ihyan chitahno ye ihyan, yahn vederihno che din ye.

²⁴ Ate Dihvo vo ne, hua chichahtino ye ihyan chahn, te a devano ye nduhchan ihyan iyehñse, rendacorun ye vederendecadino yahn ye.

²⁵ Hua rendotenan ye che çahma ihyan nduco ye taçhan ye, te a man ye devano ye deh che rendedecadino queri āma ihyan.

3

Nicodemo ne, chendihchero ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Chihnde āma ihyan, partido yahn fariseo, che duche ye Nicodemo. Ihyan min ne, nduco ye van ihyan ndinan yahn ihyan nación yahn Israel.

² Tuma ye āma vino, chahn ye chendihchero ye Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, a devano nuhn che Dendiohs dechuh ye ndih çava che cacuahn ne nuhn, te nde āma ihyan hua co din ye vederihno che redin ne, ndete che hua nduco Dendiohs ihyan.

³ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuaco rahn ri ndih te çava che nedin yahn Dendiohs ihyan, çahcantiyon ye ihyan ne, va che cuahteyan ye quenuma ra.

⁴ Cuahn ino Nicodemo chi, ne rahn ye ri ye ihyan:

—¿Taça chemin? ¿Taça co ndonun āma ihyan che a ndico ye chete chaco ye çava che ndaconan cuhndeyan ye?

⁵ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuaco rahn ri ndih te ne, atenan ihyan che din Vaco Ndah yahn Dendiohs che ndacorun vederendecadino yahn ye, ndo ye ihyan ra, cuedenune ye ne, atenan ihyan chahn che nedin yahn Dendiohs ihyan, çahcantiyon ye ihyan.

⁶ Daya ihyan iyehñse ne, ihyan nunde. Ate ihyan che redin Vaco Ndah yahn Dendiohs che rendacorun vederendecadino yahn ye, rendo ye ihyan ra ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan.

⁷ Hua çahn ino ne yahn che rahn ri ndih: “Nducoyaca ihyan, nahn che ndacorun vederendecadino yahn ye, ndo ye ihyan ra.”

⁸ Yuhne ne, rano muhn min, ne andahre rihnevan ne, ate hua devano ne ticuahn rechi, nde huane ticuahn rahn. Atihnoça Vaco Ndah yahn Dendiohs, te hua devano ne taça redin che rendacorun vederendecadino yahn ihyan, rendo ye ihyan ra.

⁹ Tuhme tumerune Nicodemo ihyan:

—¿Taça che rahn ne?, te hua renahn.

¹⁰ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—¿Taça che ihyan ricuahn yahn ihyan nación yahn Israel ndih, ne hua renahn ne che rahn nduco ne?

¹¹ Cuaco rahn ri ndih te nuhn ne, rahn nuhn ri nuhn nchuhn yahn dehtenduh che devano nuhn man, che a ntihche nuhn man, ate nchuhn ne, hua ritahno ne.

¹² Nducote hua ritahno nchuhn che renté nduco ne yahn dehtenduh che ri iyehñse ne, tahque hua cotahno ne ndete che nté nduco ne yahn vahchetero.

¹³ Nde āma ihyan iyehñse ne, hua nahn ye vahchetero, çava che co nte ye yahn. Atenan u che rinducó nducoyaca ihyan, te min chicá, ne min va che ndaconán.

¹⁴ Nduhça che chaconahn Moisés cu che ntave ye me tin āma yahn min yahn nan che metah duhva ne, tihça u che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che cuaconahn yah ihyan u nan āma cruz,

¹⁵ Çava che ndevahn nducoyaca ihyan che cotahno ye u, cuahtenan ye vahchetero nmacuahn ro.

Nduhça che din yahino Dendiohs ihyan iyehñse

¹⁶ Tihça, te āma yahino Dendiohs ihyan iyehñse, ne andahre āma ndiyahn ra Daya

ye, ate chihco mendahn ye ihyan, çava che nducoyaca ihyan che cotahno ye ihyan min ne, ndevahn ye, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

¹⁷ Dechuh Dendiohs Daya ye muhn iyehse cuh, ndiyu çava che din ye castigo ihyan iyehse, ate çava che cotahno ihyan iyehse ihyan min, ndedevahn ye ihyan.

¹⁸ Ihyan che ritahno ye Daya Dendiohs ne, hua co ye castigo. Ate ihyan che hua ritahno ye ne, a vate mendahn ye che co ye castigo, te hua ritahno ye Daya man Dendiohs.

¹⁹ Ihyan che hua ritahno ye Daya Dendiohs ne, a vate mendahn che co ye castigo, te nda ihyan min muhn iyehse cuh, chicuahn ye Ndudo yahn Dendiohs, ate ihyan chahn ne, tahque yeno ye che quendi ye cuahtendihco ye nunde, ne chemin che hua chitahno ye.

²⁰ Nducoyaca ihyan che riquendi ye rah-tendihco ye nunde ne, rahcotahn ye yahn Ndudo yahn Dendiohs. Hua renevahnecun ye, te hua nahn ye che cuhnde ro nunde yahn ye.

²¹ Ate ihyan che runecade vatechica ye ne, renevahnecun ye Ndudo yahn Dendiohs, çava che cuhnde ro che rinduco Dendiohs ihyan nan dehtenduh che redin ye.

Juan Bautista ne, quendi ye nte ye yahn Dihvo vo Jesucristo

²² Chihno min ne, cuahn Dihvo vo nduco ihyan che rinduco ye ihyan, estaço yahn Judea. Min chahtenan ye neve ro, ne chidama ihyan, chedenune ye.

²³⁻²⁴ Ro min ne, metah din se preso Juan, ne quenan ye ama cuan nan che duce Enón, nino yan Salim, rehdenune ye ihyan che renda ye, te min ne, ama va nune.

²⁵ Tahn min ne, nda ama o sahn ndinan yahn naciòn yahn Israel, ne chahtecuhn chende se nduco ihyan che rinduco ye Juan, ndahchenan se che redenune ihyan.

²⁶ Tuhme chahn ihyan chahn chengo ye Juan:

—Ihyan Ricuahn, ihyan che nduco ne cuahn che quenan ne viche lado çah yahn ico Jordán, che nte ne yahn ye nduco nuhn ne, man ne, rehdenune ye ihyan, ne ama yahn ihyan rinduco ye ihyan.

²⁷ Rañh Juan ri ye ihyan:

—Querì ama vo ne, a man Dendiohs ndi-co ye tah vo ntiyon che redin vo.

²⁸ A rañh cuacó rí nchuhn te ndiyu u, ihyan che a va çade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehse, te ntiyon che ndihco Dendiohs tah ne, che çahcoyan chedave yahn ihyan çava che nevahnecun ye ihyan min.

²⁹ Nan vihco che rihnevaco ihyan ne, ama ri yeno ndaco ndihte cuahn che ndihchero ye che yeno sahn che cahnevaco se, te a

devano ye te ndahça rinahn ntiyon che quen-an ye. Atihnoça u, te ama ri yeno yahn che ama ri yahn ihyan rinduco ye ihyan min.

³⁰ Ihyan min ne, a va çade che co chahte ntiyon yahn ye, ne u ne, a va çade che cuihno ntiyon yahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, a vahchetero chica ye che nda ye muhn iyehse cuh

³¹ Dihvo vo ne, chica ye vahchetero, ne ndinan ye yahn nducoyaco vo. Ihyan iyehse ne, rahndudo ye deman yahn dehtenduh che ri iyehse cuh.

³² Ihyan min ne, rahndudo ye yahn dehtenduh che ri vahchetero, che ndihche ye man, chihnevan ye man, ate atenan ama o ra ihyan ritahno ye.

³³ Ihyan che ritahno ye ne, recah dito ye Ndudo yahn Dendiohs che rahndudo ihyan min, rihco ro ye che cuaco.

³⁴ A Dendiohs dechuh ye ihyan min, din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye ihyan, quenana cuma ye nducoahn vederihquenti-yon yahn. Chemin che numacuahn vederihquenti-yon min rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs.

³⁵ Dendiohs Chida ne, yahino ye ihyan min che Daya ye, ndahco ye nducoahn vederihquenti-yon tah ye.

³⁶ Ihyan che ritahno ye ihyan min che Daya Dendiohs ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Ate ihyan che hua ritahno ye ihyan min ne, hua ndaca vahchetero cuahtenan ye. Tahque ndah ne, ama yah castigo din Dendiohs ihyan.

4

Ama tahn naciòn yahn Samaria, chitahno te Dihvo vo Jesucristo

¹ Tahn min ne, ama yahn ihyan rinduco ye Dihvo vo, redenune ye, ne checadino sahn fariseo che tahque yahn ihyan rinduco ye Dihvo vo che co Juan.

² Ndiyu man Dihvo vo che rehdenune ye ihyan chahn, te ihyan apóstol yahn ye.

³ Nducote hua nahn Dihvo vo che co yudo yahn sahn chahn, yahn che ama yahn ihyan rinduco ye ihyan ne, chica ye min estaço yahn Judea, conahn ye estaço yahn Galilea.

⁴ Yune cuahn nan che cuahn ye ne, chuh naciòn yahn Samaria.

⁵⁻⁶ Ama ro, tenduh nan inguiyahn ne, nda ye chihto ama yan yahn Samaria che duce Sicar, nan yahn yahn Jacob che chihco ye yahn daya ye José. Min va ama pozo nune che duce Pozo yahn Jacob, ne nducote ndi cuno Dihvo vo ne, cuahn ye chihnde ye chihto pozo me.

⁷⁻⁸ Ihyan apóstol yahn ye ne, cuahn ye viyan me cua ye dehtenduh che cheh ye nduco vih. Ura min ne, nda ama tahn yan

min nan pozo me tendah te nune, ne rahn Dihvo vo ri ye tahn:

—¿A hua te tah nune, cúh?

⁹ Cuahn ino te, ne rahn te ri te ihyan:

—¿Taca che rica ne nune cuh ne u?, te ndih ne, ihyan naci6n yahn Israel ndih, ne u ne, ihyan naci6n yahn Samaria u.

(Tihca rahn te, te ihyan naci6n yahn Israel ne, nde hua rente ye nduco ihyan naci6n yahn Samaria.)

¹⁰ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye tahn:

—Nde hua renehn yahn vedeyahino yahn Dendiohs, nde hua devene duh u che ricá nune di, te ndete che devene ne, man caque nune u, nune min che vedevihche yahn ihyan iyeahnse.

¹¹ Rahn te ri te ihyan:

—Pozo cuh ne, ama yano, ne ndih ne, nde hua nda ne deh che tendah nduco ne nune, ¿ti ra ngua ne nune che rahn ne che te ne u?

¹² Ihyan ndico yahn nuhn Jacob, chino ye pozo cuh, chichive yahn man ye man, yahn daya ye man, yahn ite ndata yahn ye man, ne man ne, nuhnde tah nuhn. ¿A rahco ne che tahque rigonun chihve ne che co ihyan min?

¹³ Rahn ye ri ye tahn:

—Nducoyaca ihyan che cuh ye nune tih ne, ndaconan co yaca ye.

¹⁴ Ate ihyan che cuh ye nune che cah ne, ametah ndaconan co yaca ye, te nune min ne, hua nda ro che tihnan, ne din che cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

¹⁵ Tuhme rahn te ri te ihyan:

—Te ne nune che rahn ne me, cúh, cava che ametah ndaconan co yaca, ne hua con-can cuma che chí tendah nan pozo cuh.

¹⁶ Rahn ye ri ye tahn:

—Cuehn ngua inchahn, tuhme cochi nduco se.

¹⁷⁻¹⁸ Ndahconan te yahn ye:

—Metah inchahn.

Tuhme rahn ye ri ye tahn:

—Cuaco rahn che metah inchahn, te ro menan ne, uhn inchahn nenan come, ate sahn che quenán come man ne, ndere quenán nduco se.

¹⁹ Cuahn che chihnevan te che tihca rahn ye ne, rahn te ri te ihyan:

—Che tihca rahn ne ri ne u ne, a ndero ndi che ihyan profeta ndih.

²⁰ Ihyan ndico yahn nuhn ne, muhn cuete cuh rechi ye rendeva ye yavenan Dendiohs, ne nchuhn ihyan naci6n yahn Israel ne, rahn ne te min yan Jerusalén va che ndeva vo yavenan ye. ¿Cha che cuaco ne?

²¹ Ndahconan ye yahn te:

—Cuedevene te ndiyu deman cuete cuh, nde huane deman yan Jerusalén ndeva ihyan yavenan Dendiohs Chida, te a nda ro che, adecotino che chenán ihyan ne, a min no co ndeva ye yavenan ye.

²² Nchuhn, ihyan naci6n yahn Samaria ne, nde hua devano ne taca va cade che ndeva ihyan yavenan Dendiohs. Ate nuhn ihyan naci6n yahn Israel ne, a devano nuhn, te a van ndata yahn nuhn, quendah ihyan che ndedevahn ye ihyan iyeahnse.

²³ A nda ro che ihyan che redin yahn che cahmo vo che rendeva ye yavenan Dendiohs Chida ne, rendeva ye yavenan ye numacuahn chedave yahn ye man, numa cuaco man, te ihyan min ne, nahn ye che tihca ndeva ihyan yavenan ye.

²⁴ Dendiohs ne, ama Vaco, ne ihyan che rendeva ye yavenan ye ne, nahn che ndeva ye numacuahn chedave yahn ye man, numa cuaco man.

²⁵ Rahn te ri te ihyan:

—A devano che va che chi ihyan min che Mesías, che a va cade che ndedevahn ye ihyan iyeahnse, ne cuahn che nda ye ne, te cuande ye uvo yahn nducuahn.

²⁶ Rahn ye ri ye tahn:

—A u, ihyan min, che renté ndoque.

²⁷ Ura min nta ihyan ap6stol yahn ye, ne cuahn ino ihyan chahn che rente ye nduco ama ndahta, ate nde ama ye hua chihquino ye tumerune ye ihyan deh chica ye tahn man, deh yahn che rente ye nduco te man.

²⁸ Tuhme chihco te cuhte yahn te min, conahn te, ne rahn te ri te ihyan viyan:

²⁹ —Cochi nchuhn ndihchero ne ama ihyan che rahn ye ri ye u nducuahn che nedín. Co a ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyeahnse.

³⁰ Tuhme cuahn ihyan yan quendihchero ye Dihvo vo.

³¹ Numanahn min ne, rahn ihyan ap6stol yahn ye ri ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ¿a hua cheh inguiyahn ne?

³² Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—U ne, va ama comida yahn, che nde hua devano nchuhn yahn.

³³ Ate hua chenahn ihyan chahn deh conahn che tihca rahn ye, ne rente ye van man ye nduco vih:

—¿A va duh che checu che cheh ye, che tihca rahn ye?

³⁴ Tuhme rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Che dinahn nan ntiyon yahn Dendiohs, ihyan min che dechuh ye u ne, chemin che vedeyeno yahn, anduhneca ama comida yahn.

³⁵ Nchuhn ne, rahn ne te renda ca te cun iyo cava che ndevahn ihyan ndute ndata. Ate u ne, rahn rí nchuhn te, nde meniyan ne, ama yahn ihyan vateyan ye cava che cahcovan ye Ndudo yahn Dendiohs che cuahndudo ne.

³⁶ Nan ntiyon yahn ihyan ne, nahn cuan ne, ama ye rino ye ndute ndata, ne tama

ye rendevahn ye cuahn che a ri yahn. Atinoca nan ntiyon yahn Dendiohs, te nahñ cuahn ne, ama ye ranan ye rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs, ne tama ye riquendi ye, tuhme ritahno ihyan. Ihyan che ritahno ye ne, rendevahn ye, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Me ihyan che redin ye ntiyon min, ihyan che rahndudo ye menan man, ihyan che rahndudo ye cuahn che a ritahno ihyan man ne, rahte yeno ama tama ye nduco vih.

³⁷ Nducote tihca ne, riquendah cuaco ndudo che tuhca rente ihyan: "Ama ye rino ye ndute ndata, ne tama ye rendevahn ye cuahn che a ri yahn."

³⁸ U ne, dechuh nchuhn, cuahndudo ne Ndudo yahn Dendiohs nan che a vih ihyan nedin ye ntiyon, ne ndonda tah ne ntiyon min quendi ne.

³⁹ Ama yahn ihyan yan min, rente tahn min nduco ye yahn che rahn Dihvo vo ri ye tahn nducuahn che nedin te, ne chitahno ye ihyan.

⁴⁰ Chemin che cuahn che nda ihyan yan chahn nan Dihvo vo ne, yahve ye ihyan che conan ye min. Quenan ye yan min o ro,

⁴¹ ne nde tahque yahn ca ihyan chitahno ye ihyan cuahn che chihnevan ye che rahndudo ye.

⁴² Tuhme rahn ihyan yan chahn ri ye tahn min:

—Chitahno nuhn ihyan min, yahn che nte yahn ye nduco nuhn. Ate man ne, tahque chichahtino nuhn ihyan, te chihnevan man nuhn che rahndudo ye. A devano cuaco nuhn te a ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehñse.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama sahn dihn, daya ama sahn ndinan

⁴³ Chihno nduh che o ro min ne, chica Dihvo vo yan min cuahn ye cuahn estado yahn Galilea.

⁴⁴ Nducote man ye rahn ye te atenan ihyan tama yan che renevahñecun ye ihyan profeta, ndiyu ihyan yan vaco ye ne, chemin che cuahn ye min.

⁴⁵ Cuahn che nda ye ne, ihyan che vate ye min ne, ama nevahñecun ye ihyan, te namin chahn ihyan chahn yan Jerusalen vihco ro yudo, ne ndihchero ye vederihno che din ye min.

⁴⁶⁻⁴⁷ Cuahn che quechica ye min estado yahn Galilea ne, nda tun ye yan Cana, yan min nan che din ye vederihno, din ye che ndaconda vino nune me. Numanahn che quenan ye yan min ne, nda ama sahn ndinan che va se yan Capernaum, rinuhn se ihyan. Sahn min ne, ama cah sahn dihn yahn se, adeche coh se, ne chemin che, cuahn che checadino se che a ndaconan Dihvo vo che chahn ye estado yahn Judea

ne, chahn se yahve se ihyan. Chica se favor ihyan che cahñ ye ndevaco se, din ye che ndoyahn daya se.

⁴⁸ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Nchuhn ne, nde hua cotahno ne ndete che hua ndihchero ne vederihno.

⁴⁹ Ate rahn se ri se ihyan:

—Co din favor, ne cuhn vo nduco ne, te adeche coh daya.

⁵⁰ Tuhme rahn ye ri ye sahn:

—Co ndaconen conahn, te sahn daye ne, a ndoyahn se.

Chitahno se che rahn ye, ne conahn se.

⁵¹ Ura che a nta nino se ndevaco se ne, chahn ama o mozo yahn se chendi yune se sahn, ne rahn se ri se sahn:

—Sahn dihn yahn ne, a ndoyahn se.

⁵² Tumerune se sahn chahn deh ura canan chihnde dihn yahn daya se. Ndahconan sahn chahn yahn se:

—Ico, nan rahco ama a chino, chavi ihno che netah sahn.

⁵³ Tuhme nta tin sahn ndinan me che a ura min rahn Dihvo vo nduco se che a ndoyahn daya se, ne chemin che chitahno se ihyan nduco nducoya ca ihyan yahn se.

⁵⁴ Nduco chemin chi o yune che din Dihvo vo vederihno estado yahn Galilea.

5

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama sahn che ndi cheche se ama cuahn nan che duche Betesda

¹ Cuahn che quenan ca Dihvo vo estado yahn Galilea ne, quenan ama vihco yahn ihyan naci3n yahn Israel min yan Jerusalen, ne cuahn Dihvo vo vihco me.

² Ama chendevah yahn chete che ndacoriya yan min ne, duche Chendevah yahn Itecuche. Nino chendevah min ne, va ama tanque nune che duche Betesda, che devaco hebreo. Chihto tanque me ne, chendiho uhn corredor,

³ ne min chenun ama yahn ihyan che ve nan ye man, ihyan che neneva doh cah ye man, ihyan che ndi cheche ye man, chenan rino ye ura che nuhn nune me.

⁴ Yahn quenun riya ama angel, rendahchetahn ye nune me, ne ihyan che conun conda ye van nune me ura che cuhno ndahchetahn ne, ndoyahn ye, adecodehno che ndi yahn ye.

⁵ Min quendite ama sahn che a ri ndico ntiyon ino nduyo che ndi cheche se.

⁶ Nda Dihvo vo min, ne ndihchero ye sahn. Checadino ye che a rahn cuahn ndi cheche se, ne tumerune ye sahn:

—¿A nehn che ndoyehn ne?

⁷ Ndaconan se yahn ye:

—Taca hua. Nahn che ndoyahn, ate metah duh ihyan che quenda ye u van nune ura

che nuhn. Queri ama yune che redín fuerza, nahn condá van nune ne, tama ca ihyan rechunnan ye u, renda ye.

⁸ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cuenecuen, condo tah yundo yehn, ne cuique.

⁹ A ndetahno ndoyahn sahn min, ndo tah se yundo yahn se, ne canan rica se. Ro min ne, ama ro che rahtetuhno ihyan,

¹⁰ ne ama o sahn ndinan yahn nación yahn Israel ne, rahn se ri se sahn che ndoyahn me:

—Man ne, ro che rahtetuhno vo. Hua redin yahn che din ntiyon, quenohn yundo yehn.

¹¹ Ndahconan sahn min, ne rahn se ri se sahn chahn:

—Hua te, a man ihyan che din ye che ndoyahn, chihquentiyon ye che quenuhn yundo yahn, ne cacá.

¹² Tuhme tumerune sahn chahn sahn:

—¿Duh ihyan min che chihquentiyon ye che quenohn yundo yehn, caque ne?

¹³ Ate sahn min ne, nde hua devano se che a Dihvo vo Jesucristo che din ye che ndoyahn se, te ama yahn ihyan chenun ye min, ne ndetahno chenda ye van ihyan, cheh nan se ihyan.

¹⁴ Adiva ne, ndihchero Dihvo vo sahn, quenun se chete yaco, ne rahn ye ri ye sahn:

—Cuihcoven che cahmá có di. Man che a ndoyehn ne, ametah ndaconen condihque nunde cava che hua cotah tama cah di, din che tahque chuhrihn.

¹⁵ Tuhme chahn sahn min, chengo se sahn ndinan chahn che a Dihvo vo che din ye che ndoyahn se.

¹⁶ Nducote a ro che rahtetuhno ihyan redin Dihvo vo che rendoyahn ihyan cah ne, chemin che din tan sahn chahn nduco ye, nahn cahno se ihyan.

¹⁷ Ama yune ne, rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—Chidá ne, cuahn dama redin ye che ndah cava ihyan, ne u ne, riquendí yune yahn ye.

¹⁸ Che tihca rahn ye ne, nde tahque chi tan sahn ndinan chahn, nahn cahno se ihyan, te cuahn che rahn ye te a Dendiohs che Chida ye ne, rahco se te duche rino ye ihyan, nahn co ye dama nduhca ihyan min. Avane ne, nducote redin Dihvo vo che rendoyahn ihyan cah, andahre ro che rahtetuhno ihyan ne, rahco se te rahcotahn ye che rihquentiyon ley nduhca che rahtetuhno ihyan.

Vederihquentiyon che quenana cuma Dihvo vo Jesucristo

¹⁹ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—Cuaco rahn rí nchuhn te hua co dín nde ama nan ntiyon che ndiyu ntiyon yahn

Chidá. Nducuahne che redin ye ne, namin redín.

²⁰ Chidá ne, yahino ye u, ne man ye nduco ye u redin ye nducuahne vederihno. Nde va ca vederihno che tahque rahte che din ye, ne ama cahno ino nchuhn.

²¹ Cuahn che man náhn ne, nde ndedetuhché tenahn, nduhca che redin Chidá.

²² Chidá ne, ndahco ye vederihquentiyon yahn ye tãh, cava che techecadé yahn nducoyaca ihyan,

²³ te nahn ye che ndeva ihyan yavenan nduhca che rendeva ihyan yavenan ye. Ihyan che hua rendeva ye yavenan ne, namin hua rendeva ye yavenan Chidá, ihyan min che dechuh ye u.

²⁴ Cuaco rahn rí nchuhn te ihyan che rihcovan ye ndudo yahn, ne ritahno ye ihyan min che dechuh ye u ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Ihyan chahn ne, hua condá ye, te ndevahn ye.

²⁵ Cuaco rahn rí nchuhn te nducoyaca ihyan nunde ne, anduhneca ndete che a ndih ye nan Dendiohs. Man ne, a nda ro che cahnevan ye ndudo yahn, ne nducoyaca ye che cotahno ye ne, ndevahn ye.

²⁶ Tihca, te Chidá ne, quenana cuma ye vederihquentiyon cava che ndedevahn ye ihyan iyehense, ne ndahco ye vederihquentiyon min tãh.

²⁷ Namin ndahco ye vederihquentiyon tãh cava che techecadé yahn ihyan iyehense, te a u che rinducó nducoyaca ihyan.

²⁸ Hua cahno ino nchuhn che tihca rahn, te nda ro che, nducoyaca tenahn ne, cahnevan ye ndudo yahn,

²⁹ ne ntuche ye. Ihyan che ndah din ye chahtenan ye iyehense ne, cuahtenan ye vahchetero, ne ihyan che hua ndah din ye ne, co ye castigo.

Nduhca che a ndero ndi vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo

³⁰ Che tin deman ne, hua co dín nde ama nan dehtenduh. Retechedé nduhca che rihquentiyon Dendiohs Chida u, ne nducuahne che retechedé ne, numa cuaco, te a ndudo yahn ihyan min ndiyu ndudo yahn man.

³¹ Cuahn che rendonan vederihquentiyon che quenana cuma ne, nde hua richihve che renté, che rahco nchuhn.

³² Ate che rendonan Dendiohs vederihquentiyon yahn ne, a ndero ndi che cuaco, te ihyan min ne, cuaco nducuahne che rahn ye.

³³ Nchuhn ne, tahve ne sahn che tumerune se Juan, ne ndudo che ndahconan ye yahn ne yahn vederihquentiyon che quenana cuma ne, cuaco.

³⁴ U ne, hua rendotenan che ihyan iyehense cahma nan ye u, ate ntiyon yan

ndudo che ndahconan ye yahn ne, çava che cotahno ne u, ne ndevahn ne.

³⁵ Juan ne, nduhça ama yahn che din che chi ro dave nan ne neve ro, te chicuahn ye nchuhn yahn vederihquentiyon yahn, ne quenan ino ne.

³⁶ Ate vederihno che redin ne, tahque rihco ro che quenan cumá vederihquentiyon che co ndudo che rahñ Juan yahn, te çava chemin ne, a ndero ndi che a Dendiohs Chida dechuh ye u.

³⁷ Namin, andahre hua nihnevan nchuhn ndudo yahn Dendiohs Chida, nde hua nti-chhe ne ihyan, ate rihco ro ye van nchuhn, che man ye dechuh ye u.

³⁸ Me nchuhn ne, racondah vedame ne ndudo yahn ye, te hua ritahno ne u che man ye dechuh ye.

³⁹ Rendihchenan ne Ndudo yahn ye nduco cudado, te rahco ne te ndudo min din che ndevahn ne, ne cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro. Ate nde hua retumacadino ne che a nan Ndudo min ndirun yahn vederihquentiyon yahn.

⁴⁰ Hua nahn cotahno ne u çava che ndevahn ne, cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro.

⁴¹ U ne, hua rendotenan che ndeva nchuhn yavenan.

⁴² Avane ne, a rendihché nduhchan ihyan nchuhn, ne a devano che hua yahino ne Dendiohs.

⁴³ U ne, man Chida dechuh ye u, ne nchuhn ne, racondah vedame ne u. Ate ndete che nda tama sahn che ricuahn se vededevano yahn man se ne, sahn min che cuaco ne vahneacun ne sahn.

⁴⁴ ¿Taca co cotahno nchuhn Dendiohs?, te ndotenan che nuhn ino ne dinahn ne, çava che co yeno ye nduco ne ne, renan ino ne rendeva ama tama ne yavenan vih.

⁴⁵ Ndiyu u che cahco ró nunde yahn nchuhn nan Chida, te a ley che dirun Moisés, che ama ndichahtino nchuhn ne, a chemin che renuhnde nunde yahn ne.

⁴⁶ Ndete che ritahno nchuhn che dirun Moisés ne, namin cotahno ne u, te ihyan min dirun ye yahn vederihquentiyon yahn.

⁴⁷ Ate nducote hua ritahno ne ndudo che dirun ye ne, chemin che nde hua co cotahno ne ndudo yahn.

6

Cah Dihvo vo Jesucristo cheh nchuh ca uhn mil ihyan

¹ Chihno min ne, cuahn Dihvo vo tama lado viche yahn vine yahn Galilea, nan che duche Tiberias.

² Nducote rendihchero ihyan vederihno che redin ye che rendoyahn ihyan cah

ne, chemin che ama yahn ihyan cuahn ye nduco ye.

³ Cuahn che nda Dihvo vo min ne, cocha ye ama tingüete chihnde ye nduco ihyan apóstol yahn ye.

⁴ Ro min ne, a nda nino vihco ro yudo yahn ihyan nación yahn Israel.

⁵ Cuahn che ndihchero Dihvo vo che ama yahn ihyan nda ye chidama ye min ne, tumerune ye Felipe:

—¿Ti cuhn vo cua vo che cheh nducoyaca ihyan sih ne?

⁶ Dihvo vo ne, a derahn ye tihça che nahn cadino ye deh cahma Felipe, te man ye ne, a devano ye taca din ye che cahcaceh ye ihyan chahn.

⁷ Ndahconan Felipe yahn ye:

—Andahre o ciento tume diyahngua quenda vo che cua vo pan ne, nde hua tuno çava che ndaca tahsihn, cheh queri ama ihyan sih.

⁸ Tuhme tama ihyan apóstol, ihyan min che duche ye Andrés, dihno Simón Pedro ne, rahñ ye ri ye Dihvo vo:

⁹—Muhn quenun ama sahn dihn che nda se uhn pan che ndindah nduco cebada man, o yahca man. Ate rahco che dehra cohivhe chemin çava ihyan sih, te ama yahn ri ye.

¹⁰ Rahñ Dihvo vo:

—Cahma nchuhn co ne nducoyaca ihyan sih che cuate ye.

Ama va chano cahya min, ne chahte ihyan chahn nan chano me. Che deman ihyan chahn ne, ri tenduh uhn mil ye.

¹¹ Tuhme chetañ Dihvo vo pan me, ne necah ye nundihve cuahn Dendiohs. Chihno min ne, cah ye ihyan apóstol yahn ye çava che cah ye cheh nducoyaca ihyan. Namin chetañ ye yahca me. Atihnoca din ye, ne cheh nducoyaca ihyan nde nan che chito ihyan.

¹² Cuahn che a chenán cheh ihyan ne, rahñ Dihvo vo ri ye ihyan apóstol:

—Cuendevahn nchuhn nducuahn che ngava çava che hua cora.

¹³ Ndevahn ihyan chahn nducuahn, ne chito ndichio cuate cheyahn pan me che ngava.

¹⁴ Nducote ndihchero ihyan vederihno min che din Dihvo ne, rahñ ye:

—Cuaco niyon te ihyan cuh, ihyan profeta che a va cade che chi ye iyehne.

¹⁵ Checadino Dihvo vo che nahn quenda ihyan chahn ihyan nduco fuerza, çava che co ye rey yahn ye, ne chemin che ndiquendah ye van ye, cuahn ye deman ye tama tingüete yaco.

Dihvo vo Jesucristo ne, rica ye nan nune vine

¹⁶ Cuahn che a chi dah ne, cuenechahn ihyan apóstol chahn cuahn chihito vine me.

¹⁷ Chahtenun ye chete ama barco che va min, ne cuahn ye tama lado viche me, cuahn yan Capernaum. A man, ne Dihvo vo ne, a hua renta ye.

¹⁸ Ura min ne, canan rano yuhne tan, ne ama rendedecuan nune vine me.

¹⁹ A cuahn ihyan chahn nduco barco me tenduh an mil metro, cuahn che ndihchero ye Dihvo vo, che a nda nino ye, rica ye nan nune vine me, ne ama dihya ye chi.

²⁰ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—A u che ntá. ¡Condi nchuhn dihya ne co!

²¹ Chenda Dihvo vo chete barco me, ne ama yeno ihyan chahn, netumanecun ye ihyan. Nduco venchahte no nda barco me nan che cuahn ye.

Chinuhn ihyan Dihvo vo Jesucristo

²² Me ihyan che chahtenan ye tama lado viche yahn vine me ne, tumacadino ye chi dave tama ro me, che ihyan apóstol chahn ne, chahtenun ye chete ama ndiyahn ra barco che va min, cuahn ye, ne Dihvo vo ne, hua cuahn ye nduco vih.

²³ Numanahn che chenay ye min ne, nda neve barco che chica yan Tiberias, ne chan chito vine, nino nan che cheh ye pan che cah Dihvo vo a ama ro me.

²⁴ Nducote ndihchero ihyan chahn che ametah Dihvo vo min, nde huane ihyan apóstol yahn ye ne, chahtenun ye chete barco chahn, cuahn ye yan Capernaum, quenuhn ye ihyan.

²⁵ Cuahn che a tuche ihyan chahn vine me, nda ye nan che quenun Dihvo vo, ne tumerune ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ¿deh ura nda ne muhn ne?

²⁶ Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuaco rahn ri nchuhn te rinuhn ne u, yahn che chihcachéh nchuhn nde nan che chito nchuhn, ndiyu yahn che chenahn ne yahn vederihno che din.

²⁷ Hua cuahcoran nchuhn deman yahn dehtenduh che reh ne, te chemin ne, ri-hno. Tahque ndah ne ne, codinun ino ne, cuihcovan ne ndudo yahn, cava che ndevahn ne, ne cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro. Ndudo yahn ne, anduhneca ama comida che ngu cuahn dama yahn ne. Tihca, te u che rinduco nducoyaca ihyan ne, ndahco Dendiohs Chida vederihquentiyon tah, cava che ndedevahn nchuhn.

²⁸ Tuhme tumerune ihyan chahn Dihvo vo:

—¿A va vederihquentiyon yahn Dendiohs che va che dinahn nuhn ne?

²⁹ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Che nahn Dendiohs ne, che cotahno nchuhn u che man ye dechuh ye.

³⁰ Ndaconan tumerune ihyan chahn Dihvo vo:

—¿Deh vederihno co din ne, ndihchero nuhn, cava che cotahno nuhn ndih ne? ¿Deh ntiyon nda ne ne?

³¹ Ihyan ndico yahn nuhn ne, cheh ye pan che duche maná, min yahn nan che metah duhva nduhca che ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Cah Dendiohs pan che chica vahchetero, cheh ye.”

³² Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuaco rahn ri nchuhn: Pan che chica vahchetero ne, ndiyu Moisés che cah ye ihyan, te a Chidá. Namin rete ye nchuhn tama nan pan che tahque ndah che chica vahchetero.

³³ Pan min che cah Dendiohs ne, chica vahchetero, ne nduco chemin rendevahn ihyan iyehnse.

³⁴ Tuhme rahn ihyan chahn ri ye Dihvo vo:

—Te ne pan che rahn ne me nuhn ro ro.

³⁵ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—A u che anduhneca pan cava ihyan che ritahno ye u, te rendevahn ihyan, ne cuahtenan ye vahchetero. Che reh ihyan man, che rih ye man ne, hua retumanan ihyan cuahn dama. Ate vedeyahino yahn cava ihyan che ritahno ye u, ne hua nda ro che cuihno.

³⁶ Ate nchuhn ne, hua ritahno ne u, andahre rendihchero ne u, nduhca che a rahn ri nchuhn.

³⁷ Nducoyaca ihyan che retendahnun Chidá cava che cotahno ye u ne, ritahno ye u, ne hua racondah vedamé ihyan.

³⁸ Tihca, te u ne, chica vahchetero, dechuh Chidá u, cava che dinahn che nahn ye, ndiyu che nahn man.

³⁹ Chidá ne, dechuh ye u, ne nahn ye che ndedevahn nducoyaca ihyan che man ye tendahnun ye cava che cotahno ye u. Namin nahn ye che ndedetuhché ihyan chahn ro che cuihno iyehnse.

⁴⁰ Chidá ne, nahn ye che nducoyaca ihyan che ndihchero ye u che Daya ye, ne cotahno ye u ne, ndedetuhché ihyan ro che cuihno iyehnse, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁴¹ Nducote rahn Dihvo vo yahn man ye, che anduhneca pan che chica vahchetero cava ihyan iyehnse ne, chemin che ndahchenan sahn ndinan yahn naci6n yahn Israel chahn ihyan,

⁴² ne rente se van man se nduco vih:

—Ihyan tih che Jesús, che daya José me. Uvo ne, a rendihcho vo chida ye man, chaco ye man, ¿me dehco che rahn ye che vahchetero chica ye?

⁴³ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—Hua ndahchenan nchuhn u.

⁴⁴ Cuedevano ne te nde ama ihyan hua co cotahno ye u, ndete che hua man Chidá tendahnun ye ihyan. Nducoyaca ihyan che cotahno ye u ne, ndedetuhché ihyan ro che cuihno iyehnse.

⁴⁵ Nan libro che dirun ihyan profeta ne, tuhca rahn: "Dendiohs ne, din ye che conahn nducoyaca ihyan." Chemin che nducoyaca ihyan che redinah ye yahn Dendiohs Chida ne, ritahno ye u.

⁴⁶ 'Nde ama ihyan iyehnse ne, hua nti-hche ye Dendiohs Chida. Atenan u che rendihché ihyan.

⁴⁷ Cuaco rahn ri nchuhn te ihyan che ritahno ye u ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁴⁸ U ne, anduhneca pan cava ihyan iyehnse, te rendevahn ihyan, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁴⁹ Ihyan ndico yahn nchuhn ne, cheh ye pan che duche maná min yahn nan che metah duhva, ate pan min ne, metah vederihquentiyon yahn cava che ndevahn ye, cuahtenan ye vahchetero.

⁵⁰⁻⁵¹ Ate ihyan che cheh ye pan che chica vahchetero ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Pan min ne, redin che rendevahn ihyan. Adecoduhno ihyan che cheh ye ne, ndevahn ye, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Che rahn yahn pan min ne, rahn yahn man, te va che cahco mendahn u coh, cava che ndedevahn ihyan iyehnse.

⁵² Tuhme ama ndeh rente sahn ndinan chahn van man se nduco vih, ne rahn se:

—¿Taca che rahn ihyan tih che covahn ye pan, cava che chuh vo ihyan?

⁵³ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cuaco rahn ri nchuhn te, u che rinduco nducoyaca ihyan ne, cava che ndevahn ne ne, va che cotahno ne u man, cochahtino ne yun yahn che cora man.

⁵⁴ Ihyan che cotahno ye u, ne cochahtino ye yun yahn che cora ne, ndedetuhché ihyan ro che cuihno iyehnse, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁵⁵ Tihca, te cava che co ndevahn ihyan ne, va che cahco mendahn u, cora yun yahn cava ye.

⁵⁶ Ihyan che cotahno ye u, ne cochahtino yun yahn che cora ne, conduco ye u, ne din cudado ihyan.

⁵⁷ Dendiohs Chida ne, hua nda ro che cuihno ye. A ihyan min che dechuh ye u, ne vedeyeno yahn ne, che richahtino ihyan. Me ihyan che richahtino ye u ne, ndedevahn ihyan, cuahtenan ye vahchetero.

⁵⁸ U ne, anduhncá pan che chica vahchetero, cava ihyan iyehnse. Pan che duche maná, che cheh ihyan ndico yahn nchuhn ne, metah vederihquentiyon yahn cava che ndevahn ihyan, cuahtenan ye

vahchetero. Ate ihyan che cochahtino ye u ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁵⁹ Chete yaco, min yan Capernaum, che tihca chicuahn Dihvo vo sahn chahn.

⁶⁰ Chihno chicuahn Dihvo vo ndudo min ne, nde ihyan che rinduco ye ihyan ne, ama yahn ye rahn ye:

Ndudo che tihca ricuahn ye ne, ama vahche. Nde ama ihyan hua co nevahnecon ye.

⁶¹ Checadino Dihvo vo che hua chahtenan ino ihyan chahn ndudo che chicuahn ye, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nducote hua chahtenan ino nchuhn ndudo che tihca ricuahn ne,

⁶² nde tahque hua cuahtenan ino ne ndete che ndihchero ne u che rinduco nducoyaca ihyan, che rahn vahchetero nan che chicá.

⁶³ A Vaco Ndah yahn Dendiohs che redin che rendevahn ihyan. U ne, cahco mendahn u coh, nedihvé nunde yahn ihyan iyehnse, ate a Vaco Ndah yahn Dendiohs che redin che rendevahn ye. Ndudo che renté nduco nchuhn ne, renté numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, cava che ndevahn ne.

⁶⁴ Ate hua nducoyaca nchuhn ritahno ne.

Tihca rahn Dihvo vo, te a devano ye nde ro menan, duhtenduh ihyan che hua ritahno ye ihyan man, sahn che va che ndihche ndeh se ihyan man.

⁶⁵ Namin rahn ye:

—Rahn ri nchuhn te ihyan che man Chidá tendahnun ye ihyan ne, atenan ihyan chahn che co cotahno ye u.

⁶⁶ Ama yahn ihyan che chinduco ye Dihvo vo ro menan ne, chihcoman ye ihyan nde ro min, ametah chinduco ye ihyan.

⁶⁷ Tuhme tumerune Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye:

—Namin nchuhn ne, ¿a nahn cahcoman ne u ne?

⁶⁸ Ndahconan Simón Pedro, ne rahn ye:

—Dihve nuhn, metah nde tama ihyan che cochahtino nuhn cahca che ndevahn nuhn, atenan ndih. Ndudo che ricuahn ne ne, retihyon yune ihyan che ndevahn ye, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁶⁹ Nuhn ne, a ritahno nuhn ndih, ne a devano cuaco nuhn te ndih che Daya Dendiohs, che hua nda ro che cuihno vederihquentiyon yahn ye man, ndih, ihyan min che a va cade che chí ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse man.

⁷⁰ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—A devano nchuhn che a man tendahnun nduh che ndichio ne, ate nde nduco nduh ne, rihquentiyon chundah ama cha nchuhn.

⁷¹ Che tihca rahn Dihvo vo ne, rahn ye yahn daya Simón, sahn min che duche se

Judas Iscariote, te sahn min va che ndihcue ndeh se ihyan, andahre nduco se ndi cuande se van ihyan apóstol chahn.

7

Dihno Dihvo vo Jesucristo ne, hua ritahnno ye ihyan

¹ Quendi Dihvo vo quechica ye estado yahn Galilea. Hua nahn conan ye estado yahn Judea, te sahn ndinan yahn nación yahn Israel che vate se min ne, nahn cahno se ihyan.

² Ro min ne, a nda nino vihco yahn vah cue che redin ihyan nación yahn Israel.

³ Tuhme rahn dihno Dihvo vo ri ye ihyan: —Cuique muhn, cuehn yan Jerusalén ça va che namin ihyan che vate ye min, che ritahnno ye di ne, ndihchero ye vederihno che redin.

⁴ Tihca, te cuahn che nahn vo che cadino ihyan yahn ntiyon che redin vo ne, va che cahco ro vo. Chemin che tahque ndah, cuehn min, din vederihno nan che tahque yahn ihyan rendo dama ye.

⁵ Tihca rahn dihno ye, te nde ihyan chahn ne, hua ritahnno ye ihyan.

⁶ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Metah nda ura che cahno, ate nchuhn ne, a decodehno ura che nahn ne, co cahno ne.

⁷ Nchuhn ne, hua tan ihyan nunde nduco ne, ate u che cuaco ne, tan ye nduco, te reneviñ nunde yahn ye vaconan ye.

⁸ Cuahn nchuhn vihco. U ne, hua cahno meniyan, te metah nda ura che cahno.

Chahn Dihvo vo Jesucristo vihco yahn vah cue

⁹⁻¹⁰ Chihno min ne, quenana ca Dihvo vo estado yahn Galilea, ne cuahn dihno ye. Adiva ne, cuahn che a chihno cuahn nducoya ca ihyan vihco me ne, tuhme cuahn ye deman ye.

¹¹ Sahn ndinan yahn nación yahn Israel ne, rinuhn ndudo se ti quenana Dihvo vo.

¹² Ama yahn ihyan ne, rente ye yahn Dihvo vo. Nahn ye ne, rahn ye: “Ihyan min ne, ndah ihyan ye.” Ate nahn ye ne, rahn ye: “Hua ndah ihyan ye, te rihnceh ye ihyan.”

¹³ Nducoya ca ihyan ne, cuahn ndeh rente ye yahn Dihvo vo, yahn che vah che cadino sahn ndinan yahn nación yahn Israel.

¹⁴ Cuahn che a mendahn vihco me ne, chenda Dihvo vo chete yaco, canan ricuahn ye ihyan.

¹⁵ Me sahn ndinan chahn ne, ama rahn ino se che ama ndahca ricuahn ye, ne rahn se:

—¿Ti chehua ihyan tih che tihca ricuahn ye?, te hua nahn ye escuela che rahn ihyan ricuahn.

¹⁶ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Che ricuahn ne, ndiyu che cuande yahn man, te che cuande yahn Dendiohs, ihyan min che dechuh ye u.

¹⁷ Ihyan che nahn dinahn ye che rihquentiyon Dendiohs ne, conahn ye te che ricuahn ne, che cuande yahn Dendiohs, ihyan min che dechuh ye u, ndiyu che cuande yahn man.

¹⁸ Ihyan che ricuahn ye vededevano yahn man ye ne, che nahn ye ne, che ndeva ihyan yavenan ye. Ate ihyan che ricuahn ye ça va che quenda yavenan ihyan che dechuh ye ihyan ne, ricuahn ye numa cuaco.

¹⁹ Moisés ne, dirun ye ley, chihco ye yahn nchuhn, ate nde ama ne hua redinahn ne. Tahque ndah ne ne, nahn cahno ne u.

²⁰ Ndahconan ihyan chenahn, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Co quenun vaco chihnga ndih, ne chemin che tihca rahn ne. ¿Duh nahn cahno ndih?

²¹ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Yahn ama vederihno che din ro che rahtetuhno ihyan ne, ama rahn ino nducoya ca nchuhn.

²² Moisés ne, dirun ye yahn ley che renan seña nchuhn, nduhca che chihquentiyon Dendiohs ihyan ndico yahn ye. Chemin che raconahn ne seña checahya, andahre ro che rahtetuhno ihyan.

²³ Nducote raconahn ne seña checahya, andahre ro che rahtetuhno ihyan ça va che hua cuahcotahn ne yahn ley min ne, ¿me dehco che ri tan ne nduco, yahn che ro che rahtetuhno ihyan din che ndoyahn ama sahn che rechuhriñ se?

²⁴ Ndotenan che ndahchenan nchuhn ne, cuendedecadino ndah ne, ne tumacadino ne che ndahca redin.

²⁵ Ama o ihyan che vate ye yan min che a devano ye che nahn cahno se Dihvo vo ne, retumerune vih ye:

—¿A ndiyu ihyan tih che rinuhn se ihyan, che nahn cahno se ihyan ne?

²⁶ Man ne, nga ye, quenun ye tan ricuahn ye, ne hua duhva retumacah ihyan, ça va che co ye preso. A din ndete che, a nduco ihyan ndinan yahn vo, ritahnno ye che ihyan tih, che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehñe.

²⁷ Ate ndiyu ihyan tih chemin, te uvo ne, a devano vo ti chica ye. Cuahn che nda ihyan min ne, nde ama ihyan hua co devano ye ticuahn quenda ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, rahn ye ti chica ye

²⁸ Dihvo vo ne, chihnevan ye che tihca rente ihyan chahn. Tuhme ama dito rahn ye:

—Nchuhn ne, rahn ne che a rendihche ne u man, a devano ne ti chica man, ate ndere rahn ne chemin. Ndiyu che cuande

yahn mán che cochí, te cochí che cuande yahn Chidá, ihyan min che quenan cuma ye vederihquentiyon che ama chahte, ihyan min che nde hua rendihche ne ihyan.

²⁹ U ne, a rendihché ihyan, te a ñan ye quenán, ne a ñan ye dechuh ye u.

³⁰ Cuahn che chihnevan sahn ndinan chahn che tihça rañn ye ne, nahn din se preso ihyan, ate nde ama se, hua chihquino se din se preso ihyan, te ro min ne, metah ndá ro yahn ye che cahno se ihyan.

³¹ Van ihyan chahn ne, ama yahn ihyan chitahno ye ihyan, ne rañn ye:

—A ihyan cuh che a va çade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehñse, te ¿a chi tama ye che tahque din ca ye vederihno che co ihyan cuh?

Sahn fariseo ne, dechuh se policia cava che din se preso Dihvo vo Jesucristo

³² Checadino sahn fariseo che rendonan ihyan yan Dihvo vo. Chemin che nte çade se nduco chidocuyan ndinan, ne dechuh se policia yahn yaco, ngua se ihyan, co ye preso.

³³ Cuahn che ndá se ne, rañn Dihvo vo:

—Conan cá te neve ro nduco nchuhn, tuhme ñahn ñan Ihyan che dechuh ye u.

³⁴ Ndá ro min ne, nuhn nchuhn u, ate hua ntáca ne u, te hua co çahn ne ñan che conán.

³⁵ Tuhme rente sahn chahn van ñan se nduco vih, ne rañn se:

—¿Ti ra conan ihyan tih che rañn ye che hua ntáca vo ihyan? ¿A ndihco ye che çahn ye van ihyan nación yuhn vo che chenán ye nación chenahn? ¿A min conan ye, cacuahn ye ihyan nación chenahn chahn?

³⁶ ¿Deh conahn che tihça rañn ye che nuhn vo ihyan, ne hua ntáca vo ihyan, te hua co cuhn vo ñan che conan ye?

Rañn Dihvo vo Jesucristo te ihyan che ritahno ye ihyan ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan

³⁷ Ro vihco chahte me ne, chandi Dihvo vo ñan nducoyaca ihyan, ne cahndudo ye:

—Adecoduhno ihyan che yaca ye ne, chi ye ñan, çah nune, cuh ye.

³⁸ Nduhça che a ndirun ñan Ndudo yahn Dendiohs ne, ihyan che cotahno ye u ne, cuahtenan cuma ye vederihquentiyon, anduhñeca ama nune che hua rethnan.

³⁹ Che tihça rañn Dihvo vo ne, çah ye, checadino ihyan, che ihyan che cotahno ye ihyan ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan. Ro min ne, ametah co Vaco Ndah yahn Dendiohs, te metah ñahn Dihvo vo vahchetero.

Ihyan ne, hua ra vih ndudo ye cava Dihvo vo Jesucristo

⁴⁰ Cuahn che a chihno çah cuande Dihvo vo ihyan ne, ñahn ihyan ne, rañn ye:

—Cuaco niyon che ihyan tih, ihyan profeta che a va çade che chi ye.

⁴¹ Rañn ye ne, rañn ye:

—Ihyan tih ne, a ñan ihyan min che a va çade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehñse.

Ate ñahn ihyan ne, rañn ye:

—Hua cuaco chemin, te ihyan min che a va çade che chi ye ne, ndiyu estado yahn Galilea quenda ye,

⁴² te ñan Ndudo yahn Dendiohs ne, a ndirun che ihyan min ne, ñan ndata yahn rey David quenda ye ñan, cuhndeyan ye yan Belén, yan vaco David ñan.

⁴³ Tihça chi che a vih rañn ama, a vih rañn tama ihyan chahn, yahn Dihvo vo.

⁴⁴ Van ihyan chahn ne, chenun ama o se che nahn din se preso Dihvo vo, ate hua chihquino se.

Sahn ndinan yahn ihyan nación yahn Israel ne, hua chitahno se Dihvo vo Jesucristo

⁴⁵ Sahn policia chahn ne, ndaconan se ñan che chenun sahn fariseo ñan, chidocuyan ndinan ñan. Tuhme rañn se ri se sahn policia chahn:

—¿Dehco che hua quenda nchuhn ihyan min?

⁴⁶ Ndahconan sahn policia chahn, ne rañn se:

—Hua quenda nuhn ihyan, te nde ama yune hua nihnevan nuhn che ricuahn ihyan nduhça che ricuahn ihyan min.

⁴⁷ Rañn sahn fariseo chahn ri se sahn:

—Namin nchuhn ne, co a çah yune ne che chihñecheh ye nchuhn.

⁴⁸ Cuedevano ne, te nde ama nuhn, hua ritahno nuhn ihyan min.

⁴⁹ Sahn yan sih ne, hua devano se ley che dirun Moisés, ne chemin che ndinda se.

⁵⁰ Van sahn ndinan chahn ne, ndi cuande ama ihyan fariseo che duche ye Nicodemo. A ihyan min che chahn ye ama vino, chendihchero ye Dihvo vo. Ihyan min ne, rañn ye ri ye combiero yahn ye:

⁵¹ —Ley che riquendi vo ne, rihquentiyon che hua co çahno vo che a ndinda ama ihyan numanahn che metah cadino cuaco vo deh nunde yahn ye va.

⁵² Ndaconan se yahn Nicodemo, ne rañn se:

—¿A namin nduco di chique estado yahn Galilea? Condiñchenen ñan Ndudo yahn Dendiohs, ne cadine te nde ama ihyan profeta hua quenda ye min.

⁵³ Chihno min ne, conahn queri ama se ndevaco se.

8

Ama tahn che ndere quechica te

¹ Chihno chicuahn Dihvo vo ihyan chahn ne, cuahn ye Cuete Olivo.

² Chi dave t̄ama ro me ne, nd̄a tun ye, ne chend̄a ye chete yāco. Ndo d̄ama nducoyāca ihyan n̄an ye, ne chihnde ye, ndevan̄an ricuahn ye ihyan chahn.

³ Tuhme nd̄a sahn devano ley che dirun Moisés mañ, sahn fariseo mañ, nda se ama tañ ndahta che va inchahn te, che n̄taça ihyan tañ, ura che quendite te nduco chihyo te. Chihno se tañ mendahn,

⁴ ne rañn se ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, tañ tih ne, n̄taça ihyan tañ, ura che quendite te nduco chihyo te.

⁵ N̄an ley che dirun Moisés ne, rihquentiyon che cañno nuhn tañ che tihchan sih, nduco tu. ¿Me ndih, deh rañn ne ne?

⁶ Tihca rañn sahn chahn, te returamande se Dihvo vo, renunh ino se taça co caça nunde se yahn ye. Ate Dihvo vo ne, nde hua tumacañ ye yahn se, ne canan dirun ye ndiyahn, nduco ndutitah ye.

⁷ Quendi se returamune se ihyan. N̄an menan ne, ndevandi cuaco ye, ne rañn ye ri ye sahn:

—Adecochano nchuhn che metah nunde yahn ne ne, cañ ne tu tañ.

⁸ Chihno rañn ye ne, ndaconan ndondih ye, ne quendi ye redirun ye ndiyahn.

⁹ Chi cuihnan sahn chahn che tihca rañn ye ri ye sahn, te a devano se te chendihco se nunde, ne canan ndiquendañ vah ca ama ca ama se, conahn se, menan vihca sahn che tahque ndico chahn. Cuahn che a chihno conahn se ne, a deman tañ ndahta me, nti te min.

¹⁰ Tuhme ndevandi cuaco Dihvo vo, ne tumerune ye tañ:

—¿Tiya sahn chahn che rih nunde se yehn ne? ¿A nde ama se hua quendi se rih nunde se yehn ne?

¹¹ Ndaconan te yahn ye, ne rañn te:

—Hua Dihvé, nde ama se.

Tuhme rañn ye ri ye tañ:

—U ne, nchahcó nunde yehn. Mañ ne, conahn. Ametah ndaconan ndere cochique condihque nunde.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, cuahtenan ye vahchetero

¹² Tama yune ne, ricuahn Dihvo vo ihyan, ne rañn ye:

—U ne, anduhneca ama yahn che ri ro dave nan ihyan iyehñse. Chemin che ihyan che ritahno ye u ne, conahn ye ndudo yahn, ne ndedevahn ihyan, cuahtenan ye vahchetero.

¹³ Tuhme rañn sahn fariseo chahn ri se ihyan:

—Ndiñ ne, rendonan mañ ne ndih. Chemin ne, hua cochihve yahn ne.

¹⁴ Ndahconan ye, ne rañn ye ri ye sahn:

—Ndudo che renté ne, cuaco, andahre rañn nchuhn che rendonan man u, te u

ne, devanó ti chicá mañ, ti nañn mañ. Ate nchuhn ne, hua devano ne ti chicá nde huane ti nañn.

¹⁵ Nchuhn ne, ra cuande ne ihyan nduhca costumbre yahn ne, rendañchenan ne ihyan. Ate u ne, hua rendañchenan nde ama ihyan.

¹⁶ Me cuahn che retechecadé ne, retechecadé numa cuaco, te retechecadé d̄ama nduco Chidá, ihyan min che dechuh ye u, ndiyu deman.

¹⁷ N̄an ley che rendihchenan nchuhn ne, rihquentiyon che, cuahn che va o testigo che ra vih ndudo yahn ye, rañn ye che cuaco ne, va che cotahno vo che rañn ye.

¹⁸ U ne, rañn ndudo cuaco yahn ntiyon yahn. Me Chidá che dechuh ye u ne, namin rañn ye yahn.

¹⁹ Tuhme tumerune sahn chahn ihyan, ne rañn se:

—¿Ti va chida ne ne?

Ndahconan ye yahn se, ne rañn ye:

—Nchuhn ne, hua renahn ne yahn vederihquentiyon che quenan cumá, nde hua rendihche ne Chidá. Nducote hua renahn ne yahn vederihquentiyon che quenan cumá ne, chemin che hua rendihche ne Chidá.

²⁰ Tihca chicuahn Dihvo vo chete yāco, nan che va yave yahn tume vedino. Ate nde ama sahn chahn, hua din se preso ihyan, yahn che metah nda ura che ndihco cađe Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, rañn tun ye che nañn ye vahchetero

²¹ Ndaconan rañn Dihvo vo t̄ama yune nduco ihyan tuhca:

—U ne, nañn, ne nchuhn ne, nuhn ne u, ate hua n̄taça ne u. Conda ne, din nunde yahn ne, te nan che nañn ne, hua co nda ne.

²² Tuhme rañn sahn ndinan chahn van mañ se nduco vih:

—¿A cañno mañ ihyan tih ihyan, che tihca rañn ye che nan che cañn ye ne, hua co nda vo ne?

²³ Rañn Dihvo vo ri ye sahn:

—Nchuhn ne, ihyan iyehñse nchuhn. Ate u ne, vahchetero chicá.

²⁴ Chemin che rañn rí nchuhn che conda ne, din nunde yahn ne. Tihca, te ndete che hua cotahno ne che u, ihyan min che a va cađe che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehñse ne, conda ne, din nunde yahn ne.

²⁵ Tuhme tumerune sahn chahn ihyan:

—¿Duh ndih ne?

Ndahconan ye, ne rañn ye ri ye sahn:

—A rañn rí nchuhn nde a rañn me.

²⁶ Ama ndeh nan dehtenduh va che có nchuhn mañ, nevih nunde yahn ne vaconan ne mañ. Ihyan che dechuh ye u ne,

riquendaḥ cuaço che raḥn ye. Me u ne, a ndudo yahn ye che ricuáhn iḥyan iyehñse.

²⁷ Ate saḥn chahn ne, hua chenahn se che a yahn Dendiohs Chida che tiḥca raḥn ye.

²⁸ Chemin che raḥn ye ri ye saḥn:

—Cuahn che cuaconahn yaḥ nchuhn u che rinducó nducoyaça iḥyan ne, tuhme tumacadino ne yahn vederihquentiyon che quenan cumá. Namin tumacadino ne che hua ricuáhn che cuande yahn mañ, te ricuáhn ndudo che a mañ Chidá te cuande ye u.

²⁹ Tiḥca, te Chidá ne, dechuh ye u, ne rinduco ye u. Hua riḥcomañ ye u, te cuahn daḡa redinañ nducuahn che renan ino ye.

³⁰ Cuahn che chihno raḥn Dihvo vo nducuahn ndudo chemin chan ne, ama yaḥn iḥyan chitahno ye iḥyan.

³¹ Tuhme raḥn Dihvo vo ri ye iḥyan chahn:

—Ndete che quendi nchuhn numa ino ne cotahno ne ndudo che ricuáhn nchuhn ne, tuhme che cuaço conduco ne u.

³² Avañe ne, conahn ne ndudo yaḥn, ne ndo ne libre.

³³ Ndahconan iḥyan chahn ne, raḥn ye ri ye Dihvo vo:

—Nuhn ne, ndata yahn Abraham nuhn, ne nde ama yune hua ntiḥcue iḥyan nuhn. ¿Me taça che raḥn ne che ndo nuhn libre ne?

³⁴ Raḥn Dihvo vo ri ye iḥyan chahn:

—Cuaço raḥn rí nchuhn te nducoyaça iḥyan che vatechica ye vedeyeno yahn mañ ye, rahtendiḥco ye nunde ne, anduhñeca ndete che hua libre ye, te hua co caḥcomañ ye nunde yahn ye.

³⁵ Nchuhn ne, nduhca saḥn decaḥya yahn iḥyan che hua redin cuande ye vañ daya ye ne, tiḥchan nchuhn nañ Dendiohs. Ate u ne, Daya ye u.

³⁶ Chemin che, cuahn che ndedeváhn iḥyan ne, ametah deh che ndedecadino ye.

³⁷ A devano che ndata yahn Abraham nchuhn. Ate hua renevahñecun ne ndudo yaḥn, ne chemin che nahn caño ne u.

³⁸ U ne, ricuáhn nchuhn ndudo che rete cuande Chidá u, ne nchuhn ne, redin ne dehtenduh che nahn chida ne.

³⁹ Ndahconan iḥyan chahn yahn Dihvo vo, ne raḥn ye:

—Nuhn ne, Abraham che chida nuhn.

Ate raḥn ye ri ye iḥyan chahn:

—A ndere redin chida nchuhn Abraham, te hua riquendi ne yune yahn ye.

⁴⁰ U ne, raḥn cuaçó rí nchuhn ndudo che a mañ Dendiohs rete cuande ye u, ate nchuhn ne, nahn caño ne u. Abraham ne, ndiyu chemin che ñin ye.

⁴¹ Nchuhn ne, cuahto redin chida ne, cuahto redin mañ ne.

Rahn iḥyan chahn ri ye Dihvo vo:

—Nuhn ne, Dendiohs che Chida nuhn.

⁴² Raḥn Dihvo vo ri ye iḥyan chahn:

—A ndere redin Chida nchuhn Dendiohs. Hua cuaço che raḥn ne, ne chemin che hua ri rendihche ne u. Ndiyu che cuande yahn mañ che cochí, te a mañ Dendiohs dechuh ye u.

⁴³ Yahn che hua renevahñecun nchuhn ndudo yaḥn ne, chemin che hua renahn ne.

⁴⁴ Nchuhn ne, chundah che chida ne, saḥn min che redinañ ne yahn se. Saḥn min ne, rihquentiyon se saḥn rihno iḥyan nde ro che chihnde iyehñse. Cuahn daḡa rihñcheh se, te chemin che ntiyon yahn se.

⁴⁵ U ne, ricuáhn ndudo cuaço, ate nducote ndi nino ne vederihñcheh ne, chemin che hua ritahno ne che raḥn.

⁴⁶ Nde ama nchuhn ne, hua co caḥma ne che va nunde yaḥn. Ndudo cuaço che ricuáhn, ne redin yahn che cotahno ne.

⁴⁷ A ndero ndi iḥyan che yahn Dendiohs iḥyan, te riḥcovan ye Ndudo yahn ye. Ate nchuhn ne, ndiyu yahn Dendiohs nchuhn, ne chemin che hua nahn caḥcovan ne Ndudo yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, a va ye nde ro che metah cuhñdeyañ Abraham

⁴⁸ Tuhme raḥn saḥn ndinañ chahn ri se Dihvo vo:

—Raḥn cuaço nuhn ri nuhn ndih che ndere iḥyan ndih, nduhca iḥyan nación yahn Samaria mañ, quenun vaco chihnga ndih mañ.

⁴⁹ Raḥn Dihvo vo ri ye saḥn chahn:

—U ne, rendevá yavenañ Chidá. Ate nchuhn ne, rendaḥchenan ne u, ne chemin che ndere raḥn ne che quenun vaco chihnga u.

⁵⁰ U ne, hua rendonan mañ u. Ate va Chidá che rendeva ye yavenañ, ne iḥyan min che retecheçade ye.

⁵¹ Cuaço raḥn rí nchuhn te iḥyan che riḥcovan ye che ricuáhn ne, cuahtenan ye cuahn daḡa.

⁵² Tuhme raḥn se ri se Dihvo vo:

—Mañ ne, a devano cuaço nuhn che quenun vaco chihnga ndih, yahn che tiḥca raḥn ne. Abraham mañ, nducoyaça iḥyan profeta mañ ne, chíh ye. Me ndih ne, raḥn ne te iḥyan che caḥcovan ye ndudo che ricuahn ne ne, cuahtenan ye cuahn daḡa.

⁵³ ¿A taḥque rigonun chíhve ndih che co chida nuhn Abraham, che raḥco ne? Iḥyan min mañ, nducoyaça iḥyan profeta mañ ne, chíh ye. ¿Duh ndih, che raḥco ne?

⁵⁴ Raḥn Dihvo vo ri ye saḥn:

—Ndete che rendonan mañ u ne, nde hua cochihve yaḥn. Chidá, iḥyan min che raḥn nchuhn che Dendiohs yahn ne ne, a iḥyan min che rendeva ye yavenañ.

⁵⁵ U ne, rendihché iḥyan, ate nchuhn ne, hua rendihche ne iḥyan. Rendihché iḥyan,

ne redináhn che rihquentiyon ye. Cuáco che ráhn, ndiyu nduhcá nchuhn che ndere ráhn ne che rendihche ne ihyan.

⁵⁶ Ihyan ndico yahn nchuhn, Abraham ne, ama chi yeno ye cuahn che checadino ye che va che chí iyehñse, ne nde tahque chí yeno ye cuahn che a chinahn.

⁵⁷ Tuhme ráhn se ri se Dihvo vo:
—Nde mare o raco ndiche nduyo metah co ndih, ¿taça che ndihchero ne Abraham?

⁵⁸ Ráhn Dihvo vo ri ye sahn:
—Cuáco ráhn rí nchuhn te u ne, a vá nde ro che metah cuhndeyan Abraham.

⁵⁹ Tuhme chetah sahn chahn tu, che cah se Dihvo vo. Ate cheh nan se ihyan, ne ndiquendañ ye chete yáco me. Chuh ye van nducoyaca se, cuahn ye.

9

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che chí ro nan ama sahn che ve nan se nde ro che chihndeyan se

¹ Ama ro ne, ndihchero Dihvo vo ama sahn che ve nan se nde ro che chihndeyan se.

² Ihyan apóstol yahn ye ne, tumerune ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ¿dehco che ve nan sahn tih ne? ¿A cava nunde yahn indihche yahn se, o cava nunde yahn man se ne?

³ Ndahconan Dihvo vo yahn ihyan chahn, ne ráhn ye:

—Ndiyú cava nunde yahn indihche yahn se, nde huane cava nunde yahn man se. Ve nan se cava che cuhnde ro vederihquentiyon yahn Dendiohs, tumacadino ihyan.

⁴ U ne, va che din nun inó dináhn ntiyon yahn Ihyan che dechuh ye u numanahn che quenán cá iyehñse.

⁵ Numacuahn ro che quenán muhn ne, ricuáhn Ndudo yahn Dendiohs ihyan cava che netah ndutinán ye.

⁶ Chihno ráhn ye chemin ne, din ye tah nchete nduco nunedan ye, ne chacotahme ye ndutinán sahn nan ve me.

⁷ Tuhme ráhn ye ri ye sahn:
—Cuehn conane nan nan nune che duche Siloé —che tihcá duche nune me ne, conahn “Nune Rica.”

Cuahn sahn nan ve me, ne cuahn che nano se nan se nan nune me ne, chí ro nan se.

⁸ Cuahn che ntá se ne, ráhn ihyan nino ndeváco se man, ihyan che rendihche ye sahn man:

—¿A ndiyú sahn tih che rica se che din ihyan vedevahino nduco se ne?

⁹ Nahn ihyan ne, ráhn ye:
—Sahn tih chemin.
Nahn tun ihyan ne, ráhn ye:
—Ndiyú sahn tih chemin, ate tihcá ro se.

Ráhn man se:
—A u chemin.

¹⁰ Tumerune ihyan sahn:
—¿Me taça chí che chí ro nan ne?

¹¹ Ndahconan se, ne ráhn se:
—Ihyan min che duche ye Jesús, din ye nchete, chacotahme ye ndutinán, ne tahve ye u, cháhn nanó nan nan nune Siloé. Chihno nanó nan ne, ndetahno chí ro nan.

¹² Tumerune ihyan chahn sahn:
—¿Ti quenán ihyan min ne?

Ndahconan se, ne ráhn se:
—Hua devanó.
¹³ Tuhme quenda ihyan sahn min nan sahn fariseo.

¹⁴ Ro che din Dihvo vo che chí ro nan sahn min ne, ro che rahtetuhno ihyan.

¹⁵ Chemin che tumerune sahn fariseo chahn sahn taça chí che chí ro nan se. Ndahconan se, ne ráhn se ri se sahn chahn:

—Chacotahme Jesús nchete ndutinán, ne nanó nan nduhcá che ráhn ye, ne ndetahno chí ro nan.

¹⁶ Tuhme ráhn ama o sahn fariseo chahn:
—Sahn che tihcá din me ne, ametah yahn Dendiohs che tihcá redin se, te hua renevahñecun se ro che rahtetuhno ihyan.

Ate tama te o se ne, ráhn se:
—Ndete che hua yahn Dendiohs sahn ne, ¿taça redin se vederihno tuhme?

Nduco tihcá ne, hua cavih ndudo yahn se nduco vuh,

¹⁷ ne ndaconan tumerune se sahn min:
—Me dí, ¿deh ráhn yahn sahn min che din se che chí ro nan ne?

Ndahconan se, ne ráhn se ri se sahn chahn:

—U ne ráhn te ihyan min ne, ama ihyan profeta.

¹⁸ Ate sahn chahn ne, hua nahn cotahno se che ve nan sahn min ro menan. Chemin che tahve se chehua indihche yahn sahn min, ¹⁹ ne tumerune se ihyan:

—¿A nchuhn daya ne sahnguh ne? ¿A cuáco che ve nan se cuahn che chihndeyan se ne? ¿Me taça chí che chí ro nan se ne?

²⁰ Ndahconan indihche yahn sahn min:
—Sahnguh che daya nuhn, ne ve nan se cuahn che chihndeyan se.

²¹ Ate hua devano nuhn taça chí che chí ro nan se, nde hua devano nuhn duh ihyan din ye che chí ro nan se. Tumerune nchuhn sahn. A va nduyo yahn se, ne man se co nte cuande se nchuhn.

²² Indihche yahn sahn min ne, tihcá ráhn ye, te vahino ye, yahn che a checadino ye te sahn ndinan chahn ne, a ntuhno se che ndetendañ se adecoduhno ihyan chete yáco, ndete che cotahno ye che Dihvo vo ne, a ihyan min che a va cade che chí ye ndedevahn ye ihyan iyehñse.

²³ Chemin che rahn ihyan chahn ri ye sahn ndinan chahn che tumerune se man sahn daya ye te a va nduyo yahn se.

²⁴ Tuhme ndaconan cah sahn ndinan chahn sahn min, ne rahn se ri se sahn:

—Codin cava Dendiohs, ne cahme co nuhn cha che cuaco, te nuhn ne, devano nuhn te sahn min che din se che chi ro nan ne, sahn nunde se.

²⁵ Ndahconan sahn min, ne rahn se ri se sahn chahn:

—U ne, hua devano a ihyan nunde ye o hua. Ate devano che ro menan me ne, ye nan, ne ihyan min din ye che chi ro nan.

²⁶ Ndaconan tumerune sahn chahn sahn:

—¿Taca din se che chi ro nan ne?

²⁷ Ndahconan sahn min, ne rahn se ri se sahn chahn:

—A rahn ri nchuhn, ne hua ritahno ne. ¿Deh ndah co yahn ne che ndaconan cahma tun ne? ¿A nduco ne nahn cotahno ne ihyan min ne?

²⁸ Raha sahn chahn nduco sahn min, ne rahn se ri se sahn:

—Di ne, ndichahtine sahn min. Ate nuhn ne, ndichahtino nuhn Moisés.

²⁹ A devano nuhn te Moisés ne, a man Dendiohs cah ye ntiyon ihyan. Ate sahn che rahn me ne, nde hua devano nuhn ti chica se.

³⁰ Ndahconan sahn min, ne rahn se ri se sahn chahn:

—Ama rahn ino yahn nchuhn, che rahn ne che hua devano ne ti chica ihyan min, te u ne, din ye che chi ro nan.

³¹ A devano cuaco vo te Dendiohs ne, hua rihcovan ye yahn ihyan nunde, ate rihcovan ye yahn ihyan che renevahnecon ye ihyan man, redinahn ye vederihquentiyon yahn ye man.

³² Nde ama yune hua nihnevan vo yahn ama ihyan che co din ye che co ro nan ihyan nan ve.

³³ Ihyan min ne, Dendiohs dechuh ye ihyan, ne chemin che redin ye vederihno. Ndete che hua ne, hua deha co din ye.

³⁴ Rahn sahn chahn ri se sahn min:

—Di ne, ama sahn nunde di nde ro che chihneyan. ¿Taca che nahn cacuehn nuhn ne?

Chihno rahn se chemin ne, ndetendah se sahn chete yaco.

³⁵ Checadino Dihvo vo che ndetendah sahn ndinan chahn sahn min chete yaco, ne cuahn che ntaca ye sahn ne, tumerune ye sahn:

—¿A ritehne Daya Dendiohs ne?

³⁶ Rahn se ri se ihyan:

—Dihvé, cahma ne co ne u duh ihyan min cava che cotahnó ihyan.

³⁷ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn se ri se sahn:

—A u chemin, che renté ndoque. Man ne, a ndihche u.

³⁸ Tuhme chehntihya se nan Dihvo vo, ne rahn se ri se ihyan:

—Dihvé, ritahnó ndih.

³⁹ Namin rahn Dihvo vo:

—U ne, ndá iyehse cuh cava che techecadé yahn nducoyaca ihyan. Ihyan che hua devano ye Ndudo yahn Dendiohs ne, cacúahn ihyan, ne ihyan che devano ye che rahco ye ne, cuhnde ro yahn ye che nde hua devano ye.

⁴⁰ Ama o sahn fariseo che chenun se min ne, chihnevan se che tihca rahn ye, ne rahn se ri se ihyan:

—¿A namin nuhn, rahn ne yahn nuhn che hua devano nuhn ne?

⁴¹ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn se ri se sahn:

—Ndete che hua devano nchuhn ne, nde hua chendihco ne nunde. Ate nducote a man nchuhn rahn ne te a devano ne man, nducote rahcotahn ne man ne, chemin che chendihco ne nunde.

10

Ejemplo yahn itecuche

¹ Quendi Dihvo vo, ne rahn ye:

—Cuaco rahn ri nchuhn te sahn duco ne, hua renda se cuahn chendevah yahn chan nan chenun itecuche, te renda se cuahn chihto chan.

² Ate ihyan che redin ye cudado itecuche ne, renda ye cuahn chendevah yahn chan.

³ Sahn che redin cudado chendevah ne, renahne se, ne renda ye. Rahn ye che duhe queri ama te, ne rah ye ite. Cuahn che rah ye ite ne, rechi te, ne retendah ye ite chete chan.

⁴ Cuahn che a retendah ye nducoyaca te chete chan ne, riquendahnahn ye yahn te, ne riquendi te ihyan, te ndi nino te ihyan.

⁵ Ate hua riquendi te sahn che hua rendihche te. Tahque ndah te ne, rano te yahn se, yahn che hua rendonahn te ndudo yahn se.

⁶ Dihvo vo ne, nte ye ejemplo cuh cava sahn chahn, ate hua chenahn se.

Ejemplo yahn ihyan che ndah redin ye cudado itecuche

⁷⁻⁹ Quendi Dihvo vo, ne rahn se ri se sahn chahn:

—Cuaco rahn ri nchuhn te, nduhca che richihve chendevah yahn chan cava che co chuh itecuche ne, tihca u cava ihyan yahn. Ihyan che ritahno ye u ne, ndevahn ye, ne cuahtenan ye vahchetero. Ihyan chahn ne, anduhneca itecuche che hua ndere vatechica man te, che rondoda te chete chan, ri te cudado man, riquendah te rahn te reh te man. Nducoyaca sahn rihncheh che chahte se ro che metah ndá, redin ca se che Ndudo

yahn Dendiohs rahndudo se ne, anduhneca sahn duco, tihchan se, ne ihyan yahn Dendiohs ne, hua rihcovan ye ndudo yahn se.

10 Sahn duco ne, renda se çava che çahno se ihyan man, duco se man, cuihno denda se ihyan man. Ate u ne, ndá çava che ndedeváhn ihyan, ne ama ndahça cuahno ye, cuahtenan ye vahchetero.

11 Nduhça ama ihyan che ndah redin ye cudádo itecuche yahn ye nde ndihco mendáhn ye ihyan çava che ndedevahn ye ite ne, tihça u, te ndah redín cudádo ihyan yáhn, nde çahco mendáhn u cóh, çava che ndedeváhn ihyan.

12 Ate nducoyaca sahn mozo che redin se ntiyon min ne, nducote ndiyu yahn se itecuche ne, hua cudádo se. Cuahn che renda lobo ne, rihcoman se itecuche che nduco se, ne rano se. Tuhme retah lobo ite, ne rihno rano ite chenahn.

13 Rano se, te ndiyu dihve itecuche sahn, ne hua redin se cudádo ite numa ino se.

14-15 U ne, anduhneca ama ihyan che ndah redin ye cudádo itecuche yahn ye. Chidá ne, rendihche ye u, ne u ne, rendihché ihyan. U ne, nda cuandé ihyan yáhn, ne man ye ne, richahtino ye u. U ne, nde çahco mendáhn u cóh, çava che ndedeváhn ihyan.

16 Namin vate ca ihyan che nedin yáhn ihyan, ndedeváhn ihyan. Man ne, vatechica vane ye, ate nevahnecon ye u, ne ndo ðama ye van ihyan yáhn.

17 Chidá ne, yahino ye u, te çahco mendáhn u cóh, çava che ndedeváhn ihyan iyehse. Cuihno min ne, va che ntuché.

18 Nde ama ihyan ne, hua co çahno ye u, ndete che hua man çahco mendáhn u. Va vederihquentiyon yáhn çava che çahco mendáhn u cóh. Namin va vederihquentiyon yáhn che ntuché. Vederihquentiyon min che te Chidá u.

19 Cuahn che chihno rahñ Dihvo vo ndudo chemin chan, chihnevan sahn ndinan chahn ne, ndevanan se, a vih rahñ ama a vih rahñ tama se.

20 Ama yahn se ne, rahñ se:

—Nde hua tumacah nchuhn che rahñ sahn tih, te quenun vaco chihnga sahn, ne hua va cuaco dave yahn se.

21 Ate nahñ tun se ne, rahñ se:

—Adecoduhno ihyan che quenun vaco chihnga ihyan ne, hua tihça runecade rente ye. Avane ne, hua co din ye che co ro nan ihyan nahñ ve.

Sahn ndinan yahn nación yahn Israel ne, nahn çah se tu Dihvo vo Jesucristo

22 Ro min ne, ro iche, ne tahñ min redin ihyan vihco yahn çaco, min yan Jerusalén.

23 Dihvo vo ne, quechica ye ndiyaco me man corredor che duche Corredor yahn Salomón.

24 Ndo ðama sahn ndinan chahn nahñ ye, ne rahñ se ri se ihyan:

—Ndete che ndih, ihyan min che a va çade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehñse ne, çahma cuaco no ne co ne nuhn. Hua ndahça che rihco ndeh ne.

25 Ndahconan Dihvo vo, ne rahñ ye ri ye sahn:

—A rahñ rí nchuhn, ne hua ritahno ne. Nduco vederihno che redín numacuahn vederihquentiyon yahn Chidá ne, a ndero ndi che a u chemin.

26 Ate nchuhn ne, hua ritahno ne, te hua ndi cuande ne van ihyan yáhn, nduhça che a rahñ rí nchuhn.

27 Ihyan yáhn ne, rihcovan ye ndudo yáhn, ne rinduco ye u. Me u ne, nda cuandé ihyan.

28 Rendedeváhn ihyan, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Hua duhva co din che conda ye, te u nda cuandé ihyan.

29 Man Chidá tendahnun ye ihyan chahn çava che cotahno ye u. Ihyan min che tahque chahte vederihquentiyon yahn ye, ne nducote namin nda cuande ye ihyan ne, chemin che hua duhva co din che conda ye.

30 U nduco Chidá ne, ama no vederihquentiyon yahn nuhn man, ama no verendededecadino yahn nuhn man.

31 Cuahn che tihça rahñ Dihvo vo ne, ndaconan chetah sahn ndinan chahn tu che çah se ihyan.

32 Tuhme rahñ ye ri ye sahn:

—Numacuahn vederihquentiyon yahn Chidá, ama ndeh nahñ dehtenduh che ndah nedín nahñ nchuhn. Ate nchuhn ne, de tu nahn çah ne u.

33 Ndahconan sahn chahn ne, rahñ se ri se ihyan:

—Ndiyú yahn dehtenduh che redin ne che çah nuhn tu ndih, ate yahn che duche rino ne Dendiohs che tihça rahñ ne. Andero ndi che ihyan iyehñse ndih, ne rahñ ne te ama no vederihquentiyon quenun cuma ne nduco Dendiohs.

34 Tuhme rahñ Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—Nahñ ley che riquendi nchuhn ne, ndirun che rahñ Dendiohs yahn ihyan tuhça: “Nchuhn ne, menun Dendiohs nchuhn.”

35-36 A devano nchuhn te cha che ndirun nahñ Ndudo yahn Dendiohs ne, hua co çahmo vo che hua cuaco. Nducote a man Dendiohs rahñ ye yahn ihyan che rihnde tah ye Ndudo yahn ye te menun Dendiohs ihyan ne, chemin che nde tah hua ndahça che tihça rahñ ne che duche rinó Dendiohs, che rahñ che u che Daya ye man, che tendahnun ye u, dechuh ye u muhn iyehñse man.

³⁷ Cuentah nchuhn ndutingan ne, condihchero ne. Ndete che numacuahn vederihquentiyon yahn Chidá, redín vederihno, tuhme cotahno ne u.

³⁸ Nducote redín vederihno numacuahn vederihquentiyon yahn ye ne, cotahno ne u, andahre hua nahn cotahno ne yahn ndudo che ricuáhn. Tuhme tumacadino ne che rinduco Dendiohs Chida u.

³⁹ Ama dāma ino sahn chahn tama yune che nahn din se preso ihyan, ate ndiquendāh ye van se, ne din vi ye.

⁴⁰ Tuhme cuahn ye cuahn chihto ico Jordán, ne min quenān ye, lādo cuahn nan che riquendāh yahn, cuahn nan che quenān Juan Bautista chehdenune ye ihyan ro menān.

⁴¹ Ama yahn ihyan rahñ ye, rendihchero ye Dihvo vo, ne rahñ ye:

—Juan Bautista ne, andahre hua din ye nde ama vederihno, ate nducuahñ che rahñ ye yahn ihyan cuh ne, cuāco.

⁴² Ihyan che chahn ye min ne, ama yahn ye chitahno ye ihyan.

11

Chih Lázaro

¹⁻³ Yan Betania ne, chihnde ama ihyan che duche ye Lázaro. Ihyan min ne, chahte o cahve ye; ama ye ne, duche ye María, ne tama ye ne, duche ye Marta. A ihyan che duche María me che chacotahme ye nunedān cah Dihvo vo, ne ndi cuma ye nduco yudo tin ye. Ama yune ne, chetāh cah Lázaro, ne ama tahn ndi ye. Tuhme tahve nduh che o cahve ye ndudo yahn Dihvo vo, ne rahñ ye:

—Dihve nuhn, amigo yahn ne Lázaro ne, chetāh cah ihyan, ne ama tahn ndi ye.

⁴ Cuahn che chihnevan Dihvo vo ne, rahñ ye:

—Cah min ne, andahre din che coh ye, ate chemin ne, çava che cuhnde ro vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs, ne ndeva ihyan yavenān ye man, ndeva ye yavenān u che Daya ye man.

⁵ Andahre ama yahino Dihvo vo ihyan chahn, Lázaro man, María man, Marta man ne,

⁶ cuahn che ndā ndudo yahn ye che cah Lázaro ne, chendāh ca ye te o ro min nan che quenān ye.

⁷ Chihno min ne, rahñ ye ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—Ndaconan cuhn vo nduco nchuhn ešādo yahn Judea.

⁸ Tuhme rahñ ihyan chahn ri ye ihyan:

—Ihyan Ricuahñ, cade chuh neve ro che nahn çahno sahn ndinān chahn ndih nduco tu, ne man ne, ça rihco ne che çahn tun ne min ne?

⁹ Rahñ ye ri ye ihyan chahn:

—Ndichio ura che ama ro, ne cuahn che ro vatechico vo ne, hua renda çah vo, te ro nan vo yahn che quendihco dave yahn yahn.

¹⁰ Ate ndete che vino vatechico vo ne, conda çah vo yahn che man ro.

¹¹ Chihno min ne, rahñ ye ri ye ihyan chahn:

—Amigo yuhn vo Lázaro ne, quiyādo ye, ate çahn ndedetuhché ihyan.

¹² Rahñ ihyan chahn ri ye ihyan:

—Dihve nuhn, ndete che chetāh yahñde ihyan ne, ametāh nduh dito ri yahn ye.

¹³ Dihvo vo ne, hua rahñ cuāco ye che a chih Lázaro, ne chemin che rahco ihyan apóstol chahn che quiyādo ye.

¹⁴ Tuhme rahñ cuāco ye ri ye ihyan chahn:

—Lázaro ne, a chih ye.

¹⁵ Tahque ndahça che hua quenān min ro che chih ye, te nduco tihça ne, tahque ndah ro yahn nchuhn, çava che cotahno ne. Man ne, cuhn vo quendihchero vo ihyan.

¹⁶ Tomás, ihyan min che ntāhco ihyan che duche ye “Cuahche” ne, rahñ ye ri ye ihyan apóstol chenāhn chahn:

—Cuhn vo nduco nchuhn, conduco vo Dihvo vo, andahre va che coh vo dāma nduco ye.

A Dihvo vo Jesucristo che rendedevahn ye ihyan iyehñse man, rendedetuhche ye tenāhn man

¹⁷ Cuahn che ndā Dihvo vo yan Betania ne, a cun ro che quenun Lázaro chete yayan.

¹⁸ Betania ne, nino nduco yan Jerusalén, ri tenduh o kilómetro quenān māhn,

¹⁹ ne ama yahn sahn ndinān yahn nación yahn Israel, chahn se chendihchero se Marta man, María man, çava che necāh se vedechahtino ihyan, yahn che chih cahve ye.

²⁰ Cuahn che checadino Marta che a ndā nino Dihvo vo ne, cuahn ye quendi yune ye ihyan. Numanān min ne, quenun María vah.

²¹ Ura che a tāhn nun Marta Dihvo vo ne, rahñ ye ri ye ihyan:

—Dihvé, ndete che muhn quenān ne ro che chi dito yahn cahvé ne, nde hua chih ye.

²² Ate dehve din yahn, te ndih ne, adecodehno che çaca ne Dendiohs ne, cuahñe-cun ye.

²³ Rahñ Dihvo vo ri ye Marta:

—Quehve ne, ndaconan conan se.

²⁴ Rahñ Marta ri ye Dihvo vo:

—Cuāco che ndaconan conan ye, cuahn che ntuche tenāhn, ro che cuihno iyehñse.

²⁵ Tuhme rahñ Dihvo vo ri ye Marta:

—Che ntuche tenahn man, che cuahtenan ye vahchetero man ne, a u che rihquentiyón. Ihyan che ritahno ye u ne, andahre coh ye ne, ntuche ye.

²⁶ Nducoyaca ihyan che ritahno ye u ne, hua conda ye, te cuahtenan ye vahchetero cuahn dama. ¿A ritehne chemin ne?

²⁷ Rahn Marta ri ye Dihvo vo:

—Taca hua, Dihvé. Ritahnó. Namin ritahnó che a ndih che Daya Dendiohs man, a ndih che a va cade che chi ne ndedevahn ne ihyan iyehanse man.

²⁸ Chihno rahn Marta ne, cuahn ye ngua ye coh ye María, ne rahn ye deco deco ri ye ihyan:

—Ndá Ihyan Ricuahn, ne rah ye di.

²⁹ Ndetahno necuan María, ne cuahn ye nan che quenun Dihvo vo.

³⁰ Dihvo vo ne, ametah conda ye viyan, te quenun rino ye yune nan che ntaca Marta ihyan.

³¹ Sahn ndinan chahn che chenane se vaco María renecah se vedechahtino ihyan ne, ndihchero se che aderano ye necuan ye cuahn ye, ne cuahn se nduco ye. Rahnco se te cuahn ye nan yayan, cuaco ye cava cahve ye.

³² Cuahn che ndá María nan Dihvo vo ne, chehtihya ye, ne rahn ye:

—Ndete che muhn quenun ne ro che chi dito yahn cahvé ne, nde hua chih ye.

³³ María ne, ama raco ye. Namin sahn chahn ne, raco se. Ndhichero Dihvo vo, ne ama chi ndache ye.

³⁴ Tumerune ye ihyan chahn:

—¿Ti chihche nchuhn tenahn me ne?

Rahn ihyan chahn ri ye ihyan:

—Dihve nuhn, cuhn vo nduco ne, ndihchero ne.

³⁵ Namin chaco Dihvo vo.

³⁶ Tuhme rahn ama o sahn chahn:

—Condihche nchuhn. A ndero ndi che ama yahino ye tenahn me.

³⁷ Tama te o se ne, rahn se:

—Ihyan tih ne, din ye che chi ro nan sahn nan ve me. ¿Taca che hua din ye che ndoyahn Lázaro, ne hua chih ye?

Dihvo vo Jesucristo ne, ndedetuhche ye Lázaro

³⁸ Dihvo vo ne, ama chi ndache ye, ne cuahn ndá ye nan yayan me. Yayan me ne, ndindah nan ama yava, ne ama tu chahno ndi chendevah yahn.

³⁹ Rahn Dihvo vo:

—Cuehnevi nchuhn tu chende yayan. Conahne ne.

Tuhme rahn Marta ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, co a ran tenahn, te a chihno cun ro che chih ye.

⁴⁰ Ate rahn Dihvo vo ri ye Marta:

—A rahn ri di te ndete che ritehne ne, tumacadine vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs.

⁴¹ Tuhme chehnevi ihyan chahn tu me. Chenihyon nan Dihvo vo nan ro, ne covah ye tuhca:

—Chidá, renté nundihve cuahn ndih yahn che rihcovan ne che reváh.

⁴² A devano te cuahn dama che reváh ne, rihcovan ne, ate tihca rahn cava che ndah yahn ihyan che chenun ye muhn, cava che cotahno ye che a ndih dechuh ne u.

⁴³ Chihno covah ye ne, rahn ye ama dito:

—Lázaro, ¡cuendiquendah tan!

⁴⁴ Ndetahno ntuche ihyan min, ndiquendah ye chete yayan. Deva ndacotuma ye tino, nde tah nde cah ye man, nan ye man. Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuentahte nchuhn tino che ndacotuma ye.

Rente cade sahn ndinan chahn che din se preso Dihvo vo Jesucristo

⁴⁵ Sahn ndinan chahn che chahn se chin-duco se María cuahn che chih cahve ye ne, ndihchero se vederihno che din Dihvo vo, ne ama yahn se chitahno se ihyan.

⁴⁶ Ate nahn se ne, chahn se chengo se sahn fariseo yahn vederihno che din ye, ndedetuhche ye Lázaro.

⁴⁷ Tuhme ndo dama sahn fariseo chahn man, chidocuyan ndinan man, nduco nducoyaca sahn ndinan yahn nación yahn Israel, nte cade se, ne rahn se:

—¿Taca din vo?, te ihyan min ne, ama redin ye vederihno.

⁴⁸ Ndete che cahcoman vo che quendi ye ne, nducoyaca ihyan cotahno ye ihyan, ne denan chi sahn ndinan yahn Roma, cuihno ndahtera se yaco yuhn vo man, cuihno cahno se ihyan nación yuhn vo man.

⁴⁹ Ate Caifás, ihyan min che chidocuyan che tahque ndinan nduyo min ne, rahn ye ri ye sahn chahn:

—Nchuhn ne, nde hua devano ne.

⁵⁰ Nde tah hua retumacadino ne, te tahque ndahca yuhn vo, che coh ama no ihyan cava ihyan nación yuhn vo yudomin ca che coh nducoyaca ye.

⁵¹ Caifás ne, ndiyu che ndedecadino man ye che tihca rahn ye. Nducote ihyan min ndinan ye nduyo min ne, cah Dendiohs, checadino ye, ne chemin che rahn ye che va che coh Dihvo vo Jesucristo, cava che ndedevahn ye ihyan nación yahn Israel man,

⁵² nducoyaca ihyan yahn Dendiohs che chenane ye muhn min numachahte iyehanse man.

⁵³ Tihca chi, che nde ro min, chihco cade sahn ndinan chahn che cahno se Dihvo vo.

⁵⁴ Chemin che ametah quechica ro Dihvo vo van ihyan. Tahque ndah ye ne, chica ye estado yahn Judea, ne cuahn ye ama cuan, nino yahn nan che metah duhva, chihto ama yan che duce Efraim. Min quenau ye nduco ihyan apóstol yahn ye.

⁵⁵ A cochi nino vihco ro yudo yahn ihyan nación yahn Israel, ne ama yahn ihyan rica ye yan vāco ye, rahn ye yan Jerusalén ama o ro numanahn che metah cuanah vihco me, cava che ndo dave ye nduhca costumbre yahn ye.

⁵⁶ Rinuhn ihyan chahn Dihvo vo, ne ama retumarune vih ye ura che chenun ye chete yāco:

—Nchuhn, a hua devano ne, ¿a chi ye vihco ne?

⁵⁷ Sahn fariseo man, chidocuyan ndinan man ne, a ndihquentiyon se che adeduhno ihyan che devano ye ti quenau Dihvo vo ne, cahma ye co ye sahn, cava che din se preso ihyan.

12

Ama ihyan ndahta ne, chacotahme ye nunedan cah Dihvo vo Jesucristo

¹ Te an ro ca renda che nda ro yudo me, ne cuahn Dihvo vo yan Betania, quendihchero ye Lázaro, ihyan min che ndedetuhche ye ihyan van tenahn.

² Vāco Lázaro din ihyan chahn ama vihco cava Dihvo vo, ne cah ye, cheh vino ye. Marta ne, chihntave ye che cheh ihyan chahn, ne Lázaro man, Dihvo vo man, vate ye nduco ihyan chenahn nan mesa.

³ Ura min nda María, nda ye tenduh mañh litro nunedan ndah, che duce nardo. Chemin ne, ama yahn chihve. Chacotahme ye cah Dihvo vo, ne nedin cuma ye nduco yudo tin ye. Numacuahn chetevah me quendihco chan dan.

⁴ Tuhme ama sahn che ndi cuande se van ihyan apóstol chahn, che duce se Judas Iscariote, daya Simón, sahn min che va che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne, rahn se:

⁵ —Nunedan tih ne, rigonun chihve tenduh ino ciento tume diyahngua, ¿taça che hua ndihcue tahn tih, ndaca che conan te ihyan chevah?

⁶ Judas ne, ndiyu che yahino se ihyan chevah che tihca rahn se, te yahn che duco se. Nducote sahn min ndi se tesoroerero van ihyan apóstol chahn ne, rendaça yune che reduco se.

⁷ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Hua caça tan che tihca redin te. Chehdenda te nunedan me u, cava che cuhndeyan che conun chete yayan.

⁸ Ihyan chevah ne, cuahn dama chenun ye van nchuhn, ne co conan ne ihyan cuahn

che nahn ne. Ate u ne, hua cuahn dama conan nduco ne.

Rentuhno sahn ndinan chahn cava che cahno se Lázaro

⁹ Ama yahn ihyan nación yahn Israel, checadino ye che yan Betania quenau Dihvo vo, ne cuahn ye quendihchero ye ihyan. Namin nahn ndihchero ye Lázaro, ihyan min che ndedetuhche Dihvo vo ihyan van tenahn.

¹⁰ Tuhme ntuhno chidocuyan ndinan chahn che namin nduco Lázaro cahno se ihyan,

¹¹ te a cava Lázaro che ama yahn ihyan nación yahn Israel rihcoman ye sahn, ritahno ye Dihvo vo.

Chenda Dihvo vo Jesucristo yan Jerusalén

¹² Ama yahn ihyan nda ye vihco ro yudo, yan Jerusalén. Chi dave tama ro me ne, checadino ye che va che nda Dihvo vo.

¹³ Tuhme chihca ye iyon, quenda ye, ne cuahn ye quendi yune ye Dihvo vo. Cuahn che tahn nun ye ihyan ne, chenda ye viyan rah yeno ye:

—¡Ndeva vo yavenan Dihvo vo Dendiohs! ¡Ndeva vo yavenan ihyan cuh che dechuh ye! ¡Ndeva vo yavenan ihyan cuh che Rey yahn nación yuhn vo Israel!

¹⁴ Dihvo vo ne, ndaca ye ama burro lihn, quendudo ye ite, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca:

¹⁵ Nchuhn ihyan yan Jerusalén, hua dehva rāhco ne.

Condihche ne. Cochi Rey yahn ne, quendudo ye ama burro lihn.

¹⁶ Ro menan ne, hua chenahn ihyan apóstol yahn dehtenduh che tuhchan, ate adive cuahn che a conahn Dihvo vo vahchetero ne, tuhme chenahn ye che nducuah che chahno chi Dihvo vo ne, a ndirun yahn nan Ndudo yahn Dendiohs.

¹⁷ Ihyan che ndihchero ye vederihno che din Dihvo vo, ndedetuhche ye Lázaro van tenahn ne, rente ye yahn.

¹⁸ Chahn ino ihyan yahn vederihno me, ne chemin che ama yahn ye chahn ye chendi yune ye Dihvo vo.

¹⁹ Tuhme rente sahn fariseo chahn van man se nduco vih:

—Condihche nchuhn. A chihnonan yahn ntiyon yuhn vo, te nducoyaca ihyan ne, a chinduco ye ihyan cah.

Ama o sahn nación yahn Grecia ne, nahn ndihchero se Dihvo vo Jesucristo

²⁰ Van ihyan che chahn ye vihco min yan Jerusalén, ndeva ye yavenan Dendiohs ne, nduco neve sahn nación yahn Grecia.

²¹ Sahn chahn ne, chahn nda se nan ama ihyan yan Betsaida, estado yahn Galilea, duche ye Felipe, ne rahn se ri se ihyan:

—Codin ne favor, ne quenda ne nuhn nan Jesús, te nahn ndihchero nuhn ihyan.

²² Felipe ne, chahn ye rahn ye nduco Andrés, ne cuahn nduh che o ye, yahve ye Dihvo vo.

²³ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—U che rinducó nducoyaca ihyan ne, adecodehno ura nahn vahchetero.

²⁴ Cuaco rahn ri nchuhn te cava che co yahn ama ndute trigo, ndo ndeh ne, va che cuehche ndiyahn. Ndete che hua cuehche ne, hua co ndeh.

²⁵ Ihyan che nahn ndedevahn man ye ihyan ne, denda ye ihyan. Ate ihyan che rihco mendahn ye ihyan muhn iyehne ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

²⁶ Duh ihyan che nahn din ye ntiyon yahn ne, va che cahco dama ino ye conduco ye u. Ihyan che redin ye ntiyon yahn ne, cuahtenan ye vahchetero nducó, ne din Chidá che quenda yavenan ye.

Rahn Dihvo vo Jesucristo te va che cahno se ihyan

²⁷ Man ne, ama ran. Ate ndotenan che cahmá có Chidá che ndedevahn ye u, cahnevi ye che va che chuhrihn ne, tahque ndah cahco dama inó, te a cava che chuhrihn che cochí.

²⁸ Chidá, cahmá có ihyan: “Vá vedeyeno che dináhn nducuahn che chihquentiyon ne, cava che quenda yavenan ne.”

Tuhme chenun ama ndudo che chica vahchetero, che rahn:

—A dín che quenda yavenan. Man ne, dín che quenda yavenan tama yune.

²⁹ Chihnevan ihyan che chenun ye min, ne nahn ye ne, rahn ye che chine dave. Nahn tun ye ne, rahn ye te co ama ángel yahve ye Dihvo vo.

³⁰ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Ndudo che chihnevan nchuhn ne, a cava man ne, ndiyu cava u.

³¹ A nda ura che cuhnde cade yahn ihyan iyehne, ne chundah, sahn min che rihquentiyon se iyehne ne, ndahco ndiya Dendiohs sahn.

³² Cuedevano nchuhn te cuahn che conan yah, dín che cotahno ihyan numachahte iyehne u.

³³ Che tihca rahn ye ne, rahn ye nduhca che va che coh ye.

³⁴ Rahn ihyan chahn ri ye ihyan:

—A devano nuhn te nan Ndudo yahn Dendiohs ne, a ndirun che ihyan che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehne

ne, hua nda ro che cuihno vederihquentiyon yahn ye. ¿Taca che rahn ne che ndih che rinduco ne nducoyaca ihyan, conan yah ne? ¿Duh ndih tuhme ne?

³⁵ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Conan cá te neve ro nduco nchuhn, cacuahn nchuhn. Cuihcovan ne ndudo yahn, cava che runecade cuahtechica ne, ne co ndevahn ne, te ihyan che hua runecade vatechica ye ne, nde hua devano ye ti nda ti tuno ye.

³⁶ Cuitahno nchuhn u, numanahn che quenán nduco ne, cava che co ne ihyan runecade.

Chihno rahn Dihvo vo chemin ne, chihcoman ye ihyan chahn, ne cuahn ye.

Deh cuande che huaritahno ihyan nación yahn Israel Dihvo vo Jesucristo

³⁷ Andahre ama din Dihvo vo vederihno van ihyan chahn ne, hua chitahno ye ihyan.

³⁸ Hua chitahno ye, te va che conahn nduco ye, nduhca che dirun ihyan profeta Isaías tuhca:

Dihvé, neve cuahn ra ihyan che ritahno ye ndudo che rahndudo nuhn.

Neve cuahn ra ihyan che tumacadino ye vederihquentiyon yahn ne.

³⁹ Tihca chi che hua chi chitahno ihyan chahn. Namin dirun ihyan profeta Isaías tuhca:

⁴⁰ Dendiohs ne, deche ye ndutinan ihyan chahn man, din cheche ye chedave yahn ye man,

cava che hua nchanan ye man, hua conahn ye man,

ne hua cotahno ye Dihvo vo, ndevahn ye.

⁴¹ Tihca dirun ihyan profeta Isaías yahn vederihquentiyon chahte yahn Dihvo vo, te chinahn ama vederihno nduco ye, ndihchero ye vederihquentiyon min.

⁴² Andahre tihca ne, ama yahn ihyan nación yahn Israel chitahno ye Dihvo vo. Nde sahn ndinan chahn, chitahno neve se. Ate hua chihco ro se che ritahno se ihyan, yahn che vah se che cahnevi sahn fariseo chahn vederihquentiyon yahn se chete yaco.

⁴³ Hua chihco ro se che ritahno se Dihvo vo, te tahque renan ino se che quenda yavenan se nan ihyan iyehne che co nan Dendiohs.

Ihyan che hua rihcovan ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo ne, va che conda ye

⁴⁴ Ama yune cuahn che rahndudo Dihvo vo ne, ama dito rahn ye:

—Ihyan che ritahno ye u ne, namin ritahno ye Dendiohs Chida, ihyan min che dechuh ye u.

⁴⁵ Ihyan che rendihche ye u ne, retumacadino ye taca ihyan min.

46 U ne, ndá muhn iyehñse, ricuáhn Ndudo yahn Dendiohs, çaḃa che ihyan che cotahno ye u ne, ndevahn ye, ne runecaḃe cuahtenan ye.

47 Ate ihyan che rihnevan ye ndudo yáhn, ne hua redinahñ ye ne, ndiyu che nahñ mán che dín castigo ihyan, te ndá çaḃa che ndeváhn ihyan iyehñse, ndiyu demañ che dín castigo ihyan.

48 Ihyan che racondañ vedame ye u, ne hua rihcovan ye ndudo yáhn ne, va che co ye castigo ro che cuihno iyehñse, tunoca che hua dinahn ye ndudo che ricuáhn.

49 Tihça, te Dendiohs Chida, ihyan min che dechuh ye u ne, a ndudo che rihquentiyon ye che renté mǎn, che rahndudó mǎn, ndiyu dehtenduh che ri yeno mǎn.

50 A devanó te che rihquentiyon Chidá ne, che cuahtenan ihyan vahchetero cuahn dama. Chemin che rahndudó nduhça che rihquentiyon ye u.

13

Dihvo vo Jesucristo ne, nano ye çah ihyan apóstol yahn ye

1 Cuahn che a tǎma ro ra renda che cuanǎn vihco ro yudo me ne, nducote a devano Dihvo vo che a ndǎ ro che ndaça ye iyehñse, ne nahñ ye nan Dendiohs Chida ne, chihco ro ye nduhça che ǎma yahino ye ihyan yahn ye.

2-4 Chundah ne, a nde menǎn çahn nun se chete chedave yahn Judas Iscariote, ðaya Simón, nduhça che ndihcucue ndeh se Dihvo vo. Nducote Dihvo vo ne, a devano ye che a mǎn Dendiohs Chida ndahco ye nducuahñ vederihquentiyon taḃ ye mǎn, nan ihyan min chica ye mǎn, min nahñ ye mǎn ne, ura che chihno cheh vino ye nduco ihyan apóstol yahn ye ne, necuan ye nan mesa. Chehnevi ye tino tu che quenun ye, ne chetaḃ ye ǎma toalla, chacondihco ye yutorǎn ye.

5 Namin chetaḃ ye cu che renaño nun ye taḃ ye, ne chih ye nune. Tuhme canǎn renaño ye çah ihyan apóstol yahn ye, ne reneñin cuma ye nduco toalla me.

6 Cuahn che ndǎ ye nan va Simón Pedro çaḃa che nano ye çah ye ne, rañh ihyan min ri ye ihyan:

—Dihvé, çtaça che ndih nano ne çah ne?

7 Ndahconan Dihvo vo, ne rañh ye ri ye ihyan:

—Mǎn ne, hua reneñn deh conahn che tihça redín, ate adive ne, coneñn.

8 Ate rañh Simón Pedro ri ye Dihvo vo:

—U ne, hua ndǎ ro che nano ne çah.

Rañh Dihvo vo ri ye ihyan:

—Ndete che hua nano çah ne, ametah din cuandé di van ihyan yáhn.

9 Rañh Simón Pedro ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, ndete che tihça ne, conaño ne ndiyu demañ çah, te namin conaño ne taḃ mǎn, tín mǎn.

10 Ate rañh Dihvo vo ri ye ihyan:

—Ihyan che a dave ye ne, a de çah ye rendotenan che ntu. Nchuhn ne, a dave ne, andahre hua nducoyaça ne.

11 Rañh ye te hua dave nducoyaça ihyan chahn, yahn che a devano ye te ǎma cha sañh che chi cuande se van ihyan chahn ndihcucue ndeh se ihyan.

12 Chihno nano Dihvo vo çah ihyan chahn ne, ndonun ye tino tu yahn ye, ne ndaconan chihnde ye nan mesa. Tuhme rañh ye ri ye ihyan chahn:

—çA chenahn nchuhn deh conahn che nano çah ne? Çahmá có nchuhn deh conahn che tihça nano çah ne.

13 Nchuhn ne, renevahnecun ne u, rañh ne te a u che Dihve ne mǎn, Ihyan Ricuahñ yahn ne mǎn, ne cuaco che rañh ne.

14 Cua cuande nchuhn. Andahre u che Dihve ne mǎn, Ihyan Ricuahñ yahn ne mǎn, ate nano çah ne. Tihça quenun cuma che din yahino ǎma tǎma ne vih, nano ne çah vih.

15 Chihcó ejemplo cuh çaḃa che quendi ne.

16 Cuaco rañh rí nchuhn te nde ǎma mozo hua tahque chahte vederihquentiyon yahn se che co patrón yahn se. Namin nde ǎma sañh che rahñ ntiyon hua tahque chahte vederihquentiyon yahn se che co ihyan che redechuh ye sañh.

17 Ndete che chenahn nchuhn yahn ejemplo che chihcó yahn ne, ne dinahn ne ne, ǎma ndah ro yahn ne.

18 'Che tuhça rañh ne, hua çaḃa nducoyaça nchuhn. U ne, ndiyu che hua tumacadinó duh nduh nchuhn che tendahnún nchuhn, ate va che conahn Ndudo yahn Dendiohs che a ndirun tuhça: "Sañh che ðama reh ðama rih se nducó ne, sañh min che din tañ se nducó."

19 Rañh rí nchuhn ndudo cuh mǎn che ametah conahn, çaḃa che cuahn che a conahn ne, cotahno ne te a u che a va caḃe che chí ndeváhn ihyan iyehñse.

20 Cuaco rañh rí nchuhn te adeducuhno ihyan che nevahnecun ye ihyan che dechuh ihyan ne, a u renevahnecun ye. Me ihyan che renevahnecun ye u ne, renevahnecun ye Dendiohs Chida, ihyan min che dechuh ye u.

Dihvo vo Jesucristo ne, rañh cuaco ye te Judas va che ndihcucue ndeh se ihyan

21 Chihno rañh Dihvo vo chemin ne, ǎma chi ran ye, ne rañh cuaco ye:

—Cuaco rañh rí nchuhn te ǎma cha nchuhn ndihcucue ndeh ne u.

²² Ihyan apóstol chahn ne, a ndere rendihchenun ye nan vih, rendedecadino ye duh yahn che rahn Dihvo vo.

²³ Ama ihyan apóstol che ama yahino Dihvo vo ihyan ne, dama va ye nduco vih.

²⁴ Din tah Simón Pedro yahn ye, cava che tumerune ye Dihvo vo duh yahn che rahn ye.

²⁵ Tuhme cuahn nda ca ye nan Dihvo vo, ne tumerune ye ihyan:

—Dihvé, ¿duh yahn che rahn ne ne?

²⁶ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Decahnda ama ndi pan, ne sahn che cah, cheh se ne, a sahn min.

Tuhme decahnda Dihvo vo ama ndi pan, ne cah ye, cheh Judas Iscariote, daya Simón.

²⁷ Ndetahno che chetah Judas pan me ne, quenun chundah chete chedave yahn se. Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cha che ndihque che din ne, codin no ndetahno.

²⁸ Nde ama ihyan che vate ye nan mesa ne, hua chenahn ye deh cuande che tihca rahn Dihvo vo ri ye Judas.

²⁹ Nducote sahn min ndi se tesoroero yahn ihyan chahn ne, chemin che nahn ye ne, ndedecadino ye, te co rahn Dihvo vo nduco se che cua se dehtenduh che nahn yahn vihco, o che cah se tume ihyan chevah.

³⁰ Ura min ne, a man, ne cuahn che chihno cheh Judas pan me ne, quenda vah se cuahn se.

Ama vederihquentiyon ra

³¹ Cuahn che a chuh Judas cuahn se ne, rahn Dihvo vo:

—Man ne, u che rinducó nducoyaca ihyan ne, nan dehtenduh che cuahno có ne, cuhnde ro vederihquentiyon chahte yahn. Namin cuhnde ro vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs.

³² Nducote u che rinducó nducoyaca ihyan, cahco ró vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs ne, namin Dendiohs ne, cahco ro ye vederihquentiyon chahte yahn, ne a nun cuahn cahco ro ye.

³³ Daya che yahinó nchuhn, a te neve ro ra che quenán nduco ne. Nchuhn ne, nuhn ne u, ate anduhneca che rahn nduco sahn ndinan chahn ne, tihca rahn nduco ne man, te nan che nahn ne, hua co cahne ne quenuhn ne u.

³⁴ Cahcó ama vederihquentiyon ra cava nchuhn. Chemin ne, che din yahino ama tama ne vih, nduhca che yahino man nchuhn.

³⁵ Ndete che din yahino ama tama ne vih ne, tumacadino nducoyaca ihyan che ritahno ne u.

Rahn Dihvo vo Jesucristo te cahma Pedro te hua rendihche ye ihyan

³⁶ Simón Pedro ne, tumerune ye Dihvo vo: —Dihvé, ¿ti che nahn ne ne?

Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nan che nahn ne, hua co condoque u man, ate adive ne, condoque u.

³⁷ Tuhme rahn Pedro ri ye ihyan:

—Dihvé, ¿dehco che hua co conducó ndih man?, te nde vá vedeyeno che cahco mendahn u, andahre cahno ihyan u cava ne.

³⁸ Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Ndere rahn che ve vedeyeno che cahco mendahn di, cava u. Cuaco rahn ri di te numanahn che metah cuah tuh ne, cahme ino yune te hua rendihche u.

14

Atenan che cotahno ihyan Dihvo vo Jesucristo che co cuahtenan ye nan Dendiohs Chida

¹ Hua ndeh ndedecadino nchuhn. Codin chahtino ne Dendiohs. Namin codin chahtino ne u.

² Vaco Chidá ne, ama va nan che cuahtenan ihyan. Ndete che hua tihca ne, a rahn cá ri nchuhn. Cahne cahcoyán nan che cuahtenan ne.

³ Cuahn che a chahn chihcoyán nan che cuahtenan nchuhn ne, chi tún ndichecuá nchuhn cava che cuahtenan ne dama nducó nan che conán.

⁴ Nchuhn ne, a devano ne ti nahn. Namin a devano ne taça tuno ne min.

⁵ Rahn Tomás ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, nducote hua devano nuhn ti che nahn ne ne, nde hua codevano nuhn taça che co tuno nuhn min.

⁶ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—A u che retihyon yuné ihyan, a u che ricuahn ndudo cuaco, a u che rendedevahn ihyan. Atenan cava u che co cuahtenan ihyan nan Dendiohs Chida.

⁷ Ndete che a tumacadino nchuhn yahn vederihquentiyon che quenán cumá ne, namin tumacadino ne duh che Chidá. Man ne, a tumacadino ne duh che Chidá, anduhneca ndete che a ndihchero ne ihyan.

⁸ Tuhme rahn Felipe ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, codin ne che co ndihchero nuhn Dendiohs Chida, ne nduco chemin ne, a cochahtino nuhn.

⁹ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye:

—Felipe, ametah ro che rinducó nchuhn, me ¿taça che hua retumacadine yahn vederihquentiyon yahn? Ihyan che rendihchero ye u ne, anduhneca ndete che rendihchero Dendiohs Chida. Ametah deh cuande che caque u che dín che ndihchero nchuhn ihyan.

¹⁰ Che tihça rahn ne, rihque ro che hua devene che u ne, rinducó Chidá, ne rinduco man ye u. Ndudo che ricuáhn nchuhn ne, ndiyu che cuande yahn man, te che cuande yahn Chidá. A ihyan min che rinduco ye u, redin ye che rinahn ntiyon yahn ye.

¹¹ Cuitahno nchuhn che u ne, rinducó Chidá, ne man ye rinduco ye u. Me ndete che hua co cotahno ne chemin che dendudo renté nduco ne ne, cuitahno ne yahn vederihno che redín.

¹² Cuáço ráhn rí nchuhn te ihyan che ritahno ye u ne, namin din ye vederihno nduhça che redín, nde vederihno che tahque rahte din ye. Tihça, te u ne, náhn nan Dendiohs Chida,

¹³ ne nducuahñ che çaça nchuhn ihyan che cuande yáhn ne, u che Daya ye ne, dín che conahn nduco ne, çahco ró che ama chahte vederihquentiyon yahn ye.

¹⁴ U dín che conahn nduco nchuhn adecodehno che çaça ne che cuande yáhn.

Ráhn Dihvo vo Jesucristo che dechuh ye Vaco Ndah yahn Dendiohs

¹⁵ Ndete che yahino nchuhn u ne, codinahn ne che rihquentiyón.

¹⁶ Nducote va che náhn ne, çacá favor Chidá, ne dechuh ye Vaco Ndah yahn ye conduco nchuhn cuahn dama, ndaca vedeçahntino yahn ne. A Vaco Ndah yahn ye redin che renahn ihyan cha che cuáço.

¹⁷ Ihyan nundé ne, hua co conduco Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan, te hua retumacadino ye vederihquentiyon yahn. Ate nchuhn ne, retumacadino ne, te rinduco Vaco ye nchuhn, ne conun nchuhn cuahn dama.

¹⁸ Hua ama yune çahcomán nchuhn, te ndaconan conducó nchuhn.

¹⁹ Cuihno neve ro ne, ametah ndaconan ndihchero ihyan iyeñse u, ate nchuhn ne, tumacadino ne che quendí conducó nchuhn, ne cuahtenan ne vahchetero, te u ne, vá çaça ne.

²⁰ Tuhme tumacadino ne te u ne, rinducó Chidá. Me nchuhn ne, ndichahtino ne u, ne rinducó nchuhn.

²¹ Ihyan che renahn ye, ne redinahñ ye che rihquentiyón ne, rihco ro ye che yahino ye u. Chidá ne, yahino ye ihyan che yahino ye u, ne namin u ne, yahinó ihyan, ne rinducó ihyan.

²² Ama ihyan apóstol che duche ye Judas, ndiyu Judas Iscariote ne, tumerune ye Dihvo vo:

—Dihvé, ¿dehco che ráhn ne che conduco ne nuhn, ne hua conduco ne ihyan iyeñse ne?

²³ Ndahconan Dihvo vo, ne ráhn ye ri ye ihyan:

—Ihyan che yahino ye u ne, redinahñ ye che rihquentiyón. Ihyan चाहñ ne, yahino Chidá ihyan man, rinduco ye ihyan man. Namin u ne, rinducó ihyan.

²⁴ Ihyan che hua yahino ye u ne, hua redinahñ ye che rihquentiyón. Ndudo che ricuáhn nchuhn ne, a ndudo yahn Chidá, ihyan min che dechuh ye u, ndiyu ndudo yahn man.

²⁵ Rete cuandé nchuhn nducuahñ ndudo che tuhchan numanahn che quenán cá nduco ne.

²⁶ Aváne ne, Vaco Ndah yahn Dendiohs, che dechuh ye che cuande yáhn, çaça che nte vedeçahntino nchuhn man, conan nchuhn man ne, din che conahn nchuhn nducuahñ man, ntiyon yan nducuahñ che te cuandé nchuhn man.

²⁷ Man ne, Dendiohs conduco ye nchuhn. Dín che ama ndahça cuahtenan ne, cuahte dihn chedave yahn ne, ne chemin ne, hua co din nde ama ihyan iyeñse. Hua ndeh ndedecadino nchuhn, nde huane dihya ne co.

²⁸ A chihnevan nchuhn che ráhn rí nchuhn che náhn, ne ndaconán conducó nchuhn. Ndete che cuáço che yahino nchuhn u ne, nde tuno chí yeno ne che ráhn rí nchuhn che náhn nan Chidá, te Ihyan min ne, tahque chahte vederihquentiyon yahn ye che co u.

²⁹ A nde man no ráhn rí nchuhn, çaça che cuahn che a conahn ne, cotahno ne che a nan ihyan min che náhn.

³⁰ Ametah tuno ura yáhn che quendi cá te cuandé nchuhn, te a cochi nino ura che conahn che nahn chundah, sahn min che rihquentiyon se iyeñse cuh. Sahn min ne, metah nde ama vederihquentiyon yahn se nan,

³¹ ate cuahneçín che conahn nduhça che nahn se, çaça che codevano ihyan iyeñse che yahinó Chidá, ne redinahñ che rihquentiyon ye. Man ne, çaco vo muhn, cuhn vo nduco nchuhn.

15

Ejemplo yahn dihyo uva

¹ U ne, anduhneça dihyo uva ndah. Me Chidá ne, anduhneça ihyan che redin ye cudádo dihyo uva.

² Dune dihyo uva che hua ri yahn ne, rihca ye. Ate dune che ri yahn ne, rihca ndudo ye man, reñedin dave ye man, çaça che tahque co yahn. Anduhneça ndete che tihça redin Chidá nduco ihyan che ritahno ye u.

³ Nchuhn ne, anduhneça dihyo uva che a nedin davé, tihchan ne, yahn che a chucuáhn nchuhn.

⁴ Cuiquendi ne cochahtino ne u, ne u ne, quendí nda cuandé nchuhn. Ndete che

nda riya ama dune dihyo uva ne, ametah co yahn, te ametah nda nan duto. Cuihco nchuhn cudado cava che hua cuahno co ne tihca. Ndete che hua quendi ne cohahtino ne u ne, co ne nduhca dune dihyo uva che a metah ri ndute yahn, yahn che ametah nda nan duto.

⁵ U ne, anduhneca duto dihyo uva. Me nchuhn ne, anduhneca dune. Nchuhn che nda cuandé nchuhn, ne ndete che quendi ne cohahtino ne u ne, co ne nduhca dune dihyo uva che ama ri yahn. Ate che tin deman nchuhn ne, hua dehva co din ne, te hua ndichahtino ne u.

⁶ Duh nchuhn che hua cohahtino ne u ne, cuacondah vedamé nchuhn, co ne nduhca ama dune dihyo uva che a ntah. Dune chemin chan ne, retih, ne rene din dama ihyan rihquiyahn ye.

⁷ Ndete che quendi nchuhn cohahtino ne u man, quendi ne dinahn ne che a chicuahn nchuhn man ne, cuica ne deh che nahn ne, ne conahn nduco ne.

⁸ Chidá ne, riquendah yavenan ye cuahn che ama ndahca redin nchuhn ntiyon. Nduco tihca ne, rihco ro ne che numa cuaco rinduco ne u.

⁹ Nduhca che yahino Chidá u ne, tihca yahino nchuhn. Cuiquendi ne, cohahtino ne u, ne quendi din yahino nchuhn.

¹⁰ U ne, redinahn vederihquentiyon yahn Chidá, ne cuahn dama yahino ye u. Namin nchuhn ne, ndete che dinahn ne che rihquentiyón ne, quendi din yahino nchuhn.

¹¹ Tihca ricuahn nchuhn cava che ama co yeno ne nduhca che yeno man.

¹² Vederihquentiyon yahn cava nchuhn ne, che din yahino ama tama ne vih nduhca che yahino man nchuhn.

¹³ Vedeyahino che tahque chahte che co cuahtenan cuma ihyan ne, che cahco mendahn ye ihyan coh ye, ndedevahn ye amigo yahn ye.

¹⁴ Nchuhn ne, amigo yahn nchuhn, ndete che dinahn ne che rihquentiyón nchuhn.

¹⁵ Ihyan ne, hua renecah cuande ye mozo yahn ye dehtenduh che redin ye. Ate nchuhn ne, amigo yahn nchuhn. Hua rinó nchuhn nduhca mozo yahn, ne chemin che chicuahn nchuhn nducuahn che te cuande Chidá u.

¹⁶ Ndiyu nchuhn che tendahnun ne u. A man che tendahnun nchuhn, ne chihquentiyón nchuhn che din ne ntiyon yahn, ntiyon min che cochive numacuahn ro. Nduco tihca ne, din Chidá che conahn nduco ne, nducuahn che caça ne ihyan che cuandé yahn.

¹⁷ Man ne, ndaconan rihquentiyón nchuhn che din yahino ama tama ne vih.

Ihyan iyehense ne, rendihche tan ye Dihvo vo Jesucristo man, ihyan yahn ye man

¹⁸ Nchuhn ne, a devano ne che din tan ihyan iyehense nducó. Chemin che nde hua cahñ ino ne cuahn che din tan ye nduco ne.

¹⁹ Nchuhn ne, hua dama ri ne nduco ihyan nunde. Chemin che hua yahino ye nchuhn nduhca che yahino ye combiero yahn ye. U ne, a tendahnun nchuhn van ye, ne redin tan ye nduco ne, yahn che ametah dama ri ne nduco ye.

²⁰ Cuenecahco nchuhn ndudo che a rahn ri nchuhn tuhca: "Nde ama mozo yahn ihyan ne, hua tahque yudo se che co man ye." Ihyan che redin tan ye nducó ne, namin din tan ye nduco nchuhn. Me ihyan che redinahn ye yahn ndudo che ricuahn ne, namin nevahnecun ye ndudo che cacuahn nchuhn.

²¹ Va che chuhrihn nchuhn nducuahn vedetan yahn ihyan, yahn che rinduco ne u. Din tan ye nduco ne, te hua rendihche ye Chidá, ihyan min che dechuh ye u.

²² Nducote ndá, chicuahn ihyan, ne hua chitahno ye ne, chemin che tahque chihta nunde yahn ye, nde nan che cahma ye metah.

²³ Ihyan che hua ri rendihche ye u ne, namin hua ri rendihche ye Chidá.

²⁴ Vederihno che nde ama ihyan hua nedin ye ne, din van ye, ate nde nduco nduh ne, rendihche tan ye u man, rendihche tan ye Chidá man, ne chemin che nde tahque chihta nunde yahn ye.

²⁵ Tihca va che co cava che conahn ndudo yahn Dendiohs che a ndirun tuhca: "Andahre nde ama nunde yahn metah, ate din tan ihyan nducó."

²⁶ A Vaco Ndah yahn Dendiohs che rete vedechahtino nchuhn man, che rete duto ndudo yahn ndudo ndah yahn ye man. Dechuh, ne cuahn che nda ne, te duto ndudo yahn ndudo yahn.

²⁷ Namin nchuhn ne, cah ne duto ndudo yahn ndudo yahn, te chinduco ne u nde ro che canan ntiyon yahn.

16

¹ Rete cuandé nchuhn yahn dehtenduh che cuahno co ne, cava che hua ndaca dama ne.

² Sahn tan chahn ne, ndetendah se nchuhn chete yaco, ne nda ura che adecoduhno sahn che cahno se nchuhn ne, nde tuno ndedecadino se che a ntiyon yahn Dendiohs che redin se.

³ Tihca din se, te hua rendihche se Chidá man, u man.

⁴ Cuahn che nda ura che conahn nduco nchuhn tihca ne, cuenecahco ne te a rahn ri nchuhn.

Vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs

⁷Ro menan ne, hua te cuandé nchuhn yahn ndudo cuh, yahn che quenán cá muhn iyehñse nduco ne.

⁵Ate man ne, nahn nan Ihyan che dechuh ye u, ne nde ama nchuhn hua retumarune ne u ti che nahn.

⁶Tahque ndah ne, ama chi ran ne che tihca rahn nduco ne.

⁷Rahn cuaco ri nchuhn te tahque ndah cava ne che nahn, te atenan nduco tihca co dechuh Vaco Ndah Yahn Dendiohs, nte vederahntino nchuhn.

⁸Cuahn che nda ne, din che conahn ihyan che chendiho ye nunde man, din che conahn ye che runecade u man, din che conahn ye che Dendiohs ne, techecade ye yahn ye, din ye castigo ihyan man.

⁹Conahn ye che chendiho ye nunde yahn che hua ritahno ye u.

¹⁰Conahn ye che runecade u, te nahn nan Chida, ndaca van nchuhn.

¹¹Conahn ye che Dendiohs ne, techecade ye yahn ye, din ye castigo ihyan, te chundah, sahn min che quenán cuma se vederihquentiyon muhn iyehñse ne, a techecade ye yahn se, ne va che din ye castigo sahn.

¹²Ama va ca ndudo che cacuahn nchuhn ate meniyon ne, hua tuno vederendecadino yahn ne che conahn ne.

¹³A Vaco Ndah yahn Dendiohs che recah duto ndudo yahn ndudo ndah yahn ye. Cuahn che nda ne, te cuande nchuhn yahn ndudo min. Ndiyu tin deman che tihca din, te a Dendiohs che rihquentiyon che tihca din. Namin te cuande nchuhn nde yahn dehtenduh che coman cochi che co.

¹⁴Ndeva yavenan, te a vederihquentiyon yahn che te cuande nchuhn.

¹⁵Tihca, te nducuahn vederihquentiyon yahn Chida ne, va tah. Chemin che rahn che Vaco Ndah yahn ye ne, a vederihquentiyon yahn che te cuande nchuhn.

Ihyan apostol ne, co ran ye, ate adive ne, cuavi vederan yahn ye, ne co yeno ye

¹⁶A tah ra che quenán nduco nchuhn, te nahn nan Dendiohs Chida. Ate adive tah cuahn ne, ndaconan ndihchero ne u.

¹⁷Tuhme retumerune vih nahn ihyan apostol chahn van man ye nduco vih:

—Rahn ye che cuihno neve ro ne, ametah ndihchero vo ihyan man, che adive tah cuahn ne, ndaconan ndihchero vo ihyan man, che a nahn ye nan Dendiohs Chida man. ¿Dehra conahn ne?

¹⁸¿Dehra conahn che rahn ye che cuihno neve ro me ne? Hua renahn vo deh conahn che tihca rahn ye.

¹⁹Dihvo vo ne, checadino che hua chenahn ihyan chahn, ne nahn tumerune ye ihyan. Tuhme rahn ye ri ye ihyan:

—U ne, rahn ri nchuhn che cuihno neve ro ne, ametah ndihchero ne u, ne adive tah cuahn ne, ndaconan ndihchero ne u. ¿A yahn chemin che ama retumerune vih ne ne?

²⁰Cuaco rahn ri nchuhn che ama co ndache ne, nde ama cuaco ne. Numanahn min ne, ihyan nunde ne, ama co yeno ye. Ate cuavi vederan yahn ne, ne co yeno ne.

²¹Ama ndahta, cuahn che a nda ura yahn te che cuacoyahn te ne, ri ran te, yahn che ra yah chete te. Ate cuahn che a chacoyahn te decuah yahn te ne, nde metah renecahco te yahn vedeyah me, yahn che ama yeno te che a va decuah yahn te.

²²Nduhca vederan min che hua rengu ne, tihca vederan yahn nchuhn, te cuahn che ndaconan conducó nchuhn ne, ama co yeno ne, nde hua duhva co din che co ran ne.

²³Nda ro min ne, nde ama nan dehtenduh ametah ndotenan che caça ne u che te cuandé nchuhn. Cuaco rahn ri nchuhn te nducuahn dehtenduh che nahn ne ne, co caça ne Chida che cuande yahn, ne din ye che conahn nduco ne.

²⁴Nde meniyon ne, nde ama nan dehtenduh hua rica nchuhn Ihyan che cuande yahn. Man ne, cuica ne nducuahn dehtenduh che nahn ne, ne din ye che conahn nduco ne, cava che ama co yeno ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndahco ndiya ye ihyan nunde

²⁵Ricuahn nchuhn deman nduco ejemplo, ate nda ro che ametah cacuahn nchuhn nduco ejemplo, te tahque ndah ne, cahma cuaco co nchuhn yahn vederihquentiyon yahn Chida.

²⁶Ro min ne, nducuahn dehtenduh che caça ne Dendiohs Chida che cuande yahn ne, metah ndotenan che u cacá favor ihyan che conahn nduco ne,

²⁷te yahino ye nchuhn, ne man ye din ye che conahn nduco ne. Yahino ye nchuhn yahn che yahino ne u man, yahn che ritahno ne che man ye dechuh ye u man.

²⁸U ne, chica nan Dendiohs Chida, nda muhn iyehñse. Man ne, a nun ndaca muhn, ne nahn tun nan ye.

²⁹Tuhme rahn ihyan apostol yahn ye ri ye ihyan:

—Man che cuaco ne, rahn cuaco ne nduco nuhn. Ametah nduco ejemplo rete cuande ne.

³⁰A ndero ndi che devano ne nducuahn dehtenduh nde hua rendotenan che caça ihyan ndih che cah cuande ne ihyan. Chemin che ritahno nuhn che Dendiohs dechuh ye ndih.

³¹ Rañn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Mañ ne, a ritahno nchuhn u numa ino ne.

³² Ate a cochi nino ura che çaño ne, çahn muhn çahn min ne, çahcomañ ne u. Ate hua demañ, te nduco Dendiohs Chida u.

³³ Nducuahn dehtenduh chemin chan ne, rete cuandé nchuhn çaça che cochahtino ne u, ne cuahte dihñ chedave yahn ne. Cuedeveno ne te va che chuhriññ ne, ñin ñañ ihyan nunde nduco ne, ate hua dehva rañco ne, te va che ndaħco ndiyá chundah nduco ihyan yahn se.

17

Dihvo vo Jesucristo ne, covah ye çava ihyan apóstol yahn ye

¹ Chihno che tiħça rañn Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye ne, chenihyon ñañ ye ñañ ro, ne covah ye tuhça:

—Chidá, ndá nino ura che va che chuhriññ. Cuende va ne yavenañ çaça che namin u ne, ndevá yavenañ ne.

² Tiħça, te ndih ne, chíhco ne vederihquentiyon ñañ che çahcantiyón nducoyaça ihyan iyehñse mañ, che ndedeváñ nducoyaça ihyan che tendahnun ne che cotahno ye u, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro mañ.

³ Atenañ ndih che Dendiohs, ne ihyan che nevahñecun ye ndih mañ, u che dechuh ne mañ ne, atenañ ihyan chahn che cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁴ U ne, ndevá yavenañ ne muhn iyehñse. Namin ñinahn ntiyon che chihquentiyon ne che ñin.

⁵ Chidá, mañ ne, cuende va ne u, ne codin ne che cuhnde ro vederihquentiyon yuhn vo nduhça ro menañ cuahn che metah cuhnde iyehñse.

⁶ Ihyan che tendahnun ne vañ ihyan nunde çaça che cotahno ye u ne, a çah cuandé ihyan che Dendiohs ndih. Ihyan chahn ne, ihyan yahn ne, ne ñin ne che chitahno ye u, nevahñecun ye ndudo ndah yahn ne.

⁷ Mañ ne, a devano ye te nducuahn vederihquentiyon che quenan cumá ne, a ndih te ne u.

⁸ Chicuéññ ihyan ndudo yahn ne che ndaħco ne ñañ, ne nevahñecun ye. A chacadino ndah ye, ne chitahno ye che a mañ ne dechuh ne u.

⁹ Ricá ndih çaça ihyan chuhn che tendahnun ne che cotahno ye u, te ihyan yahn ne ihyan. Ndiyu çaça ihyan nunde che ricá.

¹⁰ Nducoyaça ihyan yáññ ne, yahn ne ihyan. Namin nducoyaça ihyan yahn ne ne, yáññ ihyan, ne a çaça ihyan chahn che ndeva ihyan yavenañ.

¹¹ U ne, ndaçá muhn iyehñse, ne nchí çaça che conán nduco ne. Ate ihyan chuhn ne, cuahtenan ca ye iyehñse. Chidá che va ne vahchetero, numacuahn vederihquentiyon yahn ne, codin ne cudádo ihyan che tendahnun ne che cotahno ye u, çaça che ama ndudo co no ye nduhça uvo.

¹² Numanahn che quenan muhn iyehñse nduco ihyan chuhn che tendahnun ne che cotahno ye u ne, numacuahn vederihquentiyon yahn ne, ñin cudádo ihyan. Hua chinda nde ama ye, atenañ ama saññ che a ndinda se, çaça che conañ nduhça che a ndirun ñañ Ndudo yahn ne.

¹³ Mañ ne, nchí ñañ ne. Ate numanahn che quenan cá muhn iyehñse ne, tiħça ricá ndih çaça che co yeno ihyan chuhn, nduhça che yeno mañ.

¹⁴ Chicuéññ ndudo yahn ne ihyan chuhn, ne ihyan nunde ne, rendihche ñañ ye ihyan yahn che ametah ñama ri ye nduco ye, nduhça che u ne, hua ñama rí nduco ihyan nunde.

¹⁵ Ricá ndih çaça ihyan chuhn. Ndiyu çaça che ndetáñno ndeva ne ihyan, ate che ndedeváñ ne ihyan ñañ chundah.

¹⁶ Nduhça che ndiyu ihyan nunde u ne, namin ihyan chuhn ne, ametah ñama ri ye nduco ihyan nunde.

¹⁷ Numacuahn vederihquentiyon yahn Ndudo yahn ne, Ndudo min che redin che renañ ihyan cha che cuāco ne, cuiħco vihñ ne ihyan chuhn çaça mañ ne.

¹⁸ Nduhça che te ne ntiyon u, dechuh ne u vañ ihyan nunde ne, tiħça çah ntiyon ihyan chuhn, dechuhñ ihyan vañ ihyan nunde.

¹⁹ A çaça ihyan chuhn che çahco mendáññ u cóh, çaça che cotahno ye ndudo ndah yahn ne, ne runecađe cuahtenan ye.

²⁰ Ricá ndih, ndiyu demañ çaça ihyan chuhn, te namin çaça ihyan che cotahno ye u adiva, yahn che cahnevan ye ndudo che cuahndudo ihyan chuhn.

²¹ Chidá, nduhça u nduco ne ne, ama no vederendedecadino yuhn vo ne, ricá ndih che ñin ne che ama ndudo no co nducoyaça ye, cochahtino ye uvo. Nahn che ama ndudo no co nducoyaça ye, çaça che cotahno ihyan iyehñse che ndih dechuh ne u.

²² Vederihquentiyon che te ne u ne, namin çahñ ihyan chuhn, çaça che ama ndudo no co ye, nduhça che u nduco ndih ne, ama no vederendedecadino yuhn vo.

²³ Ndiñ ne, rinduco ne u, ne u ne, rinducoññ ihyan chuhn, çaça che ama ndudo no co ye. Nduco tiħça ne, tumacadino ihyan nunde che dechuh ne u mañ, yahino ne ihyan chuhn nduhça che yahino ne u mañ.

²⁴ Chidá, ihyan chuhn che tendahnun ne çaça che co nduco ye u ne, náññ che cuahtenan ye nducó ñaññ che conán, çaça che tumacadino ye yahn vederihquentiyon che

numacuahn vedeyahino yahn ne ndahco ne tãh nde ro che metah cuhnde iyehñse.

²⁵ Chidá che va ne vahchetero, ihyan nunde ne, hua rendihche ye ndih, ate u ne, rendihché ndih. Me ihyan chuhn ne, a devano ye che ndih dechuh ne u.

²⁶ A çah cuandé ihyan chuhn yahn veder-ihquentiyon yahn ne, ne conduco cá ihyan, quendí çah cuandé ihyan, çava che, nduhçá che yahino ne u ne, tihcá din yahino ne ihyan.

18

Din se preso Dihvo vo Jesucristo

¹ Chihno rañn Dihvo vo dehtenduh che tuhchan ne, chica ye min nduco ihyan apóstol yahn ye, cuahn ye tãma lado viche ama ya che duche Cedrón. Ama cuan min ne, va yahn ndata, ne min chenda ye nduco vih.

² Judas, sañn min che a rihco çade se che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne, namin a rendihche se min, te ama ndeh yune chahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye.

³ Nducote a rendihche se min ne, hua chi vahche yahn se, ne chahn cuaco no se nan che quenun Dihvo vo. Nduco se ama yahn sandado man, policia yahn yaco man, che dechuh chidocuyan ndinan nduco sañn fariseo. Sandado chahn man, policia man ne, nda se espada man, linterna man. Cuahn che a ndá nino sañn chahn ne,

⁴ nducote a devano Dihvo vo nducuahn che va che cuahno co ye ne, quendah ye van ihyan apóstol yahn ye ne, tumerune ye sañn:

—¿Duh rinuhn nchuhn ne?

⁵ Ndahconan sañn chahn, ne rañn se ri se ihyan:

—Jesús yahn yan Nazaret, rinuhn nuhn.

Rañn ye ri ye sañn:

—A u che rañn nduco nchuhn.

Judas, sañn min che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne, min quenun se van sañn chahn.

⁶ Cuahn che rañn Dihvo vo ri ye sañn chahn che a ihyan min che rinuhn se ne, chica dama nducoyaça se, ne chera se nde ndiyahn.

⁷ Tuhme ndaconan tumerune Dihvo vo sañn:

—¿Duh rinuhn nchuhn ne?

Rañn se ri se ihyan:

—Jesús yahn yan Nazaret rinuhn nuhn.

⁸ Rañn ye ri ye sañn:

—A rañn ri nchuhn te a u che rañn nduco ne. Nducote u che rinuhn ne ne, cuahñecun ne che nañn ihyan chuhn.

⁹ Tihçá chi çava che conahn nduhçá che rañn man Dihvo vo tuhçá: “Ihyan che tendañnun Dendiohs Chida çava che conduco ye u ne, hua chinda nde ama ye.”

¹⁰ Simón Pedro ne, nda ye ama espada. Ndetendah ye, ne chahn ye ama sañn deçahya yahn chidocuyan che tahque ndinan che duche se Malco, ne chacondah ye revan se lado tah cuaco se.

¹¹ Ate rañn Dihvo vo ri ye Pedro:

—Cuentihyen ndah espada tih chete vaço. Va che chuhrihn nducuahn che a ndihco çade Dendiohs Chida.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nan chidocuyan che tahque ndinan

¹² Sandado chahn nduco sañn ndinan yahn se man, sañn policia yahn yaco man ne, chi ihyo se Dihvo vo, din se preso ihyan.

¹³ Quenda se ihyan ndevaco Anás, inçahn ndico Caifás, chidocuyan che tahque ndinan ye nduyo min.

¹⁴ Caifás ne, a ihyan min che rañn ye ri ye sañn ndinan yahn nación yahn Israel, che tahque ndahçá che ama no ihyan coh ye çava nducoyaça ihyan nación yahn ye.

Pedro ne, rañn ye te hua rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

¹⁵ Simón Pedro nduco tãma ihyan apóstol ne, cuahn ye diyahn diyahn cuahn nan cuahn Dihvo vo. Ihyan apóstol che tãma me ne, a rendihche chidocuyan ndinan me ihyan, ne chemin che chi chenda ye ura che ndá Dihvo vo, quenun ye nan che ri chevah vaço chidocuyan ndinan me.

¹⁶ Ate Pedro ne, chandi ye cuahn chevah me. Tuhme quendah ihyan apóstol che tãma me, ne yahve ye tañn che redin cudado chendevah me, ne quenda ye Pedro cuahn chete me.

¹⁷ Tañn che redin cudado chendevah me ne, tumerume te Pedro:

—¿A ndiyu nduco di rindoque ihyan çah ne?

Ndahconan Pedro ne, rañn ye ri ye tañn:

—Hua. Hua rinducó ihyan.

¹⁸ Nducote ama iche vino min ne, sañn deçahya yahn chidocuyan man, sañn policia man, ndihco se ama vaçoyahn, ne vatendi se reçañ ihno se sañn. Namin Pedro ne, nduco ye sañn chahn, nti ye chihto vaçoyahn me, reçañ ihno ye ihyan.

Chihnde çade yahn Dihvo vo Jesucristo nan chidocuyan che tahque ndinan

¹⁹ Chicarune chidocuyan che tahque ndinan me Dihvo vo, duh nduh ihyan che rinduco ye ihyan man, deh che ricuahn ye man.

²⁰ Rañn Dihvo vo ri ye chidocuyan me:

—U ne, cuahn dama chicuáñn van nducoyaça ihyan, chete yaco chahte man, yaco çahya man, nan che rendo dama nducoyaça ihyan nación yahn Israel. Dehve chicuáñn cuahn man cuahn ndeh.

²¹ Ndotenan che u çacarune ne ne, cuicáruna ne ihyan che chicuáhn. Ihyan chahn çahma ye co ye ndih deh che chicuáhn ihyan.

²² Cuahn che tihça rahn Dihvo ne, chahn ama sahn policia yahn yaco vaçonan ye, ne rahn se ri se ihyan:

—¿Dehco che tihça ndahconen yahn chidocuyan ndinan?

²³ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Ndete che hua tihça che rahn ne, cahme ti quenah che hua ndahça rahn. Ate ndete che ndahça rahn ne, hua ndahça din che chehn u.

²⁴ Tuhme ndedechuh Anás Dihvo vo, nchiche ihyo ye, tañ Caifás, chidocuyan che tahque ndinan.

Ndaconan rahn Pedro che hua rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

²⁵ Numanahn min ne, nti Pedro recah ihno ye ihyan chihto vaçoyahn, ne tumerune sahn che chenun min ihyan:

—¿A ndiyu nduco di rindoque ihyan çah ne?

Ndahconan Pedro yahn se:

—Hua. Hua rinducó ihyan.

²⁶ Tuhme ama sahn deçahya yahn chidocuyan che tahque ndinan, sahn vih sahn che chacondah Pedro revan me ne, rahn se ri se Pedro:

—¿Taça hua?, te u ne, ndihcheró di nduco ye min van yahn ndata me.

²⁷ Ndaconan rahn Pedro che hua rendihche ye Dihvo vo, ne ura min cah tuh.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nan Pilato

²⁸ Tuhme quenda sahn ndinan chahn Dihvo vo, chica se vaço Caifás, ne nda se nduco ye nan palacio yahn gobernador. Ura min ne, a chi dave. Sahn chahn ne, hua chenda se chete palacio me, te raho se te çahnda yahn se, ne hua co conduco se, ro yudo me.

²⁹ Nducote hua chenda se ne, quenda Pilato, ne tumerune se sahn:

—¿Deh yahn che rica nunde nchuhn yahn ihyan cuh ne?

³⁰ Ndahconan sahn chahn, ne rahn se:

—A che a duhtuno ihyan sahn tih, ne chemin che checu nuhn sahn tañ ne.

³¹ Tuhme rahn Pilato ri se sahn chahn:

—Cuiquenda nchuhn ihyan, cotechecaçe man ne yahn ye nduhça che rihquentiyon ley yahn ne.

Ndahconan sahn chahn, ne rahn se:

—Ate nuhn ihyan nación yahn Israel ne, metah vederihquentiyon yahn nuhn çava che çahno nuhn ihyan.

³² Nduco tihça ne, canan chinahn che rahn Dihvo vo nduhça che va che çahno se ihyan.

³³ Ndaconan ndondá Pilato chete palacio, ne çah se Dihvo vo, tumerune se ihyan:

—¿A ndih che Rey yahn ihyan nación yahn Israel ne?

³⁴ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—¿A che rendedecadine man che tihça retumerone, o a ihyan rahn ye ri ye di ne?

³⁵ Ndahconan Pilato, ne rahn se:

—U ne, ndiyu ihyan nación yahn Israel u. Sahn nación yahn ne man, chidocuyan ndinan man, checu se ndih tañ. ¿Deh din ne ne?

³⁶ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Ndiyu iyehense cuh che rihquentiyón. Chemin che ihyan che rinduco ye u ne, hua cuhn ye çava che ndedevahn ye u tañ sahn sih.

³⁷ Rahn Pilato ri se ihyan:

—¿A Rey ndih tuhme ne?

Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—Rey u, nduhça che rahn. U ne, ndá iyehense cuh, chihndeyán, çava che cuahn-dudó ndudo cuäco. Nducoyaca ihyan che renevahnecon ye ndudo cuäco ne, rihcovan ye che rahndudó.

³⁸ Rahn Pilato ri se ihyan:

—¿Deh ndudo cuäco che tihça rahn ne yahn ne?

Chihco çade se che çahno se Dihvo vo Jesucristo

Chihno rahn Pilato chemin ne, quenda se tama yune, ne rahn se ri se sahn ndinan chahn:

—Ihyan cuh ne, nde ama nunde yahn ye metah.

³⁹ Nchuhn ne, va costumbre yahn ne che ntahtë adedoduhno preso che nahn ne vihco ro yudo. ¿A nahn ne che ntahtë ihyan cuh che Rey yahn ne ne?

⁴⁰ Tuhme ndaconan çah sahn chahn:

—¡Sahn tih ne, hua! ¡Cuentahte ne Barrabás!

Me Barrabás ne, ama sahn duco.

19

¹ Tuhme chihquentiyon Pilato che chahn sandado Dihvo vo.

² Sandado chahn ne, dendah se ama corona yan, tihyon se tin Dihvo vo, ne tihyon se ama tino morado ihyan, nduhça tino che rahtenun rey.

³ Chihno min ne, ndo çama se nan ye, ne redin çá se che rendeva se yavenan ye. Rah se:

—¡Ndeva vo yavenan Rey yahn ihyan nación yahn Israel!

Namin chahn se vaçonan ye.

⁴ Quendañ tun Pilato, ne rahn se ri se sahn ndinan chahn:

—Condiñche nchuhn. Ndetendáñ ihyan meniyan çava che codevano ne te metah nde ama nunde yahn ye.

⁵ Quendaḥ Dihvo vo, quenun tin ye corona yan me man, quenun ye tino morado me man. Tuhme rahn Pilato ri se sahn chahn:

—¡Nga ye! ¡Condihchero nchuhn ihyan!

⁶ Cuahn che ndihchero chidocuyan ndinan chahn man, sahn policia man, Dihvo vo ne, numacuahn vedetan cah se:

—¡Cuaconahn yah ne sahn! ¡Cuaconahn yah ne sahn!

Rahn Pilato ri se sahn:

—Cuiquenda man nchuhn ihyan, cuaconahn yah ne ihyan, te u ne, a techecade yah ye, ne a devano te metah nde ama nunde yah ye.

⁷ Ndahconan sahn chahn, ne rahn se ri se Pilato:

—Sahn tih ne, va che coh se, te tihca rihquentiyon ley yah nuhn yah che rahn se che Daya Dendiohs sahn.

⁸ Cuahn chihnevan Pilato che tihca rahn sahn chahn ne, nde tahque dihya se chi.

⁹ Ndaconan ndonda se chete palacio yah se, ne tumerune se Dihvo vo:

—¿Ti yan vaco ne ne?

Ate Dihvo vo ne, nde hua ndahconan ye yah se.

¹⁰ Tuhme rahn se ri se ihyan:

—¿Dehco che hua rendahconan ne yahn? ¿A hua devano ne te va vederihquentiyon yahn? Co ndahco libre ndih ndete che nah. Namin co cahcantiyon che conan yah ne.

¹¹ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Nde ama vederihquentiyon, hua co conan come nan, ndete che Dendiohs hua te ye di. Chemin che sahn che checu se u tah ne, tahque chendiho se nunde che co di.

¹² A nde ura min rinuhn ino Pilato taca co ndahco se libre Dihvo vo, ate sahn ndinan chahn ne, cah se yah se:

—Ndete che ndahco ne libre sahn tih ne, ¡hua amigo yah ne emperador ndih!, te adecoduhno ihyan che nahn co ye rey ne, redin vahche ye yah ye.

¹³ Cuahn che chihnevan Pilato che tihca rahn sahn chahn ne, chihquentiyon se che ndiquendaḥ Dihvo vo, ne chihnde se nan che retechecade se, nan che duche Gabata che devaco hebreo, che conahn tuhca: “Nan Che Chenun Tu.”

¹⁴ Ura min ne, ri tenduh nan mahñ yahñ, ne a tama ro me che ro yudo. Tuhme rahn Pilato ri se sahn ndinan chahn:

—¡Nga Rey yahñ nchuhn!

¹⁵ Ate sahn chahn ne, rah se:

—¡Cuedecuihno ne sahn! ¡Cuedecuihno ne sahn! ¡Cuaconahn yah ne sahn!

Rahn Pilato ri se sahn chahn:

—¿Taca che cuaconahn yahñ Rey yahñ ne? Ate sahn chicocuyan ndinan chahn ne, ndahconan se, ne rahn se ri se Pilato:

—Nuhn ne, atenan emperador che rey yahñ nuhn.

¹⁶ Nduco ndudo che tihca rahn se ne, ndahco Pilato Dihvo vo tah se cava che conan yah ye, ne quenda se ihyan.

Chaconahn yah se Dihvo vo Jesuchristo

¹⁷ Quenda se Dihvo vo, ne quenda ye cruz nan che va che conan yah ye, cuahn ye ama cuan nan che duche Cuete Ine Tin Tenahn, ne che devaco hebreo ne, duche Gólgota.

¹⁸ Min chaconahn yah se Dihvo vo dama nduco o se, ama se ama ama lado chihto nan ye.

¹⁹ Dirun Pilato ama letrero, ne chihquentiyon se che quenun tin cruz. Ndirun tuhca: “Ihyan cuh che Jesús yahñ yan Nazaret, Rey yahñ ihyan nación yahñ Israel.”

²⁰ Ama yahñ sahn nación yahñ Israel ndichenan se che tihca ndirun, te nan che chaconahn yah se Dihvo vo ne, nino viyan me. Letrero me ne, ndirun devaco hebreo man, griego man, latin man.

²¹ Chidocuyan ndinan chahn ne, rahn se ri se Pilato:

—Hua ndahca che dirun ne “Rey yahñ ihyan nación yahñ Israel.” Tahque ndah ne, codirun ne “Ihyan cuh ne, rahn ye che man ye che Rey yahñ ihyan nación yahñ Israel.”

²² Ate Pilato ne, rahn se ri se sahn:

—Che dirun ne, a tihca conan, ametah ndahcorun.

²³ Cuahn che a chihno chaconahn yah sandaco chahn Dihvo vo ne, cahñ mahñ se tino yahñ ye van cun se. Namin chetaḥ se cahtca tu yahñ ye, ne nducote chemin ne, hua ntaḥyon te ndiya ne,

²⁴⁻²⁵ chemin che rahn se nduco vih:

—Tahque ndah ne, hua ndeh vo, ne tendah vo suerte yuhn vo cava che cadino vo cha uvo che quendaḥ yuhn vo che co yuhn vo.

Tihca din se, ne chinahn nduhca che ndirun nan Ndudo yahñ Dendiohs tuhca: “Cahn mahñ se tino yahn nduco vih, ne tendah se suerte cha sahn quendaḥ yahñ se che co yahñ se tino tu yahn.”

Chihto cruz nan che quenun yahñ Dihvo vo ne, nti chaco ye man, coh chaco ye Maria, ndahta yahñ Cleofas man, Maria yahñ yan Magdala man.

²⁶ Cuahn che ndihchero Dihvo vo chaco ye man, ama ihyan apóstol, ihyan min che ama din yahino ye man, che vatendi ye min ne, rahn ye ri ye chaco ye:

—Chaco, nga daya ne, nti se tan.

²⁷ Namin rahn ye ri ye ihyan apóstol me:

—Nga cheque, nti ye tan.

Nde ro min ndeva ihyan apóstol min chaco Dihvo vo ndevaco ye.

Chih Dihvo vo Jesucristo

²⁸ Chihno min ne, nducote a devano Dihvo vo che a chinahn nducuahn ne, cava che conan conahn nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs ne, rahn ye:

—Yaca ri.

²⁹ Va ama jarro min ndito vino. Tuhme chaconahn sahn chahn ama esponja tin ama nduco che duce hisopo, ne decahnda se esponja me nduco vino me, chaconahn se chende Dihvo vo.

³⁰ Tihve ye vino me, ne rahn ye:

—Man ne, a chinahn nducuahn.

Tuhme chendih ye, ne chih ye.

Ama sandado ne, terun se lanza ticua Dihvo vo Jesucristo

³¹ A tama ro me che vihco ro yudo, ne chemin che hua nahn chidocuyan ndinan chahn che cuahtendihco tenahn nan cruz ro che rahtetuhno ihyan, te ama yudo ro min. Chemin che chica se Pilato che dechuh se sandado che cahñ se, ndeh se ine dihma ihyan che chenah yah chahn, ne ndedevah se ihyan.

³² Tuhme tahve Pilato sandado, chahn se, ndeh se ine dihma ama sahn che quenah yah chihto nan Dihvo vo. Chihno min ne, ndeh se ine dihma sahn che tama me.

³³ Me cuahn che chahn nda se nan che quenah yah Dihvo vo ne, ndihchero se che a ndih ye. Chemin che ametah ndeh se ine dihma ye.

³⁴ Ate nde nduco nduh ne, cah ama sandado lanza ticua ye nino van chete ye, ne quendah yun man, nune man.

³⁵ U che dirun caca cuh ne, cuaco ndudo che dirun, te man ndihchero che tihca chi. Dirun yahn cava che namin nchuhn ne, cotahno ne.

³⁶ Tihca chahno chi Dihvo vo cava che conahn nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Hua ndeh se nde ama ine yahn ye.”

³⁷ Namin chinahn nduhca che a ndirun tama cuan nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Cuahtendi se, ndihchero se ihyan che cah se lanza.”

Quenun Dihvo vo Jesucristo chete yayan

³⁸ Chihno min ne, ama ihyan yan Arimatea che duce ye José, che chitahno ye Dihvo vo cuahn ndeh yahn che vah ye chidocuyan ndinan chahn ne, chica ye Pilato cava che cah yune se che ndedevah ye Dihvo vo, quenda ye ihyan, cuhche ye ihyan. Cah yune Pilato, ne chahn José quenda ye Dihvo vo.

³⁹ Nicodemo, ihyan min che chahn ye vino chendihchero ye Dihvo vo ne, namin chahn ye nduco José, ne quenda ye ndico ndiche kilo nunedan che ndindah nduco mirra man, aloes man.

⁴⁰ Ndedevah ihyan chahn Dihvo vo, ne chacotahme ye nunedan me tino, chahcotuma ye Dihvo vo nduhca costumbre yahn ihyan naci6n yahn Israel che rihche ye tenahn.

⁴¹ Nino nan che nahn yah se Dihvo vo ne, va ama cuan nan che va yahn ndata. Min va ama yayan ra nan che nde ama tenahn metah conun ye.

⁴² Min chaconuhñ ihyan chahn Dihvo vo yahn che nino ri, te a cuanan ro che rahtetuhno ihyan.

20

Ntuche Dihvo vo Jesucristo van tenahn

¹ Ro che ndeva ndate ne, chahn María yahn yan Magdala vateyan dahca, nan yayan nan che quenun Dihvo vo, ne cuahn che nda ye ne, a ndavi tu chahno che ndechendih chende yayan me.

² Tuhme conahn ye rano ye nan che quenun Sim6n Pedro nduco tama ihyan ap6stol, ihyan min che ama din yahino Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Ndetendah ihyan Dihvo vo chete yayan, ne hua devano nuhn ti quenda ye ihyan.

³ Ndetahno cuahn Pedro nduco ihyan ap6stol che tama me nan yayan.

⁴ Ama rano nduh che o ye cuahn ye, ate ihyan che tama me ne, tahque dito chano ye che co Pedro, ne tahque menan ca nda ye nan yayan me.

⁵ Ndihchenun ye chete yayan me, ne ndihchero ye tino che chahcotuma ihyan Dihvo vo che chetave min, ate hua chenda ye.

⁶ Numanahn min ne, nda Sim6n Pedro, ne chenda ye chete yayan me. Namin ndihchero ye tino chahn che chetave min.

⁷ Avane ne, tino che chacotuma tin Dihvo vo ne, ndechetive, quendite ama lado.

⁸ Tuhme chenda ihyan ap6stol che tama me chete yayan, ne ndihchero ye nduhca che chi, ne chitahno ye.

⁹ Ro min ne, metah conahn ihyan chahn che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs nduhca che va che ntuche Dihvo vo van tenahn.

¹⁰ Chihno min ne, ndaconan ihyan ap6stol chahn nan che chenun ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihnde ro ye nan María yahn yan Magdala

¹¹ Numanahn min ne, ndaconan María, ne chihnde ye chihto yayan me, raco ye. Ura che raco ye ne, ndihchenun ye chete yayan me,

¹² ne ndihchero ye o 6ngel chenun ye tino cua, vate ye nan che chacondihte ihyan Dihvo vo. Ama ye cuahn nan che chi nihno tin Dihvo vo, ne tama ye ne, cuahn ndiia cah ye.

¹³ Tumerune ángel chahn ihyan:

—¿Deh cuande che reque ne?

Ndaconan María, ne rahn ye ri ye ángel chahn:

—Racó yahn che quenda ihyan Dihvé, ne hua devanó ti chengu ye ihyan.

¹⁴ Cade chíhno rahn ye chemin cuahn che ndaconan ye, ne ndihchero ye Dihvo vo che nti ye min, ate hua devano ye che ihyan min.

¹⁵ Tuhme tumerune Dihvo vo ihyan, ne rahn ye:

—¿Deh cuande che reque ne? ¿Duh rinohn ne?

María ne, rahco ye te co sahn che redin cudado yahn ndata me, ne rahn ye:

—Ndete che ndih quenda ne Dihvé ne, cahma ne co ne u ti chengu ne ihyan, ça va che cahn quenguá ihyan.

¹⁶ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—¡María!

Ndaconan María, ne rahn ye devaco yahn ye, hebreo, ri ye Dihvo vo:

—¡Raboni! —che nahn cahma Ihyan Ricuahn.

¹⁷ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Hua nahn tah u, te metah nahn nan va Chidá. Tahque ndah ne, cuehn ngo ihyan apóstol yahn che nahn nan va Chidá, ihyan min che Chida nchuhn man, Dendiohs yahn man, Dendiohs yahn ne man.

¹⁸ Tuhme chahn María chego ye ihyan apóstol chahn che ndihchero ye Dihvo vo man, nduhca che rahn ye ri ye ihyan man.

Chihndero Dihvo vo Jesucristo nan ihyan apóstol yahn ye

¹⁹ A ro min no cuahn che a chi man ne, ndi dama ihyan apóstol chahn, ne nenecahde ye vah nan che chenun ye yahn che vah ye sahn ndinan yahn ihyan nación yahn Israel. Ura min ne, adenah chenda Dihvo vo vah, chandi ye mendahn, ne rahn ye:

—Dendiohs din yahino ye nchuhn. Hua dehve rahco ne.

²⁰ Chihno rahn Dihvo vo chemin ne, nahme ye tah ye nan che nchuh clavo man, ticua ye man, ihyan chahn, ne ama chi yeno ye ndihchero ye ihyan.

²¹ Ndaconan rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Dendiohs din yahino ye nchuhn. Hua dehve rahco ne.

Namin rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Nduhca che dechuh Chidá u ne, namin dechuh nchuhn.

²² Tuhme tivenan ye ihyan chahn, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn.

²³ Ndete che nchahco ne nunde yahn ade-coduhno ihyan ne, a ndaca ye vederen-chahco. Me ndete che hua ne, a hua ndaca ye.

Tomás ne, chitahno ye che ntuche Dihvo vo Jesucristo cuahn che ndihchero man ye ihyan

²⁴ Ama ihyan apóstol chahn che duche ye Tomás, ihyan min che ntahco ihyan che duche ye “Cuahche” ne, metah ye ro che nda Dihvo vo.

²⁵ Cuahn che nta ye ne, rahn ihyan chenahn chahn ri ye ihyan:

—A ntuche Dihvo vo. A ndihchero nuhn ihyan.

Ate rahn Tomás ri ye ihyan chahn:

—Atenah che terun ndutihah yahvetah ye nan che nchuh clavo man, ticua ye nan che nchuh lanza man, tuhme cotahnó che a ntuche ye.

²⁶ Chihno nine ro ne, nto dama tun ihyan apóstol chahn chete ama vah, ne ro min ne, nduco Tomás quenun ye min. Andahre ntude chendevah ne, chenda Dihvo vo chandi ye mendahn, ne rahn ye:

—Dendiohs din yahino ye nchuhn. Hua dehve rahco ne.

²⁷ Tuhme rahn ye ri ye Tomás:

—Condihchero yahvetah, ne cueteron ndutihah. Namin cueteron ndutihah ticua. Cuitehne, che a ntuché. Hua o ndedecadine.

²⁸ Tuhme rahn Tomás ri ye Dihvo vo:

—¡Ndh che Dihvé man, Dendiohs yahn man!

²⁹ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Tomás, man ne, ritehne yahn che ndihchero u. Ndah ro yahn ihyan che andahre hua rendihchero ye u, ate ritahno ye u.

Chirun ça ca cuh ça ca che cotahno ihyan Dihvo vo Jesucristo

³⁰ Dihvo vo Jesucristo ne, ama ndeh nan ca vederihno din ye nan ihyan apóstol yahn ye che hua ndirun nan ça ca cuh.

³¹ Me nducuah che ndirun ne, ça va che cotahno nchuhn che Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehense man, a ihyan min che Daya Dendiohs man, ne nduco che cotahno ne ihyan ne, ndevahn ne, cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro.

21

Dihvo vo Jesucristo ne, nda ye nan che-nun ndache ihyan apóstol yahn ye

¹ Chihno min ne, nda Dihvo vo nan che chenun ihyan apóstol yahn ye, chihto vine yahn Galilea nino yan Tiberias. Tuhca chi:

² Nto dama ihyan apóstol chahn, Simón Pedro man, Tomás, ihyan min che ntahco ihyan che duche ye “Cuahche” man, Natanael yahn yan Caná, esta do yahn

Galilea man, nduh che o sahn daya Zebedéo man, nduco te o ihyan apóstol man.

³ Rahn Simón Pedro ri ye ihyan chahn:

—Cahn cotáh yahca.

Rahn ihyan chahn ri ye ihyan:

—Namin nuhn ne, cahn nuhn nduco ne.

Tuhme cuahn ye, ne chahtenun ye ama barco che va nan vine me, ate numa yan min ne, nde ama yahca hua chetah ye.

⁴ Cuahn che a cochi ri dave ne, nda Dihvo vo chihto vine me, ate ihyan apóstol chahn ne, hua nchanan ye che ihyan min.

⁵ Tuhme rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn sahn chahya, za hua ndaca ne nde ama yahca ne?

Ndahconan ihyan chahn, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nde ama te hua ndaca nuhn.

⁶ Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cotihyon nchuhn yana yahn ne lado tah cuaco barco, ne ndaca ne ite.

Tihca din ihyan chahn, ne cuahn che ndetendah ye yana me ne, nde hua richa ye che ama ndito yahca.

⁷ Tuhme ama ihyan apóstol, ihyan min che ama din yahino Dihvo vo ihyan ne, rahn ye ri ye Pedro:

—¡A Dihvo vo che nda ye tan!

Ndetahno che chihnevan Simón Pedro yahn Dihvo vo ne, ndonun ye tino menan yahn ye, ne ca nun ye van nune che cahn ye nan che va ye.

⁸ Nan chenun ihyan apóstol chenahn chahn nduco chihto vine ne, ri tenduh ama ciento metro. Chicahca ye barco me nde min, chihnda ye yana me, ndito yahca.

⁹ Cuahn che ndiquendah ye chete barco me ne, ndihchero ye che va ama vacoyahn, ama chenun nducoyahn, ne quendudo ama yahca nan nducoyahn me, riyuche te. Namin va pan.

¹⁰ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Te nchuhn neve yahca che cade chetah ne.

¹¹ Chenda Simón Pedro chete barco me, ne chihnda ye yana me, ndetendah ye van nune. Chenun deman yahca rahte, ri ama ciento quenan o raco ndiche ino te. Andahre ama yahn te, ate hua chendan yana me.

¹² Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cochi nchuhn, cahdino ne.

Ihyan apóstol chahn ne, a devano ye che Dihvo vo, ne chemin che nde hua chihquino ye tumerune ye ihyan duh ihyan ye.

¹³ Chahn nda Dihvo vo, ne chetah ye pan me man, yahca me man, ne cah ye, cheh ihyan chahn.

¹⁴ A ro min chi ino yune che chendihchero Dihvo vo ihyan apóstol yahn ye cuahn che a ntuche ye van tenahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, yahve ye Simón Pedro

¹⁵ Cuahn che a chihno cahdino ihyan chahn ne, tumerune Dihvo vo Pedro:

—Simón, daya Jonás, za tahque yahine u che co ihyan chuhn ne?

Ndahconan Simón Pedro yahn ye:

—Taca hua, Dihvé. Yahino ndih. A man ne devano ne.

Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Tuhme ne, codin cudado ihyan yahn.

¹⁶ Ndaconan tumerune ye ihyan, chi o yune:

—Simón, daya Jonás, za yahine u ne?

Ndahconan Pedro yahn ye:

—Taca hua, Dihvé. Yahino ndih. A man ne devano ne.

Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Tuhme ne, codin cudado ihyan yahn.

¹⁷ Ndaconan tumerune ye ihyan, chi ino yune:

—Simón, daya Jonás, za yahine u ne?

Nducote a nde ino yune che tumerune ye Pedro ndete che a yahino ye ihyan ne, chi ndache ye, ne rahn ye:

—Dihvé, a man ne devano ne nducuah. A devano ne che yahino ndih.

Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Tuhme ne, codin cudado ihyan yahn.

¹⁸ Cuaco rahn ri di te cuahn che decahya di ne, rendonon man tino yehn, ne nehni ti che nahn cahn. Ate cuahn che a co ndico di ne, ntah reche, ne tama ca ihyan ntihton ye tino yehn di, ne quenda ye di nan che hua nahn cahn.

¹⁹ Che tihca rahn Dihvo vo ri ye Pedro ne, conahn nduhca che va che cahco mendahn ye ihyan nan ntiyon yahn Dendiohs, cahno se ihyan. Tuhme rahn Dihvo vo ri ye Pedro:

—¡Cuindoque ul!

²⁰ Ura che cuahn ye ne, ndaconan Pedro, ne ndihchero ye che cuahn nduco ihyan apóstol min che ama din yahino Dihvo vo, ihyan min che dama chihnde ye nduco Dihvo vo cuahn che cheh vino ye me, ne tumerune ye duh che ndihcue ndeh ihyan.

²¹ Tuhme tumerune Pedro Dihvo vo:

—Dihvé, me ihyan tih ne, zeh co yahn ye ne?

²² Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Ndete che u nahn che conan ye iyehense nde ro che ndaconan chí ne, di ne, hua cuande yehn chemin. Cuindoque u.

²³ Chemin che chihnde ndudo van dihno vo che ihyan apóstol min ne, hua nda ro che coh ye. Ate Dihvo vo ne, ndiyu che rahn ye che hua coh ihyan min, te rahn ye te ndete che nahn ye che conan ihyan min nde ro che chi tun ye ne, hua cuande yahn Pedro chemin.

²⁴ A ihyan apóstol min che dirun ye caca cuh, ne a devano vo che nducuahñ che dirun ye ne, cuāco.

²⁵ Ama ñdeh ñañ ca dehtenduh che din Dihvo vo Jesucristo. Ndete che corun queri ama ñañ dehtenduh che din ye ne, ñahcó te cuto libro numachahte iyehñse, ñde hua tuno ñañ che conun. Tihçá chi.

NTIYON CHE DIN IHYAN APOSTOL

Nda Vaco Ndah yahn Dendiohs nduhca che a necah ye ndudo yahn ye

¹ Ndiñ Teófilo che yahinó ndih, ñan çaça che dendáh menañ ne, a dirún ama ndeh ñan dehtenduh che din Dihvo vo Jesucristo man, che chicuahn ye man,

² nde nda ro che conahn ye vahchetero. Cuahn che ametah ñahn ye vahchetero ne, numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, çah ye ntiyon che va che din ihyan apóstol yahn ye che a tendah nun ye.

³ Adivé che chihno se Dihvo vo ne, ntuche ye, ne man ye nda ye ndeh yune, chinduco ye ihyan chahn chete che o raco ro. Nduco chemin ne, chenahn ihyan chahn te cuaco che quenduche ye, ne çah cuande ye ihyan chahn yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

⁴ Cuahn che nduco ca ye ihyan apóstol chahn ne, rahn ye ri ye ihyan:

—Hua ndaca nchuhn yan Jerusalén. Conan rino ne nde nda ro che conahn che ndihco çade Dendiohs Chida che co Vaco Ndah yahn ye. A yahn chemin che renté nduco ne nde ro menañ.

⁵ Cuaco te Juan ne, chehdenune ye ihyan, ate nchuhn ne, cuihno neve ro ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn.

Conahn Dihvo vo Jesucristo vahchetero

⁶ Tahñ min cuahn che ndidama ihyan chahn ne, tumerune ye Dihvo vo:

—Dihve nuhn, za man ro cuh che ndahco çade ne che çahcantiyon man nación yahn Israel ne?

⁷ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Hua cuande yahn nchuhn che cadino ne deh ro, o deh ura che conahn che man Dendiohs Chida a ndihco çade ye.

⁸ Ate chu che cuande yahn ne. Cuahn che co Vaco Ndah yahn Dendiohs, conun nchuhn ne, conan cuma ne vederihquentiyon. Tuhme cuacotuhn ne ndudo yahn yan Jerusalén man, numacuahn estado yahn Judea man, nación yahn Samaria man, nde numachahte iyehñse.

⁹ Chihno rahn Dihvo vo chemin ne, nahn min che rendihchero ihyan chahn ne, condá ye vahchetero. Tuhme quendihco ama man, ne chehñan ihyan chahn ihyan.

¹⁰ Numanahn che vatendi ca ye, rihno ye che condá Dihvo vo ñan ro ne, adenañ nda o ángel, chenun ye tino cua.

¹¹ Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn, sahn Galilea, çdehco che rihno cuahn ñan ro ne? Man Dihvo vo che ndaca ye van nchuhn, din Dendiohs che conahn ye vahchetero ne, nduhca che ndihchero ne che conahn ye, tihca ndaconan chi tun ye.

Tendahnun ye Matías çava che co ye apóstol, conan ye menun Judas

¹² Chihno min ne, ndaca ihyan chahn min ñan che duche Cuete Olivo, ne conahn ye yan Jerusalén. Nino yune min, nuhneva che nihnde çade ñan ley yahn Dendiohs che co çaça ihyan ro che rahte tuhno ye.

¹³ Cuahn che ntá ihyan chahn viyan me ne, chenda ye ama vah, cocha ye ñan o cuahto, cuarto ñan che rahtenun ye. Van ihyan chahn ne, nduco Pedro man, Jacobo man, Juan man, Andrés man, Felipe man, Tomás man, Bartolomé man, Mateo man, Jacobo, che daya Alfeo man, Simón Zelote man, Judas, che dihno Jacobo man.

¹⁴ Ro ro ne, rendo dama nducoyaça ihyan chahn nduco dihno Dihvo vo man, chaco ye, María man, yahn ca ihyan ndahta man, revah ye.

¹⁵ Ama ro min ne, chandi Pedro ñan ihyan che ritahno ye Dihvo vo, che ri ye tenduh ama ciento quenan ndico, ne cahndudo ye:

¹⁶ —Nchuhn dihnó, a va che conahn ndudo che din Vaco Ndah yahn Dendiohs che dirun David yahn Judas, che quendahnñan se yahn sahn che din se preso Dihvo vo.

¹⁷ Sahn min ne, chi cuande se van nuhn, din se ntiyon nduco nuhn.

¹⁸ Tume che ndaca se yahn nunde yahn se ne, ca ama ndí yahn. Chihno min ne, chendah se, denderen se, ne chendan se, chihno chetuhn rehte se ndiyahn.

¹⁹ Cuahn che checadino ihyan yan Jerusalén yahn chemin ne, chaconahn ye che duche yahn min, Acéldama, devaco yahn ye, che nahn çahma Yahn Yahn Yun.

²⁰ A ndirun ñan libro yahn Salmo tuhca: Cuhnde man vaco se.

Nde ama ihyan hua conun ye min.

Namin a ndirun:

Conan tama ihyan menun se, ndonda tah ye ntiyon che quenan cuma se.

²¹ Chemin che ama cha ihyan che namin chinduco ye Dihvo vo numacuahn ro che quechica ye,

²² nde ro che chehdenune Juan ihyan, nde nda ro che din Dendiohs che conahn ye vahchetero ne, va che co cuande ye van nuhn, çava che cuacotuhn ye ndudo yahn che a ntuche Dihvo vo.

²³ Ntihyon yan ihyan chahn o ihyan. Ama ye ne, José Barsabás, che namin duche ye Judá, ne tama ye ne, Matías.

²⁴ Tuhme covah nducoyaça ye:

—Dihve nuhn, a ndih che rendihche ne chedave yahn nducoyaca ihyan. Conahma ne nuhn cha ihyan che o chuhn, nahn ne

²⁵ che co ye apóstol, conan ye menun Judas, din ye ntiyon che denda se, din nunde yahn se, te a cuahn se nan che redin yahn che conun se.

²⁶ Tuhme din ihyan chahn sortear, ne quendah yahn Matías che co ye apóstol, co cuande ye van ihyan che ndichiamá chahn.

2

Chiya Vaco Ndah yahn Dendiohs

¹ Cuahn che ndá vihco Pentecostés ne, nto dama ihyan apóstol nduco nducoyaca ihyan chahn che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

² Adenan chahco chine nan ro nduhca yuhne tan che ama rano, ne chito chete vah nan che chenun ye.

³ Ndihchero ye che deca ro ruchiyahn ro chetuhn, ne chiya tin queri ama ye.

⁴ Tuhme quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nducoyaca ihyan chahn, din che rahn ye tama te o nan devaco.

⁵ Ama yahn ihyan ndata yahn Israel che redinah ye che nihnde cade nan ley yahn Dendiohs ne, chica ye numachahte iyehense, ne chenun ye van Jerusalén ro min.

⁶ Cuahn che chihnevan ye che chine ne, ndo dama ye, ne ama rahn ino ye, te queri ama ye ne, chihnevan ye devaco yahn man ye che rente ihyan che chenun ye chete vah.

⁷ Ama rahn ino ihyan chahn, ne rahn ye van man ye nduco vih:

—¿A ndiyu ihyan Galilea nducoyaca ihyan sih che tihca rente ye?

⁸ ¿Taca che rente ye devaco yahn queri ama vo che rente vo yan vaco vo?

⁹ Van nducoyaco vo ne, nduco ihyan yahn yahn Partia man, Media man, Elam man, Mesopotamia man, Judea man, Capadocia man, Ponto man, Asia man,

¹⁰ Frigia man, Panfilia man, Egipto man, Africa che nde tahque yahn ca va che co yan Cirene man. Namin nduco ihyan yan Roma man. Nahn vo ne, ihyan naci6n yahn Israel, ne nahn vo ne, ihyan tama naci6n che ritahno vo dama nduco ye.

¹¹ Namin nduco ihyan yahn yahn Creta man, Arabia man. Rahndudo ihyan sih ndudo yahn vederihno che redin Dendiohs, rihnevan queri ama vo devaco yahn man vo.

¹² Ama rahn ino nducoyaca ye, ne tumerune vih ye:

—¿Deh conahn che tihca ri ne?

¹³ Ate nahn ihyan chahn ne, duche rino ye, ne rahn ye:

—Coh ihyan sih, ne chemin che tihca redin ye.

Cahndudo Pedro

¹⁴ Tuhme necuandi Pedro nduco ihyan apóstol che ndichiamá chahn, ne cahndudo ye:

—Nchuhn, ihyan naci6n yahn Israel nduco nducoyaca ne che vate ne yan Jerusalén, cua cuande ne man, cuihcovan ndah ne che cahmá man.

¹⁵ Hua dehve coh nuhn nduhca che rahn nchuhn, te meniyon ne, coman rahco nun vatiyan.

¹⁶ Che rendihchero nchuhn ne, a yahn chemin che dirun ihyan profeta Joel tuhca:

¹⁷ Rahn Dendiohs: “Cuahn che a nahn tuno ro che conahn che a ndihco cadé ne, dechuh Vacó, cava che conun ihyan iyehense.

Daya nchuhn ne, cuahndudo ye ndudo yahn man,

ihyan decahya ne, ndihchero ye vederihno van yahnde yahn ye man, ihyan ndico ne, cahno ye man.

¹⁸ Ro min ne, dechuh Vacó cava che conun ihyan che redin ye ntiyon yahn, ne cuahndudo ye ndudo yahn.

¹⁹ Nan ro man, ndiyahn man, din vederihno, ne cuhnde ro yun man, yahn man, yahme man.

²⁰ U che Dihve nducoyaca ihyan ne, cuahn che ametah nda ro che techecadé ne, nan yahn ne, co man, ne iyo ne, ndo nduhca yun.

Ro min ne, ro che ama yudo, ro che cahco ró che ama chahte vederihquentiyon yahn.

²¹ Tuhme nducoyaca ihyan che cuah ye u che Dihve ye ne, ndedevahn ihyan.”

²² Nchuhn, ihyan naci6n yahn Israel, cuihcovan ndah ne che cahmá: Dendiohs ne, dechuh ye Jesús yahn yan Nazaret van nchuhn, ne man nchuhn devano cuaco ne, te numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, din ye vederihno, ndihchero ne.

²³ Cuahn che nda ye tah nchuhn ne, nduhca che a ndihco cade Dendiohs nde ro menan ne, din nchuhn preso ihyan, necah ne ihyan tah sahn nunde. Nahn yah se ihyan, ne chihno se ihyan nduhca che nahn ne.

²⁴ Ate ndedetuhche Dendiohs ihyan, chehnevi ye ihyan tah vederih, te hua co che ndahco ndiya vederih ihyan.

²⁵ Hua co che conan ye tah vederih cuahn dama, te a yahn ye che dirun David tuhca: Dihvé, cuahn dama rendihché ndih che nduco ne u.

Quenan ne lado tah cuacó, cava che hua dihya nun inó co.

²⁶ Chemin che chi yeno, ne ndevá yavenan ne numacuahn vedeyeno.

Recáh vedechahtino chedave yahn,

²⁷ te u che yahino ne ne, hua cahcoman ne u van tenahn,

nde hua cuahnecon ne che conún chete yayan cuahn dama, cha u.

²⁸ Tihyon yune ne u nduhca che ndahca conán nan ne.

Ama yeno yahn che nduco ne u.

²⁹ Nchuhn dihnó, cuaco te chih indihthe yuhn vo David man, che chehche ye man, che va yayan yahn ye nde meniyon man.

³⁰ Ihyan min ne, profeta ye, ne numacuahn vedeyudo ne, cah Dendiohs ndudo yahn ye che van ndata yahn ye ne, quenda ihyan min che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehense, nuhnde tah ye vederihquentiyon yahn ye.

³¹ David ne, anduhneca ndete che ndihchero ye che ntuche ihyan min che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehense, ne chemin che dirun ye che hua conun ihyan min van tenahn man, che hua cha ye man.

³² Man ne, Dendiohs ne, a ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo, ne nuhn ne, devano cuaco nuhn yahn.

³³ Nducote ndedetuhche Dendiohs Chida ihyan min numacuahn vederihquentiyon yahn ye man, nducote dinahn ye ndudo che necah ye che dechue ye Vaco Ndah yahn ye man ne, chemin che redin ihyan min vederihno che rendihchero nchuhn man, rihnevan ne man.

³⁴ A yahn ihyan min che nda ye vahchetero che dirun David tuhca, ndiyu yahn man ye:

Dihve Dendiohs ne, rahn ye ri ye Dihvé:

“Cuihnde muhn lado tah cuaco,

³⁵ numanah che ndahco ndiyá ihyan che hua ri rendihche ye di, ndeva ye yavenan.”

³⁶ Nducote tihca ne, codevano cuaco nducoyaca ihyan nación yahn Israel te a Jesús, ihyan min che nahn yah nchuhn ne, ndahco Dendiohs vederihquentiyon tah ye che ndedevahn ye ihyan iyehense man, che co ye Dihve nducoyaca ihyan man.

³⁷ Cuahn che chihnevan ihyan chahn che tihca cahndudo Pedro ne, ama chi ran ye, ne tumerune ye Pedro nduco ihyan apóstol chenahn chahn:

—Dihno nuhn, ¿deh va che din nuhn man ne?

³⁸ Ndahconan Pedro, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Queri ama nchuhn, cuento ino ne nunde yahn ne, ne cuah ne Dihvo vo Jesucristo, cuedenune ne, cava che nchahco Dendiohs nunde yahn ne, ne din ye che conun Vaco Ndah yahn ye nchuhn.

³⁹ Tihca, te a necah Dihvo vo Dendiohs ndudo min cava nducoyaca ihyan che tendahnun ye, nchuhn man, daya ne man, ndata yahn ne man.

⁴⁰ Cuahn che chihno cahndudo Pedro ndudo cuh nduco ndeh nan ca ndudo che tuhchan ne, yahve ye ihyan chahn, ne rahn ye:

—Cuendedevahn ne nchuhn van ihyan nunde che vate ye man ro cuh.

⁴¹ Tuhme ihyan che nevahnecon ye ndudo yahn ye ne, chedenune ye, ne ro min ne, tenduh ino mil ihyan chitahno ye Dihvo vo, chinduco ye ihyan chahn.

⁴² Nducoyaca ye ne, riquendi ye che ricuahn ihyan apóstol chahn, ne rendo dama ye nduco vih man, revah ye man, rendeh ye pan nduhca che chihquentiyon Dihvo vo man.

Nduhca che redin ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁴³ Ama rahn ino nducoyaca ihyan yan, te ama redin ihyan apóstol chahn vederihno.

⁴⁴ Nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ama no vederendedecadino yahn ye nduco vih, ne rihco mendahn ye dehtenduh yahn ye cava nducoyaca ye.

⁴⁵ Cuahn che va vederetahn yahn combiero yahn ye ne, rendihcue ye yahn yahn ye man, dehtenduh yahn ye man, ne rechah ye tume me queri ama ihyan chahn tunoca va vederetahn yahn ye.

⁴⁶ Ro ro rendo dama ye yaco chahte, ne ndevaco ye ne, reh ye nduco vih, ne rendeh ye pan nduhca che chihquentiyon Dihvo vo. Chenan cuma ye vedeyeno man, vedenecon man.

⁴⁷ Rende va ye yavenan Dendiohs numacuahn vedeyeno, ne ndahca chenah ye nan nducoyaca ihyan. Ro ro ne, rendedevahn Dihvo vo Dendiohs ihyan, rinduco ye ihyan chahn.

3

Ndoyahn ama sahn che neneva doh cah se

¹ Ama ro nan rahco ino a chino, ura che revah ihyan ne, cuahn Pedro nduco Juan yaco chahte.

² Ama chende yaco me ne, duche Hermosa, ne ama sahn che neneva doh cah se nde ro che chihndeyan se ne, va se min. Ro ro riquenda ihyan sahn, ne min rihco ye sahn cava che caca se ihyan che renda ye yaco che din ye vedevahino nduco se.

³ Cuahn che ndihchero se Pedro nduco Juan che nda ye chende yaco me ne, chica se che din ye vedevahino nduco se.

⁴ Ndihchero ihyan chahn sahn, ne rahn Pedro ri ye sahn:

—Condihchero nuhn.

⁵ Sahn min ne, va yan se, rendihchero se ihyan, te rahco se te cah ye tume sahn.

⁶ Ate rahn Pedro ri ye sahn:

—Metah diyahnguañ yáhn, nde hua ne diyahngua, ate co conán di. Nduco vederihquentiyon yahn Jesucristo yahn yan Nazaret, cuenecuen, ne cuique.

⁷ Chetañ Pedro tañ cuaco se, ndedecuan ye sahn, ne ndetaño nuhnde çaça dandocah se, ne ndo cuaco cah se.

⁸ Tuhme nde tuno ça yaço se, canañ rica se. Chenda se chete yaço nduco ihyan chahn, ra yaço se che yeno se man, redeva se yavenañ Dendiohs numacuahn vedeyeno man.

⁹ Nducoyaça ihyan che chenun ye min ne, ndihche ye che rica se man, chihnevan ye che redeva se yavenañ Dendiohs man,

¹⁰ ne ama rahn ino ye man, redihya ye ri man, yahn vederihno me, te a rendihche ye te a sahn min che rihnde se chende yaço Hermosa, rica se che din ihyan vedevahino nduco se.

Cahndudo Pedro man corredor che duche Salomón

¹¹ Sahn che a ndoyahn me ne, nda ca se tañ Pedro man, Juan man, chenun ye man corredor che duche Salomón. Nducote ama rahn ino ihyan che chenun ye chete yaço ne, aderano ye, ndo dama ye min.

¹² Cuahn che ndihchero Pedro che ama chito ihyan min ne, cahndudo ye:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, ¿dehco che ama rahn ino ne? ¿Dehco che ama rendihchero ne nuhn? ¿A rahco ne che nduco vederihquentiyon yahn man nuhn, o che ama ndah ihyan nuhn, din nuhn che ndoyahn sahguh?

¹³ Hua, te Dendiohs yahn indihche yuhn vo Abraham man, Isaac man, Jacob man ne, a ihyan min che din ye vederihno cuh, çaça che ndeva ye yavenañ daya ye Jesucristo che necah nchuhn tañ Pilato. Pilato ne, nahn ntahte ye ihyan, ate nchuhn ne, hua cahnecon ne.

¹⁴ Ndotenan che çaça nchuhn che ntahte ye ihyan min che ndah ye nan Dendiohs ne, chica ne che ntahte ye ama sahn rihno ihyan.

¹⁵ Tihca chihno nchuhn ihyan min che quenan cuma ye vederihquentiyon che din ye che cuahtenan ihyan vahchetero numacuahn ro. Ate Dendiohs ne, ndedetuhe ye ihyan van tenağn, ne yahn chemin ne, nuhn devano cuaco nuhn.

¹⁶ Nduco vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, ndoyahn sahguh che a ntihche nchuhn sahn, te chitahno se ihyan. Chitahno se ihyan, ne chemin che ndoyahn se nduhca che rendihchero ne.

¹⁷ Nchuhn diho, u devano te van vedetundo yahn ne nduco ihyan ndinan yahn ne, chihno ne Dihvo vo.

¹⁸ Ate nde ro menañ me ne, a ndihco cade Dendiohs che va che chuhrihn ihyan min yahn ye che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehense. Yahn chemin ne, a dirun ihyan profeta, ne tihca chinahn.

¹⁹ Man ne, cuento ino nchuhn nunde yahn ne man, cuah ne Dendiohs man, çaça che nchahco ye yahn ne man, din ye che cuahte dihn chedave yahn ne man, necah yan ye chedave yahn ne man.

²⁰ Va che dechuh tun ye Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che a va cade che chi ye, ndedevahn ye nchuhn.

²¹ Ate man ro cuh ne, va che conan ca ye vahchetero nde nda ro che cuihno ndahco cade Dendiohs nducuahn, nduhca che cah ye ndudo yahn ye, dirun ihyan profeta ndah yahn ye a rahn me.

²² A chinahn nduhca che rahn Moisés ri ye indihche yuhn vo tuhca: “Dihvo vo Dendiohs ne, tendah nun ye ama ihyan profeta van ndata yahn nchuhn nduhca che tendah nun ye u. Codinahn ne nducuahn che cahma ihyan min,

²³ te nducoyaça ihyan che hua dinahn ye che cahma ye ne, conda ye van ihyan nación yuhn vo.”

²⁴ Nducoyaça ihyan profeta, nde Samuel, nde nducoyaça ye che chahte ye adive ne, namin dirun ye yahn ro cuh.

²⁵ A çaça nchuhn che dirun ihyan chahn, ne che ndah yahn ne che nte cade Dendiohs nduco ihyan ndico yuhn vo nduhca che cah ye ndudo yahn ye Abraham tuhca: “Cava ihyan, ndata yehn, din che ndah nduco nducoyaça ihyan iyehense.”

²⁶ Cuahn che a ndedetuhche Dendiohs Daya ye ne, menañ vih ca dechuh ye ihyan van nchuhn, çaça che din ye che ndah nduco ne, ne cahcomañ ne nunde yahn ne.

4

Sahn intiyahn ne, din se preso Pedro man, Juan man

¹ Nde ametah cuihno cuahndudo Pedro man, Juan man, cuahn che nda chidocuyan ndinan chahn man, sahn saduceo man, sahn ndinan yahn policia che redin se cudado yaço man.

² Yudo ri yahn sahn chahn yahn che Pedro nduco Juan ne, ricuahn ye ihyan yan che a ntuche Dihvo vo Jesucristo, ne chemin che va che ntuche tenağn.

³ Tuhme quenda se ihyan chahn, chih se ihyan vacoyahn nde tama ro me, te ura min ne, a chino.

⁴ Ate yahn ihyan che chihnevan ye che ricuahn ihyan chahn ne, chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne ihyan chahn nduco ihyan che a chitahno ye Dihvo vo nde ro menañ

me ne, ri ye tenduh uhn mil che deman ihyan chahn.

⁵ Tama ro me ne, min yan Jerusalén ndo dama nducoyaca sahn ndinan yahn nación yahn Israel man, sahn intiyahn man, sahn devano ley che dirun Moisés man.

⁶ Namin nduco Anás, chidocuyan che tahque ndinan man, Caifás man, Juan man, Alejandro man, nducoyaca ihyan che ndata yahn chidocuyan ndinan chahn man.

⁷ Tuhme tahve sahn chahn che ngua Pedro man, Juan man, chahtendi ye mendahn, ne chiquerune se ihyan:

—¿Duh te nchuhn vederihquentiyon che redin ne dehtenduh che tihchan ne?

⁸ Tuhme numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, ndahconan Pedro, ne rahn ye ri ye sahn:

—Nchuhn, sahn ndinan man, sahn intiyahn yahn nación yuhn vo man,

⁹ man che riquerune ne yahn vederihno che chinahn nduco sahnghu che nenevadoh cah se man, taça chi che ndoyahn se man,

¹⁰ cahma nuhn nan nchuhn çava che codevano nducoyaca ihyan nación yuhn vo. Sahnghu che nti se muhn nan nducoyaca nchuhn ne, a ntoyahn se nduco vederihquentiyon yahn Jesucristo yahn yan Nazaret. A ihyan min che nahn yah nchuhn, ate Dendiohs ne, ndedetuhche ye ihyan van tenahn.

¹¹ Nduhca sahn rahto vah che chacondah se tu che tahque cochihve yahn se ne, tihchan nchuhn, te hua nevahnecon ne ihyan min.

¹² Nde ama ihyan hua co ndedevahn ye uvo, te atenan ihyan min che va tah ye vederihquentiyon che ndedevahn ye ihyan iyehkse.

¹³ Cuahn che ndihche sahn ndinan chahn che hua vah Pedro man, Juan man, che rente ye numa ino ye ne, nducote a devano se te ihyan chahn ne, ndata yahn ihyan chevah ihyan man, hua devano ye çaca man ne, ama cuahn ino se, ne tumacadino se che chinduco ye Dihvo vo Jesucristo.

¹⁴ Avane ne, sahn che ndoyahn me ne, min nti se nduco ihyan chahn. Chemin che nde nan che cahma sahn ndinan chahn metah.

¹⁵ Tuhme chihquentiyon se che ndiquendaç vah ihyan chahn, numanahn che nte çade se nduco vih.

¹⁶ Rahn se:

—¿Deh din vo nduco sahn chuhn ne?, te nducoyaca ihyan che vate ye yan Jerusalén, a devano ye yahn vederihno me, ne hua co cahma vo che hua cuaco.

¹⁷ Man ne, çava che hua quendi cotuhn ndudo yahn vederihno me ne, nahn dihyo vo sahn, ne ametah quendi se cahma se

nduco nde ama ihyan yahn vederihquentiyon yahn Jesús min.

¹⁸ Tuhme cah sahn ndinan chahn ihyan, ne chihquentiyon se che ametah quendi ye cacuahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo.

¹⁹ Ate ndahconan ihyan chahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—Condedecadino man nchuhn. Nan Dendiohs ne, ça ndahca che hua dinahn nuhn che rihquentiyon ye, çava che dinahn nuhn yahn ne ne?

²⁰ Va che dinahn nuhn yahn Dendiohs, te yahn nducuahn che ndihchero nuhn man, chihnevan nuhn man ne, va che cahma nuhn.

²¹ Tuhme nahn dihya sahn ndinan chahn ihyan, ne ndedechuh se ihyan, conahn ye. Hua chihquino se din se castigo ihyan yahn che rendeva nducoyaca ihyan yan yavenan Dendiohs yahn vederihno che chinahn.

²² Sahn che chinahn vederihno nduco me, ndoyahn se ne, a ri se nchuh o raco nduyo.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, çica ye che cah Dendiohs vedechahtino ihyan

²³ Pedro nduco Juan ne, cuahn che ndaca ye nan chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn chahn man ne, conahn ye nan che chenun combiero yahn ye, ne necah cuande ye ihyan nducuahn che rahn se ri se ihyan.

²⁴ Chihno necah cuande ye ihyan ne, covah nducoyaca ye tuhca:

—Dihve nuhn, Dendiohs, ndih che dendah ne nan ro man, iyehkse man, nuniyahn man, nducuahn che va man.

²⁵ Numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ne ne, cah cuande ne ihyan yahn ne David, ne dirun ye tuhca:

¿Dehco che rendedecadino ihyan nación yahn Israel yahn dehtenduh che hua cochihve?

¿Dehco che renecuan ihyan nación chenahn, ri tan ye nduco Dendiohs?

²⁶ Nducoyaca rey che vate ye iyehkse ne, necuan ye,

ne nducoyaca ihyan che rihquentiyon ye ne, ndo dama ye,

çava che cuhma ye nduco Dihvo vo Dendiohs man, ihyan yahn ye che a va çade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehkse man.

²⁷ Tihca chinahn, te muhn yan cuh ne, ndo dama Herodes man, Poncio Pilato man, sahn nación yahn Israel man, sahn nación chenahn man, çava che chihno se Daya Ndah yahn ne, Jesucristo, ihyan min che ndahco ne vederihquentiyon tah ye.

²⁸ Nduco tuhca chenun cah nducuahn che a ndihco çade ne.

²⁹ Dihve nuhn, man ne, condihche ne nduhca che renahn dihya sahn sih nuhn. Cuete ne vedechahtino nuhn cava che numa ino nuhn cuahndudo nuhn Ndudo yahn ne.

³⁰ Numacuahn vederihquentiyon yahn ne ne, codin ne che ndoyahn ihyan cah man, che cuhnde ro vederihno man, che cuande yahn Daya Ndah yahn ne, Jesucristo.

³¹ Cuahn che chihno covah ihyan chahn ne, nuhn yahn nan che chenun ye. Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, quenun nducoyaca ye, ne rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs numa ino ye.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, va mendahn dehtenduh yahn ye cava nducoyaca ye

³² Nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ama no vederendecadino yahn ye nduco vih. Nde ama ye ne, hua rihco vih ye dehtenduh yahn ye, te ndihco mendahn ye cava nducoyaca ye.

³³ Numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs rahndudo ihyan apostol chahn che ntuche Dihvo vo Jesucristo, ne ama rinan Dendiohs nducoyaca ihyan chahn, redin ye che chenun cuma ye vedeyahino nduco vih.

³⁴ Nde ama ihyan chahn ne, hua rindanan dehtenduh che nahn ye, te ihyan che va yahn yahn ye man, o vah yahn ye man ne, rendihcue ye, ne riquenda ye tume me,

³⁵ renecah ye ihyan apostol chahn cava che recah ihyan chahn queri ama ihyan tunoca vederetahn yahn ye.

³⁶ Tihca din ama ihyan, yahn yahn Chipre, che duche ye José, ndata yahn chidocuyan Levita. Ihyan apostol ne, chaconahn ye che duche ye Bernabé, che nahn cahma ihyan che renecah yan ye chedave yahn ihyan.

³⁷ Ihyan min ne, ndihcue ye ama yahn yahn ye, ne necah ye tume me ihyan apostol chahn.

5

Nunde yahn Ananías nduco Safira

¹ Ate hua tihca din ama sahn che duche se Ananías nduco ndahta yahn se Safira. Namin ndihcue se ama yahn yahn se,

² ne chihco vih se tah tume yahn. Quenda se tume chengahn me, din ca se che a nducuah, ne necah se ihyan apostol chahn. Tahn ndahta yahn se ne, a devano te chemin.

³ Tuhme rahñ Pedro ri ye sahn:

—Ananías, ¿dehco che dinehn che chinun chundah di ne?, te nahn cahnceh Vaco Ndah yahn Dendiohs, chihco vih tah tume yahn che ndihcue.

⁴ Nde ama ihyan hua din ye fuerza di cava che ndihcue yahn yehn, nde huane che checo tume che ca yahn muhn. ¿Dehco che tihca ndedecadine?, te nunde yahn vederihnceh yehn ne, quendihque nan Dendiohs, ndiyu demañ nan ihyan.

⁵ Cuahn che chihnevan Ananías ndudo cuh ne, chendah se, ne chih se. Nducoyaca ihyan che checadino ye che tihca chi ne, ama dihya ye chi.

⁶ Nda ama o sahn decayha, ne chahcota se tino sahn, quenda se sahn, chihche se sahn.

⁷ Chihno tenduh ino ura ne, nda tahn ndahta me, nde hua devano te deh che chi.

⁸ Tumerune Pedro tahn:

—¿A cuaco che tuhva tume ca nchuhn yahn yahn ne ne?

Ndahconan te:

—Cuaco. Nduco tihva.

⁹ Tuhme rahñ Pedro ri ye tahn:

—¿Dehco che tihca din nchuhn, che tuhno ne cava che tumarande ne Vaco Ndah yahn Dihvo vo Dendiohs? A tan cuenchi sahn che chahn se chihche se inchahn. Man ne, namin quenda se di, cuhche se di.

¹⁰ Ndetahno chendah tahn min, ne chih te nan Pedro. Cuahn che nta sahn decayha chahn ne, a ndih te, ne quenda se tahn chihche se tahn dama nduco inchahn te.

¹¹ Nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, nde ihyan chahn ne, checadino ye che tihca chi, ne ama dihya ye chi.

Ama din ihyan apostol vederihno

¹² Ama redin ihyan apostol vederihno nan ihyan, ne nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, rendo dama ye yaco chahte, man corredor che duche Salomón.

¹³ Ihyan yan ne, ama renevahnecon ye ihyan chahn, ne andahre vahino ye, conda van ye min,

¹⁴ ate ama yahn ye, nde ndahta, nde chahn ye, chitahno ye Dihvo vo, ne chinduco ye ihyan chahn.

¹⁵ Quendi tihca nde nda ro cuahn che ama riquenda ihyan ihyan cah yahn ye nduco yundo, rentave ye chihco yune, cava che cuahn che chuh Pedro ne, amare dahno ye conan ama o ihyan chahn.

¹⁶ Namin rica ihyan yan che nino, renda ye yan Jerusalén, nda ye ihyan cah yahn ye nduco ihyan che chenun vaco chihnga ihyan, ne ihyan cah chahn ne, rendoyahn ye, ne ihyan che chenun vaco chihnga ihyan ne, rendiquendah.

Din se preso Pedro man, Juan man

¹⁷ Tuhme chidocuyan che tahque ndinan nduco sahn saduceo che rinduco se ihyan ne, chi tan se, din vedeve.

¹⁸ Din se preso ihyan apóstol chahn, ne chih se ihyan vacoyahn.

¹⁹ Ate ama ángel yahn Dendiohs ne, nahne ye vacoyahn me vino, ne ndetendah ye ihyan chahn, ne rahñ ye ri ye ihyan:

²⁰ —Cuahn nchuhn chete yaco chahte, cuahndudo ne nan ihyan vederihquentiyon che rendahcorun Dendiohs ihyan, rendedevahn ye ihyan.

²¹ Dinahn ihyan chahn, ne tama ro tiyan ndita ne, chenda ye chete yaco me, cahndudo ye.

Numanahmin ne, chidocuyan che tahque ndinan nduco sahn che rinduco se ihyan ne, nedin dama ye nducoyaca sahn ndinan yahn nación yahn Israel man, sahn intiyan man. Tuhme tahve ye che chehua ihyan apóstol che chenun ye vacoyahn.

²² Ate cuahn che nda sahn policia vacoyahn me ne, metah ihyan chahn, ne ndaconan se, chengu se ndudo.

²³ Rahñ se:

—Vacoyahn ne, ndah ntude, ne sandado chahn ne, chenan se cudado chendevah. Ate cuahn che nahne nuhn chende vacoyahn me ne, metah duhva.

²⁴ Cuahn che chihnevan chidocuyan che tahque ndinan man, sahn ndinan yahn policia che redin cudado yaco man, chidocuyan ndinan chahn man ne, retumerone vih se nde ti nda, nde ti tuno che tihca ri.

²⁵ Ura min ne, nda ama se, ne rahñ se ri se sahn chahn:

—Sahn che chih nchuhn vacoyahn ne, chete yaco chenun se, ricuahn se.

²⁶ Tuhme cuahn sahn ndinan me nduco policia yahn se, chehua se ihyan apóstol chahn nduco ndah. Hua din tan se nduco ye, te vah se che cah ihyan yan tu sahn.

²⁷ Cuahn che nta se ne, chengu se ihyan nan sahn ndinan chahn. Tuhme rahñ chidocuyan che tahque ndinan me ri ye ihyan apóstol chahn:

²⁸ —Nuhn ne, numacuahn vedeyudo chihquentiyon nuhn che hua quendi nchuhn cacuahn ne vederihquentiyon yahn sahn min. Ate hua dinahn ne, te a ndacotuhn ne ndudo che ricuahn ne numachahte yan Jerusalén. Avane ne, ricueh dame ne nuhn che nuhn chihno nuhn sahn min.

²⁹ Tuhme Pedro nduco ihyan apóstol chenahn chahn ne, ndahconan ye:

—Nuhn ne, quenan cuma che dinahn nuhn vederihquentiyon yahn Dendiohs, te chemin che tahque yudo che co vederihquentiyon yahn ihyan iyehñse.

³⁰ Nchuhn ne, nahn yah ne Jesucristo nan ama cruz, chihno ne ihyan, ate Dendiohs yahn indihthe yuhn vo ne, ndedetuhche ye ihyan,

³¹ ne chihco ye ihyan lado tah cuaco ye, ndahco ye vederihquentiyon tah ye che conan ye man, ndedevahn ye ihyan iyehñse man, cava che nto ino ihyan nación yahn Israel nunde yahn ye, ne ndaca ye vederenchahco.

³² Nuhn ne, racotuhn nuhn ndudo yahn dehtenduh che tuhcan numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, che redin Dendiohs che renun ihyan che redinahn ye ndudo yahn ye.

³³ Cuahn che chihnevan sahn ndinan chahn che tihca rahñ ihyan apóstol ne, ama chi tan se, ne nahn cahno se ihyan.

³⁴ Ate van sahn chahn ne, nduco ama ihyan fariseo che duche ye Gamaliel. Ihyan min ne, ihyan devano ley che dirun Moisés, ne ama renevahñecun ihyan yan ihyan. Chandi ye, ne chihquentiyon ye che ndiquendah vah ihyan apóstol chahn menah lihñ.

³⁵ Tuhme rahñ ye ri ye combiero yahn ye:

—Nchuhn, ihyan ndinan yahn nación yuhn vo Israel, cuihco ne cudado deh che rihco ne che din ne nduco ihyan sih.

³⁶ Cuencahco ne te ametah rahñ me che necuan Teudas, chinun se ihyan che va tah se ama vederihquentiyon, ne chinduco tenduh cun ciento ihyan sahn. Ate chihno sandado sahn, chihno chano nducoyaca ihyan che chinduco ye sahn, ne min chihnonan yahn se.

³⁷ Adiva ne, ro che renan caca ihyan ne, necuan Judas yahn estado yahn Galilea, ne ama yahn ihyan chinduco ye sahn. Ate namin chihno sandado sahn, ne chihno chano ihyan che chinduco ye sahn.

³⁸ Chemin che tahque ndahca che hua cahdenun nchuhn yune yahn ihyan sih, te ndete che vederihquentiyon yahn man ye che ricuahn ye ne, va che cuihno.

³⁹ Ate ndete che vederihquentiyon yahn Dendiohs che ricuahn ye ne, hua co decuihno nchuhn. Avane ne, ndete che tihca ne, cahnda yahn ne, te redin vahche ne yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

⁴⁰ Quenan ino nducoyaca sahn ndinan chahn che rahñ ihyan min, ne cah se ihyan apóstol chahn, chahn se ihyan. Chihquentiyon se che ametah ndaconan cacuahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo, ne ndedechuh se ihyan, conahn ye.

⁴¹ Ndaca ihyan apóstol chahn nan sahn ndinan chahn, ne ama yeno ye, te cah yune Dendiohs che chuhrihn ye cava Dihvo vo.

⁴² Quendi ihyan apóstol chahn chicuahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo ro ro, chete yaco man, vaco ihyan man.

6

Tendahnun ye ndache diácono

¹ Tahn min ne, ama ri yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ihyan che rente ye devaco griego ne, chica nunde ye yahn ihyan che rente ye hebreo, te ura che rih ye dehtenduh che cheh ihyan ne, hua ndahva recah ye ndah̄ta vah che rente ye griego.

²⁻³ Tuhme nedin dama ihyan apóstol che ndichio chahn nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne rahn ye:

—Dihno nuhn, hua ndahca che cahcoman nuhn che rahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs, din nuhn ntiyon che cuih nuhn che cheh nchuhn. Chemin che van nchuhn ne, cuetendahnun ne ndache ihyan che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan man, che chenan ino vo ihyan man, che ndahca vederihdecadino yahn ye man, ne ihyan chahn ne, ndahco nuhn ntiyon cuh tah ye.

⁴ Me nuhn ne, quendi nuhn covah nuhn man, cacuahn nuhn Ndudo yahn Dendiohs man.

⁵ Chahtenan ino ihyan chahn, ne tendahnun ye Esteban, ama ihyan che numa ino ye ritahno ye Dihvo vo Jesucristo man, che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan man. Namin tendahnun ye Felipe man, Prócoro man, Nicanor man, Timón man, Parmenas man, Nicolás man, ama ihyan yan Antioquia che chitahno ye dama nduco ihyan nación yahn Israel ro menan.

⁶ Tuhme covah ihyan apóstol cava ihyan chahn, nahn tah ye ihyan, ndahco ye ntiyon min tah ye.

⁷ Ndudo yahn Dendiohs ne, ama retuhn, ne min yan Jerusalén ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ama ri yahn ye. Nde chidocuyan, ama yahn ye chitahno ye, chinduco ye ihyan chahn.

Din se preso Esteban

⁸ Esteban ne, redin ye vederihno nan ihyan, te ama yahino Dendiohs ihyan man, necah ye vederihquentiyon ihyan man.

⁹ Ama o sahn ndiyaco che duche Esclavos Libertados, nduco ama o sahn yan Cirene man, Alejandría man, yahn yahn Cilicia man, Asia man ne, canan se ruhn chende se nduco Esteban.

¹⁰ Ate hua chi ndahco ndiya se ihyan, te quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan man, ama va vededevano yahn ye man.

¹¹ Tuhme nedihve se ama o sahn cava che cuacotuhn se ndudo cuahnde, ne cahma se te chihnevan se che chihnga rahn Esteban yahn Dendiohs man, yahn ley che dirun Moisés man.

¹² Nduco chemin ne, ndedecuan se sahn yan man, sahn ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, ne chi tan sahn

chahn nduco Esteban, quenda se ihyan nan intiayah.

¹³ Namin nuhn sahn chahn ama o se che cahma se ndudo cuahnde tuhca:

—Cuahn dama chihnga rahn sahn tih yahn yaco cuh che nihnde vih yahn Dendiohs man, yahn ley che dirun Moisés man.

¹⁴ Cuaco chemin, te chihnevan nuhn che rahn se te Jesucristo yahn yan Nazaret ne, ndatera ye yaco cuh man, ndahcorun ye costumbre che chihco Moisés man.

¹⁵ Nducoyaca sahn ndinan che vate se min ne, ndihchero se Esteban, ne nduhca che ro nan angel, tuhca ro nan ye.

7

Cahndudo Esteban che rendedevahn ye ihyan

¹ Tuhme chidocuyan che tahque ndinan me ne, chiquerune ye Esteban:

—¿A cuaco nducuahn che rica nunde sahn sih yehn ne?

² Ndahconan Esteban, ne rahn ye:

—Nducoyaca nchuhn, dihnó man, ihyan ndinan yahn nación yuhn vo man, cuihcovan ne che cahma. Dendiohs yuhn vo, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye ne, nda ye nan indithe yuhn vo Abraham, cuahn che quenun ca ye yahn yahn Mesopotamia, ro che ametah cuhnde ye yan Harán,

³ ne rahn ye ri ye ihyan: “Cuihcoman yan vaque man, nducoyaca ihyan yehn man, ne cuehn ama cuan yahn nan che nahma di.”

⁴ Tuhme chica Abraham yan vaco ye, Caldea, ne chahn ye, chihnde ye yan Harán. Adiva ne, chih chida ye, ne nahma Dendiohs ihyan yune, nde nan che nda ye muhn, yahn nan che vahto vo man ro cuh.

⁵ Hua cah Dendiohs nde ama ndi yahn cuh ihyan, nde nan che cahno ye ama cah ye. Ate cah ye ndudo yahn ye ihyan te co yahn ndata yahn ye, andahre ro min ne, ametah nde ama daya ye.

⁶ Namin rahn Dendiohs ri ye ihyan te ndata yahn ye ne, va che cuahtenan ye yan vaco ihyan tama nación, ne din tan ihyan nación min nduco ye man, din ye ntiyon yahn ihyan chahn nduco fuerza man, nde cuihno cun ciento nduyo.

⁷ Ate namin rahn Dendiohs ri ye ihyan: “U din castigo ihyan nación min che cahcantiyon ye numacuahn vedetan ndata yehn che din ye ntiyon yahn ye. Cuihno min ne, ndaca ye nación min, ne cochi ye muhn yahn cuh, ndeva ye yavenan.”

⁸ Namin cah Dendiohs ndudo yahn ye Abraham, ne chihquentiyon ye che conan ama seña queri ama ihyan, ndata yahn ye, cava che cahco ran ye che nevahnecon ye

ndudo min. Chemin che चाह्न चे चिन्देयान् दया Abraham चे दुचे Isaac ने, चिह्नो nine ro ने, चाचोह्न ये सेना. Tihca चाचोह्न Isaac सेना दया ये Jacob, ने Jacob ने, tihca चाचोह्न ये सेना nducoyaca दया ये. A ihyan min चे चिह्नो ndata ये nduh चे ndichio ndata यान् ihyan naci6n यान् Israel.

⁹ Dya Jacob चे ihyan ndico yuhn vo ने, a ihyan चाह्न चे दिन ये ये यान् दिह्नो ये Jos6, ने ndihcue ndeh ये ihyan nduco सह्न चे कुन्दा से ihyan nde naci6n यान् Egipto. Ate Dendiohs ने, चिन्दुचे ये Jos6,

¹⁰ ने ndedevahn ये ihyan यान् nducuah्न चे rechuhrihn ये. Cah Dendiohs vederendecadino चे ndahca ihyan, ने दिन ये चे Fara6n, rey यान् Egipto ने, दिन यान् ये ihyan. Chemin चे चाचोह्न Fara6n ihyan चे चाचोह्न यान् ndevaco ये man, nde numachahte naci6n यान् Egipto man.

¹¹ Tuhme चिह्ने cuico numachahte naci6n यान् Egipto man, Canaan man, ने ama चुह्रिह्न nducoyaca ihyan, nde indihche yuhn vo, ने ametah rendaca चे चेह ये.

¹² Ate चाह्न चे चेचदिनो Jacob चे min naci6n यान् Egipto va trigo ने, देचुह ये दया ये. Tahn min ने, cade ama yune चाह्न ihyan ndico yuhn vo.

¹³ Cuahn चे चि o yune चे चाह्न ihyan चाह्न ने, cah Jos6 चे चेचदिनो ये ते ihyan min चे दिह्नो ये, ने nduco chemin चेचदिनो Fara6n ti chica ndata यान् Jos6.

¹⁴ Tuhme देचुह Jos6 चे चेहवा चिदा ये Jacob nduco ihyan यान् ये. Nducoyaca ihyan चाह्न ने, रि ये ino raco ntiyon.

¹⁵ Tihca चि चे चाह्न Jacob, चिह्ने ये naci6n यान् Egipto. Adivे ने, चिह्न ये, ने namin a min चिह्न ihyan ndico yuhn vo.

¹⁶ Adivे ने, ndiquenda ihyan ine यान् तनाह्न चाह्न न्दे यान् Siquem. Min चिह्ने तुन ये ihyan nan यान् चे ca Abraham, ndihcue दया Hamor.

¹⁷ Cuahn चे a nda nino ro चे चोह्न ndudo चे cah Dendiohs numacuah्न वेदेयुदो Abraham ने, ihyan naci6n यान् Israel ने, ama चि यान् ये min naci6n यान् Egipto.

¹⁸ Tahn min चिह्ने tama rey यान् Egipto चे हवा रेंदिह्ने ये Jos6.

¹⁹ Rey min ने, दिन तान ये numacuah्न वेदेरिह्नेह्ने nduco ihyan ndico yuhn vo, ने चिह्नेतियन ये ihyan चाह्न चे cade cuahteyan दया ये चे चाह्न ने, चाह्न ये, cuacondah ये चावा चे कोह.

²⁰ Tahn min चिह्नेयान् Mois6s, ने ama कुनानो Dendiohs लिह्न मे. Ino iyo ra चि तवे indihche यान् से सह्न,

²¹ ने चाह्न चे चिह्नोमान ये लिह्न मे ने, तान दया man rey ntaca ते सह्न. Ndeva ते सह्न, ने तवे ते सह्न nduhca दया man ते.

²² Chemin चे चाह्न Mois6s nducuah्न वेदेवेवानो यान् ihyan naci6n यान् Egipto. Cuahn चे चि चाहे ये ने, ama दितो नान ये नान चे रेंते ये man, nan देह्तेन्दुह चे रेंदिन ये man.

²³ Cuahn चे a चि ये o raco nduyo ने, चाह्न ये चेंदिह्नेरो ये ihyan naci6n यान् ये, Israel.

²⁴ Min ndihchero ये चे चाह्न ama सह्न Egipto ama सह्न naci6n यान् ये, ने चिह्नो ये सह्न Egipto मे, ndedevahn ये सह्न चे tama मे.

²⁵ Tihca दिन ये, ते rahco ये ते nduco chemin ने, ihyan naci6n यान् ये ने, चोह्न ये ते देचुह Dendiohs ihyan, ndedevahn ये ihyan चाह्न. Ate ihyan चाह्न ने, हवा चेंहान्न ये.

²⁶ Tama ro मे ने, ndihchero Mois6s o सह्न naci6n यान् ये चे राह्तेरुह्न से nduco विह, ने नान चाह्नो दिह्न ये सह्न. Rahn ये रि ये सह्न: "Nchuhn ने, dama naci6n यान् वो nduco विह, zdehco चे राह्तेरुह्न ने nduco विह?"

²⁷ Ate सह्न चे रेंदिन तान nduco कोबिरो यान् मे ने, चाचोह्न से ihyan, ने rah्न से: "zDuh चाचोह्न दि चे चोह्न यान् नुह्न, तेचेकदे यान् नुह्न?"

²⁸ zA namin नान काहे u nduhca चे चिह्ने सह्न Egipto मे ico?"

²⁹ Cuahn चे चिह्नेयान् Mois6s चे तिह्ना rah्न सह्न min ने, चानो ये, ने चाह्न ये, चिह्ने ये ama चुान यान् चे दुचे Madian. Min चिह्नेवेको ये, ने ndaca o दया ये.

³⁰ Chihno o raco nduyo ने, min यान् nan चे मेटाह् दुहवा, nino nan कुते चे दुचे Sinai ने, adenan चिह्ने रो ama ंगेल वान रुचियान्न यान् ama यान् लिह्न चे रिचे, ndihchero Mois6s.

³¹ Mois6s ने, ama चाह्न ino ये यान् वेदेरिह्नो चे रेंदिह्नेरो ये, ने चाह्न चे चाह्न nda ये चावा चे ndihchero ndah ये ने, चिह्नेयान्न ये चे rah्न दिह्नो वो Dendiohs:

³² "U चे Dendiohs यान् ihyan ndico येह्न, Abraham man, Isaac man, Jacob man." Tuhme ama दिह्या Mois6s चि, nde तुनो रेंदोह ये चे वाह ये, nde मेटाह चिह्नेयो ये ndihchero ca ये.

³³ Rahn Dendiohs रि ये ihyan: "Cuehnevi ndaco चे चेंनुन काह, ते चाह्ना येह्न यान् चे nti nino nan चे कुनुन.

³⁴ A ndihcher6 चे rechuhrihn ihyan यान्न min naci6n यान् Egipto, ने चिह्नेवान्न चे रेवाह ये. Chemin चे कोचि, ndedevahn ihyan. Man ने, चोह्न यान्, ते देचुह दि Egipto."

³⁵ Andahre हवा नेवाह्नेकुन ihyan चाह्न Mois6s रो मंनान, rah्न ये रि ये ihyan: "zDuh चाचोह्न दि चे चोह्न यान् नुह्न, तेचेकदे यान् नुह्न?" Ate man Dendiohs देचुह ये ihyan चावा चे चोह्न ये यान्

ihyan chahn man, çava che ndedevahn ye ihyan man, nduhça che rahñ ye ro che chihnde ro ángel me nan yahn lihn che riche me.

³⁶ A Moisés che ndetendah ye ihyan ndico yuhn vo min nación yahn Egipto, ne din ye vederihno yahn min man, nan Nuniyahñ Cuah man, yahn nan che metah duhva man, chete che o raco nduyo.

³⁷ A Moisés che rahñ ye ri ye ihyan nación yuhn vo, Israel: “Dendiohs ne, ndedecuan ye ama ihyan profeta van ndata yuhn vo nduhça che ndedecuan ye u, ne che çahma ihyan min ne, chemin che codinahñ nchuhn.”

³⁸ A Moisés che quendahnahn ye yahn ihyan nación yuhn vo, Israel, min yahn nan che metah duhva, ne a ihyan min che nte ángel nduco ye min Cuete Sinaí çava che çah ye ndudo min ihyan ndico yuhn vo. A ihyan min che chihnevan ye ndudo yahn che ndedevahn Dendiohs ihyan iyehñse, chihco ye çavo vo.

³⁹ Ate ihyan ndico yuhn vo ne, chacotahn ye yahn Moisés man, nahn ndaconan ye nación yahn Egipto man.

⁴⁰ Rahñ ihyan chahn ri ye Aarón: “Nahn nuhn che dendah ne ama o dendiohs che quendahnahn ye yuhn vo, te Moisés, ihyan min che ndetendah ye uvo nación yahn Egipto ne, a hua rentā ye, ne hua devano nuhn deh chi yahn ye.”

⁴¹ Tuhme dendah ihyan chahn ama itenine lihn. Chihno ye ama o ite çava che co te vedino nan itenine me, ne ama chi yeno ye nduco dendiohs min yahn ye che dendah man ye.

⁴² Chemin che chihcoman Dendiohs ihyan chahn, ne çah yune ye che chitahno ye iyon che chenan nan ro, chivahn dendiohs yahn ye, nduhça che dirun ama cha ihyan profeta tuhça:

Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, cuahn che chahtechica ne yahn nan che metah duhva chete che o raco nduyo ne,

ndotenan che çahno ne ite çava che co te vedino, ndeva ne yavenan ne,

⁴³ tahque ndah ne ne, quenda ne yaco nan che quenun Moloc man, iyon yahn Renfán man,

ndeva ne yavenan dendiohs chemin chan che dendah man ne.

Chemin che quenun cuma che dín castigo nchuhn, dechúh nchuhn nde tahque çana yahn nación yahn Babilonia.

⁴⁴ Min yahn nan che metah duhva ne, ihyan ndico yuhn vo ne, chihnde tah ye yaco che chindah nduhça che nahma Dendiohs Moisés taça va che dendah ye. A chete yaco min ne, chenun ndah tu rahno nan che ndirun ley yahn Dendiohs.

⁴⁵ Chan rine, chihnde tah ihyan chahn yaco me nde ro che ndā ye nduco Josué, chetah ye yahn yahn ihyan tama nación che chehñevi Dendiohs nan ye. Tihça chihco cudado ye yaco me nde ro che quenun David.

⁴⁶ Dendiohs, ihyan min che ndeva Jacob yavenan ye ne, din yahino ye rey David, ne nahn çahno rey me ama yaco yahn ye.

⁴⁷ Ate Salomón che chihno ye yaco yahn Dendiohs,

⁴⁸ andahre Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye, hua rendotenan ye yaco che rihno ihyan. Tihça nduhça che dirun ihyan profeta me tuhça:

⁴⁹ Rahñ Dihvo vo Dendiohs: “Rihquentiyón nde vahchetero man,

nde numachahte iyehñse man.

¿Taça conún chete ama yaco che rihno ihyan?

¿Taça cuhndé ama cuan no?

⁵⁰ A man dendah nducuahn dehtenduh che va.”

⁵¹ Quendi Esteban, ne rahñ ye:

—Nchuhn ne, cheche chedave yahn ne. Dama ri ne nduco ihyan che hua ritahno ye Dendiohs, te hua redinahñ ne. Numacuahn ro ne, rahcotahn ne vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs. Nduhça ihyan ndico yahn ne ne, tihchan ne.

⁵² Nducoyaca ihyan profeta ne, din tan ihyan ndico yahn nchuhn nduco ye. Ihyan ndico yahn ne ne, chihno ye ihyan profeta chahn che dirun ye nde ro menan che va che chi Daya Dendiohs, ne cuahn che ndā ye ne, a man nchuhn hua chitahno ne ihyan, ne chihno ne ihyan.

⁵³ Nchuhn ne, nduco ángel dechuh Dendiohs ley yahn ye çava che dinahn ne, ate hua redinahñ ne.

⁵⁴ Cuahn che chihnevan sahn ndinan chahn che tihça rahñ Esteban ne, ama chi tan se, nde tuno reh dihyon se.

⁵⁵ Ate Esteban ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan, ne chenhion nan ye nan ro, ne ndihchero ye che ama yudo vederihquentiyon yahn Dendiohs man, che nti Dihvo vo Jesucristo lado tah cuaco ye man.

⁵⁶ Tuhme rahñ ye:

—¡Condihche nchuhn! ¡Quendah vahchetero! ¡Nga ihyan min che rinduco ye nducoyaca ihyan, nti ye lado tah cuaco Dendiohs!

⁵⁷ Ate sahn chahn ne, necahde se iverevan se, nde tuno rah tan se, tumangan se Esteban.

⁵⁸ Quenda se ihyan cuahn chihto yan, ne min çah se tu ihyan. Ama sahn che duche se Saulo ne, din se cudado tino yahn sahn che chenan se ntiyon che çah se tu ihyan.

⁵⁹ Ura che recah se tu Esteban ne, covah ye tuhca:

—Dihvé Jesucristo, ndahcó chedave yáhn tah ne.

⁶⁰ Tuhme chehntihya ye, ne rahn ye numa dito ye:

—Dihvé, cuenchahco ne yahn sahn sih che tihca redin se.

Chihno rahn ye chemin ne, chih ye.

8

Din tán Saulo nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Saulo ne, dama chi se nduco sahn chahn che chihno se Esteban.

A ro min no canan ama redin tán se nduco ihyan yan Jerusalén che ritahno ye Dihvo vo. Van ihyan chahn ne, atenan ihyan apóstol che chahtenan ye min, te chihno chano nducoyaca ye, cuahn muhn cuahn min ye estado yahn Judea man, nación yahn Samaria man.

² Ihyan che ndah ihyan ye nan Dendiohs ne, ama chi ran ye cava Esteban, ne chahn ye chihche ye ihyan.

³ Saulo ne, quendi se redin tán se nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne renda se nduh vah nduh vah, rendeah vah se ihyan. Nde ndahta, nde chahn ye, rihnda rudo se ihyan, riquenda se ihyan, rih se ihyan vacoyahn.

Rahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs min nación yahn Samaria

⁴ Ihyan che chano chahn ne, rahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs nduh cuan yan nan che renda ye.

⁵ Ama cha ihyan chahn che duche ye Felipe ne, cuahn che nda ye ama cuan yan yahn Samaria ne, min rahndudo ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, che a ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyeahnse.

⁶ Ama rendo dama ihyan, rihnevan ye numacuahn vedenevan che rahndudo Felipe man, rendihchero ye vederihno che redin ye man.

⁷ Ama yahn ihyan che chenun vaco chihnga ihyan ne, rendihquenda vaco chahn, ama rah. Namin rendoyahn ama yahn ihyan che ndi cheche ye man, che neneva doh cah ye man, tah ye man.

⁸ Chemin che nducoyaca ihyan yan min ne, ama yeno ye.

⁹ Yan min ne, va ama sahn che duche se Simón, che cuah se. A rahn me ne, ama chihneh se ihyan che vate ye numachahte nación yahn Samaria, rahn se te ametah nde ama ihyan nduhca sahn min.

¹⁰ Nducoyaca ihyan, nde ihyan ndico man, nde chechaha man, renevahnevan ye sahn, ne rahn ye:

—Sahnguh ne, quenan cuma se vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs.

¹¹ Ama rahn chitahno ihyan chahn sahn, te nduco vedecuah yahn se ne, chihneh se ihyan.

¹² Ate cuahn che chihnevan ihyan chahn che rahndudo Felipe yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs man, yahn che ndedevahn Dihvo vo Jesucristo ihyan man ne, nducoyaca ye, nde ndahta, nde chahn ye, chitahno ye Dihvo vo, ne chedenune ye.

¹³ Nde Simón cuah me ne, chitahno se, ne chedenune se. Chinduco se Felipe, ne ama rahn ino se yahn vederihno che rinahn.

¹⁴ Cuahn che ihyan apóstol che chenay yan Jerusalén checadino ye che nevahnevan ihyan yahn yahn Samaria Ndudo yahn Dendiohs ne, dechuh ye Pedro nduco Juan.

¹⁵ Cuahn che nda ihyan apóstol chahn ne, covah ye cava che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan chahn.

¹⁶ Ametah conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nde ama ihyan chahn, te cade chedenune ye che nevahnevan ye Dihvo vo Jesucristo.

¹⁷ Tuhme Pedro nduco Juan ne, nahn tah ye ihyan chahn, ne quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan.

¹⁸ Cuahn che ndihchero Simón che renun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan che renahn tah ihyan apóstol chahn ne, nahn cah se tume ihyan,

¹⁹ ne rahn se:

—Cuedin nchuhn che namin nduco conan cumá vederihquentiyon tih, cava che adecoduhno ihyan che nahn tah ihyan ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan.

²⁰ Tuhme rahn Pedro ri ye sahn:

—A ndinda di nde nduco tume yehn, te rendedecadine te co cua nduco tume vederihquentiyon che recah Dendiohs.

²¹ Di ne, nde hua co conen nan ntiyon cuh, te hua ndah chedave yehn nan Dendiohs.

²² Cuento ine yahn nunde yehn, ne cuique Dendiohs ndete che nchahco ye yehn che tihca rendedecadine,

²³ te ndero ndi che a ndinda di, nedin nunde yehn.

²⁴ Ndahconan Simón, ne rahn se ri se ihyan:

—Covah nchuhn cava che nchahco Dihvo vo Dendiohs nunde yahn, ne hua cuahno có nduhca che rahn ne.

²⁵ Cuahn che a nte ihyan apóstol chahn yahn vederihno che din Dendiohs man, cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs man ne, conahn ye yan Jerusalén, racotuh ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ama ndeh yan yahn Samaria nan che rechuh ye.

Felipe nduco sahn nación yahn Etiopía

²⁶ Chihno min ne, rahn ama ángel yahn Dihvo vo Dendiohs ri ye Felipe:

—Cuehn cuahn yune che rica yan Jerusalén, rahn cuahn yan Gaza.

Yune min che rechuh cuahn yahn nan che metah duhva.

²⁷ Tuhme cuahn Felipe, ne ura che a quenun yune ye ne, ntaca ye ama sahn ndinan, che tesorero yahn tahn Candace, reina yahn nación yahn Etiopía. Ro min ne, a ndaconan se che chahn se yan Jerusalén, ndeva se yavenan Dendiohs.

²⁸ Conahn se yan vaco se, va se chete carro yahn se, ne rahndudo se libro che dirun ihyan profeta Isaías.

²⁹ Tuhme rahn Vaco Dendiohs nduco Felipe:

—Cuehn, cotone carro tih.

³⁰ Cuahn che tuno Felipe carro me ne, chihnevan ye che rahndudo sahn min libro che dirun Isaías, ne tumerune ye sahn:

—¿A renahn ne ndudo tih che rahndudo ne ne?

³¹ Ndahconan se yahn ye:

—Hua, te metah duh che te cuande u.

Tuhme yahve se ihyan che conda ye chete carro me, cuhnde ye dama nduco se.

³² Nan Ndudo yahn Dendiohs che rahndudo se ne, ndirun tuhca:

Nduhca che riquenda ihyan itecuche nan che cahno ye ite ne, tihca quenda ye ihyan.

Nduhca ama itecuche lihn che hua rah te che rendu ihyan ite ne, tihca ihyan min, te hua dehva cahma ye.

³³ Ndere caça nunde se yahn ye, ne ametah deh che cahma ye, te hua ndaca duh che techecađe yahn ye numa cuaco.

¿Duh co cahma yahn ndata yahn ihyan min?, te cahno se ihyan, ne ndaca ye iyehns cuh.

³⁴ Tumerune sahn min Felipe:

—Codin favor, ne cahme co u, ¿Duh yahn che tihca dirun ihyan profeta me? ¿A yahn man ye, o yahn tama ihyan?

³⁵ Tuhme canan Felipe nde nan che rahndudo se, cah cuande ye sahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

³⁶ Cuahn che nda ihyan chahn ama cuan nan che va nune ne, rahn sahn ndinan me: —Muhn va nune, ¿a hua co cuedenuné ne?

³⁷ Ndahconan Felipe yahn se:

—Ndete che ritahnó ne numacuahn che-dave yahn ne ne, taca hua, co cuedenune ne.

Tuhme rahn sahn min:

—Ritahnó te Jesucristo ne, ihyan min che Daya Dendiohs.

³⁸ Chihquentiyon se che chan carro me. Tuhme cochahn se nduco Felipe nan nune me, ne chehdenune ye sahn.

³⁹ Cuahn che ndiquendah ihyan chahn van nune ne, quenda Vaco Dihvo vo Dendiohs Felipe, ne chehnan se ihyan. Tuhme ndonun yune se, conahn se, ne ama yeno se.

⁴⁰ Felipe ne, adenan nda ye yan Azoto, ne chuh ye nduh yan nduh yan, rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs nde nda ye yan Cesarea.

9

Nto ino Saulo nunde yahn se

¹ Numacuahn ro min ne, riquendi Saulo redin tan se nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, nahn cahno se ihyan. Chahn se nan chidocuyan che tahque ndinan,

² chica se ama caça, quenda se, cava che cahno se yaco yahn ihyan nación yahn Israel che vate ye yan Damasco, din se preso nde ndahta, nde chahn, ihyan che ritahno ye Dihvo vo, quenda se ihyan yan Jerusalén.

³ Ate cuahn che nda nino se yan Damasco ne, adenan chiya ama dave che chica nan ro nan se.

⁴ Ndetahno chendah se ndiyahn, ne chihnevan se ama ndudo che rahn:

—Saulo, Saulo, ¿dehco che redin tan nduco ihyan yahn?

⁵ Tumerune se:

—Dihvé, ¿duh ndih ne?

Ndaconan ndudo me:

—U che Jesucristo che redin tan nducó. Nduhca itenine che renun yah man te ite, renun te yahn cuiyan che rahco nduco ihyan ite ne, tihca redin.

⁶ Saulo ne, ama dihya se chi, nde tuno rendoh se che vah se, ne rahn se:

—Dihvé, ¿deh nahn ne che din ne?

Ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Cuenequen, ne cuehn viyan. Min cahma ama ihyan co ye di deh va che din.

⁷ Namin sahn che nduco Saulo ne, ama dihya se chi, te chihnevan sahn chahn ndudo me, ate hua duhva ndihche se.

⁸ Tuhme necuan Saulo, ate cuahn che nahne se ndutinan se ne, ametah ro nan se. Chemin che chetah sahn chahn tah se, ne quendanan se sahn nde nda se yan Damasco.

⁹ Min quenan se ino ro, ne hua ro nan se, nde hua cheh se, nde hua chih se.

¹⁰ Yan min va ama ihyan che duche ye Ananías che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ndihchero ihyan min ama vederihno van yahnde yahn ye che nda Dihvo vo nan ye, ne yahve ye ihyan:

—¡Ananías!

Ndahconan ye:

—Dihvé, cahma ne.

¹¹ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuehn cuahn yune che duche Yune Cuaco, ne min ndevaco Judas, cuiquerone

cava ama sahn yan Tarso che duche se Saulo. Min quenun se, revah se.

¹² Sahn min ne, din Dendiohs che van yahnde yahn se ndihchero se di che nda, nahn tah sahn cava che ndaconan co ro nan se.

¹³ Cuahn che chihnevan Ananías che tihca ne, rahñ ye:

—Dihvé, ama yahñ ihyan rente ye nducó yahn sahn min che ama redin tan se min yan Jerusalén nduco ihyan che ritahno ye ndih.

¹⁴ Man ne, nda se muhn, nda se ama caca che dendah chidocuyan che tahque ndinan cava che din se preso nducoyaca nuhn che ritahno nuhn ndih, quenda se nuhn.

¹⁵ Ate rahñ Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuehn, te man tendahnún sahn cava che cuahndudo se ndudo yahn, cahnevan ihyan nación yahn Israel man, ihyan nación chenahn man, rey yahn ye man.

¹⁶ Cah cuandé sahn che va che ama chuhrihn se che cuande yahn.

¹⁷ Tuhme cuahn Ananías, chenda ye vah nan che quenun Saulo. Nahn tah ye sahn, ne rahñ ye ri ye sahn:

—Dihno Saulo, Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chihnde ro ye nan cuahn yune ne, dechuh ye u cava che ndaconan co ro nan man, cava che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs di man.

¹⁸ Ndetahno chera che deca ro yun ro che chenandutin se, ne chi ro nan se. Tuhme necuan se, ne chedenune se.

¹⁹ Chihno min ne, cheh se, ne ndeva fuerza sahn. Quenan se neve ro min yan Damasco nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo.

Cahndudo Saulo Ndudo yahn Dendiohs yan Damasco

²⁰ Chihno min ne, canan cahndudo Saulo nduh cuan chete yaco, ne rahñ ye te Jesucristo ne, ihyan min che Daya Dendiohs.

²¹ Nducoyaca ihyan che rihnevan ye ne, rahñ ino ye, ne retumarune vih ye:

—¿A ndiyu sahn tih che redin tan se yan Jerusalén nduco ihyan che ritahno ye Jesús? ¿A ndiyu sahn tih che nda se muhn cava che quenda se ihyan che ritahno ye ihyan min, necah se ihyan tah chidocuyan ndinan?

²² Ate Saulo ne, nde tahque numa ino se rahndudo se che cuaco te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehñse. Nde nan che ametah deh che cahma ihyan nación yahn Israel che vate ye min yan Damasco.

Chano Saulo

²³ Chihno ndeh ro ne, ihyan nación yahn Israel chahn ne, ntuhno ye cava che cahno ye Saulo,

²⁴ ate checadino se. Nde ro nde rahñ rano ihyan chahn sahn nduh cuan chende chan yahn yan me cava che cahno ye sahn.

²⁵ Ate ama vino ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ndedevah ye sahn chete ama cuahte chahte nan chete che ndi chan yahn yan me, ne tihca chi che ndevahn se.

Nta Saulo yan Jerusalén

²⁶ Cuahn che nta Saulo yan Jerusalén ne, nahn conduco se ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, ate nducoyaca ihyan chahn ne, vah ye, te rahco ye te co hua cuaco che a ritahno se Dihvo vo.

²⁷ Ate Bernabé ne, quenda ye Saulo nan ihyan apóstol chahn, ne necah cuande ye ihyan nduhca che chihnde ro Dihvo vo nan se cuahn yune man, nduhca che yahve ye sahn man, nduhca che numa ino se cahndudo se yan Damasco vederihquentiyon yahn Dihvo vo man.

²⁸ Tuhme chinduco Saulo ihyan apóstol chahn, ne quenan se min yan Jerusalén.

²⁹ Numa ino se rahndudo se vederihquentiyon yahn Dihvo vo, riyahve se ihyan, ndata yahn Israel, che rente ye devaco griego. Ate ihyan chahn ne, rinuhn ino ye taca co cahno ye sahn.

³⁰ Cuahn che checadino ihyan che ritahno ye Dihvo vo che tihca ne, quenda ye sahn yan Cesarea, ne ndedechuh ye sahn yan vaco se Tarso.

³¹ Tahñ min ne, numachahte estado yahn Judea man, Galilea man, nación yahn Samaria man ne, nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, cheguan redin tan ihyan nduco ye, ne a ndevate tahn ye, rendeva ye yavenan Dihvo vo Dendiohs numacuahn vedeneñcun. Renecah yan Vaco Ndah yahn Dendiohs chedave yahn ihyan chahn, ne redin Dendiohs che ama yahñ ihyan ritahno ye Dihvo vo, rinduco ye ihyan.

Ndoyahn Eneas

³² Cuahn che quechica Pedro, rahndudo ye van ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, chahn ye, chendihchero ye ihyan che vate ye yan Lida.

³³ Min ntaça ye ama sahn cah che duche se Eneas. A nine nduyo ndi cheche se, quendite se nan yundo.

³⁴ Rahñ Pedro ri ye sahn:

—Eneas, Dihvo vo Jesucristo din ye che ndoyehn. Cuenecuen, condihte ndah yundo yehn.

Ndetahno ndoyahn Eneas, ne necuan se.

³⁵ Nducoyaca ihyan yan Lida man, yan Sarón man, ndihchero ye che ndoyahn se, ne ama yahñ ye chihcoman ye dehtenduh che ritahno ye ro menan, ne chitahno ye Dihvo vo Jesucristo.

Ntuche Dorcas

³⁶ Tahn min ne, chihnde ama ihyan ndahta yan Jope che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ihyan min ne, duche ye Tabita, ne che devaço griego ne, Dorcas. Ama ndah ihyan ye, ne ama yeno ye, rinan ye ihyan chevah.

³⁷ Chetah cah ihyan min, ne chih ye. Chihno nano ihyan tenahn me ne, chacondihte ndah ye ihyan chete cuarto che va nan o cuahto.

³⁸ Checadino ihyan che ritahno ye Dihvo vo che yan Lida quenan Pedro, ne nducote nino yan min ne, tahve ye o ihyan che cahñ ye, ngua ye ihyan, ne rahñ ye:

—Cuhn vo nduco ne yan Jope tenun tenun no.

³⁹ Tuhme cuahn Pedro nduco ihyan chahn, ne cuahn che nda ye min ne, quenda ihyan chahn ihyan chete vah nan che quendite tenahn me. Min chenun nducoyaca ndahta vah, ama raco ye, ne nahme ye Pedro vestido man, coyano man, che ndahyon tenahn me ro che quenan ye iyehñse.

⁴⁰ Chihquentiyon Pedro che ndiquendañ vah nducoyaca ihyan chahn, ne chentihya ye, covah ye. Ndiñchero ye tenahn me, ne rahñ ye:

—Tabita, cuenecuen.

Ndetahno nahne ye ndutinan ye, ne ndiñchero ye Pedro, ne necuan ye, va ye nan yundo.

⁴¹ Tuhme chetah Pedro tah ye, ne ndedecuan ye ihyan. Cah ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo man, ndahta vah chahn man, ne nahme ye ihyan ndahta me che a ntuche ye van tenahn.

⁴² Nducoyaca ihyan yan Jope ne, checadino ye yahn vederihno me, ne ama yahn ye chitahno ye Dihvo vo.

⁴³ Rahñ quenan Pedro min yan Jope, ndevaço Simón, ama sahn che redin dave se ima.

10*Chahn Pedro ndevaço Cornelio*

¹ Min yan Cesarea chihnde ama capitán che duche se Cornelio, che ndi cuande se compañia che duche Italiana.

² Sahn min nduco nducoyaca ihyan yahn se che chenun ye ndevaço se ne, rendeva se yavenan Dendiohs numacuahn vedene-cun. Ama recañ se tume che rinan se ihyan nación yahn Israel, ne revah se ro ro.

³ Ama ro, tenduh nan rahco ino a chino ne, chinahn ama vederihno nan se, ndiñchero ndah se ama ángel yahn Dendiohs che chenda ye nan quenus se, ne yahve ye sahn:

—¡Cornelio!

⁴ Ama dihya se chi, ndiñchero se ángel me, ne tumerune se ihyan:

—Dihvé, ¿deh nahn ne ne?

Ndahconan ángel me yahn se:

—Dendiohs, a chihnevan ye che revah, ne ndiñchero ye che redin vedevaño nduco ihyan chevah.

⁵ Man ne, cuedechoh ihyan che cahñ ye yan Jope, ngua ye Simón che namin duche ye Pedro.

⁶ Quenan ye ama vah che nti nino nuniyahñ, vaço ama sahn redin dave ima che namin duche se Simón. Ihyan min cahma ye co ye di deh che va che din.

⁷ Cuahn che conaño ángel me ne, cah Cornelio o sahn decahya yahn se nduco ama sandaço che quenan se ndevaço se che namin ritahno se Dendiohs.

⁸ Chihno necañ cuande se sahn nducuaññ ne, dechuh se sahn yan Jope.

⁹ Tama ro me ne, tenduh nan inguiyahñ ne, cuahn che a cuahn nino sahn chahn yan Jope ne, cocha Pedro tin vah yuto nan che quenan ye, ça va che covah ye.

¹⁰ Ama chí cuico ye, ne numanahn che rindah che cheh ye ne, chinahn ama vederihno nan ye.

¹¹ Ndiñchero ye nan ro ama che deca ro ama tino chahte tihca ro che nechiche nduh che cun esquina yahn, ne cochahn cuahn ndiyahñ nino nan ye.

¹² Min chete tino me chenun nducoyaca nan ite che cun cah te man, cu man, yahda man.

¹³ Tuhme chihnevan ye ama ndudo che rahñ:

—Pedro, cuihne ite sih, coheh ite.

¹⁴ Ate ndahconan Pedro:

—Dihvé, hua, te u ne, nde menahn metah chéñ nde ama nan ite che chihnga te.

¹⁵ Ndaconan ndudo me:

—Cha che a nedin dave Dendiohs ne, hua quendi ndedecadine che chihnga.

¹⁶ Ino yune ndaconan ndiñchero ye vederihno me. Tuhme condá tino me cuahn nan ro.

¹⁷ Nahmin che ama rendedecadino Pedro deh conahn vederihno me ne, sahn che dechuh Cornelio ne, a nda se chendevah, retumerune se ti che vaço Simón.

¹⁸ Tuhme tumerune se a min quenan ama ihyan che duche ye Simón che namin duche ye Pedro.

¹⁹ Rendedecadino ca Pedro yahn vederihno me cuahn che yahve Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan:

—Nda ino se, rinuhn se di.

²⁰ Cuenchehn, ne cuehn nduco se. Dehve rahque, te u dechuh sahn.

²¹ Tuhme cuenchahn Pedro cuahn nan che vatendi sahn che dechuh Cornelio, ne rahñ ye ri ye sahn:

—U che rinuhn nchuhn. ¿Deh ntiyon cochi ne ne?

²² Ndahconan sahn chahn:

—Huante, capitán Cornelio dechuh ye nuhn. Ihyan min ne, ama ndah ihyan ye, ne rendeva ye yavenan Dendiohs. Nducoyaca ihyan nación yahn Israel ne, yahino ye ihyan. Rahn ama ángel yahn Dendiohs ri ye ihyan che dechuh ye chehua ndih, çava che çahn ne ndevaco ye, cahnevan ye deh che va che çahma ne co ne ihyan.

²³ Tuhme rañ Pedro che condá sahn chahn chete vah, ne chahtenan se nduco ye. Nde tama ro me cuahn ye nduco se, nduco neve ihyan yan Jope che ritahno ye Dihvo vo.

²⁴ Nan che chi o ro me ne, ndá ihyan chahn yan Cesarea, ne quenun Cornelio nduco nducoyaca ihyan yahn se man, amigo yahn se man, che ndiyahve se.

²⁵ Cuahn che ndá nino ihyan chahn vaco Cornelio ne, quendah se vah çava che nevahnevan se Pedro, ne chehntihya se nan ye, rendeva se yavenan ye.

²⁶ Ate ndedecuan Pedro sahn, ne rañ ye:

—Cuenevan, cuandi. Hua ndahca che ndeva yavenan, te u ne, ihyan iyehne u nduhca di.

²⁷ Ca rañ ca rica ye, chenda ye chete vah, ne ndihche ye che ama yahn ihyan ndi dama ye min.

²⁸ Tuhme rañ ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn ne, a devano ne te çahnda va yahn nuhn, ihyan nación yahn Israel, che çahn nuhn ndevaco ihyan tama nación man, che conduco nuhn ihyan chahn man. Ate Dendiohs ne, te ye, checadino te hua quendi ndedecadinó che hua ndahca che codama nuhn nduco ihyan tama nación.

²⁹ Chemin che cuahn che tahve nchuhn che chehua u ne, ndetahno cochí, hua chatóahn. Man ne, nahn cadinó deh cuande che tahve ne che chehua u.

³⁰ Tuhme ndahconan Cornelio:

—A man cun ro, co tenduh ura cuh ne, va yahté man, reváh man, muhn chete vacó, cuahn che chihnde ro ama ángel, quenun ye tino che tuno diyahn ro.

³¹ Rañ ye ri ye u: “Cornelio, chihnevan Dendiohs che revah, ne ndihchero ye che redin vedevahino nduco ihyan chevah.

³² Man ne, cuedechoh nde yan Jope che ngua Simón che namin duche ye Pedro. Quenan ye ama vah che nti nino nuniyahn, ndevaco ama sahn che redin dave ima, che namin Simón duche se.”

³³ Chemin che a ndetahno dechuh che chehua ndih. Ndahca din ne che cochí ne. Man ne, nto dama nducoyaca nuhn muhn nan Dendiohs çava che cahnevan nuhn nducoyahn che chihquentiyon ye che çahma ne.

³⁴ Tuhme cahndudo Pedro:

—Man ne, a chenahn te Dendiohs che cuaco niyon ne, hua retendah nun ye ihyan,

³⁵ te dama no yahino ye nducoyaca ihyan adecotino nación yahn ye, ndete che rendeva ye yavenan ye man, redin ye che ndah man.

³⁶ Dendiohs ne, dechuh ye Jesucristo, Dihve nducoyaca ihyan, van ihyan nación yahn Israel, çava che cuahndudo ye ndudo ndah yahn che ndo yan Dendiohs nduco ihyan iyehne.

³⁷ Nchuhn ne, a devano ndah ne yahn nducoyahn che coman chinahn numachahte nación yahn Israel, canan nde estaño yahn Galilea, cuahn che a chuh che cahndudo Juan Bautista man, chehdenune ye ihyan man.

³⁸ A devano ne te Dendiohs ne, din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye Jesucristo yahn yan Nazaret, ne ndahco ye vederihquentiyon chahte tah ye. Ihyan min ne, quechica ye, redin ye che ndah, ne rendedevahn ye ihyan che rechuhrih ye, redin chundah. Tihca redin ye, te quenun cuma ye vederihquentiyon yahn Dendiohs.

³⁹ Nuhn racotuhn nuhn ndudo cuaco yahn nducoyahn che din Dihvo vo Jesucristo numachahte nación yahn Israel man, yan Jerusalén man. Ihyan min ne, nahn yah se ihyan nan ama cruz, chihno se ihyan.

⁴⁰ Ate chihno ino ro ne, ndedetuhche Dendiohs ihyan, ne cahnevan ye che quechica ro ye van nuhn.

⁴¹ Hua quechica ro ye van nducoyaca ihyan yan, ate quechica ro ye van nuhn che a tendah nun Dendiohs nuhn nde ro menan çava che cuacotuhn nuhn ndudo yahn che tihca chi. Cuahn che a ntuche ye van tenahn ne, dama cheh nuhn, dama chih nuhn nduco ye.

⁴² Chihquentiyon ye che cuahndudo nuhn nan ihyan che ndahco Dendiohs vederihquentiyon tah ye çava che teche çade ye yahn nducoyaca ihyan che chenduche ye man, che ndih ye man.

⁴³ A yahn ihyan min che dirun nducoyaca ihyan profeta nde a rañ me. Dirun ye te nducoyaca ihyan che cotahno ye ihyan min ne, nchahco Dendiohs nunde yahn ye che cuande yahn ihyan min.

⁴⁴ Nde metah cuihno cuahndudo Pedro cuahn che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nducoyaca ihyan che rihnevan ye ndudo me.

⁴⁵ Ihyan nación yahn Israel che ritahno ye Dihvo vo che nduco ye Pedro ne, ama cuahn ino ye chi yahn che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nde ihyan tama nación.

⁴⁶ Devano cuaco ye te quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan chahn, te rente ye

tama te o nan devaco man, rendeva ye yavenan Dendiohs man.

⁴⁷ Chemin che rahn Pedro:

—¿A va duh che cahco tan che cuedenune ihyan chuhn?, te a quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan nduhca che quenun uvo.

⁴⁸ Tuhme chihquentiyon ye che cuedenune ihyan chahn, cuah ye Dihvo vo Jesucristo. Chihno min ne, chica ihyan chahn favor Pedro che conan ye neve ro nduco vih.

11

Necah cuande Pedro ihyan ndiyaco che vate ye yan Jerusalen

¹ Ihyan apóstol chahn nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo che vate ye estado yahn Judea ne, checadino ye te nde ihyan tama naci6n a chitahno ye Ndudo yahn Dendiohs.

² Cuahn che nta Pedro yan Jerusalen ne, ihyan naci6n yahn Israel che ritahno ye Dihvo vo ne, rahva ye nduco ye.

³ Tumerune ihyan chahn:

—¿Dehco che chehn vaco ihyan tama naci6n, cheh dama nduco ye ne?

⁴ Tuhme necah cuande Pedro ihyan chahn nducuahn che chi:

⁵ —Ama ro cuahn che quenán yan Jope ne, ura che revah ne, chinahn ama vederihno nan. Ndiheró ama che deca ro tino chahte tihca ro, ne nechiche nduh che cun esquina yahn, chica nan ro, cochahn cuaco nan che quenun.

⁶ Cuahn che chihco ndáh cudado deh chenun chete ne, ndihcheró ite che cun cah te man, ite chano man, cu man, yahda man,

⁷ ne chihneván ndudo che rahn: “Pedro, cuihne ite sih, cocheh ite.”

⁸ Ate ndahconán: “Dihvé, hua, te nde menahn metah chéh nde ama ite che chihnga te.”

⁹ Tuhme ndaconan ndudo me nde nan ro: “Cha che u, Dendiohs, a nedin davé ne, hua quendi ndecadine che chihnga.”

¹⁰ Ino co ndaconan chinahn vederihno me nan, ne conda cuahn nan ro.

¹¹ A ura min no nda ino se che rinuhn se u, che chica se nde yan Cesarea.

¹² Chihquentiyon Vaco Dendiohs che hua dehve rahc6, cahn nduco se. Namin an dino vo chuhn ne, chinduco ye u, chahn nuhn vaco ama sahn,

¹³ che nte cuande se nuhn che ndihchero se ama ángel che chandi ye, chihto nan se ndevaco se, ne tuhca rahn ye ri ye sahn: “Cuedechoh che ngua Sim6n che namin duche ye Pedro, quenun yan Jope.

¹⁴ Ihyan min cahma ye co ye di nduco ihyan yehn deh va che din nchuñ cava che ndevahn ne.”

¹⁵ Cuahn che chihno nte sahn min ne, canan cahndudó. Ate numanahn che cahndudó ne, adenan quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan chahn nduhca che quenun uvo ro menan me.

¹⁶ Tuhme necahc6 che rahn Dihvo vo: “Juan ne, chehdenuñ ye ihyan, ate nchuñ ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuñ.”

¹⁷ Nducote man Dendiohs din ye nduco ihyan chahn nduhca che din ye nduco uvo che chitahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, ¿duh u cava che din vahché yahn Dendiohs?

¹⁸ Cuahn che chihnevan ihyan chahn ne, chahtediñ chende ye, ne ndeva ye yavenan Dendiohs, ne rahn ye: “Tuhme ne, rahnevan Dendiohs che nto ino ihyan tama naci6n nunde yahn ye, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.”

Ihyan yan Antioquia che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹⁹ Cuahn che chuh che chih Esteban ne, canan redin tan ihyan nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne chano ihyan chahn. Nahn ye ne, cuahn ye nde naci6n yahn Fenicia man, Chipre man, yan Antioquia man. Min chacotuhñ ye Ndudo yahn Dendiohs atenan van ihyan naci6n yahn Israel, te van ihyan tama naci6n ne, hua chacotuhñ ye ndudo me.

²⁰ Ate neve ihyan naci6n yahn Chipre man, yan Cirene man, cuahn ye yan Antioquia, ne ihyan chahn chacotuhñ ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo nde van ihyan tama naci6n.

²¹ Nducote chenun cuma ihyan chahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo ne, ama yahn ihyan chihcoman ye dehtenduh che ritahno ye ro menan me, ne chitahno ye Dihvo vo.

²² Cuahn che checadino ihyan che ritahno ye Dihvo vo che chenun yan Jerusalen ne, dechuh ye Bernabé nde yan Antioquia.

²³ Cuahn che nda Bernabé min ne, ndihchero ye che ama va vedeyahno yahn Dendiohs van ihyan chahn, ne ama chi yeno ye. Yahve ye ihyan chahn che quendi ye numa ino ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo.

²⁴ Tihca din Bernabé, te ama ndah ihyan ye man, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan man, numa ino ye ritahno ye man. Yan min ne, ama yahn ihyan chitahno ye Dihvo vo.

²⁵ Chihno min ne, cuahn Bernabé yan Tarso, ngua ye Saulo. Cuahn che ntaça ye ihyan ne, ndaconan ye nduco vih yan Antioquia.

²⁶ Min chahtenan ye ama nduyo nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo, chicuahn ye ama yahn ihyan. Min yan Antioquia

cade canan ihyan rahn ye yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo te cristiagno ye.

²⁷ Tahn min ne, ama o ihyan che recadino ye yahn che va che co ne, chica ye yan Jerusalén, ne nda ye min yan Antioquía.

²⁸ Ama cha ihyan chahn che duche ye Agabo ne, din Vaco Dendiohs che checadino ye che ama cuhnde cuico numachahte iyehense. Chandi ihyan min nan ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne rahn ye che tihca va che co. Ndudo min ne, chinahn adive cuahn que quenan Claudio emperador.

²⁹ Tuhme ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo che vate ye min yan Antioquía ne, nte cade ye nduco vih che nedin dama ye tume nduhva che tuno tah ye, dechuh ye yahn dihno vo che vate ye estado yahn Judea cava che conan ye ihyan.

³⁰ Tihca din ihyan chahn, ne dechuh ye Bernabé nduco Saulo, quenda ye tume me, necah ye tah intiyanh yaco che vate ye min.

12

Chihno se Jacobo man, chaconuhn se Pedro vacoyahn man

¹ Tahn min ne, redin tan rey Herodes nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

² Jacobo, dihno Juan ne, chihquentiyon rey me che chihno se ihyan nduco espada,

³ ne nducote ndihchero se che quenan ino ihyan naci6n yahn Israel ne, namin din se preso Pedro. Ro che tihca din se ne, ro vihco che reh ihyan pan che hua nduco ya yahn.

⁴ Cuahn che a din se preso Pedro ne, chaconuhn se ihyan vacoyahn, ne ntihyon ama sandado chahtenan se cudado ihyan, te chuh vihco me ne, nahn tendah se ihyan, techecade se yahn ye, ne cahno se ihyan nan ihyan yan.

⁵ Ama vateyan sandado che redin se cudado Pedro che quenun ye vacoyahn, ne ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, revah ye numa ino ye cava ye.

Din Dendiohs che ndiquendah Pedro vacoyahn

⁶ Vno che co dave tama ro me che nahn tendah Herodes Pedro nan ihyan yan ne, quiyado ye chete vacoyahn me mendahn yahn o sandado, nchiche ye nduco o cadena. Sandado chenahn chahn ne, redin se cudado chende vacoyahn me.

⁷ Adenan chenda ama angel yahn Dihvo vo Dendiohs chete vacoyahn me, ne ama chiya dave. Denuhn nun angel me Pedro, ndedetuhche ye ihyan, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuenequen tenun tenun co.

Ndetahn ntahte cadena che nchiche tah Pedro,

⁸ ne rahn angel me:

—Condahco chiche ima che renan chete, ne condonun cah ndaco yehn.

Cuahn che a va yan Pedro ne, ndaconan rahn angel me:

—Condonon tino tu yehn, ne cuiquendi u, cuhn vo.

⁹ Pedro ne, quendi ye angel me, nde hua devano ye a cuaco chemin, te rihno ye che rahco ye.

¹⁰ Chuh ye o cuan nan che chenun sandado, redin se cudado, ne cuahn che nda ye chendevah cu che a renda nan calle ne, nane man chendevah me. Ndiquendah ye, chica ca ye tah, ne conahn angel me.

¹¹ Tuhme chenahn Pedro, ne ndedecadino ye:

—Man ne, a devano cuaco te Dendiohs tahve ye ama angel yahn ye cava che ndedevahn ye u tah Herodes man, yahn nducuanh che chenun ino ihyan naci6n yahn Israel che cuahno co man.

¹² Pedro ne, ca rendedecadino ye yahn che tihca chi, ca rica ye, cuahn ye ndevaco Maria, chaco Juan Marcos. Min ndi dama ama yahn ihyan, revah ye.

¹³ Cuahn che nda ye min ne, recah tah ye chendevah chahte man, riyahve ye man. Cuahn ama tahn dihn che duche te Rode, quendihchero te duh che riyahve.

¹⁴ Ate cuahn che ndonahn te ndudo Pedro ne, nducote ama yeno te ne, nde hua nahne te chendevah me. Ndaconan te, rano te, ngu te ndudo che nti Pedro chendevah.

¹⁵ Ihyan chahn ne, rahn ye ri ye tahn:

—jLuco ri di, tahn dihn!

Ate tahn min ne, rahn te te cuaco che ihyan min. Tuhme rahn ihyan chahn:

—Ndiyu ihyan min. Co angel che redin cudado ihyan.

¹⁶ Numanahmin ne, quendi Pedro, recah tah ye chendevah. Cuahn ihyan chahn nahne ye chendevah me, ne cuahn che ndihchero ye Pedro ne, ama cuahn ino ye chi.

¹⁷ Ate din tah Pedro yahn ihyan chahn che cuahte dihn chende ye nahmin che necah cuande ye nduhca che ndetendah Dendiohs ihyan vacoyahn. Namin rahn ye:

—Cahma nchuhn co ne Jacobo man, dihno vo chenahn man, nduhca che chi.

Tuhme chica ye min, cuahn ye tama cuan.

¹⁸ Cuahn che chi dave tama ro me ne, a ri rite co luco sandado chahn, te hua devano se deh chi nduco Pedro.

¹⁹ Herodes ne, dechuh ye che chinuhn Pedro, ne nducote hua ntaca ihyan ne, chica ye sahn chahn che necah cuande se ihyan deh chi. Tuhme chihquentiyon ye sandado chenahn che cahno se sahn. Chihno min ne, chica Herodes min estado yahn Judea, ne cuahn ye quenun ye yan Cesarea.

Chih Herodes

²⁰ Herodes ne, tañ ye nduco ihyan yañ Tiro mañ, ihyan yañ Sidón mañ, ate ihyan chahn ne, ntuhno ye çaça che cañ ye nañ Herodes. Yahve ye ama sahn ndinan yahn rey me che duche se Blasto, che cahma nan se ihyan, çaça che ndoyan rey me nduco ye. Tihça din ihyan chahn, te nañ yahn yahn rey me, rica dehtenduh che reh ye.

²¹ Herodes ne, chihco vih ye ama ro çaça che ndo dama ihyan chahn, ne nda ro min ne, ndonun ye tino che renun ye ura che retecheçade ye. Chihnde ye nañ che ri-hquentiyon ye, ne cahndudo ye, chihnevan ihyan chahn.

²² Tuhme rendeva ihyan chahn yavenañ rey me, ne rah ye:

—Ihyan tih che rahndudo ye ne, jndiyu ihyan iyehñse ye, te Dendiohs ye!

²³ A ura min no chiya ama ángel yahn Dendiohs, ne din ye che chetañ cah Herodes. Chine ndah ihyan, ne ama yah vederih chih ye, te cañ yune ye che ndeva ihyan yavenañ ye, nduhça ndete che ihyan min che Dendiohs.

²⁴ Tañ min ne, ama retuhn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, ri yañ ihyan che ritahno ye.

²⁵ Cuahn che a dinahn Bernabé nduco Saulo ntiyon che chahn ye ne, ndaça ye yañ Jerusalén, conahn ye yañ Antioquia, quenda nduco ye Juān Marcos.

13

Bernabé nduco Saulo ne, canañ chahtechica ye cahndudo ye

¹ Van ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, che vate ye yañ Antioquia ne, chenun van ihyan che rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs mañ, ihyan ricuahn mañ. Ihyan chahn ne, Bernabé mañ, Saulo mañ, Simón cuan mañ, Lucio yahn yañ Cirene mañ, Manaén mañ, ihyan min che chihta ye dama nduco Herodes, gobernador yahn Galilea.

² Ama ro che vate ihyan chahn yahte mañ, revah ye mañ ne, rañ Vaco Ndah yahn Dendiohs nduco ye:

—Cuedechuh nchuhn Bernabé nduco Saulo che cañ se, din se ntiyon che a necañ che din se.

³ Tuhme chahte tun ihyan chahn yahte, ne covah ye. Chihno min ne, nahn tañ ye ihyan che o chahn çaça che nuhnde tañ ye ntiyon min, ne dechuh ye ihyan, cuahn ye.

Cahndudo ihyan apóstol yañ yahn Chipre

⁴ Bernabé nduco Saulo ne, cuahn ye yañ Seleucia nduhça che chihquentiyon Vaco Ndah yahn Dendiohs. Min chahtenun ye ama barco, ne cuahn ye yañ yahn Chipre.

⁵ Cuahn che nda ihyan chahn yañ Salamina ne, canañ rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs chete yaco. Juān Marcos ne, nduco se ihyan chahn, rinañ se ihyan.

⁶ Chahtechica ye numachahte yahn min, ne nda ye yañ Pafos. Min ntaça ye ama sahn, ndata yahn Israel, che duche se Barjesús. Sahn min ne, cuah se, ne redin ca se che Dendiohs rinañ ye sahn.

⁷ Nduco se gobernador Sergio Paulo, ama ihyan che renahn ye. Ihyan min ne, tahve ye che chehua Bernabé nduco Saulo, te nahn cahnevan ye Ndudo yahn Dendiohs.

⁸ Ate sahn cuah me, che namin duche se Elimas ne, redin vahche se yahn ihyan chahn, te hua nahn se che cotahno gobernador me.

⁹ Tuhme Saulo, che namin duche ye Pablo ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan. Ndiñche ro ndah ye sahn,

¹⁰ ne rahva ye nduco se:

—Di, jdaya chundah! ¡Ama duhtuno ihyan di! ¡Ndere quechique, riññcheh! ¡Hua renan ine nde ama dehtenduh che ndah! ¿Deho che hua reguen, redetohnen vederihquentiyon yahn Dendiohs?

¹¹ Mañ ne, Dendiohs din ye castigo di. Co ve nan, ne hua co ro nan.

Ndetahno chiya man nañ se, ametah chi ro nañ se. Canañ rinuhn tañ se duh che quendanan sahn, te hua ro nañ se.

¹² Cuahn che ndihchero gobernador me che tihça chi ne, chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, te ama rahñ ino ye yahn ndudo yahn Dihvo vo che ricuahn ihyan chahn.

Pablo nduco Bernabé ne, nda ye yañ Antioquia, yañ yahn Pisidia

¹³ Pablo nduco combiero yahn ye ne, chahtenun ye ama barco, ne chica ye yañ Pafos, nda ye yañ Perge, yahn yahn Panfilia. Juān Marcos ne, chihcomañ se ihyan chahn, ne conañ se yañ Jerusalén.

¹⁴ Ihyan chahn ne, quendi ye yune yahn ye, chica ye yañ Perge, ne nda ye yañ Antioquia, yahn yahn Pisidia. Ama ro che rahte tuhno ihyan ne, chenda ye chete yaco yahn ihyan nación yahn Israel, chahte ye.

¹⁵ Cuahn che a chihno cahndudo ihyan ley che dirun Moisés mañ, ndudo che dirun profeta mañ ne, ihyan ndinan yahn yaco me ne, dechuh ye ndudo yahn ihyan chahn:

—Dihno nuhn, ndete che va ndudo che cahma ne nduco ihyan ne, co cahma ne meniyon.

¹⁶ Tuhme necuan Pablo, ne din tañ ye che cuahteyan ihyan chahn, ne cahndudo ye:

—Nchuhn, ndata yahn Israel, che rendeva ne yavenañ Dendiohs, cuihnevan ne.

¹⁷ Dendiohs yahn nación yuhn vo Israel ne, tendañnun ye ihyan ndico yuhn vo. Cuahn che chenah ca ihyan chahn nación

yahn Egipto ne, din ye che ama chi yahn ye, ne ndetendah ye ihyan numacuahn vederihquentiyon yahn ye.

¹⁸ Cuahn che chenan ihyan chahn yahn nan che metah duhva ne, din chahtino Dendiohs yahn ye tenduh o raco nduyo,

¹⁹ Ne decuihno ye ndache nación min yahn yahn Canaán, ne cah ye yahn min ihyan chahn.

²⁰ Canan nde ro min, chete che cun ciento quenao o raco ndiche nduyo, nde ro che quenao ihyan profeta Samuel ne, raconahn Dendiohs juez che rihquentiyon ye ihyan chahn.

²¹ Tuhme chica ihyan chahn ama rey cava che cahcantiyon ye ihyan, ne cahnecon Dendiohs. Chaconahn ye Saúl, daya Cis, ndata yahn Benjamín, cava che co se rey yahn ihyan chahn o raco nduyo.

²² Cuahn che tuno ro ne, Dendiohs ne, chehnevi ye Saúl. Cah ye vederihquentiyon me David, ne rahn ye: “David, daya Isaí ne, ama sahn che renevahnecun se che náhn, ne dinahn se nducuahn che cahcantiyón.”

²³ Van ndata yahn David ne, ndedecuan Dendiohs Jesucristo, nduhca che a cah ye ndudo yahn ye cava che ndedevahn ye ihyan nación yahn Israel.

²⁴ Numanahn che metah nda Jesucristo ne, nda Juan, cahndudo ye che nto ino nducoyaca ihyan nación yahn Israel nunde yahn ye, ne cuedenune ye.

²⁵ Cuahn che a nino cuihno ntiyon yahn Juan ne, rahn ye: “Co rahco nchuhn te u ne, ihyan che chenan rino ne, ate ndiyu u, te adive ne, cochi ama ihyan che ama yudo vederihquentiyon yahn ye. U ne, nde hua rignonun chihve u cava che co mozo yahn ihyan min, ntahte correa yahn ndaco yahn ye.”

²⁶ Nchuhn dihnó, ndata yahn Abraham, che rendeva ne yavenan Dendiohs, a dechuh ye ndudo cuh yahn ne cava che ndevahn ne.

²⁷ Ihyan yan Jerusalén nduco ihyan ndinan yahn ye ne, hua checadino cuaco ye deh vederihquentiyon quenao cuma Dihvo vo Jesucristo, nde hua chenhahn ye che dirun ihyan profeta, andahre ndate ndate, ro che rahtetuhno ihyan, rihnevan ye ndudo min, rahndudo ihyan chete yaco. Chemin che chihco cade ye che cahno se ihyan min, ne nduco chemin chinahn nducuahn che dirun ihyan profeta chahn.

²⁸ Andahre metah nde ama nunde yahn Dihvo vo, ate chica ihyan chahn che cahcantiyon Pilato che cahno sandado ihyan.

²⁹ Cuahn che a din ihyan chahn nducuahn che a va cade che cuahno Dihvo vo co, nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Den-

diohs ne, ndedevahn ye ihyan nan cruz, ne chacondihte ye ihyan chete ama yayan.

³⁰ Ate Dendiohs ne, ndedetuhche ye ihyan van tenahn,

³¹ Ne ama ndeh ro chinduco ye ihyan che chica ye estado yahn Galilea, nda ye nduco ye yan Jerusalén. Man ne, a ihyan chahn che racotuhn ye ndudo yahn ihyan min van nducoyaca ihyan.

³² Namin nuhn ne, rahndudo nuhn nan nchuhn yahn ndudo ndah che cah Dendiohs ihyan ndico yuhn vo.

³³ Man ne, a dinahn Dendiohs ndudo min, te a ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo cava uvo, nduhca che a ndirun nan Salmo o tuhca: “Di che Dayá. Man ro cuh ne, a chihco ró di nan nducoyaca ihyan, cava che codevano ye te Daya man di.”

³⁴ Namin tama cuan nan Ndudo yahn Dendiohs a ndirun tuhca: “U, Dendiohs, din yahnó nchuhn nduhca che a cah ndudo yahn David.” Nduco ndudo cuh ne, chihco ro ye che ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo van tenahn cava che hua cha ye.

³⁵ Namin va tama ndudo che ndirun nan tama Salmo tuhca: “Hua cuahnecun ne che cha Daya ne.”

³⁶ Me David ne, a devano vo che, nduhca che chihquentiyon Dendiohs ne, chichihve ye nan ihyan che vate ye ro che quenao ye iyehense. Tuno ro yahn ye ne, namin chih ye nduhca ihyan ndico yahn ye, ne cha ye.

³⁷ Ate ihyan min che ndedetuhche Dendiohs ihyan ne, hua cha ye.

³⁸ Nchuhn, dihnó, cuedevano ne te che cuande yahn ihyan min ne, co ndaca ne vederenachco yahn nunde yahn ne. Chu che rahndudo nuhn nan ne.

³⁹ Che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo ne, nducoyaca ihyan che ritahno ye ihyan ne, rendaca ye vederenachco yahn nunde yahn ye, che hua ndaca ihyan ro che rihquentiyon ley che dirun Moisés.

⁴⁰ Man ne, cuihco nchuhn cudado che hua conahn nduco ne nduhca che dirun ama cha ihyan profeta tuhca:

⁴¹ Nchuhn che duche rino ne, condihche ne. Cuahn ino ne, ne cuih ne, te ro che vate ne

ne,
u, Dendiohs, din vederihno rahte, che nde hua cotahno ne, andahre cahma ihyan co ye nchuhn.

⁴² Cuahn che ndiquendah Pablo nduco combiero yahn ye chete yaco me ne, ihyan che hua ndata yahn Israel ne, chica ye che ndaconan cuahndudo ye yahn dehtenduh che tuhcan, ndate che tama, ro che rahtetuhno ihyan.

⁴³ Cuahn che a conahn ihyan ne, ama yahn ihyan nación yahn Israel man, ihyan tama nación man, che ritahno ye numa ino ye nduco vih ne, cuahn ye nduco Pablo

nduco Bernabé. Ama riyahve ye ihyan chahn che quendi ye numa ino ye, cotahno ye, ne hua cahcoman ye Dendiohs, ihyan min che redin yahino ye ihyan.

⁴⁴ Tama ndate me, ro che rahtetuhno ihyan ne, ndo dama a nahn numa yan, ihyan che nahn cahnevan ye Ndudo yahn Dendiohs.

⁴⁵ Ate cuahn che ndihchero ihyan nación yahn Israel chahn che ama yahn ihyan ne, chi ve ye, ne canan ruhn chende ye nduco Pablo man, rahn tan ye man.

⁴⁶ Tuhme Pablo nduco Bernabé ne, numa ino ye rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, a cava nchuhn menan vihca che rahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs. Ate man ne, nducote hua nahn nevahnecon nchuhn man, rahco ne te dehve rendotenan ne man ne, cahcoman nuhn nchuhn, ne cuahndudo nuhn, cahnevan ihyan tama nación.

⁴⁷ Va che dinahn nuhn nduhca che chihquentiyon Dihvo vo Jesucristo nuhn tuhca:

Tendah nun di cava che cuahndode ndudo yahn van ihyan nducuahn nación.

Nde numachahte iyehse, nducoyaca ihyan che nevahnecon ye ndudo yahn, ndevahn ye.

⁴⁸ Cuahn che chihnevan ihyan tama nación che chenun ye min che tihca rahn ihyan chahn ne, ama chi yeno ye, ne nevahnecon ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo. Van ihyan chahn ne, chitahno nducoyaca ihyan che a va cade che cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁴⁹ Tihca chetuhn ndudo yahn Dihvo vo numachahte yahn min.

⁵⁰ Ate ihyan nación yahn Israel chahn ne, chinun ye ama o sahn nahn nduco ama o tahn ndahta che ndah ihyan te, che renevahnecon ihyan yan tahn. Tihca ndedecuan ihyan chahn ihyan che chi tan ye nduco Pablo nduco Bernabé nde cande che ndetendah ye ihyan yahn min.

⁵¹ Tuhme chihde ihyan chahn ndaco yahn ye, chihtera ye yuniyahn cava che nahma ye ihyan yan min te hua ndahca din ye che hua nevahnecon ye Ndudo yahn Dendiohs, ne cuahn ye yan Iconio.

⁵² Me ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ama yeno ye, ne quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan.

14

Pablo nduco Bernabé ne, nda ye yan Iconio

¹ Cuahn che nda Pablo nduco Bernabé yan Iconio ne, chenda ye chete yaco, ne ama ndahca cahndudo ye. Chemin che ama

yahn ihyan nación yahn Israel man, ihyan tama nación man, chitahno ye.

² Ate ihyan nación yahn Israel che hua chitahno ye ne, chinun ye ihyan tama nación che ametah cotahno ye, cava che ndihche tan ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

³ Ama rahn chahtenan ihyan chahn min, ne rahndudo ye numa ino ye, chenah ino ye Dendiohs. Dendiohs ne, redin ye che renahn ihyan te cuaco che yahino ye ihyan iyehse nduhca che rahndudo ihyan chahn, te cah ye vederihquentiyon ihyan cava che din ye vederihno.

⁴ Ihyan yan min ne, o cuan ndi ye. Ama cuan ye ne, rinduco ye ihyan nación yahn Israel, ne tama cuan ye ne, rinduco ye ihyan apóstol chahn.

⁵ Tuhme ihyan nación yahn Israel chahn nduco ihyan tama nación ne, ntuhno ye nduco intiyahn cava che din tan ye nduco ihyan apóstol chahn, cah ye tu ihyan.

⁶ Ate Pablo nduco Bernabé ne, checadino ye, ne chano ye, cuahn ye yahn yahn Liconia, yan Listra man, yan Derbe man, nduh cuan nan che nino man.

⁷ Min chahtechica ye, cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs.

Ihyan yan Listra ne, cah ye tu Pablo

⁸ Min yan Listra va ama sahn che nenevadoh cah se nde ro che chihndeyan se, nde tah hua ri rica se.

⁹ Sahn min ne, va se, rihnevan se che rahndudo Pablo. Ndhichero ndah ye sahn, ne checadino ye te ritahno se che co din Dendiohs che ndoyahn se.

¹⁰ Tuhme cah ye yahn se:

—Cuenecon, cuandi cuaque.

Ndetahn chandi cuaco se, ne canan rica se.

¹¹ Cuahn che ndihchero ihyan yan vederihno che din Pablo ne, nduco devaco yahn man ye, devaco yahn Liconia ne, rah ye:

—O dendiohs yuhn vo, ndaconda ye ihyan, chiya ye iyehse.

¹² Rahn ihyan chahn te Bernabé ne, dendiohs yahn ye che duche ye Júpiter, ne Pablo ne, Mercurio, te ihyan min che rahndudo ye.

¹³ Chidocuyan yahn Júpiter che nti yaco yahn ye chihto yan me ne, nda ye, nda ye nanda man, itenine man, cava che cahno ye ite che co te vedino, ndeva ye nduco ihyan yan chahn yavenan Bernabé nduco Pablo.

¹⁴ Cuahn che checadino ihyan apóstol chahn che tihca ne, canan redevh ye tino yahn ye cava che nahma ye che hua tihca din ihyan chahn, ne chenda ye van nducoyaca ye, rah ye:

¹⁵ —¿Dehco che tihca redin nchuhn?, te nuhn ne, ihyan iyehse nuhn nduhca

nchuhn. A çava chemin che cochi nuhn, çahma nuhn nduco ne che çahcoman ne dehtenduh che tihchan che hua cochihve, ne cotahno ne Dendiohs, ihyan min che quenduche ye. A ihyan min che dendah ye nan ro man, iyehñse man, nuniyahñ man, nducuahn che va man.

¹⁶ Ro menañ me ne, çah yune ye che quendi ihyan yune yahñ man ye.

¹⁷ Ate hua chihcoman ye ihyan, te din ye che ndah nduco ye, chihco ro ye vedeyahino yahñ ye. A Ihyan min che redin ye che ran co man, che ndah ri chendata man. Rihquecheh ye uvo man, renecañ yan ye chedave yuhn vo man.

¹⁸ Andahre tihça raññ Pablo man, Bernabé man, ate aconunde cuahn chicade chica tan ye che çahno ihyan yan chahn itenine che co te vedino, che ndeva ye yavenañ ye.

¹⁹ Tuhme nda neve ihyan, ndata yahñ Israel, che chica ye yan Antioquia man, yan Iconio man, chinun ye ihyan yan, ne çah ye tu Pablo. Chihno min ne, co a ndih Pablo rañco ihyan chahn, ne chihnda rudo ye ihyan nde cuahn chihto yan.

²⁰ Ate ura che ndi dama ihyan che ritahno ye Dihvo vo nan Pablo ne, necuan ye, ne conaññ ye viyan nduco vih. Tama ro me ne, chica ye min nduco Bernabé, nda ye yan Derbe.

²¹ Min cahndudo ye Ndudo yahñ Dendiohs, ne ama yahñ ihyan chitahno ye Dihvo vo. Chihno min ne, ndaconan ye, nchuh ye yan Listra man, yan Iconio man, nta ye yan Antioquia.

²² Queri ama yan nan che nchuh ye ne, renecañ yan ye chedave yahñ ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne riyahve ye ihyan che quendi cotahno ye numa ino ye. Raññ ye ri ye ihyan chahn te va che ama chuhriññ ye muhn iyehñse, ate adiva ne, cuahtenan ye vahchetero.

²³ Namin tendañ nun ye neve ihyan queri ama çuan çava che co ye intiyahn yaco. Covañ ye man, chahte ye yahte man, ne ndahco ye nducoyaca ihyan chahn che ritahno ye Dihvo vo tañ Dendiohs.

Pablo nduco Bernabé ne, conaññ ye yan Antioquia, yahñ yahñ Siria

²⁴ Chihno min ne, nchuh ihyan chahn yahñ yahñ Pisidia, ne nda ye yahñ yahñ Panfilia.

²⁵ Cahndudo ye Ndudo yahñ Dendiohs yan Perge, tuhme cuahn ye yan Atalia.

²⁶ Chahtenun ye ama barco, chica ye min, conaññ ye yan Antioquia, a yan min che ndahco intiyahn yaco ihyan chahn tañ Dendiohs che ama va vedeyahino yahñ ye, çava che çahn ye nan ntiyon che man ne, a dinahn ye.

²⁷ Cuahn che a nta ye ne, nedin dama ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne necañ cuande ye ihyan chahn nducuahn che din Dendiohs nduco ye man, nduhça che din Dendiohs che chitahno ihyan tama nación man.

²⁸ Pablo nduco Bernabé ne, ama raññ chahtenan ye yan min nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo.

15

Chi ama junta yan Jerusalén

¹ Tañ min ne, ama o saññ che chica se estado yahñ Judea, nda se yan Antioquia ne, min chicuahn se ihyan che ritahno ye Dihvo vo te çava che co ndevahn ye ne, va che conaññ seña ihyan nduhça che chihquentiyon Moisés.

² Pablo nduco Bernabé ne, riyahve ye saññ chahn che ndiyu tihça, ate ama chahtecuhn chende se nduco ye. Nducote hua chi chihnde çade min ne, nte çade ihyan che ritahno ye Dihvo vo che dechuh ye ihyan chahn nduco tama te o ihyan yan Jerusalén çava che nte çade ye nduco ihyan apóstol man, intiyahn yaco man.

³ Chica ihyan chahn yan Antioquia, chuh ye nación yahñ Fenicia man, Samaria man, renecañ cuande ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo che vate ye min, nduhça che chihcoman ihyan tama nación dehtenduh che ritahno ye menañ, ne chitahno ye Dendiohs. Nducoyaca ihyan che chihnevan ye ndudo me ne, ama chi yeno ye.

⁴ Cuahn che nda Pablo nduco Bernabé min yan Jerusalén ne, nducoyaca ihyan ndiyaco man, ihyan apóstol man, intiyahn yaco man, nevahñecun ye ihyan. Tuhme Pablo nduco Bernabé necañ cuande ye ihyan chahn yahñ nducuahn che din Dendiohs nduco ye.

⁵ Ate ama o saññ fariseo che namin ritahno se Dihvo vo ne, chahtendi se, ne raññ se:

—Va che conaññ seña ihyan tama nación che ritahno ye Dihvo vo man, va che dinahn ye ley che dirun Moisés man.

⁶ Tuhme ndodama ihyan apóstol chahn nduco intiyahn yaco çava che nte çade ye yahñ chemin.

⁷ Cuahn che a ama ndeh rente ihyan chahn ne, chandi Pedro, ne raññ ye:

—Dihno, a devano nchuhn te a raññ ne, yan uvo ne, tendañ nun Dendiohs u çava che cuahndudó Ndudo yahñ ye, cahnevan ihyan tama nación, ne cotahno ye.

⁸ Dendiohs che rendihche ye chedave yahñ nducoyaca ihyan ne, te ye, checadino vo che ndeva ye ihyan chahn, te din ye che quenun Vaco Ndah yahñ ye ihyan, nduhça che quenun uvo.

⁹ Dendiohs ne, dama no yahino ye uvo nduco ihyan chahn, te namin ihyan chahn ne, nchahco ye nunde yahn ye yahn che chitahno ye.

¹⁰ ¿Dehco che retumarande nchuhn Dendiohs? Che tihca rihquentiyon ne ne, recah rihn ne ihyan tama naci6n che ritahno ye Dihvo vo, te nducuahh che nahn ne che dinahn ye ne, nde ihyan ndico yuhn vo, nde man vo, hua chi dinahn vo.

¹¹ A devano vo te deman nduco vedeyahino yahn Dihvo vo Jesucristo che ndevahn vo man, ihyan chahn man.

¹² Tuhme chahtedihn chende ihyan, ne chihcovan ye che necah cuande Pablo nduco Bernabé yahn vederihno che din Dendiohs nduco ye van ihyan tama naci6n.

¹³ Cuahn che chihno nte ihyan chahn ne, necuandi Jacobo, ne rahn ye:

—Dihno, cuihcovan nchuhn che cahma.

¹⁴ Sim6n Pedro ne, a neco ye uvo nduhca che din yahino Dendiohs ihyan tama naci6n, ne tendah nun ye van ihyan chahn, ihyan che co yahn ye.

¹⁵ Tihca va che co, te a tihca dirun ama cha ihyan profeta tuhca:

¹⁶ Rahn Dendiohs: “Cuihno min ne, ndaconan, ne ndahco cadé vederihquentiyon yahn David che va man.

Din che ndaconan ndo chahte man, che cahcantiyon man man,

¹⁷ cava che ihyan yahn nducuahh naci6n che a tendahnun ne, cotahno ye u che Dihve ye.”

¹⁸ Tihca rahn Dihvo vo Dendiohs, te ye, checadino vo dehtenduh che tuhchan nde a rahn me.

¹⁹ Chemin che rahn te hua ndahca che cah rihn vo ihyan naci6n chenahn che a chihcoman ye dehtenduh che ritahno ye ro menan me, ne chitahno ye Dendiohs.

²⁰ Tahque ndahca che dirun vo yahn ye che hua cheh ye che rihco ihyan nan che rahn ye dendiohs yahn ye man, che hua cheh ye yute yahn ite che hua ra yun yahn te man, che hua cheh ye yun man, che hua ndere cahtenan ye nduco ndahta che ndiyu ndahta yahn ye man.

²¹ Tihca din vo, te nducuahh yan, nde a rahn me, ndate ndate, ro che rahtetuhno ihyan ne, rahndudo ihyan ley che dirun Mois6s, ne hua ndahca che din vo che co ndache ihyan che rihuendi ye ley min.

²² Tuhme ihyan ap6stol man, intiyahh yaco man, nducoyaca ihyan chenahn che ritahno ye Dihvo vo man ne, nte cade ye, ne tendahnun ye o ihyan cava che dechuh ye ihyan nduco Pablo man, Bernabé man, yan Antioquia. Quendah yahn o ihyan che namin ndinan ye van ihyan che ritahno ye Dihvo vo. Ama ye ne, Judas, che namin

duche ye Barsabás, ne tama ye ne, duche ye Silas.

²³ Nduco ihyan chahn ne, dechuh ye ama caca nan che dirun ye:

“Nuhn, ihyan ap6stol man, intiyahh yaco man, nducoyaca ihyan chenahn che ritahno ye Dihvo vo man ne, rente nuhn Dendiohs nchuhn, dihno nuhn, ihyan naci6n chenahn che vate ne yan Antioquia man, yahn yahn Siria man, Cilicia man.

²⁴ Checadino nuhn te ama o ihyan che chica ye muhn, ne nda ye tan ne, redin vahche ye yahn nchuhn man, redetoh ye ino nchuhn man, che ndere ricuahn ye che va che conan seña nchuhn man, dinahn ne ley che dirun Mois6s man. Hua ndiyu nuhn che dechuh nuhn ihyan chahn.

²⁵ A nte cade nuhn, ne tendahnun nuhn o dihno vo van nuhn, dechuh nuhn ihyan tan, quendihchero ye nchuhn dama nduco dihno vo che ama yahino vo ihyan, Bernabé man, Pablo man.

²⁶ Ihyan chahn che ndihco mendahn ye ihyan, redin ye ntiyon yahn Dihvo vo.

²⁷ Me ihyan che o che dechuh nuhn ne, Judas man, Silas man. A ihyan chahn che nte cuande ye nchuhn yahn nducuahh che nte cade nuhn.

²⁸ Numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs nte cade nuhn che hua cah rihn nuhn nchuhn nduco ama ndeh nan dehtenduh. Atenan dehtenduh che tuhchan, va che dinahn ne.

²⁹ Hua cheh nchuhn yute che rihco ihyan che ri vedino nan dehtenduh che redin ye dendiohs yahn ye man, hua cheh ne yun man, yute yahn ite che hua ra yun yahn te man, hua ndere cahtenan ne nduco ndahta che ndiyu ndahta yahn man ne man. Ndete che dinahn ne dehtenduh che tuhchan ne, ndahca din ne. Dendiohs nduco ye nchuhn.”

³⁰ Tuhme chica ye min, ne nda ye yan Antioquia. Nedin dama ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne necah ye caca me.

³¹ Cuahn che cahndudo ihyan caca me, chihnevan ihyan chahn ne, ama necah yan ye chedave yahn ye, ne chi yeno ye.

³² Judas nduco Silas ne, namin quenan cuma ye vederihquentiyon che rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs, ne cuahn che cahndudo ye, chihnevan ihyan chahn ne, ama necah yan ye chedave yahn ye.

³³ Cuahn che a ndeh ro chahtenan ye min ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ndedechuh ye ihyan numacuahn vedeyeno yan Jerusalén.

³⁴ Ate Silas ne, quenan ye min yan Antioquia.

³⁵ Namin Pablo man, Bernabé man, chahtenan ye min, ne nduco ama yahn ihyan ne,

quendi ye, ricuahn ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo man, rahndudo ye man.

Chahn Pablo tama yune cahndudo ye

³⁶ Adiva ne, rahn Pablo ri ye Bernabé:

—Cuhn vo tama yune nduco ne, quendi-hchero vo nducoyaca dihno vo che vate ye nducuahn yan nan che a chahtechico vo, cahndudo vo ndudo yahn Dihvo vo. Ndi-hchero vo taça chenan ye.

³⁷ Bernabé ne, nahn ye che çahn Juan Marcos, co nduco se ihyan.

³⁸ Ate Pablo ne, rahn ye te hua ndahça che quenda ye sahn yahn che, cuahn che chahn ye mena ne ne, chihcoman se ihyan yahn yahn Panfilia, conahn se, ne hua quendi se nduco ye nan ntiyon.

³⁹ Nducote hua chidama ndudo yahn ye nduco vih ne, chihcoman vih ye. Bernabé ne, quenda ye Juan Marcos, ne chahtenun ye ama barco, ne cuahn ye yahn yahn Chipre.

⁴⁰ Me Pablo ne, quenan ino ye che conduco Silas ihyan. Covah ihyan che ritahno ye Dihvo vo çava che numacuahn vedeyahino conduco Dendiohs ihyan, ne cuahn ye.

⁴¹ Chuh ye yahn yahn Siria man, Cilicia man, reneçah yan ye chedave yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo.

16

Timoteo ne, chinduco se Pablo nduco Silas

¹ Pablo nduco Silas ne, chuh ye yan Derbe, ne nda ye yan Listra. Min va ama sahn che duche se Timoteo, che ritahno se Dihvo vo Jesucristo. Sahn min ne, daya ama ndahta nación yahn Israel che namin ritahno ye Dihvo vo. Chida se ne, ihyan nación yahn Grecia.

² Ihyan che vate ye yan Listra man, yan Iconio man, che ritahno ye Dihvo vo ne, rahn ye yahn se che ndah ihyan se.

³ Pablo ne, nahn ye che conduco sahn min ihyan, ne nahn ye seña sahn çava che hua co yudo yahn ihyan nación yahn Israel che vate ye yahn min, te nducoyaca ye ne, devano ye te chida se ne, ihyan tama nación ye.

⁴ Nducuah yan nan che renda ye ne, reça cuande ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo nduhça che chihco çade ihyan apóstol man, intiayah yaco man, che vate ye yan Jerusalén.

⁵ Me nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, riquendi ritahno ye numa ino ye, ne ro ro ne, ihyan che ranan ritahno ye Dihvo vo ne, rinduco ye ihyan chahn, ne ri yahn ye.

Chinahn ama vederihno, ne ndihchero Pablo ama sahn yahn yahn Macedonia van yahnde yahn ye

⁶ Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, hua çah yune che çahn ihyan chahn, cuahndudo ye yahn yahn Asia. Chemin che chahtechica ye yahn yahn Frigia man, Galacia man,

⁷ nde nda ye nan ri vah yahn yahn Misia. Cuahn che chenan ye min ne, nahn çahn ye yahn yahn Bitinia, ate hua çah yune Vaco Dihvo vo Jesucristo che çahn ye.

⁸ Tuhme chuh dama ye yahn yahn Misia, ne nda ye yan Troas.

⁹ Min chinahn ama vederihno, ne ndihchero Pablo van yahnde yahn ye che nti ama sahn yahn yahn Macedonia nan ye, ne rica se favor ihyan: “Çahn ne yan vacó, Macedonia, conan ne nuhn.”

¹⁰ Ndetahn che ndihchero ye vederihno me ne, chihco yan nuhn dehtenduh yahn nuhn çava che çahn nuhn yahn yahn Macedonia, te a devano cuaco nuhn te nahn Dendiohs che çahn nuhn, cuahndudo nuhn Ndudo yahn ye min.

Pablo nduco Silas ne, nda ye yan Filipos

¹¹ Min yan Troas chahtenun nuhn ama barco, ne cuahn cuaco nuhn yahn yahn Samotracia, ne tama ro me ne, nda nuhn yan Neápolis.

¹² Chica nuhn min, ne nda nuhn yan Filipos, yan che tahque chahte che co tama yan min yahn yahn Macedonia. Yan min ne, Roma ndi cuande. Min chahtenan nuhn neve ro.

¹³ Nda ro che rahte tuhno ihyan ne, cuahn nuhn cuahn chihto yan. Nda nuhn chendico nan che rahn ihyan, revah ye. Min chahte nuhn, ne cahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs, chihnevan neve ihyan ndahta che chi dama ye min.

¹⁴ Min nduco ama ndahta yahn yan Tiatira che duche ye Lidia. Ihyan min ne, ihyan rendihcue tino morado, ne ritahno ye Dendiohs. Rihnevan ye che rahndudo Pablo, ne din Dihvo vo che chenhahn ye ndudo me.

¹⁵ Ihyan min nduco ihyan ndevaco ye ne, chedenune nducoyaca ye. Chihno min ne, chica ye favor nuhn:

—A ndihche nchuhn che a chitahnó Dihvo vo Jesucristo. Cuhn vo nduco ne ndevacó, cuahtenan ne.

Tuhme din ye fuerza nuhn che chahtenan nuhn.

¹⁶ Ama ro ne, ura che cuahn nuhn, covah nuhn ne, ndihchero nuhn ama tahn dihn che quenun vaco chihnga tahn, che recadino suerte yahn ihyan. Vate ama o dihve te, ne ama renda se tume nan ntiyon min.

¹⁷ Tahn min ne, quendah te nuhn, ne rah te:

—Ihyan chuhn ne, redin ye ntiyon yahn Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye, ne rahndudo ye ndudo nduhca che co ndevahn ihyan.

¹⁸ A ama nde ro che tihca redin te, nde nan che chi yudo yahn Pablo, ne chaconan ye, ndihchero ye tahn, ne rahn ye ri ye vaco chihnga che quenun tahn:

—Numacuahn vederihquentiyon yahn Jesucristo, rahn ri di, cuendiquendah tahn tih.

A ndetahno ndiquendah vaco me tahn.

¹⁹ Cuahn che checadino dihve te che a ndiquendah vaco chihnga me tahn, che ametah ndaca se tume nan ntiyon min ne, chetah se Pablo nduco Silas, ne quenda se ihyan ndevacoyan nan intiyahn.

²⁰ Chih nunde se yahn ye, ne rahn se:

—Sahn chuhn ne, sahn naci6n yahn Israel, ne rendedecuan se ihyan yan vaco vo.

²¹ Ricuahn se costumbre che hua co nevahnecon vo, nde hua co quendi vo, te uvo ne, Roma ndi cuando vo.

²² Tuhme chi tan ihyan yan nduco ihyan chahn, ne chihquentiyon intiyahn che cahnevi se tino yahn ye, ne cuahn se ihyan nduco nducodi.

²³ Chihno che ama chahn se ihyan ne, chih se ihyan vacoyahn, ne chihquentiyon se sahn che redin cudado vacoyahn me che din ndah se cudado ihyan.

²⁴ Sahn che redin cudado vacoyahn me ne, chih se ihyan chahn chete ama cuarto che va nde cuahn candevah chete vacoyahn me, ne chih chiche se cah ye nduco ama nan vihto che duche cepo.

²⁵ Tenduh nan mahñ yan me ne, revah Pablo nduco Silas, rita ye himno, rendeva ye yavenan Dendiohs, ne sahn preso che chenun se min ne, rihcovan se.

²⁶ A ura min no adenan ama nuhn yahn, nde name yahn vacoyahn me, ama chihde. Nane nducuahn chende vacoyahn me, ne chihno ntahte cadena che nechiche nducoyaca preso chahn.

²⁷ Sahn che redin cudado vacoyahn me ne, ntuche se, ne cuahn che ndihchero se che chendah chende vacoyahn me ne, tico se espada yahn se, nahn cahno man se sahn, te rahco se te co a chihno chano preso chahn.

²⁸ Ate cah Pablo yahn se:

—Hua te cahne man di, te muhn chenun nducoyaca nuhn.

²⁹ Tuhme chica se ama yahn, ne aderano se, chenda se nan che chenun preso chahn, nde tuno rendoh se che vah se, ne chehntihya se nan Pablo nduco Silas.

³⁰ Ndetahno ndetendah se ihyan chahn, ne tumerune se ihyan:

—¿Deh va che dín cava che ndevahn u ne?

³¹ Ndahconan ye yahn se:

—Cuitehme Dihvo vo Jesucristo, ne ndevahn di nduco ihyan ndevaque.

³² Tuhme cahndudo ihyan chahn ndudo yahn Dihvo vo, chihnevan se nduco nducoyaca ihyan ndevaco se.

³³ A ura min no chete rahn, nano se nan ntaca yah yahn ihyan chahn. Tuhme chedunne se nduco nducoyaca ihyan ndevaco se.

³⁴ Chihno min ne, ndiquenda se ihyan chahn ndevaco se, ne cah se, cheh ye. Ama yeno se che chitahno se Dendiohs, ne ihyan ndevaco se ne, namin ama yeno ye che chitahno ye.

³⁵ Cuahn che a chi dave me ne, dechuh intiyahn sahn policia che cahma se nduco sahn che redin cudado vacoyahn me, che ntahte se Pablo nduco Silas.

³⁶ Tuhme rahn sahn che redin cudado vacoyahn me ri se Pablo:

—A chihquentiyon intiyahn u che ntahte nchuñ. Man ne, co ndiquendah ne, hua dehve rahco ne.

³⁷ Rahn Pablo ri ye sahn policia chahn:

—Ihyan che ndi cuande ye Roma ne, rihquentiyon ley che hua co co ye castigo numanahn che metah cuhnde cade yahn ye. Nuhn ne, Roma ndi cuande nuhn, ate nchuñ ne, nde hua teche cade ne yahn nuhn, ne chahn ne nuhn nan nducoyaca ihyan yan, chih ne nuhn vacoyahn. Man ne, ¿a rihco nchuñ che ndetendah ne nuhn cuahn ndeh ne? Hua. Chi man intiyahn, ndetendah ye nuhn.

³⁸ Nta sahn policia chahn, ne necah cuande se intiyahn chahn. Cuahn che checadino ye te ndi cuande ihyan chahn Roma ne, ama dihya ye chi,

³⁹ ne cuahn ye, ndaca ye che nchahconunde Pablo nduco Silas. Tuhme ndetendah ye ihyan chahn, ne chica ye favor ihyan che ndaca ye yan min.

⁴⁰ Cuahn che ndiquendah ye vacoyahn me ne, cuahn ye ndevaco Lidia, quendi-chero ye ihyan chahn che ritahno ye Dihvo vo. Chihno yahve ye ihyan chahn ne, chica ye min, ne cuahn ye.

17

Ndo dama sahn yan Tesal6nica, nahn cuahn se Pablo

¹ Pablo nduco Silas ne, chuh ye yan Anfipolis man, yan Apolonia man, ne nda ye yan Tesal6nica, nan che nti ama yaco yahn ihyan naci6n yahn Israel.

² Pablo, nducote a ntiyon min nda ye ne, chahn ye yaco me, ne ino ndate, ro che rahte tuhno ihyan ne, rahndudo ye che ndirun

nañ Ndudo yahn Dendiohs, rihnevan ihyan yan min.

³ Rahndudo ye nduhça che va che chuhrihn Dihvo vo Jesucristo man, nduhça che chihno se ihyan man, nduhça che va che ntuche ye man. Namin rahn ye:

—Dihvo vo Jesucristo che rahndudó yahn ye nañ nchuhn ne, a ihyan min che a va çade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehñse.

⁴ Tuhme neve ihyan nación yahn Israel chahn ne, chitahno ye Dihvo vo, ne chinduco ye Pablo nduco Silas. Namin ama yahn ihyan nación yahn Grecia, che renevahnecun ye Dendiohs nde menañ, nduco ama yahn ndahta nchico ne, chitahno ye Dihvo vo.

⁵ Ate sahn nación yahn Israel che hua chitahno se ne, chi ve se, ne din ðama se ama o sahn ðahnde che duhtuno ihyan se, vatechica se viyan, ne chinun se sahn che ndedecuan se ihyan yan. Chahn se vaço ama ihyan che duche ye Jasón, rinuhn se Pablo nduco Silas çava che tendah vah se ihyan, necah se ihyan tah ihyan yan.

⁶ Nducote hua ntaca se ihyan chahn min ne, chihnda rudo se Jasón nduco ama o dihno vo che chenay ye min, quenda se ihyan nañ intiyahn, ne cah se:

—Sahn che rinun se ihyan, rendedecuan se ihyan numachahte iyehñse ne, man ne, nda se muhn.

⁷ Jasón tih ne, retuma ino se sahn ndevaço se. Nducoyaca sahn chahn ne, redetoh nan se ley yahn César, te rahn se te va tama rey che duche ye Jesús.

⁸ Cuahn che chihnevan ihyan yan man, intiyahn man, che tihça ne, ama chi tan ye.

⁹ Ate Jasón nduco ihyan chenahn chahn ne, nedihve ye intiyahn, ne ntahte ye ihyan.

Pablo nduco Silas ne, nda ye yan Berea

¹⁰ Ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, a vino min no dechuh ye Pablo nduco Silas nde yan Berea. Cuahn che nda ye min ne, chenda ye chete yaço yahn ihyan nación yahn Israel.

¹¹ Ihyan nación yahn Israel che vate ye min ne, tahque renahn ye che co ihyan che vate ye yan Tesalónica, te nevahnecun ye Ndudo yahn Dendiohs numacuahn vedeyeno, ne ro ro rendihchenan ye Ndudo min çava che cadino ye a cuaco nduhça che rahndudo Pablo.

¹² Chemin che ama yahn ihyan chahn chitahno ye Dihvo vo Jesucristo. Namin van ihyan nación yahn Grecia, nde ndahta nchico man, nde chahn man, chitahno ye ihyan.

¹³ Cuahn che checadino sahn nación yahn Israel che vate se yan Tesalónica che quenan Pablo min yan Berea, rahndudo ye Ndudo

yahn Dendiohs ne, chahn se min, chinun se ihyan yan, ndedecuan se ihyan.

¹⁴ Ate ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ndetahno dechuh ye Pablo cuahn chihno nuniyahn. A demañ Silas nduco Timoteo chahtenan ye min yan Berea.

¹⁵ Me ihyan che chengu yune ye Pablo ne, chinduco ye ihyan nde yan Atenas. Ndetahno ndaconan ihyan chahn, nda ye ndudo yahn Pablo che çahn Silas nduco Timoteo, ntuno ye ihyan tenun tenun no.

Quenan Pablo yan Atenas

¹⁶ Numanahn che quenan rino Pablo che nda Silas nduco Timoteo min yan Atenas ne, ama rendedecadino ye yahn ihyan yan min, te ndihche ye te ama vate dehtenduh che redin vahn ye dendiohs yahn ye.

¹⁷ Chemin che ama rente ye chete yaço nduco ihyan nación yahn Israel man, ihyan tama nación che renevahnecun ye Dendiohs man. Namin rente ye ro ro nduco ihyan che chenun ye ndihve.

¹⁸ Ama o sahn che rahn se vededevano yahn Epicureo nduco tama te o se che rahn se vededevano yahn estoico ne, canañ rente se nduco Pablo. Ama o se ne, tumerune se:

—¿Deh che rahn sahn tih che ama çahnda chende se?

Tama te o se ne, rahn se:

—Cane racotuhn se ndudo yahn tama te o dendiohs.

Tihça rahn sahn chahn, te rahndudo Pablo ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo man, yahn che va che ntuche tenahn man.

¹⁹ Tuhme quenda se ihyan ama cuete che duche Areópago nañ che rendo ðama ihyan ndinan, rente çade ye, ne tumerune se ihyan:

—¿A nahn te cuande ne nuhn yahn ndudo ra che rahndudo ne ne?

²⁰ te rente ne dehtenduh ndudo che hua nihnevan nuhn, ne nahn cadino nuhn deh conahn.

²¹ Tihça rahn se, te nducoyaca ihyan yan Atenas man, ihyan nación chenahn che vate ye min man ne, demañ yahn dehtenduh che hua devano ye nahn nte ye man, nahn cahnevan ye man.

²² Tuhme chandi Pablo min Areópago nañ nducoyaca sahn chahn, ne cahndudo ye:

—Nchuhn ihyan yan Atenas, rendihché te ama ritahno ne dendiohs yahn ne,

²³ te cuahn che quechicá, rendihcheró yaço yahn nchuhn, ne namin ntacá ama nañ ta nañ che ndirun tuhça: “Nañ ta yahn Dendiohs che hua rendihche ihyan.” Dendiohs min che rendeva nchuhn yavenañ ye andahre hua rendihche ne ihyan ne, a ndudo yahn ye che rahndudó.

²⁴ A Dendiohs min che dendah ye iyehñse nduco nducuahñ che va. A Dendiohs min

che rihquentiyon ye numachahte iyehñse, nde ñan ro ñan, nde ndiyahn ñan. Hua renun ye chete yaco che rihno ihyan,

²⁵ nde hua rendotenan ye dehtenduh che co din ihyan cava ye, te ñan ye redin ye che chenun ico nducoyaco vo ñan, rete ye vedevihche yuhn vo ñan, nducuahn dehtenduh che rendotenan vo ñan.

²⁶ A ihyan min dendah ye ama ndata no ihyan yahn nducuahn naci6n, ne chihquentiyon ye che cuahte ye numachahte iyehñse. Chihco cade ye ro che cuahte ye ñan, ñan che cuahte ye ñan.

²⁷ Nahn Dendiohs che nuhn ihyan iyehñse ihyan ndete che ndaca ye ihyan, andahre cuaco te hua yahn quenan ye yahn queri ama vo.

²⁸ Hua yahn quenan ye, te a ihyan min che redin ye che chenun ico vo ñan, vatechico vo ñan, chenduche vo ñan. Namin ñahn ama o ihyan devano yahn nchuhn ndudo cuh che dama: "Ndata yahn Dendiohs uvo."

²⁹ Tuhme, nducote ndata yahn Dendiohs uvo ne, hua ndedecadino vo che Dendiohs ne, ama mieca che ndindah nduco diyahnguan ñan, o diyahngua ñan, o tu ñan, che redendah ihyan nduhca che nahn ñan ye.

³⁰ Ro menan me ne, din chahtino Dendiohs vedetundo yahn ihyan, ate ñan ne, rihquentiyon ye ihyan che vate ye numachahte iyehñse che nto ino ye nunde yahn ye,

³¹ te a ndihco cade ye ro che techecade ye numa cuaco yahn nducoyaca ihyan iyehñse. A tendah nun ye ama ihyan che techecade ye menun ye, ne ndedetuhche ye ihyan min van tenahn. Nduco chemin ne, cah ye, checadino nducoyaca ihyan che tihca va cade.

³² Cuahn che chihnevan sahn chahn yahn che ntuche tenahn ne, ñahn se ne, rihyon nan se Pablo, ne ñahn se ne, ñahn se:

—Tahque ndah tama ro cuahndudo ne, cahnevan nuhn.

³³ Tuhme chica Pablo min, conahn ye.

³⁴ Ate van sahn chahn ne, chenun neve ihyan che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne chinduco ye Pablo. Ama ye ne, duche ye Dionisio. Ihyan min ne, ama intiyahn yahn junta Are6pago. Tama ye ne, ama ndahta che duche ye Damaris. Namin te neve ihyan, chitahno ye Dihvo vo.

18

Nda Pablo yan Corinto

¹ Chihno min ne, chica Pablo yan Atenas, ne nda ye yan Corinto.

² Min ntaca ye ama sahn, ndata yahn Israel, che duche se Aquila. Yahn yahn Ponto chihta se. Adiva ne, chihnde se yahn

yahn Italia. Nducote chihquentiyon emperador Claudio che ndaca nducoyaca ihyan, ndata yahn Israel, Roma, yahn yahn Italia ne, chica se min nduco ndahta yahn se che duche te Priscila. Pablo ne, cuahn ye, quendihchero ye ihyan chahn,

³ ne nducote dama ntiyon yahn ihyan chahn nduco ye, che rendahyon ye tino tu cava che co vah tino ne, quenan ye nduco ihyan chahn, din ye ntiyon nduco vih.

⁴ Ndate ndate, ro che rahtetuhno ihyan, ñahn Pablo yaco. Min rahndudo ye, ne redin ye che renahn ihyan naci6n yahn Israel ñan, ihyan tama naci6n ñan.

⁵ Cuahn che nda Silas nduco Timoteo che chica ye yahn yahn Macedonia ne, chihcoman Pablo ntiyon che redin ye, ne rahndudo ye ro ro ñan ihyan naci6n yahn Israel. Rahndudo ye te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehñse.

⁶ Ate ihyan chahn ne, chi tan ye nduco Pablo, ne ñahn tan ye nduco ye. Chemin che chihde ye tino yahn ye, cah ye, checadino ihyan chahn che ndaca ye min, cahcoman ye ihyan. Ñahn ye:

—A ñan nchuhn chendihco ne nunde che conda ne, te u ne, a yahvé nchuhn. Ñan ne, cahñ, cuahndud6, cahnevan ihyan naci6n chenahn.

⁷ Ndiquendañ ye yaco min, ne cuahn ye vaco ama ihyan che duche ye Justo, che nti chihto yaco. Ihyan min ne, namin rendeva ye yavenahn Dendiohs.

⁸ Ama intiyahn yaco che duche ye Crispo nduco nducoyaca ihyan ndevaco ye ne, chitahno ye Dihvo vo Jesucristo. Namin cuahn che chihnevan ama yahn ihyan yan Corinto Ndudo yahn Dendiohs ne, chitahno ye, ne chedenune ye.

⁹ Ama vino ne, chinahn ama vederihno ñan Pablo, ne chihnevan ye che ñahn Dihvo vo nduco ye:

—Cuiquendi, cuahndode. Hua te vah. Hua ngüen,

¹⁰ te u ne, nduc6 di, ne nde ama ihyan hua co nahn tah ye di cava che nuhn yah ye di. Cuiquendi, cuahndode, te muhn yan cuh ne, vate ca ama yahn ihyan che cotahno ye u.

¹¹ Chemin che quenan Pablo min yan Corinto ama nduyo quenan ñan, ricuahn ye Ndudo yahn Dendiohs, rihnevan ihyan chahn.

¹² Ate cuahn che quenan Gali6n gobernador yahn Acaya ne, ihyan naci6n yahn Israel ne, chi tan ye nduco Pablo, ne ndo dama ye, quenda ye ihyan ñan se.

¹³ Ñahn ye ri ye sahn:

—Sahnguh ne, rinun se ihyan che cotahno ye Dendiohs, ate hua nduhca che rihquentiyon ley.

¹⁴ Pablo ne, adeche cuanan çahma ye cuahn che rahn Galión ri se ihyan chahn:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, ndete che çava ama nunde chahte che nda ne sahn tih nan ne, va vedeyenó che techecadé yahn se.

¹⁵ Ate nducote deman ndudo man, che duche ihyan man, yahn ley yahn man nchuhn man ne, tan condihche ne taça techecadé man ne, te u ne, nde hua nahn techecadé yahn dehtenduh che tihchan.

¹⁶ Chihno rahn se chemin ne, chihquentiyon se che ndiquendañ vah ihyan chahn.

¹⁷ Tuhme nducoyaca sahn nación yahn Grecia che nduco se min ne, tumangan se ihyan ndinan yahn yaço che duche ye Sóstenes, ne a min no chahn se ihyan. Gobernador ne, ndihchero se, ate nde hua tumaçah se.

Nta Pablo yan Antioquia, ne ndaconan cuahn tun ye che co ino yune, cuahndudo ye

¹⁸ Pablo ne, ndeh ro ca quenán ye yan min. Tuhme yahve ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne chahtenun ye ama barco nduco Aquila nduco Priscila, ne cuahn ye nduco vih yahn yahn Siria. Min yan Cerea, ura che ametah conun Pablo chete barco me ne, ndu rah tin ye çava che nahma ye che a tuno ro yahn ama ndudo che a necañ ye Dendiohs ro menañ.

¹⁹ Cuahn che nda ihyan chahn yan Efeso ne, Pablo ne, chihcomañ ye Aquila nduco Priscila, ne cuahn ye yaço, nte ye nduco ihyan nación yahn Israel che rendo ðama ye min.

²⁰ Ihyan chahn ne, chica ye favor ihyan che conan ca ye min, ate hua cahnecon ye.

²¹ Tuhme yahve ye ihyan chahn:

—Va che çahn yan Jerusalén çava che a min quenán nda ro vihco. Ate ndete che nahn Dendiohs ne, ndaconan tñn, ndihchero vih vo.

Tuhme ndonun ye barco me, ne chica ye yan Efeso.

²² Cuahn che nda Pablo yan Cesarea ne, chahn ye yan Jerusalén, necañ ye Dendiohs ihyan ndiyayo. Tuhme conañ ye yan Antioquia.

²³ Cuahn che a chi rahn che nta ye min ne, cuahn tun ye nduh yan nduh yan, yahn yahn Galicia man, Frigia man, renecañ yan ye chedave yahn nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

Rahndudo Apolos yan Efeso

²⁴ Tahñ min ne, ama ihyan, ndata yahn Israel, che duche ye Apolos ne, nda ye yan Efeso. Ihyan min ne, chihya ye yan Alejandria. Ama devano ye Ndudo yahn Dendiohs, ne ama ndahça rahndudo ye.

²⁵ Ndah nahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, ne numa cuaço man,

numa ino ye man, rahndudo ye yahn ye, andahre demañ yahn che chehdenune Juan Bautista devano ye.

²⁶ Min chete yaço ne, tihça cahndudo ye numa ino ye, ne cuahn che chihno cahndudo ye ne, Aquila nduco Priscila ne, quenda ye ihyan deva vih, ne çah cuande ndah ye ihyan yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

²⁷ Cuahn che nahn çahn Apolos yahn yahn Acaya ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, chinan ye ihyan, ne dirun ye ama çava yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo che vate ye yahn min çava che nevahnecun ye ihyan. Cuahn che nda ye yahn min ne, ama chinan ye ihyan chahn che numacuahn vedeyahino yahn Dendiohs chitahno ye Dihvo vo Jesucristo,

²⁸ te rihco ro ye nan nducoyaca ihyan te hua ndahça che rendedecadino ihyan nación yahn Israel, nde nan che çahma ye metah. Nduco Ndudo yahn Dendiohs ne, recañ cuande ye ihyan chahn te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che va çade che ndedevahn ye ihyan iyehñse.

19

Nda Pablo yan Efeso

¹ Numanahn che quenán Apolos yan Corinto ne, chuh Pablo cuahn icoyahn, ne nda ye yan Efeso. Min ndihche ye neve se che ritahno se Dihvo vo Jesucristo,

² ne tumerune ye sahn:

—¿A quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn cuahn che chitahno ne Jesucristo ne?

Ndahconan sahn chahn:

—Nde hua nihnevan nuhn yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.

³ Tuhme ndaconan tumerune ye sahn chahn:

—¿Taça chedenune nchuhn tuhme ne?

Ndahconan se:

—Chedenune nuhn nduhça che chehdenune Juan Bautista ihyan.

⁴ Rahn Pablo ri ye sahn:

—Juan ne, chehdenune ye ihyan çava che co ro che a nto ino ihyan chahn nunde yahn ye. Namin rahn Juan ri ye ihyan te va che cotahno ye ama ihyan che cochi ye adiva. A ihyan min che Jesús che a va çade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehñse.

⁵ Cuahn che chihnevan sahn chahn che tihça ne, chedenune se, çah se Dihvo vo Jesucristo.

⁶ Nahn tah Pablo sahn, ne quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs sahn, din che nte se tama te o devaço man, cahndudo se Ndudo yahn Dendiohs man.

⁷ Van nducoyaca ne, ri se tenduh ndichio ihyan se.

⁸ Numanahn che quenan Pablo min ino iyo ne, rahn ye yaco, rahndudo ye numa ino ye, redin ye che renahn ihyan yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

⁹ Ate ama yahn ihyan ne, nducote cheche chedave yahn ye ne, hua chitahno ye, ne chihnga rahn ye yahn ndudo ndah yahn Dendiohs. Chemin che Pablo nduco nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, chihcoman ye ihyan chahn, ne cuahn ye, ndo dama ye chete escuela yahn ama ihyan che duche ye Tiranno. Min cahndudo ye ro ro.

¹⁰ Chete che o nduyo quendi ye, rahndudo ye min, ne ama yahn ihyan, ihyan naci6n yahn Israel man, ihyan naci6n chenahn man, che vate ye yahn yahn Asia ne, chihnevan ye ndudo yahn Dihvo vo.

¹¹ Dendiohs ne, cah ye vederihquentiyon, quenan cuma Pablo, ne rinahn vederihno rahte.

¹² Nde tino che retoh Pablo, o payon yahn ye ne, riquenda ihyan, renahn ye ihyan cah, ne rendoyahn ye, renahn ye ihyan che chenun vaco chihnga ihyan, ne rendiquenda.

¹³ Ate ama o sahn naci6n yahn Israel che vatechica se, rendetenda se vaco chihnga che chenun ihyan ne, nahn ndetenda se vaco chihnga nduco vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. Rahn se ri se vaco chahn:

—Numacuahn vederihquentiyon yahn Jesucristo che rahndudo Pablo yahn ye ne, rihquentiyon nuhn nchuhn che ndiquenda ne.

¹⁴ Esceva, ama ihyan naci6n yahn Israel, che chidocuyan ndinan ye ne, vate ndache daya ye, ne sahn chahn ne, tihca redin se.

¹⁵ Ate ama yune cuahn che tihca rahn se nduco ama vaco chihnga ne, ndahconan vaco me yahn se:

—A rendihché Jesucristo. Namin a devanó duh che Pablo. Ate nchuhn ne, ¿duh nchuhn ne?

¹⁶ Tuhme sahn che quenun vaco chihnga me ne, tumangan se sahn chahn, ne chahn se sahn numacuahn vedetan, nde nan che din cuno se nducoyaca se. A devane sahn chahn man, ntaca yah se man, ndiquenda vah se, chano se.

¹⁷ Nducoyaca ihyan naci6n yahn Israel man, ihyan naci6n chenahn man, che vate ye min yan Efeso ne, checadino ye che tihca chi. Ama chahn ino ye, ne ndeva ye yavenan Dihvo vo Jesucristo.

¹⁸ Me ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ama yahn ye ne, ntuma ino ye nunde yahn ye che chitahno ye vedecuah ro menan me.

¹⁹ Namin ama yahn ihyan che quenan cuma ye vedecuah ro menan me ne, quenda ye libro yahn ye, chihquiyahn ye nan nducoyaca ihyan. Cuahn che tendah

cuande ihyan tava chihve nducuahn libro chahn ne, rigonun o raco ndiche mil tume diyahngua.

²⁰ Nduco tihca ne, ama chetuhn ndudo yahn Dihvo vo, chihnde ro vederihquentiyon yahn ye.

²¹ Chihno min ne, chihco cade Pablo che cahñ ye yahn yahn Macedonia man, Acaya man, quendihchero ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne quendi ye nde yan Jerusalén. Tuhme va che cahñ ye yan Roma.

²² Dechuh ye o combiero yahn ye che rinan se ihyan, Timoteo nduco Erasto, che cahñ se yahn yahn Macedonia numanahn che quenan ca ye yahn yahn Asia.

Ndo dama ihyan yan Efeso numacuahn vedetan

²³ Tahn min ne, ama chi tan ihyan yahn che retuhn ndudo ndah yahn Dendiohs.

²⁴ Vedetan min ne, canan cava ama sahn vichediyahngua che duche se Demetrio. Sahn min ne, rendedevihne se diyahngua, redendah se yaco cahya nduhca yaco yahn Diana, dendiohs che va ye yan vaco se. Yahn chihve ntiyon min, ne yahn sahn che redin se ntiyon nduco se.

²⁵ Din dama se sahn chahn man, nducoyaca ca sahn che rinan se sahn nan ntiyon min man, ne rahn se ri se sahn:

—Nchuhn ne, a devano ne te nan ntiyon cuh ama rendaca vo tume.

²⁶ A rendihche ne man, a rihnevan ne man, nduhca che ama racotuhn Pablo ndudo van nducoyaca ihyan yan Efeso man, van ihyan che vate ye numachahte yahn yahn Asia man. Hua renguan se, rahndudo se te dendiohs che redendah ihyan ne, ndiyu dendiohs, ne a ama yahn ihyan ritahno ye.

²⁷ Che redin se ne, cahnda yahn ntiyon che redin vo, te co cuihno, nde co cuhnde man yaco yahn dendiohs Diana, che ama yudo ye, che rendeva nducoyaca ihyan yavenan ye, numachahte yahn yahn Asia man, numachahte iyehñse man. Ndete che quendi tihca ne, nde ametah tumecah ihyan yahn vederihquentiyon yahn ye.

²⁸ Cuahn che chihnevan sahn chahn che tihca ne, ama chi tan se, ne canan cah se:

—¡Ama yudo vederihquentiyon yahn Diana, dihve ihyan yan Efeso!

²⁹ Nduco chemin ne, necuan ihyan yan numacuahn vedetan, chetañ ye Gayo nduco Aristarco, o ihyan yahn yahn Macedonia che nduco ye Pablo, ne chihnda rudo ye ihyan chahn, quenda ye ihyan ndevacoayan.

³⁰ Pablo ne, nahn cahñ ye min, yahve ye ihyan yan chahn, ate ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, hua cahñecun ye.

³¹ Namin o ino ihyan ndinan che rihquentiyon ye yahn yahn Asia, che amigo yahn

Pablo ne, tahve ye ndudo yahn ye che hua nahme nan ye min.

³² Numanahmin ne, vari chende ihyan yan chahn, chenun ye min. A vih rah ama, a vih rah tama ye, te a nahn nducoyaca ye nde hua devano ye deh cuande che nto dama ye.

³³ Ama o sahn che nduco se min ne, cah cuande se Alejandro deh che ri, ne chaconahn ihyan naci6n yahn Israel sahn nan nducoyaca ihyan cava che cahma nan se ihyan. Din tah se che cuahte dihn chende nducoyaca ihyan yan chahn cava che cuahndudo se.

³⁴ Ate cuahn che checadino ye te ndata yahn Israel sahn ne, cah ye tenduh o ura tuhca:

—jama yudo vederihquentiyon yahn Diana, dihve ihyan yan Efeso!

³⁵ Tuhme nda sahn secretario, chihco dihn se ihyan chahn, ne rahn se:

—Nchuhn, ihyan yan Efeso, numachahte iyehense ne, devano ihyan te redin ihyan yan Efeso cudado yaco yahn dendiohs Diana che chica ye nan ro.

³⁶ Nducote nducoyaca ihyan devano ye yahn chemin ne, cuahte dihn nchuhn. Hua cuhma ne numahn che metah ndedecadino ndah ne,

³⁷ te sahn sih che nda ne muhn ne, hua chihnga rahn se yahn dendiohs yahn ne.

³⁸ Ndete che Demetrio nduco sahn che redin ntiyon nduco se vate canda se nduco adecoduhno ihyan ne, va vacoyan man, vate intiyahn che retechecade ye man. Min cahñ queri ama se cuhnde cade yahn se.

³⁹ Ate ndete che tahque chahte canda yahn se ne, conan rino se, te va che ndo dama nducoyaca ihyan yan, ne ro min ne, co cuhnde cade yahn se.

⁴⁰ Nde cahnda yuhn vo che tihca rendo dama nchuhn, rah ne, te co caca nunde ihyan yuhn vo che rendedecan vo canda. Ndete che cacarune ihyan ndinan ne, nde nan che cahma vo metah.

⁴¹ Chihno rahn ye chemin ne, ndedechuh ye ihyan yan chahn, conahn ye.

20

Ndaconan Pablo, nchuh ye yahn yahn Macedonia, nta ye yahn yahn Grecia

¹ Cuahn che a chahte dihn ihyan yan chahn ne, nedin dama Pablo ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne yahve ye ihyan. Chihno min ne, chahtemahn vih ye, ne ndaca ye min, nda ye yahn yahn Macedonia.

² Quechica ye nduh yan nduh yan yahn Macedonia, yahve ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, nde nda ye yahn yahn Grecia.

³ Min quenán ye ino iyo, ne cuahn che a va yan yahn ye che conun ye ama barco,

nahn ye yahn yahn Siria ne, checadino ye te ihyan naci6n yahn Israel ne, nahn cahno ye ihyan. Chemin che ndonun yune ye, ndaconan ye yahn yahn Macedonia.

⁴ S6pater yahn yan Berea man, Aristarco nduco Segundo yahn yan Tesal6nica man, Gayo yahn yan Derbe man, Timoteo man, Tiquico man, Tr6fimo yahn yahn yahn Asia man ne, cuahn ye nduco Pablo.

⁵ Quendañ nan ihyan chahn yahn nuhn, ne chahtenan rino ye nuhn nde yan Troas.

⁶ Chuh ro yudo, vihco che reh ihyan pan che metah ya yahn ne, chahtenun nuhn ama barco, chica nuhn yan Filipos. Chihno uhn ro ne, ntuno nuhn ihyan chahn min yan Troas, ne min chahtenan nuhn nduco vih ndache ro.

Rahndudo Pablo yan Troas

⁷ Ro che ndeva ndate ne, ndo dama nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo cava che ndeh ye pan nduhca che a va cade, ne riyahve Pablo ihyan. Quendi ye rente ye nde chi mahñ yan, te tama ro me ne, va che ndaca ye min.

⁸⁻⁹ Nto dama ihyan chahn nde nan cuarto che tahque yaco, nan ino cuahto, ne ama chendihco lampara, riche. Ama sahn yuno che duche se Eutico ne, va se nan ventana, ne nducote ama rahn quendi Pablo rahndudo ye ne, chetah yahnde sahn, ne cuahn che a ndah quiyado se ne, ndaconda se min, chendañ se nde ndiyahn. Chahn ihyan chahn, ndedecuan ye sahn, ne a ndih se.

¹⁰ Tuhme cuenchahn Pablo, ne chahtemahn ye sahn. Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Huante dihya nchuhn co, te man ne, quenduche se, a ndedetuhche Dendiohs sahn.

¹¹ Chihno min ne, conda Pablo, ne cheh ye nduco ihyan chahn. Quendi ye rahndudo ye nde chi dave, ne tuhme cuahn ye.

¹² Me sahn yuno me ne, ndiquenda ihyan chahn sahn ndevaco se, quenduche se, ne ama chi yeno nducoyaca ye.

Pablo nduco combiero yahn ye, chica ye yan Troas, cuahn ye yan Mileto

¹³ Chahtenun nuhn ama barco, quendañ nan nuhn yahn Pablo, cuahn nuhn yan As6n. A nte cade nuhn te min va che cuahtenan rino nuhn ihyan, te man ye nahn caca cah ye nde min.

¹⁴ Cuahn che ntaca vih nuhn nduco ye min yan As6n ne, chendañ ye chete barco nduco nuhn, ne nda nuhn yan Mitilene.

¹⁵ Tama ro me ne, chica nuhn min, ne chuh nuhn yan Trogilio, ne nde tama ro me ne, nda nuhn yan Mileto.

¹⁶ Tihca din nuhn, te nahn chuh dama Pablo yan Efeso cava che hua condañ ye yahn yahn Asia. Ndete che conun ne, nahn

ntá nun ye yān Jerusalén, conan ye min ndá ro vihco Pentecostés.

Cahndudo Pablo nan intiyahn yāco che vate ye yān Efeso

¹⁷ Cuahn che a chenān nuhn yān Mileto ne, tahve Pablo che chehua intiyahn yāco nde yān Efeso.

¹⁸ Cuahn che ndá ihyan chahn min ne, cahndudo Pablo:

—Nchuhn ne, a devano ne nduhcā che quechicā vān nchuhn nde ro che ndá yān yān Asia.

¹⁹ Numacuahn ro che quenán nduco nchuhn ne, dín ntiyon yān Dendiohs numacuahn vedenecon. Ama chuhríhn mān, chihtera nune ndutinán mān, yān che ihyan nación yān Israel ne, chenun ino ye vedetan nducó.

²⁰ Ate hua cheguán cahndudó nan nchuhn nducuahn che cochihve yān ne. Chicuéhn nchuhn nan nducoyāca ihyan mān, queri ama ne ndevāco ne mān.

²¹ Ihyan nación yān Israel mān, ihyan nación chenān mān, chicuáhn nducoyāca ye che va che nto ino ye nunde yān ye, ne cotahno ye Dihvo vo Jesucristo.

²² Mān ne, nahn Vaco Dendiohs che cāhn yān Jerusalén, nde hua devanó nducuahn che cuahno có min.

²³ Ate devanó te nduh cuān yān nan che ráhn ne, ráhn Vaco Ndah yān Dendiohs ri u te va che conún vācoyān mān, ama chuhríhn mān.

²⁴ Ate nde hua rendedecadinó yān chemin, andahre cāhno ihyan u, te nahn dináhn numacuahn vedeyeno ntiyon che te Dihvo vo Jesucristo u, che cuahndudó ndudo ndah yān vedeyahino yān Dendiohs.

²⁵ Mān ne, a devano cuācó te nde ama nchuhn che cahndudó ndudo yān vederihquentiyon yān Dendiohs nan ne ne, ametah ndaconan ndihchero ne u.

²⁶ Chemin che cāhmá có nchuhn te ametah quendihcó nunde cāva nde ama ne,

²⁷ te a cahndudó nan ne nducuahn che ndihco cāde Dendiohs, nde tah hua chinán.

²⁸ Cuihco nchuhn cudādo mān ne. Namin codin ne cudādo nducoyāca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, te chaconahn Vaco Ndah yān Dendiohs nchuhn che din ne ntiyon min. Nunde yān ihyan chahn ne, a nenevihve nduco yun yān Dihvo vo.

²⁹ U devanó te cuahn che a conáhn ne, ndá sāhn che conun se ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne dín se che cuihno cotuhn ye nduhcā che retuhn itecuche cuahn che rendā lobo.

³⁰ Vān mān nchuhn ne, quendāh sāhn che detoh nan se ndudo cuāco, cahncneh se

ihyan che a ritahno ye Dihvo vo, ne quenda se ihyan lādo yān se.

³¹ Chemin che cuihco nchuhn cudādo, ne cuenecāhco ne te ino nduyo nde ro nde ráhn, riyāhvé queri ama ne, nde chihterá nune ndutinán cāva ne.

³² D'ihnó, mān ne, ndāhcó nchuhn tāh Dendiohs. Codinahn ne ndudo yān vedeyahino yān ye, te va vederihquentiyon yān, ne co dín che quendi cotahno ne Dihvo vo Jesucristo numa ino ne. Namin nedin dama Dendiohs nchuhn nduco nducoyāca ihyan che a ndihco vih ye cāva che co ye ihyan yān mān ye.

³³ Cāva mān ne, hua nahn yāhn nde ama dehtenduh yān ihyan, nde tume, nde tino.

³⁴ Mān redín ntiyon cāva che ndāca che rechuhnún nduco ihyan che rinduco ye u. A mān nchuhn devano ne.

³⁵ Cuahn dama chicuáhn nchuhn che tihcā va che dín vo ntiyon, ne conan vo ihyan che metah yān ye nduhcā che ráhn Dihvo vo Jesucristo: “Tahque ndah che cāh vo ihyan che co che cotāh vo che te ye.”

³⁶ Cuahn che a chihno cahndudo Pablo ne, chehtihya ye, ne covāh ye nduco nducoyāca ihyan chahn.

³⁷ Tuhme ama chaco nducoyāca ihyan chahn, chatemāhn ye Pablo, ne tenān ye ihyan,

³⁸ te ama chi rān ye yān che ráhn Pablo te ametah ndaconan ndihche vih ye. Tuhme chengu yune ye Pablo nde nan che va bārcō.

21

Cuahn Pablo yān Jerusalén

¹ Chihco mān nuhn dihno vo chahn, chahtenun nuhn chete bārcō me, ne cuahn dama nuhn nde yān yān Cos. Tāma ro me ne, ndá nuhn yān yān Rodas, ne chica nuhn min, cuahn nuhn yān Pátara.

² Min ndihche nuhn ama bārcō che cuahn cuāhn yān yān Fenicia, ne chahtenun nuhn chete, cuahn nuhn.

³ Chuhnan nuhn yān yān Chipre, quenān cuāhn lādo tāh cueh nuhn, ne cuahn dama nuhn nde yān yān Siria. Nducote bārcō min ne, yān Tiro chan cāva che ndevāh chede yān ne, cuenchahn nuhn.

⁴ Min ntāca nuhn ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne chahtenun nuhn nduco ye ndache ro. Ihyan chahn ne, dín Vaco Dendiohs che checadino ye deh che va che co, ne ráhn ye ri ye Pablo che hua cāhn ye yān Jerusalén.

⁵ Ate chihno ndate min ne, chica nuhn min, ne nducoyāca ihyan chahn, nde ndāhta, nde chāhn, nde checāhya yān ye mān, chengu yune ye nuhn nde chihto

nuniyahñ. Min chehntihya nducoyaca nuhn, covah nuhn.

⁶ Chihno yahve vih nuhn man, chahtemahn vih nuhn man, tuhme chahtenun nuhn barco me, ne ihyan chahn ne, conahn ye ndevaco ye.

⁷ Chica nuhn yan Tiro, nda nuhn yan Tolemaida. Min ntaca nuhn ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne chahtenan nuhn nduco ye ama ro.

⁸ Tama ro me ne, chica nuhn min, ne nda nuhn yan Cesarea. Chenda nuhn vaco dihno vo, Felipe evangelista, ama ihyan diacono che ndache chahn, ne min chahtenan nuhn nduco ye.

⁹ Ihyan min ne, vate cun tahn ntuco daya ye, che rahndudo te Ndudo yahn Dendiohs.

¹⁰ A ndeh ro chenun nuhn min cuahn che nda ama ihyan che duche ye Agabo che chica ye estado yahn Judea. Ihyan min ne, recah Dendiohs che recadino ye deh che va che co.

¹¹ Nda ye nan che chenun nuhn, ne chetah ye payon chahno yahn Pablo. Dechiche ye cah ye man, tah ye man, ne rahn ye:

—Rahn Vaco Ndah yahn Dendiohs te ihyan naci6n yahn Israel che vate ye yan Jerusal6n ne, tuhca dechiche ye ihyan che yahn ye payon chahno cuh, ne necah ye ihyan tah sahn tama naci6n.

¹² Tuhme nuhn nduco dihno vo che vate ye yan Cesarea ne, ama ndeh rahn nuhn nduco Pablo che hua cahñ ye yan Jerusal6n.

¹³ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye nuhn:

—¿Dehco che raco nchun, recah ran ne chedave yahn?, te u ne, a va yan ndiyu deman che dechiche ihyan u, ate a va yan andahre cahno ye u min yan Jerusal6n yahn che rahndud6 ndudo yahn Dihvo vo.

¹⁴ Nducote hua chicha ndudo yahn nuhn ne, cheguan nuhn riyahve nuhn ihyan, ne rahn nuhn:

—Co nduhca che nahn Dihvo vo Dendiohs.

¹⁵ Chihno min ne, chihco yan nuhn dehtenduh yahn nuhn, ne cuahn nuhn yan Jerusal6n.

¹⁶ Yahn dihno vo che vate ye min yan Cesarea ne, cuahn ye nduco nuhn. Namin cuahn ama dihno vo, yahn yahn Chipre, che duche ye Mnas6n. Ihyan min ne, a rahn ritahno ye Dihvo vo, ne vaco ye va che cuahtenan nuhn min yan Jerusalem.

Chahn Pablo quendihchero ye Jacobo

¹⁷ Cuahn che nda nuhn yan Jerusal6n ne, ihyan yan min che ritahno ye Dihvo vo ne, nte ye Dendiohs nuhn numacuahn vedeyeno.

¹⁸ Tama ro me ne, chahn nuhn nduco Pablo, chendihchero ye Jacobo, ne min nto dama nducoyaca intiyahñ yaco.

¹⁹ Pablo ne, necah ye Dendiohs ihyan chahn, tuhme necah cuande ye ihyan queri ama vederihno che din Dendiohs van ihyan naci6n chenahn.

²⁰ Cuahn che chihnevan ihyan chahn ne, ndeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs. Tuhme rahn ye ri ye Pablo:

—Dihno nuhn, ndahca nduhca che rahn ne, ate rendihche ne te ama yahn ihyan naci6n yahn Israel, cade mil ye, ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne nducoyaca ye ne, nahn ye che quendi vo, dinahn vo ley che dirun Mois6s.

²¹ Checadino ihyan chahn te ndih ne, ricuahn ne ihyan naci6n yahn Israel che vate ye naci6n chenahn, che hua dinahn ye ley min man, hua nahn ye seña daya ye man, hua quendi ye costumbre ndico yuhn vo man.

²² Man ne, ¿deh din ye?, te ndo dama nducoyaca ye cuahn che cadino ye che a nda ne.

²³ Tahque ndah tuhca codin ne. Vate cun sahn dihno vo muhn che a nahn cuihno ro che vate se yahte yahn ndudo che cah se Dendiohs.

²⁴ Cuinduco ne sahn, ne cah ne tume sahn cava che cua se dehtenduh che co vedino ro min cuahn che va che ndu rah tin se. Tuhme cadino ihyan chahn te hua cuaco nduhca che rahn ihyan nduco ye yahn ne, ne codevano ye te namin ndih ne, redinahn ne che rihquentiyon ley.

²⁵ Me ihyan tama naci6n che ritahno ye Dihvo vo ne, a dirun nuhn yahn ye che hua tumecah ye yahn nducuahn dehtenduh, atenah o ino che tuhchan. Hua cheh ye yute che ri vedino, rihco ihyan nan dehtenduh che redin yahn ye dendiohs yahn ye man, hua cheh ye yun man, yute yahn ite che hua ra yun yahn te man, hua cuahtenan ye nduco ndahta che ndiyu ndahta yahn ye man.

Din se preso Pablo chete yaco chahte

²⁶ Tuhme chinduco Pablo sahn che cun chahn, ne tama ro me ne, ndodave ye nduco se nduhca costumbre min, ne chenda ye chete yaco chahte cava che co ye chidocuyan ro che cuihno yahte yahn se man, cah queri ama se vedino yahn se man.

²⁷ Ate cuahn che a nahn tuno nduh che ndache ro che va che cah sahn chahn vedino yahn se ne, nda ino cun sahn naci6n yahn Israel che chica se yahn yahn Asia, ne ndihchero se Pablo chete yaco me. Chinun se nducoyaca ihyan yan, ne tumangan se Pablo,

²⁸ cah se:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, ¡cuinan ne nuhn! Cotah vo sahnguh che quechica se nduh yan nduh yan, rinun se ihyan che hua dinahn ye che rihquentiyon nación yuhn vo man, yaco yuhn vo man, ley yuhn vo man. Avane ne, nda se ama o sahn tama nación muhn chete yaco, detoh nan se muhn nan che rendeva vo yavenan Dendiohs.

²⁹ Tihca sahn sahn chahn yahn che ndi- hchero se Pablo viyan me che nduco ye Trófimo, ama sahn yan Efeso, ne rahco se te co quenda ye sahn min chete yaco.

³⁰ A nahn nducoyaca ihyan yan, aderano ye, ndo dama ye, ne tumangan ye Pablo numacuahn vedetan. Chihnda rudo ye ihyan cuahn chevah, ne ndetahno necahde ye chende yaco.

³¹ Adeche cahno ihyan chahn Pablo cuahn che checadino ihyan ndinan yahn sandado che nducoyaca ihyan yan Jerusalén, a nto dama ye numacuahn vedetan.

³² Ndetahno quenda ihyan ndinan me sandado yahn ye man, capitán man, ne cuahn ye rano ye nan che nto dama ihyan yan chahn. Cuahn che ndihche ihyan yan chahn che nda ihyan ndinan me nduco sandado chahn ne, chenguan ye rahn ye Pablo.

³³ Chihquentiyon ihyan ndinan me che din sandado chahn preso Pablo, dechiche se ihyan nduco o cadena. Tuhme tumerune ye duh ihyan ye man, deh nedin ye man.

³⁴ Ihyan yan chahn ne, a vih rah ama, a vih rah tama ye, ne nducote hua chi chenahn ihyan ndinan me yahn che ama vari chende ye ne, chihquentiyon ye sandado che quenda se Pablo chete cuartel.

³⁵ Cuahn che nda sandado chahn nduco Pablo nan nda che renda chete cuartel ne, quenda yaco se ihyan, te ama canda chende ihyan yan chahn,

³⁶ ndito cahche ye, rah ye:
—¡Cuihno nchuhn sahn tih!

Cahndudo Pablo nan ihyan yan

³⁷ Cuahn che nda se nduco Pablo chende- vah cuartel ne, tumerune ye ihyan ndinan me:

—¿A te yune ne che cahmá ama o ndudo ne?

Ndahconan ihyan ndinan me:

—¿A ri rente devaco griego?

³⁸ ¿A ndiyu di sahn nación yahn Egipto che ndedecuen canda a rahn me, quenda cun mil sahn rihno ihyan cuahn icoyahn?

³⁹ Tuhme ndahconan Pablo:

—U ne, ihyan nación yahn Israel u. Yan vacó ne, Tarso, ama yan chahte, yahn yahn Cilicia. Codin ne favor, ne te yune ne che cahmá nduco ihyan sih.

⁴⁰ Cah yune ihyan ndinan me che cahma Pablo, ne chandi ye nan nda me, din tah ye cava che cuahte dihn chende ihyan yan chahn. Tuhme cahndudo ye devaco hebreo:

22

¹—Nducoyaca nchuhn, ihyan ndico man, dihnó man, cuihcovan ne che cahmá, te hua dehva nedin yahn ne.

² Cuahn che chihnevan ihyan chahn che devaco hebreo rente ye ne, tahque chahte dihn chende ye, ne quendi ye rahn ye:

³—U ne, ndata yahn Israel u. Chihndeyán yan Tarso, yahn yahn Cilicia, ate muhn yan Jerusalén chihmá. Muhn chahn ndáh, Gamaliel chicuahn ye u nducuahn ley che dinahn ihyan ndico yuhn vo. Numacuahn ro ne, redinánh numa inó nducuahn che rihquentiyon Dendiohs, nduhca che redin nchuhn man ro chuh.

⁴ Ro menan ne, tihca redin tán nduco ihyan che ritahno ye Jesucristo, ne re- tendah vacó yahn nde ndahmá, nde chahn ye, rih ihyan vacoyahn, nde nahn decuihnó ihyan.

⁵ Chidocuyan che tahque ndinan nduco intiyahn, a devano cuaco ye yahn chemin, te a ihyan chahn te ye cava u cava che cahn yan Damasco, nguá nducoyaca ihyan che ritahno ye ihyan min, din nuhn castigo ihyan muhn yan Jerusalén.

Cahndudo Pablo nduhca che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁶ Ate cuahn che cuahn ninó yan Dam- asco, tenduh nan inguiyahn ne, adenan chiya chihto nan ama dave che chica nan ro,

⁷ ne chendáh nde ndiyahn. Ura min no chihneván ama ndudo che rahn nducó: “Saulo, Saulo, ¿dehco che redin tan nduco ihyan yahn?”

⁸ Tuhme tumeruné: “Dihvé, ¿duh ndih ne?” Ndahconan ndudo me: “U che Jesu- cristo yahn yan Nazaret. A u che redin tan nducó.”

⁹ Sahn che nduco se u ne, ama dihya se chi, ndihche se dave me, ate hua chenahn se ndudo me.

¹⁰ Tuhme tumeruné: “Dihvé, ¿deh va che dín ne?” Rahn Dihvo vo ri ye u: “Cuenequen, ne cuehn dame yan Damasco. Min cahma ihyan co ye di deh che va che din.”

¹¹ Chi ve u, din dave me, ne a sahn com- biero yahn chetah se táh, quenda nan se u nde nda nuhn viyan me.

¹² Min va ama ihyan che duche ye Ananías che redinahn ye ley che dirun Moisés, ne nducoyaca ihyan nación yahn Israel che vate ye yan min ne, ama renevahnequen ye ihyan.

¹³ Nda ihyan min nan che quenún, ne rahn ye: “Dihnó Saulo, man ne, ndaconan

co ro nan.” Ndetahno chi ro nan, ne ndi-cheró ihyan.

¹⁴ Tuhme rahn ye ri ye u: “Dendiohs yahn ihyan ndico yuhn vo ne, a tendah nun ye di nde ro menan çava che coneñ deh che nahn ye man, çava che ndihche Daya Ndah yahn ye man, çava che cahneven ndudo che çahma ye co ye di man.

¹⁵ Tihça din Dendiohs, te va che cuahn-dode ndudo yahn ye nan nducoyaça ihyan man, va che cuacotohn ndudo yahn ndu-cuahn dehtenduh che ndihchero man, chi- hneven man.

¹⁶ Man ne, ¿dehco che quenan rine? Cuenequen, ne cuedenune di, cuah Dihvo vo Jesucristo çava che nchahco Dendiohs nunde yehn.”

Rahn Pablo nduhça che dechuh Dihvo vo Jesucristo ihyan, cuahndudo ye van ihyan naciön chenahn

¹⁷ ‘Cuahn che ndaconán muhn yan Jerusalén ne, chahn, covah chete yaço chahte. Numanahn che revah ne, chinahn ama vederihno nan.

¹⁸ Ndiheró Dihvo vo Jesucristo, ne rahn ye ri ye u: “Cuique muhn yan Jerusalén tenun tenun no, te muhn ne, hua tumacah ihyan che cuahndode ndudo yahn.”

¹⁹ Tuhme rahn ri ihyan: “Dihvé, nducoyaça ihyan sih ne, a devano ye te quechicá nduh yan nduh yan, rendá chete yaço, rehuá ihyan che ritahno ye ndih, ne rahn ihyan man, rih ihyan vacoyahn man.

²⁰ Cuahn che nte çade intiyahn che va che coh Esteban, ihyan min che dinahn ye ndudo yahn ne man, cahndudo ye ndudo yahn ne man ne, namin nducó, chi çama ndudo yahn nduco ye, nde tuno din çadaño tino yahn sahn che chíhno se ihyan.”

²¹ Ate rahn Dihvo vo ri ye u: “Cuehn, te u dechuh di yahn yahn, cuahndode ndudo yahn van ihyan naciön chenahn.”

Va Pablo tah ihyan ndinan yahn sandado

²² Nde ndudo min chihnevan ihyan yan chahn, tuhme canan rah ye:

—¡Cuihno nchuhn sahn ti! ¡Ametah nahn ndihchero nuhn sahn!

²³ Nducote quendi rah ihyan chahn nu-macahn vedetan, ri yaço ye tino yahn ye man, ri yaço ye yuniyahn man,

²⁴ chihquentiyon ihyan ndinan me che quenda sandado chahn Pablo chete cuartel, ne cuahn se ihyan çava che çahma ye deh cuande che tihça rah ihyan yan chahn yahn ye.

²⁵ Ate cuahn che a dechiche sahn chahn Pablo che a cuanan cuahn se ihyan ne, tumerune ye sahn capitán che nti se min:

—¿A rihquentiyon ley che cuahn nchuhn ama ihyan che ndi cuande ye Roma nu-manahn che metah techeca de ne yahn ye?

²⁶ Cuahn che chihnevan capitán chemin ne, chahn se, chengo se ihyan ndinan yahn se:

—Cuihco ne çada deh che redin ne, te sahnghah ne, Roma ndi cuande se.

²⁷ Tuhme cuahn ihyan ndinan me nan Pablo, ne tumerune ye ihyan:

—¿A cuaco che Roma ndi cuande di ne?

Ndahconan Pablo yahn ye:

—Taçá hua. Roma ndi cuandé.

²⁸ Tuhme rahn ihyan ndinan me ri ye ihyan:

—U ne, ama ndeh tume nedihvé çava che chi cuandé Roma.

Rahn Pablo:

—Ate u ne, dehve nedihvé che ndi cuandé min, te chidá ne, min ndi cuande ye.

²⁹ Nduco chemin ne, sandado che vatendi yan se che cuahn se Pablo ne, ndaçá dame se, chihcomañ se ihyan. Nde man ihyan ndinan me ne, nducote checadino ye che Roma ndi cuande Pablo ne, dihya nun ino ye chi yahn che chihquentiyon ye che chahyato ye.

Chahn Pablo nan nducoyaça sahn ndinan yahn naciön yahn Israel

³⁰ Tama ro me ne, nducote nahn cadino ihyan ndinan me deh cuande che redin tan ihyan yan chahn nduco Pablo ne, chihquentiyon ye che ntahte sandado cadena che nchiche ihyan, ne cah ye nducoyaça sahn ndinan yahn naciön yahn Israel, chidocuyan ndinan man, sahn intiyahn man. Tuhme tendah ye Pablo, ne nda ye ihyan nan sahn chahn.

23

¹ Ndiherero Pablo nducoyaça sahn ndinan chahn, ne rahn ye:

—Nchuhn, dihnó, u ne, dave yavenan nan Dendiohs nde meniyan.

² Tuhme chidocuyan che tahque ndinan che duche ye Ananías ne, chihquentiyon ye sahn che vatendi se min che cuahn se chende Pablo.

³ Rahn Pablo ri ye ihyan min:

—O nan o chende ne, Dendiohs tihça cuahn ye ndih. ¿A ndiyu va ne tan che techeca de ne yahn nduhça che rihquentiyon ley? ¿Me dehco che redin ne che hua rihquentiyon ley, chihquentiyon ne che cuahn sahn sih u?

⁴ Sahn che vatendi min ne, rahn se ri si Pablo:

—¿Dehco che rahn tan nduco chidocuyan che tahque ndinan?, te a Dendiohs che necah ye vederihquentiyon ihyan.

⁵ Rahn Pablo:

—Dihno, a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs: “Hua cahme tan yahn ihyan ndinan

yahn yan vaque.” Ate hua ntā tīn che ihyan tih che chidocuyan che tahque ndinan.

⁶ A devano Pablo te sahn ndinan chahn che nto dāma se, retechecade se ne, o cuān ndi se. Ama cuān se ne, saduceo, ne tāma cuān se ne, fariseo. Chemin che rañn ye numa dito ye:

—Dihno, u ne, fariseo u. Namin chidā ne, fariseo ye. Retechecade nchuhn yāhn yahn che ritahno te va che ntuche tenāhn.

⁷ Cuahn che tihca rañn ye ne, sahn fariseo chahn nduco sahn saduceo chahn ne, canān rahteruhn chende se, ne hua chi dāma ndudo yahn se nduco vih,

⁸ te sahn fariseo ne, ritahno se te va che ntuche tenāhn mān, vate āngel mān, vaco mān. Ate sahn saduceo ne, hua ritahno se nde āma nān dehtenduh che tihchan.

⁹ Ama vari chende nducoyāca sahn chahn. Tuhme necuan neve sahn devano ley che dirun Moisés che ndi cuande se vān fariseo, ne rañn nan se Pablo:

—Sahnguh ne, metah nunde yahn se. Ndete che ndiyahve āma vaco ndah, o āma āngel sahn ne, hua ndāhca che din tān vo nduco se, te co din vāhcho vo yahn Dendiohs.

¹⁰ Nducote āma rahteruhn chende sahn chahn ne, vāh ihyan ndinan me che denān cañno se Pablo. Chemin che dechuh ye che chehua sandādo cava che ndetendāh se ihyan vān sahn chahn, ndiquenda se ihyan nān cuartel.

¹¹ Vino min ne, chihnde ro Dihvo vo Jesucristo nān Pablo, ne rañn ye ri ye ihyan:

—Pablo, hua dehve rahque, te nduhca che cahndode ndudo yāhn muhn yan Jerusalén ne, namin va che cuahndode min yan Roma.

Rinuhn ino sahn yan Jerusalén tāca chāno se Pablo

¹² Tāma ro me, ura che a chi dave ne, yāhn sahn naciōn yāhn Israel ntuhno se nduco vih che cañno se Pablo. Cañ se ndudo yāhn se numacuahn vedeyudo che nde hua cheh se nde hua cuh se numanāhn che ametah dināhn se ndudo min.

¹³ Sahn che tihca ntuhno chahn ne, nchuh ca o raco ihyan se.

¹⁴ Chahn sahn chahn nān chidocuyan ndinan mān, sahn intiyāhn yāhn naciōn yāhn Israel mān, ne rañn se:

—Nuhn ne, ntuhno nuhn, ne cañ nuhn ndudo yāhn nuhn numacuahn vedeyudo che nde hua cheh nuhn nde hua cuh nuhn numanāhn che ametah cañno nuhn Pablo.

¹⁵ Mān ne, nchuhn nduco nducoyāca ihyan ndinan chenāhn ne, cuedechuh ne ndudo yāhn ihyan ndinan yāhn sandādo che checu ye Pablo caviyan muhn nān ne, din cañ ne che nāhn techecade ndah ne yāhn

se. Me nuhn ne, cuahtenan yan nuhn yune, ne ura che metah ndā nino se ne, cañno nuhn sahn.

¹⁶ Ate sahn dihn dācua Pablo ne, checadino se che nāhn cañno sahn chahn ihyan, ne chahn se nān cuartel, chengo se ihyan.

¹⁷ Tuhme cañ Pablo āma sahn capitān, ne rañn ye ri ye sahn:

—Cuiquenda ne sahn dihn cuh nān ihyan ndinan yāhn ne, te va āma ndudo che cañma se nduco ye.

¹⁸ Capitān min ne, quenda se sahn dihn me nān ihyan ndinan me, ne rañn se:

—Pablo che quenun ye vacoyāhn ne, cañ ye u, ne rañn ye ri ye u che checū sahn dihn cuh nān ne, te va āma ndudo che cañma se nduco ne.

¹⁹ Ihyan ndinan me ne, chetāh ye tāh sahn dihn me, quenda ye sahn āma lādo, ne tumerune ye sahn:

—¿Deh che nāhn cahme nducó ne?

²⁰ Tuhme rañn sahn dihn me ri se ihyan:

—Yāhn sahn yan ne, ntuhno se nduco ihyan ndinan yāhn naciōn yāhn nuhn che cañca ye ndih che ngu ne Pablo nān ye caviyan, cava che techecade ndah ye yāhn ye.

²¹ Ate hua cotahno ne che cañma ye, te nchuh ca o raco se chenun ndeh se, chenan rino se Pablo. Sahn chahn ne, a cañ se ndudo yāhn se numacuahn vedeyudo che nde hua cheh se nde hua cuh se numanāhn che ametah cañno se ihyan. Mān ne, a vateyan se, chenan rino se deh ndudo ndahconan ne.

²² Tuhme rañn ihyan ndinan me ri ye sahn dihn me che hua cañma se nduco nde āma ihyan che cañ se, checadino ye yāhn chemin, ne ndedechuh ye sahn.

Dechuh ye Pablo tāh gobernador Félix

²³ Cah ihyan ndinan me o sahn capitān yāhn ye, ne chihquentiyon ye sahn che cañcoyan se cun ciento quenān ino raco ndiche sandādo, o ciento sahn che rica cañ mān, o ciento sahn che nda lanza mān, ino raco ndiche sahn che ra yuhdo mān. Cuahtenan se cava che cañn se yan Cesarea nān rahco nun vino.

²⁴ Namin chihquentiyon ye che cañcoyan se āma o caballo che cañ Pablo mān, din se cudādo ihyan mān, cava che ndāhca ndā ye nān gobernador Félix.

²⁵ Nduco sahn capitān chahn dechuh ye āma cañca nān che dirun ye tuhca:

²⁶ “Gobernador Félix che āma renevah-necūn ndih, u, Claudio Lisias nté Dendiohs ndih.

²⁷ Ihyan naciōn yāhn Israel ne, din ye preso sañguh, a nāhn cañno ye sahn, ate cuahn che checadino che Roma ndi cuande

se ne, cháhn nduco sandádo yáhn, chehnevi sáhn tah ye.

²⁸ Nducote nahn cadinó deh cuande che din ye preso sáhn ne, quendá sáhn nan sáhn ndinan yahn ye.

²⁹ Min checadinó te nahn techecáde sáhn chahn yahn se nduhcá che rihquentiyon ley yahn man se. Ate nduhcá che rihquentiyon ley yuhn vo ne, nde metah deh cuande che cahno ye sáhn, nde hua ne che co se preso.

³⁰ Adiva checadinó te ama yahn sáhn yan ntuho se che cahno se sáhn. Chemin che man ne, dechúh sáhn nan ne. A ráhn rí sáhn ndinan chahn che chi se nan ne, cuhnde cáde yahn se nduco se. Caviyan tuhme.”

³¹ Dinahn sandádo chahn che chihquentiyon ihyan ndinan me, ne quenda se Pablo vino min, nda se nde yan Antípatris.

³² Tama ro me ne, a deman sandádo ra yuhdo cuahn se nduco Pablo, ne sáhn chenhahn chahn ne, ndaconan se nan cuartel.

³³ Cuahn che nda se yan Cesarea ne, necah se çaça me tah gobernador. Namin necah se Pablo tah ye.

³⁴ Cuahn che chihno ndihchenan gobernador çaça me ne, tumerune ye Pablo deh estado ndi cuande ye, ne cuahn che checadinó ye che Cilicia ne,

³⁵ rahn ye ri ye ihyan:
—Techecadé yehn cuahn che nda sáhn che rica nunde se yehn.

Tuhme chihquentiyon ye sandádo che din se cudádo ihyan chete palacio yahn Herodes.

24

Pablo nan gobernador Félix

¹ Chihno uhn ro min ne, Ananías, chidocuyan che tahque ndinan nduco neve sáhn intiayahn ne, nda se min yan Cesarea, nda se ama abogado che duche se Tértulo. Chahn sáhn chahn nan gobernador çaça che çaça nunde se yahn Pablo.

² Cuahn che a chehua sandádo Pablo ne, canan Tértulo, rica nunde se yahn ye:

—Gobernador; nundihve cuahn ndih yahn che numacuahn vededevano yahn ne, redin ne cudádo numachahte yan vaco nuhn, ne ama dihn va man, ama ndahcá chenan nuhn man.

³ Gobernador Félix, ama renevahnecon nuhn ndih, ne nte nuhn nundihve cuahn ndih yahn nducuahn che redin ne çaça nuhn.

⁴ Man ne, çaça che hua nduh tihyon nuhn ura yahn ne ne, codin chahtino ne, cuihnevan ne menan lhn che cahma nuhn.

⁵ Sahn tih ne, nduhcá ama cah çaça nuhn, tihcá se, te quechica se numachahte yahn yahn Roma, rendedecuan se ihyan nación yahn Israel, rinun se ihyan che rahteruhn

ye nduco vih. Namin ndinan se yahn partido yahn sáhn yan Nazaret che duche se Jesús.

⁶ Nde nahn detoh nan se yaco chahte yahn nuhn. Chemin che chetah nuhn sáhn, nahn techecáde nuhn yahn se nduhcá che rihquentiyon ley yahn nuhn.

⁷ Ate Lisias, ihyan ndinan yahn sandádo ne, chendá ye, ntico ye sáhn numacuahn fuerza tah nuhn,

⁸ ne rahn ye te duh ihyan che nahn çaça nunde ye yahn se ne, chi ye nan ne. Co çacarune man ne sáhn, ne cadino ne te cuáco nducuahn che rica nunde nuhn yahn se.

⁹ Sahn nación yahn Israel che nduco se min ne, namin rahn se te cuáco nducuahn chemin.

¹⁰ Tuhme din tah gobernador çaça che cahma Pablo, ne rahn ye:

—Ama yenó che ndih techecáde ne yáhn, te a devanó te a ndeh nduyo rihquentiyon ne yan vacó.

¹¹ Co cadino man ne te coman ri ndichio ro che ndá yan Jerusalén çaça che ndevá yavenan Dendiohs.

¹² Hua rente candá nduco ihyan, hua rendedecuan ihyan, nde huane chete yaco chahte man, nde huane chete yaco çaça man, nde huane viyan man.

¹³ Sahn sih ne, hua co ndahco cuáco se nde ama dehtenduh che rica nunde se yáhn.

¹⁴ Cahma cuáco có ndih te redinahn vederihquentiyon ra che ndahco cáde Dendiohs yahn ihyan ndico yáhn. Sahn sih ne, rahn se te a deva vih vederihquentiyon min, ate hua, te ritahnó Dendiohs man, nducuahn ley yahn ye man, nducuahn vederihquentiyon yahn ye che dirun ihyan profeta man.

¹⁵ Nduhcá che ritahno sáhn sih ndudo yahn Dendiohs che va che ntuche nducoyaca tenahn, ihyan che ndah ye nan Dendiohs man, ihyan che hua ndah ye man ne, tihcá ritahnó.

¹⁶ Chemin che ama rihcó cudádo ro ro çaça che dave yavenan nan Dendiohs man, nan ihyan man.

¹⁷ Chihno ndeh nduyo che quechicá nan yahn yahn ne, ndaconan nación yáhn çaça che necáh tume che ndi vedevahino çaça ihyan chevah man, cah vedino yáhn nan Dendiohs man.

¹⁸ Chihno che ndo davé nduhcá costume yahn nuhn ne, ama o sáhn nación yahn Israel che chica se yahn yahn Asia ne, ndihchero se u chete yaco chahte ura che recáh vedino yáhn. Hua redin candá, nde hua yahn ihyan nducó.

¹⁹ A sáhn chahn che va che chi se muhn, çaça nunde se yáhn ndete che va dehca che nedín yahn se.

²⁰ Ndete che hua ne, sahn sih cahma se deh nunde ntaça se ro che ndo dama se, retechecade se yahn.

²¹ Ametah nde ama nunde yahn atenan che ama dito rahn nan se tuhca: “Man ne, retechecade nchuhn yahn che ritahnó che va che ntuche tenahn.”

²² Cuahn che chihnevan Félix che tihca ne, nducote a ndah devano ye nduhca che ritahno ihyan Dihvo vo Jesucristo ne, chaconahn nan ye che retechecade ye, ne rahn ye ri ye sahn chahn:

—Cuahn che nda Lisias, ihyan ndinan yahn sandado ne, cadino ndáh yahn dehtenduh che rica nunde nchuhn.

²³ Tuhme chihquentiyon Félix capitán me che quendi se, din se cudágo Pablo. Ate hua tihyon chiche se ihyan man, cah yune se che cahñ ihyan yahn ye quendichero ye ihyan man, cah ye dehtenduh yahn ye man.

²⁴ Chihno neve ro me ne, chenda Félix nan che retechecade ye, ne nduco ye ndahta yahn ye, Drusila, ama tahn nación yahn Israel. Dechuh tun ye che chehua Pablo ça va che cahma ye nduhca che va che cotahno ihyan Dihvo vo Jesucristo.

²⁵ Ate cuahn che rahn Pablo yahn che va che cahcomañ ihyan dehtenduh che ri yeno man ye man, va che dinahn ye che rihquentiyon Dendiohs man, va che techecade Dendiohs yahn ihyan man ne, dihya Félix chi, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nduco chemin ne, a va. Tama ro cuahn che conun yahn ne, tahvé che ngua di.

²⁶ Namin quenán rino Félix che cah Pablo tume ihyan ça va che ntahte ye ihyan, ne chemin che ama ndeh yune cah ye ihyan ça va che nte ye nduco vih.

²⁷ Tihca chihno o nduyo, ne ndiquendañ Félix che quenán ye gobernador, chenda Porcio Festo menun ye. Nducote Félix ne, nahn ye che quendi co yeno ihyan nación yahn Israel nduco ye ne, hua ntahte ye Pablo.

25

Pablo nan gobernador Festo

¹ Tuhme nda Festo ça va che conan ye gobernador. Chihno ino ro min ne, chica ye min yan Cesarea, ne nda ye yan Jerusalén.

² Chidocuyan che tahque ndinan nduco sahn ndinan yahn nación yahn Israel ne, necah cuande se ihyan nduhca che a chica nunde se yahn Pablo.

³ Nducote a ntuhno sahn chahn che dechuh se sahn che cahno se Pablo cuahn yune ne, chica se ama favor chahte Festo che tahve ye che quengua Pablo yan Cesarea.

⁴ Ate ndahconan Festo te Pablo ne, a yan Cesarea quenán ye vacoyahn, ne cuihno

neve ro ne, va che ndaconan man ye min nan che rihquentiyon ye.

⁵ Rahn ye ri ye sahn chahn:

—Co cahñ nchuhn yan Cesarea nducó, ne min cuhnde cade yahn ne nduco sahn min ndete che va nunde chahte yahn se.

⁶ Atenan nun, o ndiche ro quenán Festo yan Jerusalén, tuhme conahn ye yan Cesarea. Tama ro me ne, chihnde ye nan che retechecade ye, ne tahve ye che chehua Pablo.

⁷ Cuahn che nda Pablo ne, ama yahn sahn ndinan yahn nación yahn Israel che chica se yan Jerusalén, nda se min ne, chahtendi se, chica nunde se yahn ye yahn ama nde nan nunde rahte, ate nde ama hua chi ndahco cuaco se.

⁸ Tuhme rahn Pablo, rendedevahn ye ihyan:

—U ne, hua quendihcó nde ama nunde. Hua chihnga rahn, nde huane yahn ley yahn ihyan nación yahn Israel, nde huane yahn yaco chahte yahn ne, nde huane yahn emperador che rihquentiyon ye Roma.

⁹ Ate nducote nahn Festo che co yeno ihyan nación yahn Israel nduco ye ne, tumerune ye Pablo:

—¿A nahn cahñ yan Jerusalén ça va che min techecade yehn ne?

¹⁰ Ndahconan Pablo yahn ye:

—A nan intiyahn yahn emperador yahn Roma ntí meniyan. A muhn va che cuhnde cade yahn. A devano ndah ne te nde ama nunde hua quendihcó yahn ihyan nación yahn Israel.

¹¹ Ndete che quendihcó ama nunde che va che cóh ne, cuihquentiyon ne che cóh. Ate ndete che hua cuaco nde ama nan dehtenduh che rica nunde sahn sih yahn ne, nde ama ihyan hua co necah se u tah se. Man ne, ricá che man emperador teché cade ye yahn.

¹² Nte cade Festo nduco ihyan che rinan ye ihyan, tuhme rahn ye ri ye Pablo:

—Man ne, nducote a chique che techecade emperador yehn ne, nan emperador cahñ.

Pablo nan rey Agripa

¹³ Chihno neve ro min ne, rey Agripa nduco Berenice ne, chahn ye yan Cesarea che ndihchero ye Festo.

¹⁴ Ndeh ro chahtenan ihyan chahn min, ne ama ro ne, rente Festo nduco rey me yahn Pablo, ne rahn ye:

—Quenun ama preso vacoyahn che chaconahn Félix sahn.

¹⁵ Cuahn che chahn yan Jerusalén ne, chidocuyan che tahque ndinan nduco sahn ndinan yahn nación yahn Israel ne, nte cuande se u yahn nunde che redecueh dame se sahn, ne chica se che coh se.

¹⁶ Ndahconán yahn sahn chahn te ihyan ndinan yahn Roma ne, hua rihquentiyon ye che coh ama ihyan numanahn che ametah cuhnde cade yahn ye nduco ihyan che rica nunde ye yahn ye.

¹⁷ Chemin che cuahn che nda sahn chahn muhn ne, hua chihco rinó ihyan. Tama ro me ne, cháhn nan che retechecadé, ne tahvé che chehua sahn preso me.

¹⁸ U rahcó te co ama nunde chahte quendihco se, ate sahn che rica nunde chahn ne, hua ri deh nunde che redecueh dame se sahn.

¹⁹ Demañ yahn dehtenduh che ritahno se nduco yahn ama ihyan che duche ye Jesucristo che a ndih ye, ne sahn preso ne, rahñ se te quenduche ye. A chemin no che rica nunde sahn chahn yahn se.

²⁰ Nducote u ne, hua devanó taça techecadé yahn dehtenduh che tihchan ne, tumerune sahn ndete che nahn çahn se yan Jerusalén, cuhnde cade yahn se.

²¹ Ate chica se che techecade emperador Augusto yahn se. Chemin che chihquentiyón che ndonun se vacoyahn nde ro che co dechúh sahn tah ye.

²² Tuhme rahñ Agripa ri ye Festo:

—Namin u nahn cahneván che çahma se.

Ndahconan Festo yahn ye:

—Caviyan cahnevan ne che çahma se.

²³ Tama ro me ne, Agripa nduco Berenice ne, chenda ye numacuahn vedeyudo chete palacio nduco ihyan ndinan yahn sandado man, ihyan nahñ che vate ye yan min man. Tuhme tahve Festo che chehua Pablo,

²⁴ ne rahñ ye:

—Rey Agripa man, nchuhn che nto dama ne muhn man, nga sahnghu. Ama yahn sahn ndinan yahn nación yahn Israel, nde chica nunde se yahn se cuahn che cháhn min yan Jerusalén, nde nda se muhn, hua renguan se rica se u che çahcantiyón che coh se.

²⁵ Ate u ne, hua ntacá nde ama nunde yahn se çava che coh se, ne nducote man se chica se che techecadé emperador Augusto yahn se ne, chihquinó che dechúh sahn nan ye.

²⁶ Ate nducote hua devanó deh nunde yahn se che dirún nan çaca che dechúh yahn emperador yuhn vo ne, tahvé che chehua sahn. Nti se nan nducoyaca nchuhn, menañ vihca nan ndih, rey Agripa, çava che tumacadino ne deh nunde quendihco se che co dirún nan çaca che dechúh,

²⁷ te rahcó te dín ama vedenine ndete che dechúh ama preso che nde hua dirún deh nunde quendihco se.

26

Chihnevan rey Agripa yahn Pablo

¹ Tuhme rahñ Agripa ri ye Pablo:

—Co cahme.

Chenihyon Pablo tah ye, ne rahñ ye:

² —Rey Agripa, ama ndah ro yáhn che co çahmá nan ne yahn nducuahn che rica nunde sahn ndinan yahn nación yahn Israel yáhn,

³ te ndih ne, a devano ne nducuañh costumbre yahn muhn, ihyan nación yahn Israel man, yahn che ndeh cuan ndi nuhn man. Chemin che ricá ndih che din chahtino ne yahn nducuahn che çahmá.

Nduhça che din Pablo ro che ametah co-tahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁴ Nducoyaca ihyan nación yahn Israel ne, ndihche ye nduhça che quechicá yan vacó man, yan Jerusalén man, nde ro che lihñ u.

⁵ Ndete che nahn ye ne, co çahma ye te nde ro che chihá ne, chinducó partido yahn fariseo, partido min che tahque yudo vederihquentiyon yahn.

⁶ Man ne, cuhnde cade yáhn, te ritahno che va che ndedetuhche Dendiohs tenahn nduhça che a çah ye ndudo yahn ye ihyan ndico yahn muhn.

⁷ Nducoyaca ihyan, nduh che ndichio ndata yahn Israel ne, ritahno ye che dinahn Dendiohs ndudo yahn ye, ne chemin che, nde ro nde rahñ, redinahn ye che rihquentiyon ye man, rendeva ye yavenan ye numacuahn chedave yahn ye man. Rey Agripa, man ne, a yahn che tihça ritahno che va che conahn ndudo min che rica nunde sahn chahn yáhn.

⁸ ¿Dehco che hua ritahno nchuhn che Dendiohs va che ndedetuhche ye tenahn?

Nduhça che din tan Pablo ro menañ me, nahn çahn ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁹ Ro menañ me ne, ndedecadinó che va che din tán nduco ihyan che ritahno ye Jesucristo yahn yan Nazaret,

¹⁰ ne tihça din tán nduco ihyan chahn yan Jerusalén. Chidocuyan ndinan ne, dirun ye ama çaca, te ye u çava che cuñ ihyan vacoyahn, ne chíh ama yahn ihyan che ritahno ye Jesucristo. Cuahn che rihno ye ama cha ihyan chahn ne, namin nducó ri dama ndudo yáhn nduco ye.

¹¹ Ama ndeh yune çah rihñ ihyan chahn çava che çahcomañ ye che ritahno ye Jesucristo. Tihça redín nduh yan nduh yan chete yaco, te ama din tán nduco ihyan chahn che nde tama nación rahñ, rinúñh ihyan.

Rente Pablo nduhça che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹² A ntiyon min cháhn yáñ Damasco, ndá çaça che te chidocuyáñ ndinan chahn u.

¹³ Ndiñ rey, cuihcovan ndah ne. Nāñ in-guiyáñ, cuahn che quenun yuné, cuáhn ne, u nduco sahn che nducó, ndihchero nuhn āma dave che chica nāñ ro, che tahque yudo ro che co yáñ che quendihco nāñ ro, ne chiya chihito nāñ nuhn.

¹⁴ Chera nducoyáca nuhn ndiyáñ, ne chihneván āma ndudo deváco yáñ māñ, che ráñ: “Saulo, Saulo, ¿dehco che redin tan nduco ihyāñ yáñ? Che tihça redin ne, nduhça redin itenine che renun yah māñ te ite, renun te yáñ cuiyon che rahco nduco ihyāñ ite.”

¹⁵ Tuhme tumeruné: “Dihvé, ¿duh ndih ne?” Ndahconan Dihvo vo, ne ráñ ye ri ye u: “A u che Jesucristo che redin tan nducó.”

¹⁶ Cuenecuen, te chihnde ró nan çava che din ntiyon yáñ. A tendáñnūñ di çava che cuacotohn ndudo yáñ che ndihchero u māñ ro cuh. Māñ va ca che ndihchero u, ne tihça cuacotohn ndudo yáñ chemin.

¹⁷ Ndedeváñ di tah ihyāñ naciōñ yáñ Israel māñ, tah ihyāñ naciōñ chenāñ māñ, te yāñ ihyāñ chāñ dechúñ di,

¹⁸ çava che cacuehn ihyāñ, ne hua quendi ye vedetundo yáñ ye māñ, hua quendi ye, dinahn ye che rihquentiyon chundah māñ. Ate quendi ye vededevano māñ, dinahn ye vederihquentiyon yáñ Dendiohs māñ. Namin cotahno ye u, ne nduco chemin ne, ndáca ye vederenchahco yáñ nunde yáñ ye, ne cuahtenan ye dāma nduco ihyāñ yáñ Dendiohs.”

Dinahñ Pablo ndudo che chihnevan ye

¹⁹ Rey Agripa, hua chacotáññ ndudo che chica vahchetero, chihneván,

²⁰ te cahndudó ndudo min nāñ ihyāñ yāñ Damasco māñ, nāñ ihyāñ yāñ Jerusalén māñ, nāñ ihyāñ che vate ye numachahte estádo yáñ Judea māñ, nāñ ihyāñ che vate ye naciōñ chenāñ māñ. Riyahvé ihyāñ chāñ che nto ino ye nunde yáñ ye māñ, che cuah ye Dendiohs māñ, che ndahça cuahtenan ye çava che çahco ro ye che a nto ino ye māñ.

²¹ Yáñ che tihça redin ne, sahn naciōñ yáñ Israel ne, tumangan se u min chete yáco chahte, nahn çahno se u.

²² Ate rinan Dendiohs u, ne nde meniyan riquendí rahndudó ndudo yáñ ye nāñ nducoyáca ihyāñ, ihyāñ nāñ māñ, ihyāñ chevāñ māñ. Ndudo che din Dendiohs che dirun ihyāñ profeta māñ, Moisés māñ, yáñ che va che co ne, a ndudo min no che rahndudó.

²³ Rahndudó che a va che chuhrihn ihyāñ min che a va çade che chí ye, ndedeváñ ye ihyāñ iyehñse, ne cuihno che coh ye ne, ihyāñ min menāñ vihca va che ntuche

ye yāñ tenāñ, çah ye ndudo ihyāñ naciōñ yáñ nuhn māñ, ihyāñ naciōñ chenāñ māñ, che ndeváñ nducoyáca ihyāñ che cotahno ye ihyāñ.

Nahn Pablo che cotahno rey Agripa

²⁴ Cuahn che tihça ráñ Pablo, che rendeváñ ye ihyāñ ne, cah Festo:

—Pablo, jlucó ri di!, yáñ che āma rehn.

²⁵ Ate ndahconan Pablo:

—Festo, che ama renevahñecún ndih, hua dehve luco u, te che renté, rihnevan nchuhn ne, demāñ ndudo cuāco.

²⁶ Ngā rey Agripa, a devano ndah ye dehtenduh che tuhchan. Chemin che nde hua rá cudádo, renté nāñ ye. A devano cuāco te namin ihyāñ cuh ne, a devano ye nducuahn dehtenduh che tuhchan, te nāñ nducoyáca ihyāñ chinahn.

²⁷ Rey Agripa, ¿a ritahno ne ndudo che din Dendiohs che dirun ihyāñ profeta ne? U devanó te ritahno ne.

²⁸ Ráñ Agripa ri ye Pablo:

—Nduco tah cuahn ne, din che cotahno Jesucristo.

²⁹ Tuhme ráñ Pablo:

—Nduco tah o nduco ndeh āma ndahça ndete che cuahñecun Dendiohs che ndih nduco nducoyáca ihyāñ che vate ye muhn, rihnevan ye che ráñ, cotahno nchuhn Jesucristo nduhça che ritahno. Namin āma ndahça ndete che hua cuahñecun Dendiohs che co nchuhn preso nduhça u.

³⁰ Chihno ráñ Pablo chemin ne, rey me māñ, Berenice māñ, gobernador māñ, nducoyáca ihyāñ che vate ye min māñ ne, necuan ye,

³¹ cuahn ye āma ládo, ne rente ye yáñ Pablo yāñ māñ ye nduco vih:

—Sahn tih ne, dehve quendihco se nde āma nunde çava che coh se, nde huane çava che conun se vācoyāñ.

³² Agripa ne, ráñ ye ri ye Festo:

—Ndete che hua chica se che techecade emperador yáñ se ne, co ntáñte vo sahn.

27

Dechuh ye Pablo yāñ Roma

¹ Cuahn che a chihñde çade che dechuh ye Pablo yáñ yáñ Italia ne, chinduco nuhn ihyāñ. Āma capitāñ che duche se Julio, che ndi cuande se batallón che duche Augusto, ndondā tah se Pablo nduco te neve preso che va che çahn se.

² Chahtenun nducoyáca nuhn āma barco yáñ yāñ Adramitio che a va yāñ che nāñ yáñ yáñ Asia, ne chica nuhn min. Namin Aristarco yáñ yāñ Tesalónica, yáñ yáñ Macedonia ne, chinduco ye nuhn.

³ Tāma ro me ne, ndā nuhn yāñ Sidón, ne nducote Julio ne, renevahñecun se Pablo ne, çah yune se che chāñ ye, chendihchero

ye amigo yahn ye man, che conan ihyan chahn ihyan man.

⁴ Cuahn che chica nuhn yan Sidón ne, chuhnan nuhn yahn yahn Chipre, quenan lado tah cueh nuhn, te cuahn nan che cuahn nuhn rechi yuhne.

⁵ Chuh dama nuhn yahn yahn Cilicia man, Panfilia man, ne nda nuhn yan Mira, yahn yahn Licia.

⁶ Min ndaca capitán me ama barco yahn yan Alejandría che cuahn yahn yahn Italia, ne chihquentiyon se che chahtenun nuhn chete, quendi nuhn cuahn nuhn.

⁷ Chihno ndeh ro ne, a conunde nda nino barco me yan Gnido, te ama rino cuahn. Nducote ama rechi yuhne cuahn nan cuahn ne, tahque ndah che chuh nino yan Salmón, ne chaconduto nan yahn yahn Creta.

⁸ Ama conunde chuh barco me numacuahn chihto nuniyahn nde nda ama cuan nino yan Lasea nan che duche Buenos Puertos.

⁹ Ama ndeh ro chinda, ne ama cahnda che cuahtechica ca barco nan nuniyahn, te a cochi nino ro iche. Chemin che yahve Pablo nducoyaca ihyan che chenun ye min,

¹⁰ ne rahn ye:

—Nchuhn combiero, devano te ama cahnda ndete che quendi vo cuhn vo, te denda vo barco cuh nduco chede che nda. Nde man vo ne, cahnda yuhn vo.

¹¹ Ate capitán me ne, tahque tumacah ca ye yahn sahn che yahn se barco me man, sahn ndinan che ricahca man, che co che rahn Pablo.

¹² Nducote yan min ne, hua ndahca che cuahtenan ihyan ro iche ne, nducoyaca ihyan chahn ne, nahn ye che ndaca nuhn min, ndete che co nda nuhn Fenice, ama yan, yahn yahn Creta che rendihche cuaco cuahn nan Africa, cava che min cuahtenan nuhn ro iche.

Ama ri yudo nan nuniyahn

¹³ Ama ro ne, canan quendihco yuhne cuto che hua dito rano, ne chihco dama ino ihyan chahn, ne cuahn nuhn numacuahn chihto yahn yahn Creta.

¹⁴ Ate huane rahn me ne, canan ama dito rano yuhne tan, rahn nan barco me.

¹⁵ Nducote hua rechah yune yuhne tan me che cahñ barco cuahn nan che nahn nuhn ne, tahque ndah chihcoman nuhn che quenda cuahn nan che nahn.

¹⁶ Chuh nuhn nino nan ama yahn lihn che duche Claudia nan che ametah nduh dito rano yuhne, ne a conunde chi ndo tah ihyan chahn indu lihn che renda barco,

¹⁷ ndeterun ye chete. Tuhme chahcotuma ye ihyo barco me cava che hua condan. Nino min va ama cuan nan che duche Sirte, nan che hua yano nune, ne vah ye che min

cuan barco me. Chemin che ndedevah ye tino tu che quendihco nan yahn yahn barco me cava che hua cahñ min.

¹⁸ Tama ro me ne, quendi ca rano yuhne tan me, ne chihtera ye chede che nda barco me yan nuniyahn.

¹⁹ Chihno ino ro min ne, chihtera ye nde ama ndeh nan dehtenduh yahn barco me.

²⁰ A ama ndeh ro che nde yahn nde iyon hua rendihchero nuhn, ne a min cuihno coh nuhn che rahco nuhn, te ama riquendi ri yudo.

²¹ Chihno ndeh ro che hua reh nuhn ne, chandi Pablo mendahn, ne rahn ye:

—Combiero, ndete che dinahn nchuhn che rahn ro che chenun vo yahn yahn Creta ne, hua chica vo min, ndere chinda dehtenduh.

²² Man ne, hua dehve rahco nchuhn, te andahre conda barco, ate nde ama vo ne, hua dehva co yuhn vo.

²³ U ne, devano chemin, te icuino ne, Dendiohs yahn che redin ntiyon yahn ye ne, dechuh ye ama angel yahn ye,

²⁴ ne rahn ye ri ye u: “Pablo, hua dehve rahque, te va che nda nan emperador yahn Roma, ne cava di ne, ndedevahn Dendiohs nducoyaca ihyan che chenun ye ndoque chete barco.”

²⁵ Combiero, cah yan nchuhn chedave yahn ne, te u ne, devano cuaco te Dendiohs ne, redinahn ye ndudo yahn ye, ne conahn nduhca che rahn angel me.

²⁶ Ate barco ne, va che cahnan nan yava.

²⁷ Riquenda muhn riquenda min yuhne barco me, ne chihno o ndate ne, rechuh ama cuan nan che duche Adria. Nan man yan ne, checadino sahn che rechahca barco me che a nino va yahn cuma.

²⁸ Decade se van nune me a yano ca, ne ri ndico ntiyon ama metro. Tah cuahn cana nan ne, decade tun se, ne ri ndico ndache metro.

²⁹ Nducote vah se che cahnan barco me nan yava ne, ndedevah se nduco ihyo cun cu che duche ancla cuahn cah barco me, cava che ametah co cahñ ca, ne chahtenan rino se, ama rendedecadino se nde chi dave.

³⁰ Numanahmin ne, sahn che ricahca barco me ne, nahn cano se, ndedevahn se sahn. Chemin che canan ndedevah se indu me, redin ca se che nahn ndedevah se tama te o cu cuahn tin barco me.

³¹ Ate rahn Pablo ri ye capitán me nduco sandado chahn:

—Ndete che cano sahn chuhn ne, nchuhn ne, hua co ndevahn ne.

³² Tuhme chihca sandado chahn ihyo che nechiche indu me ne, chendah nun van nune.

³³ Cuahn che a nahn co dave ne, rahn Pablo ri ye nducoyaca sahn chahn:

—Ndahca che cheh nchuhn, te a o ndate che nde hua reh ne nde hua rahteyado ne.

³⁴ Cocheh nchuhn mare tah cava che cocha ne, cahca ne nune. Hua dehve rahco ne, te hua dehva co yahn ne.

³⁵ Chihno rahñ ye chemin ne, chetah ye pan, ne neçah ye nundihve cuahn Dendiohs nan nducoyaca sahn chahn, ne ndeh ye canan reh ye.

³⁶ Tuhme chavi tah vederan yahn sahn chahn, ne namin cheh se.

³⁷ Van nducoyaca nuhn che chenun nuhn chete barco me ne, ri nuhn o ciento quenan ino raco ntihton ama ihyan.

³⁸ Chihno che cheh sahn chahn tah ne, chihtera ca se trigo cava che ndah cah nduh barco me.

Chehchenun barco van nuniyahn

³⁹ Cuahn che a chi dave me ne, hua nchanan sahn ricahca barco chahn ti man che chenun se. Ate chinan se ama reche nuniyahn che a ro yahndute numa chihto. Tuhme chihquino se che cacahca se barco me, ndete che co nda min.

⁴⁰ Chihca se ihyo yahn ancla chahn, nuhnde cava barco me. Ndahco cava se indu che ricahca barco, ne cuahn che ndedeca yaco se tino tu che rendihco tin yahn yahn barco ne, canan rica, cuahn cuahn nan va reche nuniyahn.

⁴¹ Ate nda barco me ama cuan nan che rentahn nun vih nune, ne cahnan nan yava. Min chihnde chiche, ne nducote ama rahñ nune cuahn vedame ne, chihno chendan.

⁴² Tuhme ntuhno sandado chahn che cahno se sahn preso cava che hua cano nde ama se.

⁴³ Ate capitán min ne, nducote hua nahn se che coh Pablo ne, hua cah yune se che tihca din se. Chihquentiyon se che nducoyaca sahn che ri se nune ne, cahca se nune, cahñ se nan yahn cuma,

⁴⁴ ne sahn chenahn ne, nan irahno man, cheyahn barco man, cahñ nduco se. Nduco tihca ne, ndevahn nducoyaca nuhn.

28

Quenan Pablo yahn yahn Malta

¹ Cuahn che a nda nuhn yahn min ne, checadino nuhn che Malta duche.

² Ihyan che vate ye min ne, ama nevah-necun ye nuhn, ne chihco ye ama vacoyahn chahte cava che neçah ino nuhn, te ama iche man, ama ran co man.

³ Pablo ne, reneidin dama ye duniyahn cuma, ne cuahn che rih ye vacoyahn ne, quendah ama cu tan yahn ihno yahn vacoyahn, ne cah te tah ye.

⁴ Cuahn che ndihche ro ihyan yahn min che quendihco raco cu me tah Pablo ne, rahñ ye van man ye nduco vih:

—Sahn tih ne, co sahn rihno ihyan se, ne andahre ndevahn se van nuniyahn, ate tah Dendiohs ne, hua ndevahn se.

⁵ Ate chihde Pablo tah ye, ne chendahnun cu me vacoyahn, ne hua dehva chi yahn ye.

⁶ Nducoyaca ihyan chahn ne, chenan rino ye che condito Pablo, o adenan no condah ye, coh ye. Ate cuahn che a chi ndeh ura che chenan rino ye ne, a hua dehva chi, ne ndahcorun ye che rendedecadino ye, ne rahñ ye te Pablo ne, Dendiohs ye.

⁷ Nino min va yahn yahn ama ihyan che duche ye Pulio. Ihyan min ne, ndinan ye yahn ihyan chahn. Ama nevah-necun ye nuhn numacuahn vedeyeno, ne chahtenan nuhn vaco ye ino ro.

⁸ Chida Pulio ne, quendite ye, ndi ye cah ihno man, cah yun man. Chahn Pablo, chendihchero ye ihyan, ne chihno covah ye ne, nahn tah ye ihyan min, ne ndo yahn ye.

⁹ Checadino ihyan yahn chemin, ne ndo dama ihyan cah che vate ye yahn min, ne namin ndoyahn ye.

¹⁰ Ama nevah-necun ihyan yahn min nuhn, ne te ye nducuahñ dehtenduh che cochihve yahn nuhn cuahn che ndaca nuhn min.

Nda Pablo yan Roma

¹¹ Chihno ino iyo ne, chahtenun nuhn chete tama barco yahn yan Alejandria che quenan min ro iche. Barco min ne, nda ama bandera nan che nentava se Castor nduco Pólux, che rivahn dendiohs yahn sahn che ricahca barco.

¹² Nda nuhn yan Siracusa, ne min chahtenun nuhn ino ro.

¹³ Chica nuhn min, quendi nuhn numa chihto nuniyahn nde nda nuhn yan Regio. Tama ro me ne, rano yuhnnyahn, ne chihno o ro ne, nda nuhn yan Puteoli.

¹⁴ Min ntaca nuhn yahn dihno vo, ne rahñ ye nduco nuhn che cuahtenan nuhn nduco ye. Chahtenan nuhn ama ndate, tuhme cuahn nuhn yan Roma.

¹⁵ Dihno vo che vate ye yan Roma ne, checadino ye che nda nino nuhn, ne nda ye, chendi yune ye nuhn ama cuan nan che duche Tres Tabernas. Nahn ye ne, nda dama ye nde ndihve che duche Foro de Apio. Cuahn che ndihchero Pablo ihyan chahn ne, cah yan ye chedave yahn ye, ne neçah ye nundihve cuahn Dendiohs.

¹⁶ Cuahn che nda nuhn yan Roma ne, neçah capitán me preso chahn tah ihyan ndinan yahn sandado che redin cudado min. Me Pablo ne, cah yune ye che nuhn ye ama vah nan che conun ye, ne nduco ye ama sandado che redin se cudado ihyan.

Rahndudo Pablo Ndudo yahn Dendiohs yan Roma

¹⁷ Chihno ino ro che nda nuhn ne, din dama Pablo nducoyaca ihyan nahn, ndata yahn Israel, che vate ye min yan Roma, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nchuhn dihnó, u ne, nde ama nunde hua quendiho nahn ihyan naciun yuhn vo Israel, nde hua rahcotahn costumbre che chihco ihyan ndico yuhn vo. Ate andahre che tihca ne, din ye preso u min yan Jerusalén, ne necah ye u tah ihyan ndinan yahn Roma.

¹⁸ Ihyan ndinan chahn ne, techecade ye yahn, ne nducote ametah nde ama nunde ihyan cava che cahcantiyon ye che coh ne, nahn ntahte ye u.

¹⁹ Ate ihyan naciun yuhn vo ne, hua cah-necun ye. Chemin che a cade chicá che techecade emperador yahn, andahre metah nde ama nunde che cah ihyan naciun yuhn vo.

²⁰ Man ne, din dama nchuhn cava che ndihche vih vo man, cava che nte cuandé nchuhn dehco che nchiche cadena cuh u man. Nchiche cadena cuh u, te ritahnó che va che conahn ndudo che te Dendiohs, checadino uvo, ihyan naciun yahn Israel.

²¹ Tuhme rahn ihyan chahn ri ye ihyan:
—Nde ama caca che dirun ihyan estado yahn Judea yahn dehtenduh che redin ne, ametah nda tah nuhn. Namin nde ama dihno vo che rica ye min, renda ye muhn ne, hua chihnga rahn ye yahn ne.

²² Ate nahn cahnevan nuhn deh cahma ne, te a numacuahn no ne, tan ihyan yahn vederihquentiyon ra che ritahno nchuhn.

²³ Tuhme chihco ye ama ro, ne ama yahn ye ndo dama ye vah nan che quenun Pablo, ne numa ro cahndudo ye yahn vederihquentiyon che ndahco cade Dendiohs. Rahndudo ye ley che dirun Moisés man, ndudo che dirun profeta man, ne nahn ye che conahn ihyan chahn yahn Dihvo vo Jesucristo.

²⁴ Nahn ihyan chahn ne, chitahno ye, ne nahn ye ne, hua chitahno ye.

²⁵ Nducote nahn ye ne, hua quenan ino ye ne, necuan ye che nahn nahn ye. Tuhme rahn Pablo ri ye ihyan chahn:

—A ndahca ndudo che cah Vaco Ndah yahn Dendiohs, cahndudo ihyan profeta Isaías, chihnevan ihyan ndico yuhn vo:

²⁶ Cuehn, cuahndode nan ihyan sih tuhca:
“Cuahn dama rihnevan nchuhn, ate hua renahn ne.

Cuahn dama rendihche ro ne, ate hua renchanan ne,

²⁷ te nedin cheche man ne chedave yahn ne. Hua redinahn ne man, hua rihcovan ne man,

hua renahn ne man, hua rento ino ne nunde yahn ne man.

Chemin che hua renchahco Dendiohs cava ne.”

²⁸ Man ne, cadino nchuhn te cuahndudo nuhn ndudo ndah yahn Jesucristo van ihyan naciun chenahn. Ihyan chahn che cuaco ne, cahcovan ye, ne ndedevahn Dendiohs ihyan.

²⁹ Cuahn che chihno rahn Pablo tihca ne, conahn ihyan chahn, quenan ama ndeh rente ye nduco vih, te chi tan ye yahn ndudo min.

³⁰ Pablo ne, quenan ye min o nduyo, quenun ye vah nan che tumanan ye, ne nevahnecun ye nducoyaca ihyan che rahn ye, rendihchero ye ihyan.

³¹ Rahndudo ye yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs man, ricuahn ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo man, ne nde ama ihyan ne, hua din vahche ye yahn ye.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN PABLO, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YAN ROMA

¹ U Pablo, che tendahnun Dendiohs u, che dín ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo man, che co apóstol man, che cuahndudó ndudo ndah yahn ye man ne, dirún çaça cuh yahn ne.

² Yahn ndudo ndah min ne, a chihco çade Dendiohs nan Ndudo ndah yahn ye nde a rahn me, dirun ihyan profeta yahn ye.

³ Ndudo ndah min ne, rahn yahn Daya ye, Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chihndeyan ye van ndata yahn David.

⁴ Numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, ntuche ye van tenahn, ne nduco chemin chihnde ro che Daya Dendiohs ihyan.

⁵ Che cuande yahn ihyan min ne, din yahino Dendiohs nuhn, ne a tendahnun ye nuhn che co nuhn apóstol, cuahndudo nuhn Ndudo yahn ye van ihyan nducuahn nación, çaça che nevahnecon ye, ne cotahno ye.

⁶ Van ihyan chahn ne, nchuhn che a nedin yahn Dihvo vo Jesucristo nchuhn, ne nduco ne ni cuande ne, te a tendahnun Dendiohs nchuhn.

⁷ Nchuhn, ihyan yahn Dendiohs che yahino ye nchuhn, vate ne yan Roma ne, dechúh çaça cuh yahn ne. Chido vo Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, din yahino ye nchuhn, din ye che ndahça cuahtenan ne.

Pablo ne, nahn çahn ye yan Roma

⁸ Numachahte iyehñse ne, a chetuhn ndudo yahn nchuhn, nduhça che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo. Chemin che menañ vihca che cuande yahn ihyan min ne, reneçah nundihve cuahn Dendiohs çaça ne.

⁹ Dendiohs, ihyan min che redín ntiyon yahn ye numa inó, rahndudó ndudo ndah yahn Daya ye ne, devano ye che cuahn dama reváh çaça nchuhn.

¹⁰ Ricá ihyan che atnoca nduh ne, cuahnecon ye che chí quendihcheró nchuhn,

¹¹ te ama nahn chí quendihcheró nchuhn, çaça che dín che cuahtenan cuma ne vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, ne tahque numa ino ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo.

¹² Avane ne, náhn che neçah yan ama támvo vo chedave yahn vih, yahn che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo.

¹³ Dihnó, ráhn rí nchuhn te ama ndeh yune nahn chí quendihcheró nchuhn, ne cuahndudó ndudo ndah yahn Dihvo vo

Jesucristo, nduhça che redín van ihyan nación chenahn, çaça che din Dendiohs che co yahn ihyan, cotahno ye dama nduco nchuhn. Ate nde meniyan ne, hua ri che chí.

¹⁴ A chihquentiyon Dihvo vo Jesucristo u che cuahndudó ndudo ndah yahn ye van ihyan yahn nducuahn nación, van ihyan devano man, van ihyan tundo man.

¹⁵ Chemin che quenán inó che a nun cuahn chí van nchuhn che vate ne yan Roma, cuahndudó ndudo ndah yahn ye, cahnevan ne.

Vederihquentiyon yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo

¹⁶ Hua ri cuihnán yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, te chemin che vederihquentiyon yahn Dendiohs, çaça che ndedevahn ye nducoyaça ihyan che ritahno ye, menañ vihca ihyan nación yahn Israel, namin ihyan nación chenahn.

¹⁷ Ndudo ndah min ne, a vederihquentiyon yahn Dendiohs, te a nan ndudo min rihco ro ye che reneñin yahn ye nducoyaça ihyan che ritahno ye, nduhça che a ndirun nan Ndudo yahn ye tuhça: "Ihyan che ritahno ye ne, ndo yan Dendiohs nduco ye, nedin yahn ye ihyan, ndevahn ye."

Nunde yahn ihyan

¹⁸ Nahn che cotahno vo, te a devano vo che Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero ne, din ye castigo yah nducoyaça ihyan nunde che rahcotahn ye yahn Ndudo yahn ye.

¹⁹ Hua ndahça che tihça rahcotahn ye, te a devano cuaco ye yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, yahn che a man Dendiohs çah ye, checadino ye.

²⁰ Nde ro che dendah Dendiohs iyehñse ne, a devano ihyan te ihyan min che Dendiohs, ne quenán cuma ye vederihquentiyon cuahn dama, te tumacadino ye duh ihyan min, yahn dehtenduh che dendah ye. Chemin che nde metah deh che çahma ye, çaça che ndedevahn ye ihyan.

²¹ Andahre a devano ye che va Dendiohs, ate hua rendeva ye yavenan ye, nde hua reneçah ye nundihve cuahn ihyan. Tahque ndah ye ne, rendedecadino ye yahn dehtenduh che nde hua richihve, nto ye ihyan tundo.

²² Andahre ama devano ye, che rahco ye, ate nde hua renahn ye.

²³ Ndotenan che ndeva ye yavenan Dendiohs, ihyan min che va ye cuahn dama man, che ama chahte vederihquentiyon yahn ye man ne, rendeva ye yavenan dehtenduh che redendah man ye, rentave ye ihyan iyehñse man, ite che chenán cun çah te man, yahda man, cu man.

²⁴ Chemin che chacondah vedame Dendiohs ihyan chahn, çaça che quendi ye yune

chihnga yahn ye, cahtera ye vedecuihno yahn ye van man ye nduco vih.

²⁵ Ndotenan che quendi ye yune cuaco, ndeva ye yavenan Dendiohs, ihyan min che dendah ye iyehanse man, rendeva nducoyaco vo yavenan ye cuahn dama man ne, quendi ye vederihncheh, rendeva ye yavenan dehtenduh che man Dendiohs dendah ye.

²⁶ Chemin che chacondah vedame Dendiohs ihyan cava che quendi ye nunde yahn ye nduco vih, cahtera ye vedecuihno yahn ye. Ihyan ndahta ne, ndotenan che cahnevaco ye, cuahtenan ye nduco inchañh ye ne, rahtenan ye van man ye nduco vih, rahtendihco ye nunde.

²⁷ A namin no tun ihyan chahn. Ndotenan che nuhn ye ndahta yahn ye ne, rihtera ye vedecuihno yahn ye, rahtenan ye van man ye nduco vih, ne nduco chemin recañh riñh man ye ihyan, riñco yan man ye castigo che va che co ye.

²⁸ Nducote hua chihco ye chedave yahn ye che nevahnecun ye Dendiohs ne, chacondah vedame Dendiohs ihyan cava che quendi ye vederendecadino chihnga yahn ye, cuahtendihco ye nunde.

²⁹ A ndedecuihta man ye nducuahn nan nunde, chendihco ye. Ndere rahtenan ye nduco ihyan che hua nihnevaco nduco ye man, ndere rahtechica ye man, chenana cuma ye vede idihya man, vedeve man, vedetan man, vederihncheh man. Cuahnde chende ye man, vate canda ye nduco vih man, riñho ye vih man.

³⁰ Chihnga rahn ye yahn vih man, rahcotahn ye yahn Dendiohs man, hua renevahnecun ye nde ama ihyan man, redin yade ye man, redin cun ye man, rendedecadino ye deman yahn dehtenduh che chihnga man, hua renevahnecun ye indihthe yahn ye man,

³¹ hua renahn ye man, hua redinahn ye ndudo yahn ye man, hua renan vahino ye vih man, hua devano nchahco ye yahn vih man.

³² Andahre devano ndah ye vederihquentiyon yahn Dendiohs che ihyan nunde ne, va che co ye castigo yahn nunde yahn ye, ate riquendi ye rahtendihco ye nunde, nde tuno rendonan ye combiero yahn ye che dama ri ye nduco vih.

2

Dendiohs ne, techecade ye numa cuaco

¹ Nducote a devano nducoyaca ihyan che va che co ihyan nunde castigo ne, adedecuihno ihyan che rendahchenan ye ihyan chenahn ne, nde nan che cahma ye metah, te a dama ri ye nduco vih, rahtendihco ye nunde.

² A devano vo che dama no redin Dendiohs castigo ihyan che rendahchenan ye.

³ Nchuhn che rendahchenan ne ihyan nunde chenahn, ate dama ri ne nduco ye ne, hua rahco ne che ndevahn ne yahn castigo yahn Dendiohs.

⁴ Hua ducherino ne vedechahtino yahn Dendiohs man, vedeyahino chahte yahn ye man. A devano ne che quenana cuma Dendiohs vedeyahino nduco ne, te nahn ye che nto ino ne nunde yahn ne.

⁵⁻⁶ Ate nducote redin cheche ne chedave yahn ne, hua nahn nto ino ne ne, rededecuihta ne nunde yahn ne. Man ne vedin ne, te techecade Dendiohs yahn ne numa cuaco, ne va che co ne castigo. Nda ro min ne, techecade ye yahn nducoyaca ihyan, tunoca che nedin ye ndahtenan ye iyehanse.

⁷ Ihyan che chahtino ye, redin ye che ndah man, chenana ino ye che quendañh yavenan ye man, che ndeva Dendiohs ihyan man ne, a ihyan chahn che cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁸ Ate ihyan che canda tin ye man, che rahcotahn ye yahn ndudo cuaco man, che riquendi ye yune chihnga yahn ye man ne, quenana cuma che din Dendiohs castigo yahn ihyan.

⁹ Nducoyaca ihyan nunde yahn nducuahn naciñ, menan vihca ihyan naciñ yahn Israel ne, chuhriñh ye, din Dendiohs castigo ihyan.

¹⁰ Me ihyan nducuahn naciñ che din ye che ndah, menan vihca ihyan naciñ yahn Israel ne, ama ndah ro yahn ye man, ndeva Dendiohs ihyan man, din ye che ndahca cuahtenan ye man.

¹¹ Tihca, te Dendiohs ne, quendihconahn retechecade ye.

¹² Nducoyaca ihyan che chendihco ye nunde, che nde hua devano ye ley che dirun Moisés ne, ndiyu ley min che cahcantiyon castigo che co ye, ate va che co ye castigo. Namin nducoyaca ihyan che a devano ye ley min, ate chendihco ye nunde ne, va che co ye castigo nduhca che rihquentiyon ley min.

¹³ Tihca, te atenan ihyan che redinahn ye ley min, che ndo yan Dendiohs nduco ye, nedin yahn ye ihyan, ndiyu ihyan che ndere rihnevan ye.

¹⁴ Cuahn che ihyan naciñ chenahn, che nde hua devano ye ley min, redin ye nduhca che rihquentiyon ne, a ndero ndi che redinahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, andahre hua devano ye ley min.

¹⁵ Nan nducuahn che redin ye ne, riñco ro ye che anduhneca ndete che renevahnecun ye ley min. Nahn cuan ne, renda yahn ye che cuahtendihco ye nunde, ne va che co ye castigo. Nahn cuan ne, renda yahn ye che

hua co ye castigo, yahn che rahco ye che hua chahte nunde yahn ye.

¹⁶ Ndā ro yahn ne, quenan cuma che cahcantiyon Dendiohs che techecāde Dihvo vo Jesucristo nunde yahn nducoyāca ihyān, nde nducuahñ nunde che chahtendihoche cuāñ ndeh.

Nunde yahn ihyān naciōn yahn Israel

¹⁷ Nchuhn ihyān naciōn yahn Israel, hua dehva co yahn ne, che rahco ne, te ndichahñino ne ley che dirun Moisés. Redin yāde ne, rahco ne che yahn Dendiohs nchuhn.

¹⁸ A devano ne deh che nahn ye che dinahn ne che rahco ne, ne nducote chahn ne ley min ne, rahco ne che devano tendāññun ne cha che ndah vāñ dehtenduh che redin ne.

¹⁹ Numacuahn vedeyāde chenān ino ne che devano cacuahn ne ihyān tundo. Rahco ne che āma devano cah cuande ne ihyān tāca co tuno ye nāñ Dendiohs.

²⁰ Rahco ne che āma devano cacuahn ne nde ihyān che hua renahn ye māñ, nde checahya māñ, te a nchuhn che va tāñ ne vededevano māñ, ndudo cuāco māñ, nāñ ley che dirun Moisés.

²¹ Tuhme nducote āma devano cacuahn ne, che rahco ne, ¿me dehra cuande che hua redinahñ māñ ne? Nducote rahndudo ne che hua din duco ihyān, ¿me dehra cuande che reduco māñ ne?

²² Nducote rahndudo ne che hua din duche yahn ihyān che a nihnevāco ye, ¿me dehra cuande che redin duche yahn māñ ne che a nihnevāco ne? Nducote rahndudo ne che hua ndeva ihyān yavenāñ dehtenduh che redin ye dendiohs yahn ye, ¿me dehra cuande che reduco ne dehtenduh che rigonun chihve che va chete yāco yahn ihyān chahn?

²³ Nducote āma redin yāde ne che devano ne ley yahn Dendiohs, ¿me dehra cuande che duche rino ne ihyān, hua redinahñ ne che rihquentiyon ye?

²⁴ Ndudo che tihca redin ne ne, a tāñ renun cah nduhca che a ndirun nāñ Ndudo yahn Dendiohs tuhca: "Ihyān naciōn chenāññ ne, a cava che duhtuno ihyān nchuhn che chihngā rahñ ye yahn Dendiohs."

²⁵ Che chenān seña nchuhn ne, tāca hua, richihve yahn ne ndete che redinahñ ne ley che dirun Moisés. Ate nducote hua redinahñ ne ne, a ndere chenān seña me nchuhn.

²⁶ Me ihyān naciōn chenāññ ne, ndete che redinahñ ye che rihquentiyon ley min ne, redin yahn Dendiohs ihyān, andahre hua chenān seña ihyān.

²⁷ Ihyān che redinahñ ye ley min, andahre hua chenān seña ihyān ne, ndahco ndiya ye nchuhn che nde chenān seña nchuhn māñ, nde devano ne ley min māñ, ate hua redinahñ ne.

²⁸ Ndiyu che ndāta yahn Israel nchuhn māñ, che chenān seña nchuhn māñ, che cochihve yahn ne cava che nedin yahn Dendiohs nchuhn,

²⁹ te atēñān ihyān che numacuahn chedave yahn ye renevahñecun ye che rihquentiyon Dendiohs māñ, redinahñ ye māñ, reñedin yahn Dendiohs ihyān. Che cochihve yahn ne ne, che nedin yahn Dendiohs nchuhn, ndiyu che nevahñecun ihyān iyēñse nchuhn.

3

¹ Nducote tihca ne, co vate nchuhn che rahco ne che tahque ndah ro yahn ihyān naciōn chenāññ, che co nchuhn che ndāta yahn Israel nchuhn māñ, che chenān seña nchuhn māñ.

² Ate tahque ndah ro yahn nchuhn, te a tāñ ihyān ndico yahn ne, chihco Dendiohs Ndudo yahn ye.

³⁻⁴ Andahre āma yahn ihyān chahn hua dinahn ye yahn Ndudo min, ate ndiyu cava chemin che ndāca dāma Dendiohs yahn ndudo yahn ye che cah ye, te ihyān min ne, redinahñ ye ndudo yahn ye, andahre nducoyāca ihyān hua redinahñ ye. Tihca ye, nduhca che a ndirun nāñ Ndudo yahn ye tuhca:

Nducuahñ che redin Dendiohs ne, ndah.

Chemin che nde hua co cahma nunde ihyān yahn ye.

⁵ Co vate nchuhn che rahco ne te nāñ nunde yahn ne rihnde ro che āma ndah Dendiohs, ne hua redin yahn che din ye castigo nchuhn cava nunde yahn ne.

⁶ Ate hua, te Dendiohs ne, a numa ca ndah ihyān ye. Ndete che hua tihca ne, nde hua co techecāde ye yahn ihyān nunde.

⁷ Ndete che nāñ nunde yahn vo tahque ndah cuhnde ro che āma ndah Dendiohs ne, nde hua quenān cuma che techecāde ye yahn vo.

⁸ Ndete che tihca ne, tahque ndah quendi vo nunde yahn vo, te chemin che cochihve. Vate nāñ ihyān che ndere rahñ ye che tihca rahndudo nuhn. Ihyān chahn ne, redin yahn che din Dendiohs castigo ihyān.

Nducoyāca ihyān ne, chendihoche nunde

⁹ Co vate nchuhn che rahco ne che uvo, ihyān naciōn yahn Israel che tahque ndah ihyān uvo vāñ nducoyāca ihyān iyēñse. Ate hua cuāco chemin, te nducoyāca ihyān naciōn yahn Israel māñ, ihyān naciōn chenāññ māñ ne, quendiñconahn

chendiho ye nunde nduhça che a ndirun yahn ye,

¹⁰ nã Nduco yahn Dendiohs tuhça:

Metah nde ama ihyan che ndah ihyan ye.

¹¹ Metah nde ama ihyan che renahn ye.

Metah nde ama ihyan che reneçahco ye Dendiohs.

¹² Nducoyaca ye ne, chacondah vedame ye Dendiohs, quendi ye yune chihnga.

Metah nde ama ihyan che runeçade ye.

¹³ Demã ndudo chihnga mã, ndudo ri-hncheh mã, ndudo rendih mã, rente ye.

¹⁴ Demã che rahva ye mã, rahñ tan ye mã.

¹⁵ Nduco hua no rihñ deh ne, rihno ye vih.

¹⁶ Nduh cuã nã che vatechica ye ne, re-detohnan ye mã, rihco ye vedeyah mã.

¹⁷ Nde hua renda yahn ye che ndahça cuah-tenan ye nduco vih.

¹⁸ Nde hua renda yahn ye che nevahñecun ye Dendiohs.

¹⁹ A devano vo te nducuahñ che ndirun nãñ ley che dirun Moisés ne, a ndirun çava che, nducoyaca ihyan che rihquentiyon ley min ihyan ne, tumacadino ye yahn nunde yahn ye, nde metah deh che çahma ye ro che techeçade Dendiohs yahn ye.

²⁰ Ley min ne, nducote a chihñde atenañ çava che co devano ihyan che va nunde yahn ye ne, chemin che nde ama ihyan hua co çahma ye che ndah ihyan ye nãñ Dendiohs, andahre rahñ ye che redinahñ ye.

Çava che ndevahn vo ne, va che cotahno vo

²¹ Ate mãñ ne, a devano vo te ndiyu che quendi vo ley min che ndo yãñ Dendiohs nduco vo, nedin yahn ye uvo, te a mãñ ye te ye, checadino vo taça che din ye, ne chemin ne, a ndirun nãñ ley min mãñ, nãñ ndudo che dirun ihyan profeta mãñ.

²² Nducoyaco vo ne, çava che ndo yãñ Dendiohs nduco vo, nedin yahn ye uvo ne, va che cotahno vo Dihvo vo Jesucristo. Tihça, te dãmã no rendihche ye nducoyaco vo.

²³ Nducoyaco vo ne, chendiho vo nunde, nde hua co çahmo vo che ndah ihyan uvo nãñ Dendiohs.

²⁴ Andahre hua co çahmo vo che ndah ihyan uvo nãñ ye, ate numacuahn vedeyahino ndo yãñ ye nduco vo, nedin yahn ye uvo, dechuñ ye Dihvo vo Jesucristo, ndevahn ye uvo. Mãñ ne, a ndo yãñ ye nduco vo.

²⁵ Dechuñ ye ihyan, chih ye, chera yun yahn ye çava nunde yuhn vo, ne che cotahno vo ihyan ne, ndaço vo vederençahco. Che tihça din Dendiohs ne, chihco ro ye che numa çuço din chahtino ye yahn

nunde che chahtendiho ihyan ndico nde ro menan.

²⁶ Namin chihco ro ye mãñ ro cuh, che numa çuço rendo yãñ ye nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, reñedin yahn ye ihyan.

²⁷ Mãñ ne, ametah din yađe nchuñ che redinahñ ne yahn ley min, te atenañ che cotahno ne Dihvo vo Jesucristo, ndo yãñ Dendiohs nduco ne, nedin yahn ye nchuñ.

²⁸ Tihça, te rahñ rí nchuñ te andahre hua nedinahñ ihyan ley min, ate nduco che cotahno ye ihyan min ne, ndo yãñ Dendiohs nduco ye, nedin yahn ye ihyan.

²⁹ Dendiohs ne, Dendiohs yahn nducoyaca ihyan iyehñse, ihyan nacióñ yahn Israel mãñ, ihyan nacióñ chenahñ mãñ, ndiyu demãñ yahn ihyan nacióñ yahn Israel.

³⁰ Tihça, te ama no Dendiohs, ne ihyan min ne, rendo yãñ ye nduco ihyan nacióñ yahn Israel mãñ, ihyan nacióñ chenahñ mãñ, reñedin yahn ye ihyan nduco che cotahno ye Dihvo vo Jesucristo.

³¹ Che ritahno vo ihyan min ne, ndotenan che rendaçho ndiyu vo ley min ne, reçaç dito vo.

4

Nduhça che chitahno Abraham

¹ A devano vo nduhça che din ihyan ndico yuhn vo Abraham.

² Co rahco ihyan che nedin yahn Dendiohs ihyan min yahn che runeçade quenan ye iyehñse. Ate hua tihça,

³ te nãñ Nduco yahn Dendiohs ne, ndirun tuhça: "Abraham ne, chitahno ye Dendiohs, ne chemin che din yahino Dendiohs ihyan, nedin yahn ye ihyan."

⁴ Che reñediho vo mozo yuhn vo ne, ndiyu vedevahino chemin, te quendiho vo yahn ye.

⁵ Ate che rendo yãñ Dendiohs nduco ihyan nunde che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, reñedin yahn ye ihyan ne, chemin che çuço ne, vedevahino, ndiyu che quendiho ye.

⁶ Atihñocãno tun che dirun David yahn ihyan che redin Dendiohs vedevahino nduco ye, rendo yãñ ye nduco ye, reñedin yahn ye ihyan.

⁷ Dirun ye tuhça:

Ama ndah ro yahn ihyan che rendaça ye vederençahco çava nunde yahn ye.

⁸ Dihvo Dendiohs ne, hua redin ye castigo ihyan chahn.

⁹ Cuedevano nchuñ te vedeyahino yahn Dendiohs ne, ndiyu demãñ çava ihyan che chenãñ seña ihyan, te namin çava ihyan che hua chenãñ seña ihyan. A rahñ vo che Abraham ne, nducote chitahno ye ne, nedin yahn Dendiohs ihyan.

¹⁰ Ro che nedin yahn Dendiohs ihyan ne, nde metah conan seña ihyan.

¹¹ Dinocá chitahno Abraham, tuhme nedin yahn Dendiohs ihyan, chihquentiyon ye che conan seña ihyan, çava che cuhnde ro che a nedin yahn ye ihyan. Nduco tihçá ne, tihyon yune Abraham nde ihyan che hua chenán seña ihyan, che cotahno ye Dendiohs, çava che ndo yán Dendiohs nduco ye, nedin yahn ye ihyan.

¹² Namin tihyon yune ye ihyan che chenán seña ihyan, che hua cochahntino ye che chenán seña ihyan, te tahque ndah ye ne, cotahno ye Dendiohs nduhçá che chitahno man ye, ro che nde metah conan seña ihyan.

Rendevahn Dendiohs ihyan che ritahno ye

¹³ Dendiohs ne, çah ye ndudo yahn ye Abraham che co yahn ndata yahn ye iyehñse, yahn che chitahno ye ihyan, ndiyu yahn che dinahn ye ley che dirun Moisés.

¹⁴ Ndete che atehán ihyan che redinahñ ye ley min che reñedin yahn Dendiohs ihyan ne, tuhme nde metah deh cuande che cotahno vo ihyan, nde huane che çah ye ndudo yahn ye.

¹⁵ Ate hua tihçá, te ley min ne, ndotenan che çahco ro che nedin yahn Dendiohs ihyan ne, tahque ndah ne, rihco ro che din ye castigo ihyan nunde. Me ndete che metah ley min ne, nde hua tumacadino vo che va nunde yahn ihyan.

¹⁶ Chemin che, che ritahno vo Dendiohs ne, numacuahn vedeyahino reñedin yahn ye uvo. Andahre hua ndi cuande vo yán ihyan che va tah ye ley min, hua dehve din yahn, te nduco che ritahno vo ihyan nduhçá che chitahno Abraham ne, reñedin yahn ye nducoyaco vo. Nduco tihçá ne, riquendi vo yune yahn Abraham,

¹⁷ nduhçá che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhçá: “Ama yahn ihyan quendi ye yune yehn, cotahno ye u.” Quendi vo yune yahn ye nduhçá che nahn Dendiohs, ihyan min che rendedetuhche ye ihyan che a ndih ye man, rihco çade ye dehtenduh che nahn ye, ne rinahn man.

¹⁸ Abraham ne, andahre ametah vedechahtino che ndaçá ndata yahn ye, ate numacuahn vedechahtino chitahno ye che rañn Dendiohs nduco ye, che ama co yahn ndata yahn ye.

¹⁹ Ro min ne, ametah vedechahtino yahn ye, te a ri ye tenduh ama ciento nduyo, ne ihyan ndahta yahn ye Sara ne, namin a indihnte ye. Avane ne, a numaçá hua rendaçá daya ye. Ate nde nduco nduh ne, a chitahno ye ndudo che çah Dendiohs ihyan.

²⁰ Ndotenan che o vederendecadino yahn ye ne, chitahno ye numa ino ye

ndudo che çah Dendiohs ihyan, ne ndeva ye yavenan ye.

²¹ Chichahtino ye numacuahn chedave yahn ye che Dendiohs ne, va vederihquentiyon yahn ye che redinahñ ye nducoahn ndudo yahn ye che reçañ ye.

²² Chemin che nduco tihçá chitahno ye Dendiohs ne, nedin yahn Dendiohs ihyan.

²³ Che nedin yahn Dendiohs ihyan min ne, a ndirun nan Ndudo yahn ye, ndiyu deman çava ihyan min,

²⁴ te namin çava uvo, çava che tumacadino vo che nduco che cotahno vo Dendiohs ne, ndo yán ye nduco vo, nedin yahn ye uvo. A ihyan min che ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo yán tenahn.

²⁵ Che chihno ihyan iyehñse Dihvo vo ne, a çava nunde yahn vo, ne che ntuche ye ne, a çava che ndo yán Dendiohs nduco vo, nedin yahn ye uvo.

5

Nduhçá che ndo yán Dendiohs nduco vo, nedin yahn ye uvo

¹ Nducote tihçá ne, nedin yahn Dendiohs uvo man, ndo yán ye nduco vo man, yahn che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo.

² A çava Dihvo vo Jesucristo che din yahino Dendiohs uvo, nedin yahn ye uvo. Man ne, numacuahn vedeyeno chenán ino vo che cuahtenan vo nan ye vahchetero.

³ Ndiyu deman yahn chemin che ri yeno vo, te namin ri yeno vo yahn che rechuhrihn vo. A devano vo te cuahn che rechuhrihn vo ne, rendaço vo vedechahtino man,

⁴ cuahn che chenán cumo vo vedechahtino ne, riquendah ndah vo man, cuahn che riquendah ndah vo ne, chenán ino vo Dendiohs man,

⁵ cuahn che chenán ino vo Dendiohs ne, hua dehve rañco vo man. Hua dehve rañco vo, te Dendiohs ne, rihco ro ye vedeyahino chahte yahn ye nduco vo, din ye che queñun Vaco Ndah yahn ye uvo.

⁶ Cuahn che ametah vedechahtino che ndaçá ihyan vederenchahco çava nunde yahn ye ne, ro min niyon chih Dihvo vo Jesucristo çava nducoyaca ihyan nunde, nduhçá che a chihco çade Dendiohs.

⁷ Hua ndere ndaçá ama ihyan che çahquino ye çahco mendahn ye ihyan coh ye çava tama ca ihyan, andahre ndah ihyan ye.

⁸ Ate Dendiohs che cuaco, andahre ama chendihco vo nunde, chihco ro ye che ama yahino ye uvo, dechuh ye Dihvo vo Jesucristo, chih ye çava che ndedevahn ye uvo.

⁹ Man ne, nducote a nedin yahn Dendiohs uvo, yahn che a chih ihyan min, chera yun yahn ye çava nunde yahn vo ne, a devano

cuāco vo te a ndedevahn ihyan min uvo, ametah che co vo castigo ro che techecađe Dendiohs yahn ihyan nunde.

¹⁰ Tihca, te ro menan cuahn che ri yudo yahn Dendiohs nduco vo, cava nunde yuhn vo ne, ndo yan ye nduco vo yahn che chih Daya ye, nedihve ye nunde yuhn vo. Man che a ntuche ihyan min man, che yan Dendiohs nduco vo man ne, tahque nun ndevahn vo.

¹¹ Ama yeno vo che ndo yan Dendiohs nduco vo, din Dihvo vo Jesucristo.

Ejemplo yahn Adán

¹² Cava Adán ne, chihnde nunde muhn iyehñse cuh, ne cava nunde min ne, chihnde cađe che coh nducoyaca ihyan, te nducoyaca ye ne, chendihco ye nunde.

¹³ Nde ro che metah cuhnde ley che dirun Moisés ne, ihyan iyehñse ne, a ihyan nunde ye. Ate nan che metah ley ne, nde hua duhva ra cuande nunde yahn ihyan.

¹⁴ Andahre hua dama nunde yahn ihyan nduhca nunde che chahcotahn Adán yahn Dendiohs, ate quendi chih ye, canan nde ro min, nde nda ro che quenán Moisés iyehñse. Cava Adán ne, nducoyaca ihyan iyehñse ne, chendihco ye nunde. Ate cava Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che nda ye iyehñse adive ne, co ndevahn nducoyaca ye.

¹⁵ Cava nunde yahn Adán ne, chendihco nducoyaca ihyan nunde. Ate hua tihca vedevahino yahn Dendiohs, te dechuh ye Dihvo vo Jesucristo, ne numacuahn vedeyahino, ndiyu deman ndedevahn ye ama yahn ihyan cava che hua co ye castigo, ate namin din ye che co cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

¹⁶ Cava nunde yahn Adán ne, va che co nducoyaca ihyan castigo. Ate hua tihca vedevahino yahn Dendiohs, te andahre ama chendihco ihyan nunde, ate ndo yan Dendiohs nduco ye, nedin yahn ye ihyan.

¹⁷ Cava nunde yahn Adán ne, va che coh nducoyaca ihyan. Ate hua tihca vedevahino yahn Dendiohs, te cava Dihvo vo Jesucristo ne, nducoyaca ihyan che ndo yan Dendiohs nduco ye, nedin yahn ye ihyan ne, ama ndah ro yahn ye, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

¹⁸ Tuhme nducote quendihco Adán nunde ne, va che co nducoyaca ihyan castigo. Ate nducote ndahca din Dihvo vo Jesucristo, chih ye cava ihyan nunde ne, ndo yan Dendiohs nduco ye, nedin yahn ye ihyan.

¹⁹ Tihca, te yahn che chahcotahn Adán yahn Dendiohs ne, nducoyaca nducondi ihyan ne, chihndanan ihyan. Ate yahn che dinahn Dihvo vo Jesucristo yahn Dendiohs ne, ama yahn ihyan, nedin yahn Dendiohs ihyan.

²⁰ Ley che dirun Moisés ne, chihnde cava che tahque cuhnde ro nunde yahn ihyan che co ro menan, ne ama chihnde ro che chendihco ye nunde. Ate nde nduco nduh ne, tahque quenán cuma Dendiohs vedeyahino,

²¹ ne andahre redin nunde yahn ihyan che co ye castigo, ate numacuahn vedeyahino ndo yan Dendiohs nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, nedin yahn ye ihyan, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

6

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ametah che cuahtendihco ye nunde

¹ Nducote tihca ne, nde hua ndedecadino vo che quendi vo cuahtendihco vo nunde cava che tahque cuhnde ro vedeyahino yahn Dendiohs nduco vo.

² Ndiyuh tihca che va che din vo, te a chihcoman vo nunde yuhn vo, ne hua ndahca che quendi vo.

³ Cuedevano nchuhn te che chedenune vo, cah vo Dihvo vo Jesucristo ne, nguahco yuhn vo che chih ye, chi cuande vo van ihyan yahn ye.

⁴ Tihca, cava che nduhca che numacuahn vederihquentiyon ndedetuhche Dendiohs Chida ihyan min van tenahn ne, namin uvo che a ndi i vo, nedin nunde yuhn vo ne, din ye che ndo vo ihyan ra, cuahtechico vo runecađe.

⁵ Tihca, te nducote nguahco yuhn vo che chih Dihvo vo, chi cuande vo van ihyan yahn ye ne, namin din Dendiohs che ndo vo ihyan ra, cuahtechico vo runecađe nduhca che ndedetuhche ye ihyan min van tenahn.

⁶ Din vo cuande che anduhneca ndete che a chenán yah vo nduco Dihvo vo, cava che cahcoman vo nducuahn nunde che chah-tendihco vo ro menan, ne hua quendi vo cuahtendihco vo.

⁷ Nduco tihca ne, anduhneca ndete che a chih vo, ne ama yune no chihcoman vo nunde yuhn vo.

⁸ Me nducote anduhneca ndete che a chih vo dama nduco Dihvo vo Jesucristo ne, a chenán ino vo che conduco vo ihyan,

⁹ te a devano vo che a ndedetuhche Dendiohs ihyan van tenahn, ametah ndaconan coh ye. Cava ye ne, ametah vederih.

¹⁰ Me yahn che chih ye ne, ama yune no chih ye cava nunde yuhn vo. Ate ntuche ye, ne conahn ye vahchetero. Man ne, va ye nan Dendiohs.

¹¹ Nduco tihca ne, din vo cuande, ne cahcoman vo nunde yuhn vo, runecađe cuahtechico vo nduhca che nahn Dendiohs, cochtino vo Dihvo vo Jesucristo.

¹² Chemin che hua quendi vo cuahtechico vo vedeyeno yahn man vo, cuahtendihco vo nunde.

¹³ Hua cahco vo chedave yuhn vo, cuahtendihco vo nunde, te tahque ndah ne, nduhca ihyan ra ne, va che cahco vo chedave yuhn vo tah Dendiohs cava che runecade cuahtechico vo nduhca che nahn ye.

¹⁴ A ndevahn vo, ametah che cuahtendihco vo nunde, te ndotenan che cahcantiyon ley che dirun Moisés uvo ne, a rihquentiyon Dendiohs uvo, redin yahino ye uvo.

¹⁵ Co vate ihyan che rahco ye che nducote yahino Dendiohs uvo man, hua rihquentiyon ley che dirun Moisés uvo man ne, a vatemah vo, co cuahtendihco vo nunde. Ate hua tihca.

¹⁶ A devano vo te ndete che cuanan din vo ntiyon nduco ama patron ne, va che dinahn vo che cahcantiyon ye. A namin no tun ndete che cahco vo chedave yuhn vo tah Dendiohs ne, va che runecade cuahtechico vo nduhca che nahn ye. Me ndete che cahco vo chedave yuhn vo che quendi vo yune yahn man vo ne, va che co vo castigo.

¹⁷ Nundihve cuahn Dendiohs, te nchuhn ne, andahre chahtechica ne vedeyeno yahn man ne ro menan, chahtendihco ne nunde, ametah tama nan che co din ne ne, ate chitahno ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, chihco ne chedave yahn ne tah ye.

¹⁸ A ndevahn ne, a chihcoman ne yune chihnga yahn ne, cava che runecade cuahtechica ne.

¹⁹ Dirun ejemplo chemin chan cava che co conah ne. Ro menan me ne, chihco ne chedave yahn ne che quendi ne yune chihnga, ne ca cuahn ca cuahn nde tahque chihnga redin ne. Ate man ne, nahn che cahco ne chedave yahn ne tah Dendiohs, cava che tahque runecade cuahtechica ne ro ro.

²⁰ Ro menan cuahn che quendi ne yune chihnga, chahtendihco ne nunde ne, va man ino ne, nde hua renda yahn ne che runecade cuahtechica ne.

²¹ Nducuahndehnduh che chihnga din ne ro min ne, hua chichihve yahn ne, nde ri cuihnman ne yahn. Avane ne, a vate ne che co ne castigo.

²² Ate man che ndevahn Dendiohs nchuhn, nchahco ye nunde yahn ne ne, chihco ne chedave yahn ne tah ye. Ama cochihve yahn ne, te runecade cuahtechica ne, ne cuihno min ne, cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro.

²³ Ihyan che rahtendihco ye nunde ne, va che co ye castigo, din nunde yahn ye. Ate ihyan che ndichahntino ye Dihvo vo Jesucristo ne, numacuahn vedevahino, ndeva

Dendiohs ihyan, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

7

Nduhca che rihquentiyon ley che dirun Moisés

¹ Dihno, nducote a devano nchuhn ley che dirun Moisés ne, a tumacadino ne te rihquentiyon ihyan atenan ro che vate ye iyehne.

² Condiheche ne. Ama ndahta ne, rihquentiyon ley min che hua co tehche te inchahn te, cahnevaco te nduco tama chahn. Ate ndete che coh inchahn te ne, nuhndeman te yahn vederihquentiyon min.

³ Chemin che ndete che cuhnde te nduco tama chahn numanahn che va inchahn te ne, din duche yahn te che a nihnevaco te, condihco te nunde. Ate ndete che coh inchahn te ne, nuhndeman te yahn vederihquentiyon min, ne co ndaconan cahnevaco te, ametah condihco te nunde.

⁴ Dihno, nduhca ndahta che a ndih inchahn te ne, tihchan vo nan ley che dirun Moisés, te nducote a chitahno vo Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye ndevahn ye uvo ne, a chihno vederihquentiyon yahn ley min cavo vo. Man ne, a ndedetuhche Dendiohs ihyan van tenahn, ne a ihyan min che rihquentiyon ye uvo, nahn ye che cochihvo vo nan ntiyon yahn Dendiohs.

⁵ Ro menan cuahn che chahtechico vo vedeyeno yahn man vo ne, andahre chihco ro ley min che chendihco vo nunde, ne va che co vo castigo, ate quendi vo chahtendihco vo nunde.

⁶ Ate ley ndico me ne, chihno vederihquentiyon yahn cavo vo. Man ne, redin vo ntiyon yahn Dendiohs numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye.

Rahn Pablo yahn nunde yahn ye

⁷ Andahre tihca, ate hua co cahmo vo che cava ley min che rahtendihco vo nunde. U ne, ndete che hua cava ley min ne, nde hua chidevanó cha che nunde. Nduhca vede idihya ne, a che a ndirun yahn nan ley min che chidevanó che nunde chemin.

⁸ A cava ley min che tumacadino che ama quendihco nunde yahn vede idihya, ate quendi nduco vede idihya. Ndete hua cava ley min ne, nde hua tumacadino vo che va nunde yuhn vo.

⁹ Ro menan cuahn che nde hua devano ley min ne, va man ino. Ate cuahn che chidevanó ley min ne, tumacadino che quendihco nunde, ne ama chi ndaché cava.

¹⁰ Ley min ne, a chihnde cava che tihyon yune ihyan che runecade cuahtechica ye,

ne quenan inó che ndahça conán. Ate ndotenan che tihça ne, chihco ro che ama va nunde yáhn, ne ama chi ndaché.

¹¹ Quenan inó che ndahça conán, ate chihneche mán u, te hua chichá dináhn nduhça che rihquentiyon ley min. Ama chi ndaché, te cuahn dama redín dehtenduh che rihco yudo ley min yahn.

¹² Chemin che a devano vo te ley min ne, ndah.

¹³ Din che chi ndaché, ate hua co cahma nundé yahn, te ley min ne, ndah, ne atenan che din ne, che chihco ro che chihnga dehtenduh che dín. Andahre tihça, ate chahcotáhn che rihquentiyon, ne a nunde yahn mán din che ama chi ndaché.

¹⁴ A devano vo te ley min ne, a Dendiohs che chihco ye, ate u ne, ihyan nunde u, a ndihcó chedave yáhn che condihcó nunde.

¹⁵ Nde mán hua retumacadinó nduhça che redín, te ndotenan che dín dehtenduh che ndah che renan inó ne, redín dehtenduh che hua ndah che hua renan inó.

¹⁶ Nducote redín dehtenduh che chihnga, che nde mán hua renan inó ne, retumacadinó te ley min ne, ndah, yahn che rihco yudo yahn dehtenduh che chihnga.

¹⁷ Andahre hua nahn dín dehtenduh chemin chan, ate hua richá, ne redín, rendihcó nunde.

¹⁸ Tihça, te vedeyeno yahn mán ne, hua ndahça. Nahn dín dehtenduh che ndah, ate hua richá che dín.

¹⁹ Ndotenan che dín dehtenduh che ndah che renan inó ne, redín dehtenduh che chihnga che hua renan inó.

²⁰ Nducote redín demán dehtenduh che hua renan inó, rendihcó nunde ne, a ndero ndí che hua ndahça vedeyeno yáhn.

²¹ Tihça rahno rí. Cuahn che ndedecadinó che nahn dín che ndah ne, tahque nun renda yáhn che dín dehtenduh che chihnga.

²² Andahre nahn dináhn vederihquentiyon yahn Dendiohs,

²³ ate hua richa yáhn, te tahque nun renda yáhn che riquendí vedeyeno yahn mán, rendihcó nunde.

²⁴ ¡Ama vedín! ¿A va ihyan che co ndedevahn ye u yahn che ama quendihcó nunde ne?

²⁵ Atenan Dendiohs, te dechuh ye Dihvo vo Jesucristo, ndedevahn ye u. ¡Nundihve cuahn ihyan! Nduhça che a ráhn ne, nahn dináhn vederihquentiyon yahn Dendiohs, ate hua richa yáhn, te tahque nun renda yáhn che riquendí vedeyeno yahn mán, rendihcó nunde.

8

Nduhça che rahtechica ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Nducote a chih Dihvo vo Jesucristo ça va nunde yahn ihyan iyehense ne, nducoyaca ihyan che ritahno ye ihyan, chihcoman ye che rahtendihco ye nunde, redinahn ye vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, ihyan chahn ne, a nchahco Dendiohs nunde yahn ye, ametah co ye castigo.

² Tihça, te uvo che ritahno vo Dihvo vo ne, rihquentiyon Vaco Ndah yahn Dendiohs uvo, redin che rendo vo ihyan ra, ne ametah rahtendihco vo nunde mán, ndevahn vo yahn castigo che va che co ihyan nunde mán.

³ Nducote ama nahn cuahtechico vo vedeyeno yahn mán vo ne, hua chicha vo dinahn vo ley che dirun Moisés. Ate Dendiohs ne, ndedevahn ye uvo, dechuh ye Daya ye, ndo ye nduhça ama ihyan iyehense. Ihyan min ne, andahre hua quendihco ye nunde, ate chih ye, nedihve ye nunde yuhn vo.

⁴ Tihça din ye ça va che, uvo che a chihcoman vo vedeyeno yahn mán vo, runecade vatechico vo nduhça che nahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, co dinahn vo che rihquentiyon ley min.

⁵ Ihyan che vatechica ye vedeyeno yahn mán ye, rahtendihco ye nunde ne, rendedecadino ye dehtenduh che chihnga. Me ihyan che vatechica ye nduhça che nahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, rendedecadino ye yahn vederihquentiyon yahn.

⁶ Ihyan che redinahn ye vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, rendo ye ihyan ra, ne ndahça rahtechica ye. Ate ihyan che vatechica ye vedeyeno yahn mán ye, rahtendihco ye nunde ne, quenan cuma che din Dendiohs castigo ihyan.

⁷ Ihyan che vatechica ye vedeyeno yahn mán ye, rahtendihco ye nunde ne, rahcotáhn ye yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, nde hua ri che dinahn ye.

⁸ Che tihça redin ihyan chahn ne, hua reçañ yune ye che ndo yan Dendiohs nduco ye.

⁹ Ate nchuhn ne, ndete che cuaco che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn ne, hua vatechica ne vedeyeno yahn mán ne, te redinahn ne che rihquentiyon. Me duh che metah nedin yahn Dihvo vo Jesucristo ne, hua quenun Vaco ye.

¹⁰ Ndete che quenun Vaco ye nchuhn ne, andahre ama chendihco ne nunde, ate ndo yan ye nduco ne, nedin yahn ye nchuhn.

¹¹ Ndete che Vaco Ndah yahn Dendiohs, ihyan min che ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo van tenáhn, quenun nchuhn ne, numacuahn vederihquentiyon min ndedetuhche ye nchuhn ndá ro yahn.

¹² Dihnó, chemin che quenan cumo vo che cahcomañ vo vedeyeno yahn man vo,

¹³ te ndete che cuahtechico vo vedeyeno yahn man vo, cuahtendihco vo nunde ne, va che co vo castigo. Ate ndete che cohahtino vo Vaco Ndah yahn Dendiohs, din che cahcomañ vo vedeyeno yahn man vo ne, tuhme runecade cuahtechico vo.

¹⁴ Nducoyaco vo che rihquentiyon Vaco Ndah yahn Dendiohs uvo ne, a yahn ye uvo.

¹⁵ Che quenun Vaco Ndah yahn ye uvo ne, ndiyu cava che din vah vo ihyan nduhca che din vo ro menañ, te cava che nedin daya ye uvo. Che rahñ vo yahn Dendiohs: "Ndiñ, Chida nuhn" ne,

¹⁶ a man Vaco ye rete che recadino vo che daya ye uvo.

¹⁷ Me nducote a daya ye uvo ne, ndeva ye uvo, cuahtenan vo dama nduco Dihvo vo Jesucristo vahchetero. Ndete che rechuhrihn vo man ro cuh nduhca che chuhrihn Dihvo vo ne, quenan cuma che cuahtenan vo dama nduco ye vahchetero.

¹⁸ A devano vo te che rechuhrihn vo man ro cuh ne, tah ra chemin, te ama ndahca cuahno vo cuahn che ndeva Dendiohs uvo, cuahtenan vo vahchetero.

¹⁹ Man ro cuh ne, nducuahn che va iyehñse ne, ama ndache chenani, ate nda ro che ndeva Dendiohs ihyan yahn ye ne, nde nducuahn dehtenduh chemin chan ne, ama ndahca cuahno.

²⁰ Tihca, te nducuahn dehtenduh ne, a din dine Dendiohs, andahre metah nunde yahn. Ate nda ro yahn ne,

²¹ ndahco cade ye nducuahn, ne ama ndahca cuahno nduhca che cuahno ihyan yahn ye, te man ye cahcantiyon ye nducuahn.

²² A devano vo te nde meniyan ne, nducuahn che va iyehñse ne, ama ndache chenani.

²³ Namin uvo che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs uvo ne, ama ri ndache ino vo, chenani rino vo che ndedetuhche Dendiohs uvo, ndeva ye uvo.

²⁴ A ndedevahn Dendiohs uvo, ne chenani ino vo che ndeva ye uvo. Dehtenduh che a chinahn ne, ametah chenani ino vo che comañ va che conahn, te a chinahn. Tihca, te nde ama ihyan ne, hua quenani ino vo che comañ va che conahn dehtenduh che a chinahn.

²⁵ Uvo ne, numacuahn vedechahntino chenani ino vo dehtenduh che comañ va che conahn.

²⁶ Namin Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, rinani uvo van dehtenduh che rechuhrihn vo. Andahre hua devano covah vo nduhca che redin yahn, ate rinani Vaco Ndah yahn Dendiohs uvo, rahñ nan uvo numa dito, nde

hua tuno vederendecadino yuhn vo deh cahmo vo yahn.

²⁷ Dendiohs, ihyan min che devano ye deh che rendecadino vo ne, renahn ye deh che rica Vaco Ndah yahn ye, te rahñ nan ihyan yahn ye nduhca che nahan man ye.

Ihyan yahn Dendiohs ne, ametah deh cuande che dihya nun ino ye co

²⁸ A devano vo te uvo che yahino vo Dendiohs, che man ye tendahnun ye uvo ne, nducuahn che rahno ri vo ne, a cava che ndah yuhn vo.

²⁹ Tihca, te a tendahnun Dendiohs uvo, ne chihco cade ye nde ro menañ che co-tahno vo ihyan, cava che ama yahn vo co vo nduhca Daya ye, ihyan min che conañ ye yuhn vo.

³⁰ Uvo che a tendahnun Dendiohs uvo ne, din ye che chitahno vo. Ndo yan ye nduco vo, nedin yahn ye uvo, ne quenani cuma che ndeva ye uvo vahchetero.

³¹ A devano cuaco vo te nducote a man Dendiohs yahino ye uvo ne, ametah duh che co cahnevi uvo tah ye.

³² Ihyan min ne, andahre ama yahino ye Daya ye, ate chihco mendahn ye ihyan, chih ye cava nducoyaco vo. Nducote tihca din ye cavo vo ne, nde tahque nun din ye dehtenduh chenahn cavo vo.

³³ Uvo che a tendahnun Dendiohs uvo ne, nde hua cochihve yahn ihyan che cuih nunde ye yuhn vo, te a man Dendiohs nedin yahn ye uvo.

³⁴ Hua cochihve yahn ihyan che cuih nunde ye yuhn vo, te Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye, ne ntuche ye van tenahn ne, va ye lado tah cuaco Dendiohs, ne a ihyan min che rahñ nan ye uvo.

³⁵ Ametah deh che co din che to ino Dihvo vo Jesucristo nduco vo. Andahre chuhrihn vo man, andahre din tan ihyan nduco vo man, andahre nde metah che chuh vo man, andahre nde metah tino yuhn vo man, andahre cahnda yuhn vo che vato vo tah vederih man, andahre cahno ihyan uvo man, ate Dihvo vo Jesucristo ne, yahino ye uvo.

³⁶ Tihca rahno ri vo, nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca:

Dihve nuhn, yahn che ritahno nuhn ndih,
rihno ihyan combiero yahn nuhn
cuahn dama.

Rihno ye nuhn nduhca che rihno ye ite-cuche che va che cahno ye ite.

³⁷ Ate nde nduco nduh ne, hua dehva co yuhn vo, te Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che yahino ye uvo ne, redin ye cudado uvo.

³⁸ Chemin che a devano cuaco vo te nde huane vederih, nde huane vedevihche, nde huane angel, nde huane vaco chihnga, nde huane dehtenduh che ri, nde huane dehtenduh che va che co,

39 nde huane nan yaco, nde huane nan yano, nde ama nan dehtenduh chemin chan, hua co din che to ino Dendiohs nduco vo, te ihyan min ne, yahino ye uvo che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo.

9

A tendahnun Dendiohs ihyan naci6n yahn Israel

1 Nduhca che ritahn6 Dihvo vo Jesucristo man, numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs man ne, cuaco rahn ri nchuhn

2-3 te ama yah ri cava ihyan naci6n yahn man, ama rendedecadin6 cava ye man, nde tuno nahn che co dine man nan Dihvo vo Jesucristo, ndete che nduco chemin co ndevahn ihyan chahn.

4 Ihyan chahn ne, ndata yahn Israel ihyan, a nedin daya Dendiohs ihyan, ne numacuahn vederihquentiyon chinduco ye ihyan man, cah ye ndudo yahn ye ihyan man, chihco ye ley yahn ye tah ye man, chicuahn ye ihyan taca ndeva ye yavenan ye man.

5 Ihyan chahn ne, ndata yahn ihyan ndico ihyan. A nan ndata yahn ye quenda Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che Dendiohs ye. ¡Ama chahte vederihquentiyon yahn ye, ndeva vo yavenan ye cuahn dama!

6 Che chi dine ama yahn ihyan chahn ne, hua co din vo nunde yahn Dendiohs, te ndudo yahn ye ne, rinahn. Che cuaco ne, andahre nducoyaca ye ndata yahn Israel ihyan, ate hua nducoyaca ye chitahno ye.

7 Andahre ndata yahn Abraham ihyan, ate hua nducoyaca ye chitahno ye nduhca che chitahno ihyan min. Nan Ndudo yahn Dendiohs a ndirun tuhca: "Atenan van daye Isaac din cuand6 ndata yehn."

8 Nduco tihca ne, tumacadino vo che hua nducoyaca ihyan che ndata yahn Abraham nedin yahn Dendiohs ihyan, te atenan ihyan che a necah ye ndudo yahn ye che nedin yahn ye ihyan.

9 Ndudo yahn Dendiohs che cah ye Abraham ne, tuhca: "Nda ro yahn ne, din vederihno, ne Sara ne, ndaca ama daya te."

10 A namin no tun nduh che o sahn daya ihyan ndico yuhn vo Isaac, nduco ndahna yahn ye Rebeca.

11 Sahn chahn ne, andahre nde metah cuahteyan se, andahre nde metah din se che ndah, nde huane che chihnga, ate Dendiohs ne, tendahnun ye ama cha sahn chahn, chihco ro ye che retendahnun ye ihyan che ri yeno man ye, atanochan ye.

12 Rahn ye ri ye chaco se: "Sahn che ive me ne, conan se yahn dihno se che menan."

13 Tihca chinahn nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: "Tahque din yahino Jacobo che co Esaú."

14 Nde hua co cahma vo che hua ndahca che tihca redin Dendiohs,

15 te a ndirun nan Ndudo yahn ye che rahn ye nduco Moisés tuhca: "Conan vahino adecoduhno ihyan che ri yeno man."

16 Nducote tihca ne, ihyan che ndevahn ye ne, ndiyu yahn ntiyon che redin ye, nde huane yahn che redin nun ino ye, te atenan che conan vahino Dendiohs ihyan.

17 Namin a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs nduhca che rahn ye nduco rey yahn Egipto tuhca: "A u che te yun6 che queney, ne redin vederihno nan, rihco r6 che ama quenan cuma vederihquentiyon, cadino ihyan numachahte iyehhse."

18 Nduco tihca ne, a ndero ndi che duh che nahn conan vahino Dendiohs ne, renan vahino ye, ne duh che nahn din cheche ye chedave yahn ne, redin ye.

19 Co vate ihyan che rahco ye che nducote tihca ne, hua ndahca che din Dendiohs castigo ihyan nunde, te man ye redin cheche ye chedave yahn ihyan chahn.

20 Ate nde ama ihyan hua co cahma nunde ye yahn Dendiohs. A Dendiohs che dendah ye ihyan iyehhse, ne nde ama ihyan hua co cahma nunde ye yahn ihyan min yahn dehtenduh che redin ye.

21 Ihyan che redendah ye chite yahn ne, co dendah ye che ndahchan man, co dendah ye che ndere man, atanoca che ri yeno man ye.

22 Atihnoc6 Dendiohs. Co din ye adecodehno che ri yeno man ye, ne nde ama ihyan hua co cahma nunde ye yahn ye. Cuahn che nahn ye ne, co din ye castigo ihyan nunde, cahco ro ye vederihquentiyon yahn ye. Andahre quenana cuma che din ye castigo ihyan chahn, ate redin chahtino ye yahn ye.

23 Namin numacuahn vederihquentiyon yahn ye rihco ro ye che ama chahte vedevahino yahn ye nduco ihyan che a tendahnun ye nde ro menan. Ihyan chahn ne, ndeva ye ihyan vahchetero.

24 Uvo van ihyan naci6n yahn Israel man, van ihyan naci6n chenhahn man ne, a tendahnun ye uvo,

25 nduhca che dirun ihyan profeta Oseas tuhca:

Rahn Dendiohs: "Ihyan che hua ihyan yahn ne, nedin yahn ihyan.

Ihyan che hua din yahino ne, din yahino ihyan."

26 Namin rahn ye: "Ihyan naci6n chenhahn che ndiyu ihyan yahn ne, nedin daya ihyan,

cahma nducoyaca ihyan che ihyan chahn ne, daya Dendiohs ihyan.”

²⁷ Me ihyan nación yahn Israel ne, rahn Dendiohs yahn ye, dirun ihyan profeta Isaías tuhca: “Andahre ama yahn ihyan nación yahn Israel nduhca che ndeh yahndute che chetave cuahn chito nuniyahn ne, neve ra ye che ndevahn ye, ²⁸ te Dihvo vo Dendiohs ne, nduco nun no din ye castigo ihyan.”

²⁹ Namin dirun ihyan profeta Isaías tuhca: Ndete che Dihvo vo Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero, hua ndedevahn ye neve ihyan nación yuhn vo ne, ametah nde ama vo; a chihno chih vo, nduhca che chihno chih ihyan yan Sodoma man, ihyan yan Gomorra man.

³⁰ Nducote tihca ne, a tumacadino vo che ihyan nación chenahn che nde hua yahn Dendiohs ihyan ne, nducote a chitahno ye ne, nedin yahn Dendiohs ihyan.

³¹ Me ihyan nación yahn Israel ne, renevahnecun ye ley che dirun Moisés, chenah ino ye che ndevahn ye, ate nducote hua dinahn ye ne, hua nedin yahn Dendiohs ihyan.

³² Hua nedin yahn ye ihyan, te ndotenan che cotahno ye ne, tahque ndah ye ne, ndedecadino ye che dinahn ye ley min, ndevahn ye. Ate hua ndevahn ye, te va deh cuande che denda ye,

³³ nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca:

Cuihcovan nchuhn. Dechuh ama ihyan nación yahn ne.

Ihyan min ne, nduhca ama tu che conda cah ihyan.

Ihyan che hua cotahno ye ihyan min ne, conda ye.

Ate ihyan che cotahno ye ihyan ne, ndevahn ye.

10

¹ Dihno, numacuahn chedave yahn ricá Dendiohs che ndedevahn ye ihyan nación yahn Israel.

² U ne, rahn te ihyan chahn ne, rahco ye te ama redinah ye che rihquentiyon Dendiohs, ate nde hua renahn ye vederihquentiyon yahn ye.

³ Tihca, te nducote nde hua devano ye vederihquentiyon yahn Dendiohs che ndo yan ye nduco ihyan, nedin yahn ye ihyan ne, rahcotahn ye yahn vederihquentiyon min, riquendi ye vededevano yahn man ye.

⁴ Dendiohs ne, renedin yahn ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. A cava ihyan min che chihno vederihquentiyon yahn ley che dirun Moisés.

⁵ Moisés ne, dirun ye te ihyan che dinahn ye che rihquentiyon ley min ne, nedin yahn Dendiohs ihyan.

⁶ Me che nedin yahn Dendiohs ihyan che ritahno ye ne, co vate ihyan che duche rino ye, ne tuhca rahn ye: “¿Duhra chahn vahchetero, ndihchero che min chica ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehense?”

⁷ ¿Duhra chahn van tenahn, ndihchero che ntuche ihyan min?” Ama vedetundo che tihca rahn ihyan,

⁸ te nan Ndudo yahn Dendiohs ne, a ndirun tuhca: “Ndudo cuaco ne, a va tah nchuhn.” Ndudo min ne, a ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo che rahndudo nuhn.

⁹ Cava che ndevahn nchuhn ne, nahn che cotahno ne numacuahn chedave yahn ne, che Dihvo vo Jesucristo ne, ndedetuhche Dendiohs ihyan van tenahn, ne cahma ne che a ihyan min che Dihve ne, renevahnecun ne ihyan.

¹⁰ Tihca, te ihyan che numacuahn chedave yahn ye ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne rahn ye che ihyan min che renevahnecun ye ne, ndevahn ye, ne rendo yan Dendiohs nduco ye, renedin yahn ye ihyan.

¹¹ Nan Ndudo yahn Dendiohs ne, a ndirun tuhca: “Adecoduhno ihyan che ritahno ye ihyan min ne, hua conda ye.”

¹² Tihca, te nducoyaca ihyan, ihyan nación yahn Israel man, ihyan nación chenahn man, a ihyan min che Dihve ye, ne yahino ye nducoyaca ihyan che ritahno ye ihyan, rendeva ye yavenan ye.

¹³ Namin a ndirun tuhca: “Nducoyaca ihyan che cuah ye Dihvo vo ne, ndevahn ye.”

¹⁴ Ate ndete che hua ritahno ye Dihvo vo ne, nde hua cuah ye ihyan. Ndete che hua nihnevan ye ndudo yahn ye ne, nde hua cotahno ye ihyan. Ndete che metah duh che cuahndudo ne, nde hua cahnevan ye ndudo yahn ye.

¹⁵ Ndete che hua dechuh Dendiohs ihyan che cuahndudo ye ne, nde metah duh che cuahndudo. A ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “¡Ama ndah ro yuhn vo!, che renda ihyan rahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs, din che ndahca cuahntenan vo.”

¹⁶ Ate hua nducoyaca ihyan redinah ye yahn ndudo min nduhca che dirun ihyan profeta Isaías tuhca: “Dihvé, neve ra ihyan che ritahno ye ndudo yahn ne che rahndudo nuhn.”

¹⁷ Cava che cotahno ihyan Dihvo vo Jesucristo ne, va che cahnevan ye ndudo yahn ye.

¹⁸ Nde hua co çahma ihyan che hua chihnevan ye ndudo min, te nan Ndudo yahn Dendiohs a ndirun tuhça:

Ndudo yahn ye ne, a chetuhn numachahte iyehñse.

A chihnevan nducoyaca ihyan.

¹⁹ Me ihyan nación yahn Israel ne, a chenahn ye ndudo min, te Moisés menan vihca dirun ye tuhça:

Rahn Dendiohs: “U ne, nedin yahn ihyan nación chenahn che rahco nchuhn che ndere ihyan ye,

dín che co ve ne man, co tan ne man.”

²⁰ Nde tahque numa dirun ihyan profeta Isaías tuhça:

Rahn Dendiohs: “Thyan nación chenahn che nde hua tumaçah ye u ro menan ne, çahco ró vederihquentiyon yahn van ye, ne cotahno ye u.”

²¹ Me yahn ihyan nación yahn Israel ne, dirun ye ndudo che rahn Dendiohs yahn ye tuhça: “Cuahn dama riyahvé nchuhn, ate rahcotahn ne yahn.”

11

Ihyan nación yahn Israel che ndevahn ye

¹ Co vate ihyan che rahco ye, che a ama yune no chacondah vedame Dendiohs ihyan yahn ye, ihyan nación yahn Israel. Ate hua tihça. A devano cuacó, te u ne, ihyan nación yahn Israel u. Abraham man, Benjamín man, che ihyan ndico yahn.

² Dendiohs ne, hua chacondah vedame ye ihyan che a tendahnun ye nde a rahn me. A devano nchuhn nduhça che covah ihyan profeta Elías, ndirun yahn nan Ndudo yahn Dendiohs. Çahn nunde ye yahn ihyan nación yahn Israel tuhça:

³ “Dihvé, ihyan sih ne, a chihno chihno ye ihyan profeta yahn ne, a chihno ndahtera ye nducuahn nan ta yahn ne. A deman u che ametah çahno ye, ne rinuhn ye u che çahno ye u.”

⁴ Ate a devano ne nduhça che ndaconan Dendiohs yahn ye. Rahn ye: “Vate ca te ndache mil ihyan yahn che metah ndeva ye yavenan Baal che redin ihyan sih dendiohs yahn ye.”

⁵ Atihnocá man ro cuh, te yahn ihyan nación yahn Israel che tendahnun Dendiohs ihyan numacuahn vedeyahino yahn ye.

⁶ Nducote yahn che yahino ye ihyan çahn che tendahnun ye ihyan ne, a ndero ndi che ndiyu çava che dinahn ihyan çahn ley che dirun Moisés. Ndete che yahn che dinahn ye ley min che tendahnun Dendiohs ihyan ne, tuhme nde hua rendotenan ye vedeyahino yahn Dendiohs çava che ndevahn ye.

⁷ Hua nducoyaca ihyan nación yahn Israel chi ndevahn ye nduhça che ndedecadino ye. Atenan ihyan che tendahnun Dendiohs che ndevahn ye. Me ihyan chenahn ne, din cheche Dendiohs chedave yahn ye,

⁸ nduhça che a ndirun nan Ndudo yahn ye tuhça:

Din Dendiohs che anduhneca che a ndih chedave yahn ye.

Nde meniyon ne, rendihchero no ye, ate hua renchanan ye,

rihnevan no ye, ate hua renahn ye.

⁹ Namin dirun David tuhça:

Dihvé, codin ne che dehtenduh vihco che redin ihyan sih din che denda ye.

¹⁰ Cuacondah vedame ne ihyan cuahn dama, codin ne castigo ihyan.

¹¹ Co rahco ihyan che din cheche Dendiohs chedave yahn ihyan nación yahn Israel çava che ama yune no conda ye. Ate hua tihça, te che chahcotahn ihyan çahn yahn Dendiohs, chahtendihco ye nunde ne, ndaçá yune che ndevahn ihyan nación chenahn. Ndihchero ye che rendevahn ihyan nación chenahn ne, din nun ino ye, ndonun yune ye nevahñecun ye vederihquentiyon yahn Dendiohs.

¹² Nducote çava nunde yahn ihyan nación yahn Israel ama ndaçá çahno ihyan nación chenahn, ndevahn ye ne, nde tahque ndaçá yahn ye cuahn che ndeva Dendiohs nducoyaca ihyan nación yahn Israel.

¹³ Nchuhn ihyan nación chenahn, u ne, a tendahnun Dendiohs u che co apóstol, cuahndudó ndudo yahn ye van nchuhn. Redin ntiyon yahn ye numacuahn chedave yahn,

¹⁴ te nahn che ndihchero ihyan nación yahn nduhça che rendevahn Dendiohs nchuhn. A huane din nun ino neve ye, codama ye nduco ne, cotahno ye Dihvo vo Jesucristo, ndevahn ye.

¹⁵ A çava che chacondah vedame Dendiohs ihyan nación yahn Israel che ndaçá çahno ihyan nación chenahn, ndo yan Dendiohs nduco ye. Che ndeva ye nducoyaca ihyan nación yahn Israel ne, nde tahque ndaçá yahn ihyan nación chenahn, anduhneca ndete che a ndih ye, ne ntuche ye van tenahn.

¹⁶ Cuahn che renevahñecun Dendiohs ama vedino ne, renevahñecun ye nducuahn. Atihnocano tun ihyan ndico che chihco ndata ye ihyan nación yahn Israel. Nducote a ndeva Dendiohs ihyan çahn ne, namin ndeva ye nducoyaca ndata yahn ye.

¹⁷ Che chacondah vedame Dendiohs ama yahn ihyan nación yahn Israel ne, anduhneca ndete che chindudo ye dune ama yahn olivo ndah. Che ndeva ye nchuhn, ihyan nación chenahn ne, anduhneca ndete che

chetaj ye dune yahn olivo chano, ndahco menun ye nan che chica ye dune yahn olivo ndah me, cava che a nan duto yahn olivo ndah me cuhn de cue yahn.

¹⁸ Ate hua din yade nchuhn cava chemin. Cuenechahco ne te a ihyan ndico yahn ihyan chahn che tihyon yune ye nchuhn che chitahno ne, ndeva Dendiohs nchuhn.

¹⁹ Co rahco nchuhn te yahn che tahque ndah ihyan ne che co ihyan chahn che ndeva Dendiohs nchuhn menun ye, chacondah vedame ye ihyan.

²⁰ Cuaco che ndeva Dendiohs nchuhn menun ye, ate hua din yade ne cava chemin. Tahque ndah ne, cuihco ne cudado. Cuenechahco ne te a yahn che hua chitahno ihyan chahn che chacondah vedame Dendiohs ihyan. Namin cuacondah vedame ye nchuhn, ndete che cuahcotahn ne yahn ye.

²¹ Tihca, te nducote chacondah vedame Dendiohs ihyan chahn, andahre ihyan yahn ye, nde tahque nun cuacondah vedame ye nchuhn, ndete che cuahcotahn ne yahn ye.

²² Condihcche nchuhn. Dendiohs ne, nduhca che ndah ye ne, tihca cahnda ye. Chi tan ye nduco ihyan chahn che chahcotahn ye yahn ye, ne din yahino ye nchuhn che dinahn ne yahn ye. Ndete che quendi ne dinahn ne yahn ye ne, quendi ye din yahino ye nchuhn. Ndete che hua ne, namin cuacondah vedame ye nchuhn.

²³ Ihyan chahn ne, ndete che nto ino ye che chahcotahn ye, ndaconan cotahno ye ne, ndeva Dendiohs ihyan, te quenan cuma ye vederihquentiyon che ndeva ye ihyan.

²⁴ Tihca, te nducote ndeva Dendiohs nchuhn, andahre hua ihyan yahn ye nchuhn, nde tahque nun ndeva ye ihyan chahn, te ihyan yahn ye ihyan.

Va che ndevahn nducoyaca ihyan naci3n yahn Israel

²⁵ Dihno, cava che hua din yade ne, duche rino ne ihyan naci3n yahn Israel ne, te cuand3 nchuhn ama ndudo che nde hua devano ihyan ro menan. Ihyan chahn ne, yahn ye din cheche Dendiohs chedave yahn ye, nde conan cotahno ihyan naci3n chenahn che a va cade che cotahno ye.

²⁶ Cuihno min ne, ndedevahn Dendiohs nducoyaca ihyan naci3n yahn Israel nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn ye tuhca:

Nchuhn ihyan naci3n yahn Israel, ndata yahn Jacobo, tendahnun ama ihyan naci3n yahn ne, ndedevahn ye nchuhn,

din ye che nto ino ne nunde yahn ne.

²⁷ Tuhme nchahco nunde yahn ne, conahn trajo che a chihco cade nduco ne.

²⁸ Ihyan naci3n yahn Israel ne, hua ndahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, chahcotahn ye yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. Nduco chemin ne, ndaca yune che ndevahn ihyan naci3n chenahn. Ate Dendiohs ne, a tendahnun ye ihyan ndico yahn ihyan chahn, ne chemin che yahino ca ye ihyan.

²⁹ Tihca, te Dendiohs ne, nducuahn che rihco cade ye ne, redinahn ye. Vederihquentiyon che recah ye ihyan ne, hua renevih ye. Ihyan che renevin yahn ye ne, hua racondah vedame ye ihyan.

³⁰ Nchuhn ihyan naci3n chenahn ne, chahcotahn ne yahn Dendiohs ro menan, ate man ne, quenan vahino ye nchuhn yahn che rahcotahn ihyan naci3n yahn Israel yahn ye.

³¹ Rahcotahn ye yahn Dendiohs man ro kuh, ate nduhca che quenan vahino Dendiohs nchuhn ne, namin conan vahino ye ihyan chahn.

³² Tihca, te Dendiohs ne, din cheche ye chedave yahn nducoyaca ihyan iyehense, cava che cuahtendiico nducoyaca ye nunde, ndaca yune che conan vahino ye ihyan.

³³ ¡Ama devano Dendiohs! ¡Ama ndahca vederendedecadino yahn ye! ¡Nde hua renan retumacadino vo nducuahn che rihco cade ye man, che redin ye man!

³⁴ Nde ama ihyan hua retumacadino ye che rendedecadino Dendiohs. Nde ama ihyan hua tuno vededevano yahn ye. ¿Dehra che cacuahn ye Dendiohs?

³⁵ Nde ama ihyan ametah dehva yahn ye che cah ye Dendiohs. Ndiyu che quendiico Dendiohs yahn ihyan che redin ye che ndah nduco ye, te che renan vahino ye ihyan.

³⁶ Tihca, te nducuahn dehtenduh che va ne, a yahn Dendiohs, a man ye dendah ye. Ndeva vo yavenan ye cuahn dama. Tihca co.

12

Nduhca che va che cuahtechica ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Dihno, nducote quenan vahino Dendiohs nchuhn, nedin yahn ye nchuhn ne, ric3 nchuhn che numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye ndahco ne chedave yahn ne tah ye nduhca ama vedino ndah che conan ino ye.

² Hua quendi nchuhn vedeyeno yahn man ne. Tahque ndah ne ne, condahcorun ne vederendedecadino yahn ne cava che runecade cuahtechica ne nduhca che nahn Dendiohs.

³ Nducote yahino Dendiohs u, te ye vederihquentiyon u ne, riyahve nchuhn che hua ndedecadino ne che ama devano ne, chuhnan ne vederihquentiyon che chenah

cuma ne. Tahque ndah ne, runecade ndecadino ne, ne codin chahtino ne Dendiohs, codinahn ne tunoca vederihquentiyon che nte ye queri ama ne.

⁴ Ihyan ne, tah ye man, cah ye man, ndutinan ye man ne, a vih vih ntiyon che redin queri ama.

⁵ Atihnocá uvo. Andahre ama yahn uvo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo, ate ama cuan no ndi vo nduco vih. Ate va te va ntiyon che redin queri ama vo man, rendotenan vo vih man.

⁶ Dendiohs ne, te ye ama ama nan vederihquentiyon queri ama vo, ne nahn che runecade dinahn vo. Duh ihyan che quenacuma ye vederihquentiyon che cuahndudo ye ndudo che te Dendiohs ne, cuahndudo ye anduhneva che cah Dendiohs, hua tihdenan ye che cahma ye.

⁷ Duh ihyan che quenacuma ye vederihquentiyon chete yaco ne, runecade dinahn ye. Me ihyan che quenacuma ye vederihquentiyon che cacuahne ye Ndudo yahn Dendiohs ne, runecade cacuahne ye.

⁸ Me ihyan che quenacuma ye vederihquentiyon che yahve ye ihyan chenhahn ne, yahve ye ihyan nduco ndah. Me ihyan che cah ye vedino ne, cah ye numacuahn chedave yahn ye. Me ihyan che ndinan ye chete yaco ne, cahcantiyon ye nduco cudado. Me ihyan che din ye vedevahino ne, din ye numacuahn chedave yahn ye.

⁹ Cuahtenan cuma nchuhn vedevahino numacuahn chedave yahn ne. Hua din ne dehtenduh che chihnga; codin ne che ndah.

¹⁰ Codin ne cuande anduhneca ndete che dihno ne vih. Codin yahino ne vih, cuenevahnecon ne vih.

¹¹ Codin ne ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo numa ino ne, hua din dahnde ne.

¹² Numacuahn vedeyeno cuahtenan ino ne che dinahn Dendiohs ndudo yahn ye nduco ne. Codin chahtino ne cuahn che chuhrihn ne. Covah ne cuahn dama.

¹³ Cuenan ne dihno vo che va vederetahn yahn ye. Cuenevahnecon ne ihyan che nda ye ndevaco ne.

¹⁴ Ihyan che redin tan ye nduco ne ne, ndotenan che cahva ne nduco ye ne, cuica ne Dendiohs che din ye che ndah nduco ye.

¹⁵ Cuinduco ne ihyan che yeno ye man, ihyan che ri ndache ye man, cuenecah yan ne chedave yahn ye.

¹⁶ Ndahca cuahtenan ne nduco vih. Co dama ne nduco ihyan che necun ye. Hua din yade ne man, hua din cun ne man.

¹⁷ Hua dama co ne nduco ihyan che redin tan ye nduco ne. Runecade cuahtenan ne nan nducoyaca ihyan.

¹⁸ Cuihco nchuhn cudado nan nducuahn, cava che hua ndaca yune che co tan ihyan nduco ne.

¹⁹ Dihno che yahino nchuhn, hua cuahtenan ino ne vedetan nduco vih. Tahque ndah ne ne, condahco ne tah Dendiohs cava che techecade ye, te a ihyan min che va che techecade ye nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn ye: "U quenacuma che din castigo ihyan nunde. U ndahco menun yahn ye."

²⁰ Namin a ndirun: "Hua cuahtenan ino nchuhn vedetan nduco ihyan che redin tan ye nduco ne. Tahque ndah ne ne, codin ne che ndah nduco ye. Ndete che cuico ye ne, cah ne che cheh ye, ndete che yaca ye ne, cah ne che cuh ye, te nduco chemin ne, din ne che co cuihnan ye, ne nto ino ye."

²¹ Hua cuahnecon ne che denda ne, din vedetan yahn ne. Tahque ndah ne ne, codin ne che ndah cava che hua denda ne.

13

¹ Nducoyaca nchuhn ne, codinahn ne yahn ihyan ndinan man, intiyahn yahn yan vaco ne man, te nducoyaca intiyahn ne, a Dendiohs necah ye vederihquentiyon ihyan, chaconahn ye ihyan nan ntiyon.

² Chemin che ihyan che cuahcotahn ye yahn intiyahn ne, va che co ye castigo, te nde yahn Dendiohs rahcotahn ye, yahn che ihyan min raconahn ye ihyan chahn nan ntiyon.

³ Ihyan che runecade vatechica ye ne, ametah deh cuande che din vah ye intiyahn. Ate ihyan che chendihco ye nunde ne, ihyan chahn che vah ye intiyahn. Ndete che hua nahn cuahtenan ndeh ne yahn intiyahn ne, runecade cuahtechica ne. Tuhme co yeno ye nduco ne,

⁴ te raconahn Dendiohs ihyan nan ntiyon cava che ndah yahn ne. Ate ndete che rahcotahn ne yahn intiyahn ne, tuhme che cuaco, din vah ne ihyan, te a man Dendiohs cah ye vederihquentiyon ihyan, cava che din ye castigo ihyan che chendihco ye nunde.

⁵ Va che dinahn vo yahn intiyahn, ndiyu yahn che vah vo che co vo castigo, ate yahn che a devano vo che tihca nahn Dendiohs.

⁶ Nducote renevahnecon ne Dendiohs ne, va che nedihve ne cade iyo yahn ne che rica intiyahn. Tihca, te a man Dendiohs raconahn ye ihyan chahn nan ntiyon, ne a min chenan ye ro ro.

⁷ Nducoyaca intiyahn che caca ye cade iyo yahn ne ne, cuenedihve ne. Nducoyaca ihyan ndinan man, intiyahn man ne, cuenevahnecon ne ihyan man, codin yahino ne ihyan man.

⁸ Cuenedihve ne nducuahn che chendihco ne yahn ihyan. Codin yahino ne nducoyaca ihyan, te ihyan che redin yahino ye ne, redinahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs

⁹ che ndirun tuhça: “Hua din duche yehn che a nihnevaque. Hua cahne ihyan. Hua doque. Hua ndere cacueh dame nunde ihyan. Hua din idihye nduco dehtenduh yahn ihyan.” Nducuahn vederihquentiyon che tuhchan ne, rendo ðama nan vederihquentiyon cuh: “Codin yahine nducoyaça ihyan nduhça che yahine man di.”

¹⁰ Ihyan che yahino ye ihyan chenahn ne, hua ndere redin ye nduco ye. Chemin che cuahn che yahino vih vo ne, redinahn vo vederihquentiyon yahn Dendiohs.

¹¹ Avane ne, a devano nchuhn te cahnda ro che vato vo. Cuahteyan ne, te a cochi nino ro che ndedevahn Dendiohs uvo.

¹² A nun cuihno ro cuh che ndere redin ihyan, a nun ndeva Dendiohs uvo. Chemin che nahn che hua din vo dehtenduh che chihnga. Nahn che cuahteyan vo nduhça sandado che a vateyan se, nda se dehtenduh che ndedevahn nduco se sahn.

¹³ Nahn che ama runecađe cuahtechico vo nduhça che rahtechica ihyan che renahn ye. Hua cocoh vo man, hua cuahto vo vihco vedecoh man, hua ndere cuahtechico vo, cuahtendihco vo nunde man, hua cuahte cađa ro man, hua din ve vo yahn vih man.

¹⁴ Ndotenan che cuahtechico vo vedeyeno yahn man vo ne, cochantino vo Dihvo vo Jesucristo, runecađe cuahtechico vo nduhça che nahn ye.

14

Hua ndahça che ndahchenan vo vih

¹ Me dihno vo che metah conahn ndah ye vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, cuenevahnecon ne ihyan. Hua cuhma chende ne nduco ye yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs che hua ðama renahn ne nduco vih.

² Vate dihno vo che ritahno ye che ndiyu nunde che cheh ye nducuahn nan dehtenduh. Namin vate dihno vo che metah conahn ndah ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne rahco ye che cuahtendihco ye nunde ndete che cheh ye yute.

³ Dihno vo che hua dehve rahco ye, reh ye nducuahn nan dehtenduh ne, hua ndahça che ndahchenan ye dihno vo che vahino ye cheh ye yute. Namin dihno vo che hua reh ye yute ne, hua ndahça che ndahchenan ye dihno vo che reh ye nducuahn nan dehtenduh, te a nedin yahn Dendiohs ihyan chahn.

⁴ Hua ndahça che cuh nunde ne yahn mozo yahn tama ihyan, te ndete che ndahça quenam mozo me nduco dihve ye, o hua ne, chemin ne, a man dihve ye rano cuande yahn ye. A namin no tun ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, te a man Dihvo vo nda cuande yahn ye ihyan.

⁵ Namin vate dihno vo che ndihco vih ye ro che tahque renevahnecon ye. Vate tun dihno vo che rahn ye che a ðama no nducuahn ro. Queri ama ihyan ne, va che ndedecadino ndah ye cha che ndahça din ye çava che cuhndeman ino ye nan Dendiohs.

⁶ Ihyan che renevahnecon ye ama ro ne, rendeva ye yavenan Dihvo vo Jesucristo. Atihnoca ihyan chenahn, te andahre hua renevahnecon ye ro min ne, ate namin nduco ye rendeva ye yavenan Dihvo vo. A namin no tun ihyan che hua vahino ye reh ye nducuahn nan dehtenduh, te nducote reneça ye nundihve cuahn Dendiohs çava ne, rendeva ye yavenan Dihvo vo. Atihnoca ihyan che rahco ye che hua ndahça che cheh ye ama o nan dehtenduh, te nducote reneça ye nundihve cuahn Dendiohs çava dehtenduh che reh ye ne, namin nduco ye rendeva ye yavenan Dihvo vo.

⁷ Ndiyu chenahn man vo che vato vo, nde huane chenahn man vo che coh vo.

⁸ Che vato vo ne, a Dihvo vo Jesucristo che rihquentiyon ye uvo, ne che coh vo ne, a ihyan min che ndeva ye uvo. Chemin che a vato vo, o coh vo, a yahn ye uvo,

⁹ te a chih ye, ne ndaconan ntuche ye çava che co yahn ye nducoyaço vo, a chenduche vo, o a ndih vo.

¹⁰ Hua ndahça che cua cuando vo dihno vo, ndahchenan vo ihyan, te Dihvo vo Jesucristo ne, va che techecađe ye yahn nducoyaço vo,

¹¹ nduhça che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça:

Rahn Dihvo vo Dendiohs: “Numacuahn vederihquentiyon yahn rahn ri nchuhn te va che nevahnecon nducoyaça ihyan u, ndeva ye yavenan.”

¹² Nduco tihça ne, a devano vo che queri ama vo ne, va che neça cuando vo Dendiohs yahn dehtenduh che redin vo.

Hua din vo che co ndache dihno vo

¹³ Nducote a Dendiohs nda cuande yahn ye uvo ne, hua redin yahn che quendi vo cahma nunde vo yahn vih. Tahque ndah ne, ndedecadino vo, te hua ndahça che çava dehtenduh che redin vo, ndaça yune che co ndache dihno vo, cuahtendihco ye nunde.

¹⁴ Nduhça che ritahnó Dihvo vo Jesucristo ne, a devano cuacó te ametah nde ama nan dehtenduh che reh ihyan che din che cuahtendihco ye nunde. Ate ndete che vate ihyan che vahino ye cheh ye ama o nan dehtenduh ne, tahque ndah hua cheh ye, te ndete che cheh ye ne, chihnga co ino ye, ne nduco chemin condihco ye nunde.

¹⁵ Ndete che çava dehtenduh che reh nchuhn rendaca yune che to ino dihno ne ne, rihco ro ne che hua chenah cuma ne

vedeyahino. Cuihco ne cudado nan nducuahñ che reh ne. Hua ndahca che cava chemin ndaca yune che to ino diho ne, condihco ye nunde, te namin cava ihyan min che chih Dihvo vo Jesucristo.

¹⁶ Cuihcomañ ne queri ama dehtenduh che redin ne, andahre devano ne che ndah, ndete che cava chemin che ndaca yune che chihnga co ino ihyan chenahn.

¹⁷ Tihca, te che nguahco yuhn vo nan Dendiohs ne, ndiyu yahn dehtenduh che reh vo man, rih vo man. Che tahque nahn ye ne, che numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye, runecade cuahtenan vo man, ndahca cuahtenan vo nduco vih man, cuahtenan cumo vo vedeyeno man.

¹⁸ Nducoyaco vo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, nahn ye che tihca dinahn vo. Ndete che tihca dinahn vo ne, nedin yahn Dendiohs uvo man, nevahñecun nducoyaca ihyan uvo man.

¹⁹ Din vo cuande, ne din nun ino vo cava che ndahca cuahtenan vo nduco vih man, conan vih vo man, cotahno vo numa ino vo Dihvo vo Jesucristo man.

²⁰ Cuihco nchuhn cudado nan nducuahñ che reh ne, cava che hua ndaca yune che to ino diho vo che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Cuaco che nducuahñ dehtenduh che reh vo ne, hua redin che rahtendiho vo nunde. Ate nahn che cahco vo cudado che hua cava chemin to ino diho vo, te ndete che tihca ne, cuahtendiho vo nunde.

²¹ Ama nunde ndete che yahn che reh vo yute, o rih vo vino, o redin vo tama nan dehtenduh, ndaca yune che co ndache diho vo, to ino ye.

²² Uvo che devano cuaco vo che nducuahñ dehtenduh che reh vo ne, hua redin che rahtendiho vo nunde ne, hua nahn che cuacotuhn vo ndudo yahn chemin van diho vo chenahn, te denan chihnga co ino ye. Nahn che man no vo devano vo. Namin Dendiohs ne, a devano ye. jAma ndah ro yahn ihyan che a devano cuaco ye che hua rahtendiho ye nunde cava dehtenduh che reh ye!

²³ Me ihyan che ritahno ye che hua ndahca che cheh ye ama nan dehtenduh, ne reh ye ne, rahtendiho ye nunde yahn che man ye chihnga ri ino ye. Tihca, te nducuahñ dehtenduh che redin vo che o rendecadino vo ne, rahtendiho vo nunde.

15

Cuahtenan cumo vo vedechahtino cava ihyan chenahn

¹ Uvo che a renahn vo vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nahn che din chahtino vo yahn diho vo che ametah conahn ndah

ye, te hua ndahca che din vo dehtenduh che ri yeno man vo, ndete che cava chemin co ran ye.

² Queri ama vo che a renahn vo vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nahn che din vo nducuahñ cava che ndah yahn diho vo che hua ndah renahn ye, nahn che conan vo ihyan cava che conahn ndah ye.

³ Tihca, te Dihvo vo Jesucristo ne, hua nuhn ye che ndah yahn man ye, nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: "Vedetan yahn ihyan che hua ri rendihche ye ndih ne, andahre ndiyu cava che ndah yahn man, ate u ntuma chihve nducuahñ."

⁴ Nducuahñ che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs nde a rahn me ne, a ndirun cava che cochahntino vo Dihvo vo Jesucristo, necah yan vo chedave yuhn vo, ne cuahtenan ino vo che ndeva ye uvo.

⁵⁻⁶ Dendiohs, Chida Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che redin ye che rahtenan cumo vo vedechahtino, renecah yan ye chedave yuhn vo ne, din ye che ndahca cuahtenan nchuhn nduco vih, nduhca che nahn Dihvo vo, cava che dama ndeva nducoyaco vo yavenan ye.

Chetuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo van ihyan naci3n chenahn

⁷ Nduhca che nevahñecun Dihvo vo Jesucristo nchuhn ne, tihca cuenevahñecun ama tama ne vih, cava che cua cuande ihyan chenahn che tihca redin ne, ne ndeva ye yavenan Dendiohs.

⁸ Cuenechco nchuhn te Dihvo vo Jesucristo ne, chinan ye ihyan naci3n yahn Israel, chihco ro ye che dinahn Dendiohs ndudo yahn ye che cah ye ihyan ndico yahn ihyan chahn.

⁹ Namin tihyon yune ye ihyan naci3n chenahn che ndeva ye yavenan Dendiohs yahn che quenahñ ye ihyan. Nducote Dihvo vo Jesucristo ne, chinan ye ihyan naci3n yahn Israel man, ihyan naci3n chenahn man ne, a ndero ndi che nahn che nevahñecun ihyan chahn vih. A devano vo te ihyan naci3n chenahn ne, va che co cuande ye van ihyan yahn Dendiohs, te chemin ne, a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca:

Ndeva yavenan ne van ihyan naci3n chenahn,

catá himno, ndonán ndih.

¹⁰ Namin ndirun:

Nchuhn ihyan naci3n chenahn, cuando dama ne nduco ihyan yahn Dendiohs, cuende va ne nduco vih yavenan ye.

¹¹ Namin ndirun:

Nchuhn ihyan naci3n chenahn, cuende va nducoyaca ne yavenan Dihvo vo Dendiohs.

¹² Namin dirun ihyan profeta Isaías:
Nan ndata yahn Isaí quendañ ama ihyan
che cahcantiyon ye nación chenañh,
cochahtino ihyan chahn ihyan.

¹³ Dendiohs, ihyan min che redin ye
che chenan ino vo ihyan ne, din ye che
cotahno ne Dihvo vo Jesucristo, co yeno
ne, ne ndaħca cuahtenan ne, çava che
numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco
Ndah yahn ye cochahtino ne ihyan.

¹⁴ Dihno, retumacadinó te ama ndah
ihyan nchuhn man, ama chenan cuma ne
vededevano man, nde devano cacuahn ne
vih.

¹⁵ Andahre tiħca ne, dirun yahn ne çava
che ntihyon yan yahn ne vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs, nde ama dito yavé
nchuhn yahn ama o nan. Tiħca din, te nu-
macuahn vedeyahino tendahnun Dendiohs
u,

¹⁶ che din ntiyon yahn Dihvo vo Jesu-
cristo van ihyan nación chenañh, cuahn-
dudó ndudo ndah yahn ye, çava che co-
tahno ihyan chahn, ne ndeva ye ihyan,
caħco vih Vaco Ndah yahn ye ihyan.

¹⁷ Ama yenó che ama ndaħca rinahn
ntiyon yahn Dendiohs che redin, yahn che
rinan Dihvo vo Jesucristo u.

¹⁸ Nde hua caħquinó caħmá che a man
che redin ntiyon min, te a Dihvo vo Jesu-
cristo che redin ye. A ihyan min che redin
ye che rinahn ntiyon che redin, ritahno
ihyan nación chenañh. Nan nducuahn che
rahndudó man, che redin man ne, a man ye
rethiyon yune ye u. A yahn chemin no che
te cuandé nchuhn.

¹⁹ A ihyan min che redin ye vederihno
man, redin ye che quenan cumá veder-
ihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Den-
diohs man. Chemin che numachahte, nde
yan Jerusalén, nde yahn yahn Ilirico, cha-
cotúhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesu-
cristo.

²⁰ Nduco tiħca ne, din nun inó che
quechicá rahndudó ndudo ndah yahn
Dihvo vo Jesucristo van ihyan che ametah
cahnevan ye nde ama yune, çava che hua
conda mendáhn, cuahndudó nan che a
nedin tãma ca ihyan ntiyon.

²¹ Tiħca din, çava che conahn nduħca che
a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuħca:
Ihyan che hua devano ye ne, cahnevan ye
ndudo yahn ihyan min che a va çade
che dechuh Dendiohs, ne conahn ye.

Pablo ne, nahn cañ ye yan Roma

²² Nducote rahndudó ndudo yahn Dihvo
vo Jesucristo van ihyan che ametah cah-
nevan ye ne, chemin che nde meniyan
ametaħ co chí quendiħcheró nchuhn.

²³ Ate nducote ama chacotúhn ndudo
yahn Dihvo vo Jesucristo numachahte yahn

cuahnguh man, nducote a ama ndeh nduyo
nahn chí quendiħcheró nchuhn man ne,

²⁴ chemin che quenan inó che conán neve
ro nduco nchuhn yan vaço ne, ne cuahn
che cañh yahn yahn España ne, conan ne u,
ndaça che chuhnun yune.

²⁵⁻²⁶ Numanahn min ne, cañh yan
Jerusalén, te diħno vo che vate ye yahn yahn
Macedonia man, Acaya man ne, a nedin
dama ye ama vedino çava diħno vo che
metah dehva yahn ye che vate ye yan min,
ne va che ngu yahn ye.

²⁷ Dihno vo ihyan nación chenañh chahn
ne, ama yeno ye, din dama ye vedino min.
Tiħca redin yahn che din ye, te a çava ihyan
nación yahn Israel che ndaça yune che chi-
tahno ye Dihvo vo Jesucristo, ndevahn ye,
ne ndaħca che conan ye ihyan chevah van
ihyan nación yahn Israel che vate ye yan
Jerusalén.

²⁸ Cuahn che a dináhn ntiyon min, necaħ
vedino me taħ ihyan chahn ne, va che chúh
yan vaço nchuhn, cañh yahn yahn España.

²⁹ A devano cuaco te cuahn che ndá tan
ne, numacuahn vederihquentiyon yahn Di-
hvo vo Jesucristo cuahndudó ndudo yahn
ye, ne ama cochihve yahn ne.

³⁰ Dihno, numacuahn vederihquentiyon
yahn Dihvo vo Jesucristo man, numacuahn
vedeyahino yahn Vaco Ndah yahn Den-
diohs man, ricá nchuhn che conan ne u,
covah ne numa ino ne,

³¹ çava che ndedevahn Dendiohs u taħ
ihyan che hua ritahno ye che vate ye estađo
yahn Judea. Namin çava che, diħno vo che
vate ye yan Jerusalén ne, nevahnevan ye
vedino che quenda.

³² Namin çava che cuahnevan ye che nu-
macuahn vedeyeno ndá yan vaço ne, necaħ
yan ne chedave yahn.

³³ Dendiohs, ihyan min che redin ye che
ndaħca rahtenan vo, conduco ye nducoyaça
nchuhn. Tiħca co.

16

Renecaħ Pablo Dendiohs diħno vo

¹ Ricá nchuhn çava caħvo vo Febe, ihyan
min che ndi cuande ye van intiyahn yaço
che vate ye yan Cencrea,

² che nevahnevan ne ihyan nduħca che
nahn Dihvo vo Jesucristo che nevahnevan
vo ihyan yahn ye. Cuanen ne ihyan nan
adecodehno vederetañh yahn ye che va,
te man ye ne, ndinan ye ama yahn ihyan.
Namin chinan ye u.

³ Che cuande yahn ne, cueneçaħ ne Den-
diohs Aquila nduco ihyan ndahta yahn ye
Priscila. Ihyan chahn ne, combiero yahn
nan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo,

⁴ nde chihco mendáhn ye ihyan çava che
ndedevahn ye u. U man, nducoyaça diħno

vo naci6n chenaĥn maĥn ne, renecaĥ nuhn nundihve cuahn ihyan chahn.

⁵ Namin cuenecaĥ ne Dendiohs nducoyaċa diĥno vo che rendo daġa ya ndevaċo ihyan chahn, rendeva ye yavenaĥ Dihvo vo Jesucristo. Namin cuenecaĥ ne Dendiohs Epeneto, amigo yaĥn che yahin6. Ihyan min che menaĥ ndita chitahno ye Dihvo vo Jesucristo vaĥ ihyan che vate ye yaĥn yaĥn Acaya.

⁶ Namin cuenecaĥ ne Dendiohs María, ihyan min che ama nedin ye ntiyon yaĥn Dihvo vo Jesucristo vaĥ nchuhn.

⁷ Namin cuenecaĥ ne Dendiohs ihyan yaĥn, Andr6nico maĥn, Junias maĥn, ihyan chahn che daġa chahtenun ye vaċoyaĥn nduco. Ihyan chahn ne, tahque menaĥ chitahno ye Dihvo vo Jesucristo che co u, ne vaĥ ihyan ap6stol ne, ama yahin6 diĥno vo ihyan.

⁸ Namin cuenecaĥ ne Dendiohs diĥno vo Amplias che yahin6 ihyan.

⁹ Namin cuenecaĥ ne Dendiohs Urbano, ihyan min che nduco ye rinan ye nuhn naĥ ntiyon yaĥn Dihvo vo Jesucristo. Namin cuenecaĥ ne Dendiohs Estaquis che yahin6 ihyan.

¹⁰ Namin cuenecaĥ ne Dendiohs Apeles, ihyan min che ndiquendaĥ ndah ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Namin cuenecaĥ ne Dendiohs ihyan ndevaċo Arist6bulo.

¹¹ Namin cuenecaĥ ne Dendiohs Herodi6n, ihyan yaĥn vaċ6. Namin cuenecaĥ ne Dendiohs ihyan ndevaċo Narciso che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

¹² Namin cuenecaĥ ne Dendiohs Trifena maĥn, Trifosa maĥn, ihyan chahn che namin redin ye ntiyon yaĥn Dihvo vo. Namin cuenecaĥ ne Dendiohs cahvo vo P6rsida che yahino vo ihyan. Ihyan min ne, ama nedin ye ntiyon yaĥn Dihvo vo.

¹³ Namin cuenecaĥ ne Dendiohs diĥno vo Rufo che ama ndah redin ye ntiyon yaĥn Dihvo vo. Namin cuenecaĥ ne Dendiohs chaco ye, ihyan min che riĥn6 ihyan nduhċa chac6.

¹⁴ Cuenecaĥ ne Dendiohs Asincrito maĥn, Flegonte maĥn, Hermas maĥn, Patrobas maĥn, Hermes maĥn, diĥno vo chenaĥn che nduco ye ihyan chahn maĥn.

¹⁵ Namin cuenecaĥ ne Dendiohs Fil6logo maĥn, Julia maĥn, Nereo nduco cahve ye maĥn, Olimpás maĥn, diĥno vo chenaĥn che nduco ye ihyan chahn maĥn.

¹⁶ Nduco vedino vedeneċun cuenecaĥ ne Dendiohs vih che cuande yaĥn. Cuendeva ne Dendiohs yaĥn diĥno vo che vate ye nducuahn yaĥn.

¹⁷ Dihn6, ricá nchuhn che caĥco ne cuċaċo ihyan che redin ye che ndeh cuaĥ ri diĥno vo maĥn, che redin ye che rahtendiĥco

ye nunde maĥn, te rahcotaĥn ihyan chahn yaĥn Ndudo yaĥn Dendiohs che a chahn nchuhn. Cuiĥcomaĥn ne ihyan chahn,

¹⁸ te ndotenan che redin ye ntiyon yaĥn Dihvo vo Jesucristo ne, riquendi ye vedeyeno yaĥn maĥn ye, riĥncheĥ ye ihyan che necun ye nduco ndudo yaċe.

¹⁹ Yen6 ċava nchuhn, te ama va ndudo yaĥn ne che redinahn ne vederihquentiyon yaĥn Dendiohs. Nahn che cuahteyan ne ċava che din ne dehtenduh che ndah, ne caĥcoman ne dehtenduh che hua ndah.

²⁰ Dendiohs, ihyan min che redin ye che ndaĥċa rahtenan vo ne, nun din ye che ndaĥco ndiya nchuhn vederihquentiyon yaĥn chundah. Dihvo vo Jesucristo din yahino ye nchuhn.

²¹ Cuendeva nchuhn Dendiohs yaĥn Timoteo, saĥn min che rinduco se u naĥ ntiyon yaĥn Dendiohs. Namin cuendeva ne Dendiohs yaĥn ihyan yaĥn, Lucio maĥn, Jas6n maĥn, Sosípater maĥn.

²² U Tercio, che dir6n ċaca cuĥ che cuande yaĥn Pablo ne, namin nté Dendiohs nchuhn numacuahn vedeyahino yaĥn Dihvo vo Jesucristo.

²³ Cuendeva nchuhn Dendiohs yaĥn Gayo, ihyan min che renevahneċun ye u nduco nducoyaċa diĥno vo ndevaċo ye. Namin cuendeva ne Dendiohs yaĥn Erasto, tesorero yaĥn yaĥn. Namin cuendeva ne Dendiohs yaĥn diĥno vo Cuarto.

²⁴ Dihvo vo Jesucristo din yahino ye nducoyaċa nchuhn. Tihċa co.

Ndeva Pablo yavenaĥ Dendiohs

²⁵ Maĥn ne, ndeva nducoyaċo vo yavenaĥ Dendiohs, ihyan min che co din ye che cotahno nchuhn numa ino ne ndudo ndah yaĥn Dihvo vo Jesucristo che rahndud6. Ndudo ndah min ne, hua devano ihyan a raĥn me,

²⁶ te Dendiohs che va ye cuahn daġa, chihquentiyon ye ihyan profeta che dirun ye nde a raĥn me, ne cade caĥ ye, checadino nducoyaċa ihyan iyehñse ċava che cotahno ye.

²⁷ Nducote ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, cuahn daġa ndeva vo yavenaĥ ama no Dendiohs, ihyan min che ama devano ye. Tihċa co.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN PABLO MENAN, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YAN CORINTO

¹ U Pablo, che tendahnun Dendiohs u che co apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo, nduco dihno vo Sóstenes,

² dirun nuhn çaça cuh, dechuh nuhn yahn nchuhn, ihyan yahn Dendiohs che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, vate ne yan Corinto. A tendahnun Dendiohs nchuhn che co ne ihyan ndah yahn ye, ritahno ne Dihvo vo Jesucristo. Numachahte iyehense ne, a tendahnun ye uvo man, nducoyaca dihno vo man, che rende va vo nduco ye yavenan Dihvo vo Jesucristo.

³ Chida vo Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, din yahino ye nchuhn, din ye che ndahça cuahtenan ne.

Yahino Dendiohs ihyan yahn ye che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo

⁴ Cuahn dama reneçah nundihve cuahn Dendiohs çaça nchuhn yahn che yahino ye nchuhn che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo.

⁵ Yahino ye nchuhn, ne te ndahva ye vederihquentiyon che cuahndudo ne ndudo yahn ye man, vededevano che chenan cuma ne man.

⁶ Tihça chinahn nduco ne, te a chitahno ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

⁷ Nchuhn nduco nducoyaca ihyan yahn Dendiohs, quendihconahn te ye vederihquentiyon yahn ye nchuhn. A chenan rino ne ro che ndaconan nda tun Dihvo vo Jesucristo.

⁸ Dendiohs ne, din ye che cochahtino ne, quendi ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo, hua cuahtendihco ne nunde nde ro che ndaconan nda tun ye.

⁹ Dendiohs ne, redinahn ye ndudo yahn ye, ne man ye tendahnun ye nchuhn çaça che cotahno ne Daya ye Jesucristo, ihyan min che Dihvo vo.

Ihyan che rendo dama ye yaco ne, o ino cuan ndi ye

¹⁰ Dihno, nducote renevahnecon nchuhn Dihvo vo Jesucristo ne, rahn ri nchuhn che ndo yan ne nduco vih, ama cuan co no ne man, ama no vederendedecadino cuahtenan cuma ne man.

¹¹ Dihno, nahn che tihça din nchuhn, te rahn ihyan ndevaco cahvo vo Cloé ri ye u che vate çanda ne nduco vih yahn che a vih rahn ama, a vih rahn tama ne.

¹² Nahn ne ne, rahn ne che riquendi ne ndudo che ricuahn Pablo, nahn ne ne, che

ricuahn Apolos, nahn ne ne, che ricuahn Pedro, nahn ne ne, che chicuahn Dihvo vo Jesucristo.

¹³ Ama vedetundo che tihça redin ne. Dihvo vo Jesucristo ne, ama no ye. Ndiyu Pablo che quenah yah ye nan cruz çaça che ndedevahn ye nchuhn. Ndiyu Pablo cah nchuhn cuahn che chedenune ne.

¹⁴ Nundihve cuahn Dendiohs che neve ra nchuhn, chehdenué nchuhn. Atenan Crispo man, Gayo man, chehdenué sahn.

¹⁵ Nde hua co çahma ne che u cah ne cuahn che chedenune ne.

¹⁶ Namin chehdenué ihyan ndevaco Estefanas. Co atenah ihyan chahn no che chehdenué,

¹⁷ Te dechuh Dihvo vo Jesucristo u, ndiyu che cuehdenué ihyan, ate che cuahndudó ndudo ndah yahn ye. Rahndudó ndudo min numa cuaco. Hua retihdenan vededevano yahn man, çaça che tihça ne, codevano ndah ihyan nduhça che chih Dihvo vo Jesucristo, quenah yah ye nan cruz.

Ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo ne, chemin che vederihquentiyon yahn Dendiohs man, vededevano yahn ye man

¹⁸ Ihyan che va che conda ye, din nunde yahn ye ne, rahco ye te ama vedetundo che ritahno vo che yahn che chih Dihvo vo Jesucristo, quenah yah ye nan cruz, co ndevahn vo. Ate uvo che ndedevahn Dendiohs uvo ne, a devano vo te chemin ne, ama vederihquentiyon chahte yahn ye,

¹⁹ nduhça che a ndirun nan Ndudo yahn ye tuhça:

Çahco ró che hua richihve vederendedecadino yahn ihyan, decuihnó vededevano yahn ye.

²⁰ Anduhneça ndete che hua richihve ndudo yahn sahn devano man, sahn che nda cuande se dehtenduh che ri iyehense cuh man, te Dendiohs ne, a chihco ro ye che vededevano yahn se ne, ama vedetundo.

²¹ Tihça din ye, te numacuahn vededevano yahn ye chihco çade ye che ihyan iyehense ne, hua tuno vededevano yahn man ye che cotahno ye ihyan. Tahque ndah ne, chihco çade ye che, nduco ndudo yahn man ye che rahndudo vo, ndedevahn ye ihyan yahn ye, andahre rahco ihyan chenahn te chemin ne, ama vedetundo.

²² Ihyan nación yahn Israel ne, dinoca nahn ndihchero ye vederihno çaça che cotahno ye. Ihyan nación chenahn ne, atenah vededevano che dama nduco vededevano yahn man ye ritahno ye.

²³ Ate uvo, ihyan yahn Dendiohs ne, rahndudo vo che, çaça che ndevahn ihyan ne, va che cotahno ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che quenah yah ye nan cruz. Ihyan nación yahn Israel ne,

rahcotáhn ye yahn ndudo min, rahtendihco ye nunde. Ihyan nación chenáhn ne, ráhco ye te ndudo min ne, ama vedetundo.

²⁴ Uvo che a tendáhnun Dendiohs van ihyan nación yahn Israel man, van ihyan nación chenáhn man ne, a devano vo che ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo ne, a vederihquentiyon yahn Dendiohs man, vededevano yahn ye man.

²⁵ Vededevano yahn Dendiohs man, vederihquentiyon yahn ye man ne, tahque chahte che co nducuahñ vededevano yahn ihyan iyehñse, andahre ráhco ye te ama vedetundo, nde hua richihve.

²⁶ Dihno, cuenecáhco ne nduhchan ihyan ne ro menan. Atenan neve ne che ihyan devano ne van combiero yahn ne man, neve ne che chenán cuma ne vederihquentiyon man, neve ne che ndáta yahn ihyan nahñ man,

²⁷ ate a tendáhnun Dendiohs nchuhn. Ihyan iyehñse ne, ráhco ye che tundo ne man, che hua rignon chihve ne man, ate a tendáhnun Dendiohs nchuhn çava che ndáhco ndiya ye vededevano yahn ihyan chahn man, vederihquentiyon yahn ye man.

²⁸ Yáde ihyan chahn, ne ráhco ye che ndere ihyan nchuhn, nde hua redin cuande ye nchuhn. Ate a tendáhnun Dendiohs nchuhn, chihco ro ye che nde hua richihve vederendedecadino yahn ihyan chahn.

²⁹ Tihça din ye çava che nde ama ihyan, hua co din yáde ye.

³⁰ A Dendiohs che din ye che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo. A çava ihyan min che din ye che chenán cuma vo vededevano man, nchahco ye nunde yuhn vo man, nedin yahn ye uvo man, ndedevahn ye uvo man.

³¹ Che nahn ne, che dinahn ihyan nduhça che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça: "Hua ndáhça che ndeva man ihyan yavenan ye. Tahque ndah ne, ndeva ye yavenan Dihvo vo Dendiohs."

2

Ndudo yahn che quenán yah Dihvo vo Jesucristo nan cruz

¹ Dihno, cuahn che ndá cahndudó ndudo yahn Dendiohs, chihnevan ne ne, hua din yáde, te cahndudó numacuahn vedeneñun.

² Chihco cudádo che cahndudó deman ndudo yahn che quenán yah Dihvo vo Jesucristo nan cruz, ndedevahn ye uvo.

³ Numacuahn ro che quenán yan vaço nchuhn ne, quechicá numacuahn vedino vedeneñun. Ama vahinó man, ama ndedecadino man, yahn ntiyon çahnda che quenán.

⁴ Numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, nté man, cahndudó man, van nchuhn. Nde tah hua chihchetáhn vededevano yahn man,

⁵ çava che a vederihquentiyon yahn Dendiohs din che cotahno ne, ndiyu vededevano yahn man.

Redin Vaco Ndah yahn Dendiohs che renahn vo vederihquentiyon yahn ye

⁶ Nuhn che rahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs van nchuhn che a renahn ndah ne man, van ihyan chenáhn man ne, hua rahndudo nuhn vededevano yahn man nuhn, te rahndudo nuhn deman vededevano yahn Dendiohs. Vededevano min ne, yahn Dendiohs, ndiyu yahn ihyan iyehñse. Ndiyu yahn sahn devano man, sahn ndinan man, che vate se man ro cuh. Sahn chahn ne, va che cuihno se.

⁷ Tahque ndah ne, rahndudo nuhn vededevano yahn Dendiohs che cade te ye, checadino vo, che nde hua devano ihyan ro menan. Nde cuahn che ametah dendah ye iyehñse ne, chihco çade ye vededevano min nduhça che ndedevahn ye uvo, cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro.

⁸ Nde ama sahn che rihquentiyon se iyehñse cuh ne, hua tumacadino se yahn vededevano min. Chemin che nahn yah se Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon quenán cuma ye. Ndete che tumacadino se ne, hua tihça din se.

⁹ Andahre tihça din sahn chahn, ate a chihnahn nduhça che ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça:

Dendiohs ne, a chihco çade ye che conan cuma ye vedeyahino nduco ihyan che yahino ye.

Ama chahte vedeyahino yahn ye, che nde hua co tumacadino ihyan nunde.

¹⁰ Ate uvo, ihyan yahn ye ne, din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye uvo, tumacadino vo yahn vedeyahino yahn ye. Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, devano ndah nducuahñ che ri, nde nducuahñ che redin ye.

¹¹ Van ihyan iyehñse ne, queri ama ye ne, atenán man ye devano ye che rendedecadino ye. Namin nde ama ihyan hua devano ye che rendedecadino Dendiohs. Atenán Vaco Ndah yahn ye devano.

¹² Nuhn che rahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs ne, ndiyu vededevano yahn ihyan iyehñse che te Dendiohs, chenán cuma nuhn. Tahque ndah ne, din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye nuhn, din che tumacadino nuhn yahn vedeyahino yahn ye çava nducoyaco vo.

¹³ Ndiyu nduco vededevano che chahn nuhn yahn ihyan, che rahndudo nuhn ndudo yahn vedeyahino yahn Dendiohs.

Tahque ndah ne, a Vaco Ndah yahn ye che rete vededevaro nuhn che rahndudo nuhn. Tihça rinan Vaco ye nuhn che rahndudo nuhn ndudo che nahn che cadino ihyan.

¹⁴ Ihyan iyehne ne, hua renevahneucun ye vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, te rahco ye te chemin ne, ama vedetundo. Nde hua retumacadino ye yahn, te atenan ihyan che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan co tumacadino ye.

¹⁵ Ihyan che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan ne, retumacadino ye yahn nducuahndehntenduh, ne nde ama ihyan hua ndahça che ndahchenan ye ihyan.

¹⁶ A ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça: "Ametah nde ama ihyan iyehne che co tumacadino ye yahn vederendecadino yahn Dihvo vo Dendiohs. Ametah nde ama ye che tuno vededevaro yahn ye che cacuahndehntenduh ye ihyan." Ate uvo che nedin yahn Dendiohs uvo ne, ama no vederendecadino yahn vo nduco Dihvo vo Jesucristo.

3

Ihyan che redin ye ntiyon yahn Dendiohs

¹ Dihno, cuahn che quenanduco nchuhn ne, anduhneça ihyan che hua conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan man, anduhneça ihyan nunde man, anduhneça chechahya che queman rico man, tihchan ne, te metah conahn ndah ne ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo. Chemin che hua chi chicuahn nchuhn nduhça che redin yahn che cacuahn ihyan che renahn ndah ye.

² Nduhça che redin ihyan nduco decuah yuno, ricuh ye deman leche yahn che hua ri che cahcacheh ye dehtenduh, tihça din nduco nchuhn ro min, te metah tumacadino ndah ne, ne hua chi chicuahn ndah nchuhn. A devano te nde meniyon ne, ametah tumacadino ndah ne,

³ te dama ri ne nduco ihyan nunde. Redin ve ne yahn vih man, vate çanda ne nduco vih man, o ino cuahn ndi ne man. Che tihça redin ne ne, rihco ro ne che dama vederendecadino yahn ne nduco ihyan nunde.

⁴ A ndero ndi che o ino cuahn ndi ne, te nahn ne ne, rahn ne che riquendi ne che ricuahn Pablo, nahn ne ne, rahn ne che riquendi ne che ricuahn Apolos. Vatechica ne nduhça ihyan nunde.

⁵ U nduco Apolos, atenan ntiyon yahn Dihvo vo Dendiohs redin nuhn. Nda nuhn yan vaco nchuhn, cahndudo nuhn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, chitahno ne. Queri ama nuhn ne, redin nuhn nduhneva ntiyon che chihco ye tah nuhn.

⁶ Nuhn ne, ihyan redin ntiyon yahn ye nuhn. U, ne anduhneça ndete che tuhdo ndute ndata, te u menan ndita cahndudo

ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, chihnevan ne, ne Apolos ne, anduhneça ndete che chi se nune van chendata, te quendi ye chicuahn ye nchuhn. Ate a Dendiohs che din ye che chitahno ne.

⁷ Ntiyon yahn nuhn ne, nduhça ntiyon che redin ihyan viyata. Nahn cuahn ne, riquendah yahn ama ihyan che retuhdo ye ndute ndata, ne riquendah yahn tama ye che ri ye nune van. Ate a Dendiohs che redin ye che rihta. Nducote tihça ne, tumacadino vo che anduhneça ndete che hua rigonun chihve ntiyon yahn ama tama ye, che retuhdo ye ndute ndata man, che ri ye nune van man, te atenan Dendiohs che redin ye che rihta.

⁸ Ihyan che retuhdo ye ndute ndata man, ihyan che ri ye nune van man, ama cuahn ndi no ntiyon yahn ye nduco vih. Tihça ntiyon che redin nuhn nduco vih. Ate a devano vo te Dendiohs ne, ndahco menun ye yahn queri ama vo tunoca ntiyon che a nedin vo.

⁹ Nuhn ne, dama redin nuhn ntiyon yahn Dendiohs nduco vih, ne nchuhn ne, anduhneça ndete che chendata yahn ye.

Atihnoça co çahma vo che nchuhn ne, anduhneça ndete che ama vah che rihno Dendiohs.

¹⁰ Numacuahn vedeyahino yahn ye ne, ndahco ye ntiyon tah che co anduhneça sahn vihcherahto ndah che chihco name yahn ama vah, ne tama ye ne, riquendi ye rahto ye. Ate nahn che queri ama ye ne, çahco ye cudado nduhça che rahto ye.

¹¹ Name min ne, anduhneça ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo che nde ama ihyan, hua co ndahcorun ye.

¹² Ate anduhneça ndete che ama ndeh nan che co cuahnto nduco ye. Anduhneça ndete che co cuahnto ye nduco dehtenduh che cocha nduhça diyahnguan man, diyahngua man, tu diyahn man. Namin anduhneça ndete che co dendah ye nduco dehtenduh che hua cocha nduhça irahno man, nduco man, yata cuma man.

¹³ Ate ntiyon yahn queri ama ye ne, va che co ro ndete che quendah ndah, te nda ro che techede Dendiohs ne, anduhneça ndete che ndihchenan ye nduco ruchiyahn.

¹⁴ Duh ihyan che quendah ndah ntiyon yahn ye, anduhneça ndete che ndahto ye nduco dehtenduh che hua cuco ne, ihyan min ne, ndahco menun Dendiohs yahn ye.

¹⁵ Duh ihyan che hua quendah ndah ntiyon yahn ye ne, anduhneça ndete che ndahto ye, anduhneça ama ihyan che ndevahn ye van ruchiyahn ne, ate va che conda ntiyon che nedin ye.

¹⁶ A devano ne te nchuhn ne, anduhneça ndete che ama yaco yahn Dendiohs nan che quenun Vaco Ndah yahn ye.

¹⁷ Duh ihyan che detoh ye ino ihyan yahn Dendiohs ne, din Dendiohs castigo ihyan, te ihyan yahn ye ne, a ndihco vih ye çava ye.

¹⁸ Nde ama nchuhn ne, hua cahnceh man ne nchuhn. Duh nchuhn che ama queanan cuma ne vededevano yahn ihyan iyehse che raçco ne ne, cuihcoman ne vededevano min, cuiquendi ne vededevano yahn Dendiohs,

¹⁹ te vededevano yahn ihyan iyehse ne, ama vedetundo nan Dendiohs nduhça che ndirun nan Ndudo yahn ye tuhça: "Rahne-cun Dendiohs che rinda ihyan, redin vederendecadino yahn man ye."

²⁰ Namin a ndirun: "Nan Dihvo vo Dendiohs ne, nde hua richihve vederendecadino yahn ihyan devano."

²¹ Chemin che hua din yađe nchuhn, tendahnun ne che ricuahn queri ama nuhn, quendi ne, te nducuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a chihnde çava che ndah yahn ne.

²² A Dendiohs che dechuh ye Pablo man, Apolos man, Pedro man. A ihyan min che dendah ye iyehse man, rete ye vedeviçhe yahn nchuhn man, rihquentiyon ye vederih man, ro cuh man, ro che cochi man. Nducuahn ne, a çava che ndah yahn ne che chihco çade ye.

²³ Avane ne, a yahn Dihvo vo Jesucristo nchuhn, ne ihyan min ne, a Daya Dendiohs ihyan.

4

Ntiyon che çenan cuma ihyan apóstol

¹ Hua din yađe nchuhn çava nde ama nuhn. Cuedevano ne te queri ama nuhn ne, a ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo redin nuhn, rahndudo nuhn ndudo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs che cade te ye, checadino vo.

² Nducote tihça ne, nahn che queri ama ihyan che va taħ ye ntiyon yahn Dendiohs ne, dinahn ye ntiyon min numa çuço.

³ Che lađo yahn ne, nde hua retumacah, a nchuhn, o intiyahn, deh raħn ne yahn nduhça che redin ntiyon yahn ye. Nde man, hua co çahmá ndete che ndaħça, o hua ndaħça redin,

⁴ te andahre dave yavenan ne, ate nde man hua devano ndete che ndah redinahn. Atenan Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che nda cuande ye ntiyon che redin.

⁵ Chemin che conan rino nchuhn, hua ndaħchenan ne taçhan redin ihyan ntiyon yahn Dendiohs nde nda ro yahn. Nda ro min ne, a Dihvo vo Jesucristo techecade ye yahn queri ama vo tunoca vederendecadino yahn vo cuahn che chahtenan vo iyehse, çahco ro ye ndete che numa çuço nedin vo ntiyon che chihnde taħ vo. Tuhme

ndaħco menun Dendiohs yuhn vo tunoca ntiyon che nedin vo.

⁶ Dihno, a çava che ndah yahn ne che tihça riyahvé nchuhn. Andahre ndudo che ricuahn ihyan çenahn che redin che o ino cuan ndi nchuhn nduco vih, ate a dirun yahn ne anduhneça ndete che u nduco Apolos chendihco nuhn nunde nan ndudo yahn nuhn. Tihça dirun yahn ne çava che tumacadino ne che vederihquentiyon che çenan cuma nuhn ne, hua tahque chahte che co che a ndirun yahn nan Ndudo yahn Dendiohs. Namin çava che hua din yađe ne çava ntiyon yahn ama, ndaħchenan ne ntiyon yahn tama.

⁷ Nde ama ihyan hua rendihche ye nchuhn che tahque ndah ihyan ne che co ihyan çenahn. A Dendiohs che te ye nducuahn che va yahn ne. Nducote a ihyan min che te ye ne, hua redin yahn che din yađe ne nduhça ndete che nan vedevano yahn man ne rendaçca ne dehtenduh che va yahn ne.

⁸ A ama çenan cuma ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, che raçco ne, a va taħ ne ndendi ndendita, che raçco ne. Chacondah vedame ne nuhn, ne vate ne, rihquentiyon ne, che raçco ne. ¡Ama ndaħça ndete che çuço niyon che rihquentiyon ne!, çava che nde nuhn ne, ndo dama nuhn nduco ne, çahcantiyon vo nduco vih.

⁹ Ama ndaħça ndete che çuço, te nuhn ihyan apóstol ne, hua tihça vate nuhn. Tahque ndah ne, cane raħco che rahne-cun Dendiohs che rechuhrihn nuhn nduhça ihyan che nde hua rignonun chihve ye man, nduhça ihyan che ndindah çaca nunde yahn ye çava che coh ye man. Cane raħco che ndihco mendahn Dendiohs nuhn nan nducoyaca ihyan iyehse man, nan angel man, çava che çahn ino ye ndihchero ye nuhn.

¹⁰ Ihyan nunde ne, rendihchero ye nuhn nduhça ihyan tundo che rahndudo nuhn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo. Me nchuhn ne, ama devano ne ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, che raçco ne. Nuhn ne, ndi nuhn nduhça ihyan che nde hua rignonun chihve ye. Me nchuhn ne, ama ndinan ne, che raçco ne. Nuhn ne, nde hua retumacah ihyan nuhn. Me nchuhn ne, ama rendeva ihyan yavenan ne.

¹¹ Nde meniyon ne, ama redin tan ihyan nduco nuhn. Ama rechuhrihn nuhn, rih cuico nuhn man, rih yaça nuhn man, metah tino yahn nuhn man, metah vaço nuhn man.

¹² A ndi cuno nuhn che redin man nuhn tama nan ntiyon çava che rendaçca che rechuhnun nuhn. Raħva ihyan nduco nuhn, ate numacuahn vedene-cun rendah-conan nuhn yahn ye. Çenan nan ye nuhn,

redin tãn ye nduco nuhn, ate hua rihcomã nuhn ntiyon che chenan cuma nuhn.

¹³ Rendãhchenan ye nuhn, ate riyãhve nuhn ihyan nduco ndah. Cuahn ðama rendihche ye nuhn nduhcã dehtenduh che tahque chihnga.

¹⁴ Tihcã dirún yahn nchuhn, ndiyu cava che cahterã vedecuihno yahn ne, ate cava che riyãhvé nchuhn nduhcã ðayã che yahinó.

¹⁵ Tihcã dirún, te andahre ndiche mil ihyan che ricuahn ye nchuhn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, ate hua yahino ye nchuhn nduhcã che yahinó nchuhn. U ne, anduhneçã indihthe yahn ne, te a u che tihyon yuné nchuhn che chitahno ne Dihvo vo Jesucristo.

¹⁶ Chemin che, numacuahn chedave yãhn, riyãhvé nchuhn che quendi ne yune yãhn.

¹⁷ Cava che co dinahn nchuhn ne, dechúh Timoteo che conan se nchuhn. Ama yahinó sahn. Anduhneçã ðaya mãn, te u tihyon yuné sahn che chitahno se Dihvo vo Jesucristo. Nde meniyan riquendi se, ndah redin se ntiyon yahn ye. Sahn min ne, nduhcã che reçãh cuande mãn dihno vo nduh cuãn yãco ñan che quechicã, tihcã te cuande se nchuhn cava che neçãhco ne nduhcã che ritahnó Dihvo vo Jesucristo, redinãhn ndudo yahn ye.

¹⁸ Ama o nchuhn ne, ama redin yãde ne, raçho ne che ametah ndaconan chí quendihcheró nchuhn.

¹⁹ Ate ndete che nahn Dihvo vo Jesucristo ne, chí nún quendihcheró nchuhn. Tuhme ndihcheró ndete che cuãco che rañ ihyan yãde chahn che vatechica ye numa cuãco, chenan cuma ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo.

²⁰ Tihcã nahn che ðín, te ndiyu ndudo che rañ ihyan rihco ro che rihquentiyon Dendiohs ihyan, te ñan ntiyon che redin ye ne, min ndero ndi ndete che cuãco che chenan cuma ye vederihquentiyon.

²¹ Mãn ne, cuetendãhnun nchuhn cha che ri yeno ne. ¿A nahn ne che chí numacuahn vedeyahino mãn, vedeneçun mãn, conã nchuhn? ¿O nahn ne che chí numacuahn vedetãn, ðin castigo nchuhn?

5

Techeçãde Pablo ama nunde chihnga

¹ Numachahte va ndudo che ama se vañ nchuhn ne, quenan se nduco checuma se. Nunde min ne, ama chihnga. Nde vañ ihyan che hua devano ye che va Dendiohs ne, hua tihcã redin ye.

² Ate nde nduco nduh ne, ama redin yãde nchuhn. Tahque ndah ne ne, cuahte rañ ne.

Sahn chemin cã me ne, ametah cuahneçun nchuhn che conduco ca se vañ ne.

³ Andahre hua quenãn nduco nchuhn tãn ne, yah ri chedave yãhn cava ne. A techecãde yahn se anduhneçã ndete che quenún vañ nchuhn.

⁴ Ro che ndo ðama nchuhn, ndeva ne yavenãn Dihvo vo Jesucristo ne, anduhneçã ndete che nducó nchuhn. Ro min ne, numacuahn vederihquentiyon yahn ye ne,

⁵ conðahco ne sahn tah chundah cava che co se castigo, andahre ndevahn se ro che ndã Dihvo vo.

⁶ Hua ndãhçã che rahneçun ne che rinduco ca se vañ ne. A devano ne te nduco tah sihn ya ne, ri ya numacuahn yãche. Tihcã redin nunde yahn sahn min, te redetohan vederihquentiyon che chenan cuma nducoyaca ne.

⁷ Nduhcã che rihtera ihyan ya ndico, redendãh ye pañ che hua nduco ya yahn ne, tihcã cuihcomã nchuhn nunde che chenan cuma ne ro menãn, cuihco ro ne che a ndi vih ne cava Dendiohs. Tihcã ðin ne, te nduhcã ama itecuche lihn che chih te, chí te vedino ro yudo ne, tihcã chih Dihvo vo Jesucristo, ndedevahn ye uvo.

⁸ Nduhcã che rihcomãn ihyan pañ che ndindah nduco ya yahn ne, tihcã nahn che cañcomãn vo nducuahn nunde yuhn vo, ne runeçãde cuahtechico vo mãn, runeçãde ndedecadino vo mãn, nduhcã che nahn Dendiohs.

⁹ Ñan cava che dechúh yahn ne menãn ne, a dirún che hua conduco ne ihyan nunde che rahtenan ye nduco ihyan che hua nihnevãco nduco ye.

¹⁰ Ate hua dirún che ama yune no cañcomãn ne nducoyaca ihyan chahn mãn, combiero yahn ye che idihya ye mãn, che reduco ye mãn, che rendeva ye yavenãn dehtenduh che ndere redin ye dendiohs yahn ye mãn, te cava che metah ndihchero ne ihyan chahn ne, atenãn che ndãca ne iyehñse cuh.

¹¹ Che tihcã dirún ne, che hua conduco ne dihno vo ndete che rahtenan ye nduco ihyan che hua nihnevãco nduco ye mãn, ndete che idihya ye mãn, ndete che rendeva ye yavenãn dehtenduh che ndere redin ye dendiohs yahn ye mãn, ndete che rañva ye mãn, ndete che rihco ye mãn, ndete che reduco ye mãn. Nduco dihno vo che tihchan ye ne, nde hua cheh ne ðama nduco ye.

¹²⁻¹³ U ne, hua cuande yãhn che techecãde yahn ihyan che hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. A mãn Dendiohs techecãde ye yahn ye. Me nchuhn ne, a dihno vo che rinduco ye nchuhn, va che techecãde ne yahn ye. Chemin che ametah cuahneçun ne che conduco ca sahn nunde me nchuhn.

6

Hua ndahca che cahñ dihno vo, cuhnde çade yahn ye nduco vih ñañ intiyahn yan

¹ Cuahn che va çanda yahn nchuhn nduco vih ne, ndotenan che çahn ne yaço, cuhnde çade yahn ne ne, rahn ne ñañ intiyahn yan che nde hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. ¿Taca che ama tundo ne?

² Redin nchuhn anduhneça ndete che hua devano ne te nda ro yahn ne, nduco nchuhn ihyan yahn Dendiohs, techecade ne yahn ihyan nunde. Nducote tihca va çade ne, tahque nun co techecade ne çanda yahn ne che nde hua vahche.

³ Redin ne anduhneça ndete che hua devano ne che nde ángel va che techecade ne yahn ye. Tahque nun techecade ne yahn dehtenduh che rahno ri ne man ro cuh.

⁴ Tuhme ne, cuahn che va che cuhnde çade yahn ne nduco vih ne, ndotenan che çahn ne ñañ intiyahn yan che nde hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, çahn ne ñañ dihno vo, andahre tundo ye, ne techecade ye yahn ne.

⁵ Tihca dirún yahn ne çava che co cuihñan ne. ¿Ametah nde ama ihyan van nchuhn che renahn ye mare tah, che co techecade ye yahn ne nduco vih?

⁶ Rihtera ne vedecuihno yahn ne che rahn ne, rica nunde ne yahn vih ñañ intiyahn che nde hua ritahno ye Dihvo vo.

⁷ Che rahte çanda ne nduco vih ne, nduco chemin no, ama yahn redenda ne. Tahque ndah che codin chahtino ama tama ne yahn vih, nchahco ne nunde yahn vih.

⁸ Ate hua tihca redin ne, te tahque ndah ne ne, duche rino ne nde van man ne nduco vih, rahtendihco ne nunde.

⁹⁻¹⁰ A devano ne te ihyan nunde ne, hua cuahtenan ye vahchetero ñañ che rihquentiyon Dendiohs. Cuedevano ne te ihyan che rahtenan ye nduco ihyan che hua nihnevaco nduco ye man, ihyan che redin duche yahn ye che a nihnevaco ye man, ihyan che hua numa cuaco ye, che mahñ ndahta mahñ chahn ye, che rahtenan ye van man nduco vih man, ihyan che rendeva ye yavenañ dehtenduh che ndere redin ye dendiohs yahn ye man, ihyan che reduco ye man, ihyan che idihya ye man, ihyan che ricoh ye man, ihyan che rahva ye man ne, nde ama ihyan che tihchan ye ne, hua conan ye vahchetero.

¹¹ Ñahn nchuhn ne, tihchan ne ro menañ. Ate man ne, numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, a nchahco ye nunde yahn ne che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo. A chedenune ne man, a nedin yahn ye nchuhn man.

Nahn che hua cuahtendihco vo nunde

¹² Va ama ndudo che tuhca: “A dehno che nahn vo ne, co din vo.” Cuaco ndudo min, ate hua redin yahn che tihca din vo. Hua ndahca che quendi vo nunde yuhn vo.

¹³ Va tama ndudo che tuhca: “Dehtenduh che va ne, chihnde çava che chuh vo.” Cuaco ndudo min, ate nda ro yahn ne, ndahco çade Dendiohs nducuahn, nde metah rendotenan che chuh vo çava che cuahtenan ico vo. Dendah Dendiohs uvo, ate ndiyu çava che cuahtenan vo nduco ihyan che hua nihnevaco nduco vo, te dendah ye uvo çava che co yahn ye uvo.

¹⁴ Numacuahn vederihquentiyon ndedetuhche Dendiohs Dihvo vo Jesucristo, ne namin tihca ndedetuhche ye uvo.

¹⁵ A devano nchuhn te queri ama vo ne, a yahn Dihvo vo Jesucristo uvo. Nducote a yahn ye uvo ne, hua ndahca che cuahtenan vo nduco tahn che ndere vatechica te.

¹⁶ A devano ne te ihyan che conan ye nduco ndahta che ndere vatechica te ne, co ye nduco te anduhneça ama no ihyan nduhca che a ndirun ñañ Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Ihyan che conan cuma ye ama ndahta ne, co ye nduco te anduhneça ama no ihyan.”

¹⁷ Me ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ndo ye nduco vih anduhneça ama no ihyan, chenah cuma ye nduco vih vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.

¹⁸ Nducote tihca ne, condi nchuhn cuahtenan ne nduco ndahta che ndere vatechica te. Adecodehno nunde yahn ihyan ne, rahtendihco ye. Ate che rahtenan ye nduco ihyan che hua nihnevaco nduco ye ne, rahtendihco ye nunde, nde redetoh man ye ihyan.

¹⁹ A devano vo te a din Dendiohs che quenun Vaco Ndah yahn ye uvo, a ndi vih vo anduhneça ama yaço ñañ che quenun. Hua rihquentiyon man vo uvo,

²⁰ te a yahn Dendiohs uvo. Nde hua tuno vederendecadino yuhn vo nduhva che yahino ye uvo, ndedevahn ye uvo çava man ye. Chemin che nahn che hua detoh man vo uvo man, ndeva vo numacuahn chedave yuhn vo yavenañ ye man.

7

Çah cuande Pablo nduhca che cuahtenan cuma ihyan ndahta yahn ye

¹ Man ne, ndahconán yahn ne che dirun ne yahn. Rahcó te ndahca çava ihyan che cuahtenan ye.

² Ate çava che hua cuahtendihco ye nunde, ndere cuahtechica ye nduco vih ne, tahque ndah che cahnevaco ye.

³ Nchuhn che a nihnevaco ne ne, cuahtenan cuma ne vih nduhca che redin

yahn çava che hua ndaçá yune che ndere cuahtechica ama tama ne.

⁴ Nchuhn, ihyan ndahta ne, yahn ne inchahn ne. Nchuhn, ihyan chahn ne, yahn ne ihyan ndahta yahn ne. Chemin che nahn che dinahn ama tama ne yahn vih.

⁵ Hua cuahcotahn ne yahn vih, atenan che nte çade ne che hua cuahtenan ne nduco vih ama o ro çava che covah ne. Cuihno min ne, ndo dama ne nduco vih, te adenan hua cocha ama cha ne che rahñ cuhdeman ne, ne conan ne nduco tama ihyan, condihco ne nunde, dinahn ne che nahn chundah.

⁶ Rahñ rí nchuhn che recah yune Dendiohs che cahnevaco ihyan che nahn ye. Ate ihyan che cocha ye, cuahteman ye ne, co cuahteman ye.

⁷ Che lado yahn ne, ndahça che cuahteman ihyan nduhça u. Ate hua nducoyaca ye cocha ye. Dendiohs ne, hua dama vederihquentiyon necah ye chenani cuma queri ama ihyan.

⁸ Nchuhn, sahn decahya man, ndahta vah man ne, rahcò te ama ndahça ndete che cuahteman ne nduhça u.

⁹ Ate ndete che hua chenani cuma ne vederihquentiyon che cocha ne cuahteman ne, tahque ndah che cahnevaco ne, yodemica che chuhrihn ne, ndedecadino ne che nahn cahnevaco ne.

¹⁰ Me nchuhn che nihnevaco ne ne, rete cuandé nchuhn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo che hua tehche vih ne.

¹¹ Ihyan ndahta ne, hua co tehche ye inchahn ye. Ndete che denan tehche ye inchahn ye ne, atenan che cuhdeman ye, o ndo nduco ye inchahn ye. Hua co cahnevaco ye nduco tama ca ihyan. Namin ihyan chahn ne, hua co tehche ye ndahta yahn ye.

¹² Man ne, te cuandé tama vederihquentiyon che hua ntiyon yan Dihvo vo Jesucristo. Dihno vo che nihnevaco ye nduco ndahta che hua ritahno te Dihvo vo Jesucristo ne, ndiyu çava chemin che tehche ye tahn ndete che va te vedeyeno che quendi te nduco ye.

¹³ Namin cahvo vo che nihnevaco ye nduco chahn che hua ritahno se ne, ndiyu çava chemin che tehche ye sahn ndete che va se vedeyeno che quendi se nduco ye.

¹⁴ Ihyan chahn che hua ritahno ye ne, redin chahtino Dendiohs yahn ye che cuande yahn ihyan ndahta yahn ye che ritahno ye. Ihyan ndahta che hua ritahno ye ne, redin chahtino Dendiohs yahn ye che cuande yahn inchahn ye che ritahno ye. Ndete che hua tihça ne, daya ihyan chahn ne, anduhneça daya ihyan che hua ritahno ye. Ate redin chahtino Dendiohs, rendihche

ye daya ihyan chahn anduhneça daya ihyan che ritahno nduh che o ye.

¹⁵ Ndete che ama cha ihyan che hua ritahno ye, nahn tehche ye ihyan che nihnevaco nduco ye che ritahno ye ne, a tehche no man ye vih, nde hua çahnda yahn ihyan che ritahno ye, te Dendiohs ne, hua nahn ye che cuahte çanda ihyan chahn nduco vih.

¹⁶ Ndete che tihça nahn ihyan che hua ritahno ye ne, hua redin yahn che cuahcotahn ihyan che ritahno ye, te nchuhn ihyan ndahta ne, nde hua devano ne, ndete che çava ne cotahno inchahn ne, ndevahn ye. Namin nchuhn ihyan chahn ne, nde hua devano ne ndete çava ne cotahno ihyan ndahta yahn ne, ndevahn ye.

¹⁷ Andahre hua cocha ndudo yahn nchuhn che cotahno ye, ate va che cuahtenan ne vedeyeno nduhça che ndihco çade Dihvo vo Dendiohs yahn ne man, nduhça che chenani ne ro che ndedevahn ye nchuhn man. Tihça rihquentiyón nduh cuan yaco.

¹⁸ Nchuhn che chenani seña nchuhn ro min ne, hua dehve rahco ne, quendi ne. Me nchuhn che hua chenani seña nchuhn ro min ne, hua cuahnecon ne che conani seña nchuhn.

¹⁹ A chenani, o hua chenani seña uvo ne, hua dehve din yahn chemin, te che nahn ne, che dinahn vo che rihquentiyon Dendiohs.

²⁰ Atanochan uvo ro che ndedevahn ye uvo ne, cuahtenan vo vedeyeno, quendi vo tihça.

²¹ Nchuhn che chenani cuma ne dihve ne, chenani ne vaco ye ro min ne, hua dehve rahco ne, quendi ne, din ne ntiyon yahn ye. Ndete che adenan te yune ye che ndaçá ne ne, condaçá ne.

²² Cuahn che chitahno ne Dihvo vo Jesucristo ne, nde ro min ne, a ndedevahn ye nchuhn çava man ye. Me nchuhn che rihquentiyon ne nan ntiyon yahn man ne ro che chitahno ne Dihvo vo ne, a ndo ne anduhneça ihyan redin ntiyon yahn ye.

²³ Ama chahte vedeyahino quenan cuma Dendiohs çava nchuhn, ndedevahn ye nchuhn. Çava nchuhn ne, tahque rignon chihve vederihquentiyon yahn ye che co vederihquentiyon yahn ihyan.

²⁴ Dihnó, nducote tihça ne, quendi nchuhn cuahtenan ne nan Dendiohs nduhça che chenani ne ro che ndedevahn ye nchuhn.

²⁵ Me nchuhn ihyan decahya ne, hua te Dihvo vo Jesucristo, checadinó nde ama vederihquentiyon çava ne. Ate u ne, numacuahn vedeyahino ndedevahn Dihvo vo u, ne redin ntiyon yahn ye numa cuaco. Chemin che rahcò te cochihve che te cuandé nchuhn tçaçá cuahtenan ne.

²⁶ Che lađo yáhn ne, ndađca che cuahteman nchuhn, hua cahnevaco ne, te ro cuh che vato vo ne, cađnda.

²⁷ Nchuhn che a nihnevaco ne ne, hua tehche ne ndahta yahn ne. Me nchuhn che metah cahnevaco ne ne, hua nuhn ne ndahta.

²⁸ Nchuhn, sahn decahya che cahnevaco ne ne, hua dehve rađco ne, hua nunde chemin. Me nchuhn, tađn decahya che cahnevaco ne ne, hua nunde chemin. Ate adecoduhno nchuhn che cahnevaco ne ne, acađeno che yah cuahno ne. Rađn ri nchuhn cađa che ndah yahn ne che tahque ndađca yahn ne che hua cahnevaco ne.

²⁹ Dihno, rađn ri nchuhn te caviyan deman ne, conahn che ndihco cađe Dendiohs. Mađn ne, nchuhn che nihnevaco ne ne, hua deman cađa ndahta yahn ne ndedecadino ne. Menan vihca conedecadino ne nan ntiyon yahn Dendiohs.

³⁰ Nchuhn che ran ne ne, hua deman vederan cuahte ne. Nchuhn che yeno ne ne, hua deman vedeyeno cuahte ne. Nchuhn che ra ne dehtenduh ne, hua cađco ne vedechahtino yahn ne nan dehtenduh chemin chan. Codin ne cuande anduhneca ndete che metah dehva yahn ne.

³¹ Nchuhn che ndah rahno ne, chenah ne iyehne ne, nde hua co yeno ne cađa chemin, te nducuahn che va iyehne cuh ne, a nihnde cađe yahn che va che cuihno.

³² Nahn che hua denduh ino nchuhn. Sahn che metah cahnevaco se ne, va mađ ino se, redin se ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, nahn se che co yeno ye.

³³ Ate sahn che quenah cuma se ndahta yahn se ne, rendedecadino se yahn vederetađn yahn se, nahn se che co yeno ndahta yahn se.

³⁴ Atihnoća rahno ri tađn ndahta. Tađn che hua quenah cuma te inchađn te ne, va mađ ino te, redin te ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo numa ino te, ndi vih te cađa Dendiohs. Ate tađn che quenah cuma te inchađn te ne, rendedecadino te yahn ntiyon yahn te vačo te, nahn te che co yeno inchađn te.

³⁵ Tihca dirun yahn nchuhn cađa che ndah yahn ne, ndiyu che rihca tađn che cahnevaco ne. Nahn che runecađe cuahtenan ne iyehne, va mađ ino ne, din ne ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo.

³⁶ Che lađo yáhn ne, rađco che tahque ndah che cuahteman ihyan decahya. Ate nchuhn che vate tađn cahya yahn ne ne, ndete che rađco ne che tahque ndah che cahnevaco nun te che co che cuahtenan te, co ndico te ne, co decahnevaco ne tađn, hua nunde chemin.

³⁷ Me nchuhn che a ndedecadino ne, a chihco ne chedave yahn ne che tahque ndah

che hua decahnevaco ne tađn dađa ne ne, hua dehve rađco ne, te namin ndađca che tihca din ne.

³⁸ Nducote tihca ne, ihyan che redcahnevaco ye dađa ye ne, ndađca redin ye, ne ihyan che hua redcahnevaco ye dađa ye ne, nde tahque ndađca redin ye.

³⁹ Ihyan ndahta che nihnevaco ye ne, a ndihco cađe Dendiohs che hua tehche ye inchađn ye nde nda ro che coh ye. Ndete che coh inchađn ye ne, co ndaconan cahnevaco ye nduco adecoduhno ihyan che namin ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

⁴⁰ Ate che lađo yáhn ne, rađco che tahque ndađca cađa ye ndete che metah ndaconan cahnevaco ye. Tihca dirun, te co tihca nahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.

8

Vedino che rihco ihyan nan dehtenduh che ndere redin ye dendiohs yahn ye

¹ Mađ ne, te cuandé nchuhn yahn vedino che rihco ihyan nan dehtenduh che ndere redin ye dendiohs yahn ye. Nducoyaco vo ne, devano tumacadino vo yahn dehtenduh. Chemin ne, co din che din yađe vo, ate hua co din che ndađca cuahtenan vo nduco vih nan Dendiohs, te atenan che chenah cuma vo vedeyahino nduco vih che ndađca cuahtenan vo nan ye.

² Adecoduhno vo che ama devano vo, che rađco vo ne, rihnech mađ vo uvo, te nde hua devano vo nduhca che redin yahn.

³ Ate ndete che yahino vo Dendiohs ne, nda cuande ye uvo.

⁴ Me yahn che chuh vo dehtenduh che rihco ihyan nan dehtenduh che ndere redin ye dendiohs yahn ye ne, hua cađnda. A devano vo te dehtenduh che ndere redin ihyan dendiohs yahn ye ne, metah vederihquentiyon yahn, anduhneca ndete che hua dehva. Va ama no Dendiohs.

⁵ Tihca, te andahre ama va dehtenduh che ndere redin ihyan dendiohs yahn ye mađ, dihve ye mađ, chenah nan ro mađ, ndiyahn mađ,

⁶ ate cađa uvo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, va ama no Dendiohs. A ihyan min che Chido vo. A mađ ye dendah ye nducuahn dehtenduh che va. Dendah ye uvo cađa ye. Namin va ama no Dihvo vo Jesucristo. Nduco ye Chida ye dendah ye uvo mađ, nducuahn dehtenduh che va mađ.

⁷ Ate hua nducoyaca dihno vo retumacadino ye che metah vederihquentiyon yahn dehtenduh che ndere redin ihyan dendiohs yahn ye. Neve ye ne, nducote nevahnecon ye dehtenduh chemin chan ro menah ne, chenun ca vedevah min ihyan. Chemin che nde meniyan ndete che adenan cheh ye dehtenduh che ndi

vedino ñan dehtenduh chemin chan ne, cuahtendihco ye nunde, che rahco ye, te metah tumacadino ye te vedino chemin chan hua dehva niyahñ.

⁸ Ndete che chuh vo vedino chemin chan ne, ndiyu chemin din che tahque co chihvo vo ñan Dendiohs, nde huane che hua chuh vo din che detohnan vo. Devano vo te ndiyu che reh vo redin che renan ino Dendiohs uvo.

⁹ Nchuhn che a devano ne che hua dehva niyahñ vedino chemin chan ne, cuihco ne cudado ça va dihno ne che metah conahn ndah ye yahn. Hua ndahca che ça va ne, detohnan ye chedave yahn ye, cuahtedihco ye nunde.

¹⁰ Ndete che adenañ ndihchero ye nchuhn che vate ne yaco ñan che vate dehtenduh che ndere redin ihyan dendiohs yahn ye, reh ne ne, nduco ye cahquino ye cheh ye che ndi vedino ñan dendiohs chemin chan,

¹¹ ne detohnan ye chedave yahn ye, cuahtendihco ye nunde. Nduco tihca ne, ça va nchuhn che devano ne che hua cahnda che cheh ne ne, ndaca yune che tohnan chedave yahn dihno ne che metah conahn ndah ye. Cuenechco ne te namin ça va ihyan min chih Dihvo vo Jesucristo, ndedevahn ye ihyan.

¹² Ndete che hua cahco nchuhn cudado ne, denañ tihyon yune ne dihno ne ça va che detohnan ye chedave yahn ye, ne man ne cuahtendihco ne nunde ñan Dihvo vo Jesucristo.

¹³ Nducote tihca ne, nahn che din vo cudado. Ndete che va dehtenduh che rahco dihno vo che cahnda che cheh ye ne, tahque ndah che hua chuh vo dehtenduh chemin chan, ça va che hua ndaca yune che detohnan ye chedave yahn ye, cuahtendihco ye nunde.

9

Vederihquentiyon che chenán cuma ihyan apóstol

¹ A chitahnó Dihvo vo Jesucristo, ndevahn. Quenan cumá vederihquentiyon, ndí apóstol yahn ye. Mán ndihcheró Dihvo vo. A u tihyon yuné nchuhn che chitahnó ne ihyan.

² Andahre vate ihyan che hua renevahnecun ye u nduhca apóstol, ate nchuhn che cuaco ne, a devano ne che ndí apóstol, te a u che cahndudó ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, chitahnó ne, ne nduco chemin ndero ndi che quenan cumá vederihquentiyon yahn ye.

³ Tuhca rendahconán yahn ihyan che rendahchenan ye ntiyon che redín.

⁴ Nuhn ne, chenán cuma nuhn vederihquentiyon, ndi nuhn apóstol, ne quenan cuma che te ihyan ndiyaco che chuhnun nuhn.

⁵ Namin co cahnevaco nuhn nduco ama cahvo vo, conduco ye nuhn ñan che vatechica nuhn nduhca che redin dihno Dihvo vo Jesucristo man, Pedro man, ihyan apóstol chenahn man.

⁶ U nduco Bernabé ne, namin chenán cuma nuhn vederihquentiyon min, nde hua redin fuerza che din nuhn tama ñan ntiyon ça va che ndaca che chuhnun nuhn.

⁷ A devano nchuhn te nducoyaca sandado ne, ndiyu ñan ntiyon yahn man se riquendah che rechuhnun se. Namin ihyan che rihche ye diho uva ne, reh ye ndute yahn. Atihnocano tun ihyan che redin ye cudado chivato, te rih ye leche yahn te.

⁸⁻⁹ Hua rahco nchuhn che che nahn man che tihca dirún yahn ne, te yahn chemin ne, a tihyon yan Moisés ama vederihquentiyon, dirun ye tuhca: "Hua dechiche duto itenine che redendeh te trigo ça va che tiviyato, te ri yahn te nahn cheh te." Chihquentiyon Dendiohs che tihca, dirun Moisés, ndiyu demañ yahn che redin ye cudado ite,

¹⁰ te nduco ejemplo min cah ye, chedadino ihyan che nducoyaca ihyan che redin ye ntiyon yahn ye ne, a ñan ntiyon min quendah che cheh ye. Tihca, te ihyan che ruhn yahn man, ihyan che reneñ dave ye trigo man ne, redin ye ntiyon min, chenán ino ye che ndeva ye ndute ndata.

¹¹ Namin nuhn che redin nuhn ntiyon yahn Dendiohs, cahndudo nuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, chitahnó ne ne, redin yahn che te ne che chuhnun nuhn.

¹² Ihyan chenahn ne, nducote recah nchuhn nduhca che redin yahn che rechuhnun ye ne, tahque ca nuhn, va che te ne, chuhnun nuhn.

Andahre quenan cuma che conan ne nuhn, te ne che chuhnun nuhn, ate nde hua chica nuhn nchuhn. Tahque ndah ne, din chahtino nuhn, te hua nahn denduh nuhn nchuhn ça va che hua co vahche yahn ne che cotahnó ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹³ A devano nchuhn te ihyan che redin ye ntiyon chete yaco man, chidocuyan che chéñun ye ñan ta man ne, a ñan ntiyon min va che quendah che chuhnun ye.

¹⁴ Namin tihca chihco cade Dihvo vo Jesucristo che ihyan che rahndudo ye ndudo ndah yahn ye ne, a ñan ntiyon min quendah che chuhnun ye.

¹⁵ Andahre redin yahn che ñan ntiyon min quendah che chuhnun ne, ate nde hua retumacah yahn chemin, nde huane ça va che conan nchuhn u che tihca dirún. Ndihcó che nde ro che cóh ne, nde ama ihyan

hua cahnevi ye vedeyeno yáhn che hua ñan ntiyon yáhn Dihvo vo Jesucristo quendañ che chuñnún.

¹⁶ Ndiyu yáhn che nahn din yadé che rahndudó ndudo ndah yáhn ye, te a chemin va che dín. Tihça, te ama vedín ndete che hua dináhn yáhn ye.

¹⁷ Chemin che rahndudó numacuahn vedeyeno yáhn mán, ne nuhnde menun yáhn. Ate ndete che rahndudó andahre hua náhn ne, atañoça nduh rihco ró che ndihco Dendiohs ntiyon min táh.

¹⁸ Vedeyeno yáhn ne, che cuahndudó ndudo ndah yáhn Dihvo vo Jesucristo, dín tama ñan ntiyon çava che ndaça che chuñnún, te hua náhn che ñan ntiyon yáhn ye quendañ che chuñnún andahre tihça va çade.

¹⁹ Andahre hua va che cochicá nduhça che nahn ama o ihyan, ate tihça redín çava che ndaça yune che tahque co yáhn ihyan, cotahno ye Dihvo vo Jesucristo.

²⁰ Cuahn che renún van ihyan nación yáhn Israel, ihyan chahn che renevahne-cun ye ley che dirun Moisés ne, ri ðama ndudó nduco ye, redináhn ðama nduco ye ley min andahre ametah va che dináhn. Tihça redín çava che co yeno ye, ne cotahno ye Dihvo vo Jesucristo.

²¹ Namin no tun cuahn che renún van ihyan nación chenáhn, che hua renevahne-cun ye ley min, ndiyu che hua redináhn vederihquentiyon yáhn Dendiohs mán, Dihvo vo Jesucristo mán, ate ri ðama ndudó nduco ihyan chahn çava che co yeno ye, cotahno ye.

²² Cuahn che renún van dihno vo che hua renahn ndah ye vederihquentiyon yáhn Dendiohs ne, redin chahtinó yáhn ye çava che te yune ye che çah cuande ndáh ihyan. Tihça redín nduco nducoyaca ihyan. Hua rendañchenán nde ama ñan che redin ye çava che co yáhn ye, cotahno ye Dihvo vo Jesucristo.

²³ Ama rihcó cudádo nduhça che quechicá van nducoyaca ihyan, te nahn che co yáhn ye, cotahno ye ndudo ndah yáhn Dihvo vo Jesucristo, ndeváhn ðama nduco ye.

²⁴ A devano nchuhn nduhça che rano ihyan çade. Yáhn ye rano ye nduco vih, ate ama no ye richa ye, ndondañ táh ye premio yáhn ye. Nduhça ihyan che tahque dito chano ye ne, tihça cuiquendi nchuhn numa ino ne, dinahn ne vederihquentiyon yáhn Dihvo vo Jesucristo nde ndá ro che ndahco menun Dendiohs yáhn ne.

²⁵ Nducoyaca sahn che reduce se ne, redin se cudádo sahn yáhn nducuahn dehtenduh che co dín che denda se, te nahn se che cocha se çava che ndondañ táh se premio yáhn se. Premio chemin chan ne,

nun rihno. Ate uvo ne, che ndahco menun Dendiohs yuhn vo ne, hua cuihno.

²⁶ Nduhça sahn che rano se numa ino se mán, nduhça sahn che reduce se numa ino se mán ne, tihça redín.

²⁷ Nduhça che ama redin sahn chahn cudádo sahn çava che hua denda se ne, tihça ama rihcó cudádo ñan nducuahn che redín, te cuihno che ama riyahvé ihyan chenáhn che çahco ye cudádo ne, hua náhn che denañ denda mán.

10

Yáhn Pablo uvo che hua nevahne-cun vo dehtenduh che ndere redin ihyan dendiohs yáhn ye

¹ Dihno, nahn che cadino ne che nducoyaca ihyan ndico yuhn vo ne, chahtechica ye nduco vih mán man che quendihco ñan ro me. Namin chuh ye ðama nduco vih mendáhn reche Nuniyáhn Cuah.

² Tihça chinduco nducoyaca ye Moisés, chahtechica ye nduco vih mán man me, ne chuh ye nduco vih mendáhn nuniyáhn me, anduhneça ndete che ðama chedenune ye nduco vih.

³ ðama cheh ye nduco vih che çah Dendiohs.

⁴ Namin adecotino che chahtechica ye nduco vih ne, chih ye nune che quendañ ñan yava me che çah Dendiohs ihyan. Yáva min ne, anduhneça Dihvo vo Jesucristo.

⁵ Andahre ama din Dendiohs vederihno nduco ye ne, ate a nahn nducoyaca ye chahcotáhn ye yáhn ye, ne chemin che din Dendiohs castigo ihyan, chih ye yáhn ñan che metah duhva.

⁶ Nducuahn che chahno chi ihyan chahn ne, cochihve yuhn vo ndete che cua cuande vo yáhn çava che hua cuahcotáhn vo yáhn vedeyahino yáhn Dendiohs nduhça che din ye.

⁷ Hua quendi nchuhn yune yáhn ihyan chahn, te ama yáhn ye ne, nevahne-cun ye dehtenduh ndere din ye dendiohs yáhn ye. A devano vo che tihça din ye, te a ndirun ñan Ndudo yáhn Dendiohs tuhça: “Ndo ðama ye ñan chemin çah che ndere din ye dendiohs yáhn ye, cheh ye mán, chih ye mán, chahte vihco ye mán.”

⁸ Hua cuahtenan nchuhn nduco ihyan che hua nihnevaço nduco ne nduhça che din ama yáhn ihyan chahn, ndere chahtechica ye. Din Dendiohs castigo ihyan chahn, chih tenduh ndico ino mil ye che ama ro no.

⁹ Hua cuahcotáhn nchuhn yáhn Dihvo vo Dendiohs, din ne che co doh ino ye nduco ne nduhça che din ama yáhn ihyan chahn. Din Dendiohs castigo ihyan, ne çah cu ihyan, chih ye.

¹⁰ Hua çahma nunde nchuhn yahn Dendiohs nduhça che çahn nunde ihyan çahn. Din Dendiohs castigo ihyan, dechuh ye ama ángel, çah ye çah ihyan, chih ye.

¹¹ Nducuahn dehtenduh che tihchan çahno chi ihyan ndico yuhn vo ne, chihquentiyon Dendiohs che quenan çaca çava che, uvo che vato vo man ro çuh che a nun cuihno iyehñse ne, cua cuando vo, ne hua ndere din vo.

¹² Nducote çahnda yuhn vo ne, duh nchuhn che hua dehva co yahn ne, che rañco ne ne, cuihco ne cudado che hua denan condihco ne nunde.

¹³ Nchuhn ne, retumarande chundah nchuhn nañ cuan, rechuhrihn ne nduhça che rechuhrihn ihyan çenahn. Ate Dendiohs ne, redinahñ ye ndudo yahn ye, ne hua cuahñecun ye che chuhnan chuhrihn ne. Tahque ndah ye ne, conan ye nchuhn ura che retumarande sañ min nchuhn çava che cocha ne.

¹⁴ Dihno che yahino nchuhn, nducote çahnda Dendiohs yuhn vo ne, cuihco ne cudado. Hua ndeva ne yavenañ dehtenduh che ndere redin ihyan dendiohs yahn ye.

¹⁵ Nchuhn ne, ihyan renahn ne, ne a devano che conahn ne te cuaco ndudo che tihça dirún.

¹⁶ Cuahn che rendo ðamo vo nduco vih nduhça che chihco çade Dihvo vo Jesucristo ne, reçañ vo nundihve cuahn Dendiohs çava vino, rih vo. Nduco chemin ne, rihco ro vo che ama no vederendecadino yuhn vo, ritahno vo Dihvo vo Jesucristo che chera yun yahn ye, quenañ yañ ye nañ cruz çavo vo. Namin no tun, ura che rendeh vo pañ, reh vo ne, rihco ro vo che ama no vederendecadino yuhn vo, ritahno vo ihyan min che chihco mendahn ye ihyan, chih ye çavo vo.

¹⁷ Andahre yañ ri vo, ate nducote ama no pañ reh vo nduco vih ne, ndero ndi che anto vo nduco vih anduhñeca ama no ihyan.

¹⁸ Cuihco nchuhn cudado nduhça che ri van ihyan nación yahn Israel. Nduco che reh ye nduco vih dehtenduh che ndi vedino nañ ta ne, rihnde ro che ama no vederendecadino yahn ye.

¹⁹ Me dehtenduh che ndere redin ihyan dendiohs yahn ye ne, cudevano nchuhn te metah nde ama vederihquentiyon yahn. Atihnoça dehtenduh che rihco ye nañ, ri vedino ne, hua çahnda, te hua dehva ri yahn.

²⁰ Ate rañ ri nchuhn che hua nahn che ðama co ne nduco ye, te che tihça redin ye ne, a vaco chihnga che rinduco ihyan, ndiyu Dendiohs.

²¹ Nchuhn che renevahñecun ne Dihvo vo Jesucristo, reh ne pañ man, rih ne vino man, nduhça che chihco çade ye ne, hua ndahça

che ðama co ne nduco ihyan che rahte vihco ye, reh ye man, rih ye man, che rendeva ye yavenañ vaco chihnga.

²² A devano nchuhn te Dihvo vo Jesucristo ne, ama çahnda ye, ne hua ndahça che çahn ne vedecahva ihyan. Ama vedin ne ndete che din ye castigo nchuhn.

Nduhça che nahn che cuahñenan cumo vo vedeyahino nduco vih

²³ Cuaco che nducuañ che nahn vo ne, co din vo. Ate hua nducuañ redin yahn che din vo. Hua nducuañ co conan diño vo che tahque cochañtino ye Dihvo vo Jesucristo.

²⁴ Ndotenan che din vo dehtenduh che ri yeno man vo, tahque ndah ne, din vo dehtenduh che cochihve yahn ihyan çenahn.

²⁵ Adecodheño che nahn cheh nchuhn ne, co cua ne ndihve. Nde hua ndedecadino ne yahn, nde hua tumerne ne ihyan yahn dehtenduh, a ndi vedino o hua,

²⁶ te iyehñse nduco nducuañ che va ne, a Dihvo vo Dendiohs chihco ye.

²⁷ Namin ndete che ama ihyan che hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo yañve ye nchuhn che çahn ne, cheh ne nduco ye ne, co çahn ne ndete che nahn ne. Cocheh ne adecodheño che cheh ye nduco ne, ne çava che hua chihnga co ino ye ne, nde hua tumerne ne a ndi vedino dehtenduh chemin çan o hua.

²⁸ Atenañ che man ye quendañ çende ye, çahma ye co ye nchuhn che dehtenduh che chihco ye nañ ne ne, a ndi vedino yahn dehtenduh che ndere redin ye dendiohs yahn ye, tuhme che cuaco ne, çava che hua ndedecadino ye ne, hua cheh ne.

²⁹ Hua cheh ne, ndiyu yahn che çahnda yahn ne che cheh ne, ate çava che hua ndedecadino ihyan min.

Ama o nchuhn ne, co rendedecadino ne che co cheh ne adecodheño che nahn ne, ne rañco ne che nde hua nahn che din ne cudado, andahre chihnga co ino ihyan çenahn.

³⁰ Rañco ne che nde hua redin yahn che ndahñenan ye yahn dehtenduh che reh ne, te reñeçañ ne nundihve cuahn Dendiohs çava chemin.

³¹ Hua ndahça ndete che tihça ndedecadino ne. Tahque ndah ne, cuihco nchuhn cudado nañ nducuañ dehtenduh che redin ne man, nañ reh ne man, nañ rih ne man, çava che ndaça yune che ndeva ihyan yavenañ Dendiohs.

³² Hua çah yune ne che çava dehtenduh che redin ne conda nde ama ihyan, ihyan nación yahn Israel man, ihyan nación çenahn man, ihyan yahn Dendiohs che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo man.

³³ Me u ne, a chihco inó che dín, ndiyu dehtenduh che ri yeno man, ate dehtenduh che conan ino ihyan chenhahn çava che ndaça yune che cotahno ye Dihvo vo Jesucristo, ndevahn ye.

11

¹ Nduhça che riquendí yune yahn Dihvo vo Jesucristo ne, tihça cuiquendi nchuhn yune yáhn.

Nduhça che va che nevahnecon ihyan ndahta cheteyaco

² Dihnó, ama yenó che cuahn dama reneçahco nchuhn u, ne redinahne ne nducuanh che chicuáhn nchuhn.

³ Namin nahn te cuandé nchuhn tama te o ndudo che náhn che cadino ne. Dendiohs Chida ne, ihyan min che rihquentiyon ye Dihvo vo Jesucristo. Jesucristo ne, ihyan min che rihquentiyon ye ihyan chahn. Ihyan chahn ne, ihyan chahn che rihquentiyon ye ihyan ndahta yahn ye.

⁴ Ihyan chahn ne, cahtera ye vedecuino yahn ye ndete che cuahco ye payon tin ye ura che covah ye o cuahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs.

⁵ Me ihyan ndahta ne, cahtera ye vedecuino yahn ye ndete che hua cuahco ye payon tin ye ura che covah ye o cuahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs, te ndete che tihça ne, anduhneça ndete che ndu rah ye tin ye.

⁶ Ndete che hua cuahco ye tin ye ne, tahque ndah che ndu rah ye. Atenan che cuihnan ye ndu rah ye ne, tuhme va che cuahco ye payon.

⁷ Ihyan chahn ne, hua redin yahn che cuahco ye tin ye, te dendah Dendiohs ihyan çava che co ro taça man ye man, taça vederihquentiyon yahn ye man. Me ihyan ndahta ne, dendah Dendiohs ihyan çava che çahco ro ye vederihquentiyon yahn inchahn ye.

⁸ Tihça, te dinoca dendah Dendiohs ihyan chahn, ne adive dendah ye ihyan ndahta.

⁹ A çava ihyan chahn che dendah ye ihyan ndahta. Ndiyu çava ihyan ndahta quenana cuma che dendah ye ihyan chahn.

¹⁰ Chemin che va che cuahco ihyan ndahta payon tin ye çava che çahco ro ye nan ihyan man, nan ángel man, che nevahnecon ye vederihquentiyon yahn inchahn ye.

¹¹ Andahre tihça ne, ate van uvo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, nde ndahta, nde chahn, rigonun chihve.

¹² Andahre çava ihyan chahn che dendah Dendiohs ihyan ndahta, ate nde ro min ne, a ihyan ndahta che racoyahn ye ihyan chahn.

A Dendiohs che chihco çade ye nducuanh

¹³ A devano man nchuhn te hua ndahta che hua cuahco ihyan ndahta payon tin ye ura che covah ye.

¹⁴ A namin no tun ama vedecuihno che cuahnecon ihyan chahn che co rahno yudo tin ye.

¹⁵ Ate ihyan ndahta che cuaco ne, redin yahn che cuahtenan cuma ye yudo tin ye che rahno, te richihve çava che chendih tin ye.

¹⁶ Me ihyan che çanda tin ye che hua conan ino ye che tihça te cuandé ne, codevano ye te nuhn man, ihyan yahn Dendiohs yahn nducuanh yaco man, hua chenan cuma nuhn costumbre che cuhma chende nuhn.

Ihyan ndiyaco ne, reneviñ Pablo nunde yahn ye vaconan ye

¹⁷ Man ne, dirun yahn nchuhn yahn ama nan che hua ndahta redin ne, ne yahn chemin ne, hua co ndevá yavenan ne. Cane cuahn che rendo dama ne ne, ndotenan che cochihve yahn ne ne, deredinda ne,

¹⁸ te rahn ihyan ri ye u te cuahn che rendo dama ne yaco ne, ri ro che ndeh cuan ndi ne. Tah ne, ritahnó, ne tah ne, hua ritahnó, ate rahcó te co cuaco nahn ndudo che rahn ye.

¹⁹ Va che ndeh cuan co ne, te min co ro cha nchuhn che ritahno ne numa cuaco Dihvo vo Jesucristo.

²⁰ Cuahn che rendo dama ne, rih ne vino man, reh ne pan man, nduhça che chihquentiyon Dihvo vo Jesucristo ne, nducote ndeh cuan ndi ne ne, ndero ndi che hua numacuahn chedave yahn ne,

²¹ te ndere vihco no che redin ne. Nahn nchuhn ne, reh nduh ne dehtenduh che riquenda ne. Nahn ne ne, hua rendaça reh ne. Nahn ne ne, nde rihco ne.

²² ¡A chuhnan cuahn che tihça redin nchuhn! ¿Ametah ndevaco ne, che cuahtenan ne, cheh ne man, cuh ne man? ¿Dehco che redin duhe yahn ne ihyan yahn Dendiohs? ¿Taça rahco ne che rihtera ne vedecuihno yahn dihno vo che metah dehva yahn ye? Cua nchuhn tah vedecuihno. Che tihça redin ne ne, hua co ndevá yavenan ne.

Nduhça che chihco çade Dihvo vo Jesucristo che cheh ihyan pan man, cuh ye vino man

²³ Hua tihça chicuáhn nchuhn vederihquentiyon che ndahto Dihvo vo Jesucristo tah. Tuhça vederihquentiyon min: Vino che va che neçañ ndeh se Dihvo vo Jesucristo, co ye preso ne, ura che cheh vino ye ne, chetah ye pan,

²⁴ neçañ ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme ndeh ye, ne rahn ye: “Cocheh nchuhn. Chu ne, yute yáhn. Va che nuhn yah ihyan u çava nchuhn. Tuhça codin ne, cuenecahco ne u.”

²⁵ Chihno cheh vino ye ne, namin chetah ye ama vašo vino, ne rahn ye: “Vino cuh ne, yun yáhn che cora çava che conahn traço ra che ndahto çade Dendiohs. Querí ama

yune che tihça cuh ne ne, çahco ro ne che reneçaçho ne u.”

²⁶ Râhn rí nchuhn te nduco tihça ne, çahco ro ne che reneçaçho ne Dihvo vo Jesucristo, te nde ro che ndaconan chi tun ye ne, queri ama yune che cheh ne pan man, cuh ne vino man, nduhça che çihco çade ye ne, çahco ro ne che reneçaçho ne nduhça che chih ye.

²⁷ Nducote çahnda vederihquentiyon min ne, adecoduhno ihyan che cheh ye pan man, cuh ye vino man, ate hua nduhça che çihco çade Dihvo vo Jesucristo ne, condihco ye nunde che din duçe yahn ye che chih Dihvo vo man, che chera yun yahn ye man.

²⁸ Chemin che nahn che dinoca ndedecadino ihyan taçhan ihyan ye, tuhme nduco vedino vedeneçun cheh ye pan man, cuh ye vino man, nduhça che çihco çade Dihvo vo.

²⁹ Tihça va che din ye cudado, te ihyan che ndere cheh ye, ndere cuh ye, che nde hua ndedecadino ye deh cuande ne, rihco yan man ye castigo che co ye yahn che duçe rino ye Dihvo vo Jesucristo.

³⁰ A yahn nunde min che nañn dihno vo van nchuhn ne, ndi ye cah cuno, ne nañn ye ne, ndi ye tama te o nan cah, ne nañn ye ne, a chih ye.

³¹ Ate ndete che çahco vo cudado yahn vederihquentiyon min ne, hua conan cuma Dihvo vo Dendiohs che din ye castigo uvo.

³² Ate che redin ye castigo uvo man ro cuh ne, che nahn ye che nto ino vo nunde yuhn vo çava che hua conda vo dama nduco ihyan nunde.

³³ Dihno, chemin che cuahn che ndo dama nchuhn, cheh ne pan man, cuh ne vino man, nduhça che çihco çade Dihvo vo Jesucristo ne, cuahtenan rino ne vih.

³⁴ Ndete che cuico ne ne, tahque ndah che cuahte ne, cheh ne ndevaco ne che co che çahn ne ndiyaco, ndere cheh ne, ne conan cuma Dendiohs che din ye castigo nchuhn. Me yahn dehtenduh çenahn ne, nte cade vo nduco nchuhn cuahn che çih quendihcheró nchuhn.

12

Vederihquentiyon che reçaç Vaco Ndah yahn Dendiohs queri ama ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Dihno, nahn che codevano nchuhn yahn ndeh nan vederihquentiyon che rete Vaco Ndah yahn Dendiohs, çenan cumo vo.

² A devano nchuhn te cuahn che metah cotahno ne Dihvo vo Jesucristo ne, ndeva ne yavenan dehtenduh che nde hua ri rañn, che ndere redin ihyan dendiohs yahn ye.

³ Nducote nahn che codevano ndah nchuhn ne, chemin che rete cuandé nchuhn che adecoduhno ihyan che çahva ye yahn Dihvo vo Jesucristo ne, ndiyu Vaco Ndah yahn Dendiohs che rihquentiyon ihyan. A namin no tun, adecoduno ihyan che çahma ye che Jesucristo che Dihve ye ne, a Vaco Ndah yahn Dendiohs che rihquentiyon ihyan.

⁴ Van nducoyaco vo ne, ama ndeh nan vederihquentiyon che çenan cumo vo, ate a ama no Vaco Ndah yahn Dendiohs che rete.

⁵ Ama ndeh nan ntiyon che redin nducoyaco vo, ate a ama no Dihvo vo Jesucristo.

⁶ Ama ndeh nan ntiyon çenan cumo vo, ate ama no Dendiohs che redin ye che rihahn nducuañn.

⁷ Queri ama vo ne, rete Dendiohs vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye, çenan cumo vo çava che ndah yahn nducoyaco vo.

⁸ Nañn vo ne, redin Vaco Ndah yahn ye che rihnde tañ vo vederihquentiyon che co çahmo vo numacuahn vedevano.

⁹ Nañn vo ne, che cotahno vo. Nañn vo ne, che din vo che ndoyahn ihyan cah.

¹⁰ Nañn vo ne, che din vo vederihno. Nañn vo ne, che cuahndudo vo ndudo che te Dendiohs. Nañn vo ne, che tumacadino vo cha ihyan che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan, ne cha ye che quenun vaco çihngça ihyan. Nañn vo ne, che cuahndudo vo tama te o nan devaco. Nañn vo ne, che co çah cuandé vo deh conahn ndudo che cuahndudo ihyan devaco chemin çan.

¹¹ Andahre ama ndeh nan vederihquentiyon chemin çan, ate a ama no Vaco Ndah yahn Dendiohs che rete queri ama vo tunoca che nahn man.

Nducoyaco vo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, ndi vo anduhneça ama no ihyan

¹² Hua ndeh cuan ndi vo nduco vih, te andahre ama yahn ri vo, ate ndi vo anduhneça ama no ihyan, ndi cuande vo yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹³ Tihça, te andahre ihyan nación yahn Israel, o ihyan tama nación uvo, andahre çenan cumo vo dihvo vo, o rihquentiyon man vo uvo ne, ate a ama no Vaco Ndah yahn Dendiohs nedin dama uvo, din che ndo vo anduhneça ama no ihyan, quenun queri ama vo.

¹⁴ Ihyan ne, çenan cah ye man, çenan tañ ye man, çenan nducuañn dehtenduh yahn ye man.

¹⁵ Andahre che çahma çah ama ihyan: “U ne, hua tañ ye u, ne chemin che hua ndi cuandé yahn ye”, ate ndiyu çava chemin che co din vih.

¹⁶ Andahre çahma revan ama ihyan: “U ne, hua ndutinan ye u, ne chemin che hua ndi cuandé yahn ye”, ate ndiyu çava chemin che co din vih.

¹⁷ Ndete che ndutinan no ihyan chenane, ametah deh nduco che cahnevan ye. Ndete che revan no ihyan chenane, ametah deh nduco che taño ye.

¹⁸ Ate hua tihça, te Dendiohs ne, numa dendah ye ihyan nduhça che nahn man ye.

¹⁹ Ndete che deman çah ihyan ne, nde hua cochihve ye.

²⁰ Ate che cuaco ne, andahre ama ndeh nan dehtenduh yahn ihyan, ate ama no ye.

²¹ Hua redin yahn che çahma ndutinan ihyan co tañ ye: “Hua rendotenán nchuhn.” Namin hua redin yahn che çahma tin ye co çah ye: “Hua rendotenán nchuhn.”

²² Hua redin yahn che tihça, te queri ama ne, rendotenan vih. Nde dehtenduh che rivahn che hua nduh richihve ne, chemin che nde tahque richihve.

²³ Dehtenduh che hua nduh rigonun chihve, che rañco vo ne, chemin che tahque ndah redin vo cudado. Namin dehtenduh che hua redin yahn che co ro ne, chemin ne, tahque nduco cudado chenane cumo vo

²⁴ che co dehtenduh chenahn. Tihça chihco çade Dendiohs che tahque din vo cudado dehtenduh yahn vo che hua nduh rigonun chihve, che rañco vo,

²⁵ çava che, ndotenan che devavih co ne, ama cuan no co, conan vih.

²⁶ Ndete che rechuhrihn ama nan dehtenduh yahn vo ne, rechuhrihn numachahto vo. Namin ndete che yan ama nan dehtenduh yahn vo ne, yan numachahto vo.

²⁷ Namin van nducoçaco vo ne, chenane cumo vo ndeh nan vederihquentiyon, ndi vo anduhneca ama no ihyan, ndi cuando vo yahn Dihvo vo Jesucristo.

²⁸ Dendiohs ne, te ye vederihquentiyon yahn queri ama vo. Nañ vo ne, te ye vederihquentiyon che tahque chahte che co vo apóstol. Nañ vo ne, che cuahndudo vo ndudo che te ye. Nañ vo ne, che cacuahn vo Ndudo yahn ye. Namin te ye tama te o nan vederihquentiyon nahn vo che hua nduh quenun yan. Nañ vo ne, che co din vo vederihno. Nañ vo ne, che co din vo ndoyahn ihyan cah. Nañ vo ne, che conan vo chete yaço. Nañ vo ne, che çahcantiyon vo chete yaço. Nañ vo ne, che cuahndudo vo tama te o nan devaço.

²⁹ Hua nducoçaco vo va tañ vo vederihquentiyon yahn apóstol. Hua nducoçaco vo va tañ vo vederihquentiyon che cuahndudo vo ndudo che rete Dendiohs. Hua nducoçaco vo va tañ vo vederihquentiyon che cacuahn vo ndudo yahn ye. Hua nducoçaco vo va tañ vo vederihquentiyon che din vo vederihno.

³⁰ Hua nducoçaco vo va tañ vo vederihquentiyon che co din vo che ndoyahn ihyan cah. Hua nducoçaco vo va tañ vo vederihquentiyon che cuahndudo vo tama te o nan devaço. Hua nducoçaco vo va tañ vo vederihquentiyon che çah cuandé vo deh conahn devaço chemin chan.

³¹ Ndete che ama nahn cuahtenan cuma nchuhn ama vederihquentiyon chemin chan ne, codin nun ino ne che co cuhnde tañ ne vederihquentiyon che tahque cochihve. Ate te cuandé nchuhn tama nan che nde tahque nahn che cuahtenan cumo vo.

13

Nahn che cuahtenan cumo vo vedeyahino

¹ Andahre co cuahndudo vo tama te o nan devaço, andahre devaço yahn ángel, ate ndete che hua chenane cumo vo vedeyahino ne, ndi vo anduhneca tambu man, cu dan che ndere rahco man.

² Namin andahre rahndudo vo ndudo che rete Dendiohs uvo, andahre ama chenane cumo vo vededevano che nde hua devano ihyan, andahre ama ritahno vo Dendiohs che nde cocha vederihquentiyon che chenane cumo vo che ndacorun ama icoyahn, cuhnde tama cuan, ate ndete che hua chenane cumo vo vedeyahino ne, nde hua cochihvo vo.

³ Andahre cuihno ndihco vo nducuahn dehtenduh che va yahn vo, conan vo ihyan chevah, andahre çahco mendahn vo uvo, cuihno cuco vo, ate ndete che hua chenane cumo vo vedeyahino ne, nde hua cochihve yahn vo.

⁴ Ndete che chenane cumo vo vedeyahino ne, chahtino vo man, cuno ino vo man, hua din ve vo man, hua din yade vo man, hua din cun vo man,

⁵ hua ndere din vo man, hua din idihya vo man, hua ndere co tañ vo man, hua cuahtenan ino vo vedecañva man,

⁶ hua co yeno vo yahn ihyan che rendihco ye nunde man. Tahque ndah ne, cuahtenan cumo vo vedeyahino. Tuhme co yeno vo yahn ndudo cuaco,

⁷ ne yahn nducuahn dehtenduh ne, nevahnecun vo man, din chahtino vo man, cuahtenan ino vo man.

⁸ Nda ro che cuihno vederihquentiyon che cuahndudo vo ndudo che rete Dendiohs man, che cuahndudo vo tama te o nan devaço man, che cuahtenan cumo vo vededevano man, ate vedeyahino ne, hua cuihno.

⁹ Va che cuihno nducuahn vederihquentiyon chemin chan, te hua numa. Hua numa vededevano che chenane cumo vo

man, hua numa rahndudo vo ndudo che rete Dendiohs man.

¹⁰ Ate cuahn che ndahco çade Dendiohs vederihquentiyon che numa ne, cuihno che hua numa.

¹¹ Cuahn che çahya uvo ne, rente vo man, rendedecadino vo man, renahn vo man, nduhça cheçahya. Ate cuahn che chi ndico vo ne, chihcoman vo nduhça che redin cheçahya.

¹² Tihça, te man ro cuh ne, anduhneça ndete che ama cheh ro dehtenduh man, hua ndah renahn vo man. Ate nda ro min ne, nduhça che rendihche ndah Dendiohs uvo ne, tihça conahn ndah vo yahn nducuahndehntenduh.

¹³ Nducote tihça ne, va che quendi vo ino nan vederihquentiyon. Ama ne, che cotahno vo. Tama ne, che cuahtenan ino vo. Tama ne, che cuahtenan cumo vo vedeyahino. Me che cuahtenan cumo vo vedeyahino ne, chemin che tahque rigonun chihve che co vederihquentiyon chenahn.

14

Vederihquentiyon che co cuahndudo vo tama te o nan devaço

¹ Codin nun ino nchuhn che cuahtenan cuma ne vedeyahino, namin che cuahtenan cuma ne vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, menan vihca che cuahndudo ne ndudo che rete ye.

² Chemin che tahque nahn, te cuahn che redin Vaco Ndah yahn Dendiohs che rahndudo ihyan tama te o nan devaço ne, atenan Dendiohs renahn ye.

³ Ate che rahndudo ye ndudo che rete Dendiohs ne, richihve yahn nducoyaço vo, redin che tahque numa ino vo ritahno vo Dihvo vo Jesucristo man, necah yan che-dave yuhn vo man.

⁴ Che rahndudo ihyan tama te o nan devaço che hua renahn vo ne, atenan çava man ye richihve. Ate che rahndudo ye ndudo che rete Dendiohs ne, richihve çava nducoyaço vo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo.

⁵ Ama ndahça ndete che nducoyaça nchuhn cuahtenan cuma ne vederihquentiyon che cuahndudo ne tama te o nan devaço. Ate tahque ndahça ndete che cuahtenan cuma ne vederihquentiyon che cuahndudo ne ndudo che rete Dendiohs, te vederihquentiyon min ne, tahque rigonun chihve che co vederihquentiyon che rahndudo ihyan tama te o nan devaço, atenan ndete che vate ihyan che te cuande ye uvo deh conahn devaço chemin chan.

⁶ Dihno, nducote tihça ne, hua cochihve yahn nchuhn ndete che chi cuahndudo tama te o nan devaço che hua conahn ne.

Atenan che cuahndudo ndudo che te Dendiohs, o cacuahnduh nchuhn Ndudo yahn ye, tuhme cochihve yahn ne.

⁷ Anduhneça cu retive man, arpa man, che ihyan va che tive ye man, cuh ye man ne, ndete che a ndere cuah çuço, o a ndere cuahco che hua nduco yuhno ne, nde hua cochihve.

⁸ A namin no tun van çanda ne, ndete che a ndere cuah çuço corneta ne, hua conahn sandado yuhno yahn, ne nde ama se hua cuahteyan se che cuhma se.

⁹ A chemin no cuahn co nchuhn ndete che cuahndudo ne deman devaço che hua conahn ne. A ndere cuahndudo ne devan yuhne.

¹⁰ Cuço te ama ndeh nan devaço va iyeñse, ne ihyan che rente ye devaço chemin chan ne, renahn ye yahn vih.

¹¹ Ndete che çahmo vo devaço yuhn vo nduco ihyan tama nación ne, hua conahn ye. Namin ndete che çahma ye devaço yahn ye nduco vo ne, hua conahn vo.

¹² Tihça hua cochihve yuhn vo che çahmo vo ndudo che hua conahn vo. Ama ndahça che ama nahn cuahtenan cuma nchuhn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, ate codin nun ino ne che cuahtenan cuma ne vederihquentiyon che din che nducoyaça nchuhn, ihyan ndiyaco ne, tahque numa ino ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo.

¹³ Dihno vo che cuahndudo ye tama nan devaço che hua conahn nchuhn ne, nahn che çaca ye Dendiohs che conahn ye, ne co te cuande ye nchuhn yahn ndudo che cuahndudo ye.

¹⁴ Tihça, te ndete che covah vo nduco tama nan devaço che hua renahn vo ne, anduhneça ndete che vaco vo che revah, ate man vo hua renahn vo.

¹⁵ Nducote tihça ne, nahn che covah vo nduco devaço che hua renahn vo, ate namin nahn che covah vo nduco devaço che renahn vo. Nahn che çato vo nduco devaço che hua renahn vo, ate namin nahn che çato vo nduco devaço che renahn vo.

¹⁶ Ndete che necah vo nundihve cuahn Dendiohs nduco tama nan devaço che hua renahn ihyan che nduco ye uvo ne, hua necah ihyan chahn nundihve cuahn Dendiohs çama nduco vo, te hua devano ye deh che revah vo.

¹⁷ Cuço te numa ino vo co necah vo nundihve cuahn Dendiohs nduco tama nan devaço. Ate nducote hua conahn dihno vo che nduco ye uvo ne, hua co din che tahque numa ino ye quendi ye cotahno ye Dihvo vo Jesucristo.

¹⁸ Nchuhn ne, chenah cuma ne vederihquentiyon che rahndudo ne tama te o nan devaço. Namin u ne, quenah

cumá vederihquentiyon min, ne reneçah nundihve cuahn Dendiohs che tahque yudo vederihquentiyon min yáhn che co yahn nducoyaca nchuhn.

¹⁹ Ate cuahn che quenún chete yaco van dihno vo ne, tahque náhn che cuahndudó mare uhn ndudo che co conahn ye che co che cuahndudó ndiche mil ndudo ama devaco che hua conahn ye.

²⁰ Dihno, hua co nchuhn nduhça checahya nan vederendecadino yahn ne. Co ne nduhça checahya nan dehtenduh che chihnga, hua cuahtendihco ne nunde. Ate nan vederendecadino yahn ne ne, co ne nduhça ihyan ndico.

²¹ Nan Ndudo yahn Dihvo vo Dendiohs ne, ndirun tuhça: “Dechúh ihyan tama nacióh, cuahndudo ye ndudo yáhn nduco devaco yahn man ye, cahnevan ihyan nacióh cuh. Ate nde nduco nduh ne, hua nevahnecon ye u.”

²² Nducote tihça ne, devano vo te vederihquentiyon che cuahndudo ihyan tama nan devaco ne, a çava ihyan che hua ritahno ye che chihco çade Dendiohs, ndiyu çava ihyan che ritahno ye. Ate vederihquentiyon che rahndudo ihyan ndudo che rete Dendiohs ne, a çava ihyan che ritahno ye che chihco çade ye, ndiyu çava ihyan che hua ritahno ye.

²³ Chemin che ndete che ihyan che hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo nda ye chete yaco, ne ura min vari ne rahndudo nducoyaca ne damandahn tama te o nan devaco ne, ndedecadino ye che luco ne.

²⁴ Ate ndete che ura che nda ye rahndudo ne ndudo che rete Dendiohs ne, conahn ye, ne ndo ino ye,

²⁵ tumacadino ye che quendihco ye nunde nan Dendiohs. Tuhme numacuahn vedenecon nto ino ye nunde yahn ye, ndeva ye yavenan Dendiohs. Cuacotuh ye ndudo che cuaco niyon che quenun Dendiohs van nchuhn.

²⁶ Dihno, tuhme ne, cuahn che ndo dama nchuhn yaco ne, codinahn ne adecochano vederihquentiyon che nte Dendiohs nchuhn, a che çata ne salmo, a che cacuahn ne Ndudo yahn ye, a che cuahndudo ne ndudo che rete ye, a che cuahndudo ne tama te o nan devaco, a che çah cuande ne deh conahn devaco chemin chan. Ate codin ne cuande che nan nducuahn dehtenduh che din ne ne, cochihve yahn nducoyaca ne çava che tahque numa ino ne quendi ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo.

²⁷ Cuahn che cuahndudo nchuhn tama te o nan devaco ne, hua damandahn cuahndudo nducoyaca ne, te ca ama ca ama ne cuahndudo ne. Avane ne, queri ama yune che ndo dama ne ne, co cuahndudo ama o

ne, atenan cuahn ne, ino ne. Ate va che çah cuande ama cha nchuhn deh conahn devaco chemin chan.

²⁸ Ate ndete che ametah duh che te cuande ne, tahque ndah che çahma queri ama nchuhn chete chedave yahn ne, cahnevan Dendiohs, che co che cuahndudo ne van ihyan.

²⁹ Namin ihyan che chenacuma ye vederihquentiyon che rahndudo ye ndudo che rete Dendiohs ne, queri ama yune che ndo dama ye ne, atenan o ino ye co cuahndudo ye, ne combiero yahn ye ne, va che çahcovan ye, din ye cudado vederihquentiyon min.

³⁰ Ndete che denan çah Dendiohs ndudo che cuahndudo tama ye ne, ihyan che a quendihco mendahn rahndudo ye ne, nguan ye cuahndudo ye, cuahnecon ye che cuahndudo combiero yahn ye.

³¹ Hua redin yahn che damandahn cuahndudo nchuhn, te co cuahtenan rino vih ne, cuahndudo ca ama ca ama ne çava che co conahn nducoyaca ihyan ndiyaco, ne cuahtenun ino ye.

³² Co cuahtenan rino vih ne, te andahre vederihquentiyon che chenacuma ne redin che rahndudo ne, ate co çahcantiyon man ne, ne cuahndudo ne ura che redin yahn.

³³ Tihça, te Dendiohs ne, runecaçade ye, ne runecaçade nducuahn vederihquentiyon yahn ye.

Nduhça che va çade nduh cuan yaco nan che rendo dama ihyan yahn Dendiohs ne,

³⁴ hua redin yahn che cuahndudo ihyan ndahta. Tahque ndah ye ne, nevahnecon ye nduhça che rihquentiyon ley che dirun Moisés.

³⁵ Ndete che va deh che tumerune ye ne, ndevaco ye tumerune ye inçahn ye, te hua redin yahn che tumerune ye chete yaco.

³⁶ Cuedevano nchuhn, te Ndudo yahn Dendiohs ne, ndiyu nduco nchuhn canan, nde ndiyu deman çava nchuhn che va.

³⁷ Adecochano nchuhn che rahco ne che quenacuma ne vederihquentiyon che rahndudo ne ndudo che rete Dendiohs, o tama nan vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye ne, ndete che cuaco ne, conahn ne che a Dihvo vo Jesucristo chihquentiyon ye che tihça dirún.

³⁸ Ate adecoduhno ihyan che hua nevahnecon ye ne, hua nevahnecon nchuhn ihyan.

³⁹ Dihno, man ne, codin nun ino nchuhn che cuahtenan cuma ne vederihquentiyon che cuahndudo ne ndudo che rete Dendiohs. Namin hua çahca tan ne yahn vederihquentiyon che chenacuma dihno vo che rahndudo ye tama te o nan devaco.

⁴⁰ Nahn che runecade ne nan nducuahn che redin ne. Ca ama ca ama ne cuahndudo ne.

15

Dihvo vo Jesucristo ne, ntuche ye van tenahn

¹ Dihno, namin nahn che ndedecadino nchuhn yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo che cahndudo, chihnevan ne. Nevahnecun ne ndudo min, ne nde meniyon riquendi ne ritahno ne ihyan.

² Ndete che numa cuaco chitahno ne nduhca che cahndudo man, quendi ne dinahn ne man ne, din ndudo min che ndevahn ne.

³ Dendiohs ne, te ye checadino vederihquentiyon yahn ye che tahque menan vihca, ne cahndudo, chihnevan nchuhn. Vederihquentiyon min ne, che chih Dihvo vo Jesucristo cava nunde yuhn vo nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs.

⁴ Chihno ino ro che cheche ye ne, ntuche ye nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs.

⁵ Cuahn che a ntuche ye ne, chihnde ro ye nan Pedro. Chihno min ne, chihnde ro ye nan nduh che ndichiam apostol yahn ye.

⁶ Adiva ne, nchuh ca uhn ciento dihno vo che ndi dama ye ne, ndihchero ye ihyan. Nahn ihyan chahn ne, a chih ye, ne nahn ye ne, vate ca ye nde meniyon.

⁷ Tah cuahn adiva ne, ndihchero Jacobo ihyan. Chihno min ne, ndihchero nducoyaca ihyan apostol ihyan.

⁸ Nde nan che chihnonan yahn ne, chihnde ro ye nan. U che nde hua redin yahn che din yahn ye u ne, namin ndihchero ihyan.

⁹ Van nducoyaca ihyan apostol ne, u che tahque hua rignon chihve. Nde hua redin yahn che co apostol, te din tan nduco ihyan yahn Dendiohs che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

¹⁰ Ate din yahino Dendiohs u, ne ndevahn ye u, te ye vederihquentiyon quenan cuma. Ama chichihve che din yahino ye u, te u che tahque din ntiyon yahn ye che co nducoyaca ihyan apostol chenhahn. Ate ndiyu nduco vedevavano yahn man che din ntiyon yahn ye, te numacuahn vedeyahino chinan man ye u.

¹¹ Nducote a ntuche Dihvo vo Jesucristo van tenahn ne, u man, ihyan apostol chenhahn man, a ndudo min che rahndudo nducoyaca nuhn. Me nchuhn ne, a chihnevan ne ndudo min, chitahno ne.

Tenahn ne, va che ntuche ye

¹² Nducote a ntuche Dihvo vo Jesucristo, chacotuh nuhn ndudo yahn ne, hua ndahca redin ama o ihyan van nchuhn che

vatechica ye rahndudo ye che tenahn ne, hua ntuche ye.

¹³ Ndere rahn ye chemin, te Dihvo vo Jesucristo ne, cuaco niyon che ntuche ye.

¹⁴ Andahre tihca rahn ihyan chahn, ate richihve ndudo che rahndudo nuhn, namin cochihve yahn nchuhn che chitahno ne, te Dihvo vo Jesucristo ne, a ntuche ye.

¹⁵ Numa cuaco rahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs che ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo. Me ihyan chahn che rahn ye che hua ntuche tenahn ne, nahn conahn che nde Dihvo vo Jesucristo ne, hua ntuche ye.

¹⁶ Ate Dihvo vo Jesucristo ne, cuaco niyon che ntuche ye. Namin quenan cuma che ntuche tenahn.

¹⁷ Che rahn ihyan chahn che metah vederihquentiyon che ntuche tenahn ne, nahn conahn che hua ntuche Dihvo vo Jesucristo man, hua chichihve yahn ne che chitahno ne ihyan man, nde hua ndaca ne vederenchahco cava nunde yahn ne man.

¹⁸ Che lado yahn ihyan chahn ne, tenahn che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ama yune no chihnonan yahn ye.

¹⁹ Van nducoyaca ihyan ne, uvo che tahque ndah ro yuhn vo, te ritahno vo Dihvo vo Jesucristo, ne quenan cuma che ntuche vo.

²⁰ Menan vihca ne, ndedetuhche Dendiohs Dihvo vo Jesucristo. Namin quenan cuma che ndedetuhche ye nducoyaca tenahn che chitahno ye ihyan,

²¹ te nduhca che cava ama ihyan chihnde vederih ne, tihca cava tama ihyan ne, chihnde cade che ntuche tenahn.

²² Tihca, te che chih Adan ne, quenan cuma che coh nducoyaca ihyan. Namin che ntuche Dihvo vo Jesucristo ne, quenan cuma che ntuche nducoyaca ihyan yahn ye.

²³ Ihan ne, a va cade ro che ntuche ye. Menan vihca ntuche Dihvo vo Jesucristo, ne cuahn che ndaconan chi tun ye ne, tuhme ntuche nducoyaca ihyan yahn ye.

²⁴ Chihno min ne, va che nto ieyhse, decuihno Dihvo vo Jesucristo nducuahn vederihquentiyon che rahcotahn yahn ye, ne ndahco ye vederihquentiyon yahn ye tah Dendiohs Chida.

²⁵ Tihca, te Dihvo vo Jesucristo ne, va che quendi ye cahcantiyon ye nde conan ndahco ndiya Dendiohs nducoyaca ihyan che hua ri rendihche ye ihyan cava che nevahnevan ihyan chahn ihyan.

²⁶ Nde nan che cuihnonan yahn ne, decuihno Dihvo vo Jesucristo vederih.

²⁷ Tihca va che co, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs che ndahco Dendiohs nducuahn vederihquentiyon tah ye. Che tihca ndirun che ndahco Dendiohs vederihquentiyon tah Dihvo vo Jesucristo ne,

nahn conahn che man ye ndinan ye, hua chuhnan Dihvo vo ihyan.

²⁸ Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che Daya Dendiohs ne, nuhnde tah ye nducuaahn vederihquentiyon, ne nevahneceun ye Chida ye Dendiohs. Cahco ro man ye che ihyan min che ndahco ye vederihquentiyon tah ye man, ihyan min che ndinan ye man.

²⁹ Me ihyan che redenune ye cava tenahn yahn ye ne, za ndiyu che chenan ino ye che ntuche ihyan chahn che tihca redin ye? Ndete che hua quenan cuma che ntuche tenahn ne, co nde hua tihca din ye.

³⁰ Ndete che hua va che ntuche tenahn ne, nde hua redin yahn che cahco mendahn nuhn nuhn, din tan ihyan nduco nuhn.

³¹ Dihno, nduhca che cuaco che ama yenó che chitahno nchuhn Dihvo vo Jesucristo ne, tihca ndudo cuaco che ndihco mendahn u, redin tan ihyan nducó.

³² Muhñ yan Efeso ne, anduhneca ndete che van ite tan quenun. Ndete che hua cuaco che va che ntuche tenahn ne, nde hua cahquinó cahco mendahn u tihca. Tahque ndah ne, cochicá vedeyeno yahn man, chéh man, cúh man, te caviyan deman ne, va che coh.

³³ Hua cahnceh man ne nchuhn, ndedecadino ne che hua dehva co yahn ne che dama co ne nduco ihyan nunde, te co nino ne, ne quendi ne yune yahn ye.

³⁴ Condedecadino nchuhn, ne runecade cuahtenan ne, hua cuahtendihco ne nunde. Redin yahn che tihca yahvé nchuhn, te nde van nchuhn ne, vate ca ihyan che hua re-nahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne chemin ne, ama vedecuihno cava ne.

Nduhca che va che nutuche tenahn

³⁵ Co vate ama o nchuhn che tumerune ne, ztaca ntuche tenahn? zTaca ndo numa ye ne?

³⁶ Ama tundo ihyan che tihca tumerune ye. A devano ye te cuahn che rihcho vo ama ndute ndata ne, riquendah yan, ne rihta, ate man ndute ndata ne, rechá.

³⁷ Che rihcho vo trigo, o tama nan ndute ndata ne, cuahn che riquendah ne, ametah dama nduco ndute ndata che chihcho vo.

³⁸ Redin Dendiohs che rihta tunoca ndata yahn nduhca che a ndihco cade ye.

³⁹ Nducuaahn che dendah Dendiohs ne, hua dama nduco vih. Vate ihyan man, vate ite che cun cah te man, vate yahda man, vate yahca man, ne queri ama ne, a vih vih chan.

⁴⁰ Namin che chenan nan ro nduco che va ndiyahn ne, hua dama nduco vih. Ndahchan nduh che o nan, ate queri ama ne, a vih vih chan.

⁴¹ Dave yahn yahn man, dave yahn iyo man, dave yahn iyon man ne, hua dama.

Nde iyon ne, hua dama dave yahn nduco vih.

⁴² Atihnoça vederihquentiyon che ntuche tenahn, te cuahn che ntuche ye ne, a nta-corun ye, ametah dama ye nduhchan ye cuahn che chahtenan ye ihyense. Che rehche ihyan ne, ndih ye, ate che ntuche ye ne, ametah ndaconan coh ye.

⁴³ Che rehche ye ne, ndih ye, ate che ntuche ye ne, ama ndahchan ye. Che rehche ye ne, ndih ye, ate che ntuche ye ne, detino ye.

⁴⁴ Che rehche ye ne, ihyan iyehñse ye, ate che ntuche ye ne, ndacorun ye, co ye ihyan yahn vahchetero, cuahtenan cuma ye vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs. Vate ihyan iyehñse; namin vate ihyan yahn vahchetero.

⁴⁵ Tihca, nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: "Van ihyan iyehñse ne, menan vihca dendah Dendiohs Adán." Adivé yahn ihyan min ne, nda tama ihyan ndinan che a nahn dama nduhca ihyan min, chica ye vahchetero, chihco ye vederihquentiyon che va che ntuche ihyan yahn ye.

⁴⁶ Man ro cuh ne, ihyan iyehñse uvo, ate caviyan deman ne, ndaconda vo ihyan yahn vahchetero.

⁴⁷ Adán me ne, ihyan iyehñse ye, dendah Dendiohs ihyan nduco yuniyahn. Adivé yahn ihyan min ne, nda Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chica ye vahchetero.

⁴⁸⁻⁴⁹ Nduhca che dama vo nduco ihyan che dendah Dendiohs nduco yuniyahn me ne, tihca dama co vo nduco ihyan che chica ye vahchetero me.

⁵⁰ Dihno, ráhn rí nchuhn te numanahn che metah ndacorun ihyan iyehñse ne, hua co cuahtenan ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs. Hua co ye min nduhchan ye man ro cuh. Ihyan che va che coh ye ne, hua co cuahtenan ye min nan che ametah ndaconan coh ihyan.

⁵¹ Namin nte cuandé nchuhn ama ndudo che cade te Dendiohs checadino vo. Hua nducoyaco vo va che coh vo, ate nducoyaco vo ne, va che ndacorun vo

⁵² venchahteno nduhca che riya cuah. Tihca va che co ro min cuahn che cuah corneta nan cuihnonan yahn. Ura che cuah corneta me ne, ntuche tenahn, metah ndaconan coh ye, ne ihyan che vate ca ye ro min ne, ndacorun ye.

⁵³ Va che ndacorun ye, te ihyan ne, hua rengu ye, ne quenán cuma che ndaconda ye ihyan che ngu ye cuahn dama. Namin ihyan ne, rih ye, ne quenán cuma che ndaconda ye ihyan che metah ndaconan coh ye.

⁵⁴ Cuahn che a ndo vo ihyan che rengu ye, che metah ndaconan coh ye ne, tuhme conahn nduhca che a ndirun nan Ndudo

yahn Dendiohs tuhça: “Vederih ne, cuihno. Ametah ndaconan coh ihyan.”

⁵⁵ Vederihquentiyon min ne, cuihno. Ametah deh cuande che vah vo. Ametah dehva co yuhn vo.

⁵⁶ Che numacuahn vedeyah rih ihyan ne, chihnde çava nunde yahn ye. A ley yahn Dendiohs che dito yahn vederihquentiyon min.

⁵⁷ Nundihve cuahn Dendiohs che dechuh ye Dihvo vo Jesucristo, ndedevahn ye uvo tah vederih.

⁵⁸ Dihno che yahinó nchuhn ne, nducote va che ntuche vo ne, chemin che cuiquendi ne numa ino ne codin ne ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. A devano ne te ntiyon che redin ne yahn ye ne, cochihve.

16

Vedino che chi dama çava ihyan yahn Dendiohs che vate ye yan Jerusalén

¹ Me yahn vedino che co dama çava ihyan yahn Dendiohs ne, codin dama nchuhn anduhça che chihquentiyón nduh çuan yaco, yahn yahn Galacia.

² Ndate ndate domingo ne, cuihco vih queri ama nchuhn tume nduhva che tuno tah ne, çava che hua nde ro che ndá, nedin dama ne vedino min.

³ Cuahn che ndá ne, ihyan che tendahnun nchuhn ne, dechuh ihyan yan Jerusalén. Dirún çaca, quenda ye nduco vedino yahn ne, necah ye dihno vo che vate ye min.

⁴ Ndete che va che çahn man ne, çahn nuhn dama nduco vih.

Nte çade Pablo ti nduh nan che va che çahn ye

⁵ Dinoca çahn quendihcheró dihno vo che vate ye yahn yahn Macedonia, tuhme chí quendihcheró nchuhn.

⁶ Ndete che co ne, conán nduco nchuhn ama o iyo, o ndete che co ne, conán numacuahn ro iche. Tuhme co conan nchuhn u adecotino che va che çahn.

⁷ Tihça, te hua nahn che atenan ama o ro no conán nduco nchuhn. Ndete che te yune Dendiohs ne, nahn che rahñ conán nduco ne.

⁸ Ate conan cá muhn yan Efeso nde ndá vihco yahn Pentecostés,

⁹ te ama va ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo che redín man, ama yahn ihyan che rahcotahn ye man.

¹⁰ Cuahn che ndá Timoteo ne, cuenevah-necun nchuhn sahn çava che conan se numacuahn vedeyeno, te sahn min ne, redin se ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo nduhça u.

¹¹ Hua ducherino ne, ndihchero ne sahn. Tahque ndah ne, conan ne sahn çava che va man ino se ndaçá che chuhnun se che

conun yune se, te quenan rinó sahn nduco dihno vo chenahn.

¹² Me dihno vo Apolos ne, ama chica favor sahn che chi se nduco dihno vo chenahn, quendihchero se nchuhn, ate hua cahñecun se. Atenañ cuahn che conun yahn se, chí se.

Renecah Pablo Dendiohs dihno vo che vate ye yan Corinto

¹³ Cuiquendi nchuhn numa ino ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo man, cuahteyan ne man, çuan dito ne man.

¹⁴ Nducuahn che din ne ne, codin ne numacuahn vedeyahino.

¹⁵ Dihno, a devano nchuhn te van ihyan che vate ye yahn yahn Acaya ne, Estéfanas nduco ihyan ndevaço ye menañ ndita chitahno ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. Namin a devano ne te redinahñ ihyan çahn vederihquentiyon che rinan ye ihyan yahn Dendiohs.

¹⁶ Cuiquendi nchuhn yune yahn ihyan çahn, codinahñ ne nduhça che redinahñ nducoyaca ihyan che redin ye ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo man, rinan ye ihyan yahn ye man.

¹⁷ Ama yenó che ndá Estéfanas man, Fortunato man, Acaico man, te anduhñeca ndete che nchuhn ndá ne.

¹⁸ Necah yan ye chedave yahn man, nchuhn man. Nahn che ntumanecun ne nducoyaca ihyan che nduhça ihyan çahn.

¹⁹ Numacuahn vedeyahino yahn Dihvo vo Jesucristo cuendeva nchuhn Dendiohs yahn nducoyaca dihno vo che vate ye yahn yahn Asia, Aquila man, Priscila man, nduco nducoyaca dihno vo che rendo dama ye vaço ye.

²⁰ Cuendeva ne Dendiohs yahn nducoyaca dihno vo che vate ye muhn. Numacuahn vedino vedeneñecun cueneçah ne Dendiohs vih.

²¹ U Pablo, dirun man ama o ndudo yahn ne, renté Dendiohs nchuhn.

²² Cochi Dihvo vo Jesucristo. Adecoduhno ihyan che hua din yahino ye ihyan min ne, conda ye, co ye castigo yahn Dendiohs.

²³ Ihyan min ne, din yahino ye nchuhn.

²⁴ Me u ne, ama yahinó nducoyaca nchuhn che ritahno ne ihyan. Tihça co.

CACA CHE DIRUN SAN PABLO ADIVE, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YAN CORINTO

¹ U Pablo, che tendahnun Dendiohs u che ndi apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo ne, dirún çaça cuh nduco dihno vo Timoteo, dechuh nuhn yahn nchuhn, ihyan yahn Dendiohs che vate ne yan Corinto man, numachahte yahn yahn Acaya man.

² Chido vo Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, din yahino ye nchuhn, din ye che ndaħca cuahtenan ne.

Nduhca che chuhrihn Pablo

³ Ndeva vo yavenan Dendiohs, Chida Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che yahino ye uvo man, renecaħ yan ye chedave yuhn vo man.

⁴ Cuahn che yah rahno nuhn ne, a ihyan min che renecaħ yan ye chedave yahn nuhn. Tiħca redin ye, çaça che, nduhca che renecaħ yan ye chedave yahn nuhn ne, tiħca co necaħ yan nuhn chedave yahn ihyan che yah rahno ye.

⁵ Co necaħ yan nuhn chedave yahn ye, te nduhca che ama rechuhrihn man nuhn nahn cuan, yahn che ritahno nuhn Dihvo vo Jesucristo ne, tiħca rete ndahva ye vedechahtino yahn nuhn, retihyon yune ye nuhn che necaħ nuhn vedechahtino ihyan chenaħ.

⁶ Nan rechuhrihn nuhn man, nan rendaça nuhn vedechahtino man, chemin ne, çaça che ndaça yune che necaħ yan ne chedave yahn ne, ndevahn ne. Cuahn che chuhrihn ne nduhca che rechuhrihn nuhn ne, co ndaça ne vedechahtino, cocha ne.

⁷ Hua dehve raħco nuhn, te a devano nuhn te cuahn che rechuhrihn nchuhn nduhca che rechuhrihn nuhn ne, namin rendaça ne vedechahtino nduhca nuhn.

⁸ Dihno nuhn, man ne, nahn nuhn che cadino nchuhn nduhca che ama chuhrihn nuhn min yahn yahn Asia. Ama yah chahno nuhn nde a dihya nun ino nuhn chi. Co ametah ndevahn nuhn, che raħco nuhn.

⁹ A chihco daħa ino nuhn nduhca che riħco daħa ino ihyan che a devano ye che va che coh ye. Ate chichihve yahn nuhn çaça che ndotenan che cochahtino nuhn man nuhn ne, cochahtino nuhn Dendiohs, ihyan min che rendedetuhche ye tenaħ.

¹⁰ A ihyan min che ndedevahn ye nuhn ro min che a vate nuhn taħ vederih. Riquendi ye rendedevahn ye nuhn nde meniyan, ne chenan ino nuhn ihyan che ndedevahn ye nuhn caviyan deman.

¹¹ Nahn che covah nchuhn man, covah ama yahn dihno vo man, çaça che conan Dendiohs nuhn. Tuhme tumacadino ama yahn ihyan che yahino Dendiohs nuhn, ne necaħ ye nundihve cuahn ihyan.

Rahn Pablo deh cuande che hua nda nun ye yan Corinto

¹² Yeno nuhn che hua o nan o chende nuhn man, che runecaħe chahtechica nuhn nan ihyan nunde man, menan vihca nan nchuhn man. Chi chahtechica nuhn tiħca, te chinan Dendiohs nuhn. Ndiyu nduco vededevano yahn man nuhn che tiħca din nuhn, te a Dendiohs che chinan ye nuhn.

¹³⁻¹⁴ Hua o nan o chende nuhn, te nducuaħn che redirun nuhn yahn ne ne, numa cuaco, ne a man ne conahn ne ura che ndihchenan ne. Nduhca che a renahn ne tah ne, chenan ino nuhn che conan conahn ndah ne, çaça che cuahn che ndaconan chi tun Dihvo vo Jesucristo ne, co yeno nuhn çaça nchuhn, ne namin nchuhn ne, co yeno ne çaça nuhn.

¹⁵⁻¹⁶ Nducote a devano che renevahnecun nchuhn u ne, chihco caħe che cuahn che caħn yahn yahn Macedonia ne, dinoca nchuhn, chuh quendihcheró nchuhn, çaça che cuahn che ndaconan ne, co o yune quendihcheró nchuhn. Tuhme conan nchuhn u che caħn yahn yahn Judea.

¹⁷ Andahre hua chi nduhca che chihco caħe, ate hua co caħma nchuhn che o ndudo din, nde huane che ndi ninó costumbre min.

¹⁸ A devano cuaco Dendiohs te nuhn ne, hua o ndudo redin nuhn nan nchuhn,

¹⁹ te u man, Silas man, Timoteo man, cahndudo nuhn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che Daya Dendiohs. Ihyan min ne, ama ndudo redin no ye, riquendaħ cuaco nducuaħn che raħn ye.

²⁰ Cuaco ndudo yahn ye, te redin ye che rinahn nducuaħn ndudo che chihco caħe Dendiohs. Chemin che cuahn che renda va vo yavenan Dendiohs che cuande yahn ved-erihquentiyon yahn ihyan min ne, riħco ro vo che yeno vo che ndaħca redinahn ye.

²¹ A Dendiohs che tendahnun ye uvo, ne redin ye che riquendi vo numa ino vo ritahno vo Dihvo vo Jesucristo.

²² Man ye chihco vih ye uvo, nedin yahn ye uvo. Namin din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye uvo, chihco ro ye che ndeva ye uvo.

²³ Yahn che renan vaħinó nchuhn ne, chemin che quenan rino cá che metah chi yan vaço ne. Nde muhn nde nan Dendiohs ne, cuaco che raħn.

²⁴ Nuhn ne, ndiyu che nahn caħcantiyon nuhn nchuhn nan che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, te a ritahno ne ihyan numa ino

ne. Che redin nuhn ne, che rinan nuhn nchuhn çava che tahque co yeno ne.

2

¹ Chihco ðama inó che hua chi nún ÿan vaço nchuhn, te a devanó te ndete che chi nún ne, va che dín castigo nchuhn, co rån ne.

² Ndete che dín che co rån ne, nducote a nchuhn che va che dín ne che co yenó ne, hua codin ne, yahn che rån ne.

³ Chemin che tahque ndah ne, dirun nó yahn nchuhn çava che, ndotenan che dín ne che co rån ne, dín ne che co yenó, te a devano cuaçó te ndete che co yenó, namin nchuhn ne, co yeno ne.

⁴ Hua náhn che co rån ne, ne chemin che cuahn che dirún yahn ne ne, ama chi ndáché che ndedecadinó çava ne, nde chacó, te náhn che tumacadino ne che ama yahinó nchuhn.

Nchahco Pablo yahn ama sahn che nto ino se nunde yahn se

⁵ Me sahn che quendihco nunde me ne, dín se che chi rån vo. Ate che lado yáhn ne, anduhneça ndete che nde hua chi rån. A nchuhn no che chi rån ne tah. Tihça ráhn, te hua náhn che a ama yune decuihta nduh vo nunde yahn se.

⁶ A ndo ðama nducoyaca nchuhn, dín ne castigo sahn, ne nduco chemin ne, a va.

⁷ Mañ ne, tahque ndah che nchahco nchuhn yahn se, necaħ ÿan ne chedave yahn se, che co che cuacondah vedame ne sahn, çava che hua chuhnan cuahn co ndache se.

⁸ Chemin che ricá favor nchuhn che ndaconan ne ndo ÿan ne nduco se, dín yahino ne sahn.

⁹ Dirún yahn nchuhn menaħ çava che techecađe ne yahn sahn min, te nahn ndihchenán nchuhn ndete che renevahnecun ne che rihquentiyón.

¹⁰ Adecoduhno ihyan che nchahco nchuhn yahn ye ne, namin u ne, nchahcó yahn ye. Me sahn min ne, ndiyu che ama quendihco se nunde nán, ate çava che ndah yahn nchuhn, numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, a nchahcó yahn se.

¹¹ Tihça va che dín vo, te a devano vo te ama mayon chundah, quechica se rihneh se, ne hua ndaħça che çah yune vo che dín duche yahn se uvo.

Ama ndedecadinó Pablo, ndá ye ÿan Troas

¹² Cuahn che ndá ÿan Troas çava che cuahndudó ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, andahre ama ndaħça çava che dín ntiyon yahn ye min,

¹³ ate nducote hua ntacă dihno vo Tito ne, hua chihndemaħ inó. Chemin che chihcomán dihno vo che vate ye min, ne cuáhn yahn yahn Macedonia.

Dendiohs ne, renecaħ ÿan ye chedave yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹⁴ Ndeva vo yavenaħ Dendiohs, ihyan min che cuahn ðama renecaħ ÿan ye chedave yuhn vo yahn che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo, ne retihyon yune ye uvo che racotuhn vo ndudo ndah yahn ye numachahte.

¹⁵ Nuhn ne, rahndudo nuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. Ntiyon min ne, anduhneça yađe yahn naħda che ama ndah ran. Ama quenan ino Dendiohs, ne retuhn vaħ ihyan che ndevahn ye maħ, vaħ ihyan che conda ye maħ.

¹⁶ Ihyan che ritahno ye ndudo min ne, retumacadino ye che ndevahn ye, ne ihyan che hua ritahno ye ne, retumacadino ye che va che conda ye. ¿A devano nchuhn duh che quendaħ ndah naħ ntiyon min ne?

¹⁷ Quendaħ ndah nuhn, te hua retihdenan nuhn vededevano yahn maħ nuhn naħ ndudo yahn Dendiohs, nduhça che redin ama yahn ihyan. A Dendiohs che tendahnun ye nuhn, ne rahndudo nuhn ndudo yahn ye numa cuaçó, redinahn nuhn che rihquentiyon Dihvo vo Jesucristo.

3

Ndudo ndah yahn Dendiohs che ndaħco cađe ye, ndaħco ye taħ Dihvo vo Jesucristo

¹ Che tihça dirún ne, co riquendi nchuhn rendedecadino ne che rendeva maħ yavenaħ nuhn, ate hua. Hua rendotenan nuhn che dechuh ihyan çava yahn nchuhn çava che conan ne nuhn, nde huane che dechuh maħ ne çava yahn ihyan çava che conan ye nuhn, andahre tihça va che dín naħ ihyan, ndotenan ye ama çava che caħma nan ihyan çava che ndaça ntiyon dín ye.

² Nchuhn ne, anduhneça ama çava che chenacuma nuhn çava che caħma nan nuhn. Che rendihchero ihyan nchuhn maħ, che recadino ye yahn ne maħ ne, retumacadino nducoyaca ye che a Dendiohs che te ye ntiyon che redin nuhn.

³ A ndedevahn Dihvo vo Jesucristo nchuhn, chitahno ne ndudo ndah yahn ye che cahndudo nuhn. Dendiohs, ihyan min che va ye vahhetero ne, numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye ndedevahn ye nchuhn, ne vederihquentiyon che ndevahn ne ne, tahque chahte che co vederihquentiyon yahn ley che ndirun naħ tu rahno, che ndaħco Dendiohs taħ Moisés.

⁴ Nduhçá che chenan ino nuhn Dendiohs numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, a devano cuáço nuhn che conahn ntiyon che redin nuhn yahn ye.

⁵ Ndiyu vededevano yahn man nuhn richahntino nuhn, çava che co din nuhn ntiyon yahn ye, te richahntino nuhn che a man ye rinan ye nuhn.

⁶ Tihçá, te a ihyan min che rete ye vededevano yahn ye nuhn, çava che co cuhnde tah nuhn vederihquentiyon ra yahn ye, cuahndudo nuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. Ndiyu ley che a ndirun che dito yahn vederihquentiyon min, te Vaco Ndah yahn Dendiohs che dito yahn. Ley che a ndirun ne, atenan che rihco ro che va che conda ihyan nunde, ate Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, redin che cuahtenan ihyan vahchetero numacuahn ro.

⁷ Ley che ndirun nan tu rahno, che rihco ro che va che conda ihyan nunde ne, chihco çade Dendiohs che cuihno vederihquentiyon yahn, hua quendi cuahn dâma. Andahre ama yudo vederihquentiyon yahn ley min, che nde nan Moisés ama diyahn ro, nde hua ri che ndihchero ihyan nación yahn Israel,

⁸ ate nde tahque yudo vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.

⁹ Vederihquentiyon yahn ley min, che rihco ro che va che conda ihyan nunde ne, ama yudo, ate tahque yudo vederihquentiyon yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, che rendedevahn ihyan.

¹⁰ Nducote tahque yudo vederihquentiyon yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, anduhneçá ndete che a chihno vederihquentiyon yahn ley min.

¹¹ Tihçá, te ley min che va che cuihno vederihquentiyon yahn ne, andahre ama yudo, ate tahque yudo vederihquentiyon yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, che hua ndá ro che cuihno.

¹² Nducote a devano nuhn che tahque yudo vederihquentiyon yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, chemin che rahndudo nuhn numa ino nuhn.

¹³ Ametah nde ama nan che thiyon ndeh nuhn nduhçá che din Moisés, che chendih ye ama tino nan ye, çava che hua ndihchero ihyan nación yahn Israel nduhçá che rino rino ravi che diyahn ro nan ye.

¹⁴ Rahndudo nuhn ndudo yahn Dendiohs nduco cudádo, çava che conahn ihyan. Ate ihyan nación yahn Israel ne, nde meniyan hua renahn ye yahn vederihquentiyon ndico, anduhneçá ndete che va che redin vahche yahn ye, te atenan che cotahno ye Dihvo vo Jesucristo, tuhme conahn ye.

¹⁵ Namin nde meniyan cuahn che rahndudo ihyan ndudo che dirun Moisés ne,

anduhneçá ndete che va che redin vahche yahn ye, hua renahn ye.

¹⁶ Ate cuahn che cotahno ihyan Dihvo vo Jesucristo ne, tuhme conahn ye, cuavi che redin vahche yahn ye.

¹⁷ Dihvo vo Jesucristo ne, anduhneçá Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan, ne ihyan che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan ne, dihn va chedave yahn ye nan ley che dirun Moisés.

¹⁸ Chemin che nducoyáço vo che ritahno vo ihyan min ne, nducote ametah deh che redin vahche yahn vo ne, rihco ro vo che ama yudo vederihquentiyon yahn ye. Ro ro ne, rendo vo nduhçá man ye, redin Vaco Ndah yahn Dendiohs che tahque rahtenan cumo vo vederihquentiyon yahn ye.

4

¹ Nducote man Dendiohs yahino ye nuhn, ne chihco ye vederihquentiyon tah nuhn che cuahndudo nuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, chemin che riquendi nuhn numa ino nuhn redinahn nuhn.

² Hua chihngá redin nuhn man, hua rihtera nuhn vedecuihno yahn nuhn man, hua rihnceh nuhn man, hua retihdenan nuhn vededevano yahn man nuhn nan Ndudo yahn Dendiohs man. Tahque ndah ne, rahndudo nuhn deman ndudo cuáço, ne nduco tihçá rihco ro nuhn che runeçade nuhn nan Dendiohs.

³ Ate ihyan che va che conda ye ne, a ihyan chahn che hua renahn ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo che rahndudo nuhn.

⁴ Hua ritahno ye, te a chihnceh chundah ihyan, din se che hua co conahn ye vederihquentiyon chahte yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndihchero ihyan iyehñse ihyan, tumacadino ye taçá Dendiohs.

⁵ Hua rahndudo nuhn çava che nevahñcun ihyan nuhn, te rahndudo nuhn çava che nevahñcun ye Dihvo vo Jesucristo. Redin nuhn cuande anduhneçá ndete che mozo yahn nchuhn nuhn, yahn che yahino vo Dihvo vo nduco vih.

⁶ Tihçá rahndudo nuhn, te Dendiohs, ihyan min che chihquentiyon ye che chiya dave ne, namin din ye che chenahn nuhn yahn vederihquentiyon yahn ye che ndihco ye tah Dihvo vo Jesucristo.

Nduhçá che va che cuahtechica ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁷ Vederihquentiyon chahte che va tah nuhn, che rahndudo nuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, chemin ne, nduhçá ama vedecuihca, ate man nuhn ne, nde hua rigonun chihve nuhn. Tihçá, çava

che co ro che vederihquentiyon min ne, yahn Dendiohs, ndiyu yahn nuhn.

⁸ Rechuhrihn nuhn, ate hua ri doh ino nuhn. Ama rededecadino nuhn, ate hua retehche ino nuhn.

⁹ Ama redin tan ihyan nduco nuhn, ate hua rihcoran Dendiohs nuhn. Vate nuhn tah vederih, ate rendedevahn ye nuhn.

¹⁰ Nduh cuan nan che vatechica nuhn ne, ama rechuhrihn nuhn nduhca che chuhrihn Dihvo vo Jesucristo, cava che co ro che quenduche ye, rinduco ye nuhn.

¹¹ Numanahn che chenah nuhn iyehhse ne, ama cahnda yahn nuhn, che nahn cahno ihyan nuhn, yahn che ritahno nuhn Dihvo vo Jesucristo, ne nduco chemin ne, rihnde ro che va ye cava nuhn.

¹² Cuahn dama vate nuhn tah vederih, ate cochihve yahn nchuhn cava che ndevahn ne.

¹³ Nan Ndudo yahn Dendiohs ne, ndirun nduhca che ran ama ihyan: "Chitahnó Dendiohs, ne chemin che cahndudó ndudo yahn ye." Riquendi nuhn yune yahn ihyan min, ritahno nuhn Dendiohs. Namin rahndudo nuhn ndudo yahn Dendiohs,

¹⁴ te a devano cuaco nuhn che ndedetuiche ye Dihvo vo Jesucristo van tenahn, ne cava Dihvo vo quenah cuma che ndedetuiche ye uvo, nedin dama ye uvo nan ye.

¹⁵ Nducuahh che rahno ri nuhn ne, a cava che ndah yahn nchuhn, cava che cuhnde ro vedeyahino yahn Dendiohs nduco nuhn, ne ama yahn ihyan necah ye nundihve cuahn ihyan man, ndeva ye yavenan ye man.

¹⁶ Chemin che hua ri doh ino nuhn. Andahre ama ri cuno nuhn nan ntiyon yahn Dendiohs, ate man ye renecah dito ye chedave yahn nuhn ro ro.

¹⁷ Hua ri doh ino nuhn, te che rechuhrihn nuhn man ro cuh ne, hua ngu cuahn dama. Tah ra chemin, te tahque ndahca cuahno nuhn cuahn che cuahtenan nuhn vahchetero numacuahn ro.

¹⁸ Nducote tihca ne, hua retumacah nuhn dehtenduh che va iyehhse cuh, te hua rengu. Tahque ndah ne, retumacah nuhn vederihquentiyon yahn Dendiohs, te chemin ne, hua nda ro che cuhno.

5

¹ Hua recah cudado uvo che rechuh rihn vo man ro cuh, te a devano cuaco vo che cuahn che ndaco vo iyehhse cuh ne, ndeva Dendiohs uvo vahchetero nan che cuahtenan vo cuahn dama.

² Chemin che, numanahn che vato vo iyehhse ne, rahcoran vo che nahn cuahtenan vo vahchetero.

³ Cuahn che ndaco vo iyehhse cuh ne, a va nan che cuahtenan vo.

⁴ Numanahn che chenah vo iyehhse cuh ne, rahcoran vo, ndiyu che nahn vo che coh vo, ate che nahn vo che ndacorun vo, cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro.

⁵ Yahn che cuahtenan vo vahchetero ne, man Dendiohs tihyon yune ye uvo, din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye uvo, rihco ro ye che ndeva ye uvo.

⁶ Chemin che richahtino vo cuahn dama. A devano vo te, numanahn che chenah vo iyehhse ne, hua rendihchero vo Dihvo vo Jesucristo.

⁷ Ate ritahno vo ihyan, riquendi vo yune yahn ye, andahre hua rendihchero vo ihyan.

⁸ Ndishahhtino vo ihyan, nde tuno nahn ndaco vo iyehhse cava che cuahtenan vo nan ye.

⁹ Chemin che a cuahtenan ca vo iyehhse, o hua, redin nun ino vo runecade vatechico vo cava che yeno ye nduco vo.

¹⁰ Tihca, te va che ndo dama nducoyaco vo, techecade Dihvo vo Jesucristo yuhn vo. Ro min ndahco menun ye yahn queri amo vo, a ndah, o hua ndah, din vo, chahtenan vo iyehhse.

Vederihquentiyon che ndevahn ihyan

¹¹ Nducote renevahhnecon nuhn Dihvo vo Jesucristo ne, chemin che redin nun ino nuhn riyahve nuhn ihyan nunde, cava che cotahno ye ihyan. Dendiohs ne, a devano ndah ye che runecade vatechica nuhn, ne rahco te namin nchuhn ne, a devano ne.

¹² Che dirun tihca ne, co riquendi nchuhn rendedecadino ne che rendeva man yavenan nuhn nduhca che ran ihyan yahn nuhn, ate hua. Che nahn ne, che co yeno nchuhn che runecade vatechica nuhn cava che hua co cuhnan ne, ndahconan ne yahn ihyan che ndere redin yade ye, redin ca ye che runecade ye.

¹³ Nahn cuan ne, co rendedecadino ihyan che luco nuhn, ne nahn cuan ne, rendedecadino ye che runecade nuhn, ate hua dehve din yahn chemin, te redin nuhn ntiyon yahn Dendiohs, cava che ndah yahn nchuhn.

¹⁴ Tihca, te nducote yahino Dihvo vo Jesucristo nuhn ne, chemin che renevahhnecon nuhn che rihquentiyon ye. A devano nuhn te, nducote chih ye cava nducoyaca ihyan ne, nducoyaco vo ne, anduhhneca ndete che chih vo dama nduco ye.

¹⁵ Tihca chih ye cava che, uvo che ndedevahn ye uvo ne, hua cuahtechico vo vedeyeno yahn man vo. A ihyan min che chih ye, ne ntuche ye cavo vo, ne redin yahn che dinahn vo yahn ye.

¹⁶ Chemin che nuhn ne, hua rendahchenan nuhn nde ama ihyan, tachan ihyan ye. Andahre ro manan

ndahchenan nuhn Dihvo vo Jesucristo, ate man ne, ametah tihca redin nuhn.

¹⁷ Tihca, te nducoyaco vo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, a ndahcorun Dendiohs uvo, a ndo vo anduhneca ihyan ra. Nducuaahn vederendecadino chihnga che chenan cumo vo ro menan ne, a chihcoman vo. Man ne, a ndacorun vederendecadino yuhn vo.

¹⁸ A Dendiohs che din ye nducuaahn chemin, ndo yan ye nduco vo che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo. Avane ne, te ye ntiyon nuhn che cah nuhn, cadino ihyan che a ndo yan ye nduco ye.

¹⁹ Dendiohs ne, dechuh ye Dihvo vo Jesucristo, ne che cuande yahn ihyan min ndedevahn ye ihyan iyehense, nchahco ye nunde yahn ye. Ndaconan rahn che te ye ntiyon nuhn che cah nuhn, cadino ihyan che ndo yan ye, nchahco ye nunde yahn ye.

²⁰ Dechuh Dihvo vo Jesucristo nuhn, cahnudo nuhn van nchuhn menun Dendiohs, anduhneca ndete che a man ye riyahve ye nchuhn. Chemin che riyahve nuhn nchuhn che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo, che ndaca ne che nchahco nunde Dendiohs, ndo yan ye nduco ne.

²¹ Dihvo vo Jesucristo ne, hua quendihco ye nde ama nunde, ate din Dendiohs che nedihve ye nunde yuhn vo, anduhneca ndete che man ye quendihco ye nunde. Tihca din ye cava che, nduco che cotahno vo Dihvo vo ne, ndaco vo vederenchahco, ne runecade cuahtenan vo nduhca che nahn ye.

6

¹ Nducote redin nuhn ntiyon yahn Dendiohs ne, riyahve nuhn nchuhn che hua duche rino ne vedeyahino yahn ye cava ne,

² te nan Ndudo yahn ye ne, rahn ye ri ye ihyan ndico yuhn vo tuhca:

Cuahn che nda ro ndah yahn nchuhn ne, chinan nchuhn, ndedevahn nchuhn. Namin nchuhn ne, a ro cuh che ro ndah yahn ne, a ro cuh che ndevahn ne.

³ Nuhn ne, runecade vatechica nuhn, cava che hua ndaca yune che ndahchenan ihyan ntiyon che redin nuhn.

⁴ Nan nducuaahn che redin nuhn ne, rihco ro nuhn che numa cuaco redin nuhn ntiyon yahn Dendiohs. Ama redin chahtino nuhn yahn nducuaahn che rechuhrihn nuhn man,

⁵ rahn ihyan nuhn man, rih ye nuhn vacoyahn man, rendo dama ye, redin canda ye nduco nuhn man, ama rechuhrihn nuhn che redin nuhn ntiyon man, hua ri che cuahteyado nuhn man, rih cuico nuhn man. Ate van nducuaahn dehtenduh chemin chan ne, rihco ro nuhn che redin nuhn ntiyon yahn Dendiohs.

⁶ Namin rihco ro nuhn che redin nuhn ntiyon yahn ye, yahn che runecade vatechica nuhn man, renahn nuhn ndudo yahn ye man, ama redin chahtino nuhn man, chenan cuma nuhn vedevahino man, quenun Vaco Ndah yahn ye nuhn man, numa cuaco redin yahino nuhn ihyan man,

⁷ chenan cuma nuhn vederihquentiyon yahn ye man, rahndudo nuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo man. Nduhca sandado che va che ruhn nduco se man, va che rendedevahn nduco se sahn man ne, tihca nuhn, te a ndo yan Dendiohs nduco nuhn, nedin yahn ye nuhn, ne hua dehva rinda yahn nuhn.

⁸ Nahn ihyan ne, rendeva ye yavenan nuhn, ne nahn ye ne, ndahchenan ye nuhn. Nahn ihyan ne, ndah rahn ye yahn nuhn, ne nahn ye ne, chihnga rahn ye yahn nuhn. Nahn ihyan ne, rahn ye che rente nuhn ndudo cuaco, ne nahn ye ne, rahn ye che rihneh nuhn.

⁹ Nahn ihyan ne, yahino ye nuhn, ne nahn ye ne, nde hua retumacah ye nuhn. Nahn cuan ne, vate nuhn tah vederih man, redin tan ihyan nduco nuhn man, ate rendedevahn Dendiohs nuhn.

¹⁰ Andahre ran nuhn nahn cuan, ate hua dehve rahco nuhn. Andahre chevah nuhn, ate anduhneca ndete che redin cuihca nuhn ihyan, ricuaahn nuhn Ndudo yahn Dendiohs ihyan. Andahre metah dehva yahn nuhn muhn iyehense cuh, ate rinan Dendiohs nuhn, ne hua dehva rinda yahn nuhn.

¹¹ Nchuhn dihno nuhn che vate ne yan Corinto, numacuahn chedave yahn nuhn yahve nuhn nchuhn, hua chihco ndeh nuhn nde ama ndudo.

¹² Nuhn ne, yahino nuhn nchuhn, ate man nchuhn ne, ti nan ti ino ne rendihche ne nuhn.

¹³ Nduhca che riyahve ihyan daya ye ne, tihca riyahve nchuhn, cava che din yahino ne nuhn nduhca che yahino man nuhn nchuhn.

Uvo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, ihyan yahn Dendiohs uvo

¹⁴ Hua dama co nchuhn nduco ihyan che hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, te hua redin yahn che ihyan che ndah ihyan ye ne, dama co ye nduco ihyan che duhtuno ihyan ye. Namin hua redin yahn che ihyan che a ntah ndutinan ye, renevahnecun ye Ndudo yahn Dendiohs ne, dama co ye nduco ihyan che hua renevahnecun ye.

¹⁵ Dihvo vo Jesucristo ne, hua ri dama ndudo yahn ye nduco chundah. Namin ihyan che ritahno ye ihyan ne, hua ri dama ndudo yahn ye nduco ihyan che hua ritahno ye.

¹⁶ Ihyan che rendeva ye yavenan Dendiohs ne, nde hua redin yahn che ðama co ye nduco ihyan che rendeva ye yavenan dehtenduh che ndiyu Dendiohs. Dendiohs ne, quenduche ye, ne uvo ihyan yahn ye ne, anduhneçá ndete che yaco yahn ye, nduhça che a ndirun nan Ndudo yahn ye tuhça:

Conún van ihyan yahn.

U che Dendiohs yahn ye.

¹⁷⁻¹⁸ Namin ndirun:

Dihvo vo Dendiohs, ihyan min che quenan cuma ye nducuahñ vederihquentiyon ne, rañn ye:

“Co din vi nchuhn yahn ihyan nunde, cuihcomañ ne ihyan.

Hua din ne dehtenduh che chihnga, cuahtendiho ne nunde.

Tuhme ndevá nchuhn, din yáhn nchuhn, ndo ne ðayá.”

7

¹ Dihno che yahino nchuhn, nducote tihça nte Dendiohs ndudo yahn ye ne, nahn che çahcomañ vo nunde yuhn vo, ne runeçade cuahtechico vo, nevahñecun vo ihyan.

Nto ino ihyan ndiyaco nunde yahn ye

² Cuenevahñecun nchuhn nuhn. Hua nedin tan nuhn nduco nde ama ne. Hua nihñcheh nuhn nchuhn. Nde ama nchuhn, hua ndinda ne çava nuhn.

³ Che dirún tihça ne, ndiyu che rañn nundé yahn nchuhn, te yahino nuhn nchuhn nduhça che a rañn ri nchuhn menañ, andahre va che coh nuhn çava ne.

⁴ Ama rendaçá vedeçahñino man, ama yenó man, ama reneçah yan chedave yáhn man, çava ne. Andahre rechuhrihn nuhn, ate ama yenó.

⁵ Numacuahn ro che chahtechica nuhn yahn yahn Macedonia ne, nde tah hua chahtetuhno nuhn, te din tan ihyan nduco nuhn. Chuhrihn nuhn, ne ama ndedecadino nuhn nan ntiyon che redin nuhn.

⁶ Ate Dendiohs, ihyan min che reneçah yan ye chedave yahn ihyan che ran ye ne, neçah yan ye chedave yahn nuhn, yahn che nta Tito.

⁷ Avane ne, nte cuande se nuhn nduhça che nevahñecun nchuhn sañn man, neçah yan ne chedave yahn se man, ama chi ran ne çava nunde yahn ne man, ama rendedecadino ne çavá man, ne çava nducuahñ chemin ne, nde tahque chi yenó.

⁸ Cuañn che dirún yahn ne menañ, ðin che chi ran ne ne, nde man nto inó che tihça ðin, ate man ne, yenó, te checadino che chichihve yahn ne, nto ino ne nunde yahn ne.

⁹ Man ne, yenó, ndiyu yahn che ðin che chi ran ne, ate yahn che chichihve vederan

yahn ne, din che nto ino ne nunde yahn ne. Hua ndere çah riñn nchuhn nduco che tihça dirún, te nto ino ne nunde yahn ne numacuahn vederan, nduhça che nahn Dendiohs.

¹⁰ Chichihve yahn ne, te cuañn che numacuahn vederan rento ino vo nunde yuhn vo ne, rendedevahn Dendiohs uvo. Ate vederan che ametah co quendi vo vedeyeno yahn man vo, cuahtendiho vo nunde ne, nde hua cochihve.

¹¹ Condihche nchuhn nduhça che chichihve che nto ino ne nunde yahn ne nduhça che nahn Dendiohs. Chi yudo yahn ne yahn nunde yahn sañn min, nde dihya ne chi. Runeçade tumaçah ne yahn, ne ndaçá ne che nchahco nunde che hua tumaçah ne yahn menañ. Namin neçahco ne u çava che conán nchuhn. Din ne castigo sañn, ne nan nducuahñ chemin ne, chihnde ro yahn ne che dave yavenan ne yahn nunde min.

¹² Che dirún yahn nchuhn menañ ne, che náhn che tumacadino ne nan Dendiohs nduhça che nevahñecun ne nuhn. Che dirún yahn ne ne, menañ vihça a çava nchuhn che ndedecadino, ndiyu demañ yahn sañn min che quendihco se nunde, nde huane yahn ihyan che din duche yahn se ihyan.

¹³ Nducote nto ino nchuhn nunde yahn ne ne, chemin che chi yeno nuhn.

Avane ne, nducote ndihchero nuhn che ama yeno Tito yahn che neçah yan nducoyaça nchuhn chedave yahn se ne, chemin che nde tahque chi yeno nuhn.

¹⁴ Hua quendañ cuihno u che rañn ri sañn che ndah ihyan nchuhn. Nduhça che riquendañ cuaco nducuahñ che renté nduco ne ne, tihça quendañ cuaco nducuahñ che rañn ri sañn yahn ne.

¹⁵ Me Tito ne, nde tahque yahino se nchuhn man ro cuh, che co ro che quenan se yan vaço ne, te reneçahco se nduhça che nevahñecun ne sañn nduco vedino vedeneñ, dinahn ne che chihquentiyon se.

¹⁶ Me u ne, ama yenó, te a devano che renevahñecun nchuhn nducuahñ che riquentiyón.

8

Nduhça che nahn che çah vo vedino

¹ Dihno nuhn, man ne, nte cuande nuhn nchuhn nduhça che ðin yahino Dendiohs ihyan yahn ye che vate ye yahn yahn Macedonia, chinan ye ihyan çava che tuno tañ ye che çah ye vedino.

² Ihyan chahn ne, andahre ama rechuhrihn ye che redin tan ihyan nduco ye man, ama chevah ye man, ate ama yeno ye, ne numacuahn chedave yahn ye çah ndahya ye vedino.

³ M̄an ndihcheró che numacuahn vedeyeno çah ye nde tahque ndahva ca che co che retumacadino vo che co çah ye.

⁴ Ama chica ye favor nuhn, che çah yune nuhn che condã van nduco ye, conan ye dihno vo.

⁵ Nde hua ndedecadino nuhn che tihçã din ye, ate nde tahque quendañan ye, te che tahque ndah ne, chihco ye chedave yahn ye nduhçã che nahn Dendiohs, çava che dinahn ye nducuahn che rihquentiyon Dihvo vo Jesucristo man, çava che nevahne-cun ye nuhn man.

⁶ Nducote tihçã din ihyan chahn ne, chemin che çah cuande nuhn Tito che nda-conan se yan vaço nchuhn, quendi se din dama se vedino min.

⁷ Nducote ama chenah cuma ne vederihquentiyon che cotahno ne man, che cuahndudo ne man, che devano ne man, checo checunde chenah ne nan ntiyon yahn Dendiohs man, yahino ne nuhn man ne, chemin che ndahçã che din nun ino ne, cuahtenan cuma ne vedevahino.

⁸ Ndiyu che rihquentiyon nchuhn, ate rañh nduco ne çava che cadino ne nduhçã che chenah cuma dihno vo chenañh vedevahino man, çava che cuhnde ro ndete che numa cuaçõ chenah cuma ne vedevahino man.

⁹ A devano nchuhn nduhçã che ama yahino Dihvo vo Jesucristo uvo, ne nahn che quendi ne yune yahn ye. Nduhçã ama ihyan cuihca che ndo chevah ye, yahn che din ye vedevahino ne, tihçã ihyan min, te andahre ama yudo vederihquentiyon yahn ye, ate nducote yahino ye uvo ne, chihcomañ ye nducuahn, ndã ye muhn iyehñse cuh çava che ndedevahn ye uvo.

¹⁰ Tihçã riyahvé nchuhn çava che ndah yahn ne, te a man nchuhn chihndeyan chedave yahn ne nde nduyo chuh me, canañ reçañ ne vedino min.

¹¹ Man ne, nduhçã che nduco vedeyeno canañ çah ne, tihçã nahn che quendi ne dinahn ne tunoca che tuno tañ ne, nde conañ çah ne.

¹² Tihçã, te vedino che reçañ vo ne, a devano Dendiohs nduhva che co çah vo. Cuahn che reçañ vo numacuahn chedave yahn vo ne, renevahnecun ye.

¹³ Che çah nchuhn vedino min dihno vo ne, ndiyu che çah ne nde ndo chevah man ne.

¹⁴ Che nahn ne, che conañ ne ihyan çava che ndaçã che chuñnun ye man ro cuh. Ndã ro che va vederetañh yahn man ne ne, tihçã conañ ihyan chahn nchuhn. Nduco tihçã ne, ndaçã che chuñnun ama tañ ne cuahn dama.

¹⁵ Va ama ejemplo yahn chemin che ndirun nañ Ndudo yahn Dendiohs tuhçã:

“Ihyan che ndeh din dama ye ne, hua ngava yahn ye, ne ihyan che doh din dama ye ne, hua chicuah nan yahn ye.”

Tito nduco combiero yahn se ne, ndaconan se yan Corinto

¹⁶ Nundihve cuahn Dendiohs che çahn nun ye chete chedave yahn Tito, che namin rendedecadino se çava che ndah yahn nchuhn nduhçã che rendedecadinó.

¹⁷ Ndetahno nevahne-cun se che yahvé sahn che chi se. Avane ne, nducote a man se ndihco se che chi se ne, cochi se quendi-hchero se nchuhn numacuahn vedeyeno.

¹⁸ Dechuh nuhn dama nduco se ama dihno vo che ama ndah rañh ihyan yahn ye nduh cuañ yaho, yahn che ama quendañ ndah ye che rahndudo ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹⁹ Avane ne, a tendahnun ihyan ndiyaco dihno vo min, che conduco ye nuhn nañ che vatehica nuhn. Quenan conañ ye nuhn, din dama nuhn vedino che a ndanañ redin dama nuhn, çava che ndeva ihyan yavenañ Dihvo vo man, çava che çahco ro nuhn vedevahino yahn nchuhn man.

²⁰ Nducote hua nahn nuhn che ndere çahma nde ama ihyan che toh man nuhn vedino min ne, chemin che yahve nuhn ihyan ndiyaco che tendahnun ye ama cha dihno vo, çava che conduco ye nuhn.

²¹ Tihçã, te nahn nuhn che dave yavenañ nuhn nañ Dendiohs man, nañ nducoyaça ihyan man.

²² Avane ne, dechuh nuhn tañ dihno vo nduco Tito. Dihno vo min ne, a rendihche nuhn ihyan che runecañe ye cuahn dama nañ nducuahn ntiyon yahn Dendiohs. Ihyan min ne, quenan ino ye che conañ ntiyon che chi ye, te a rendihche ndah ye nchuhn.

²³ Te cuandé nchuhn te Tito ne, rinduco se u nañ ntiyon che quenan, cochi se, conañ se nchuhn menún. Me dihno vo chenañh ne, ihyan ndiyaco dechuh ye ihyan. Ihyan chahn ne, nducote runecañe ye ne, cuhnde ro che ama yudo vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo.

²⁴ Man ne, cuinan nchuhn ihyan chahn, çava che cadino ihyan ndiyaco chenañh nduhçã che chenah cuma ne vedevahino man, çava che hua co cuihñan nuhn che rendeva nuhn yavenañ ne man.

9

Vedino çava dihno vo

¹ Yahn vedino che redin dama nuhn çava dihno vo ne, rañcõ che nde hua rendotenan che dirún yahn ne,

² te a rendihché nchuhn che ama cuno ino ne. Chemin che hua cuihñan renté nduco dihno vo che vate ye yahn yahn Macedonia,

yahn nchuhn che vate ne yahn yahn Acaya, che a vateyan ne nde nduyo chuh çava che conan ne. Nducote checadino ye che redin nun ino ne reçañ ne vedino min ne, a nahn nducoyaça ye ama çah yeno ino ye, canañ reçañ ye.

³ Andahre tihça ne, dechúh dihno vo chahn tñ, çava che cuahteyan niyon nchuhn nduhça che a renté yahn ne, ne hua quendañ cuihnó che rendonán nchuhn.

⁴ Tihça dín, te cuahn che chí ne, denañ conduco ama o dihno vo che vate ye yahn yahn Macedonia u, ne nahn che a vateyan nchuhn. Ndete che hua ne, quendañ cuihno nchuhn. Namin quendañ cuihno nuhn che ama rendonan nuhn nchuhn.

⁵ Nducote hua náhn che quendañ cuihno uvo ne, yahvé dihno vo chahn che chí ye, conan ye nchuhn, dín ðama nduh ne vedino min che a ndihco ne chedave yahn ne che çah ne. Nduco tihça ne, cuahn che ndá nuhn ne, hua quenán cuma nuhn che comañ çava nuhn nchuhn.

⁶ A devano nchuhn te cuahn che ndahva ndute ndata rihno vo ne, ndahva renevahn vo, ne cuahn che doh rihno vo ne, doh renevahn vo.

⁷ Atihnoçano che reçañ vo vedino. Nahn che çah vo nduhva che ndihco vo che çah vo. Nahn che çah vo numacuahn chedave yuhn vo, hua nduco fuerza, te Dendiohs ne, yahino ye ihyan che nduco vedeyeno reçañ ye.

⁸ Dendiohs ne, va vederihquentiyon yahn ye che conan ye nchuhn ñañ nducuahn, çava che hua dehva conda yahn man man, çava che va ndahva yahn ne che conan ne ihyan chenahn man.

⁹ Tihça, te ñañ Ndudo yahn Dendiohs ne, a ndirun tuhça:

Ihyan che redin ye vedevahino nduco ihyan chevah ne,

rinan Dendiohs ihyan cuahn ðama, ne hua ri doh dehtenduh yahn ye.

¹⁰ A Dendiohs che reçañ ye ndute ndata che rihno ihyan man, rihquechey ye ihyan man. A ihyan min che din ye che co ndeh ndute ndata yahn nchuhn man, tihdenañ ye vedeyahino yahn ne man,

¹¹ çava che co chahte nducuahn ntiyon yahn ne, conan ne ihyan chevah numacuahn chedave yahn ne. Nduco tihça ne, ndeva ihyan yavenañ Dendiohs yahn ntiyon che redin nuhn van nchuhn.

¹² Tihça, te vedino che vatechica nuhn redin ðama nuhn ne, din che ndaça che chuñun dihno vo man, nde din che ndeva ihyan yavenañ Dendiohs man.

¹³ Ihyan che ndondañ tañ ye vedino min ne, ndeva ye yavenañ Dendiohs, ndiyu demañ yahn che ama rinan nchuhn ihyan man,

ihyan chenahn man, ate yahn che renevah-necun ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹⁴ Namin covah ye çava nchuhn numacuahn chedave yahn ye yahn che tihyon yune Dendiohs nchuhn che din ne vedevahino nduco ye.

¹⁵ Nundihve cuahn Dendiohs che ama chahte vedeyahino yahn ye çavo vo, che nde hua retumacadino man vo, dechuh ye Dihvo vo Jesucristo, ndedevahn ye uvo.

10

Vederihquentiyon che quenán cuma Pablo

¹ U Pablo, riyahvé nchuhn numacuahn vedino vedeneñun nduhça che nahn Dihvo vo Jesucristo. Nahn nchuhn ne, rahn ne yahñ che ama tñ cuahn che yahn quenán, ne cuahn che quenún van nchuhn ne, ama necún.

² Ate riyahvé nchuhn che hua din ne che ndaça yune che dín castigo nchuhn cuahn che ndá, te va inó che dín castigo ihyan che rahn ye che vatechica nuhn vedeyeno yahn man nuhn.

³ Cuäco te ihyan iyehñse nuhn, ate redin nuhn ntiyon yahn Dendiohs nduhça che nahn ye, ndiyu nduhça che nahn man nuhn.

⁴ Nduhça sandaço che chenán cuma se dehtenduh che richihve yahn se ñañ che ruhn se ne, tihça chenán cuma nuhn vederihquentiyon chahte. Vederihquentiyon min ne, ndiyu yahn ihyan iyehñse, te yahn Dendiohs, ne co ndaço ndiya ihyan che duhtuno ihyan ye.

⁵ Namin ndaço ndiya nuhn ihyan, che numacuahn vedeyade man, vededevano yahn man ye man, rahcotahn ye yahn Dendiohs, ne ndaço nuhn ihyan tañ Dihvo vo Jesucristo, çava che dinahn ye yahn ye.

⁶ Cuahn che a ndaço redinahn nchuhn ne, nuhn ne, vate nuhn çava che din nuhn castigo ihyan che rahcotahn ye.

⁷ Nchuhn ne, rihco ne cudado nde ñañ ran nde ñañ rica nuhn, ate hua rendihche ne taça chedave yahn nuhn. Ndete che devano cuäco ne che a yahn Dihvo vo Jesucristo nchuhn ne, cuedevano ne te namin nuhn ne, a yahn ye nuhn.

⁸ Te Dihvo vo Jesucristo vederihquentiyon nuhn, ndiyu çava che din nuhn che conda nchuhn, ate çava che conan nuhn nchuhn che cotahno ne ihyan numa ino ne. Chemin che, andahre ama rendonán vederihquentiyon min ne, hua ri cuihnán.

⁹ Tihça rahn rí nchuhn çava che hua ndedecadino ne che ndere renahn dihyá nchuhn nduco çava che redechúh yahn ne.

¹⁰ Hua náhn che namin nchuhn tíhçá nde-
edecadino ne, te náhn íhyan ne, ráhn ye te
ama renan inó che çayá íhyan nan çaca che
redechúh yahn ye, ate cuahn che quenún
van ye ne, hua dito nán nde hua ndahchan
ndudo yáhn.

¹¹ Íhyan che tíhçá ráhn ye ne, code-
vano ye te nduhçá che yudo rihquen-
tiyon nuhn cuahn che yahn chenán nuhn,
redirun nuhn yahn ne ne, atihnoçá yudo
çahcantiyon nuhn cuahn che ndá nuhn van
ne.

¹² Hua rendeva man nuhn yavenan nuhn
nduhçá che redin náhn íhyan che rendonan
man ye íhyan, te ama vedetundo che redin
ye, rendeva man ye yavenan ye, ráhco ye
che tahque rigonun chihve ye che co íhyan
chenáhn.

¹³ Nuhn ne, hua redin yáde nuhn, rechuh-
nan nuhn vederihquentiyan che te Den-
diohs nuhn, che din nuhn ntiyon yahn ye
van nchuhn.

¹⁴ Nuhn che ndá nuhn menan ndita, cah-
ndudo nuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Je-
sucristo, chihnevan nchuhn, ne chemin che
redin yahn che quendi nuhn çahcantiyon
nuhn nchuhn. Che tíhçá redin nuhn ne,
hua rechunnan nuhn vederihquentiyan
che chenán cuma nuhn.

¹⁵ Hua redin yáde nuhn, rihquentiyan
nuhn nan che nedin táma ca íhyan ntiyon.
Che cuáco ne, chenán ino nuhn che cotahno
nchuhn Dihvo vo Jesucristo numa ino ne,
çava che co chahte ntiyon che redin nuhn
van nchuhn, ne quendi nuhn nduhçá che a
cochi nuhn rihquentiyan nuhn.

¹⁶ Tuhme quendi nuhn cuacotuh nuhn
ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo yan
chenán, ate hua cahnevi nuhn ntiyon che
nedin táma ca íhyan.

¹⁷ Duh nchuhn che nahn ndonan man ne
nchuhn ne, tahque ndah che ndonan ne
Dihvo vo Jesucristo,

¹⁸ te íhyan che rendonan man ye íhyan
ne, hua cochihve yahn ye che tíhçá redin ye.
Me íhyan che rendonan Dihvo vo Jesucristo
íhyan ne, atenan íhyan chahn che rendeva
Dendiohs íhyan.

11

Sahn che redin çá se che apóstol se

¹ Ama ndahçá ndete che din chahtino
nchuhn che ndonan vederihquentiyan che
quenán cumá. Co ráhco ne che ama vede-
tundo che tíhçá redín.

² Ate hua, te ama yahinó nchuhn nduhçá
che nahn Dendiohs, cahndudó ndudo ndah
yahn Dihvo vo Jesucristo, chitahno ne, ne
náhn che dave chedave yahn ne, ndá ne nan
ye.

³ Nducote chundah ne, ama mayon se
ne, ndo se cu, chihnceh se Eva. Namin
nchuhn ne, yahinó çava ne, te denan hua
numa ino ne ritahno ne Dihvo vo Jesucristo,
ne çah yune ne che cahnceh se nchuhn,
cuacondah vedame ne íhyan.

⁴ Vahinó çava nchuhn, te denan ndá
sahn che cacuahn se táma ndudo menun
ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo man, cuah-
ndudo se táma ndudo, redin vahn se che
ndudo ndah yahn Dendiohs man, conun
se nchuhn che nevahnecon ne táma vaco
menun Vaco Ndah yahn Dendiohs man, ne
a ndah no ino ne cotahno ne nducuah.

⁵ Ricá nchuhn che din chahtino ne yáhn,
nan sahn chahn che redin vahn ne apóstol
ndah, te nde tah hua rinda nan yahn veder-
ihquentiyan che quenán cumá nan vederi-
hquentiyan yahn se.

⁶ Andahre hua ndahchan ndudo yáhn
nan che rahndudó, ate nan vederihquen-
tiyan yahn Dihvo vo Jesucristo ne, a devanó
ndendi ndendita nduhçá che a rendihche
man nchuhn.

⁷ Hua dehve ama nunde che din man
ntiyan, ndaçá che chuhnún cuahn che cah-
ndudó ndudo ndah yahn Dendiohs, chih-
nevan nchuhn. Tahque ndah ne, quendah
vedechahtinó chuhríhn çava che ndah yahn
ne.

⁸ Cuahn che quenán van nchuhn, din
ntiyan yahn Dendiohs çava che ndah yahn
ne ne, dihno vo che vate ye táma yan chi-
nan ye u çava che ndaçá che chuhnún, ate
anduhneçá che ndere chehnevi yahn ye, te
ndiyu íhyan chahn va che conan ye u ro
min.

⁹ Cuahn che cuichuah nan yáhn ne, nde
ama nchuhn hua dendúh nchuhn. Tahque
ndah ne, ama o dihno vo che chica ye yahn
yahn Macedonia, chinan ye u. Nduco tíhçá
ne, hua dendúh nchuhn ro min. Atihnoçá
hua dendúh nchuhn caviyan deman.

¹⁰ Nde muhn nde nan Dihvo vo Je-
sucristo, cuáco ráhn rí nchuhn chemin. Nu-
machahte yahn yahn Acaya, hua quendah
cuihnó nan nde ama íhyan, yahn che tíhçá
ráhn.

¹¹ Ndiyu che hua yahinó nchuhn che hua
náhn che conan ne u. A man Dendiohs
devano ye che ama yahinó nchuhn.

¹² Quendi din tíhçá çava che co cuihnan
sahn yáde chahn che vatechica se redin çá
se che apóstol se, redin çá se che redin se
ntiyan nduhçá che redin nuhn.

¹³ Sahn chahn ne, ndere vatechica se, rih-
nceh se íhyan, redin çá se che apóstol yahn
Dihvo vo Jesucristo sahn.

¹⁴ Hua çahn ino nchuhn che redin çá se
che apóstol se, te a devano vo te namin
chundah ne, rendedeche se sahn, co

ndacondá se nde ama ángel diyahn ndete che nahn se.

¹⁵ Chemin che nde hua çahn ino nchuhn, ndihchero ne sahn chahn che redin se ntiyon yahn se, redin çá se che ndudo ndah yahn Dendiohs che rahndudo se. Yahn nducuahñ che redin se ne, va che din Dendiohs castigo sahn, nedihve se nunde yahn se.

Nduhçá che rechuhrihn Pablo nan ntiyon yahn Dendiohs

¹⁶ Ndaconan ráhn rí nchuhn che hua ndedecadino ne che ama vedetundo che náhn ndeva mán yavenán. Ndete che tihçá ndedecadino ne ne, codín chahtino ne yáhn.

¹⁷ Che ráhn rí nchuhn che náhn ndeva mán yavenán ne, ndiyu Dihvo vo Jesucristo che tihçá rihquentiyon ye, te chemin ne, vedetundo yahn mán.

¹⁸ Nducote ama yahn sahn che redin yáde se che ama ndah ihyan se ne, namin u ne, ndeva mán yavenán.

¹⁹ Tihçá dín, te nchuhn ne, ama devano ne che rañco ne, nde hua ri cuihñan ne, a ndah no ino ne retorna ino ne sahn che rendeva mán se yavenan se.

²⁰ Andahre redin se deçahya yahn se nchuhn mán, rendinun rendinaño se nchuhn mán, redin yahn se dehtenduh yahn ne mán, rinan se yahn nchuhn mán, rahn se vaçonan ne mán, ate a ndah no ino ne.

²¹ Anduhneca ndete che ama vedecuihno chemin çavá, te nuhn ne, hua rihquino nuhn che ndere din nuhn nduco nchuhn.

Andahre ama vedetundo, ate namin u ne, co din yáde nduhçá che redin sahn chahn.

²² Ndete che redin yáde se che sahn nación yahn Israel sahn ne, namin u ne, ihyan nación yahn Israel u. Ndete yahn che rente se devaço hebreo ne, namin u ne, renté devaço mín. Ndete yahn che ndáta yahn Abraham sahn ne, namin u ne, ndáta yahn ye u.

²³ Ndete nan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo nahn dín yáde se ne, namin u co dín ama vedetundo, ndo yáde, te tahque ndichihve u nan ntiyon yahn ye mán, tahque nedín ntiyon yahn ye mán, tahque ndeh yune nerún vaçoyahn mán. Ama ndeh yune nahn ihyan u mán, ama ndeh yune adeche çahño ihyan u mán.

²⁴ Sahn nación yahn Israel ne, uhn yune dín se castigo u, chahn se ndico ntiyon cun cuarta u.

²⁵ Ino yune chahn se yahn u. Ama yune ndo dama ihyan, çah ye tu u nde a chihño ye u, che rañco ye. Numacuahn ro che quechicá nan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, ino yune cheche nun barco nan che quenún, ama ro ama yan quenún van nuniyahñ.

²⁶ Ama chuhrihn nduh cuan nan che quechicá yahn ntiyon che quenán. Ama ndeh yune adeche quenda ico u. Nduh cuan nan che quechicá ne, ama çahnda, yahn che ama vate sahn duco. Ama ndeh yune cuahño dín tan ihyan nación yáhn mán, ihyan nación chenahñ mán, nducó, adeche çahño ye u. Adecotino che quechicá, viyan mán, viyata mán, nuniyahñ mán, ama chuhrihn, adeche cóh nahn cuan. Me sahn che redin çá se che ritahño se Dihvo vo Jesucristo ne, cuahn dama chenun ino se vedetan, nahn çahño se u.

²⁷ Ama chi cunó nan ntiyon mán, ama quenduché mán, ama chih cuicó mán, chih yacá mán. Nahn cuan ne, adeche coh iché, quechicá van ngo, nde tino yáhn metah.

²⁸ Avane yahn nducuahñ chemin chan ne, ama rendedecadino ro ro, çava nducoyaca ihyan che ritahño ye Dihvo vo Jesucristo, te u che redin cudádo ihyan.

²⁹ Nducoyaca diño vo che hua ndah richahtino ye Dihvo vo ne, ama rendedecadino çava ye. Namin nducoyaca diño vo che redin ihyan che rahtendiho ye nunde ne, ama ri ran çava ye.

³⁰ Ndete che nahn co yenó ne, tahque ndah che co yenó yahn dehtenduh che rihco ro che hua rignonun chihvé.

³¹ Dendiohs, Chida Dihvo vo Jesucristo, ihyan mín che rendeva vo yavenan ye cuahn dama ne, devano ye te cuaço che ráhn.

³² Cuahn che quenán yan Damasco ne, gobernador che rínan se rey Aretas, va se yan mín, ne chih se sandádo yune che nahn dín se preso u.

³³ Ate ndedevah ihyan u chete ama cuahnte cuahn vedáde chete che ndacoriya chihto yan me, ne nduco tihçá cáhn.

12

Ama vederihno che çah Dihvo vo Jesucristo, ndihchero Pablo

¹ Hua redin yahn che ndeva mán yavenán, ate va che có nchuhn yahn ama vederihno che te Dihvo vo Jesucristo, ndihchero.

²⁻³ A ndeh nduyo che ritahnó Dihvo vo Jesucristo, ne mán adive ne, a ri ndiche cun nduyo ne, quenda ye u vahchetero. Hua devanó, a mán, o vacó, atenan Dendiohs devano ye. Ate tanoca nduh ne, quenda ye u vahchetero.

⁴ Mín chihneván ama ndeh ndudo che nde hua rentaquínó deh che çahmá yahn. Avane ne, çahnda va che çahmá.

⁵ Vederihno mín che cuaço, redin yahn che ndonán. Ate çava mán ne, nde hua redin yahn che ndo yáde. Atenan yahn

che nde hua rignonun chihvé, atenān yahn chemin che co co yenó.

⁶ Ndete che nahn ndo yadé ne, dehve ndere ndo yadé, te ndudo cuāco che cahmá. Ate tahque ndah che nde hua cahmá yahn, çava che hua çava chemin nevahneacun ihyan u, te atenān che cahnevan ye che renté man, çahco ye cudādo nduhça che quechicá man.

⁷ Çava che hua ama din yadé che ndihcheró vederihno min ne, çah yune Dendiohs che dechuh chundah ama cah tan, chetaç u, redin che rechuhrihn cuahn dama.

⁸ A ino yune ama chicá favor Dihvo vo Jesucristo che cahnevi ye cah min,

⁹ ate rahn ye ri ye u te nduco che yahino ye u, a va, te tahque rihco ro ye vederihquentiyon yahn ye nduco ihyan che nde hua rignonun chihve ye. Chemin che ama yenó che rechuhrihn, redin cah, te nduco tihça ne, tahque rihco ro Dihvo vo vederihquentiyon yahn ye nducó.

¹⁰ Ri yenó yahn nducuahn che rechuhrihn nan ntiyon yahn Dihvo vo, che ndere riya ihyan u man, che redin tan ye nducó man, che hua rendaça che rechuhnún man, che yah rahnó man, te cuahn che rendó nde ndiyahn ne, tahque rihco ro Dihvo vo vederihquentiyon yahn ye nducó.

Pablo ne, ama rendedecadino ye çava ihyan yahn Dendiohs che vate ye yan Corinto

¹¹ Ama vedetundo che rahn yadé nduco nchuhn, ate nducote retuma ino ne sahn che rihnceh se nchuhn ne, quenān cuma che tihça dín. Nchuhn che redin yahn che ndeva ne yavenān, ndiyu man, te andahre lado yahn nde hua rignonun chihvé, ate hua dehva rinda nan yahn nan sahn apóstol chemin chan, che rahco ne che ama ndah se.

¹² Cuahn che quenān van nchuhn ne, nduco rino nduco ndah dín vederihno, chihnde ro che apóstol numa cuāco u.

¹³ Nchuhn ne, dama no din yahinó nchuhn nduco dihno vo che vate ye tama yan. Ate ndete che rahco ne che quendihcó nunde yahn che hua dendúh nchuhn che ndaça che chuhnún ne, codin chahtino ne yahn.

¹⁴ Rahn rí nchuhn te a rihcoyan yahn che ndaconan chí quendiheró nchuhn co ino yune. Nde hua dendúh nchuhn, te rechí çava che ndah yahn ne, ndiyu çava che nahn co yahn dehtenduh che va yahn ne. Tihça, te redín nduhça che redin ihyan che rihcaceh ye daya ye. Ndiyu man ye chenān ino ye che çahcaceh daya ye ihyan.

¹⁵ Andahre cuahn che tahque yahinó nchuhn, ra tin ne, ne ti nan ti ino ne rendihcheró ne u, ate nde nduco nduh ne, vá

vedeyeno che quendí conān nchuhn, nde vá vedeyeno che çahco mendāhn u çava che ndah yahn ne.

¹⁶ Andahre devano cuāco nducoyaca nchuhn che hua dendúh nchuhn çava che ndaça che chuhnún, ate nde nduco nduh ama o ne ne, renunún ino ne, rahn ne che nducote ama mayon u ne, chihnceh nchuhn.

¹⁷ Namin a devano nchuhn che ndiyu che chihnceh nchuhn che dechúh ama o dihno vo, chendihcheró ye nchuhn.

¹⁸ A dechúh Tito nduco tama dihno vo, chendihcheró se nchuhn, ne a devano ne te hua chihnceh se nchuhn. Namin a devano ne te nde ama nuhn hua nihnceh nuhn nchuhn, te dama vederendecadino yahn nuhn man, runecađe vatechica nuhn man.

¹⁹ Dihno che yahinó nchuhn, che tihça dirún yahn ne ne, co rahco ne che rahn nan man nuhn. Ate hua, te nde muhn nde nan Dendiohs, nducuahn che redin nuhn ne, redin nuhn numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, çava che tahque numa ino ne cotahno ne ihyan.

²⁰ Tihça dín, te nahn che runecađe chenān nchuhn cuahn che ndá, çava che co yenó çava ne, ne hua ndaça yune che dín castigo nchuhn, co rān. Vahinó çava nchuhn, te denān cuahn che ndá, ntaçá nchuhn che vate çanda ne man, redin ve ne yahn vih man, tan ne nduco vih man, redin yadé ne man, redin vi ne man, retumacah ne cuendo nduco vih man, rih nunde ama tama ne yahn vih man, ndeh cuān ndi ne nduco vih man.

²¹ Namin vahinó, te denān cuahn che dechuh tun Dendiohs u van nchuhn ne, co cuihnān çava ne. Co nde va che cuacó çava ama yahn nchuhn che metah nto ino ne nunde che chenān cuma ne nde ro menān, metah çahcomān ne che chihngā redin ne man, che ndere rahtenan ne nduco ihyan che hua nihnevaço ne nduco ye man, che ama idihya ne man.

13

Rahn Pablo che çahn tun ye yan Corinto

¹ Man co ino yune che ndaconan chí quendiheró nchuhn. Nducoyaca ne che va nunde yahn ne ne, dinoca ndahco cuāco o ino ihyan, tuhme co ne castigo.

² Cuahn che ndá chi o yune ne, a rahn nduco nchuhn te cuahn che chí tama yune ne, dín castigo nducoyaca nchuhn che a chendihco ne nunde nde a rahn me, nde nducoyaca nchuhn che cade rahtendihco ne nunde. Man ndaconan dirún yahn ne che a rahn çava che hua conān ne.

³ Nducote nahn nchuhn che çahco ró che quenán ñan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, cuahn che ndá ñan ne, tumacadino ne. Dihvo vo Jesucristo ne, hua dehve vah ye nchuhn, te yudo vederihquentiyon yahn ye.

⁴ Andahre quenán yah ye ñan cruz, chih ye nduhça ama ihyan che nde hua rigonun chihve ye, ate ndedetuhche Dendiohs ihyan, ndahco ye vederihquentiyon ñah ye. Atihnoca nuhn, andahre rahco ihyan che nde hua rigonun chihve nuhn, ate ritahno nuhn ihyan min, ne chemin che te Dendiohs vederihquentiyon, chenán cuma nuhn çava che ndah yahn ne.

⁵ Cuendedecadino nchuhn çava man ne, a ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, o hua. Ndete che numa cuaco ritahno ne ihyan ne, quenun Vaco Ndah yahn ye nchuhn, ne ndete che hua ne, hua.

⁶ Quenán inó che codevano nchuhn te nuhn ne, ritahno nuhn ihyan min numa cuaco, quenun Vaco Ndah yahn ye nuhn.

⁷ Rica nuhn Dendiohs çava nchuhn che hua cuahtendihco ne nunde, ne hua conan cuma che ñin nuhn castigo nchuhn, cuhnde ro che quenun Vaco Ndah yahn ye nuhn. Andahre ndahchenán ihyan nuhn, çahma ye che hua quenun Vaco Ndah yahn ye nuhn, ate tihça redin nuhn, te tahque nahn nuhn che runecade cuahtechica ne, che co che quendañ yavenañ nuhn.

⁸ Tihça, te nuhn ne, ndotenan che çahca ñan nuhn yahn ihyan che redinahn ye Ndudo yahn Dendiohs ne, va che ndeva nuhn yavenañ ye.

⁹ Vedeyeno yahn nuhn ne, che cotahno nchuhn Dihvo vo Jesucristo numa ino ne. Dehve ñin yahn che ndahchenán ihyan nuhn. Namin revah nuhn çava ne, che nde tahque numa ino ne cotahno ne ihyan.

¹⁰ Chemin che numanahn che ametah chí ne, dirún çaca cuh, dechúh yahn ne, çava che nto ino ne nunde yahn ne, ne hua conan cuma che ñin castigo nchuhn cuahn che ndá ñan. Tihça, te hua ñahn che vederihquentiyon che te Dihvo vo Jesucristo u, cochihve demañ çava che ñin castigo nchuhn. Tahque ndah ne, ñahn che cochihve çava che quendi cotahno ne ihyan numa ino ne.

¹¹ Dihno, man ne, Dendiohs conduco ye nchuhn. Runecade cuahtenan ne man, cuenecah yan ama tama ne chedave yahn vih man, ama no ndudo codin ne nduco vih man, ndahça cuahtenan ne nduco vih man, ne Dendiohs, ihyan min che yahino ye uvo man, redin ye che rahte dihn chedave yahn vo man ne, conduco ye nchuhn.

¹² Cuenecah ama tama ne Dendiohs vih numacuahn vedino vedenecon.

¹³ Cuendeva ne Dendiohs yahn nducoyaca dihn vo che vate ye muhn.

¹⁴ Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, ñin yahino ye nchuhn. Conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn. Tihça co.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN PABLO, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE VAN GALACIA

¹ U Pablo ne, ndiyu ihyan iyehñse che chihco ye vederihquentiyon tãh che co apóstol, te a Dihvo vo Jesucristo man, Dendiohs Chida, ihyan min che ndedetuhche ye Dihvo vo van tenahn man.

² Nchuhn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, che vate ne yahn yahn Galacia, u nduco nducoyaça dihno vo che chenani ye muhn nducó, dirún nuhn çaça cuh, dechuh nuhn yahn ne.

³ Dendiohs Chida man, Dihvo vo Jesucristo man, din yahino ye nchuhn, din ye che ndahça cuahtenan ne.

⁴ A Dihvo vo Jesucristo che chihco mendahn ye ihyan chih ye çava nunde yuhn vo, ndedevahn ye uvo van ihyan nunde nduhça che nahn Chido vo Dendiohs,

⁵ ihyan min che va che ndeva nducoyaça ihyan yavenan ye numacuahn ro. Tihça co.

Va ama nan no ndudo çava che ndevahn ihyan

⁶ Ama rahn inó che nduco nun racondah vedame nchuhn Dendiohs, ihyan min che tendahnun ye uvo, dechuh ye Dihvo vo Jesucristo che yahino ye uvo. Man ne, riquendi ne tama nan ndudo.

⁷ Ndiyu che va tama nan ndudo ndah, ate che tahque ri ne, vate ihyan che redetohnan ye ino nchuhn, nahn ndacorun ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

⁸ Adecoduhno ihyan che cuahndudo ye tama nan ndudo che ndiyu ndudo che rahndudo nuhn, rihnevan nchuhn ne, ihyan min ne, va che conda ye, andahre u o ama ángel che çaça ye vahchetero.

⁹ Nduhça che chicuáhn nchuhn ro menan ne, man ne, ndaconan ntihiyon yán tama yune. Adecoduhno ihyan che cuahndudo ye tama nan ndudo che ndiyu ndudo che a chitahno nchuhn ne, ihyan min ne, va che conda ye.

¹⁰ U ne, hua rinúhn che co yeno ihyan iyehñse nducó, te che rinúhn ne, che co yeno Dendiohs. Ndete che núhn che co yeno ihyan iyehñse nducó ne, nde hua co conán nan ntihiyon yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹¹ Dihno, nahn che codevano nchuhn te ndudo ndah che cahndudó, chihnevan ne ne, ndiyu vededevano yahn ihyan iyehñse,

¹² te nde ama ihyan iyehñse ne, hua chihuahn ye u. Che rahndudó ne, man Dihvo vo Jesucristo te ye, checadinó.

¹³ A checadino nchuhn nduhça ihyan u ro menan cuahn che chitahnó dama nduco ihyan nación yahn Israel. Din tán nduco ihyan yahn Dendiohs, rihcó che decuihnó ihyan.

¹⁴ Nduhça che ritahno ihyan nación yahn Israel ne, u che tahque quendahnán che co nducoyaça combiero yahn, te numa inó quendí costumbre yahn ihyan ndico yahn.

¹⁵ Ate Dendiohs ne, tendahnun ye u numacuahn vedeyahino yahn ye, ne chihco vih ye u nde ro che metah cuhndeyán.

¹⁶ Nda ro che nahn ye ne, dechuh ye Daya ye nan, te cuande ye ndudo yahn ye u çaça che cuahndudó van ihyan nación chenahn. Cuahn che tihça chi ne, hua cháhn chiqueruné nde ama ihyan,

¹⁷ nde hua cháhn yan Jerusalén chendiheró ihyan che tahque menan ndi ye apóstol che co u. Tahque ndah ne, cháhn yahn yahn Arabia. Chihno min ne, ndaconán yan Damasco.

¹⁸ Nde chihno ino nduyo ne, tuhme cháhn yan Jerusalén che ndihcheró Pedro, ne quenán nduco ye ntihiyon ro.

¹⁹ Atenan ihyan min nduco Jacobo, dihno Dihvo vo Jesucristo, ndihcheró ihyan. Hua ndihcheró ihyan apóstol chenahn.

²⁰ Nde nan Dendiohs ne, ndudo cuacho che dirún yahn nchuhn.

²¹ Adive ne, cháhn yahn yahn Siria man, yahn yahn Cilicia man.

²² Tahn min ne, dihno vo che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, che vate ye estado yahn Judea ne, hua rendihche ye u.

²³ Che devano ye yahn ne, atenan che rente ihyan che a u che din tán ro menan me nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo man, che rahndudó ndudo che rihcó che decuihnó ro menan me man,

²⁴ ne rendeva ye yavenan Dendiohs çavá.

2

Pablo ne, nevahnecun ihyan apóstol chengahn ihyan

¹ Chihno ndichecun nduyo ne, cháhn tama yune yan Jerusalén nduco Bernabé, ne quendá Tito.

² Cháhn, te checadinó te tihça nahn Dendiohs. Min ndo dama deman ihyan che ndinan ye yahn yaco, ne necah cuandé ihyan yahn ndudo ndah che rahndudó van ihyan nación chengahn. Tihça din, te nahn cadinó deh çahma ye yahn ntihiyon yahn, a cochihve o hua.

³ Nde Tito che nduco se u, andahre sahn tama nación se, ate hua din ye fuerza che conan seña sahn.

⁴ Ama o sahn che redin ça se che ritahno se Dihvo vo Jesucristo ne, cuahn ndeh chenda se min, rano se nuhn, nahn cua

cuande se nuhn dehco che vatemān ino nuhn, ritahno nuhn Dihvo vo Jesucristo, te nahn se che ndaconan quendi nuhn ley che dirun Moisés, din che denduh ino nuhn.

⁵ Ate nde tah hua tumacāh nuhn yahn sahn chahn, te rendedecadino nuhn çava nchuhn, ne hua çah yune nuhn che tihde-nan se costumbre ndico nan ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

⁶ Me ihyan ndinan chahn ne, a ndinan ye o hua, chemin ne, nde hua cuande yāhn, te Dendiohs ne, dama no rendihche ye nducoyaça ihyan. Ihyan chahn ne, metah nde ama nan ndudo che quendudonān devano ye che va che cacuahñ ye u.

⁷ Tahque ndah ne, tumacadino ye che man Dendiohs nahn ye ntiyon u che cuahndudó ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo van ihyan nación chenāhn nduhça che nahn ye Pedro che cuahndudo ye van ihyan nación yahn Israel.

⁸ Nduhça che çah dito Dendiohs Pedro nan ntiyon van ihyan nación yahn Israel ne, tihça çah dito ye u nan ntiyon van ihyan nación chenāhn.

⁹ Jacobo man, Pedro man, Juan man, ihyan chahn che ndinan ye, nducote tumacadino ye te numacuahn vedeyahino nte Dendiohs vederihquentiyon u ne, nevah-necun ye nuhn, u nduco Bernabé, ne nte çade ye che quendi nuhn cuahndudo nuhn van ihyan nación chenāhn, ne man ye ne, quendi ye cuahndudo ye van ihyan nación yahn Israel.

¹⁰ Atenān che chica ye nuhn ne, che din nuhn cuande çava ihyan chevāh che vate ye min. Chemin ne, numacuahn vedeyeno dināhn.

Pablo ne, yahve ye Pedro min yan Antioquía

¹¹ Adivo cuahn che chahn Pedro yan Antioquía ne, tumacadinó che hua runecade ye, ne quenān cuma che yahvé ihyan.

¹² A menān ne, reh ye dama nduco ihyan nación chenāhn. Ate cuahn che nda ama o sahn che dechuh Jacobo ne, din vih ye, ametah cheh ye dama nduco ihyan chahn, te vah ye ihyan che riquendi ye redinahñ ye ley che dirun Moisés.

¹³ Nduco chemin ne, chihco ro ye che o nan o chende ye, ne nducoyaça ihyan nación yahn Israel che rendo dama ye min, nde Bernabé ne, dama chi ye nduco ye.

¹⁴ Che tihça din ye ne, chihnde ro yahn ye che hua runecade riquendi ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. Chemin che ráhn rí Pedro nan nducoyaça ihyan ndiyāco: “Di, che sahn nación yahn Israel di, a metah ro che dama ri nduco diho vo ihyan nación chenāhn, chihcomān costumbre yahn ihyan nación yehn. Man ne,

çataca che nahn din fuerza diho vo ihyan nación chenāhn che dinahn ye costumbre yahn ihyan nación yehn?”

Ihyan nación yahn Israel man, ihyan nación chenāhn man, che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ndevahn ye

¹⁵ Nuhn ne, ihyan nación yahn Israel nuhn, ndiyu ihyan nunde nuhn nduhça ihyan nación chenāhn.

¹⁶ Ate devano nuhn che atenān che cotahno vo Dihvo vo Jesucristo che ndeva Dendiohs uvo, ndiyu che dinahn vo ley che dirun Moisés. Chemin che nahn nuhn ne, çava che ndeva Dendiohs nuhn ne, ndotēnan che dinahn nuhn che rihquentiyon ley min ne, chitahno nuhn Dihvo vo Jesucristo. Tihça din nuhn, te andahre dinahn ihyan che rihquentiyon ley min, ate hua çava chemin ndeva Dendiohs ihyan.

¹⁷ Man che a chitahno nuhn Dihvo vo Jesucristo, che nahn nuhn che ndeva Dendiohs nuhn ne, ndete che quendāh ro yahn nuhn che ihyan nunde nuhn nduhça ihyan nación chenāhn ne, çā çahquino vo çahmo vo che Dihvo vo quendihco ye nunde ne? Hua.

¹⁸ Ama te a chihcomān nuhn ley che dirun Moisés ne, ndete che ndaconan nuhn dinahn nuhn che rihquentiyon ne, nduco chemin çahco ro nuhn che ihyan nunde nuhn.

¹⁹ Çuāco che tihça, te u ne, a nan ley min tumacadinó che hua ndacá vederen-chahco che dināhn vederihquentiyon yahn man, che tahque ndah cochahtinó Dendiohs man.

²⁰ Anduhneça ndete che quenān yāh dama nduco Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che Daya Dendiohs. A ihyan min che rihquentiyon ye u, ndiyu man. A yahino ye u, ne chihco mendāhn ye ihyan chih ye çavá. Man ne, nducuahn che redin ne, a yahn che ritahno ihyan.

²¹ Ndiyu che duche rinó vedeyahino yahn Dendiohs, ate hua co ndeva ye ihyan cuande yahn che dinahn ye ley che dirun Moisés, ne chemin che quenān cuma che chih Dihvo vo Jesucristo.

3

Che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, hua redotēnan vo ley che dirun Moisés

¹ Nchuhn dihnó che vate ne yan Galacia, a te cuande ndah nuhn nchuhn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che quenān yah ye. Ate man ne, ama tundo ndacondā ne, chitahno ne yahn ihyan che chihcheh ye nchuhn, chihcomān ne che redinahñ ne ndudo çuāco.

² Nahn che cuahte nchuhn ndedecadino ne. ÇA te Dendiohs Vaco Ndah yahn ye

nchuhn yahn che dinahn ne ley che dirun Moisés, o te ye yahn che chitahno ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo?

³ Hua co nchuhn chevah ça tundo. A quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn yahn che chitahno ne, ne hua ndahça che ndevanan ne richahtino ne ley min.

⁴ Ndete che çahcoman nchuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, nde ama nan dehtenduh che a din Dendiohs nduco ne, hua cochihve yahn ne. Ate quenun inó che cochihve yahn nchuhn.

⁵ Cuahn che redin Dendiohs che renun Vaco Ndah yahn ye nchuhn, rinahn vederihno van ne ne, ndiyu çava che redinahn ne ley che dirun Moisés, te çava che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo.

⁶ Cua cuande ne nduhça che chinahn nduco Abraham. Ihyan min ne, chitahno ye Dendiohs, ne çava chemin no che nedin yahn Dendiohs ihyan.

⁷ Cuedevano nchuhn te nducoyaca ihyan che ritahno ye Dendiohs ne, riquendi ye yune yahn Abraham.

⁸ Nde a rahn me ne, a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs te ihyan nación chenahn che cotahno ye ne, nedin yahn Dendiohs ihyan. Ndudo ndah min ne, a ndudo che çah Dendiohs Abraham, rahn ye tuhça: “Vedeyahino che quenun cumá ndoque ne, a namin che ndah yahn ihyan nducuahn nación.”

⁹ Nducote tihça ne, nducoyaca ihyan che ritahno ye ne, nedin yahn Dendiohs ihyan nduhça che nedin yahn ye Abraham yahn che chitahno ye.

¹⁰ Me nducoyaca ihyan che richahtino ye che ndevahn ye nduco che dinahn ye ley che dirun Moisés ne, va che conda ye, te nde ama ihyan hua cocha ye dinahn ye ley min. Va che conda ye, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça: “Nducoyaca ihyan che hua dinahn ye nducuahn che ndirun nan ley ne, va che conda ye.”

¹¹ Nducote tihça ne, a ndero ndi che nde ama ihyan hua tuno ye nan Dendiohs nduco che dinahn ye ley min. A namin no tun ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça: “A ihyan che ritahno ye che ndedevahn Dendiohs ihyan, ndeva ye ihyan.”

¹² Ate hua tihça ley che dirun Moisés, te chemin ne, rihquentiyon che dinahn ihyan ndiyu che cotahno ye. Chemin ne, a ndirun nan ley min tuhça: “Ihyan che dinahn ye nducuahn che rihquentiyon ley cuh ne, ndevahn ye.”

¹³ Dihvo vo Jesucristo ne, a ndedevahn ye uvo, metah che conda vo nduhça che rihquentiyon ley min. Man ye chuhrihn ye menun vo, chi ye ye castigo che va che co vo. Chinahn nduco ye nduhça che a ndirun nan

Ndudo yahn Dendiohs tuhça: “Nducoyaca ihyan che a ndinda ye ne, renan yah ye.”

¹⁴ Nduco tihça ndedevahn ye uvo çava che din ye che conahn ndudo che necah Dendiohs Abraham çava che ndah yahn ihyan nación chenahn. Namin nduco tihça ne, nducoyaco vo che ritahno vo ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs uvo nduhça che a çah ye ndudo yahn ye.

¹⁵ Dihno, cua cuande nchuhn ejemplo cuh che ntiyhon yan: Cuahn che redendah ihyan ama çava, redin ye firma, rihco ye ne, nde ama ihyan hua co çahça tan ye yahn, nde hua co ndedendah ye nduhça che nahn ye.

¹⁶ Me ndudo yahn Dendiohs che çah ye Abraham nduco ndata yahn ye ne, che ndirun che ndata yahn ye ne, conahn che ama no ihyan nan ndata yahn ye, ndiyu nducoyaca ye. Ihyan min ne, a Dihvo vo Jesucristo.

¹⁷ Cuedevano nchuhn te Dendiohs ne, çah ye ndudo yahn ye Abraham, ne çah dito ye. Me ley che dirun Moisés chihno cun ciento ndico ndiche nduyo adiva ne, hua co che çahça tan yahn ndudo min.

¹⁸ Che çah Dendiohs ndudo yahn ye Abraham che din ye che ndah nduco nducoyaca ihyan ne, conahn nduco ye yahn che tihça chi yeno Dendiohs ndiyu yahn che dinahn ye ley min.

¹⁹ Nducote tihça ne, co vate ihyan che ndedecadino ye: “¿Dehra cochihve ley che dirun Moisés tuhme ne?” Cuedevano nchuhn te chihnde adiva atenah çava che chihco ro nunde yahn ihyan nde nda ro che nan ndata yahn Abraham quendah ihyan min che a nente çade Dendiohs nduco Abraham yahn ye. Dechuh Dendiohs ángel, ndahco ye ley min tah Moisés çava ihyan yan.

²⁰ A ndero ndi che chichihve Moisés yahn Dendiohs man, çava ihyan yan man. Namin a ndero ndi che Dendiohs che çah ye ndudo yahn ye Abraham ne, a ihyan min no tun che ndahco ye ley yahn ye tah Moisés.

²¹ Andahre tihça, ate ley yahn ye che ndahco ye tah Moisés ne, ndiyu che rendahco çade ye ndudo che çah ye Abraham, te hua nedin yahn ye ihyan, ndevahn ye nduco che dinahn ye ley min.

²² Tahque ndah ne, rihco ro ley min che va che conda nducoyaca ihyan, din nunde yahn ye. Tihça rihco ro ley min çava che ihyan che cotahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ndeva Dendiohs ihyan, nduhça che a necah ye ndudo yahn ye.

²³ Numanahn che metah nda Dihvo vo Jesucristo, cotahno vo ihyan ne, chihco rino ley min uvo.

²⁴ Anduhnecā ndete che din ley min cudādo uvo, tihyon yune uvo çava che cotahno vo ihyan min, nedin yahn Dendiohs uvo.

²⁵⁻²⁶ Ate mañ che a nedin ðaya Dendiohs uvo yahn che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, ametah rendotenan vo ley min.

²⁷ Nducoyaço vo che chedenune vo, nevahnecon vo Dihvo vo Jesucristo ne, ndo vo ihyan yahn ye.

²⁸ Mañ ne, nde hua redin yahn che ndahchenan vih vo. Dehve din yahn atānochan ihyan yahn ye, a ihyan naciōn yahn Israel ye, o ihyan tama naciōn ye, a redin ye ntiyon yahn ihyan, o redin ye ntiyon yahn mañ ye, a ndahta ye, o çahn ye. Hua dehve din yahn taçhan vo, te che ndichahtino vo Dihvo vo Jesucristo ne, a ðama no nducoyaço vo.

²⁹ Nducote a yahn Dihvo vo Jesucristo uvo ne, riquendi vo yune yahn Abraham, ne ndeva Dendiohs uvo nduhça che a necah ye ndudo yahn ye.

4

¹ Cua cuande nchuhn tama ejemplo: Ama sahn dihn che va che ndondā taħ se vedehça yahn chida se ne, numanahn che lihn ca se ne, rendihche ihyan sahn anduhneça mozo, andahre sahn min co yahn se nducuañ.

² Va ihyan che redin ye cudādo sahn mañ, rendihche ye çava se mañ, nde ndā ro che ndahco chida se dehtenduh yahn ye taħ se.

³ Atihnoça uvo, te ro che metah cotahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, anduhneça checahya uvo, riquendi vo costumbre yahn ihyan ndico yuhn vo.

⁴ Ate cuahn che tuno ro che a ndihco çade Dendiohs ne, dechuh ye ðaya ye. Ihyan min ne, ndo ye ihyan iyehñse, chihñdeyan ye, ne dinahn ye ley che dirun Moisés,

⁵ çava che nduco tiħça ndedevahn ye uvo yahn vederihquentiyon yahn ley min, ne nedin ðaya Dendiohs uvo.

⁶ Mañ che a nedin ðaya Dendiohs uvo ne, dechuh ye Vaco Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ðaya ye, conun che techedave yuhn vo, ne covah tuħça: "Ndiħ che Chidá."

⁷ Nducote tiħça ne, a ndero ndi che ndiyu ihyan vañe uvo. A ndevahn vo, nedin ðaya Dendiohs uvo, ne ndeva ye uvo yahn che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo.

Pablo ne, rendedecadino ye çava ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁸ Ro menañ me ne, vatechica vañe nchuhn nañ Dendiohs, nde hua devano ne che va ye, rendeva ne yavenañ dehtenduh che ndere redin ne dendiohs yahn ne.

⁹ Ate mañ che a nevahnecon ne Dendiohs, nedin yahn ye nchuhn ne, iħça che ndacōnan ne dinahn ne costumbre chemin chan che nde hua cochihve?

¹⁰ Nchuhn ne, nevahnecon ne dehtenduh vihco mañ, riħco vih ne iyo mañ, nduyo mañ, che raħco ne che çahnda.

¹¹ Rendedecadino che a chinda ntiyon che diñ vañ ne, chicuahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo nchuhn.

¹² Dihno, nducote ðama chi vo nduco vih ro menañ me ne, ricá nchuhn che quendi ne yune yáñ, çahcomañ ne costumbre ndico nduhça che a chihcomañ. Quenan inó che dinahn ne che ricá nduhça che din ne ro menañ me.

¹³ A devano nchuhn te yahn che chi cáh, che quenán yañ vaço ne, ne chemin che ndaçá yune che cahndudó ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, chihnevan ne.

¹⁴ Andahre ndaçá yune che ndahchenan nchuhn u yahn che cáh, ate hua diñ ne, nde hua chacondah vedame ne u. Tahque ndah ne, nevahnecon ne u, ndihche ne u anduhneça ndete che ama ángel yahn Dendiohs u mañ, anduhneça mañ Dihvo vo Jesucristo u mañ.

¹⁵ ¿A chinān nchuhn vedeyahino che chahtenan cuma ne nducó ro menañ me ne? Ama ndedecadino ne yahn cah che quenān ndutinān, nde a rino ne che tico ne ndutinān ne, te ne u.

¹⁶ Mañ ne, ¿a racondah vedame nchuhn u yahn che riyahvé nchuhn che cuahtechica ne nduhça che nahn Dendiohs ne?

¹⁷ Sahn che tiħça rinun se nchuhn ne, ndiyu che yahino se nchuhn, te yahn che nahn se che chacondah vedame ne nuhn, nevahnecon ne sahn.

¹⁸ Codin nun ino nchuhn, codin ne che ndah cuahn ðama, ndiyu demañ cuahn che quenún vañ ne.

¹⁹ ðayá che yahino nchuhn, ama rechuhriñ che rendedecadino çava nchuhn, ne quendi chuhriñ nde ndā ro che conan dinahn ne ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo nduhça che redin yahn.

²⁰ Ama náñ ndete che a quenún vañ nchuhn, ne cacuáñ nchuhn nduco rino nduco ndah çava che conahn ne, te ama rendedecadino çava ne.

Ejemplo yahn Agar nduco Sara

²¹ Nchuhn che nahn nevahnecon ne ley che dirun Moisés, ¿a renahn ne nducuañ che rihquentiyon ne?

²² Nañ ley min ne, ndirun che Abraham ne, ndaçá o ðaya ye. Ama se ne, chacoyáñ tañ decahya yahn ye che ndere quenān ye nduco te, ne tama se ne, chacoyáñ ihyan ndahta yahn ye.

²³ Tahn decahya yahn ye ne, ndaca daya te yahn che din chihyo ye tahn. Ate ihyan ndahta yahn ye ne, ndaca daya ye yahn che a tihca necah Dendiohs ndudo yahn ye.

²⁴⁻²⁵ Che tihca chi ne, covahn ama ejemplo che tuhca conahn: Nduh che o ihyan ndahta chahn ne, anduhneca o ndudo che chihco Dendiohs. Agar, tahn decahya che ndere quenan te nduco Abraham ne, anduhneca ley che cah Dendiohs Moisés min Cuete Sinai, nación yahn Arabia. Ihyan yan Jerusalén man, ihyan chenahn man, che renevahnecon ca ley min ne, anduhneca sahn decuah deman che chacoyahn tahn min, che rihquentiyon ihyan sahn.

²⁶ Ate uvo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, hua tihchan vo, te quenan cuma che cuahtenan vo vahchetero.

²⁷ Tihca, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca:

Di che hua rendaça daye, che nde hua devene deh che renan yah chete ndahta che racoyahn ye,

co yene, nde tuno cuah yene,

te tahque yahn daya ndahta deman

che co ndahta che va inchahn ye.

²⁸ Dihno, uvo ne, anduhneca Isaac, daya Sara, ihyan min che a necah Dendiohs ndudo yahn ye che va che cuhndeyan ye.

²⁹ Cuedevano ne te ro menan me ne, sahn che chacoyahn tahn decahya che ndere quenan te nduco Abraham ne, din tan se nduco sahn daya Sara, sahn min che cah Vaco Ndah yahn Dendiohs fuerza chaco se che ndaca ye sahn. Atihnocah man ro cuh, te ihyan che renevahnecon ca ye ley che dirun Moisés ne, redin tan ye nduco uvo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo.

³⁰ Ate dehve din yahn chemin, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: "Cuacondah vedame tahn decahya me nduco sahn daya te." Atihnocah ihyan che renevahnecon ca ye ley che dirun Moisés, te hua co cuande ye van ihyan yahn Dendiohs.

³¹ Dihno, nducote tihca ne, cuedevano ne te uvo ne, anduhneca daya Sara, ndiyu nduhca daya tahn decahya me.

5

¹ Dihvo vo Jesucristo ne, a ndedevahn ye uvo. Man ne, ametah nahn che cah rihn man vo uvo, quendi vo costumbre ndico che nevahnecon vo ro menan.

² U Pablo ne, riyahvé nchuhn. Cuihcovan ne che cahma. Ndete che cuahtecun ne che conan seña nchuhn ne, nde hua cochihve yahn ne che chitahno ne Dihvo vo Jesucristo.

³ Namin rahn ri nchuhn tama yune te ihyan che cuahtecun ye che conan seña ihyan ne, quenan cuma che dinahn ye

nducuahh che rihquentiyon ley che dirun Moisés.

⁴ Duh nchuhn che rahco ne che ndeva Dendiohs nchuhn yahn che redinahh ne ley min ne, a chacondah vedame ne Dihvo vo Jesucristo man, a denda ne, te metah yahino Dendiohs nchuhn man.

⁵ Uvo, nducote ritahno vo Dihvo vo Jesucristo man, nducote quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs uvo man ne, chenah ino vo che ndeva Dendiohs uvo.

⁶ Che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, hua rignon chihve a chenah seña uvo, o hua. Che rignon chihve ne, che cotahno vo ihyan min man, cuahtenan cumo vo vedeyahino man.

⁷ Ro menan me ne, ama ndahca dinahn nchuhn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. Man ne, zduh rinun nchuhn che cuacotahn ne?

⁸ Dendiohs, ihyan min che tendahnun ye nchuhn ne, a ndero ndi che ndiyu ihyan min din ye che ndacorune vederedecadino yahn ne.

⁹ Cuedevano nchuhn te ndudo yahn sahn min che rinun se nchuhn ne, anduhneca tahsihn ya che rendih van nducuahh yache.

¹⁰ U ne, quenan ino Dihvo vo Jesucristo che din ye che quendi nchuhn ndudo che chicuahn nchuhn. Me adecoduhno sahn min che rinun se nchuhn ne, va che din Dendiohs castigo sahn.

¹¹ Dihno, u ne, hua rihquentiyon ihyan che conan seña ihyan, quendi ye ley che dirun Moisés, te ndete che tihca redin ne, ihyan nación yahn nde hua din tan ye nduco man, nde hua co tan ye che rahndudó che quenan yah Dihvo vo Jesucristo nan cruz cava nducoyaco vo man.

¹² Sahn che vatechica se rinun se nchuhn che conan seña nchuhn ne, tahque ndahca che ama yune no cahca nduh se sahn.

¹³ Me nchuhn dihnó ne, a din Dihvo vo Jesucristo che vateman ino ne. Ametah va che cah rihn ne nchuhn, dinahn ne che rihquentiyon ley ndico me. Ate hua ndedecadino ne che nducote a vateman ino ne ne, co cuahtechica ne vedeyeno yahn man ne, cuahtendihco ne nunde. Tahque ndah ne, numacuahh vedeyahino cuinan ama tama ne vih,

¹⁴ te vederihquentiyon yahn Dendiohs che menan vihca ne, tuhca: "Codin yahine nducoyaca ihyan nduhca che yahine man di."

¹⁵ Ate ndete che van man nchuhn condinun condinahno ne vih ne, cuihco ne cudado, te denan co ndache nducoyaca ne, ne din vi ama tama ne yahin vih.

Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, rihca tan che quendi vo vedeyeno yahn man vo

¹⁶ Rāhn rí nchuhn che dinahn ne vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs çava che hua ndaçá yune che cuahtechica ne vedeyeno yahn man ne, cuahtendihco ne nunde,

¹⁷ te nduco chemin ne, reçañ ndaçhe ne Vaco Ndah yahn Dendiohs. Chemin che hua ndaççá che cuahtechica ne vedeyeno yahn man ne, cuahtendihco ne nunde.

¹⁸ Ndete che reçañ yune ne che rihquentiyon Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn ne, ametah quenán cuma che dinahn ne vederihquentiyon yahn ley che dirun Moisés.

¹⁹ A ndero ndi ihyan che vatechica ye vedeyeno yahn man ye, rahtendihco ye nunde, te ndere rahtechica ye nduco ihyan che hua nihnevaco nduco ye man, redin ye dehtenduh che chihngá man, metah vedecuihno nan ye man,

²⁰ rendeva ye yavenan dehtenduh che ndere redin ye dendiohs yahn ye man, redin cuah ye man, rendihche tan ye vih man, rahte çanda ye nduco vih man, redin dihta ye man, ri tan ye man, redin cheche chedave yahn ye nduco ihyan chenahn man, rihco çanda ye van ihyan man,

²¹ redin ve ye man, rihno ye vih man, rahtechica coh ye man, a cudado che reh no ye vate ye man, a ndeh nan ca nunde chemin chan rahtendihco ye man. Ndaconan riyahvé nchuhn te nducoyaca ihyan chemin chan ne, hua nedin yahn Dendiohs ihyan.

²² Ate ihyan che reçañ yune ye che rihquentiyon Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan ne, tuhchan ye: Chenan cuma ye vedeyahino man, vedeyeno man, ndaççá chenan ye nduco ihyan chenahn man, chahtino ye man, ndah ihyan ye man, redinahn ye ndudo yahn ye man,

²³ necun ye man, hua riquendi ye vedeyeno yahn man ye, rahtendihco ye nunde man. Ihyan chahn ne, rihquentiyon Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan, ne ametah quenán cuma che dinahn ye ley che dirun Moisés.

²⁴ Ihyan chahn ne, a yahn Dihvo vo Jesucristo ihyan, ne ametah riquendi ye vedeyeno yahn man ye, rahtendihco ye nunde.

²⁵ Nducote a ndacorun Vaco Ndah yahn Dendiohs vederendecadino yuhn vo, ndo vo anduhneçá ihyan ra ne, nahn che nan nducuahn che redin vo ne, din vo nduhçá che nahn.

²⁶ Hua din yahn che din cun vo man, din ve vo man, ndaçá yune che co tan ama tama vo nduco vih.

¹ Dihno, ndete che ama cha ihyan van nchuhn denan condihco ye nunde ne, nchuhn che redinahn ne vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, coyahve ne ihyan nduco rino nduco ndah çava che nto ino ye nunde min, ndaçá ye vederenchahco. Nahn che ama ndah çahco ama tama ne cudado, te denan nduco ne condihco ne nunde.

² Cuinan ama tama ne vih, te tihçá rihquentiyon Dihvo vo Jesucristo.

³ Ndete che rahco ama cha nchuhn che ama rigonun chihve ne cuahn che hua cuaco ne, rihnceh man ne nchuhn.

⁴ Quenan cuma che ndedecadino queri ama ne yahn dehtenduh che redin ne, hua rendotenan che cua cuande ne ihyan chenahn. Me ndete che runeçade ne ne, va deh cuande che co yeno ne.

⁵ Tihçá, te queri ama ihyan ne, çah rihn man nunde yahn ye ihyan.

⁶ Ihyan che rahñ ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, nahn che dama co ye nduco ihyan ricuahn yahn ye, din ye dehtenduh che runeçade.

⁷ Hua co nchuhn chevah çá tundo, ndedecadino ne che co cahnceh ne Dendiohs, te tuno ca nunde yahn ihyan ne, a tihçá va che nedihve ye.

⁸ Ndete che cuahtechica ye vedeyeno yahn man ye, cuahtendihco ye nunde ne, va che conda ye. Ate ndete che dinahn ye vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, cuatenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁹⁻¹⁰ Chemin che quenán cuma che numacuahn chedave yuhn vo din vo che ndah nduco nducoyaca ihyan, menan vihca nduco ihyan che dama ritahno vo nduco ye Dihvo vo Jesucristo, te ndete che tihçá din vo cuahn dama ne, ndeva Dendiohs uvo.

¹¹ Condihche nchuhn nduhçá che a ndero ndi che ama rahte letra redirun man yahn ne.

¹² Saññ che redin se fuerza nchuhn che conan seña nchuhn ne, tihçá redin se, te nahn se che quendah yavenan se nan ihyan nación yahn Israel man, hua nahn se che din tan ye nduco se yahn che rahndudo se che quenán yah Dihvo vo Jesucristo çavo vo man.

¹³ Saññ chahn ne, chenan seña saññ, ate hua redinahn se nducuahn che rihquentiyon ley che dirun Moisés. Che nahn se che conan seña nchuhn ne, atenan çava che din yade se che saññ chahn chihquentiyon se che conan seña nchuhn. A chemin che vedeyeno yahn se.

¹⁴ Ate u ne, atenan che chih Dihvo vo Jesucristo, quenán yah ye nan cruz, ndedevahn ye u ne, a chemin no che vedeyeno yahn,

6

Nduhçá che nahn che cuahtechico vo

te nduco chemin chihcomán che quechicá vedeyeno yahn mán, quendihcó nunde.

¹⁵ Uvo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, hua dehve din yahn a chenán seña uvo, o hua. Che rigonun chihve ne, che ndacorun vo vederendedecadino yuhn vo, ndo vo anduhneca ihyan ra.

¹⁶ Nducoyaca ihyan che redinahñ ye ved-erihquentiyon cuh mán, ihyan chenahn che namin ndi cuande ye van ihyan yahn Dendiohs mán ne, ricá Dendiohs che din yahino ye ihyan, din ye che ndahca cuahtenan ye.

¹⁷ Che cuahn ca ne, ametah náhn che denduh nde ama nchuhn u nduco vedetundo yahn ne che ritahno ne yahn sahn chahn. Cuedevano nchuhn te che chenán muhñ chenán min yato u ne, a yahn che redín ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹⁸ Dihno, Dihvo vo Jesucristo din yahino ye nducoyaca nchuhn. Tihca co.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN PABLO, DECHUH YE YAHN IHAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YAN EFESO

¹ U Pablo, apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo che tendahnun Dendiohs u, dirun çaça cuh, dechuh yahn nchuhn ihyan yahn Dendiohs che vate ne yan Efeso, ritahno ne numa ino ne Dihvo vo.

² Chido vo Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, din yahino ye nchuhn, din ye che ndahca cuahtenan ne.

Redin Dendiohs che ndah nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

³ Ndeva vo yavenan Dendiohs yuhn vo, Chida Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che din ye nducuahn che ndah çaça chedave yuhn vo. Din ye che ritahno vo Dihvo vo, ne man ne, anduhneca ndete che vate vo vahchetero.

⁴ Nde ro che ametah cuhnde iyehense ne, a tendahnun ye uvo çaça che co vo ihyan yahn ye man, çaça che hua cuahtendihco vo nde ama nunde nan ye man.

⁵ Numacuahn vedeyahino chihco cade ye che cotahno vo Dihvo vo Jesucristo, nedin daya ye uvo nduhca che nahn man ye.

⁶ Tihca din ye çaça che ndeva vo yavenan ye yahn vedeyahino chahte yahn ye. Nedin yahn ye uvo, te ama yahino ye uvo che cuande yahn Daya ye che yahino ye,

⁷ ihyan min che chera yun yahn ye çaça che ndevahn vo. Man ne, a nchahco Dendiohs nunde yuhn vo, te ama yahino ye uvo.

⁸ Te ndahva ye vededevano chahte uvo,

⁹ din ye che chenahn vo taça che nahn man ye, che nde hua tumacadino ihyan ro menan. Tihca din ye nduhca che a chihco cade man ye.

¹⁰ Nducote ndedevahn Dihvo vo Jesucristo ihyan yahn ye ne, chihco cade Dendiohs che ndo dama nducoaha nducondi ihyan chahn. Nda ro yahn ne, a vahchetero, o muhn iyehense cuh, adecotino che chenah ye, va che ndo dama ye.

¹¹ Dendiohs che redin ye nducuahn ataneca che nahn man ye ne, a tendahnun ye nuhn çaça che cotahno nuhn Dihvo vo Jesucristo, ndevahn nuhn.

¹² Tihca din ye, te nahn ye che ndeva ihyan yavenan ye che cuande yahn nuhn che tahque menan chitahno nuhn Dihvo vo Jesucristo.

¹³ Namin nchuhn che chihcovan ne ndudo ndah, ndudo cuaco che rendedevahn ihyan, a chitahno ne Dihvo vo Jesucristo, ndevahn ne. A chitahno ne ihyan, ne chemin che Vaco Ndah yahn

Dendiohs che necah ye ndudo yahn ye che va che chi muhn iyehense cuh ne, a chihco vih nchuhn.

¹⁴ Quenun Vaco Ndah yahn ye queri ama vo çaça che co devano vo che va che conahn che ndevahn vo. Chemin che ndeva vo yavenan Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye.

Chica Pablo che din Dendiohs che conahn ndah ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹⁵ Nducote tihca va che co man, nducote a checadino che riquendi nchuhn ritahno ne Dihvo vo Jesucristo man, redin yahino ne nducoyaca ihyan yahn ye man,

¹⁶ riquendi renecah nundihve cuahn Dendiohs çaça ne queri ama yune che revah.

¹⁷ Rica Dendiohs yahn Dihvo vo Jesucristo, Dendiohs Chida che ama yudo vederihquentiyon yahn ye, che din ye che conun Vaco Ndah yahn ye nchuhn, din che cuahtenan cuma ne vededevano, conahn ne ndudo ndah yahn ye.

¹⁸ Rica ihyan che din ye che codevano ne che tendahnun ye nchuhn çaça che ndeva ye nchuhn man, nduhca che, numacuahn vederihquentiyon yahn ye, ndedevahn ye ihyan yahn ye man,

¹⁹ rendahcorun ye vederendedecadino yuhn vo, redin ye che rendo vo anduhneca ihyan ra man. A numacuahn vederihquentiyon min,

²⁰ ndedetuhche ye Dihvo Jesucristo van tenahn, chihco ndah ye ihyan lado tah cuaco ye vahchetero,

²¹ çaça che cahcantiyon ye nducoyaca ihyan che chenah cuma ye vederihquentiyon man, nde nducoyaca angel man. Cahcantiyon ye cuahn dama, ro cuh man, ro che cochi man.

²² Ndahco Dendiohs nducuahn vederihquentiyon tah ye, ne chaconahn ye ihyan che conan ye yahn nducoyaca ihyan yahn ye.

²³ Van nducoyaca ihyan chahn ne, anduhneca ndete che ri numa man ye. Ihyan min ne, rihquentiyon ye numachahte.

2

Ndedevahn Dendiohs ihyan yahn ye

¹ Ro menan me ne, anduhneca ndete che a ndih vo, nedin nunde yuhn vo. Ate man ne, ndo yan Dendiohs nduco vo, nedin yahn ye uvo.

² Ro min ne, din vo nducuahn che hua ndah, dinahn vo nduhca che nahn chundah, sahn min che nde meniyan rihquentiyon se vaco chihnga man, ihyan che rahcotahn ye yahn Dendiohs man.

³ Anduhnechan ihyan chahn, tihchan nducoyaco vo ro menan, te chahtechico vo vedeyeno yahn man vo, chahtendihco vo nunde. Chemin che a vate mendahn vo ro min che co vo castigo yah yahn Dendiohs.

⁴ Ate Dendiohs, nducote ama chahte vedevahino quenan cuma ye ne, ama yahino ye uvo.

⁵ Andahre anduhneca ndete che a ndih vo, din nunde yuhn vo, ate nducote chitahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, ndo yan Dendiohs nduco vo, nedin yahn ye uvo. Man ne, anduhneca ndete che a ndedetuhche ye uvo, ametah rahtechico vo vedeyeno yahn man vo, rahtendihco vo nunde. A ndevahn ye uvo numacuahn vedeyahino yahn ye.

⁶ Ndedetuhche ye Dihvo vo, chihco ndah ye ihyan vahchetero, ne anduhneca ndete che tihca din ye nduco vo, nedin dama ye uvo nduco ye.

⁷ Tihca din ye cava che cahco ro ye numacuahn ro che ama yahino ye uvo che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo.

⁸ Din ye che chitahno vo ihyan min, ndevahn ye uvo numacuahn vedeyahino yahn ye. A yahn vedeyahino yahn man ye din ye che chitahno vo, ndiyu yahn vederedecadino yahn man vo man,

⁹ ndiyu yahn che rigonun chihve dehtenduh che nedin vo man. A tihca va cade cava che hua din yade nde ama ihyan.

¹⁰ A Dendiohs che chihco cade ye tachan ihyan uvo. Nde ro che ametah cotahno vo, a ndihco cade ye yune che quendi vo. A ihyan min che din ye che chitahno vo Dihvo vo Jesucristo.

Ndo yan Dendiohs nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹¹ Nducote tihca din Dendiohs nduco vo ne, cuahthenun ino nchuhn te ro menan me ne, vatechica vane ne, hua ndi cuande ne van ihyan naci6n yahn Israel che chenan seña che raconahn man ye ihyan.

¹² Ro min ne, anduhneca ndete che ametah Dihvo vo Jesucristo cava nchuhn man, hua ndi cuande ne van ihyan naci6n yahn Israel man, nde hua cava ne che nente cade Dendiohs ndudo yahn ye man. A ndere vate ne iyehense, nde hua devano ne yahn che rendevahn Dendiohs ihyan, nde hua devano ne che va ye.

¹³ Ro min ne, ama yahn chenan ne che cotahno ne Dendiohs. Ate man che chitahno ne Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chera yun yahn ye cavo vo ne, nedin yahn Dendiohs nchuhn,

¹⁴ te din Dihvo vo che ndo yan ye nduco vo. Avane ne, nuhn ihyan naci6n yahn Israel man, nchuhn ihyan tama naci6n man, din ye che ndo yan vo nduco vih,

¹⁵ chihnovi ye vedetan yuhn vo. Chihco mendahn ye ihyan, chih ye, ne nduco chemin ne, chihnovi ye vederihquentiyon yahn ley che dirun Mois6s, nedin ye ama cuan no uvo nduco vih.

¹⁶ Quenan yah ye nan cruz, ne nduco chemin ne, chihnovi ye vedetan yuhn vo, nedin dama ye uvo nduco vih. Din ye che ndo yan Dendiohs nduco vo.

¹⁷ Tihca nda Dihvo vo Jesucristo, cahndudo ye ndudo ndah che ndo yan Dendiohs nduco vo, nuhn ihyan naci6n yahn Israel che a nedin yahn Dendiohs nuhn man, nchuhn ihyan tama naci6n che metah nedin yahn ye nchuhn man.

¹⁸ Nducote ritahno nducoyaco vo ihyan min ne, a ihyan naci6n yahn Israel uvo, o ihyan tama naci6n, dehve din yahn, te a ndo yan Dendiohs Chida nduco vo, din Vaco Ndah yahn ye.

¹⁹ Chemin che andahre ihyan tama naci6n nchuhn, ate a ndi cuande ne van ihyan yahn Dendiohs, a nedin daya ye nchuhn.

²⁰ Nchuhn ne, anduhneca ama yaco che nti nan ama name che chihco ihyan profeta man, ihyan ap6stol man. Dihvo vo Jesucristo ne, anduhneca tu che tahque richihve yahn.

²¹ Tunoca che ritahno ihyan Dihvo vo ne, anduhneca queri ama tu che ndahto che ndi ama yaco che ndi vih cava Dendiohs.

²² Namin nchuhn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo ne, ndo dama ne nduco ihyan yahn ye, ndi ne anduhneca ama yaco yahn Dendiohs nan che quenun Vaco Ndah yahn ye.

3

Cah Dendiohs ntiyon Pablo che cuahndudo ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo van ihyan naci6n chenahn

¹ A ndi cuande nchuhn van ihyan yahn Dendiohs. Chemin che, u Pablo, che quenun vacoyahn yahn che rahndudo ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, rihnevan nchuhn, ricá Dendiohs cava ne.

² Co a devano nchuhn che chihco Dendiohs tah ntiyon che cuahndud6 ndudo nduhca che yahino ye nchuhn.

³ Dendiohs ne, din ye che checadin6 ama ndudo ra, dirun tah yahn nchuhn.

⁴ Cuahn che ndihchenan ne ne, tumacadino ne te a chenahn ndudo ra yahn Dihvo vo Jesucristo.

⁵ Ndudo min ne, hua cah Dendiohs, checadino ihyan che chahte ye a rahn me. Ate man ne, numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye, recah ye, recadino ihyan ap6stol yahn ye man, ihyan che rahndudo ye ndudo yahn ye man.

⁶ Ndudo min ne, tuhça conahn: Che ihyan nación yahn Israel man, ihyan nación chenahn man, ndevahn ye dama nduco vih. Cotahno ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, ne ndedevahn Dendiohs ihyan nduhça che a nente çade ye.

⁷ Yahino Dendiohs u, ne numacuahn vederihquentiyon yahn ye, tendahnun ye u che co apóstol yahn ye, ndahco ye ndudo ndah min tãh çava che cuahndudó.

⁸ Andahre van nducoyaca ihyan yahn ye, u che tahque hua rignonun chihvé, ate ndahco ye ntiyon ndah cuh tãh çava che cuahndudó van ihyan nación chenahn nduhça che ama chahte vedeyahino yahn Dihvo vo Jesucristo çava ye, che nde hua renan retumacadinno vo.

⁹ Chihquentiyon Dendiohs che çah cuandé nducoyaca ihyan nduhça che rendedevahn ye ihyan. A ihyan min che dendah ye nducuahn che va, ne nde a rahñ me, atenan man ye devano ye nduhça che redin ye.

¹⁰ Ate man ne, ndahco ye ndudo yahn vededevano chahte yahn ye tah ihyan yahn ye çava che cuahndudo ye, cadino nde ángel che vate ye vahchetero.

¹¹ Nde ro che ametah cuhnde iyehñse ne, a tihça ndihco çade Dendiohs che dechuh ye Dihvo vo Jesucristo, ndedevahn ye ihyan che nevahnecun ye ihyan. Man ne, a chihñ.

¹² Nducote ritahno vo Dihvo vo Jesucristo, ndi cuande vo van ihyan yahn ye ne, co nda vo nan Dendiohs, hua dehve rahco vo.

¹³ Chemin che nahn che quendi nchuhn cotahno ne numa ino ne, hua dihya nun ino ne co che rechuhriñ che cuande yahn ne. Tahque ndah ne, co yeno ne che tihça rahno rí çava ne.

Nduhça che yahino Dihvo vo Jesucristo ihyan yahn ye

¹⁴ Yahn che a ndevahn nchuhn ne, chemin che reváh nan Dendiohs Chida Dihvo vo Jesucristo,

¹⁵ ihyan min che nedin daya ye nducoyaca ihyan yahn ye che chenah ye vahchetero man, muhñ iyehñse cuh man.

¹⁶ A ihyan min che Chido vo. Ricá ihyan che numacuahn vederihquentiyon chahte yahn ye, din ye che conun Vaco Ndah yahn ye nchuhn, cotahno ne numa ino ne.

¹⁷ Ricá che conan Dihvo vo Jesucristo nduco ne, tunoca che ritahno ne. Namin ricá che quendi nchuhn numa ino ne, cuahñenan cuma ne vedeyahino,

¹⁸ çava che co conahn ndah ne nduco nducoyaca ihyan yahn Dendiohs nduhça che ama yahino Dihvo vo Jesucristo uvo.

¹⁹ Náhn che tumacadio ne vedeyahino chahte yahn ye che nde metah conan

conahn vo. Nduco tihça ne, numa ino ne ndahco ne chedave yahn ne tah Dendiohs.

²⁰ Man ne, ndeva vo yavenan Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye, ihyan min che ri redin ye nde tahque ndeh ca che co che rico vo man, che rendedecadino vo man. A vederihquentiyon yahn ye che chenah cumo vo, ne chemin che redin che rinahn.

²¹ Nducoyaca ihyan che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, nducote ritahno ye ihyan ne, ndahça che ndeva ye yavenan Dendiohs numacuahn ro. Tihça co.

4

Din Vaco Ndah yahn Dendiohs che ama ndudo ndi no vo, ritahno vo Dihvo vo Jesucristo

¹ Nducote a ndedevahn Dihvo vo Jesucristo nchuhn, chemin che u Pablo, che quenún vacoyahn yahn che rahndudó ndudo yahn ye, náhn che cuahtechica ne nduhça che redin yahn che cuahtechica ihyan che tendah nun Dendiohs.

² Cuahtechica ne nduco vedino vedencun, codin chahtino ne yahn vih numacuahn vedeyahino.

³ A Vaco Ndah yahn Dendiohs din che ama no ndudo ri nchuhn nduco vih. Man ne, codin nun ino ne, cuiquendi ne ndahça cuahtenan ne nduco vih.

⁴ Ama no ndudo ndi vo nduco vih, ritahno vo Dihvo vo Jesucristo. A ama no Vaco Ndah yahn Dendiohs che quenun queri ama vo. A tendahnun Dendiohs nducoyaco vo. Dama ndichahñno vo ihyan che ndedevahn ye uvo.

⁵ A ama no Dihvo vo Jesucristo. Dama ritahno nducoyaco vo ihyan. A ihyan min no cah vo ihyan, che chedenune vo.

⁶ Va ama no Dendiohs, Chida nducoyaco vo. A ihyan min che rihquentiyon ye nducoyaco vo. Va ye çavo vo. Rinduco ye uvo.

⁷ Andahre dama ritahno vo Dihvo vo Jesucristo, ate a vih vih vederihquentiyon che chenah cuma queri amo vo, te numacuahn vedeyahino ye ye vederihquentiyon yahn ye uvo tunoca che nahn man ye.

⁸ Che tihça co ne, a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça:

Cuahn che conahn ye vahchetero ne, quenda ye ama yahn ihyan che ndedevahn ye ihyan man,

çah ye vederihquentiyon, cuahtenan cuma ihyan yahn ye man.

⁹ Yahn che ndirun che conahn ye vahchetero ne, conahn vo che dinoca nda ye muhñ iyehñse cuh, tuhme ndaça ye.

¹⁰ Ihyan che nda ye muhñ iyehñse cuh ne, a ihyan min no che conahn ye vahchetero,

nuhnde tah ye vederihquentiyon çava che cahcantiyon ye numachahte.

¹¹ A man ye çah ye ntiyon che din queri ama ihyan yahn ye. Nahn ye ne, ndonda tah ye ntiyon che co ye apóstol. Nahn ye ne, che çah ye, checadino ihyan vederihquentiyon yahn Dendiohs. Nahn ye ne, che cuahtechica ye cuahndudo ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. Nahn ye ne, che din ye cudado ihyan yahn Dendiohs. Nahn ye ne, che cacuahn ye Ndudo yahn Dendiohs.

¹² Tihça chaconahn Dihvo vo Jesucristo ihyan ndinan yahn yaco çava che conan ye uvo che dinahn vo ntiyon che va tah vo man, conahn ndah vo Ndudo yahn Dendiohs man,

¹³ nde cande cotahno nducoyaco vo ihyan min che Daya Dendiohs, conan conahn vo ndudo yahn ye. Nduhça cheçahya che rahn, ri numa vededevano yahn ne, tihça nahn che quendi vo cuahn vo ndudo yahn ye, nde conan conahn vo yahn.

¹⁴ Hua co vo nduhça cheçahya che ritahno adecodehno che rente ihyan. Hua co vo nduhça yata cuma che riquenda yuhne adecotino che nahn. Hua cotahno vo adecodehno ndudo che rente ihyan che cochi ye nahn cahnceh ye uvo.

¹⁵ Tahque ndah ne, quendi vo numacuahn vedeyahino, cotahno vo ndudo cuaco yahn Dendiohs. Nduco tihça ne, ca rino ca rino co vo nduhça Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndinan ye yuhn vo, ndi ye tin yahn nducoyaca ihyan yahn ye.

¹⁶ Nduhça che rihquentiyon tin vo numacuahn vo ne, tihça rihquentiyon ye deh che din queri ama vo. Cuahn che redinahn vo yahn ye ne, rinan ama tama vo vih çava che tahque ndahça conahn ntiyon che redin queri amo vo man, tahque chenano cumo vo vedeyahino nduco vih man.

¹⁷ Man ne, nduhça che nahn Dihvo vo Jesucristo, rahn ri nchuhn che ametah quendi ne cuahtechica ne nduhça che vatechica ihyan che hua ritahno ye Dendiohs, rendedecadino ye dehtenduh che hua cochihve.

¹⁸ Ihyan chahn ne, hua ndahça vederendedecadino yahn ye, nde hua devano ye che rendedevahn Dendiohs ihyan, te redin vedetundo yahn ye che cheche chedave yahn ye.

¹⁹ Ihyan chahn ne, ametah devano ye deh che vedecuihno, ne ndihco mendahn ye ihyan, redin ye numa ino ye nducuahn dehtenduh che chihnga.

²⁰⁻²¹ Ndete che cuaco che chitahno ne Dihvo vo Jesucristo, chahn ne ndudo cuaco yahn ye ne, tuhme a devano ne te hua tihça chihco çade ye.

²² Man ne, cuihcoman nchuhn vedeyano yahn man ne che quendi ne ro menan. Chemin ne, numacuahn vederihncheh din che rinda ne.

²³ Condahcorun ne vederendedecadino yahn ne.

²⁴ Co ne anduhneca ihyan ra che redin ye nducuahn che ndah nduhça che redin Dendiohs.

²⁵ Nducote nahn Dendiohs che co vo ihyan ndah nduhça man ye man, dama ritahno vo Dihvo vo Jesucristo man, chemin che cuente nchuhn deman ndudo cuaco nduco nducoyaca ihyan, ametah çahma ne ndudo cuahne.

²⁶ Condi ne ndere co tan ne, cuahtendihco ne nunde. Ndete che va deh che din che co tan ne ne, codin nun ino ne, condo yan ne çava che hua tan ne numa ro.

²⁷ Hua cuahnecun ne che ndaca yune che cahnceh chundah nchuhn.

²⁸ Ndete che vate ama o nchuhn che duco ne ro menan ne, tahque ndah cuihcoman ne vededuco, ne codin ne ntiyon che runeca çava che co conan ne ihyan chevaçh.

²⁹ Hua nte ne ndudo chihnga. Tahque ndah ne, cuente ne deman ndudo ndah nduhça che redin yahn çava che conahn ihyan yahn vedeyahino yahn Dendiohs, necah yan chedave yahn ye.

³⁰ Hua çah yune ne che din ndudo yahn ne che co ran Vaco Ndah yahn Dendiohs che quenun nchuhn, rihco ro che a nchuhn che ndedevahn ye nda ro yahn.

³¹ Hua cuahtenan ino ne vedetan. Hua chihnga çahma ne. Hua cuah çanda ne nduco ihyan.

³² Tahque ndah codin yahino ne vih. Ndete che va dehca che redinda ne ne, cuenchahco ama tama ne yahn vih nduhça che nchahco Dendiohs yahn ne che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo.

5

Nduhça che va che cuahtechica ihyan yahn Dendiohs

¹ Nducote yahino Dendiohs nchuhn, nedin yahn ye nchuhn ne, codin nun ino ne che co ne nduhça man ye.

² Cuahtenan cuma ne vedeyahino nduhça che quenano cuma Dihvo vo Jesucristo nduco vo. Nduhça ama itecuche lihñ che chihno ihyan ite, chi te vedino nan Dendiohs, din che quenano ino ye ne, tihça ihyan min, te chihco mendahn ye ihyan, chih ye çavo vo.

³ Nducote ihyan yahn Dendiohs nchuhn ne, hua ndere cuahtenan nchuhn nduco ihyan che hua nihnevaco ne nduco ye. Hua cuahtendihco ne nde ama nunde chemin

chan. Hua cuahtenan cuma ne vede idihya, ndere din yahn ne dehtenduh.

⁴ Hua nte ne ndudo nine man, nde ama ndudo che din che co cuihnan ne man, te hua ndahca. Tahque ndah cuenecah ne nundihve cuahn Dendiohs.

⁵ Ihyan che idihya ye ne, dama ri ye nduco ihyan che rendeva ye yavenan dehtenduh che redin ye dendiohs yahn ye. Codevano cuaco ne te ihyan chahn man, ihyan che ndere rahtenan ye nduco ihyan che hua nihnevaco nduco ye man, ihyan che rahtendihco ye adecochano nunde chemin chan man, nde Dihvo vo Jesucristo, nde Dendiohs, hua nda cuande ye ihyan.

⁶ Cuihco nchuhn cudado che hua cah-ncheh nde ama ihyan nchuhn nduco ndudo tundo yahn ye, conun ye nchuhn che cuahtendihco ne nunde chemin chan, te din Dendiohs castigo yah nducoyaca ihyan che rahcotahn ye ndudo yahn ye, rahtendihco ye nunde.

⁷ Hua dama co nchuhn nduco ye,

⁸ te ro menan me ne, tundo nchuhn, ate man ne, a chitahno ne Dihvo vo Jesucristo, ndonun cuaco vederendecadino yahn ne. Cuahtechica ne nduhca che vatechica ihyan devano,

⁹ te ihyan devano ne, runecade ye, ne redin ye nducuaahn dehtenduh che ndah man, riquendi ye nducuaahn dehtenduh che cuaco man.

¹⁰ Codin nun ino ne, codin ne dehtenduh che nahn Dihvo vo Jesucristo.

¹¹ Hua dama co nchuhn nduco ihyan tundo che ndere chenan ye iyehanse, nde hua devano ye che va Dendiohs. Tahque ndah ne, coyahve ne ihyan che hua ndahca che ndere vatechica ye, rahtendihco ye nunde.

¹² Tihca va che yahve ne ihyan. Andahre nde tuno ri cuihnan vo yahn dehtenduh che chihnga che redin ye cuahn ndeh,

¹³ ate quenana cuma che yahvo vo ihyan. Cah cuande vo Ndudo yahn Dendiohs ihyan, te co din che nto ino ye nunde yahn ye, nchahco Dendiohs yahn ye.

¹⁴ A tihca va che co, te va ama ndudo che tuhca:

Nchuhn che ndih i ne, nedin nunde yahn ne nduhca ihyan che quiyado ye, o ndih ye,

cuentuche ne, cuah ne Dihvo vo Jesucristo, ne ndedevahn ye nchuhn.

¹⁵ Nducote hua ndahca che dama co nchuhn nduco ihyan nunde ne, cuihco ne cudado, ne runecade cuahtechica ne. Hua ndaconda ne ihyan tundo. Tahque ndah ne, cuahtechica ne nduhca ihyan che renahn ye Ndudo yahn Dendiohs.

¹⁶ Codin ne ntiyon yahn Dendiohs numa ino ne, hua denda ne ura yahn ne, te ro che vato vo ne, cahnda.

¹⁷ Chemin che nahn che conahn ndah ne vederihquentiyan yahn Dihvo vo Jesucristo, hua co ne nduhca ihyan tundo.

¹⁸ Hua cocoh nchuhn, te ihyan coh ne, redin ye dehtenduh che chihnga. Tahque ndah ne, cah yune ne che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn.

¹⁹ Cuendo dama nchuhn nduco vih, cuihte ne ama o salmo man, himno man, cuende va ne yavenan Dihvo vo Jesucristo numacuaahn chedave yahn ne.

²⁰ Cuahn dama cuenecah ne nundihve cuahn Dendiohs Chida yahn nducuaahn dehtenduh che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo.

Nduhca che va che din yahino vih ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

²¹ Nducote renevahnecun nchuhn Dihvo vo Jesucristo ne, cuenevahnecun ama tama ne vih, codinahn ne yahn vih.

²² Nchuhn ihyan ndahta ne, codinahn ne yahn inchahn ne, te tihca nahn Dihvo vo.

²³ Tihca, te ihyan chahn ne, inchahn ne che rihquentiyan ye nchuhn nduhca che rihquentiyan Dihvo vo Jesucristo ihyan yahn ye che ndedevahn ye ihyan.

²⁴ Nduhca che redinahn ihyan yahn Dihvo vo Jesucristo che rihquentiyan ye ne, tihca va che dinahn nchuhn nducuaahn che rihquentiyan inchahn ne.

²⁵ Nchuhn ihyan chahn ne, codin yahino ne ihyan ndahta yahn ne nduhca che yahino Dihvo vo Jesucristo uvo ihyan yahn ye, chihco mendahn ye ihyan, chih ye

²⁶ cava che nchahco Dendiohs yuhn vo. Tihca din ye cava che ndo dave chedave yuhn vo man, chedenune vo nduhca che va cade nan Ndudo yahn Dendiohs man,

²⁷ co vo ihyan ndah yahn ye man, hua cuahtendihco vo nde ama nunde, nda vo numacuaahn vederihquentiyan yahn ye nan ye man.

²⁸ Tihca va che din yahino nchuhn ihyan ndahta yahn ne. Codin yahino ne ihyan anduhneca man ne. Cuahn che redin yahino ne ihyan ne, anduhneca ndete che yahino man ne nchuhn.

²⁹ A tihca, te nde ama ihyan ne, hua rendihche tan man ye ihyan. Tahque ndah ne, redin man ye cudado ihyan, yahino ye ihyan nduhca che redin Dihvo vo Jesucristo nduco uvo ihyan yahn ye.

³⁰ Redin ye cudado uvo man, yahino ye uvo man, anduhneca ndete che uvo che yute yahn ye man, ine yahn ye man.

³¹ Cuaco che tihca dirun, te atihnoqa ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs: "Ihyan chahn che rihnevaco ye ne, va che

cahcomañ ye chida ye man, chaco ye man, cava che conan cuma ye ihyan ndahta yahn ye, ne van nduh che o ye ne, anduhneca ndete che ama no ye.”

³² Che tihca ndirun ne, ama ejemplo nduhca che Dihvo vo Jesucristo nduco ihyan yahn ye ndo ye anduhneca ndete che ama no ihyan. Chemin ne, ama vededevano chahte yahn Dendiohs che cade te ye, checadino vo.

³³ Man ne, ndaconan rihquentiyon nchuhn che din yahino ne ihyan ndahta yahn ne nduhca che yahino man ne nchuhn. Me nchuhn, ihyan ndahta ne, cuenevahnecon ne inchahn ne.

6

¹ Me nchuhn decayha ne, codinahn ne yahn indihite yahn ne, te tihca che ndahca man, tihca nahn Dihvo vo Jesucristo man.

² Dendiohs ne, cah ye ndudo yahn ye che din ye che ndah nduco ihyan che dinahn ye vederihquentiyon yahn ye che tahque yudo. Vederihquentiyon min ne, tuhca: “Cuende va yavenan chide man, cheque man,

³ cava che rahn conen iyehne man, ndahca conen man.”

⁴ Me nchuhn che vate daya ne ne, hua din tan ne nduco, din ne che co tan. Tahque ndah ne, cotave ne nduco cudado, cuicuahn ne ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo.

⁵ Nchuhn che vate dihe ne, codinahn ne yahn ye numacuahn chedave yahn ne man, numacuahn vedenecon man, te tihca nahn Dihvo vo Jesucristo.

⁶ Codin ne ntiyon yahn ye numa ino ne, cuahn che chenan ye nan ne man, cuahn che ametah ye man. Nducote rihquentiyon Dihvo vo Jesucristo nchuhn ne, codinahn ne numacuahn chedave yahn ne nducuahn che nahn Dendiohs.

⁷ Numacuahn vedeyeno codin ne ntiyon yahn ye. Codin ne cuande anduhneca ndete che ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo redin ne.

⁸ A devano man nchuhn te nducoyaco vo, a vate dihvo vo, o ametah ye, ndahco menun Dihvo vo Jesucristo yuhn vo tunoca ntiyon ndah che din vo, chahtenan vo iyehne.

⁹ Nchuhn che chenan cuma ne ihyan redin ntiyon ne, namin codin ne che ndah nduco ye. Hua cahcantiyon ne ihyan nduco vedetan, te a devano man ne te ama no Dihve ne Jesucristo, va ye vahchetero, chenan cuma ne nduco vih. Ihyan min ne, dama yahino ye nducoyaco vo.

Vederihquentiyon yahn Dendiohs che chenan cuma ihyan yahn ye

¹⁰ Dihno, man ne, cuenech dito ne chedave yahn ne numacuahn vederihquentiyon chahte yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹¹ Nduhca sandado che nda se deh che ndedevahn nduco se sahn, tihca cuahtenan cuma nchuhn vederihquentiyon yahn Dendiohs cava che quendi ne numa ino ne, hua dinahn ne che cahneh chundah nchuhn.

¹² A sahn min che rinun se uvo, ndiyu ihyan iyehne. A sahn min nduco nducoyaca vaco chihnga che vatechica van yuhne, rihquentiyon se ihyan nunde muhn iyehne.

¹³ Chemin che cuahtenan cuma nchuhn vederihquentiyon yahn Dendiohs cava che cocha ne ro che tumarande se nchuhn, ne quendi ne cotahno ne numa ino ne.

¹⁴ Nduhca sahn redin ntiyon che necah chiche se chete se nduco ima man, nduhca sandado che chenun ticua se coraza che rendedevahn nduco se sahn man, tihca cuahteyan nchuhn. Quendi ne cotahno ne ndudo cuaco yahn Dihvo vo Jesucristo man, runecade cuahtechica ne nduhca che nahn Dendiohs man.

¹⁵ Nduhca sandado che chenun cah zapato yahn se, vatendi yan se ne, tihca cuahteyan nchuhn cava che cahn ne, cuahndudo ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo che rendedevahn ihyan, redin che ndahca rahtenan ye.

¹⁶ Nduhca che quenan cuma che quenda sandado escudo che ndedevahn nduco se sahn ne, tihca quenan cuma che quendi ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo, cava che cocha ne cahco vane ne nducuahn vederihneh yahn chundah che rinun se nchuhn.

¹⁷ Nduhca sandado che rahtenun tin se casco man, nda se espada man, tihca quendi ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndedevahn ye nchuhn. Namin cuenevahnecon ne Ndudo yahn Dendiohs che redin Vaco Ndah yahn ye che renahn ne.

¹⁸ Numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs covah nchuhn cuahn dama. Cuiquendi ne cuahteyan ne. Covah ne cava nducoyaca ihyan yahn Dendiohs.

¹⁹ Namin covah ne cava u. Cuica ne Dendiohs che din ye che cuahndudo numa ino ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo che cade te ye, checadino vo.

²⁰ A dechuh ye u che cuahndudo ndudo ndah min, ne chemin che quenun vacoyahn. Covah nchuhn cava che conan ye u che cuahndudo numa ino ndudo min nduhca che redin yahn.

Chica Pablo che conan Dendiohs ihyan yahn ye

²¹ Dihno vo Tíquico che yahino vo sahn, che rinan se nuhn numa ino se nan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, a chihco çadé, ne a dechúh sahn, quendihchero se nchuhn. Quenan nte cuande se nchuhn yahn ntiyon che redín man, nduhça che quenán man.

²² Dechúh sahn çava che checadino ne taça chenan nuhn man, çava che necah yan se chedave yahn ne man.

²³ Dihnó che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, din Dendiohs Chida man, Dihvo vo Jesucristo man, che ndahça cuahtenan ne, cuahtenan cuma ne vedeyahino nduco vih.

²⁴ Dendiohs din yahino ye nducoyaça nchuhn che yahino ne Dihvo vo Jesucristo cuahn dama. Tihça co.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN PABLO, DECHUH YE YAHN IHÿAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YAN FILIPOS

¹ Nducoyaca nchuhn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, nedin yahn Dendiohs nchuhn, nduco ihyan ndinan yahn yaco man, ihyan che redin ye ntiyon ndiyaco man, che vate ne yan Filipos ne, u Pablo nduco Timoteo, che redin nuhn ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, dirun nuhn caça cuh, dechuh nuhn yahn ne.

² Chida vo Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, din yahino ye nchuhn, din ye che ndaçça cuahtenan ne.

Revah Pablo çava ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

³ Queri ama yune che reneçahcò nchuhn ne, reneçah nundihve cuahn Dendiohs.

⁴ Cuahn che revah ne, numacuahn vedeyeno ricá Dendiohs çava ne,

⁵ te, nde ro menan nde meniyan, ama rinan ne u che quechicá rahndudó ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

⁶ A devano cuacó te Dendiohs, ihyan min che din ye che ndo ne ihyan ra ne, quendi ye conan ye nchuhn nde ndaç ro che ndaconan chi tun Dihvo vo Jesucristo.

⁷ Redin yahn che ntihyon yan nducoyaca nchuhn cuahn che revah, te ama yahinó nchuhn yahn che rinduco ne u nan nducuahn che numacuahn vedeyahino rete yune Dendiohs che rahno ri. Rinduco ne u cuahn che renún vaçoyahn man, cuahn che rahndudó ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo man, cuahn che ráhn nan intiyahn, ráhn nan ndudo min man.

⁸ A man Dendiohs devano ye che nduhça che ama yahino Dihvo vo Jesucristo nducoyaco vo ne, tihça ama yahinó nducoyaca nchuhn.

⁹ Ricá Dendiohs che din ye che numacuahn vededevano man, numacuahn vederendecadino che ndaçça man, tahque quendi ne cuahtenan cuma ne vedeyahino,

¹⁰ çava che tumacadino ne quendi ne dehtenduh che tahque ndah, ne dave yavenan ne, hua chendihco ne nunde cuahn che ndaconan chi Dihvo vo Jesucristo.

¹¹ Nduco tihça ne, conan Dihvo vo Jesucristo nchuhn che runeçade cuahtenan ne cuahn dama, ne çava nchuhn ne, ndeva ihyan chenahn yavenan Dendiohs.

Rahn Pablo te vedeyeno yahn ye che quan ye iyehñse ne, che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹² Dihnó, cuedevano ne te nducuahn che rahno ri ne, ndotenan che to nan nan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, redin che tahque retuhn ndudo ndah yahn ye.

¹³ Nducoyaca sandado che redin se cudado palacio yahn emperador, nde nducoyaca ihyan chenahn ne, a devano ye che quenún vaçoyahn, yahn che redin ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹⁴ Namin a yahn che quenún vaçoyahn ne, a nahn nducoyaca dihno vo ne, ndotenan che dihya nun ino ye co ne, nde tahque richahtino ye Dihvo vo Jesucristo, rahndudo ye numa ino ye Ndudo yahn Dendiohs.

¹⁵ A devano nchuhn te nahñ dihno vo ne, rahndudo ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, te nahn ye che cotuhn. Me nahñ se ne, ve se man, çanda tin se man,

¹⁶ ne rahndudo se te nahn se che conahn vederendecadino yahn man se. Sahn chahn ne, o nan o chende se, ne rendecuan se çanda, te nahn se che tahque chuhríhn, ndedecadino man che quenún vaçoyahn.

¹⁷ Ate dihno vo chenahn ne, rahndudo ye, te yahino ye u, ne retumacadino ye che chanecon Dendiohs che quenún vaçoyahn çava che çahma nan ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹⁸ Sahn chahn ne, andahre o nan o chende se, ate hua dehve din yahn, te nducote rahndudo se ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, ri yeno.

Nde tahque co yeno cá,

¹⁹ te nducote revah nchuhn çavá man, rinan Vaco Dihvo vo Jesucristo u man ne, a devano te ndedevahn Dendiohs u van nducuahn che rechuhríhn.

²⁰ Tihça, te quan inó che hua co cuihnán, ne cuahn dama quendi cuahndudó ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo numa inó. A conan cá iyehñse, o çahno ihyan u, ate nahn quendi çahco ró che ama yudo vederihquentiyon yahn ye.

²¹ Che laço yahn, numanahn che quanán iyehñse ne, che ritahnó Dihvo vo Jesucristo, chemin che vedeyeno yahn. Me ndete che çahno ihyan u ne, tahque ndah ro yahn.

²² Ndete che conan cá iyehñse ne, co quendi cochihvé nan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. Nde hua devano cha che tahque ndah che çaçá Dendiohs.

²³ Nde hua rentaquinó cha che tahque ndah. Che laço yahn ne, tahque ndah che cóh, te tuhme ndeva Dihvo vo Jesucristo u.

²⁴ Ate che laço yahn nchuhn ne, tahque nahn che conan cá iyehñse, te tuhme co quendi conán nchuhn.

²⁵ Nducote a devano te chemin che tahque nahn ne, vá vedeyeno che quendi

conán çava che conán nchuhn, ne numacuahn vedeyeno quendi ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo.

²⁶ Ndaconán chí quendihcheró nchuhn, ne ama ndeva ne yavenan Dihvo vo Jesucristo che ndedevahn ye u.

²⁷ Codin nchuhn cuande, ne runecade cuahtenan ne, te nducote ritahno ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, tihça redin yahn che din ne. Nduco tihça ne, a chí quendihcheró nchuhn, o hua, ate náhn che, adecotino che quenán ne, cadinó che ama cuan ndi no ne, ama ndudo ri no ne, riquendi ne numa ino ne rahndudo ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

²⁸ Hua din vah ne sahn che rendihche tan se nchuhn nan ntiyon min, te nduco chemin ne, rihnde ro te sahn chahn ne, conda se, ne nchuhn ne, ndedevahn Dendiohs nchuhn.

²⁹ Tihça, te ama ndah ro yahn nchuhn, rete yune Dendiohs che ndiyo deman che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, ate namin che rechuhrihn ne çava ye.

³⁰ Uvo ne, dama ri vo nduco vih, numa ino vo redin vo ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. Nchuhn ne, a ndihche ne nduhça che chuhrihn nan ntiyon yahn ye ro menan. Man ne, a devano ne nduhça che riquendi rechuhrihn.

2

Dihvo vo Jesucristo ne, chica ye vahchetero, ndo ye nduhça ihyan iyehhse

¹ Ndete che ndichantino nchuhn Dihvo vo Jesucristo man, ndete che numacuahn vedeyahino reneçah yan ye chedave yahn ne man, ndete che quenun Vaco ye nchuhn man, ndete che chenana cuma ne vedeyahino man, vedevahino man ne,

² tuhme codin nun ino ne, ndahça cuahtenan ama tama ne man, ama no vederendecadino cuahtenan cuma ne nduco vih man, ama no ndudo co ne nduco vih man, codin yahino ama tama ne vih man, çava che nde tahque co yeno çava ne.

³ Nan nducuahn che redin nchuhn ne, hua din yade ne man, hua din ne nde ama nan dehtenduh çava vedeyeno yahn man ne man. Tahque ndah ne ne, cuenevahne-cun ama tama ne vih, hua ndahco ndiya ne vih.

⁴ Ndotenan che din vi ne ne, cuinan ama tama ne vih.

⁵ Cua cuande nchuhn yahn Dihvo vo Jesucristo, cuiquendi ne yune yahn ye.

⁶ Ihyan min ne, dama ye nduco Dendiohs. Ate hua quendahn nan ye, chinan ye nduhça che ndinan Dendiohs.

⁷ Tahque ndah ne, ndahco ndiya man ye ihyan, ndo ye nduhça ama mozo, chihndeyan ye nduhça che rahteyan ihyan iyehhse.

⁸ Numacuahn ro che quenana ye iyehhse ne, ama necun ye man, ama dinahn ye man, nde chihco mendahn ye ihyan, chih ye nan cruz nduhça che rih sahn che chendihco nunde rahte.

⁹ Chemin che chihco ndah Dendiohs ihyan laço tah cuaco ye, ne çah ye vederihquentiyon che tahque yudo ihyan,

¹⁰ çava che nducoyaca nducondi ihyan, ihyan che chenana ye vahchetero man, ihyan che vate ye numachahte iyehhse man ne, ndeva ye yavenan ye.

¹¹ Namin ndeva nducoyaca ihyan yavenan Dendiohs Chida, nevahne-cun ye Dihvo vo Jesucristo, ne çahma ye che a ihyan min che Dihve ye.

Ihyan nunde ne, ra cuande ye nduhça che runecade vatechica ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹² Dihno che yahino nchuhn, nduhça che dinahn nchuhn che chihquentiyon numacuahn ro che quenana yan vaco ne ne, tahque nahn che dinahn ne man che yahn quenana. Numacuahn vedino vedene-cun quendi ne codinahn ne vederihquentiyon ndah yahn Dendiohs nde nda ro che ndeva ye nchuhn.

¹³ A ihyan min che redin ye che devano nchuhn dehtenduh che ndah che nahn ye che din ne, ne riana ye nchuhn che redinahn ne.

¹⁴ Nducuahn che redin ne ne, codin ne numacuahn vedeyeno, hua quenana ca çahma nunde ne,

¹⁵ çava che dave yavenan ne nan nducoyaca ihyan, te daya Dendiohs nchuhn, ne nahn che runecade cuahtechica ne, cua cuande ihyan nunde. Nduhça iyon che chenana nan ro che diyahn ro nan che ama man ne, tihchan nchuhn van ihyan nunde,

¹⁶ te numa ino ne riquendi ne ritahno ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo che din che ndevahn ihyan. Nduco tihça ne, co yeno çava nchuhn cuahn che ndaconana chí Dihvo vo Jesucristo, te a devano che hua chinda ntiyon che din che cahndudo ndudo yahn ye.

¹⁷ Andahre va che coh nan ntiyon min, ate hua dehve din yahn, te a tihyon yune nchuhn che chitahno ne Dihvo vo Jesucristo, ne ama co yeno.

¹⁸ Namin nchuhn ne, conduco ne u, co yeno ne.

Timoteo nduco Epafrodito

¹⁹ Ndete che nahn Dihvo vo Jesucristo ne, nun dechuh Timoteo, quendihchero se nchuhn, te nahn cadino taça chenana ne çava che co yeno.

²⁰ Dechúh sahn min, te metah nde tama se che ndedecadino se nduhca che rendedecadinó, cuahcoran se cava nchuhn,

²¹ te nducoyaca sahn chenahn ne, rendedecadino se cava che ndah yahn man se, nde hua rahcoran se cava ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo.

²² Nchuhn ne, a devano ne nduhca che richihve Timoteo, rinan se u nan ntiyon che rahndudó ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. Rinan se u nduhca che rinan ihyan indihthe yahn ye.

²³ Chemin che va inó che dechúh sahn ndetaño cadinó taça cuhnde cade yáhn.

²⁴ Quenan inó Dihvo vo Jesucristo che cuahneacun ye che namin u ne, nun chí quendiheró nchuhn.

²⁵ Rahcó te namin va che dechúh diho vo Epafrodito che rinduco se u, rinan se u nan ntiyon. Sahn min ne, a man nchuhn dechuh ne sahn che rinan se u nan vederetahn yáhn.

²⁶ Ama nahn nahn se, conan se nduco nchuhn. Ama nahn nahn se, te devano se che checadino nchuhn che chi cah se, ne hua nahn se che co ran ne cava se.

²⁷ Cuaco che ama chi cah se, a ura che coh se. Ate quenan vahino Dendiohs sahn man, quenan vahino ye u man, din ye che ndoyahn se cava che hua nde tahque co rán.

²⁸ Cava che metah ndedecadino nchuhn cava se ne, chemin che tahque náhn che nahn se, ne co yeno ne, ndaconan ndiherero ne sahn. Nduco tihca ne, nuhnde man inó, co yeno.

²⁹ Nducote dama ritahno vo nduco se Dihvo vo Jesucristo ne, cuenevahneacun ne sahn numacuahn vedeyeno. Codin yahino ne nducoyaca ihyan che rihco mendahn ye ihyan, redin ye ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo nduhca che redin se.

³⁰ Sahn min ne, a ura che coh se nan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, chihco mendahn se sahn che rinan se u, redinahn se ntiyon che dechuh ne sahn.

3

Nahn che runecade cuahtechico vo

¹ Dihno, cuahte ne vedeyeno che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo. U ne, hua renduh inó andahre a dirun yahn ne ama nan no, te cochihve yahn ne.

² Cuihco nchuhn cudado, te ama yahn se vatechica se, redetohnan se nan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. Sahn chahn ne, a nduhca yahna tihchan se. Ndere recah rih se ihyan, rihquentiyan se che conan seña ihyan, ricuahn se che nduco chemin ndevahn ye.

³ Cuihco nchuhn cudado, te a uvo che a nedin yahn Dendiohs uvo, ndiyu sahn

chahn. A uvo che rendeva vo yavenan ye numa ino vo. Yeno vo che a yahn Dihvo vo Jesucristo uvo, ne hua ndichahtino vo che ndedevahn man vo uvo.

⁴ Ndete che cava dehtenduh che redin vo man, tačan ihyan uvo man, che ndevahn vo ne, tuhme u che tahque menan vihca cochahntinó che ndevahn, ndiyu sahn chahn.

⁵ Chihno nine ro che chihndeyan ne, chaconahn ihyan seña u. U ne, ihyan nación yahn Israel, ndata yahn Benjamín. Ihyan devaco hebreo u nduhca indihthe yáhn. Nan vederihquentiyan yahn Dendiohs ne, fariseo u.

⁶ Ama din cudado vederihquentiyan min. Ro menan ne, ama din tan nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ama dinahn vederihquentiyan min, nde ama ihyan hua co cahma nunde ye yáhn.

⁷ Nducuahn dehtenduh chemin chan ne, ama rigonun chihve che lado yáhn che rahcó ro menan, ate chihcomán nducuahn, chitahnó Dihvo vo Jesucristo.

⁸ Van nducuahn dehtenduh che co nguahco yáhn ne, tahque rigonun chihve che ritahnó Dihvo vo Jesucristo. A chihco vané nducuahn dehtenduh, redin cuandé anduhneca ndete che iyaca, cava che quendí yune yahn Dihvo vo Jesucristo,

⁹ ne nedin yahn ye u. Hua richahntinó che ndevahn nduco che dinahn ley che dirun Moisés, te man ne, nduco che ritahnó Dihvo vo Jesucristo ne, nedin yahn Dendiohs u nduhca che redin yahn ye nducoyaca ihyan che ritahno ye.

¹⁰ Ama yudo vederihquentiyan yahn Dihvo vo Jesucristo che ntuche ye van tenahn. Nahn quendí yune yahn ye, conan cumá vederihquentiyan min. Nahn chuhrihn nduhca che chuhrihn ye, nde cóh nduhca che chih ye.

¹¹ Quenan inó che quendí dinahn yahn ye cava che ndedetuhche ye u van tenahn.

Nahn che quendi vo numa ino vo cotahno vo Dihvo vo Jesucristo

¹² Hua ráhn che a va táh nducuahn, nde huane che ama runecade u, ate riquendí yune yahn Dihvo vo Jesucristo, quenan inó che conahn nducuahn, te a nedin yahn ye u.

¹³ Dihno, nduhca che a ráhn rí nchuhn ne, metah tuno táh nducuahn. Nde metah retumacáh yahn dehtenduh che a chihcomán cava che quendí numa inó yune yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹⁴ Nduhca sahn che rano se cade ne, tihca riquendí yune yahn Dihvo vo Jesucristo che ritahnó ihyan, nde nda ro che ndeista Dendiohs u, conán vahchetero.

¹⁵ Nducoyaco vo che a ndah renahn vo vederihquentiyan yahn Dihvo vo Jesucristo ne, tihca nahn che ndedecadino vo. Ndete

che hua tihca rendedecadino nchuhn ne, din Dendiohs che conahn ne nduhca che nahn.

¹⁶ Atanoca nduh, a renahn vo nduhca che redin yahn, o hua, ate nahn che quendi vo numa ino vo yune yahn Dihvo vo Jesucristo, hua cahcoman vo.

¹⁷ Dihno, cuiquendi nchuhn yune yahn. Namin cua cuande ne yahn dihno vo che runecade vatechica ye nduhca che chucuahn nuhn nchuhn.

¹⁸ A ama ndeh yune rete cudado nchuhn yahn sahn che vatechica se rihnceh se. Riquendi riyahve nchuhn, nde ama ri ndaché, te ama yahn se che rendihche tan se Dihvo vo Jesucristo, redetohnan se vederihquentiyon yahn ye che chih ye nan cruz.

¹⁹ Sahn chahn ne, ndere vatechica se vedeyeno yahn man se a chemin che rivahn dendiohs yahn se. Ndotenan che co cuihnan se ne, numacuahn vedeyade vatechica se, rahtendicho se nunde. Ate nda ro yahn ne, decuihno Dendiohs sahn.

²⁰ Me uvo ne, ndi cuande vo vahchetero, ne chenan rino vo che min caa Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndedevahn ye uvo, ndaconan chi ye.

²¹ Uvo ne, ihyan vederih uvo, ate ihyan min ne, rihquentiyon ye nducuaahn dehtenduh, ne numacuahn vederihquentiyon yudo yahn ye, ndacorun ye uvo, ndo vo nduhca man ye.

4

Cuahte yeno vo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo

¹ Dihno che yahino nchuhn, ama yeno caa ne, ne ama nahn chi quendihcheró nchuhn. A caa nchuhn che quenda h yavenan nan Dendiohs. Nducote chenan rino vo che ndaconan chi Dihvo vo Jesucristo ne, cuiquendi nchuhn numa ino ne cochahtino ne ihyan.

² Evodia nduco Sintique, nducote ritahno te Dihvo vo Jesucristo ne, riyahve tahn che nchahco te yahn vih, nedin ndah te ndudo nduco vih.

³ Me ndih dihno che ama ndah rinan ne u nan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, nahn che conan ne cahvo vo chahn caa che nedin ndah te ndudo nduco vih, te chinan te u, chacotuhn nuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. Namin Clemente man, yahn ca dihno vo man, chinan ye u nan ntiyon min. Nducoyaca ihyan chahn ne, a ndaconahn caa Dendiohs ihyan caa che cuahtenan ye vahchetero.

⁴ Cuaahn dama cuahte yeno nchuhn yahn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo.

⁵ Codin yahino ne nducoyaca ihyan, cua cuande ye che chenan cuma ne vedeyahino. A devano ne te a nun ndahconan chi tun Dihvo vo Jesucristo.

⁶ Hua co ran ne yahn dehtenduh che rahno ne. Cuica ne Dendiohs che conan ye nchuhn nan nducuaahn. Namin cuaahn che covah ne ne, cuenecah ne nundihve cuaahn ihyan.

⁷ Ndete che tihca din ne ne, din Dendiohs che ama cuahteman ino ne. Andahre nde ama ihyan hua conan conahn ye yahn, ate din ye che ama cuahteman ino ne. Cuahteman chedave yahn ne man, vederedecadino yahn ne man, cochahtino ne Dihvo vo Jesucristo.

Ndedecadino vo yahn dehtenduh che ndah

⁸ Dihno, cuendedecadino nchuhn yahn dehtenduh che ndah man, che runecade man, dehtenduh che cuahtenan ino ihyan, ne ndah cahma ye yahn man, dehtenduh che din che ndeva ihyan yavenan Dendiohs man.

⁹ Cuiquendi ne nducuaahn che chucuahn nchuhn man, nducuaahn che ca cuande ne nan renté man, dehtenduh che din man. Ndete che tihca din ne ne, conduco Dendiohs nchuhn, din ye che cuahteman ino ne nan ye.

Ihyan yan Filipos ne, dechuh ye vedino yahn Pablo

¹⁰ Nducote ritahno Dihvo vo Jesucristo ne, ama ri yeno che renta tin nchuhn u. A devano che hua ndinan nchuhn u, ate yahn che yahn chenan ne ne, hua chi che chinan ne u.

¹¹ Ndiyu che rahn nundé che ama va vederetahn yahn che tihca rahn, te a ndi ninó che renan vedeyeno nduco adecodehno che rendaca.

¹² A devano yahn vedechevah, te a nchuhrihn man. Namin a devano taqa cuaahn che ama va dehtenduh, te nahn cuan ne, va yahn. Chemin che hua ra cudado u, a va, o metah yahn, andahre nde metah deh che chéh.

¹³ Nan nducuaahn che rahno ri ne, nde hua ra cudado u, te a Dihvo vo Jesucristo che rinan ye u, rete ye vedechahtino yahn.

¹⁴ Andahre hua nduh rendotenan ne, ama ndahca din nchuhn che chinan ne u man che rechuhrihn.

¹⁵ Nchuhn ihyan yan Filipos, a devano ne te ro menan cuaahn che ndaca naci6n yahn ne Macedonia, che canan chahn cahndudó ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, atenan nchuhn che chinan ne u, dechuh ne vedino yahn, yahn che yeno ne che chinan nchuhn, chitahno ne Dihvo vo Jesucristo.

¹⁶ Avane ne, cuahn che metah ndacá naci6n yahn ne, numanahn che quenán cá yan Tesal6nica ne, a nde ro min canan ne, dechuh ne o ino yune vedino yáhn, chinan ne u.

¹⁷ Ndiyu deman che condá táh vedino yahn nchuhn che tihcá dirún yahn ne. Che tahque nahn ne, che din ne che ndah cava che ndahco menun Dendiohs yahn ne.

¹⁸ Nduco vedino che dechuh nchuhn nduco dihno vo Epafrodito ne, nde rengava ca yáhn. Dendiohs ne, ama renan ino ye che tihcá din ne, te anduhneca ndete che cãh ne ama vedino ndah ihyan.

¹⁹ Ihyan min ne, numacuahn veder-ihquentiyon chahte yahn ye, conan ye nchuhn nan nducuahn vederetahn yahn ne, te ritahno ne Dihvo vo Jesucristo.

²⁰ ¡Ndeva vo yavenan Chido vo Dendiohs cuahn dama! Tihcá co.

²¹ Numacuahn vedeyahino yahn Dihvo vo Jesucristo, cuenecah nchuhn Dendiohs nducoyaca ihyan yahn Dendiohs che vate ye tan. Cuendeva ne Dendiohs yahn dihno vo che chenán ye muhn nducó.

²² Cuendeva ne Dendiohs yahn nducoyaca ihyan yahn ye che chenán ye muhn, menan vihca ihyan che chenán ye ndevaco emperador.

²³ Din yahino Dihvo vo Jesucristo nducoyaca nchuhn. Tihcá co.

CAÇA CHE DIRUN SAN PABLO, DECHUH YE YAHN IHÿAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YAN COLOSAS

¹ U Pablo, che chaconahn Dendiohs u che co apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo, nduco dihno vo Timoteo,

² dirun nuhn çaça cuh, dechuh nuhn yahn nchuhn, ihyan yahn Dendiohs che ritahno ne numa ino ne Dihvo vo Jesucristo. Chido vo Dendiohs din yahino ye nchuhn, din ye che ndahça cuachtenan ne.

Revah Pablo çaça ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

³ Cuahn ðama che revah nuhn ne, renecañ nuhn nundihve cuahn Dendiohs, Chida Dihvo vo Jesucristo, çaça nchuhn,

⁴ te recadino nuhn nduhça che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo man, nduhça che redin yahino ne nducoyaça ihyan yahn Dendiohs man,

⁵ nduhça che chenan ino ne che ndeva ye nchuhn, cuachtenan ne vahchetero man. Nchuhn ne, a chichahtino ne che cuachtenan ne vahchetero nde ro che chihnevan ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

⁶ Ndudo min ne, chetuhn van nchuhn, ne retuhn numachahte iyehñse. Ama ri yahn ihyan che ritahno ye, ne redin ndudo me che ndah nduco ye, nduhça che din nduco nchuhn nde ro che chihnevan ne, ne chenan ndah ne yahn vedeyahino yahn Dendiohs.

⁷ Ndudo min ne, a dihno vo Epafra che yahino vo sañ, chicuahn se nchuhn. Sañ min ne, combiero yahn nuhn nan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, ne numacuahn chedave yahn se rahndudo se ndudo yahn Dihvo vo van nchuhn.

⁸ A sañ min nte cuande se nuhn che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn, chenan cuma ne vedeyahino.

⁹⁻¹⁰ Chemin che nde ro che checadino nuhn ne, hua reguan nuhn rica nuhn Dendiohs che conan ye nchuhn, din ye che conahn ndah ne vederihquentiyon yahn ye man, vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye man. Rica nuhn ihyan che din ye che runeçade cuahtechica ne nduhça che redin yahn che cuahtechica ihyan yahn Dihvo vo Jesucristo, din ne nducuahn che ndah nduhça che renan ino ye.

¹¹ Namin rica nuhn ihyan che numacuahn vederihquentiyon yudo yahn ye din ye che numacuahn vedeyeno cochahtino ne ihyan, quendañ ne vedechahtino nan nducuahn.

¹² A Chido vo Dendiohs che nedin yahn ye uvo çaça che cuachtenan vo vahchetero ðama nduco ihyan yahn ye, ne nahn che cueneçañ ne nundihve cuahn ihyan,

¹³ te ndedevahn ye uvo tañ chundah, ne ndahco ye uvo tañ Daya ye, ihyan min che ama yahino ye çaça che dinahn vo che rihquentiyon ye.

¹⁴ A Daya ye che chihco mendañ ye ihyan, chera yun yahn ye, chih ye çaça che ndaco vo vederenchahco.

Vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo

¹⁵ Dihvo vo Jesucristo ne, a va ye nde ro che metah cuhnde iyehñse, quenan cuma ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, ihyan min che hua ro ye.

¹⁶ Nduco ye Dendiohs dendah ye nducuahn dehtenduh che va vahchetero man, iyehñse man, dehtenduh che ro man, che hua ro man, ángel man, vaco chihnga man. A çaça man ye dendah ye nducuahn.

¹⁷ Ihyan min ne, va ye nde ro che metah cuhnde iyehñse, ne nducuahn dehtenduh ne, hua dehva ri yahn, te a man ye redin ye cudado.

¹⁸ Avane ne, a ihyan min che quenan cuma ye vederihquentiyon che tahque chahte, ne ntuche ye menañ vih van tenañ çaça che conañ ye nan nducuahn.

¹⁹ Tihça, te numacuahn vedeyeno ndahco Dendiohs nducuahn vederihquentiyon yahn ye tañ ihyan min.

²⁰ Çaça Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chihco mendañ ye ihyan, chera yun yahn ye, chih ye nan cruz ne, ndo ino Dendiohs nduco nducuahn dehtenduh che va iyehñse man, vahchetero man.

²¹ Ro menañ me ne, ama yahn chenan nchuhn nan Dendiohs, chahcotañ ne vederihquentiyon yahn ye, chahtechica ne vedeyeno yahn man ne, chahtendihco ne nunde.

²² Ate man che ndo Dihvo vo Jesucristo nduhça ihyan iyehñse, chih ye ne, ndo yan Dendiohs nduco ne, nchahco ye yahn ne, nedin yahn ye nchuhn.

²³ Ate nahn che quendi ne cotahno ne numa ino ne. Hua o ndedecadino ne. Ama cuiquendi no ne cochahtino ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo che chihnevan ne. Ndudo min ne, rahndudo ihyan, retuhn numachahte iyehñse, ne namin u Pablo rin-ducó ihyan rahndudo.

Pablo ne, nda cuande yahn ye redin ye cudado ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

²⁴ Man ne, ama yenó che riquendi redin ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, rechuhrin çaça che ndah yahn nchuhn, ihyan yahn ye.

²⁵ A chaconahn Dendiohs u nan ntiyon che cuahndudó ndendi ndendita ndudo yahn ye van nducoyaca nchuhn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo,

²⁶ te cuandé nchuhn ndudo yahn ye che chihnde nde a rahhn me. Ndudo min ne, nde hua devano ihyan yahn, ate man ne, cade cah ye, checadino ihyan yahn ye.

²⁷ Quenan cuma ye vedeyeno che cah ye, checadino ihyan chahn. Ama yudo ndudo min, ne retuhn van ihyan naci6n chenahn. Ndudo min ne, che rinduco Dihvo vo Jesucristo nchuhn, ihyan yahn ye, ne cochahtino ne ihyan, ndevahn ne.

²⁸ Rahndudo nuhn ndudo yahn Dihvo vo, ne numacuahn vededevano riyahve nuhn man, ricuahn nuhn man, nducoyaca ihyan, cava che cotahno ye Dihvo vo, conahn ndah ye Ndudo yahn Dendiohs, ne ndeva ye ihyan.

²⁹ Numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo che te ye u ne, redin ntiyon min numacuahn chedave yahn cava che conahn.

2

¹ Nahn che codevano nchuhn te ama rendedecadinó cava ne man, cava diho vo che vate ye van Laodicea man, cava ama yahn ca diho vo che metah ndihchero ye u man.

² Nahn che nchuhn man, ihyan chahn man, necah yan ne chedave yahn ne, ama ndudo co no ne, din yahino ne vih. Ndudo che cade te Dendiohs, checadino vo ne, a ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, ne nahn che conahn ndah ne, cochahtino ne ihyan,

³ te vededevano yahn Dendiohs ne, ama yudo, ne a ihyan min che quenan cuma ye nducuahn.

⁴ Tihca dirun yahn nchuhn cava che tumacadino ne, ne hua co cahneh nde ama ihyan nchuhn nduco ndudo yade yahn ye,

⁵ te andahre yahn quenán yahn nchuhn, ate rendedecadinó cava ne, ne ama yenó che riquendi ne numa ino ne nduhca che redin yahn, ritahno ne Dihvo vo Jesucristo.

⁶ Nducote chitahno nchuhn Dihvo vo Jesucristo ne, nahn che quendi ne yune yahn ye, cochahtino ne ihyan.

⁷ Numacuahn chedave yahn ne cochahtino ne Dihvo vo, hua cahcoman ne ihyan. Yahn chemin ne, a chahn nchuhn, ne nahn che quendi ne dinahn ne. Namin nahn che necah ne nundihve cuahn Dendiohs cuahn dama.

Rendacorun vederendecadino yahn ihyan cuahn che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁸ Cuihco nchuhn cudado yahn sahn che vatechica se ricuahn se vededevano yahn

man se. Condi ne cuahnecon ne che cahneh se nchuhn, te sahn chahn ne, ndotenan che cacuahn se ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo ne, ricuahn se costumbre yahn ihyan iyehnse man, vededevano yahn se man.

⁹ Hua cahcovan nchuhn che ricuahn sahn chahn, te a Dihvo vo Jesucristo che quenan cuma ye nducuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs,

¹⁰ ne nducote ritahno ne ihyan ne, hua rendotenan ne tama nan vederihquentiyon. Tahque yudo vederihquentiyon yahn ye che co vederihquentiyon yahn nducoyaca ángel man, vaco chihnga man.

¹¹ Cuahn che chitahno ne Dihvo vo Jesucristo ne, chacondah vedame ne costumbre che renan seña ihyan. Namin chihcoman ne vedeyeno yahn man ne, ne chichahtino ne Dihvo vo, nedin yahn ye nchuhn.

¹² Cuahn che chedenune nchuhn, nevahnecon ne Dihvo vo Jesucristo ne, anduhneca ndete che chih ne dama nduco ye, chihcoman ne che rahtendiho ne nunde. Man ne, nduhca che numacuahn vederihquentiyon chahte ndedetuhche Dendiohs Dihvo vo van tenahn ne, tihca ndahcorun ye nchuhn, ndo ne ihyan ra yahn che chitahno ne ihyan.

¹³ Ro menan me ne, ama yahn chenan nchuhn nan Dendiohs, nedin nunde yahn ne. Avane ne, ihyan tama naci6n nchuhn, hua ndi cuande ne van ihyan yahn ye. Ate man ne, a ndedevahn ye nchuhn, chitahno ne Dihvo vo Jesucristo, nchahco ye nunde yahn ne.

¹⁴ Nchahco ye nducuahn nunde yahn ne che chahtendiho ne, chahcotahn ne vederihquentiyon yahn ye. Ndedevahn ye nchuhn, dechuh ye Dihvo vo Jesucristo, quenan yah ye nan cruz, nedihve ye nunde yahn ne.

¹⁵ Dihvo vo Jesucristo ne, chih ye nan cruz, ne nduco chemin ne, ndahco ndiya ye vaco chihnga nan nducoyaca ihyan, chehnevi ye vederihquentiyon yahn.

Nahn che ndedecadino vo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs

¹⁶ Chemin che hua ndahca che ndahchenan ihyan nchuhn nan che reh ne man, nan che rih ne man, yahn che hua rahte vihco ne cuahn che renuhde iyo man, yahn che hua redin ne dehtenduh vihco man, yahn che hua rahtetuhno ne ro sabado man.

¹⁷ Hua nduh rignonun chihve dehtenduh chemin chan che riquendi ihyan. Vederihquentiyon che tahque rignonun chihve ne, che ndedevahn Dendiohs uvo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo.

¹⁸Hua cuahnecon ne che cahnceh ihyan nchuhn, conun ye nchuhn che quendi ne yune yahn ye, din ca ne che necun ne, te ihyan chahn ne, rendeva ye yavenan angel man, rente ye deman yahn dehtenduh che nde hua rendihche ye man, redin yade ye, ndere rendonan man ye ihyan che ama devano ye man,

¹⁹ hua riquendi ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndinan ye yuhn vo man. A Dihvo vo Jesucristo che ndi ye tin yahn nducoyaco vo che yahn Dendiohs uvo, ne redin ye che ama cuan no ndi vo nduco vih, rinan ye uvo che cotahno ndah vo nduhca che nahn Dendiohs.

²⁰ Nducote anduhneca ndete che a chih nchuhn nduco Dihvo vo Jesucristo, chihcoman ne vededevano yahn ihyan iyehse ne,

²¹ hua redin yahn che dinahn ne che rahn sahn chahn tuhca: "Hua toh ne chu, hua toh ne cha, hua cheh ne chu, hua cheh ne cha, te cahnda."

²² Nducuahndehnduh chemin chan che rihco yudo se yahn ne, deman vederihquentiyon yahn ihyan, nde hua regu.

²³ Vederihquentiyon che tihca rihco yudo se ne, rivahn che ama devano se, rinan se ihyan chenhahn cava che tahque cotahno ye Dendiohs man, cava che tahque cuahtenan cuma ye vedenecon man, cava che tahque cah rihn man ye ihyan man, ate hua richihve cava che cahco tan che cuahtechica ye vedeyeno yahn man ye, cuahtendihco ye nunde.

3

¹ Man che a ndedevahn Dihvo vo Jesucristo nchuhn ne, anduhneca ndete che a ntuche ne nduco ye van tenahn. Chemin che nahn che codin nun ino ne cava che co cuahtenan ne vahchetero nan che va ye lado tah cuaco Dendiohs.

² Ndotenan che ndedecadino ne, nahn yahn ne dehtenduh che va muhn iyehse ne, codin nun ino ne cava che co cuahtenan ne vahchetero.

³ Cuenechaco ne te anduhneca ndete che a chih ne dama nduco Dihvo vo, ne man che ritahno ne ihyan ne, nedin yahn Dendiohs nchuhn.

⁴ A yahn che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo che va che cuahtenan vo vahchetero, ne cuahn che ndaconan chi tun ye numacuahn vederihquentiyon chahte yahn ye ne, nedin dama ye uvo nan ye.

Nduhca che nahn che cuahtechico vo

⁵ Nducote tihca ne, cuihcoman nchuhn che rahtechica ne vedeyeno yahn man ne, rahtendihco ne nunde. Hua ndere cuahtenan ne nduco ihyan che hua nihnevaco ne

nduco ye man, hua din ne dehtenduh che chihnga man, nde hua din yahino ne tume, te nunde min ne, a dama nduco nunde che rendeva ihyan yavenan dehtenduh che ndere redin ye dendiohs yahn ye.

⁶ Ihyan che rahcotahn ye yahn Dendiohs, rahtendihco ye nunde che tuhchan ne, va che din Dendiohs castigo yah ihyan.

⁷ Ro menan me ne, namin nduco nchuhn chahtendihco ne nducuahndehnduh che tuhchan.

⁸ Ate man ne, nahn che cahcoman ne. Namin nahn che cahcoman ne che ritan ne man, che rahtenan ino ne vedetan man, che redin tan ne man, che ra ne canda ihyan man, che rahn ne ndudo chihnga man.

⁹ Hua cahnceh ne vih, te nchuhn ne, a chihcoman ne vedeyeno yahn man ne che chahtechica ne ro menan, chahtendihco ne nunde.

¹⁰ Man ne, a ndedevahn Dendiohs nchuhn, ndahcorun ye vederendecadino yahn ne, din ye che ndo ne anduhneca ihyan ra. Ro ro rinan ye nchuhn cava che nde tahque runecade cuahtechica ne, nde conan conahn ne vederihquentiyon yahn ye, ndo ne ihyan nduhca che nahn ye.

¹¹ Dehve din yahn, a ihyan naci6n yahn Israel uvo, o ihyan tama naci6n, a chenan se6a uvo, o hua, a redin vo ntiyon yahn ihyan, o redin vo ntiyon yahn man vo, te che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, a dama no nducoyaco vo. Che richihve yuhn vo ne, che ritahno vo ihyan min, ndi cuando vo van ihyan yahn ye.

¹² Numacuahn vedeyahino tendahnun Dendiohs nchuhn, nedin yahn ye nchuhn. Chemin che nahn che cuahtenan cuma ne vedeyahino man, vedevahino man, vedenecon man, vedechahtino man.

¹³ Codin chahtino ama tama ne yahn vih, ne ndete che din tan ama cha nchuhn nduco vih ne, cuenchahco ne yahn vih. Dihvo vo Jesucristo ne, a nchahco ye yahn nchuhn, ne nahn che quendi ne yune yahn ye, nchahco ne yahn vih.

¹⁴ Nan nducuahndehnduh ne, codin yahino ne vih cava che ndahca cuahtenan ne nduco vih, ne ama no ndudo co nducoyaca ne.

¹⁵ Dendiohs din ye che cuahteman chedave yahn ne, te a cava chemin che tendahnun ye nchuhn, ama cuan co no ne nduco vih. Nahn che necah ne nundihve cuahn ihyan yahn nducuahndehnduh che din ye nduco ne.

¹⁶ Cuahtenan ino ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo cuahn dama, hua cahcoman ne. Numacuahn vededevano cuicuahn vih ne man, cuenechah ne vedechahtino vih ne man, cuahndudo ne salmo man, cuita ne himno man, cuah ne

Dendiohs chete chedave yahn ne, cuenecaḥ ne nundihve cuahn iḥyan maṇ.

¹⁷ Naṇ nducuaḥn che redin ne maṇ, che rente ne maṇ, cuenecaḥco ne te va Dihvo vo Jesucristo. Namin cuenecaḥ ne nundihve cuahn Dendiohs che cuande yahn iḥyan min.

¹⁸ Nchuhn iḥyan ndaḥta, codinahn ne yahn inchaḥn ne, te nducote ritahno ne Dihvo vo Jesucristo ne, quenan cuma che tiḥca din ne.

¹⁹ Nchuhn iḥyan chaḥn, codin yahino ne iḥyan ndaḥta yahn ne, hua co taṇ ne nduco ye.

²⁰ Nchuhn decaḥya, codinahn ne nducuaḥn che rihquentiyon indihthe yahn ne, te chemin che renan ino Dihvo vo.

²¹ Nchuhn che vate ḍaya ne, hua ndere din taṇ ne nduco ḍaya ne caḥa che hua co ndache.

²² Nchuhn che redin ne ntiyon yahn iḥyan, codinahn ne yahn patrón yahn ne numacuaḥn chedave yahn ne. Ndaḥca codin ne ntiyon yahn ye cuahn ḍama, ndiyu demaṇ cuahn che rendihchero ye nchuhn, te nducote ritahno ne Dendiohs ne, tiḥca nahn che din ne.

²³ Nducuaḥn ntiyon che redin ne ne, codin ne nduco vedeyeno, cuenecaḥco ne te va Dihvo vo Jesucristo.

²⁴ Cuedevano ne te ndete che tiḥca di-nahn ne ne, redinahn ne vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, ne maṇ ye ndaḥco menun ye yahn ne, ndeva ye nchuhn, cuahtenan ne vahchetero.

²⁵ Namin cuedevano ne te iḥyan che duhtuno iḥyan ye ne, va che co ye castigo yahn nunde yahn ye. Ndaḥco menun Dendiohs yahn ye tunoca che nedin ye. Hua dehve raḥco ne, te Dendiohs ne, ḍama no rendihche ye nducoyaḥa iḥyan.

4

¹ Nchuhn che chenán cuma ne mozo yahn ne, cuihquentiyon ne iḥyan nduhca che redin yahn, hua din taṇ ne nduco ye. Cuenecaḥco ne te namin nchuhn ne, va Dihve ne Jesucristo vahchetero.

² Nducoyaḥa nchuhn ne, cuahteyan ne cuahn ḍama, covah ne maṇ, cuenecaḥ ne nundihve cuahn Dendiohs maṇ.

³ Cuica ne Dendiohs che din ye che ndaḥa yune che cuahndudo nuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, ndudo min che hua devano iḥyan ro menaṇ. A yahn che rahndudó ndudo min che quenún vaḥoyahn.

⁴ Cuica ne Dendiohs che conan ye u che cuahndudó nduhca che redin yahn caḥa che conahn iḥyan.

⁵ Naṇ nducuaḥn che redin nchuhn vaṇ iḥyan che hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, nahn che nduco rino nduco ndah caḥa che ndaḥa yune che yaḥve ne iḥyan, ne cotahno ye.

⁶ Naṇ ndudo yahn ne ne, nahn che runecaḍe ne. Namin nahn che devano ne taḥca ndahconan ne yahn dehtenduh che tumerune queri ama iḥyan.

Renecaḥ Pablo Dendiohs iḥyan

⁷ Dihno vo Tíquico che yahino vo sahn ne, ama ndah redinahn se, rinan se u naṇ ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. Sahn min nte cuande se nchuhn nduhca che quenán muhn.

⁸ Dechúh sahn taṇ caḥa che nte cuande se nchuhn nduhca che chenán nuhn muhn maṇ, caḥa che necaḥ yaṇ se chedave yahn ne maṇ.

⁹ Dihno vo Onésimo, sahn yaṇ vaḥo ne, che yahino vo sahn maṇ, che ndaḥca redinahn se naṇ ntiyon yahn Dihvo vo maṇ ne, namin nduco se cuenchi se taṇ. Sahn sih nte cuande se nchuhn yahn dehtenduh che ri muhn.

¹⁰ Aristarco che ḍama quenun se vaḥoyahn nducó ne, dechuh se Dendiohs yahn nchuhn. Namin Marcos sahn vih Bernabé ne, dechuh se Dendiohs yahn ne. Sahn min ne, a nté nduco nchuhn yahn se. Cuenevahnecon ne sahn ndete che denaṇ chi se taṇ.

¹¹ Namin Jesús che namin duche se Justo ne, dechuh se Dendiohs yahn nchuhn. Vaṇ iḥyan nación yahn Israel che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, atenan sahn chahn che rinan se u naṇ ntiyon yahn Dendiohs, rendaḥa vedechahtino chahte.

¹² Epafras, tama sahn yaṇ vaḥo ne, che redin se ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, dechuh se Dendiohs yahn nchuhn. Sahn min ne, cuahn ḍama ama rica se Dendiohs che din ye che quendi nchuhn cotahno ne numa ino ne maṇ, dinahn ne nducuaḥn vederihquentiyon yahn ye maṇ.

¹³ U devano cuacó nduhca che ama rendecadino se caḥa nchuhn maṇ, dihno vo che vate ye yaṇ Laodicea maṇ, yaṇ Hierápolis maṇ.

¹⁴ Doctor Lucas che yahino vo iḥyan maṇ, Demas maṇ ne, dechuh ye Dendiohs yahn ne.

¹⁵ Cuenecaḥ nchuhn Dendiohs dihno vo che vate ye yaṇ Laodicea maṇ, Ninfas maṇ, dihno vo che rendo ḍama ye vaḥo ye, rendeva ye yavenaṇ Dendiohs maṇ.

¹⁶ Cuihno ndihchenan nchuhn caḥa cuh taṇ ne, cuedechuh ne yaṇ Laodicea, ndihchenan dihvo vo che vate ye min. Namin condihchenan ne caḥa che dechúh yahn iḥyan chahn.

¹⁷ Čahma ne co ne Arquipo che ndahca dinahn ye ntiyon che ndihco Dihvo vo Jesucristo tah ye.

¹⁸ Nan che rente nuhn Dendiohs nchuhn nan caca cuh ne, man dirun. Cuenecahco ne te u ne, vacoyahn quenun. Dendiohs din yahino ye nchuhn. Tihca co.

CAÇA CHE DIRUN SAN PABLO MENAN, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YAN TESALONICA

¹ Nchuhn, ihyan yahn Dendiohs Chida man, yahn Dihvo vo Jesucristo man, che vate ne yan Tesalónica, u Pablo nduco Silas nduco Timoteo, dirun nuhn yahn ne. Chido vo Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, din yahino ye nchuhn, din ye che ndahca cuahtenan ne.

Nduhca che chitahno ihyan yan Tesalónica

² Cuahn dama renecah nuhn nundihve cuahn Dendiohs cava nducoyaca nchuhn, revah nuhn cava ne.

³ Cuahn dama rentihyon yan nuhn nan Chido vo Dendiohs yahn ntiyon che redin nchuhn man, nduhca che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, yahino ne ihyan man, nduhca che rechuhrihn ne numacuahn vedenecon, ndichahtino ne ihyan man.

⁴ Dihno nuhn, Dendiohs ne, yahino ye nchuhn. Devano nuhn te man ye tendahnun ye nchuhn.

⁵ Cahndudo nuhn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo numa ino nuhn, chihnevan nchuhn, ne numacuahn vederihquentiyon din Vaco Ndah yahn Dendiohs che chitahno ne. A devano nchuhn nduhca che chahtechica nuhn van ne cava che ndah yahn ne.

⁶ Quendi nchuhn nduhca che chicuahn Dihvo vo Jesucristo man, nduhca che chicuahn nuhn man. Andahre ama chuhrihn ne, ate din Vaco Ndah yahn Dendiohs che nevahnecon ne ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo numacuahn vedeyeno.

⁷ Ama yahn ihyan, yahn yahn Macedonia man, Acaya man, chihco ye cudado nduhca che chitahno nchuhn Dihvo vo Jesucristo, ne namin chitahno ye ihyan.

⁸ Tihca chi che chetuhn ndudo yahn Dihvo vo van nchuhn. Ndiyu deman yahn yahn Macedonia man, Acaya man, te numachahte devano ihyan nduhca che redinahn nchuhn ndudo yahn Dendiohs. Nde nuhn, metah deh cuande che cahma nuhn,

⁹ te nde man ihyan chahn rente cuande ye nuhn nduhca che nevahnecon nchuhn nuhn, chihcoman ne dehtenduh che redin ihyan dendiohs yahn ye, ne chitahno ne Dendiohs, ihyan min che quenduche ye, ndeva ne yavenan ye.

¹⁰ Rente ye yahn Dihvo vo Jesucristo, Daya Dendiohs, ihyan min che ndedehche Dendiohs ihyan van tenahn, ihyan

min che ndedevahn ye uvo yahn castigo yah che va che cuahn co ihyan nunde. Namin rente ye nduhca che chenan rino nchuhn che caca ye vahchetero, ndaconan chi tun ye.

2

Nduhca che cahndudo Pablo Ndudo yahn Dendiohs

¹ Dihno nuhn, a man nchuhn devano ne te chichihve ntiyon che din nuhn van ne.

² Andahre ama chuhrihn nuhn ro menan, din tan ihyan yan Filipos nduco nuhn, ate Dendiohs ne, chinan ye nuhn, ne numa ino nuhn cahndudo nuhn ndudo ndah yahn ye van nchuhn.

³ A devano cuaco nuhn te ndudo ndah che rahndudo nuhn. Hua ndere rahndudo nuhn dehtenduh ndudo cava che cahnech nuhn ihyan.

⁴ Tendahnun Dendiohs nuhn, ne chihquentiyon ye che cuahndudo nuhn ndudo ndah yahn ye. Nducuahn chemin che rahndudo nuhn. Hua retumacah nuhn andahre hua renan ino ihyan, te Dendiohs ne, tihca nahn ye. A ihyan min che rendiche ye chedave yahn nuhn.

⁵ Hua nte yade nuhn nduco nchuhn cava che te ne tume nuhn. A devano man nchuhn chemin, nde Dendiohs ne, a devano ye.

⁶ Andahre nuhn ne, nduhca intiyahn che dechuh Dihvo vo Jesucristo, ate hua renuhn nuhn che ndeva ihyan yavenan nuhn.

⁷ Tahque ndah ne, chahtechica nuhn numacuahn vedenecon. Chahtenan nuhn van nchuhn, din yahino nuhn nchuhn nduhca che yahino ihyan ndahta daya ye che retave ye nduco cudado.

⁸ Ama yahino nuhn nchuhn. Chemin che chicuahn nuhn ndudo ndah yahn Dendiohs nchuhn, nde man nuhn, chihco mendahn nuhn cava ne.

⁹ Dihno nuhn, namin a devano nchuhn nduhca che chuhrihn nuhn, din nuhn ntiyon nde ro nde rahn cava che ndaca che chuhnun nuhn. Tihca din nuhn numacuahn ro che chahtenan nuhn yan vaco nchuhn, cahndudo nuhn ndudo ndah yahn Dendiohs, te hua nahn denduh nuhn nde ama cha nchuhn.

¹⁰ Nduco cudado chahtenan nuhn van nchuhn, nde ama nunde hua chahtendihco nuhn. A man nchuhn a devano ne, nde Dendiohs ne, a devano ye.

¹¹ Namin a devano nchuhn te necah yan nuhn chedave yahn ne nduhca che renecah yan ihyan chedave yahn daya ye.

¹² Tihca din nuhn, chicuahn nuhn nchuhn nduhca che va che cuahtechica nchuhn nduco cudado, te nchuhn ne, ihyan

yahn Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye.

¹³ Cuahn che cahndudo nuhn ndudo yahn Dendiohs, chihnevan nchuhn ne, nevah-necun ne, te chenahn ne che chemin che vederihquentiyon yahn Dendiohs, ndiyu yahn ihyan iyehense. A ndudo min che redin che ndah nduco nchuhn che chitahno ne. Chemin che cuahn dama renecah nuhn nundihve cuahn Dendiohs.

¹⁴ Dihno, nduhca che redin ihyan naci6n yahn Israel che rechuhrihn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo che vate ye estado yahn Judea, tihca rechuhrihn nchuhn, redin ihyan yan vaco ne.

¹⁵ A ihyan naci6n yahn Israel chahn che chihno ye Dihvo vo Jesucristo. A ihyan ndico yahn ihyan chahn che chihno ye ihyan profeta a rahh ne. Man ne, a ihyan chahn tun che redecano ye nuhn. Hua redinahn ye che rihquentiyon Dendiohs. Nde ama ihyan hua ri rendihche ye.

¹⁶ Rihca tan ye che cuahndudo nuhn, cahnevan ihyan naci6n chenahn cava che ndevahn Dendiohs ihyan nduhca che ndevahn ye uvo. Nduco tihca din chahte nduh ye nunde yahn ye. Ate man che cuaco ne, a vate ye vedeyah, ri ye castigo yah yahn Dendiohs.

Nahn cahn Pablo tama yune, quendi-chero ye ihyan yan Tesal6nica

¹⁷ Dihno, cuahn che ndaca nuhn van nchuhn ne, ama chi ran nuhn. Andahre yahn chenahn nuhn, ate ama renechco nuhn nchuhn, ama nahn ndaconan chi nuhn quendihchero nuhn nchuhn.

¹⁸ U Pablo ne, ama ndeh yune nahn chi man, ama nahn che chi nuhn man. Ate queri ama yune ne, din vahche chundah.

¹⁹ Ama yeno nuhn che chitahno nchuhn Dihvo vo Jesucristo. Cuahn che naconan chi tun ye ne, ama co yeno nuhn, te ro min ne, co ro ntiyon che din nuhn van nchuhn.

²⁰ A cava nchuhn che ama yeno nuhn.

3

¹ Ro che ama ndedecadino nuhn cava nchuhn ne, chihco ndaca ino nuhn che cuahtenan nuhn deman nuhn yan Atenas,

² ne dechuh nuhn dihno vo Timoteo cava che necah yan se chedave yahn nchuhn. Sahh min ne, nduco se nuhn, redin se ntiyon yahn Dendiohs, rahndudo se ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

³ Dechuh nuhn sahn, te hua nahn nuhn che co ran nchuhn yahn dehtenduh che rechuhrihn ne. A devano man ne te va che chuhrihn vo.

⁴ Cuahn che chenah ca nuhn nduco nchuhn ne, a rente nuhn nduco ne te va

che chuhrihn vo. Man ne, a chinahn ndudo min. A rendihche ne.

⁵ Nducote ametah chichá che rendecadino cava nchuhn ne, dechuh che tumeruné ndete che riquendi nchuhn ritahno ne Dihvo vo Jesucristo. Ndedecadino te co a detohnan chundah ntiyon che din nuhn, din se che chihcoman ne che chitahno ne.

⁶ Ate man ne, a ndaconan Timoteo, ne nte cuande se nuhn nduhca che riquendi nchuhn ritahno ne man, nduhca che chenah cuma ne vedeyahino man. Namin nte cuande se nuhn che renechco nchuhn nuhn numacuahn vedeyahino, nahn ndihchero ne nuhn nduhca che nahn ndihchero man nuhn nchuhn.

⁷ Dihno, chemin che andahre ama rechuhrihn nuhn, ate ama yeno nuhn man che checadino nuhn nduhca che riquendi nchuhn ritahno ne Dihvo vo Jesucristo.

⁸ Ama vedechahtino cava nuhn che tihca riquendi nchuhn ritahno ne Dihvo vo.

⁹ Nde hua rentaquinu nuhn taqa necah nuhn nundihve cuahn Dendiohs yuhn vo che ama yeno nuhn cava nchuhn.

¹⁰ Nde ro nde rahn revah nuhn che nahn ndihchero nuhn nchuhn, cacuahn ca nuhn nchuhn che quendi ne cotahno ne numa ino ne.

¹¹ Ama nahn nuhn che man Chido vo Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, te yune ye che chi nuhn quendihchero nuhn nchuhn.

¹² Nahn nuhn che din Dihvo vo che conahn ndah ne vederihquentiyon yahn ye, din yahino vih ne man, din yahino ne nducoyaca ihyan man, nduhca che yahino man nuhn nchuhn.

¹³ Namin nahn nuhn che din ye che quendi nchuhn cotahno ne ihyan numa ino ne, cava che nda ro che nda ye nduco ihyan yahn ye ne, dave yavenan ne nan Chido vo Dendiohs.

4

Nduhca che nahn Dendiohs che cuahtenan ihyan

¹ Dihno, man ne, va ama nan che rihquentiyon nuhn nchuhn numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. Nchuhn ne, a ca cuande ne yahn nuhn nduhca che nahn Dendiohs che cuahtenan vo iyehense, ne tihca chenah ne nduco vih. Ate nahn nuhn che nde tahque ndahca cuahtenan ne.

² A devano nchuhn nduhca che chicuahn nuhn nchuhn numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo.

³ Nahn Dendiohs che dave yavenan nchuhn nan ye. Hua ndere cuahtenan ne

nduco ihyan che hua nihnevaco ne nduco ye.

⁴ Queri ama nchuhn, cuahtenan cuma ne ndahta yahn ne nduco vedino vedeneacun.

⁵ Hua ndere cuahtechica nchuhn vedeyeno yahn man ne, nduhca che vatechica ihyan che nde hua devano ye che va Dendiohs.

⁶ Hua tihca cuahtechica nchuhn, cuahtendihco ne nunde nan ihyan, te Dihvo vo Dendiohs ne, din ye castigo ihyan yahn nunde che tuhchan, nduhca che a te cuande nuhn nchuhn.

⁷ Dendiohs ne, a tendahnun ye uvo, ne nahn ye che dave yavenan vo nan ye. Hua nahn ye che ndere cuahtechico vo.

⁸ Adecoduhno ihyan che hua redinah ye che tihca rihquentiyon nuhn ne, hua rahcotahn ye vederihquentiyon yahn ndere ihyan, te rahcotahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, ihyan min che rete ye Vaco Ndah yahn ye uvo.

⁹ Me nduhca che va che din yahino nchuhn vih ne, nde hua redin fuerza che dirun nuhn yahn ne, te a man Dendiohs chicuahn ye nchuhn che din yahino vih ne.

¹⁰ Dihno, a redin yahino nchuhn nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo che vate ye yahn yahn Macedonia, ne ama nahn nuhn che tihca quendi ne.

¹¹ Ndhaca cuahtenan nchuhn. Hua condamendahn ne nan dehtenduh che redin ihyan. Codin ne ntiyon nduhca che a te cuande nuhn nchuhn,

¹² Cava che ndhaca chuhnun ne, ne nevahnecun nducoyaca ihyan nchuhn. Va che nda tun Dihvo vo Jesucristo.

¹³ Dihno, nahn nuhn che codevano nchuhn yahn dihno vo che rendaca ye iyehense cuh. Hua co ran nchuhn cava ye, nduhca che redin ihyan che hua devano ye che va che ntuche tenahn, ne cuahn che rih ama ihyan yahn ye ne, rahco ye te ama yune no chihnonan yahn ye.

¹⁴ Uvo ne, a devano vo te chih Dihvo vo Jesucristo, ne ntuche ye. Namin a devano vo te nducoyaca tenahn che chitahno ye ihyan cuahn che chahte ye iyehense ne, va che ndedetuhche Dendiohs ihyan.

¹⁵ Chemin che numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo rete cuande nuhn nchuhn, te ro che nda tun ye ne, nducoyaco vo che chenac va iyehense, hua quendahnun vo yahn dihno vo che a ndih ye.

¹⁶ Nda ro min ne, man Dihvo vo Jesucristo cava ye vahhetero. Ura min ne, cuah ama ndudo nan ro numacuahn vederihquentiyon. Namin cuah ama angel ndinan. Namin cuah corneta yahn Dendiohs. Tuhme menan vihca va che ntuche

nducoyaca tenahn che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo.

¹⁷ Cuihno min ne, nducoyaco vo che chenac va iyehense, ndedecuan Dendiohs uvo dama nduco ihyan chahn van man, ne ntahn nun vih vo nduco Dihvo vo Jesucristo nan ro. Tuhme cuahtenan vo nduco Dihvo vo numacuahn ro.

¹⁸ Nducote a tihca va cade che va che conahn ne, cuente nchuhn yahn chemin nduco vih, cuenecah yan ne chedave yahn ama tama ne.

5

¹ Dihno, hua co co nuhn nchuhn deh ro, o deh nduyo che tihca conahn,

² te a devano cuaco man nchuhn te adenan techecade Dendiohs yahn ihyan, nde hua duh devano deh ura.

³ Cuahn che tahque ndhaca vate ihyan, che nde tah hua rendedecadino ye ne, a denan nda venecuino min nan ye nduhca che ra yah chete ndahta che a nda ura che cuacoyahn ye, ne hua co ndevahn ye yahn vedeyah min.

⁴ Ate nchuhn dihno, nducote a chitahno ne Dihvo vo Jesucristo ne, a vateyan ne adecodehno ura che conahn.

⁵ Uvo ne, a ndedevahn Dendiohs uvo. Ate ihyan chenahn ne, cahnda yahn ye.

⁶ Chemin che nahn che cuahteyan vo cava che hua co man vo nduhca ihyan chahn.

⁷ Nahn ye ne, vateyado ye, ne nahn ye vatechica coh ye.

⁸ Ate uvo ne, a chitahno vo Dihvo vo Jesucristo, ne nahn che runeCADE cuahtechico vo. Nduhca sandado che va deh nduco che ndedevahn se sahn ne, tihca uvo, te ritahno vo Dihvo vo Jesucristo, ne cuahtenan cumo vo vedeyahino, ndichahtino vo che ndedevahn ye uvo.

⁹ Dendiohs ne, tendahnun ye uvo, din ye che chitahno vo Dihvo vo Jesucristo cava che ndedevahn ye uvo yahn castigo yah che va che co ihyan nunde.

¹⁰ A cava uvo che chih Dihvo vo, ne ro che nda ye ne, a ndih vo, o chenduche vo, va che cuahtenan vo dama nduco ye.

¹¹ Chemin che cuiquendi nchuhn cuenecah yan ne chedave yahn ama tama ne.

Riyahve Pablo ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹² Dihno, nahn nuhn che nevahnecun nchuhn ihyan che rahndudo ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, riyahve ye nchuhn, te ihyan chahn ne, chenac cuma ye vederihquentiyon.

¹³ Va che din yahino ne ihyan cava ntiyon che redin ye.

Ndahçā cuahtenan āma tāmā ne nduco vih.

¹⁴ Dihnó, nahn nuhn che yahve nchuhn dihno vo che hua nahn din ye ntiyon mān, cuenecaḥ yān ne chedave yahn ihyan che raḥ ye mān, cuenan ne ihyan che hua ndah ritahno ye mān, codin chahtino ne yahn nducoyaça ye mān.

¹⁵ Cuihco nchuhn cudādo. Hua dāmā co ne nduco ihyan che redin taḥ ye nduco ne. Tahque ndah ne, codin nun ino ne, codin ne che ndah nduco vih mān, nduco nducoyaça ihyan mān.

¹⁶⁻¹⁷ Cuahn dāmā cuenecaḥ yān nchuhn chedave yahn ne mān, covāḥ ne mān.

¹⁸ Adehno che cuahno co nchuhn ne, cuenecaḥ ne nundihve cuahn Dendiohs. Tihçā nahn Dendiohs che dinahn nchuhn. Chemin che dechuh ye Daya ye Jesucristo.

¹⁹ Hua cuahcotāhn nchuhn vederihquentiyon yahn Vaco Dendiohs.

²⁰ Cuenevahnecon ne ndudo che recaḥ Dendiohs che rente ihyan nduco ne.

²¹ Cuihco nchuhn cudādo yahn ndudo che rihnevan ne. Cha che ndah ne, codinah ne.

²² Hua nevahnecon ne nde āma ḥān dehtenduh che chihnga.

²³ Dendiohs, ihyan min che redin ye che rahte dihn chedave yahn ihyan, mān ye nchahco ye nunde yahn nchuhn, nedin dave ye chedave yahn ne. Ndā ro che ndā Dihvo vo Jesucristo ne, ndeva ye nchuhn.

²⁴ A ihyan min che tendāhnun ye nchuhn. Va che dinahn ye nducuahḥ, te redinahḥ ye ndudo yahn ye.

²⁵ Dihnó, covāḥ nchuhn çāva nuhn.

²⁶ Cuenecaḥ nchuhn Dendiohs nducoyaça dihno vo numacuahn vedenecon.

²⁷ Numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo rihquentiyón che cuahndudo nchuhn çāca cuh, cahnevan nducoyaça dihno vo.

²⁸ Dihvo vo Jesucristo din yahino ye nchuhn. Tihçā co.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN PABLO ADIVE, DEHCUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YAN TESALONICA

¹ Nchuhn, ihyan yahn Chido vo Dendiohs man, yahn Dihvo vo Jesucristo man, che vate ne yan Tesalónica, u Pablo nduco Silas nduco Timoteo, dirun nuhn yahn ne.

² Chido vo Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, din yahino ye nchuhn, din ye che ndahca cuahtenan ne.

Va che techecade Dendiohs yahn nducoyaca ihyan nunde

³ Dihno, numacuahn ro renecah nuhn nundihve cuahn Dendiohs cava nchuhn. A tihca va che necah nuhn nundihve cuahn ihyan, te queri ama ro ne, nde tahque ritahno ne Dihvo vo Jesucristo man, nde tahque yahino vih ne man.

⁴ Chemin che adecotino che renda nuhn van ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, rente nuhn numacuahn vedeyeno nduhca che riquendi nchuhn ritahno ne Dihvo vo numacuahn chedave yahn ne, andahre ama ndeh nan dehtenduh che rahno ri ne man, rechuhrihn ne man.

⁵ Hua cua ne cudado, te Dendiohs yuhn vo retechecade ye numa cuaco. Cuahn che cuihn techecade ye ne, ndeva ye nchuhn, cuahtenan ne nan che rihquentiyon ye. A va che cuahtenan ne min, te yahn chemin che rechuhrihn ne.

⁶ Va che din Dendiohs castigo ihyan che redin ye che rechuhrihn nchuhn.

⁷ Cuahn che caça Dihvo vo Jesucristo vahchetero nduco angel yahn ye, cuhnde ro ye numacuahn vederihquentiyon yahn ye van ruchiyahn che caça nan ro ne, cahnevi Dendiohs nducuahn che rechuhrihn vo.

⁸ Nda ro min ne, nducoyaca ihyan che hua chitahno ye Dendiohs, hua dinahn ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, din Dihvo vo castigo ihyan.

⁹ ¡Ama chahte vederihquentiyon yahn Dihvo vo! ¡Ama yudo nan va ye! Ihyan che ndinda ye ne, ama yahn nan va Dihvo vo, min va che cuahtenun ye, co ye castigo numacuahn ro.

¹⁰ Cuahn che ndaconan chi Dihvo vo ne, ndeva ihyan yahn ye yavenan ye, ne ama ndah ro yahn ye, te a chitahno ye ihyan. Namin ama ndah ro yahn nchuhn, te a chitahno ne ndudo yahn ye che cahndudo nuhn.

¹¹ Yahn che tihca va che conahn ne, chemin che revah nuhn cava nchuhn ro ro, rica nuhn Dendiohs yuhn vo cava che

ndahca quendi nchuhn, ne hua nto ino ye che a tendahnun ye nchuhn. Namin rica nuhn ihyan che numacuahn vederihquentiyon yahn ye din ye che conahn nduco nchuhn nducuahn che ndah man, conahn nducuahn ntiyon che nahn din ne yahn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo man.

¹² Nduco tihca ne, ndeva ihyan yavenan Dihvo vo. Namin ndeva ye yavenan nchuhn yahn che Chido vo Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, yahino ye nchuhn.

2

Va che nda ama sahn ndinda

¹ Dihno, nducote va che ndaconan chi tun Dihvo vo Jesucristo, nedin dama ye nducoyaco vo, conduco vo ihyan ne, va ama ndudo che co nuhn nchuhn.

² Hua cuahnecon nchuhn che cahnceh nde ama ihyan nchuhn. Andahre cahma ama vaco che a nda Dihvo vo Jesucristo man, andahre cuahndudo ihyan che a nda ye man, andahre dechuh ihyan ndudo yahn ne che a nda ye man, din ca ye che nuhn dirun nuhn yahn ne, ate nde hua cotahno ne, nde hua dihya ne co.

³ Hua tumecah ne yahn nde ama ihyan che tihca nahn cahnceh ye nchuhn. Numanahn che metah nda ro min ne, va che necuan ihyan, co tan ye nduco Dendiohs. Namin va che nda ama sahn ndinda.

⁴ Sahn min ne, co tan se nduco nducuahn che rendeva ihyan yavenan, redin yahn ye Dendiohs. Nde conda se chete yaco chahte yahn Dendiohs, ndere cuahndudo se che sahn min che Dendiohs.

⁵ Cuenecahco nchuhn. Ro menan me cuahn che quenán nduco nchuhn ne, a rahn ri nchuhn che tihca va che co.

⁶ A devano nchuhn duh che redin vahche yahn sahn min man ro cuh, cava che hua co chi se nde nda ro yahn se.

⁷ Vederihquentiyon chihnga che va cuahn ndeh ne, a va iyehse cuh. Man ne, adeche cuavi cha che redin vahche yahn,

⁸ tuhme nda sahn ndinda me. Ate cuahn che nda Dihvo vo Jesucristo ne, decuihno ye sahn.

⁹ Sahn ndinda me ne, quenana cuma se vederihquentiyon chahte yahn chundah, ne ama ndeh nan vederihno din se numacuahn vederihnceh.

¹⁰ Cahnceh se nducoyaca ihyan che va che conda ye, che hua chitahno ye ndudo cuaco cava che ndevahn ye.

¹¹ Chemin che cuahnecon Dendiohs che cotahno ye vederihnceh min.

¹² Tihca va che conda nducoyaca ye, te hua nahn cotahno ye ndudo cuaco, ne tahque ndah ye ne, riquendi ye dehtenduh che chihnga.

Tendañnun Dendiohs ihyan che ndeva ye

¹³ Me nchuhn dihnó, yahino Dihvo vo Jesucristo nchuhn. Chemin che reneçah nuhn nundihve cuahn Dendiohs çava ne, te nde ro menañ ne, tendañnun ye nchuhn çava che ndedevahn ye nchuhn. Nedin dave ye chedave yahn ne numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye, din ye che chitahno ne ndudo cuäco.

¹⁴ Te yune Dendiohs che chitahno nchuhn ndudo che cahndudo nuhn, te a tendañnun ye nchuhn çava che ndedevahn ye nchuhn, ne cuahtenan cuma nduco ne vederihquentiyon chahte yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹⁵ Dihnó, quendi nchuhn cotahno ne numacuahn chedave yahn ne che chicuahn nuhn nchuhn man, che dirun nuhn yahn ne man.

¹⁶ A Dendiohs che yahino ye uvo, ne reneçah yan ye chedave yuhn vo numacuahn ro, redin ye che chenán ino vo ihyan.

¹⁷ Dihvo vo Jesucristo man, Chido vo Dendiohs man, neçah yan ye chedave yahn nchuhn, din ye che cotahno ne numa ino ne, çava che runcæde nducuahn nan ndudo che rente ne man, nan ntiyon che redin ne man.

3

Nahn Pablo che covah ihyan

¹ Dihnó, covah nchuhn çava nuhn. Cuihca ne Dendiohs che din ye che nun cotuhn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo numachahte, ne nevahnecun ihyan nduhça che nevahnecun ne.

² Nducote vate ihyan che duhtuno ihyan ye, che hua ritahno ye Dihvo vo ne, cuihca ne Dendiohs che hua cuahnecun ye che din tan ye nduco nuhn.

³ Dihvo vo Dendiohs ne, redinah ye ndudo yahn ye. Din ye che quendi nchuhn, cotahno ne numa ino ne. Din ye cudado nchuhn çava che hua dehva cuahno co ne.

⁴ Ndichahtino nuhn Dihvo vo Dendiohs che quendi nchuhn dinahn ne nducuahn che te cuande nuhn nchuhn.

⁵ Dihvo vo Jesucristo din ye che quendi nchuhn cotahno ne ihyan numacuahn chedave yahn ne man, din ye che tumacadino ne che yahino Dendiohs nchuhn man.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, va che din ye ntiyon

⁶ Dihnó, numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, rihquentiyon nuhn che cañcomañ nchuhn dihno vo che hua nahn din ye ntiyon man, che hua nahn dinahn ye nduhça che chicuahn nuhn nchuhn man.

⁷ A man nchuhn devano ne te va che quendi ne nduhça che din nuhn cuahn che

chahtenan nuhn nduco nchuhn, din nuhn ntiyon.

⁸ Hua ndere cheh nuhn yahn nchuhn. Nde ro nde rañ ama chuhrihn nuhn din nuhn ntiyon çava che hua denduh nuhn nde ama cha nchuhn.

⁹ Andahre nchuhn va che te ne che cheh nuhn, ate din man nuhn ntiyon, ndaçá che chuñnun nuhn, te nahn nuhn che cua cuande nchuhn, ne tihça quendi ne din ne ntiyon.

¹⁰ Ro min ne, tuhça chicuahn nuhn nchuhn: “Duh che hua nahn din ntiyon ne, hua ndaçá che cheh.”

¹¹ A checadino nuhn te van nchuhn ne, vate ama o ihyan che hua nahn din ye ntiyon. Ndere vatechica ihyan chahn rendahchenan ye dehtenduh che redin ihyan.

¹² Numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo rihquentiyon nuhn che cuahte tahn ihyan chahn, din ye ntiyon, ndaçá che chuñnun ye.

¹³ Dihnó, cuiquendi ne codin ne che ndah; hua cua ðahno ne.

¹⁴ Ndete che vate ihyan che hua nahn dinahn ye che rihquentiyon nuhn ne, cuihco nchuhn cudado cha ihyan che tihça redin ye, ne cuihcomañ ne ihyan çava che co cuiñnan ye.

¹⁵ Hua ndihche tan nchuhn ihyan. Cuiyahve ne ihyan nduco ndah, te dihno ne ihyan.

¹⁶ Man ne, Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che redin ye che rahte dihn chedave yahn ihyan, man ye din ye che ndaçá cuahtenan nducoyaca nchuhn, conduco ye nchuhn numacuahn ro.

¹⁷ U Pablo, dirun çaca cuh, dechuh yahn nchuhn, nté Dendiohs nchuhn. Cuihco nchuhn cudado. Tuhça rahconáhn che duché nan nducuahn çaca che redechuh.

¹⁸ Dihvo vo Jesucristo din yahino ye nducoyaca nchuhn. Tihça co.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN PABLO MENAN, DECHUH YE YAHN TIMOTEO

¹ Dendiohs, ihyan min che ndedevahn ye uvo ne, tendahnun ye u Pablo, che co apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndichahino vo ihyan.

² Timoteo, dechuh çaça cuh yehn. Di ne, nduhça daya man di, te riquendi u, ritehne numa cuäco Dihvo vo Jesucristo. Chido vo Dendiohs nduco Dihvo vo Jesucristo, din yahino ye di, din ye che nduhça conen.

Recah Pablo cudado Timoteo

³ Cuahn che metah çahn yahn yahn Macedonia ne, rahn ndoque che conen yan Efeso çaça che çahcantien che nguan ihyan cacuahn ye dehtenduh che hua cuäco,

⁴ çahcoman ye che ricuahn ye ndame nan cuento man, taça cochi ndata yahn ye man, te dehtenduh chemin chan ne, deman che rahteruhn chende ihyan, ate hua cochihve yuhn vo çaça che cotahno vo Dendiohs man, cuahtenan vo nduhça che nahn ye man.

⁵ Nducote dave yavenan vo man, redinahn vo ndudo yahn Dendiohs man, ritahno vo Dihvo vo Jesucristo numacuahn chedave yuhn vo man, chemin che nahn Dendiohs che cuahtenan cumo vo vedeyahino.

⁶ Ate vate sahn che hua redinahn se, ne a ndere dera derahn se.

⁷ Ama rahn ama ri no se ricuahn ye ley che dirun Moisés, ate nde che rente man se, hua renahn se.

⁸ Devano vo te ley min ne, ndah, ne va nan che cochihve.

⁹ Chihnde ndiyu çaça ihyan che ndah ihyan ye nan Dendiohs, ate çaça sahn nunde man, sahn che duhtuno ihyan se man, sahn che hua renevahnecun se Dendiohs man, sah rihno ihyan man, sahn che rihno se chida se man, sahn che rihno se chaco se man,

¹⁰ sahn che ndere rahtenan se nduco ndahta che ndiyu ndahta yahn se man, sahn che ndere rahtenan se van man se nduco vih man, sahn che reduco se ihyan man, sahn rihneh man, sahn che ndere rech se ndudo yahn se che hua cuäco man, sahn che rahtendihco se ndeh nan ca nunde man.

¹¹ Dendiohs, ihyan min che rendeva vo yavenan ye, a ndudo ndah yahn ye che rihco yudo yahn nducuahn nunde chemin chan. A ndudo min che va tah che rahn-dudó.

Renecah Pablo nundihve cuahn Dihvo vo Jesucristo

¹² Renecah nundihve cuahn Dihvo vo Jesucristo, te nde a rahn me a devano ye che dinahn, ne chaconahn ye u nan ntiyon yahn ye man, rinan ye u man.

¹³ Tihça din ye nducó, andahre ro menan ne, din duche yahn vederihquentiyon yahn ye, ne chi tan nduco ye, din tan nduco ihyan che ritahno ye ihyan. Ro min ne, van vedetundo yahn che tihça din, te metah cotahnó ihyan. Ate quenan vahino Dendiohs u,

¹⁴ ne andahre ama chahte vedetan yahn, ate nde tahque chahte vedeyahino yahn ye, din che chitahnó Dihvo vo Jesucristo.

¹⁵ Ndahça che cotahno nducoyaça ihyan ndudo cuäco cuh yahn Dihvo vo Jesucristo, nduhça che nda ye muhn iyehanse cuh çaça che ndedevahn ye ihyan nunde. Van ihyan chahn ne, u che tahque quendihcó nunde.

¹⁶ Ate quenan vahino Dendiohs u, ne nchahco Dihvo vo Jesucristo nunde yahn, chihco ro ye che ama chahtino ye. Tihça din ye çaça che cua cuande ihyan nunde chenahn, ne namin cotahno ye ihyan, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

¹⁷ Va ama no Dendiohs. Ihyan min ne, hua ro ye. Hua nda ro che coh ye. Ama va vededevano yahn ye. Ndahça che ndeva vo yavenan ye cuahn dama. Tihça co.

¹⁸ Dayá Timoteo, nduhça che rahn ama o diho vo numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, namin rihquentiyón di che nduhça sandado che yahino se ntiyon che nda se, ruhn se numa ino se, tihça quendi dinehn ntiyon che va tah.

¹⁹ Cotehne Dihvo vo Jesucristo numacuahn chedave yehn. Codinehn Ndudo yahn Dendiohs. Chenun van ama o se che hua nahn dinahn se, ne chihcoman se che ritahno se.

²⁰ Tihça din Himeneo man, Alejandro man. Sahn chahn ne, a ndahcó sahn tah chundah çaça che tuma cuahn se.

2

Nduhça che va che covah ihyan

¹ Menan vihca rihquentiyón che covah nchuhn çaça nducoyaça ihyan iyehanse, cuenecah ne nundihve cuahn Dendiohs çaça ye.

² Covah ne çaça nducoyaça ihyan ndinan man, intiyahn man, çaça che çahco dihn ye numachahte, ne ndahça cuahtenan vo nan Dendiohs man, nan ihyan man.

³ Dendiohs, ihyan min che rendedevahn ye uvo ne, renan ino ye che tihça din vo.

⁴ Ihyan min ne, nahn ye che codevano nducoyaça ihyan ndudo cuäco, ne ndevahn ye.

⁵ Va *ama* no Dendiohs. Namin va *ama* no ihyan che *rahn* nan ye ihyan iyehñse nan ye. Ihyan min che Dihvo vo Jesucristo.

⁶ Dihvo vo ne, cahñecun ye che chihno ihyan nunde ihyan. Nduco tiñca ne, nediñve ye nunde yahn ihyan iyehñse. Nda ro che nahn Dendiohs ne, din ye che chetuhn ndudo yahn che tiñca chi.

⁷ Chemin che tendahnun ye u *çava* che co apóstol, cuahñdudó ndudo *cuaco* min, cacuahñ ihyan *nación* chenahñ, ne cotahno ye. Nducote ritahnó Dihvo vo Jesucristo, *cuaco* che *rahn*.

⁸ Nahn che numachahte covah ihyan chahñ numacuahn chedave yahn ye, cuahñenan cuma ye vedeyahino nduco vih.

⁹ Namin ihyan ndahta ne, nahn che runecađe cuahtenun ye tino yahn ye. Hua ndedecuco ye tin ye. Hua ndedecuco ye ihyan nduco tu diyahn, o diyahñguan. Hua cuahtenun ye tino diyahn.

¹⁰ Tahque ndaħca che runecađe cuahtenan ye, din ye ntiyon che cochihve nduhca che redin ndahta che ritahno ye Dendiohs numa *cuaco*.

¹¹ Ihyan ndahta ne, va che *cahcovan* ye Ndudo yahn Dendiohs numacuahn vedeneñcun.

¹² Rihquentiyón che dihn cuahte chende ye. Hua cacuahñ ye, nde hua *cahcantiyon* ye ihyan chahñ.

¹³ Tiñca chihco cađe Dendiohs. Menañ ne, dendah ye Adán. Adiva ne, dendah ye Eva.

¹⁴ Ndiyu Adán menañ vihca quendiñco ye nunde, te dinoca ihyan ndahta min, yahn che *cah* yune ye che chihñcheh chundah ihyan.

¹⁵ Chemin che *cahnda* va yahn nducoyaca ihyan ndahta, nda ro che cuacoyahn ye. Ate ndete che quendi ye cotahno ye Dihvo vo Jesucristo, din yahino ye ihyan man, dave yavenañ ye nan Dendiohs man, runecađe cuahtechica ye man ne, hua dehva co yahn ye.

3

Nduhca che va che cuahtechica ihyan ndiñyan yahn yaco

¹ *Cuaco* te ihyan che conan ye ntiyon ndiñyan ne, conan ye ntiyon ndah.

² Chemin che ihyan che conañ ye yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, nahn che *ama* no ndahta conan cuma ye, nahn che runecađe conan ye *çava* che nde *ama* ihyan hua *cahma* nunde ye yahn ye man, hua ricoh ye man, conan ye numacuahn vedino vedeneñcun man, nevahñecun ye nducoyaca ihyan man, ndaħca cacuahñ ye Ndudo yahn Dendiohs man.

³ Ntiyon cuh ne, hua co conan nde *ama sahn*goh, nde *ama sahn* che doh ino se man,

nde *ama sahn* che ndichahtino se tume man. Atenañ ihyan che necun ye man, chahtino ye man, co conan ye ntiyon cuh.

⁴ Nahn *ama* ihyan che ndaħca rihquentiñyon ye *vaço* ye man, redinahñ *daya* ye yahn ye man, renevahñecun ihyan man.

⁵ Nahn *ama* ihyan che tiñca ye, te ndete che hua devano ye *cahcantiyon* ye *vaço* man ye ne, hua co *cahcantiyon* ye ihyan yahn Dendiohs.

⁶ Nahn *ama* ihyan che a *rahn* ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, te ndete *ama* ihyan che cade canañ ritahno ye ne, denañ din *yade* ye, ne co ye castigo yahn Dendiohs nduhca che chahno chi chundah.

⁷ Namin nahn *ama* ihyan che, nde ihyan che hua ritahno ye, nevahñecun ye ihyan *çava* che hua cora nde *ama nan* vedecuihno yahn ye, din chundah.

Nduhca che va che cuahtechica ihyan che cuahtenan ye ntiyon yahn yaco

⁸ Tiñca ihyan che cuahtenan ye ntiyon yahn yaco, nahn che runecađe ye, che hua o nan o chende ye man, che hua ricoh ye man, che hua ndichahtino ye tume man.

⁹ Nahn ihyan che riquendi ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo numacuahn chedave yahn ye.

¹⁰ Nahn che a rendihche ndah ihyan ndiyaco ihyan. Ndete che ametah deh che redin vahche yahn ye ne, tuhme co cuahtenan ye ntiyon cuh.

¹¹ Ndahta yahn ihyan chahñ ne, namin nahn che runecađe ye man, redinahñ ye ndudo yahn ye man, hua ricoh ye man, hua nte ye cuendo man.

¹² *Ama* ihyan che conan ye ntiyon yahn yaco ne, nahn che *ama* no ndahta conan cuma ye man, ndaħca rihquentiñyon ye *vaço* ye man, *daya* ye man.

¹³ Ihyan che ndaħca quenda ye ntiyon yahn yaco ne, rendeva ihyan yavenañ ye man, nde tahque richahtino ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo man.

Nduhca che va che cuahtenan ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹⁴ Rendedecadinó che a nun chí quendiñcheró di. Numanahmin ne, dechuh *çaca* cuh yehn,

¹⁵ te ndete che denañ hua co chi nún ne, cochihve yehn *çava* che codevene nduhca che va che cuahtechico vo van ihyan yahn Dendiohs, ihyan min che quenduche ye. Ihyan chahñ ne, nduhca yaco yahn Dendiohs tiñchan ye, te Dendiohs ne, nduco ye ihyan. Ihyan chahñ che va tah ye Ndudo yahn Dendiohs, redin ye *cuadao*.

¹⁶ *Cuaco* niyon te ndudo che ritahno vo, che cade te Dendiohs, checadino vo ne, *ama* yudo. Tuhca conahñ ndudo min:

Dendiohs ne, ndá ye muhn iyehñse cuh, ndacondá ye ihyan.

Chihco ro Vaco Ndah yahn ye che metah nde ama nunde yahn ye.

Cuáco ndudo cuh, te nde ángel ndihchero ye ihyan.

Chetuhn ndudo yahn ye numachahte iyehñse, ne ihyan yahn nducuahn nación, chitahno ye ihyan.

Chihno min ne, numacuahn vederihquentiyon conahn ye vahchetero.

4

Ihyan che cahcoman ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Vaco Dendiohs ne, rete cuande numa cuáco te adive ne, cuahte dihno vo che cahcoman ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, quendi ye vaco che rihñcheh man, che ricuahn chundah man.

² Cahcovan ye ndudo yahn ihyan cuando che o nan o chende ye, che metah vederendecadino yahn ye anduhñeca ndete che a ndih chedave yahn ye, nedin ama cu che nto ruchiyahn.

³ Ihyan chemin chah chahn ne, ndere cahca tan ye che cahñevaco ihyan man, cahco cahnda ye che cheh ihyan ama o nan dehtenduh man, andahre man Dendiohs chihco ye nducuahn cava che ihyan che ritahno ye ihyan man, che quendi ye ndudo cuáco yahn ye man, necah ye nundihve cuahn ihyan, ne cheh ye.

⁴ Cuáco te nducuahn dehtenduh che chihco Dendiohs ne, ndah, ne ndotenan che ndahchenan vo ne, tahque ndah che necah vo nundihve cuahn ihyan, ne chuh vo,

⁵ te nducuahn dehtenduh che reh vo ne, ri vihco nduco ndudo yahn Dendiohs man, nduco ndudo che revah vo man.

Ama sahn che ndahca redin se ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo

⁶ Ndete che tihca cacuehn dihno vo ne, ndahca din ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, ne cochahtine ndudo ndah che chehn.

⁷ Hua tumecah yahn dehtenduh cuando che rente ihyan, te chemin ne, anduhñeca cuando yahn ndahta. Tahque ndah che quendi nevahnecon Dendiohs.

⁸ Richihve che rahñ ihyan che ndo cane ye cava che ndahca duche ye. Ate nde tahque richihve che cuahn ye nevahñecun ye Dendiohs, te chemin che cochihve yahn ye numanahn che chenay ye iyehñse, nde cochihve yahn ye cava che tuno ye vahchetero.

⁹ A chu che vedechahtino yuhn vo. Nahn che cotahno nducoyaca ihyan.

¹⁰ A cava chu che redin vo ntiyon man, che rechuhrihn vo vedetan yahn ihyan man, ndihco vo vedechahtino yuhn vo tah

Dendiohs, ihyan min che quenduche ye. A ihyan min che rendedeñahn ye nducoyaca ihyan, menan vihca ihyan che ritahno ye ihyan.

¹¹ Cuihquentiyen man, cuicuehn man, dehtenduh che tuhchan.

¹² Andahre sahn yuno di, ate cochique nduco ndah cava che nevahñecun nducoyaca ihyan di. Cuihque cudado nan ndudo yehn man, nan nducuahn che redin man. Codin yahine nducoyaca ihyan man, cuitehne Dendiohs numa ine man, ndahca conen nan Dendiohs man. Nduco tihca ne, cah yeno ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne quendi ye yune yehn.

¹³ Numanahn che nda ne, cuahndode ndudo yahn Dendiohs cuahn dama, cuenecah yan chedave yahn dihno vo, cuicuehn ihyan.

¹⁴ Hua cahcoman vederihquentiyon che te Dendiohs di ro che din ye che checadino intiñahn yaco ntiyon che conen. Ihyan chahn ne, nahn tah ye di, chica ye Dendiohs cave.

¹⁵ Cuiquenda ntiyon yehn numa ine cava che ndihchero nducoyaca ihyan che ndahca redinehn.

¹⁶ Cuihque man cudado di. Namin cuihque cudado che ricuehn. Cuiquendi numa ine nducuahn che rahñ ndoque. Ndete che tihca din ne, ndevahn di man, ihyan che rihñevan ye che rahndode man.

5

Nduhca che va che cuahtechico vo van ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Hua cahve nduco nde ama ihyan ndico. Tahque ndah ne, coyahve ihyan nduhca che riyahve chide. Sahn decahya ne, coyahve sahn nduhca che riyahve diñne.

² Indihñe ndahta ne, coyahve ihyan nduhca che riyahve cheque. Tahñ decahya ne, coyahve tahñ nduhca che riyahve quehve, cuenevahñecon tahñ.

³ Ihyan ndiyaco ne, va che conan ye ihyan ndahta vah che metah duhva yahn ye.

⁴ Ihyan ndahta vah che vate daya ye man, daya ino ye man ne, a ihyan chahn yahn ye va che ndihche ye cava ye, te a chuhrihn ye tave ye ihyan. Tihca renan ino Dendiohs che din ihyan.

⁵ Ihyan ndahta vah che metah duhva yahn ye ne, a Dendiohs che vedechahtino yahn ye, ne hua renguan ye revah ye nde ro nde rahñ.

⁶ Ate ihyan ndahta vah che vatechica ye vedeyeno yahn man ye ne, anduhñeca ndete che a ndih ye nan Dendiohs.

⁷ Cuicuehn ihyan nducuahn dehtenduh che tuhchan cava che hua ndaca yune che cahma nunde ihyan yahn ye.

⁸ Ndete che vate ihyan che hua rinan ye ihyan yahn ye che chenun vāco ye man, ihyan chenahn man ne, redetohnan ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne nde tahque duhtuno ihyan rendacondā ye che co ihyan che hua ritahno ye.

⁹ Ndahta vah che āma no inchahn ye nancuma ye man, ndahta vah che a ri ye ino raco nduyo, o tahque a ndico ye man, atenan ihyan chahn co co cuande ye van ndahta vah che redin ye ntiyon yahn yāco.

¹⁰ Avāne ne, nahn che runecāde ndahte ye man, ntave ye daya ye man, nenevahnecon ye ihyan vāco ye man, ndinan ye ihyan yahn Dendiohs numacuahn vedenecon man, nedin yahino ye ihyan che rechuhrihn ye man, nedin ye nducuahn che ndah man.

¹¹ Ate hua co cuande ndahta vah che decahya te, te denan ndā ro che nahn cahnevāco tun te, ne cahcoman te ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo che quenān te,

¹² denda te ndudo yahn te, condihco te nunde.

¹³ Avāne ne, ndete che cuahtechica te nduh vah nduh vah co te nduhcā ihyan che metah ntiyon yahn ye, ne cuanan nte te cuendo man, condā van te nduh cuan nan che hua ra cuande yahn te man, cahma te dehtenduh che hua ndahcā man.

¹⁴ Chemin che nahn che cahnevāco tun tahn ndahta vah che decahya te, ndāca daya te man, din te cudādo vāco te man, cava che hua ndāca yune che chihnga cahma ihyan.

¹⁵ Tihcā rāhn ndoque, te āma o ndahta vah ne, a chihcoman te che ritahno te Dihvo vo Jesucristo, ne redinahn te che rihquentiyan chundah.

¹⁶ Dihno vo man, cahvo vo man, che chenān ndā ndahta vah ndevāco ye ne, va che conan ye ihyan cava che hua ndāca yune che ihyan ndiyāco conan ye ihyan. Nduco tihcā ne, tuno yahn ihyan ndiyāco che conan ye ndahta vah che metah duhva yahn ye.

¹⁷ Intiyahn yāco che ndahcā rihquentiyan ye, menān vihca ihyan che rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs man, ricuahn ye man ne, va che ndahva conan ihyan ndiyāco ihyan.

¹⁸ Tihcā va che co, te ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Hua dechiche duto itenine che redende te trigo cava che tiviyāto, te ri yahn te, nahn cheh te.” Namin ndirun tāmā cuan: “Ihyan redin ntiyon ne, va che nevihve yahn ye.”

¹⁹ Hua tumacah yahn ihyan che cava nunde ye yahn intiyahn yāco cuahn che metah o ino ihyan che cahma ye che cuāco.

²⁰ Ate ndete che va āma ihyan chahn che quendiho ye nunde, tuhme coyahve ihyan nan nducoyāca dihno vo cava che dihya

nun ino combiero yahn ye co, ne cahco ye cudādo.

²¹ Nan Dendiohs man, nan Dihvo vo Jesucristo man, nan āngel yahn ye man, rihquentiyan di che dinehn nducuahn dehtenduh che tuhchan quendihoconahn, hua cuacandih nunde yahn nde āma ihyan.

²² Hua aderene nehn ntiyon yahn yāco adecoduhno ihyan cuahn che metah ndihche ndah ihyan, te denān ndere din ye, ne nde di condihque nunde che cuande yahn ye. Cuihque cudādo cava che dave yavenan nan Dendiohs.

²³ Hua demān cuahn nune iche coh. Cuih tah vino cava vācochendereh yehn yahn che cuahn dāma ri cah.

²⁴ Van ihyan che rahque che co cuahtenan ye ntiyon yahn yāco ne, nahn ye ne, nde metah cuhnde cāde yahn ye, ne a ndero ndi che chendiho ye nunde. Nahn tun ye ne, hua duh devano che chendiho ye nunde, ate va ro che cuhnde ro nunde yahn ye.

²⁵ A namin no tun, ndete che ndah redin ihyan chahn ne, a ndero ndi. Me ndete che chihnga redin ye ne, andahre hua devano ihyan ne, ate va ro che cadino ye.

6

¹ Queri āma dihno vo che va dihve ye ne, nahn che āma nevahnecon ye ihyan cava che hua chihnga cahma ihyan yahn Dendiohs man, yahn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo man.

² Me ndete che dihve dihno vo chahn ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, nahn che nde tahque nevahnecon ye ihyan man, tahque ndah din ye ntiyon yahn ye man, te ntiyon che redin ye ne, cochihve yahn dihno ye che yahino ye. Vederihquentiyan cuh cacuehn man, coyahve ihyan che dinahn ye man.

Nahn che cuahte vo vedeyeno nduco che rete Dendiohs vo

³ Ndete che vate ihyan che hua ricuahn ye tihcā man, che hua ricuahn ye ndudo cuāco man, che hua renan ino ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo che ritahno vo man ne,

⁴ ihyan chahn ne, cun ye man, yāde ye man, nde tah hua renahn ye. Āma ruhn chende ye nduco ihyan yahn dehtenduh che nde hua redin yahn che cuhma chende ye. A chemin no che vedeyeno yahn ye. Nduco tihcā āma rendedecuan ye cānda man, vedeve man, redin ye che retahn nan ihyan vih man, recah ye nunde vih man,

⁵ rahtenun ino ye vedetan nduco vih man. Ihyan che ametah va cuāco vederendecadino yahn ye man, che hua devano ye ndudo cuāco man, che rahco ye che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo cava che ndāca vo

vedecuihca man, atenan ihyan chahn che dama ri ye nduco vih. Nahn che din vi vo yahn ihyan chemin chan.

⁶ Cuaco te che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, chemin che tahque richihve yuhn vo ndete che vato vo vedeyeno nduco che rete Dendiohs uvo.

⁷ Nduhca che hua dehva nda vo che nda vo muhn iyehense cuh ne, tihca hua dehva ndiquenda vo che ndaco vo muhn.

⁸ Nduco che ndaca che chuh vo man, tino che cuahtenun vo man, a nduco chemin cuahtenan vo vedeyeno.

⁹ Ate ihyan che nahn cuahtenan cuma ye vedecuihca ne, rendaca yune che retumaran de chundah ihyan man, riya ye muhn min nan che cahnda yahn ye man. Van vedetundo yahn ye rih ye vederahn ihyan, renuhn ye ama ndeh nan dehtenduh che redin che rechuhrihn ye man, rinda ye man.

¹⁰ Tihca, te vedeyahino cava tume ne, chemin che redin che rihquino ihyan redin ye nducuahn dehtenduh che chihnga. A chemin tun redin nduco nahn dihno vo che rihcoman ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, renuhn man ye vedeyah cava chedave yahn ye.

Nduhca che va che quendi vo Dihvo vo Jesucristo

¹¹ Me di che redin ntiyon yahn Dendiohs ne, codin vih yahn nducuahn dehtenduh che chemin chan, codin nducuahn che ndah. Cuiquendi cuenevahnecon Dendiohs man, cuitehne Dihvo vo Jesucristo man, codin yahine ihyan man, conan come vedehtahtino man, vedenecon man.

¹² Nduhca che ruhn sandado numa ino se che hua nahn denda se ne, tihca cuitehne Dihvo vo Jesucristo numa ine, te chemin che cochihve yehn cava che hua denda che conen vahchetero numacuahn ro. A cava chemin che tendahnun Dendiohs di, ne cahn dode nduhca che ritehne Dihvo vo Jesucristo, chihnevan ama yahn ihyan.

¹³ Man ne, nan Dendiohs, ihyan min che dendah ye iyehense man, che va tah ye nducuahn dehtenduh man, nan Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che cah ye ndudo cuaco yahn ye numa ino ye nan Poncio Pilato man, rihquentiyon di

¹⁴ che dinehn nduco cudado ntiyon che va tah. Condiccate detohnen nde tah. Cuiquendi nde nda Dihvo vo Jesucristo,

¹⁵ te nda ro che ndihco cade Dendiohs ne, dechuh ye ihyan. ¡Ama yudo vederihquentiyon yahn Dendiohs, ametah nde tama nduhca ye! ¡Ama nahn che ndeva nducoyaca ihyan yavenan ye! A ihyan min rihquentiyon ye nducoyaca ihyan ndinan man, nducoyaca rey man.

¹⁶ Ama no ihyan min che hua nda ro che cuihno ye. Ama yudo nan va ye, nde ama ihyan hua co cahndi nda ye. Nde ama ihyan hua ntihchero ye ihyan, nde hua co ndihchero ye ihyan. Ama yudo vederihquentiyon yahn ye; hua nda ro che cuihno. Va che ndeva nducoyaca ihyan yavenan ye. Tihca co.

¹⁷ Cah cuende dihno vo che cuihca ye che hua din cun ye man, che hua din yade ye man, che hua cochahtino ye vedecuihca yahn ye man, te chemin ne, hua rengu numacuahn ro. Tahque ndah ne, cochahtino ye Dendiohs, ihyan min che quenduche ye man, che rete ndahva ye nducuahn dehtenduh che rendotenan vo man.

¹⁸ Cah cuende ihyan che din ye che ndah man, din ye vedevahino man,

¹⁹ te chemin che cochihve yahn ye nan Dendiohs anduhneca ama vedecuihca che cuhnde ndah yahn ye, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

Pablo ne, chihno yahve ye Timoteo

²⁰ Timoteo, condihche. Codin cudado ntiyon che ndihco Dendiohs tah. Hua tumecah yahn ndudo ndeh che rente ihyan che hua renevahnecon ye Dendiohs man, vederihquentiyon che hua cochihve, che redin vahche nan Ndudo yahn Dendiohs man.

²¹ Vate ihyan che riquendi ye dehtenduh chemin chan, ne a ndihcoman ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

Chu che dirun yehn. Dendiohs din yahino ye di. Tihca co.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN PAÛLO ADIVE, DECHUH YE YAHN TIMOTEO

¹ Dendiohs ne, tendahnun ye u Pabło che co apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo, ne chihco ye ntiyon tãh che cuahndudó ndudo yahn ye che çah ye nde ro menã. Ndudo min che vedevihche yahn chedave yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

² Timoteo, ðayá che yahinó, dirún çaca cuh, dechúh yehn. Dendiohs Chida man, Dihvo vo Jesucristo man, din yahino ye di, din ye che ndãhça conen.

Rente Pabło yahn Dihvo vo Jesucristo

³ Dendiohs che rendevá yavenã ye numa inó nduhça che din ihyan ndico yãhn, nde ro nde rañ revãh, recãh nundihve cuahn ihyan cave.

⁴ Renecãhcó che ama chi ran ro che chihcomã vih vo, ne chemin che nahn chí ndihcheró di çava che co yeno chedave yãhn.

⁵ Quenun inó che ritelne Dihvo vo Jesucristo numacuahn chedave yehn nduhça che chitahno checohn Loida nduco cheque Eunice.

⁶ Man ne, rihquentiyón di che quendi numa ine vederihquentiyon che te Dendiohs di ro che nahn tãh di, covãh cave.

⁷ Vaco Ndah yahn Dendiohs che te ye uvo ne, redin che cuahtenan cuma vo vederihquentiyon man, vedeyahino man, runeçade cuahtechica vo man, hua vañ vo man.

⁸ Chemin che condi cocuihnan che rahndode ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo. Namin hua cocuihnan che rindoque u che quenún vaçoyahn çava ndudo yahn ye. Tahque ndah çah ine chuhrihn çava ndudo ndah yahn ye, codin chahtine Dendiohs che rinan ye uvo.

⁹ A ihyan min che ndedevahn ye uvo, ne tendahnun ye uvo çava che din dave ye chedave yuhn vo. Tihça din ye, ndiyu yahn che ndah ihyan uvo, ate din ye yahn che tihça nahn man ye. Nde cuahn che metah dendah ye iyehñse, a nde ro min yahino ye uvo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo.

¹⁰ Chihco ro ye vedeyahino min cuahn che ndã Dihvo vo Jesucristo, decuihno ye vederihquentiyon yahn vederih, ndedevahn ye ihyan che ritahno ye ndudo ndah yahn ye.

¹¹ Chaconahn Dendiohs u che co apóstol çava che cahndudó man, cacuáhn man, ndudo cuh vañ ihyan nación chenãhn.

¹² Chemin che rechuhrihn. Ate hua ricuihñã, te ritahnó Dihvo vo Jesucristo, ne a devano cuácó te va vederihquentiyon yahn

ye che din ye cudãdo chedave yãhn che a ndihcó tãh ye nde ndã ro che a ndihco çade Dendiohs.

¹³ Conun ine ndudo ndah che chicuáhn di. Quendi cotehne Dihvo vo Jesucristo, codin yahine ihyan.

¹⁴ Nduco vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs che quenun queri amo vo, ndãhça cuiquenda vederihquentiyon che ndihco Dendiohs tah.

¹⁵ A devene che ama yahn ihyan yahn yahn Asia, chihcomã ye u. Vañ ihyan chahn ne, nduco Figelo man, Hermógenes man.

¹⁶ Dihvo vo Dendiohs din yahino ye Onesíforo nduco ihyan ndevãco ye, te hua chihcuihñã ye çavá, ne tahque ndah ne, ama ndeh yune chinan ye u cuahn che quenún vaçoyahn.

¹⁷ Cuahn che quenãn vañ Roma ne, chahn ye chinuhn ye u nde nan che ntãca ye u.

¹⁸ Namin a devene che ama chinan ye uvo min vañ Efeso. Dihvo vo Dendiohs din yahino ye ihyan ndã ro che chihco çade ye.

2

Nduhça che va che din ihyan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo

¹ Di ðayá, cochahtine vedeyahino yahn Dendiohs che rete ye uvo che ritahno Dihvo vo Jesucristo.

² Ndudo che chicuáhn di nan ama yahn ihyan, cuihquentiyen ihyan che redinahñ ye che co cacuahn ye ihyan chenãhn.

³ Nduhça ama sandãdo ndah che hua dehve rañco se che rechuhrihn se ne, tihça quendi nan ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo.

⁴ Nde ama sandãdo hua redin se tãma nan ntiyon, te nahn che conan vañ se deh che çãhcantiyon sañh ndinãn yahn se.

⁵ Namin sañh reduche. Hua co din se ganar ndete che hua dinahn se.

⁶ Namin tun ihyan redin ntiyon yahn viyãta. Redin yahn che nevãhn ye ndute ndãta yahn ye, te a din ye ntiyon.

⁷ Cuihque cudãdo che rañh ndoque, ne Dihvo vo Dendiohs te ye vededevano yehn, conahn nducuahn.

⁸ Cuenecãhque Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ntuche ye vañ tenãhn, ihyan min che ndãta yahn rey David. A yahn ihyan min ndudo ndah ché rahndudó.

⁹ A çava che racotúhn ndudo min che rechuhrihn, quenún vaçoyahn, nde nchiche cadena u nduhça che rechiche ama sañh riho ihyan. Ate ndudo yahn Dendiohs ne, hua co çãhca tañ ihyan, te riquendi retuhn.

¹⁰ Chemin che andahre redin tañ ihyan nducó, ate richá rechuhrihn nducuahn çava che, ihyan che a ndetendãhnun Dendiohs

ne, cotahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne numacuahn ro cuahtenan ye vahchetero nan che ama yudo.

¹¹ Va ama ndudo che tuhca ndirun che cochahtino vo:

Andahre cahno ihyan uvo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, ate hua dehve din yahn, te cuahtenan vo vahchetero nduco ye.

¹² Andahre chuhrihn vo, ate hua dehve din yahn, te cahcantiyon vo nduco ye.

Ndete che cocuihnan vo cava ye ne, namin cocuihnan ye cavo vo.

¹³ Andahre cahcoman vo ihyan, ate man ye hua cahcoman ye uvo, te redinah ye ndudo yahn ye.

¹⁴ Cahme nduco ihyan ndiyaco cava che nta tin ye ndudo cuh. Cuihquentiyen ihyan nan Dihvo vo Dendiohs che nguan ye cuahtechuma chende ye nduco vih. Chemin ne, hua deh cuahno cochihve, te tahque ndah ne, redin che reto ino ihyan che rihnevan ye.

¹⁵ Nduhca ama sahn che ndah redin se ntiyon, che metah deh cuande che cocuihnan se ne, tihca numa cuaco man, numa ine man, cacuehn ndudo cuaco cava che nevahnevan Dendiohs ntiyon che redin.

¹⁶ Hua tumacah yahn ndudo ndeh che hua cochihve, te ihyan che ndere rente ye ndudo chemin chan ne, nde tahque rede-cuihta ye nunde yahn ye.

¹⁷ Nduhca ama cah che nun rendih, tihchan ndudo yahn ihyan chahn, te nun retuhn. Tihca redin Himeneo man, Fileto man,

¹⁸ te a chihcoman se ndudo cuaco. Rahn-dudo se te a chuh yahn che rentuche ihyan van tenghn, redin se che reto ino ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

¹⁹ Ate hua dehve rahco vo, te ndudo che ndihco cade Dendiohs ne, hua nda ro che cuihno. Man ye redinah ye ndudo min nduhca che a ndirun: "Dihvo vo Dendiohs ne, a rendihche ye ihyan yahn ye, ne ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, va che cahcoman ye nducuahn nunde."

²⁰ Ama vah chahte ne, van dehtenduh che retoh ihyan ne, va dehtenduh che ndahchan che ndinah nduco diyahnguan man, diyahngua man. Namin va dehtenduh che ndere cuahn che ndindah nduco yahn man, yahn man. Dehtenduh che ndahchan me ne, retoh ye nan ntiyon ndah, ne dehtenduh che chihnga chan me ne, retoh ye nan ntiyon ndere.

²¹ Nduhca dehtenduh che ndahchan me che retoh ye nan ntiyon ndah ne, tihca uvo ndete che cahcoman vo nducuahn nunde, te Dihvo vo Jesucristo ne, cahco vih ye uvo cava che cochivo vo nan ntiyon yahn ye.

²² Chemin che cuihcoman nducuahn nunde che rendedecadino sahn yuno, ne quendi conen runecade nan Dendiohs man, cuithehne Dihvo vo Jesucristo man, codin yahine ihyan man, ndahca conen van ihyan man, nduhca ihyan che rah ye Dihvo vo Jesucristo numacuahn chedave yahn ye, renevahnevan ye ihyan.

²³ Hua tumecah yahn ndudo ndeh che rente ihyan che nine ye, te a devene che chemin che redin che redin tan ye nduco vih.

²⁴ Ihyan che redin ye ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, hua ndahca che cuhma chende ye nduco ihyan. Tahque ndah ne, ndahca cuahtenan ye nduco nducoyaca ihyan man, ndahca cacuahn ye Ndudo yahn Dendiohs man, din chahtino ye yahn ihyan man,

²⁵ nduco ndah yahve ye ihyan che hua nahn nevahnevan ye man. ¿A huane cah yune Dendiohs che nto ino ihyan chahn nunde yahn ye, ne cotahno ye ndudo cuaco?,

²⁶ cava che nane ndutinan ye, ne ndevahn ye tah chundah che ndico chiche se ihyan, redinah ye che nahn se.

3

Nduhca che cuahtechica ihyan caviyan deman

¹ Codevene te caviyan deman, cuahn che nda nino ro che nto iyehense ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, yah cuahno ye,

² te ihyan che hua ritahno ye ne, ama duhtuno ihyan ndaconda ye. Yahino man ye ihyan man, yahino ye tume man, yade ye man, cun ye man, hua nevahnevan ye indihne yahn ye man, hua ntumanecun ye man, ducherino ye Dendiohs man, chihnga chan chedave yahn ye man,

³ hua cuahtenan cuma ye vedeyahino man, vedevahino man, cuahnde chende ye man, hua cocha ye cahcoman ye nunde yahn ye man, cuahtenan cuma ye vedetan man, hua din ye nde ama nan che ndah man,

⁴ o nan o chende ye man, doh ino ye man, ndedecadino ye che metah nde tama ihyan nduh chan ye man. Ndotenan che necahco ye Dendiohs ne, tahque ndah ye quendi ye vedeyeno yahn man ye.

⁵ Din ca ye che nevahnevan ye Dendiohs, ate nduco che chihnga redin ye ne, co ro che nde hua cuaco. Cuihque cudado nduco ihyan chahn.

⁶ Van ihyan chahn ne, nduco sahn che renda se vaco ihyan numacuahn vederih-ncheh, rinun se ihyan ndaghta che cuno ino ye man, che ri luco ino ye yahn nducuahn

nunde yahn ye man, che ama ndeh nan dehtenduh nahn ye man, ne quenda se ihyan lado yahn se.

⁷ Ndahta chahn ne, cuahn dama nahn cuahn ye, ate hua nda ro che conahn ye ndudo cuaco.

⁸ Nduhca che chahcotahn sahn cuah Janes man, Jambres man, yahn Moises ne, tihchan sahn chahn, te cuahcotahn se yahn ndudo cuaco. Avane ne, hua va cuaco vederendecadino yahn se, redin ca se che ritahno se Dendiohs.

⁹ Ate nduhca che hua chicha vedecuah yahn sahn che o chahn che chahcotahn se yahn Moises ne, tihca hua ngu vededevano yahn sahn chahn, te cadino ihyan che hua cochihve, ne cahcoman ye.

Pablo ne, chihno yahve ye Timoteo

¹⁰ Me di ne, a devene ndah ndudo che ricuahn man, nduhca che quechica man, ntiyon che nahn che conahn man, nduhca che ritahnó man, nduhca che ndichahtinó man, nduhca che redin yahnó man, nduhca che din chahtinó

¹¹ che din tan ihyan nducó man, chuhrihn man, min yan Antioquia man, Iconio man, Lистра man. Namin a devene nduhca che ndedevahn Dihvo vo Dendiohs u yahn nducahn che chahnó chí.

¹² A devano cuaco vo che nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, che nahn quendi ye vederihquentiyon yahn ye nuna cuaco ne, din tan ihyan nduco ye.

¹³ Sahn nunde man, sahn rihnceh man, nde tahque duhtuno ihyan ndaconda se, quendi se cahnceh se ihyan man, cuahnecon se cahnceh ihyan sahn man.

¹⁴ Me di ne, cuiquendi numa ine ndudo che chehn man, che nevahnecon man. Cuenecahque taca ihyan che chicuahn ye di.

¹⁵ Namin cuenecahque te nde ro che lihn di chehn Ndudo yahn Dendiohs, ndudo min che redin che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo, ne ndevahn vo.

¹⁶⁻¹⁷ Ndudo min ne, a man Dendiohs chihco ye, ne cochihve cava che cacuahn vo ihyan yahn ye man, yahvo vo ihyan man. Nduco tihca ne, ndahca cuahthenan ye nan Dendiohs, ne ndaca ye vederihquentiyon, din ye nducuahn che ndah.

4

¹ Nan Dendiohs man, nan Dihvo vo Jesucristo man, ihyan min che chi ye numacuahn vederihquentiyon yahn ye techecade ye yahn nducoyaca ihyan, ihyan che chenduche ye man, ihyan che ndih ye man, rihquentiyón di

² che cuahndode ndudo yahn Dendiohs cuahn dama. Andahre hua nahn cahnevan ihyan o nahn cahnevan ye, ate di ne, cuiquendi cuahndode numa ine. Numacuahn vedechahtino yehn cuicuehn ihyan, codin che conahn ye Ndudo yahn Dendiohs. Coyahve ihyan che cotahn ye man, hua ndere din ye man.

³ Tihca codin, te cochi ro cuahn che metah quenda ino ihyan, cahnevan ye ndudo ndah. Tahque ndah ye ne, nuhn ye ama yahn sahn che cacuahn se ihyan ndudo che ri yeno man.

⁴ Cuahcondah vedame ye ndudo cuaco, ne cotahno ye dehtenduh cuento.

⁵ Me di ne, cuiquendi numa ine, codin chahtine che rechuhrihn. Cuahndode ndudo yahn Dendiohs, codinehn ntiyon che quenen.

⁶ Tihca riyahvé di, te u ne, a nun va che cahno ihyan u, ndaca muhn iyehense cuh.

⁷ Nduhca ama sandado che cuhn se nde chinahn ntiyon ndah che nda se, nduhca ama sahn reduche che chano se nde din se ganar, tihca quendi numa inó chitahnó Dihvo vo Jesucristo,

⁸ ihyan min che retechecade ye numa cuaco. Man ne, a nihneva ndah ye vedino cuande yahn che dave chedave yahn, ne te ye u ro che techecade ye. Namin cah ye nducoyaca ihyan che ndichahtino ye che ndaconan chi tun ye.

⁹ Codin nun ine, chi ndihchero u,

¹⁰ te Crescente ne, riquendi se nan ntiyon yahn Dendiohs, cuahn se yan Galacia, ne Tito ne, cuahn se yan Dalmacia. Me Demas ne, tahque renan ino se cochica se vedeyeno yahn man se, ne chihcoman se u, cuahn se yan Tesalónica.

¹¹ A deman Lucas quenán ye nducó. Cuahn che chi ne, cuiquenda Juan Marcos. Nahn sahn, te richihve se nan ntiyon.

¹² Tiquico ne, dechuh sahn yan Efeso.

¹³ Cuahn che choh yan Troas ne, cuiquenda cuyano tu che rendiché che chaconahn ndevaco Carpo. Namin cuiquenda libro chahn, menan vihca caca che ndirun.

¹⁴ Alejandro, sahn vihchecu me ne, ama din tan se nducó. Man Dihvo vo Jesucristo techecade ye yahn se yahn che tihca din se.

¹⁵ Cuihque cudado sahn, te ama rihca tan se ndudo che rahndudo vo.

¹⁶ Cuahn che chahn menan, ndedevahn u nan ihyan ndinan ne, nde ama dihno vo hua chinan ye u, te chihcoman nducoyaca ye u. Dendiohs nchahco ye cava ye che tihca din ye.

¹⁷ Andahre chihcoman ihyan chahn u, ate Dihvo vo Jesucristo chinduco ye u, ne chinan ye u nde chihno dinahn cahndudó ndudo yahn ye, chihnevan ama yahn ihyan

nación chenahn. Tihça ndedevahn ye u tah vederih.

¹⁸ A devanó che quendi ye ndedevahn ye u nduh cuan nan che cahnda cavá, nde ndeva ye u, conán vahchetero nan che ri-hquentiyon ye. ¡Ndeva vo yavenan ye cuahn dama! Tihça co.

¹⁹ Cuenech Dendiohs Priscila nduco Aquila man, ihyan ndevaco Onesíforo man, che cuande yahn.

²⁰ Erasto ne, quenan se yan Corinto, ne Trófimo ne, chi cah se, ne chaconáhn sahn yan Mileto.

²¹ Codin nun ine cochi numanahn che metah cuanan ro iche. Eubulo man, Pudente man, Lino man, Claudia man, nducoyaca diho vo chenahn man, dechuh ye Dendiohs yehn.

²² Dihvo vo Jesucristo conduco ye di, din yahino ye nducoyaca nchuhn. Tihça co.

CACA CHE DIRUN SAN PABLO, DECHUH YE YAHN TITO

¹ U Pablo, apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo ne, chaconahn Dendiohs u nan ntiyon yahn ye che cacuáhn ihyan che tendahnun ye, ça va che cotahno ndah ye Dihvo vo man, conahn ye ndudo çaço che redin che runecade rahtechico vo man,

² cohahtino ye che cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro man. Dendiohs ne, hua rihnceh ye, ne nde ro che metah cuhnde iyehse ne, cah ye ndudo yahn ye che cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro.

³ A ihyan min che ndedevahn ye uvo, ne man che nda ro yahn ne, chihco ye ntiyon tah che cuahndudó ndudo yahn ye.

⁴ Tito, di ne, anduhneça daya man, te chitehne ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo che chicuáhn di. Dirún çaça cuh, dechúh yehn, ne quenan inó che Chido vo Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndedevahn ye uvo man, din yahino ye di, din ye che ndahça conen.

Ntiyon che din Tito yahn yahn Creta

⁵ Chaconáhn di yahn yahn Creta ça va che cahcoyan dehtenduh che renda ca, cuaconehn intiyahn yaço nducuahn yan nduhça che chihquentiyón di.

⁶ A devene te ihyan che cuahtenan ye ntiyon min ne, nahn che runecade ye man, che ama no ndahta quenan cuma ye man. Me daya ye ne, nahn che ritahno man, che runecade man, che redinahn man, che metah deh che cahma nunde ihyan yahn man.

⁷ Tihça, te ihyan che conan ye ndiyaco ne, nducote ihyan chahn che cuhnde tah ye ntiyon yahn Dendiohs ne, hua co conan nde ama ihyan che yade ye man, cun ye man, che doh ino ye man, che ricoh ye man, che cañda tin ye man, che idihya ye ça va tume man.

⁸ Ihyan che ndah ihyan ye man, runecade ye man, dave yavenan ye man, chahtino ye man, che renevahnecon ye ihyan vaço ye man, atenan ihyan che tihchan ye co cuahtenan ye.

⁹ Namin nahn che ndahça quendi ye ndudo çaço che chahn ye, ça va che quenán yahn ye cacuahn ye man, ndahco ndiya ye ihyan che rahcotahn ye man.

¹⁰ Tihça, te ama vate sahn che rahcotahn se man, rente se ndudo nine man, rihnceh se ihyan man. Van sahn chahn ne, sahn nación yahn Israel che tahque redenduh se.

¹¹ A sahn chahn va che ndahco ndiya nchuhn, te ça va che ndaca se tume ne, rihnceh se ama yahn dihno vo nduco nducoyaça ihyan ndevaco ye, ricuahn se ndudo che hua redin yahn che cacuahn se.

¹² Ama sahn devano van sahn chahn ne, sahn se tuhça: "Ihyan che vate ye yahn yahn Creta ne, cuahnde chende ye man, ite ye man, cane chete ye man, dahnde ye man."

¹³ Nducuahñ chemin ne, çaço, ne chemin che hua nahn nda chende coyahve ihyan, ça va che numa çaço cotahno ye Dihvo vo Jesucristo,

¹⁴ ne cahcoman ye dehtenduh cuento che dera derahn ihyan nación yahn Israel man, ndudo che rihquentiyon sahn che rahcotahn se ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo man.

¹⁵ Ihyan che ndahça vederendedecadino yahn ye ne, hua rendahchenan ye nde ama nan dehtenduh. Ate ihyan nunde che hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, rendahchenan ye nducuahn dehtenduh che ndah, te chihnga ihyan ye man, chihnga vederendedecadino yahn ye man.

¹⁶ Redin ça ye che ritahno ye Dendiohs, ate hua çaço. Chihnga ihyan ye man, chihnga redin ye man, rahcotahn ye yahn Dendiohs man, nde hua renda yahn ye che din ye dehtenduh che ndah man.

2

Ndudo ndah che va che cacuahn vo

¹ Me di ne, cuihque cudado nan ndudo yehn ça va che hua detohnen ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.

² Coyahve ihyan chahn che runecade cuahtenan ye man, che ndahça ndedecadino ye man, che cotahno ye Dihvo vo Jesucristo numa çaço man, che cuahtenan cuma ye vedeyahino man, vedechahtino man.

³ Indihnte ndahta ne, coyahve ihyan che runecade cuahtenan ye man, che hua cuahtechica ye nte ye cuando man, che hua cocoh ye man. Va che cah cuande ye nducuahn che ndah,

⁴ tihyon yune ye tahn decahya, ça va che din yahino te inchahn te man, daya te man,

⁵ ndahça ndedecadino te man, runecade cuahtenan te man, cuahtenun tahn te vaço te, din te cudado man, cuahtenan te numacuahn vedino vedenecon man, dinahn te yahn inchahn te man. Nduco tihça ne, hua ndaca yune che chihnga cahma ihyan yahn Ndudo yahn Dendiohs.

⁶ Namin sahn decahya ne, coyahve sahn che runecade cuahtechica se.

⁷ Runecade cochique man ça va che cua cuande ihyan yahn nducuahn che redin, ne

quendi ye yune yehn. Runecađe cuicuehn man, numa caço man.

⁸ Nahn che nduco ndah cahme ça va che nde ama ihyan, hua ndaca yune che chihnga cahma ye yuhn vo. Nduco tihca ne, co cuihnga adecoduhno ihyan che hua ri rendihche ye uvo, ne hua conan yahn ye che cahma nunde ye yuhn vo.

⁹ Coyahve ihyan che chenan ye vaco dihve ye che nevahnecon ye ihyan man, che hua cuahcotahn ye yahn ye man, che hua cahma tahn ye nduco ye man,

¹⁰ che hua duco ye man. Nahn che runecađe ye nan nducuaahn, ça va che cua cuande ihyan, ne tumacadino ye che Ndudo yahn Dendiohs, ihyan min che ndedevahn ye uvo ne, ndah.

¹¹ Tihca nahn che din ye, te Dendiohs ne, chihco ro ye che yahino ye nducoça ihyan iyehense, ndedevahn ye ihyan.

¹² Tihyon yune ye uvo ça va che ametah cuahtechico vo vedeyeno yahn man vo, cuahtendihco vo nunde man, che runecađe cuahtechico vo nduhca che nahn ye man.

¹³ Namin te cuande ye uvo che cochahtino vo nde nda ro che conahn ndudo yahn ye che te ye uvo, ne ama co yeno vo. Ro min ne, numacuahn vederihquentiyon yudo nda Dendiohs yuhn vo Jesucristo, ihyan min che ndedevahn ye uvo.

¹⁴ A ihyan min che chihco mendahn ye ihyan chih ye, ça va che ndedevahn ye uvo, nchahco ye nunde yuhn vo. Nedin yahn ye uvo, tihyon yune ye uvo ça va che numa ino vo din vo che ndah.

¹⁵ Numacuahn vederihquentiyon cuicuehn ndudo che tuhchan, coyahve ihyan ça va che dinahn ye. Hua ndahca che ndahco ndiya nde ama ihyan di.

3

Nduhca che va che cuahtechica ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Coyahve ihyan che nevahnecon ye in-tiyahn man, ihyan ndinan man, dinahn ye man, din ye dehtenduh che ndah man,

² hua chihnga cahma ye yahn nde ama ihyan man, hua cañda tin ye man, cuahtenan cuma ye vedeyahino man, vedenecon man, nduco nducoyaça ihyan.

³ Tihca nahn che dinahn ye, te hua ndahca che quendi ye nduhca che chahtechico vo ro menan me. Tahn min ne, nine vederendedecadino yuhn vo man, chahcotahn vo man, vatechica vane vo yahn Dendiohs man, chi luco ino vo chahtechico vo vedeyeno yahn man vo man, chihnga din vo man, chahtenan cumo vo vedeve man, ndihche tan ihyan uvo man, ndihche tan man vo ihyan man.

⁴⁻⁵ Ate chihco ro Dendiohs che yahino ye ihyan iyehense, ne ndedevahn ye uvo. Andahre hua din vo nde ama nan dehtenduh che ndah, ate nducote man ye quenah vahino ye uvo ne, ndedevahn ye uvo, din ye che ndahcorun Vaco Ndah yahn ye vederendedecadino yuhn vo, ndo vo ihyan ra.

⁶ Numacuahn vedeyahino din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye uvo numacuahn vederihquentiyon che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndedevahn ye uvo.

⁷ Numacuahn vedeyahino nedin yahn ye uvo ça va che cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro nduhca che ndichahtino vo.

⁸ Ndudo che tuhchan ne, caço man, ndah man, ne cochihve yahn nducoyaça ihyan. Nahn che numa ine cah cuande ihyan che ritahno ye Dendiohs, ça va che din ye che ndah.

⁹ Coyahve ihyan che nine ye; hua cuahtechico che cuahtechico chende ye nduco vih yahn taca cochi ndata yahn ye man, yahn ley che dirun Moisés man, te che tihca redin ye ne, nde tah hua cochihve yahn ye.

¹⁰ Ihyan che conun ye ihyan ndiyaco che o cuan co ye ne, coyahve ihyan ama o yune. Me ndete che hua cahcovan ye che cahme ne, ametah cuahtechico che conduco ye nchuhn.

¹¹ A devene te ihyan che tihca redin ye ne, a ndinda ye, nedin nunde yahn ye.

¹² Cuahn che dechuh Artemas o Tíquico tan ne, codin nun ine cañ yan Nicópolis, ndihchero u, te a chihco che min conan ro iche.

¹³ Cuinen nduhva che tuno tah abogado Zenas man, Apolos man, cah ndahva nducuaahn che cochihve yahn se che cuahtenan yune se ça va che hua cacuañnan yahn se.

¹⁴ Namin cah cuande dihno vo che din ye che ndah, conan ye ihyan che va vederetahn yahn ye, cahco ro ye che richihve ye.

¹⁵ Nducoyaça dihno vo che chenan ye muhn nduco ne, dechuh ye Dendiohs yehn. Nducoyaça dihno vo man, cahvo vo man, che chenan ye tan ne, cuenecah Dendiohs ihyan che cuande yahn nuhn. Dendiohs din yahino ye nducoyaça nchuhn. Tihca co.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN PABLO, DECHUH YE YAHN FILEMON

¹ Filemón, dihno nuhn che yahino nuhn ndih, che namin redin ne ntiyon yahn Dendioh, u Pablo che quenún vācoyahn yahn che redín ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo man, dihno vo Timoteo man ne, dirun nuhn çaça cuh, dechuh nuhn yahn nchuhn, ndih man,

² cahve nuhn Apia che yahino nuhn ihyan man, Arquipo che rinduco se nuhn nan ntiyon yahn Dihvo vo man, nducoyaça dihno vo man, cahvo vo man, che rendo ðama ye ndevāco ne.

³ Chido vo Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, din yahino ye nchuhn, din ye che ndāhça cuahtenan ne.

⁴ Cuahn ðama revāh çava ne, reneçāh nundihve cuahn Dendiohs yuhn vo,

⁵ te checadinó che numacuahn vedeyahino ritahno ne Dihvo vo Jesucristo man, redin yahino ne nducoyaça ihyan yahn ye man.

⁶ Namin revāh çava ihyan che quendi ye yune yahn ne, chitahno ye, çava che conahn ndah ye nduhça che redin yahino Dendiohs uvo yahn che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo.

⁷ Dihnó, ama yenó man, rendaçā vedeçahntino man, yahn che ama quenān cuma ne vedeyahino. A çava ndih che reneçāh yan ihyan yahn Dendiohs chedave yahn ye.

⁸ Chemin che, andahre apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo u man, andahre quenān cumā vederihquentiyon che çācantiyón ndih man ne,

⁹ ate tahque ndah che numacuahn vedeyahino ricā favor ndih. Condiheche ne. U Pablo ne, a indihthe u. Avāne ne, quenún vācoyahn yahn che ritahnó Dihvo vo Jesucristo.

¹⁰ Onésimo ne, a nduhça ðayā rihnó sahn yahn che ama richihve se yāhn muhn vācoyahn. Man ne, ricā favor ndih che nchahco ne yahn se.

¹¹ A rañn me ne, hua ndāhça din se chihcomān se ntiyon yahn ne, ate man ne, ama richihve se yāhn, ne namin cochihve se nan ne.

¹² Andahre ama yahinó sahn, ate ndedeçhúh sahn ndevāco ne. Cuendeva ne sahn, codin ne cuande anduhneçā ndete che u ndeva ne.

¹³ Numanahn che quenún vācoyahn çava ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, náhn che conan se nducó muhn çava che cochihve se yāhn menun ne.

¹⁴ Ate nducote metah çāhmā nduco ne ne, hua chaconáhn sahn muhn. Tahque ndāhça che man ne çāhma ne che conan se, te náhn che nducuahn favor che din ne nducó ne, a nan vedeyeno yahn man ne.

¹⁵ Raçcó te co chica se ndevāco ne çava che cuahn che ndaconan se ne, conan se cuahn ðama,

¹⁶ ne nevahneçun ne sahn nduhça ama dihno ne che yahino ne, ndiyu demān nduhça ama sahn deçāhya yahn ne. U ne, ama yahinó sahn, ate raçcó te ndih ne, nde tahque yahino ne sahn yahn che ndah ihyan se man, yahn che ritahno se Dihvo vo Jesucristo man.

¹⁷ Chemin che ndete che rihno ne u nduhça combiero yahn ne ne, cuenevahneçun ne sahn, codin ne cuande anduhneçā ndete che u nevahneçun ne.

¹⁸ Ndete che va deh che nedinda se yahn ne o quendiheco se ne, conahn çaça ne cuande yāhn.

¹⁹ U Pablo dirún çaça cuh. U nedihvē yahn ne, andahre man ne quendiheco ne yāhn yahn che tihyon yuné ndih che chitahno ne Dihvo vo Jesucristo, ndevahn ne.

²⁰ Tihça dihnó. Çava Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ritahno vo ihyan ne, redin yahn che dinahn ne che ricā ndih, neçāh yan ne chedave yāhn.

²¹ Dirún yahn ne, te quenān inó ndih che dinahn ne ndiyu demān favor che ricā, te nde tahque chuhnan ca din ne favor nducó.

²² Namin ricā ndih che çāhcoyan ne nan che conān, te quenān inó che cuahneçun Dendiohs che chí quendiheró nchuhn nduhça che rica ne ihyan.

²³ Dihno vo Epafraçs che nduco se u quenun se vācoyahn yahn che ritahno se Dihvo vo Jesucristo ne, dechuh se Dendiohs yahn ne.

²⁴ Me Marcos man, Aristarco man, Demas man, Lucas man, ihyan chuhn che rinan ye u nan ntiyon yahn Dihvo vo ne, namin dechuh ye Dendiohs yahn ne.

²⁵ Dihvo vo Jesucristo din yahino ye nchuhn. Tihça co.

ÇAÇA CHE NDONDA TAH IHYAN CHE RENTE YE DEVACO HEBREO

Dechuh Dendiohs Daya ye, cah ye, checadino ihyan iyehñse ndudo yahn ye

¹ Ro menañ me ne, ama ndeh yune man, ama nuhn ino Dendiohs man, cah cuande ye ndudo yahn ye ihyan profeta çava che cuahndudo ye, cahnevan ihyan ndico yuhn vo.

² Man adiva ne, dechuh ye Daya ye, ndahco ye nducuahn dehtenduh tah ye. A nduco ihyan min dendah ye iyehñse. Dechuh ye ihyan, te nduco ihyan min te ye ndudo yahn ye, checadino vo.

³ Nduhça yahn che rendihco dave yahn ne, tihça rihco ro ihyan min vederihquentiyon yahn Chida ye. Ihyan min nduco Chida ye ne, dama no ye. Ihyan min ne, numacuahñ vederihquentiyon yahn ye, redin ye cudahñ iyehñse. A ihyan min che nedihve ye yahn nunde yuhn vo, ndaço vo vederenchahco. Tuhme chihnde ye vahchetero laço tah cuaço Dendiohs.

Daya Dendiohs ne, tahque ndinan ye che co nducoyaça ángel

⁴ Daya Dendiohs ne, tahque ndinan ye che co nducoyaça ángel, te tahque yudo vederihquentiyon ndahco Dendiohs tah ye.

⁵ Tihça, te Dendiohs ne, nde menahn hua rañn ye ri ye nde ama ángel: Di che Dayá.

Man ro cuh chihco ró che Dayá di. Nde hua rañn ye yahn nde ama ángel: Dayá ihyan. U che Chida ye.

⁶ Ate cuahn che dechuh ye Daya ye che menañ iyehñse ne, rañn ye:

Nchuhn, nducoyaça ángel yáhn, cuendeva ne yavenañ ye.

⁷ Me yahn ángel ne, tuhça rañn ye: Dín che co nchuhn nduhça vaco man, ruchiyahn man.

⁸ Ate yahn Daya ye ne, rañn ye: Di Dendiohs, vederihquentiyon yehn ne, hua nda ro che cuihno.

Numa cuaço rihquentiyen.

⁹ Renan ine nducuahn che ndah, ne racondah vedame nducuahn che chihnga.

Chemin che u Dendiohs yehn, redín che tahque ri yene che co nducoyaça combiero yehn.

¹⁰ Namin rañn ye: Di Dihve ihyan iyehñse, nde ro menañ me ne, dendah iyehñse man, nañ ro man.

¹¹ Chemin ne, va che cuihno, ate di ne, conen cuahn dama.

Nducuahn dehtenduh chemin chan ne, va che co ndico nduhça che ri ndico tino.

¹² Din anduhça che nehn nduco dehtenduh chemin chan, cahnevi anduhneça ndete che ama tino, ne ndacorun.

Ate man di, hua nda ro che ndacoron, nde hua nda ro che coh.

¹³ Nde menahn hua rañn Dendiohs ri ye nde ama ángel:

Cuihnde laço tah cuaço numanahn che ndahco ndiyá ihyan che hua ri rendihche ye di, çava che nevahñecun ye di.

¹⁴ Nducoyaça ángel ne, vaco che redin ye ntiyon yahn Dendiohs. Redechuh ye ihyan çava che conan ye ihyan iyehñse che quenana cuma che ndevahn ye.

2

Hua ndahça che cahcomañ vo Ndudo yahn Dendiohs

¹ Nducote tahque yudo vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo che co ángel ne, chemin che quenana cuma che cuahtenun ino vo ndudo che a chihnevan vo çava che hua cahcomañ vo.

² Tihça, te nducote a chinahn ndudo yahn Dendiohs che dechuh ye nduco ángel a rañn me, ne ihyan che chahcotahn ye yahn ndudo min, chendihco ye nunde, a chi ye castigo che redin yahn che co ye ne,

³ namin uvo ne, hua co ndevahn vo ndete che hua tumacañ vo yahn ndudo ndah yahn vederenchahco che rete Dendiohs uvo. Ndudo min ne, a Dihvo vo Jesucristo menañ vih cahndudo ye, ne nuhn che chihnevan nuhn ndudo min ne, tumacadino nuhn che cuaço.

⁴ Avañe ne, ama ndeh nañ vederihno din Dendiohs, chihco ro ye che cuaço, nde din ye che chenana cuma vo vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye tunoca che nahn man ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, nda ye muhn iyehñse cuh, ndacondañ ye ihyan

⁵ Vederihquentiyon cuh che rendahconun yan che va che cuhnde ne, hua chihco Dendiohs tah ángel.

⁶ Hua, te ama cuañ nañ Ndudo yahn ye dirun ama ihyan tuhça:

Dendiohs, nde hua rignonun chihve ihyan iyehñse çava che necahco ne ihyan.

Nde hua rignonun chihve ye çava che din ne cudahñ ihyan.

⁷ Numanahn min ne, tahque doh vederihquentiyon cah ne ihyan che co ángel. Van nducuahn dehtenduh che dendah ne ne, tahque cah ne vededevano ihyan.

Çah ne vederihquentiyon ihyan çava che cahcantiyon ye nducuahñ dehtenduh che dendah ne.

⁸ Ndañco ne nducuahñ dehtenduh tah ye. Nducote ndañco Dendiohs nducuahñ dehtenduh tah ihyan ne, nducuahñ va che cahcantiyon ye. Mañ ro cuh ne, ametah nevahñecun nducuahñ dehtenduh ihyan.

⁹ Ate Dihvo vo Jesucristo che cuaco ne, nducote chih ye ne, renevahñecun nducuahñ dehtenduh ihyan, rendeva yavenañ ye. Numacuahñ vedeyahino cahñecun Dendiohs che chih ye çava nducoyaça ihyan iyehñse.

¹⁰ Nducuahñ dehtenduh ne, yahn Dendiohs. Mañ ye dendah ye, ne nahn ndeva ye nducoyaça daya ye vahçetero. Chemin che quenan cuma che çah yune ye che chuhrihn Dihvo vo Jesucristo, dinahn ye nducuahñ, ndedevahn ye ihyan yahn ye.

¹¹ Ihyan che rendevahn ye mañ, ihyan min che rendedevahn ye ihyan mañ ne, daya Dendiohs nducoyaça ye. Chemin che Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che Daya Dendiohs ne, hua ri cuihñañ ye che redin dihnó ye ihyan,

¹² nduhça che a ndirun ñañ Ndudo yahn Dendiohs tuhça:

Nté yahn ne nduco dihnó.

Çatá himno, ndevá yavenañ ne vañ nducoyaça ihyan yahn ne.

¹³ Namin ndirun:

U ne, richahtinó Dendiohs.

Namin ndirun:

Muhn quenún nduco dayá che te Dendiohs u.

¹⁴ Nducoyaça ihyan che dihno ye vih ne, ñañ ndata yahn ye. Chemin che Dihvo vo Jesucristo ne, ndo ye nduhça ihyan iyehñse çava che chi chih ye, ndañco ndiya ye chundah, sañ min che redin se che rinda ihyan,

¹⁵ ne ndedevahn ye nducoyaça ihyan che hua va mañ chedave yahn ye cuahn ñañ, vañ ye vederih.

¹⁶ A devano vo te Dihvo vo Jesucristo ne, nda ye çava che ndedevahn ye ihyan che ndata yahn Abraham, ndiyu çava che ndedevahn ye ángel.

¹⁷ Chemin che quenan cuma che ndo ye ñañ nduhça ihyan iyehñse, tumacadino mañ ye nducuahñ vederihñ çava che tahque conan cuma ye vedevahino nduco vo, ne cohahtino vo ihyan. Redin ye cuado uvo, rañ nan ye uvo ñañ Dendiohs, nde chihco mendahn ye ihyan, chih ye çava che nchahco ye nunde yuhn vo.

¹⁸ Nducote chuhrihn mañ ye, tumarande chundah ihyan ne, tahque nun rendedevahn ye ihyan che retumarande se ihyan.

3

Vederihquentiyon che quenan cuma Dihvo vo Jesucristo ne, tahque yudo che co vederihquentiyon che quenan cuma Moisés

¹ Dihno che a tendañnun Dendiohs nchuhn, nducote a nedín yahn ye nchuhn ne, cuiquendi ne yune yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che dechuh ye ihyan çava che din ye cuado uvo, tihyon yune ye uvo che cotahno vo ihyan.

² Nduhça che dinahn Moisés yahn Dendiohs vañ nducoyaça ihyan yahn ye ne, tihça dinahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndañco Dendiohs vederihquentiyon tah ye.

³ Dihvo vo Jesucristo ne, redin yahn che tahque rendeva vo yavenañ ye che co Moisés. Tihça, te ihyan che riho ye ama vah ne, ihyan min che ndeva vo yavenañ ye, ndiyu vah me.

⁴ Queri ama vah ne, va ihyan che dendah ye. Namin nducuahñ che va iyehñse ne, a Dendiohs che dendah ye.

⁵ Cuaco te Moisés ne, din ye ntiyon yahn Dendiohs, dinahn ye vañ nducoyaça ihyan yahn ye. Ntiyon che quenan cuma ye ne, che cuahndudo ye ndudo yahn Dendiohs tunoca che reçañ ye ihyan.

⁶ Namin Dihvo vo Jesucristo ne, dinahn ye, ate nde tahque yudo vederihquentiyon quenan cuma ye, te nducote ihyan min che Daya Dendiohs ne, ndinañ ye vañ nducoyaça ihyan yahn ye. Uvo ne, a ihyan yahn Dendiohs uvo, ndete che quendi vo numacuahñ vedeyeno cohahtino vo ihyan nde nda ro che ndeva ye uvo.

Ihyan che cuahtenan ye ñañ Dendiohs

⁷ Nducote tihça ne, ndañca che dinahn vo ndudo che, numacuahñ vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, a ndirun tuhça:

Mañ che cahñevan nchuhn ndudo yáñ,

⁸ hua din cheche ne chedave yahn ne nduhça che din ihyan ndico yahn ne che chahcotahñ ye yáñ, ducherino ye u cuahn che chahtechica ye yáñ ñañ che metah duhva.

⁹ Ihyan ndico yahn nchuhn ne, hua chitahno ye u, andahre ndihchero ye vederihno che dín nduco ye chete o raco nduyo.

¹⁰ Chemin che chí tán nduco ye, ne ndedecadinó: “Ihyan sih ne, hua richahtino ye u numacuahñ chedave yahn ye,

nde hua redinahn ye che rihquentiyón.”

¹¹ Chemin che chí tán nduco ye, ne numacuahñ vedeyudo chihco ñañ inó che hua nda ro che ndevá ihyan, cuahtenan ye nduco.

¹² Dihnó, cuihco nducoyaca nchuhn cudádo. Hua din cheche ne chedave yahn ne, çahcoman ne che ritahno ne Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero.

¹³ Tahque ndah ne, coyahve ama tama ne vih ro, nomanahn che chenan ne iyehñse, çava che nde ama ne hua cah-ncheh man ne nchuhn, din cheche ne chedave yahn ne, cuahtendihco ne nunde.

¹⁴ Tihça, te nda ro che chi Dihvo vo Jesucristo ne, ndeva ye uvo ndete che quendi vo numa ino vo cochahntino vo ihyan, nduhça che richahntino vo ihyan nde ro che canan chitahno vo ihyan.

¹⁵ Nahn che çahcovan vo nduhça che yahve Dendiohs uvo tuhça:

Man che cahnevan nchuhn ndudo yahn, hua din cheche ne chedave yahn ne nduhça che din ihyan ndico yahn ne che chahcotahn ye yahn.

¹⁶ Nducoyaca ihyan che ndetendah Moisés nación yahn Egipto ne, a ihyan chahn che chihnevan ye ndudo yahn Dendiohs, ne chahcotahn ye.

¹⁷ Ihyan che chahtendihco ye nunde, ne chih ye yahn nan che metah duhva ne, a ihyan chahn che chi tan Dendiohs nduco ye.

¹⁸ Ihyan che hua dinahn ye yahn Dendiohs ne, a ihyan chahn che, numacuahn vedeyudo, chihco dama ino Dendiohs che hua nda ro che ndeva ye ihyan, cuahtenan ye nduco ye.

¹⁹ A devano vo te hua chi tuno ihyan chahn nan Dendiohs, yahn che hua chitahno ye ihyan.

4

¹ Chemin che numanahn che rete ca Dendiohs ndudo yahn ye che ndeva ye uvo ne, nahn che çahco vo cudádo, denan vate ama o vo che hua tuno vo nan ye.

² Çah Dendiohs ndudo ndah yahn ye ihyan ndico chahn, ne namin te ye uvo. Ate ihyan chahn ne, nde hua chichihve che chihnevan ye, yahn che hua chitahno ye.

³ A uvo che chitahno vo che ndeva Dendiohs uvo, cuahtenan vo nduco ye, te rahn ye yahn ihyan chahn tuhça:

Chemin che chi tan nduco ihyan sih, ne numacuahn vedeyudo chihco dama inó che hua nda ro che ndeva ihyan, cuahtenan ye nducó.

Cuahn che chihno ntiyon yahn Dendiohs che dendah ye iyehñse ne, a va yan ye che ndeva ye ihyan çava che cuahtenan ye nduco ye.

⁴ Çuço chemin, te ama cuan nan Ndudo yahn ye ndirun yahn ro sabado tuhça:

Ro sabado ne, nducote a nihno ntiyon yahn Dendiohs che dendah ye iyehñse ne, chihnde tuhno ye.

⁵ Namin tama cuan nan Ndudo yahn ye ndirun tuhça:

Hua nda ro che ndeva ihyan sih, cuahtenan ye nducó.

⁶ Nducote tihça ne, a ndero ndi che a va yan Dendiohs che ndeva ye tama te o ihyan, cuahtenan ye nduco ye. Ihyan chahn che chihnevan ye ndudo ndah yahn Dendiohs menan ne, hua tuno ye nan ye yahn che chahcotahn ye.

⁷ Chemin che chihno ama ndeh nduyo ne, ndaconan yahve Dendiohs ihyan tama yune. Yahn chemin ne, a dirún. Din ye che dirun David tuhça:

Man che cahnevan nchuhn ndudo yahn Dendiohs ne,

hua din cheche ne chedave yahn ne.

⁸ Nan che ndeva Dendiohs ihyan, cuahtenan ye nduco vih ne, ndiyu yahn nan che nda Josué nduco ihyan ndico chahn, te ndete che a min ne, ametah ndaconan rahn Dendiohs che ndeva ye ihyan.

⁹ Devano vo te coman va che ndeva Dendiohs ihyan yahn ye,

¹⁰ te ihyan che ndeva ye ne, cuahte tuhno ye nduhça che chihnde tuhno man ye ro che chihno ntiyon yahn ye che dendah ye iyehñse.

¹¹ Chemin che nahn che din nun ino vo çava che ndeva Dendiohs uvo. Condi dama co ama o vo nduco ihyan ndico chahn che hua chitahno ye.

¹² Tihça, te Ndudo yahn Dendiohs ne, yudo vederihquentiyon yahn, redin che renda ihyan nan ye. Tahque nun ca renda chete chedave yahn ihyan che co ama espada che o can yahn, ne rihco ro ved-erendededacadio yahn ye.

¹³ A Dendiohs che techecade ye yahn ihyan. A ihyan min che dendah ye nducuah, ne metah nde ama nan dehtenduh che co conun ndeh nan ye. A nan ye va nducuah.

Dihvo vo Jesucristo ne, nda cuande ye ihyan yahn ye

¹⁴ A Dihvo vo Jesucristo Daya Dendiohs, che nda cuande ye uvo. Ihyan min ne, conan ye vahchetero, rahn nan ye uvo nan Dendiohs. Chemin che nahn che quendi vo numa ino vo cotahno vo ihyan.

¹⁵ Dihvo vo Jesucristo ne, tumarande chundah ihyan nan nducuah, ate hua quendihco ye nde ama nunde. Chemin che, nducote man ye chuhrihn ye ne, a devano ye nduhça che rechuhrihn vo, ne renan vahino ye uvo.

¹⁶ Man ne, nahn che dehve rahco vo, covah vo nan Dendiohs yuhn vo, ihyan min che yahino ye uvo, çava che numacuahn vedevahino man, vedevahino man, conan ye uvo cuahn che yah rahno vo.

5

¹ Queri ama chidocuyan ndinan ne, retendahnun Dendiohs ihyan van ihyan iyehñse çava che çahma nan ye ihyan nan Dendiohs man, rihno ye ite che co te vedino çava nunde yahn ye man.

² Chidocuyan chahn ne, nducote ihyan nunde ye nduhça ihyan chenahn ne, chemin che riquendah ye vedeçhahino çava ihyan tundo man, ihyan che redinda ye man.

³ Va che çahno ye ite che co te vedino çava nunde yahn ihyan yan, ne nducote namin ihyan nunde ye ne, quenan cuma che çahno ye ite che co te vedino çava nunde yahn man ye.

⁴ Nde ama ihyan ne, hua co tendahnun man ye vederihquentiyon min, conan cuma ye. Atenan man Dendiohs retendahnun ye ihyan che reçañ ye vederihquentiyon min nduhça che çah ye Aarón.

⁵ Atihnoçã Dihvo vo Jesucristo. Hua tendahnun man ye vederihquentiyon min, quenan cuma ye. Tahque ndah ne, a man Dendiohs tendahnun ye ihyan. Rañn ye ri ye ihyan:

Di che Dayá.

Man ro cuh chihco ró che Dayá di.

⁶ Namin rañn ye ri ye ihyan nduhça che ndirun nan Ndudo yahn ye tuhça:

A tendahnun di che co chidocuyan ndinan, cuhnde tah vederihquentiyon nduhça che quenan cuma Melquisedec,

ne hua ndã ro che cuihno vederihquentiyon yehn.

⁷ Cuahn che quechica Dihvo vo Jesucristo muhn iyehñse ne, covah ye numa ino ye, nde chaco ye, ne Dendiohs, ihyan min che va vederihquentiyon yahn ye che ndedevahn ye ihyan tah vederih ne, chihcovan ye yahn che ndeva Dihvo vo yavenan ye.

⁸ Andahre Daya Dendiohs ihyan ne, ate chi nino ye dinahn ye van nducuahn che chuhrihñ ye.

⁹ Cuahn che chenah dinahn ye nducuahn ne, chihco mendahn ye ihyan, chih ye çava che, nducoyaca ihyan che cotahno ye ihyan ne, ndevahn ye, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

¹⁰ Tihça, te a tendahnun Dendiohs ihyan che co ye chidocuyan ndinan, cuhnde tah ye vederihquentiyon nduhça che quenan cuma Melquisedec.

Çahnda che çahcoman vo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo

¹¹ Ama va ca dehtenduh che nahn te cuandé nchuhn, ate ama vahche che din che conah ne yahn che hua rihco ne che conah ne.

¹²⁻¹³ Ametah ro che ritahno nchuhn Dihvo vo Jesucristo, ate ndotenan che man ne cacuahn ne ne, rendotenan ne che ndaconan cacuahn ihyan nchuhn dehtenduh che nde hua vahche nan vederihquentiyon yahn Dendiohs. Nduhça decuañ yuno che hua ri che cheh dehtenduh, te deman leche rih ne, tihchan nchuhn. Hua renahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, nde hua retumacadino ne taça che cuahtehica ne runecaçde.

¹⁴ Ihyan che ndah renahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a ihyan chahn che devano tendahnun ye dehtenduh. Riquendi ye cha che ndah, ne rihcoman ye cha che hua ndah.

6

¹ Nducote tihça ne, quendi vo cuahn ndah vo vederihquentiyon yahn Dendiohs çava che conah ndah vo. Dehtenduh che chahn vo cuahn che cade chitahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, ndiyu dechemin dechemin cuahn vo cuahn dama, te ama va ca vederihquentiyon yahn ye che nahn che cuahn vo. Hua deman yahn nduhça che rento ino ihyan nunde yahn ye che redin che rinda ye man, nduhça che ritahno ihyan Dendiohs man,

² nduhça che redenune ihyan man, nduhça che renahn tah ye ihyan, revah ye çava ye man, nduhça che ntuche ntuchahn man, nduhça che techecaçde Dendiohs yahn ihyan nunde, din ye castigo ihyan cuahn dama man. Hua deman dehtenduh chemin chan che va che cuahn vo,

³ te ama va ca vederihquentiyon yahn Dendiohs che cacuahn nchuhn ndete che cuahñecun ye.

⁴⁻⁶ Ihyan che a chenahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs man, ndudo ndah yahn ye man ne, tumacadino ye vedeyahino yahn ye man, vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye man, vederihquentiyon che cuahtenan ihyan vahchetero man. Ndete che cuacondah vedame ye Dendiohs ne, ama yune denda ye, te anduhñeca che ndaconan nahn yah ye Dihvo vo Jesucristo, din duche yahn ye ihyan nan nducoyaca ihyan.

⁷ Nduhça ama yahn nan che ndahça ran co ne, ndete che ndah ri chendaça yahn ihyan ne, nedin yahn Dendiohs yahn min.

⁸ Ate ndete che deman chano yan ri ne, din dine ye, nde çahco vih ye çava che cuco.

Richahntino vo Dihvo vo Jesucristo cuahn dama

⁹ Dihnoçã che yahino nchuhn, a dirun yahn ne nduhça che rahno ihyan che racondah vedame ye Dendiohs, ate a devano cuaçó

che a ndedevahn ye nchuhn, redin ye che runceda vatechica ne.

¹⁰ Dendiohs ne, ndah ye, ne ra cuande ye nduhca che din yahino ne ihyan yahn ye, chinan ne ihyan, nde rinan ca ne ihyan.

¹¹ Nahn che quendi nchuhn numa ino ne nduhca che a cochí ne, nde nda ro che chenán ino vo cuahn che ndeva Dendiohs nchuhn.

¹² Hua nahn che din dahnde nchuhn. Tahque ndah ne ne, cuiquendi ne yune yahn ihyan che chitahno ye Dendiohs, ndichahtino ye che ndedevahn ye ihyan nduhca che a necah ye ndudo yahn ye.

¹³ Cuahn che cah Dendiohs ndudo yahn ye Abraham ne, cah ye numacuahn vederihquentiyon yahn man ye, te ametah tama ca ihyan che tahque yudo vederihquentiyon yahn ye che co man ye.

¹⁴ Rahn ye ri ye Abraham: “Cuaco rahn ri di che ama din che ndah ndoque, ama din che co yahn ndata yehn.”

¹⁵ Abraham ne, quenán rino ye numacuahn vedechahtino nde chinahn ndudo che cah Dendiohs ihyan.

¹⁶ Ihyan iyehse ne, cuahn che cah ye ndudo yahn ye ne, rendahconun yan ye Dendiohs, te ihyan min che tahque yudo vederihquentiyon yahn ye. Cuahn che tihca cah ye ndudo yahn ye ne, nde nan che cahma ye, metah.

¹⁷ Namin Dendiohs, cuahn che cah ye ndudo yahn ye Abraham ne, cah ye numacuahn vederihquentiyon yahn man ye, chihco ro ye cava ihyan yahn ye che dinahn ye.

¹⁸ Tihca cah Dendiohs ndudo yahn ye numacuahn vedeyudo, ne co cochahtino vo ihyan, te redinahn ye ndudo yahn ye. Nducoyaco vo che a ndahco vo chedave yuhn vo tah ye che ndedevahn ye uvo ne, hua dehve rahco vo, te ndedevahn ye uvo nduhca che a necah ye ndudo yahn ye.

¹⁹⁻²⁰ Quenan cuma che ndevahn chedave yuhn vo, ametah che ndedecadino vo. A chitahno vo Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che va ye vahchetero, rahn nan ye uvo nan Dendiohs cava che co condá vo min. Ihyan min ne, anduhneca ama chidocuyan ndinan che va tah ye vederihquentiyon nduhca che quenán cuma Melquisedec che hua nda ro che cuihno.

7

Va tah Dihvo vo Jesucristo vederihquentiyon nduhca che quenán cuma Melquisedec

¹ Melquisedec ne, rey yahn yan Salem, namin chi ye ama chidocuyan ndinan yahn Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye. Cuahn che ndacunan Abraham che chahn ye, cuhn ye nduco

ino cun rey chahn, decuihno ye ihyan ne, chahn Melquisedec, chendi yune ye ihyan, ne chica ye che conan Dendiohs ihyan.

² Me Abraham ne, ndahco ye neve dehtenduh che ndaca ye van canda me tah ihyan min. Nan che ndiche dehtenduh ne, cah ye ama ihyan. Che duche rey min, Melquisedec ne, tuhca conahn: “Rey ndah.” Namin dihn va nan che chihquentiyon ye, te yan yahn ye, Salem ne, tuhca conahn: “Yan nan che dihn va.”

³ Ihyan min ne, anduhneca ndete che co man ye, te hua duh devano duh che chaco ye man, duh che chida ye man, nde hua duh devano ti chica ndata yahn ye. Hua duh devano ticuahn chihndeyan ye man, ticuahn chih ye man, ndete che chihno vederihquentiyon yahn ye man. Atihnoa Dihvo vo Jesucristo, Daya Dendiohs, te ndi ye anduhneca chidocuyan ndinan, ne hua cuihno vederihquentiyon yahn ye.

⁴ A ndero ndi te ama yudo vederihquentiyon quenán cuma Melquisedec, te nde ihyan ndico yuhn vo Abraham nevahnecon ye ihyan, ne ndeh nan dehtenduh che chihnevi ye yahn rey chahn, ndahco ye tah ye.

⁵ Nduhca che rihquentiyon ley che dirun Moisés ne, va che cah ihyan naci6n yahn Israel ama dehtenduh nan che ndiche queri ama nan dehtenduh yahn ye che va, ndondá tah chidocuyan che ndata yahn Leví. Tihca va che din ye, te ndata yahn Abraham ihyan nduco vih.

⁶ Ate Melquisedec ne, andahre hua ndata yahn Leví ihyan ne, ndondá tah ye dehtenduh che cah Abraham, ihyan min che cah Dendiohs ndudo yahn ye ihyan. A Melquisedec che chica ye che conan Dendiohs Abraham,

⁷ ne a devano vo te ihyan che rica ye Dendiohs cava ihyan chenahn ne, tahque yudo vederihquentiyon quenán cuma ye.

⁸ A ndero ndi che tahque yudo vederihquentiyon che quenán cuma Melquisedec che co vederihquentiyon che chahtenan cuma chidocuyan che ndata yahn Leví. Ihyan chahn ne, chihno chih ye, ate Melquisedec ne, a ndirun yahn ye nan Ndudo yahn Dendiohs anduhneca ndete che va ca ye.

⁹⁻¹⁰ Leví nduco nducoyaca chidocuyan che ndata yahn ye ne, anduhneca ndete che nduco ye Abraham, ndeva ye yavenan Melquisedec, te andahre ametah ye ro min, ate Abraham che chihco ndata ye ihyan.

¹¹ Chidocuyan che ndata yahn Leví, che namin ndata yahn Aar6n ne, ihyan chahn che chihnde tah ye ley che dirun Moisés, chicuahn ye ihyan naci6n yahn Israel. Ate nducote hua ndevahn ihyan nduco vederihquentiyon che chahtenan cuma chidocuyan che ndata yahn Leví ne, quenán

cuma che dechuh Dendiohs Dihvo vo Jesucristo, nuhnde tah ye vederihquentiyon nduhça che quenan cuma Melquisedec.

¹² Che ndacorun Dendiohs vederihquentiyon yahn chidocuyan ne, nde ley yahn ye va che ndahco çade ye.

¹³ Tihça, te Dihvo vo Jesucristo ne, ndiyu ndata yahn chidocuyan ihyan.

¹⁴ A devano cuaco vo te nan ndata yahn Judá cochi ndata yahn ye. Namin a devano vo nduhça che chihquentiyon Moisés che atenan nan ndata yahn Leví quendah chidocuyan.

¹⁵ Nducote nuhnde tah Dihvo vo Jesucristo vederihquentiyon nduhça che quenan cuma Melquisedec ne, a ndero ndi che a ndahco çade Dendiohs ley che dirun Moisés,

¹⁶ te nuhnde tah ye vederihquentiyon min, ndiyu yahn che ndata yahn chidocuyan ihyan, ate yahn che quenan cuma ye vederihquentiyon che hua nda ro che cuihno.

¹⁷ Tihça, te a yahn ihyan min che ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça:

A tendahnún di che co chidocuyan ndinan, cuhnde tah vederihquentiyon nduhça che quenan cuma Melquisedec,

ne hua nda ro che cuihno vederihquentiyon yehn.

¹⁸ Nduco tihça, ndahco çade Dendiohs ley che dirun Moisés, te hua cochihve

¹⁹ çava che ndedevahn ihyan. Menun ley min ne, nda Dihvo vo Jesucristo che tahque ndah vederihquentiyon yahn ye. Ihyan min cochahtino vo ihyan çava che tuno vo nan Dendiohs.

²⁰ Avane ne, cuahn che dechuh Dendiohs Dihvo vo Jesucristo ne, numacuahn vedeyudo çah ye ndudo yahn ye che co ye nduhça chidocuyan ndinan.

²¹ Yahn chidocuyan chenahn chahn ne, hua tihça çah ye ndudo yahn ye. Cuahn che ndahco ye vederihquentiyon min tah Dihvo vo ne, çah ye ndudo yahn ye che ndirun tuhça:

Dihvo vo Dendiohs ne, numacuahn vedeyudo çah ye ndudo yahn ye, ne va che conahn.

Rahn ye ri ye Daya ye: “A tendahnún di che co chidocuyan ndinan, cuhnde tah vederihquentiyon nduhça che quenan cuma Melquisedec,

ne hua nda ro che cuihno vederihquentiyon yehn.”

²² Nducote a Dihvo vo Jesucristo che nuhnde tah ye vederihquentiyon min ne, conahn ndudo che chihco çade Dendiohs çavo vo. Ndudo min ne, tahque ndah che co ley che chihnde a rahn me.

²³ Chidocuyan chahn ne, yahn ye chah-tenan ye nan ntiyon, te nducote ihyan iyehanse ye ne, ca rih ye ca rendacorun ye.

²⁴ Ate Dihvo vo Jesucristo ne, cuhnde tah ye vederihquentiyon min cuahn dama, te hua nda ro che coh ye.

²⁵ Chemin che ihyan che tuno ye nan Dendiohs çava ye ne, ndedevahn ye ihyan, ne ametah conda ye, te va ye cuahn dama, rahn nan ye ihyan nan Dendiohs.

²⁶ Ama chidocuyan nduhça ihyan min che rendotenan vo. Ihyan min ne, ndah ye, ne metah nde ama nunde yahn ye. Hua dama ri ye nduco ihyan nunde. Ndeva Dendiohs yavenan ye, ndeva ye ihyan vahchetero.

²⁷ Chidocuyan ndinan chenahn chahn ne, rendotenan ye che çahno ye ite cuahn dama, co te vedino çava nunde yahn man ye man, nunde yahn ihyan man. Ate Dihvo vo Jesucristo ne, chihco mendahn ye ihyan, chih ye, ne nduco chemin ama yune no nedihve ye nunde yahn ihyan iyehanse.

²⁸ Chidocuyan ndinan chenahn chahn che chihnde tah ye ley che dirun Moisés ne, ihyan nunde ye. Ate cuahn che ndahco çade Dendiohs ley min ne, numacuahn vedeyudo ndahco ye vederihquentiyon tah Daya ye, ihyan min che hua nda ro che condihco ye nunde.

8

Nuhnde tah Dihvo vo Jesucristo vederihquentiyon ra che ndahco çade Dendiohs

¹ Dihvo vo Jesucristo ne, ndi ye nduhça ama chidocuyan che tahque ndinan, rahn nan ye uvo, va ye vahchetero lado tah cuaco Dendiohs. Ndudo cuh che tahque menan vihça van nducuahn che a dirun nan çava cuh.

² Chidocuyan che tahque ndinan che chahte ye iyehanse ne, chahtenun ye chete yaco che dendah ihyan. Ate Dihvo vo Jesucristo ne, va ye vahchetero. Min ne, ndiyu ihyan iyehanse dendah ye.

³ Chidocuyan chahn ne, chenana cuma ye ntiyon che rihco ye ndeh nan vedino nan ta. Ate Dihvo vo Jesucristo ne, chihco mendahn ye ihyan, chi ye vedino çavo vo.

⁴ Ndete che muhn iyehanse quenana Dihvo vo ne, nde hua conan ye nan ntiyon che redin chidocuyan che rihco ye vedino nan ta nduhça che rihquentiyon ley che dirun Moisés, te a ihyan chahn che nda cuande yahn ye ntiyon min.

⁵ Ihyan chahn ne, redin ye ntiyon chete yaco che ndedendah ihyan menun vahchetero nan che va Dendiohs. Devano vo che menun, te cuahn che canan Moisés dendah ye yaco me ne, rahn Dendiohs, ri ye ihyan: “Cuihque cudado, ne cuendandah

nducuahñ nduhçá che nahme di tingüete me.”

⁶ Chidocuyañ chahn ne, muhn iyehñse cuh che va ntiyon yahn ye. Ate Dihvo vo Jesucristo che ndi ye anduhñeca chidocuyañ che raññ nan ye uvo ñañ Dendiohs ne, tahque chahte vederihquentiyon yahn ye che co vederihquentiyon yahn ihyañ chahn, te tahque ndah vederihquentiyon che ndahco çáde Dendiohs che co vederihquentiyon ndico me mañ, tahque ndah ndudo che te ye uvo che co ndudo che çah ye ihyañ ndico yuhn vo mañ.

⁷ Vederihquentiyon ndico me ne, hua quendañ ndah, ne chemin che ndaconañ ndahco çáde ye.

⁸ Nducote ndihchero Dihvo vo Dendiohs che hua redinañ ihyañ vederihquentiyon ndico me ne, raññ ye:

Caviyañ demañ ne, ndahco çáde ndudo yáññ nduco ihyañ nación yahn Israel mañ, ihyañ nación yahn Judá mañ.

⁹ Ndahco çáde ndudo che çah ihyañ ndico yahn ye cuahn che chináñ ihyañ, ndendañ ihyañ nación yahn Egipto.

Ihyañ chahn ne, hua dinañ ye vederihquentiyon che çah ihyañ, ne chemin che chacondañ vedamé ihyañ.

¹⁰ Nda ro yahn ne, ndahco çáde ndudo yáññ nduco ihyañ nación yahn Israel.

Dín che conañ ye vederihquentiyon yáññ, ne hua conañ ye.

Tuhme nedin yáññ ihyañ, ne ndeva ye yavenáñ.

¹¹ Nda ro min ne, hua rendotenan che cacuahn vih ye vañ dihno ye mañ, vañ combiero yahn ye mañ, çava che tumacadino ye vederihquentiyon yáññ,

te tumacadino nducoyaca ihyañ, nde ihyañ ndico mañ, nde cheçahya mañ.

¹² Nchahcó yahn ye, ne ametah ndaconañ conun inó nunde yahn ye.

¹³ Nducote raññ Dendiohs che a ndahco çáde ye vederihquentiyon yahn ye ne, a devano vo che a chuh ro yahn vederihquentiyon ndico me, a chihcomañ ye.

9

¹ Ihyañ ndico yuhn vo ne, chihñde tah ye vederihquentiyon ndico ñañ che ndihco çáde Dendiohs nduhçá che quenañ cuma che ndeva ihyañ yavenañ ye. Namin chihñde tah ye ama yaco che dendah ye.

² Ñañ derenda chete yaco me ne, duche Nañ Ta Yudo. Min va candelero mañ, mesa ñañ che reta ve pañ che ri vedino mañ.

³ Mendahñ chete yaco ne, quendiñco ama tino chahte numa chahno. Cuahñ cande vah vedame tino me ne, duche Nañ Ta Che Tahque Yudo.

⁴ Min va ama ñañ ta diyahnguañ ñañ che riche cuhñ. Namin va ama yave che ndacotuma diyahnguañ. Chete ne, chenun tu rahno ñañ che ndirun vederihquentiyon yahn Dendiohs mañ, quenun ama jarro che ndinda nduco diyahnguañ ñañ che chenun pañ che duche maná mañ. Namin quenun nducodi che neve, che quenañ cuma Aarón.

⁵ Menañ yave me ne, a min che ñañ ta ñañ che rihñde vedino çava nunde yahn ihyañ. Min vatendi o ángel che ndindah ye, ne chendah reche ye. Ama quendiñco yudo min, te min riyá Dendiohs. Conañ ñañ vo muhn che rente vo yahn ñañ ta me.

⁶ Tihçá va vañ nducuahñ chete yaco me, ne chidocuyañ chahn ne, renda ye cuahn dama ñañ ta ñañ derenda me, redinañ ye ntiyon che chenañ cuma ye.

⁷ Ate Nañ Ta che Tahque Yudo me ne, atenañ chidocuyañ che tahque ndinañ me renda ye ama yune no che ama nduyo. Queri ama yune che conda ye ne, va che quenda ye yun yahn ite çava che co vedino yahn nunde yahn mañ ye mañ, nunde yahn nducoyaca ihyañ mañ.

⁸ Nduco chemin ne, rete Vaco Ndah yahn Dendiohs, recadino vo te numañ che va ca vederihquentiyon ndico me ne, nduhçá che quendiñco tino mendahñ chete yaco, ne hua co conda adecoduhno ihyañ Nañ Ta Che Tahque Yudo me ne, tihçá hua co tuno ihyañ vahchetero.

⁹ Yahn tino che quendiñco chete yaco ne, a ndero ndi che rihco vih ihyañ ñañ Dendiohs ro min cuahn che va ca vederihquentiyon ndico me. Nde ama ñañ dehtenduh vedino che recañ ihyañ Dendiohs ro min ne, hua co din che cuahtemañ ino ye.

¹⁰ Vederihquentiyon min ne, chihñde çava che co devano ihyañ dehtenduh che co cheh ye mañ, cuh ye mañ, taça che ñano ye tah ye mañ, dehtenduh yahn ye mañ, ne chengu nde dechuh Dendiohs Dihvo vo Jesucristo, ndahco çáde ye.

¹¹ Cuahn che nda Dihvo vo ne, ndi ye nduhçá ama chidocuyañ che tahque ndinañ, nda ye vederihquentiyon ra che tahque ndah. Chihno min ne, conañ ye vahchetero. Chidocuyañ che tahque ndinañ chahn che chihñde tah ye vederihquentiyon ndico me ne, din ye ntiyon chete yaco che ihyañ dendah ye. Ate Dihvo vo Jesucristo ne, vahchetero va Ye.

¹² Chidocuyañ che tahque ndinañ chahn ne, nduyo nduyo rendotenan ye yun yahn chivato mañ, itenine çahya mañ, çava che co vedino yahn nunde yahn ihyañ. Ate Dihvo vo Jesucristo ne, chihco mendahñ ye ihyañ, ne nduco yun yahn mañ ye nedihve ye nunde yuhn vo. Ama yune no ndedevahñ ye uvo, conañ ye vahchetero ñañ Dendiohs.

¹³ Nān vederihquentiyon ndico me ne, richihve yun yahn chivato mān, itenine mān iya yahn itenine che ndihquiyahn ye ite mān, çava che co vedino, ne cuhndemān ino ihyan che çahnda yahn ye che condā ye chete yaço.

¹⁴ Ate nde tahque richihve yun yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che metah nde āma nunde yahn ye. Ihyan min ne, numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, chihco mendāhn ye ihyan, chih ye çava che ndāco vo vederenchahco yahn nunde yuhn vo, ndevahn vo. Mān ne, hua dehve rahco vo, redinahñ vo vederihquentiyon yahn Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero.

¹⁵ Nducote chih Dihvo vo Jesucristo, chera yun yahn ye ne, va tah ye vederihquentiyon ra, rahñ nan ye uvo nān Dendiohs. Chemin che ihyan che a tendāhnun Dendiohs ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro nduhça che çah Dendiohs ndudo yahn ye. Nducote chih Dihvo vo ne, ndedevahn ye uvo, te çava ihyan min nchahco Dendiohs nunde yuhn vo che hua dinahn vo vederihquentiyon yahn ye che chihnde ro menān.

¹⁶ Testamento che rihco ihyan ne, ndete che nuhnde çuāco che a chih ye ne, conahn.

¹⁷ Ate ndete che va ca ye ne, hua co conahn.

¹⁸ Vederihquentiyon che rihco çade Dendiohs ne, va che cora yun çava che conahn.

¹⁹ Chemin che cuahn che chihno cahndudo Moisés vederihquentiyon che çah Dendiohs ihyan, chihnevan nducoyāca ihyan yan ne, chetañ ye āma tihve yudo yahn itecuche che necah çuah nduco āma ticua yaça che duche hisopo, ne decahnda ye nduco yun yahn itenine çahya mān, yun yahn chivato mān, che ndihchetāhn nduco nune. Tuhme çahnan ye yun me nān libro che ndirun vederihquentiyon min mān, chinun ye van nducoyāca ihyan mān,

²⁰ ne rahñ ye: "Nduco yun cuh, conahn vederihquentiyon yahn Dendiohs che te ye uvo."

²¹ Namin çahnan ye yun me chete yaço mān, nān dehtenduh che va min mān.

²² Nān vederihquentiyon yahn Dendiohs che dirun Moisés ne, a nahn nducuahñ dehtenduh va che co vihco nduco yun yahn ite. Namin va che coh ite, cora yun yahn te çava che nchahco Dendiohs nunde yahn ihyan.

Chih Dihvo vo Jesucristo çava nunde yuhn vo

²³ Yaço nān che chihnde vederihquentiyon ndico min ne, chihnde menun vahchetero. Ndeucuahn dehtenduh che va chete yaço min ne, rendotenan yun yahn ite çava che co vihco. Ate çava che tuno

vo vahchetero nān va Dendiohs ne, hua cochihve yun yahn ite.

²⁴ Chidocuyan ndinan chahn ne, atenan chete yaço min chihnde vederihquentiyon yahn ye. Ate tahque yudo vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, te vahchetero va ye, rahñ van ye uvo nān Dendiohs.

²⁵ Chidocuyan chahn ne, nduyo nduyo renda ye Nān Ta Che Tahque Yudo, ne rendotenan ye yun yahn ite çava che co vedino. Ate Dihvo vo Jesucristo ne, āma yune no chih ye, chera yun yahn ye çava nunde yuhn vo.

²⁶ Nde nān canān iyehñse ne, āma yahn ite quenān cuma che chihno ihyan ndico yuhn vo, chi te vedino. Ate ndā ro che ndahco çade Dendiohs vederihquentiyon yahn ye ne, ndā Dihvo vo Jesucristo, chihco mendāhn ye ihyan, chih ye āma yune no, çava che nchahco Dendiohs nunde yuhn vo.

²⁷ Nducoyāca ihyan iyehñse ne, a nihnde çade che va che coh ye. Adivē ne, va che techēcade Dendiohs yahn ye.

²⁸ Dihvo vo Jesucristo ne, chih ye āma yune no, nedihve ye nunde yahn āma yahn ihyan. Ndā ro yahn ne, ndaconan chi tun ye, ndiyu çava che coh ye tāmā yune çava nunde, ate çava che ndeva ye ihyan che numa ino ye çenan rino ye ihyan.

10

¹ Vederihquentiyon che ndahco çade Dendiohs ne, tahque ndah che co vederihquentiyon che chihnde tah Moisés. Nān vederihquentiyon ndico me ne, hua tuno ihyan nān Dendiohs, andahre nduyo nduyo reçañ ye vedino çava nunde yahn ye.

² Ndete che ndāca ihyan chahn vederenchahco çava nunde yahn ye āma yune no ne, ametah rendotenan che ndaconan çah ye vedino. Ate hua nchahco Dendiohs nunde yahn ye āma yune no, ne chemin che hua rihndemān ino ye, redin nunde yahn ye.

³ Nduyo nduyo che reçañ ye vedino ne, renēçañco ye che chendihco ye nunde,

⁴ te yun yahn itenine mān, yun yahn chivato mān ne, hua co din che āma yune no ndāca ihyan vederenchahco çava nunde yahn ye.

⁵ Chemin che cuahn che ndā Dihvo vo Jesucristo iyehñse ne, rahñ ye ri ye Dendiohs: Hua renan ino ne che rihno ihyan ite, ri te vedino nān ne.

Tahque ndah ne ne, din ne che ndó nduhça āma ihyan iyehñse, çahco mendāhn u coh, nedihvé nunde yahn ihyan.

⁶ Hua renan ino ne che rihno ye ite, rihquiyahn ye ite, ri te vedino çava che nchahco ne nunde yahn ye.

⁷ Dendiohs yáhn, nducote hua renan ino ne dehtenduh vedino chemin chan ne, a ndá muhn iyehñse çava che dináhn che rihquentiyon ne nduhça che a ndirun yáhn nan Ndudo yahn ne.

⁸ Dinoca ráhn Dihvo vo Jesucristo che hua renan ino Dendiohs dehtenduh vedino che reçañ ihyan çava nunde yahn ye andahre nan vederihquentiyon ndico a nihnde çade che va che çah ye.

⁹ Tuhme ráhn ye: “A ndá muhn iyehñse çava che dináhn che rihquentiyon ne.” Nduco che tihça ráhn ye ne, chihco ro ye che a nuhnde çade vederihquentiyon ndico me, te chihco mendáhn ye ihyan menun vedino che reçañ ihyan ro menañ.

¹⁰ Nan vederihquentiyon che ndáhco çade Dendiohs ne, nchahco ye nunde yuhn vo yahn che chihco mendáhn Dihvo vo Jesucristo ihyan, chih ye ama yune no, ndedevahn ye uvo.

¹¹ Nan vederihquentiyon ndico me ne, va che çahco chidocuyan chahn vedino ro ro, ate vedino chemin chan ne, hua redin che ndáca ihyan vederenchahco çava nunde yahn ye ama yune no.

¹² Ate Dihvo vo Jesucristo ne, chih ye, nedihve ye nunde yuhn vo ama yune no. Chihno min ne, conáhn ye vahchetero, chihnde ye ãdo tah çuáco Dendiohs.

¹³ Min quenan rino ye nde ndá ro che ndáhco ndiya Dendiohs ihyan che hua ri rendihche ye ihyan, nevahñecun ye ihyan.

¹⁴ Ihyan min ne, ama yune no ndedevahn ye ihyan yahn ye, chihco mendáhn ye ihyan, chih ye çava ye.

¹⁵ Cuáco chemin, te namin din Vaco Ndah yahn Dendiohs che dirun ihyan profeta tuhça:

¹⁶ Ráhn Dihvo vo Dendiohs: “Ndá ro yahn ne, ndáhco çadé ndudo yáhn nduco ihyan yáhn.

Dín che conahn ye vederihquentiyon yáhn, ne hua conañ ye.”

¹⁷ Namin ráhn ye:

Nchahcó yahn ye, ne ametah ndaconan conun inó nunde yahn ye.

¹⁸ Cuahn che a nchahco Dendiohs nunde yahn ihyan ne, ametah rendotenan che çah ca ye vedino.

Nahn che cochahtino vo Dendiohs

¹⁹ Díhnó, nan vederihquentiyon ndico me ne, nde ama ihyan yan hua co ndá ye Nan Ta Che Tahque Yudo. Ate nan vederihquentiyon ra ne, nducote a chih Dihvo vo Jesucristo, chera yun yahn ye, nedihve ye nunde yuhn vo ne, hua dehve ráhco vo, co tuno vo vahchetero nan Dendiohs.

²⁰ Nan vederihquentiyon ndico me ne, quendi hco tino me chete yaço çava che hua chuh ihyan, ndá ye Nan Ta Che Tahque

Yudo me. Ate nan vederihquentiyon ra che va tah Dihvo vo Jesucristo ne, co tuno vo vahchetero nan Dendiohs, te chihco mendáhn ye ihyan, chih ye çavo vo.

²¹ Nducote ndi Dihvo vo Jesucristo nduhça ama chidocuyan che tahque ndinan, ráhn nan ye uvo ihyan yahn Dendiohs ne,

²² chemin che ndáhco vo chedave yuhn vo tah Dendiohs. Hua dehve ráhco vo, te ritahno vo Dihvo vo Jesucristo numa ino vo. A ndáco vo vederenchahco çava nunde yuhn vo. A chedenune vo, ne man ne, anduhñeça ndete che a ndo dave vo nduco nune dave.

²³ Quendi vo numa ino vo cochahtino vo che ndeva Dendiohs uvo, te dinahn ye ndudo yahn ye che te ye uvo.

²⁴ Nahn che necañ yan ama támvo vo chedave yahn vih çava che quendi vo din yahino vih vo man, din vo che ndah man.

²⁵ Hua çahcomañ vo che rendo damo vo nduco vih nduhça che redin náhn dihno vo che rihcomañ ye. Tahque ndah ne, quendi vo nde tahque numa ino vo necañ yan ama támvo vo chedave yahn vih, te a cochí nino ro che ndaconan chi Dihvo vo Jesucristo.

²⁶ Ndete che a chenahn vo ndudo ndah yahn Dendiohs, ne cuahcotáhn vo ne, tuhme ametah nchahco ye yuhn vo. Ndete che cuahcotáhn vo ne, metah nguahco yuhn vo che chih Dihvo vo Jesucristo.

²⁷ Hua co cuahtemañ ino vo, te va che cuhnde çade yuhn vo, co vo castigo yah van ruchiyáhn dama nduco ihyan che hua ri rendihche ye Dendiohs.

²⁸ Nducoyaca ihyan che rahcotáhn ye yahn vederihquentiyon che dirun Moisés ne, ndete che ndáhco cuáco o ino ihyan nunde yahn ye ne, va che çahno ihyan yan ihyan, ametah vederenchahco çava ye.

²⁹ Ihyan che a chenahn ye Ndudo yahn Dendiohs ne, ndete che cuacondah vedame ye Daya Dendiohs man, ndete che duche rino ye vederihquentiyon yahn Dendiohs che chih Daya ye, chera yun yahn ye çava che ndedevahn ye ihyan iyehñse man, ndete che cuahcotáhn ye yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, ihyan min che yahino ye ihyan man ne, tuhme tahque चाहते castigo va che co ye che co ihyan chahn.

³⁰ Ihyan che tihça redin ye ne, hua co ndevahn ye, te ráhn Dendiohs: “U dín castigo ihyan nunde, ndáhco menún yahn ye.” Namin ráhn ye: “Ihyan yáhn ne, u che Dihve ye. U techecadé yahn ye.”

³¹ ¡Ama çahnda yuhn vo che cuahtendihco vo nunde nan Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero!

³² Cueneçahco nchuhn cuahn che çade chihñevan ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, chitahno ne ihyan. Ama

quendaḥ ne vedechahtino che ama din tan ihyan nduco ne.

³³ Nahn cuan ne, din duche yahn ye nchuhn, chahn ye nchuhn nan nducoyaca ihyan. Nahn cuan ne, ama chi ran ne che chahn ihyan combiero yahn ne che nduco ne man,

³⁴ din ne vedevahino nduco combiero yahn ne che chahtenun ye vacoyahn man. Din chahtino ne, nde hua chi ran ne yahn che chehnevinan ihyan dehtenduh yahn ne, te a devano ne che nuhnde menun yahn ne vahchetero dehtenduh che nde tahque ndah, che ngu cuahn dama.

³⁵ Chemin che nahn che quendi ne cochahtino ne. A devano ne che ndahco menun ndahva Dendiohs yahn ne.

³⁶ Nahn che cuahtenan cuma ne vedechahtino cava che dinahn ne vederi-hquentiyon yahn ye, ne ndeva ye nchuhn nduhca che te ye ndudo yahn ye.

³⁷ Nan Ndudo yahn ye ne, a ndirun tuhca: A nun cuahn nda ihyan min che a va cade che chi ye. Ametah condah ye.

³⁸ Ihyan che ritahno ye u ne, nedin yahn ihyan.

Va che quendi ye cochahtino ye u, te ndete che cahcoman ye u ne, cuacondah vedame ihyan.

³⁹ Uvo ne, ritahno vo Dendiohs, ne chemin che ndichahtino vo che ndeva ye uvo. Hua dama co vo nduco ihyan che racondah vedame ye Dendiohs, ne rinda ye.

11

Nduhca che ritahno ihyan Dendiohs

¹ Che ritahno vo che ndeva Dendiohs uvo ne, chenan ino vo che va che conahn. Andahre condah conahn, ate nducote ritahno vo ihyan ne, a devano vo te va che conahn.

² Tihca, te ihyan ndico yuhn vo ne, nedin yahn Dendiohs ihyan yahn che chitahno ye ihyan.

³ Nducote ritahno vo Dendiohs ne, a devano vo te man ye dendah ye iyeahnse. Andahre metah dehva ro menan, ate chihquentiyon no ye, ne chihnde ro.

⁴ Abel ne, chitahno se Dendiohs, ne chemin che cah se ihyan ama vedino che tahque ndah che co che cah Cain. Nducote chitahno se ihyan ne, nedin yahn ye sahn, nevahnecon ye vedino yahn se. Sahn min ne, a ndih se, ate nducote chitahno se Dendiohs ne, nde meniyon rethiyon yune se uvo che cotahno vo Dendiohs nduhca che chitahno se.

⁵ Enoc ne, chitahno ye Dendiohs, ne chemin che ndeva ye ihyan vahchetero dequenduche ye. Ametah ndaca ndihchero ihyan iyeahnse ihyan. Nan Ndudo yahn Dendiohs ne, a ndirun yahn Enoc, che cuahn

che quenan ye iyeahnse ne, ndahca quenan ye nan Dendiohs, ne nedin yahn Dendiohs ihyan.

⁶ Cava che tuno vo nan Dendiohs ne, va che cotahno vo ihyan, te ihyan che ritahno ye che va ye man, che rah ye ihyan man ne, atenan ihyan chahn che rendeva ye ihyan.

⁷ Noe ne, chitahno ye Dendiohs, ne chemin che dinahn ye, dendah ye arca me cuahn che cah Dendiohs chi ye ihyan che va che ndedetoh ye iyeahnse. Chete arca me quenen ye nduco ihyan yahn ye, ndevahn ye. Nducote chitahno ye ndudo min yahn dehtenduh che coman cochi che co ne, chihco ro ye che ihyan nunde ne, a ndinda ye yahn che hua chitahno ye. Namin nducote chitahno ye ne, nedin yahn Dendiohs ihyan.

⁸ Abraham ne, nducote chitahno ye Dendiohs ne, dinahn ye cuahn che yahve ye ihyan che cah ye yahn yahn nan che cah ye ihyan. Andahre nde hua devano ye ti quenda Dendiohs ihyan, ate chihcoman ye yan vaco ye, cuahn ye.

⁹ Nducote chitahno ye Dendiohs ne, quenan ye yahn min, andahre tama naci6n. Quenun ye vah tino nduhca ihyan chenun ye yune. Tihca quendi Isaac man, Jacobo man, che namin nduco ye cah Dendiohs ndudo yahn ye ihyan.

¹⁰ Tihca din Abraham, te quenan rino ye che ndeva Dendiohs ihyan vahchetero, nan che ama ndahca, nan che man Dendiohs dendah ye.

¹¹ Namin ihyan ndahta yahn ye Sara ne, chitahno ye Dendiohs, ne andahre indihche cuahn ye, ate chichahtino ye che conahn ndudo yahn Dendiohs, ne chemin che ndaca ama daya ye nduhca che cah Dendiohs ndudo yahn ye ihyan.

¹² Min quendinan che ama chi yahn ndata yahn Abraham, andahre a indihche cuahn ye ro min. Nduhca che ndeh iyon che chenan nan ro man, nduhca che ndeh yahndute che chetave chihno nuniyahn man, che nde hua cocha vo din ducho vo ne, tihca ama chi yahn ndata yahn ye.

¹³ Nducoyaca ihyan ndico chahn ne, chih ye. Numanahn che chahtenan ca ye iyeahnse ne, hua chenan chinahn nduco ye nducuaahn dehtenduh che cah Dendiohs ndudo yahn ye ihyan. Ate chichahtino ye che va che conahn nducuaahn, ne chi yeno ye, te a devano ye te ndiyu iyeahnse cuh va che cuahtenan ye cuahn dama. Redin ye cuande che anduhneca ihyan chenun yune ye, te a devano ye che neve ro no cuahtenan ye iyeahnse, tuhme ndeva Dendiohs ihyan.

¹⁴ Nducote redin ye cuande che anduhneca ihyan chenun yune ye ne, rihco ro ye che chenan ino ye che cuahtenan ye vahchetero.

¹⁵ Ndete che ndedecadino ye yahn yan vāco ye che chihcoman ye ne, a ndaconan ca ye.

¹⁶ Ate hua tihca din ye, te tahque ndah ye ne, chahtenan ino ye che ndā ye vahchetero. Chemin che nedin yahn Dendiohs ihyan numa ino ye, ne chihco yan ye vahchetero çava ye.

¹⁷⁻¹⁸ Cuahn che ndihchenan Dendiohs Abraham ne, nducote chitahno Abraham ihyan ne, dinahn ye yahn ye, ne quenda ye daya ye Isaac çava che çahno ye sahn, co se vedino nduhca che chihquentiyon ye. Ama ndiyahn ra sahn min yahn ye, ate a chihquino ye che çahno ye sahn, andahre a necah Dendiohs ndudo yahn ye ihyan che a sahn min çahco ndata se ndata yahn ye.

¹⁹ A devano ye te Dendiohs ne, nde tenahn ri rendedetuhche ye. Che laḍo yahn Abraham ne, anduhneca ndete che ntuche se van tenahn, te a va che coh se che raḥco ye.

²⁰ Isaac ne, chitahno ye Dendiohs, ne chemin che chica ye ihyan che conan ye daya ye Jacob man, Esaú man, din ye che ndahca cuahtenan se.

²¹ Jacob ne, chitahno ye Dendiohs, ne chemin che cuahn che a ndā nino ro che coh ye ne, chica ye ihyan che conan ye queri ama daya José, din ye che ndahca cuahtenan se. Chihno min ne, quendih ndudo ye indahco yahn ye, ndeva ye yavenan Dendiohs.

²² José ne, chitahno ye Dendiohs, ne chemin che, cuahn che ndā nino ro che coh ye ne, raḥn ye ri ye ihyan nación yahn ye Israel, che adiva ne, va che ndaca ye nación yahn Egipto. Namin chihquentiyon ye ihyan chahn che ndā ro min ne, ndiquenda ye ine yahn ye.

²³ Indihte yahn Moisés ne, chitahno ye Dendiohs, ne chemin che cuahn che chihndeyan Moisés ne, tihyon ndeh ye sahn ino iyo. Chichahtino ye Dendiohs che ndedevahn ye sahn çava che hua çahno sandaḍo sahn nduhca che ndihquentiyon rey yahn Egipto, te ndihchero ye che ama ndahca se.

²⁴ Moisés ne, chitahno ye Dendiohs, ne chemin che cuahn che a chi mahñ ihyan ye ne, tehche ino ye taḥn daya rey me che din daya te ihyan.

²⁵ Ndotenan che quendi ye vedeyeno yahn man ye numanahn che quenan ye iyehñse, condihco ye nunde ne, quenan ino ye, ndo nduco ye ihyan yahn Dendiohs, chuhrihn ye nduco vih.

²⁶ Tahque ndah ye ne, chihcoman ye nducuañ vedecuihca che va nación yahn Egipto, ne numacuahn vedeyeno chuhrihn ye, din tañ ihyan nduco ye nduhca che din tañ ihyan nduco Dihvo vo Jesucristo. Tihca din ye, te chichahtino ye Dendiohs che ndahco menun ye yahn ye.

²⁷ Nducote chitahno ye Dendiohs ne, andahre ama tañ rey me, ate nde hua din vah ye ihyan, chica ye nación yahn Egipto. Tihca din ye, te din chahtino ye Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero.

²⁸ Nducote chitahno ye Dendiohs ne, din ye vihco ro yudo, ne chihquentiyon ye ihyan nación yahn Israel che çahnan ye yun yahn itecuche çahya nan yahn yahn chendevah vāco ye, çava che, cuahn che dechuh Dendiohs ángel me ne, ndihchero ye, ne hua çahno ye daya ye che menan.

²⁹ Ihyan nación yahn Israel ne, chitahno ye Dendiohs, ne chemin che chi chuh ye mendahn Nuniyahn Cuañ anduhneca che chuh ye nan yahn cuma. Ate cuahn che chuh sandaḍo yahn Egipto che ndah se ihyan chahn ne, chendih nune sahn, chanorine se.

³⁰ Adiva ne, nducote chitahno ihyan chahn Dendiohs ne, chihno ndache ro che chacondutonan ye chete yahn yan Jericó ne, ndora.

³¹ Rahab, ama ndahta che ndere quechica te ro menan ne, chitahno te Dendiohs, ne nevahnecun te sandaḍo yahn nación yahn Israel che vatechica se rendihchero ndudo se. Chemin che ndevahn te, hua chih te dama nduco ihyan che chahcotahn ye yahn Dendiohs.

³² Ama yahn ca ihyan che chitahno ye Dendiohs, co nte vo yahn ye. Ate çava che hua nduh condah yuhn vo ne, atenan tama te o ye ntihyon yan ihyan, nduhca Gedeón man, Barac man, Sansón man, Jefte man, David man, Samuel man, ihyan profeta chenahn man.

³³ Ihyan chahn ne, nducote chitahno ye Dendiohs ne, nañn ye ne, ndahco ndiya ye ndeh nación. Nañn ye ne, ndahca chihquentiyon ye. Nañn ye ne, chinan Dendiohs ihyan nduhca che çah ye ndudo yahn ye ihyan. Nañn ye ne, cuahn che tañn nun ye León ne, ndedevahn Dendiohs ihyan, hua cheh te ihyan.

³⁴ Nañn ye ne, ndedevahn Dendiohs ihyan van ruchiyahn, ne hua chiche ye. Nañn ye ne, ndedevahn Dendiohs ihyan tin espada, ne hua dehva chi yahn ye. Nañn ye ne, andahre hua dito ye, çah dito Dendiohs ihyan. Nañn ye ne, chinan Dendiohs ihyan van çanda, ne ndahco ndiya ye sahn che ruhn se nduco ye.

³⁵ Namin nahn ihyan ndahta, ndedetuhche Dendiohs tenahn yahn ye.

Nañn ye, andahre çah riñn sahn nunde ihyan, chihno se ihyan, ate hua chacondah vedame ye Dendiohs, te chenani ino ye che ndeva ye ihyan, cuahtenan ye vahchetero.

³⁶ Nañn ye ne, din duche yahn se ihyan man, chahn se ihyan man, chiquiyahto se

cadena ihyan man, chih se ihyan vacoyahn man.

³⁷ Nahn ye ne, chihno se ihyan nduco tu. Nahn ye ne, chihca mahñ se ihyan. Nahn ye ne, tumarande se ihyan. Nahn ye ne, chihno se ihyan nduco espada. Nahn ye ne, chahtechica muhn chahtechica min ye, atenañ dima itecuche man, chivato man, chahtenun ye. Chahtechica ye vedevah vedecheh, din tan ihyan nduco ye.

³⁸ Rahtenan muhn rahtenan min ye, yahn nan che metah duhva man, van icoyahn man, iveyava man, dutiyahn man. Nducoyaca ihyan chahn ne, che cava ihyan nunde ne, nde hua redin yahn che tihca chuhrihn ye, chahtechica ye.

³⁹ Nducoyaca ihyan chahn ne, andahre nedin yahn Dendiohs ihyan yahn che chitahno ye ihyan, ate metah conan conahn nduco ye nducuahn che necah ye ndudo yahn ye ihyan,

⁴⁰ te a ndihco cade ye che cuahtenan rino ihyan chahn nde nda ro che dama ndeva ye uvo nduco ye vahchetero.

12

Cohahtino vo Dihvo vo Jesucristo

¹ Nducote ama yahn ihyan chahn chitahno ye Dendiohs, chihco ro ye van vo nduhca che chitahno ye ne, chemin che nahn che nuhn ino vo, cahcoman vo che rahtechico vo vedeyeno yahn man vo, rah-tendihco vo nunde, ne nduhca sahn che numa ino se rano se cade, nde nan che quendaññan se, tuno se nan yahn cade ne, tihca quendi vo numacuahn vedechahtino, dinahn vo che nahn Dendiohs.

² Nahn che cohahtino vo Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che tihyon yune ye uvo che chitahno vo Dendiohs man, din ye che tuno vo nan ye man. Ihyan min ne, chihco mendahn ye ihyan, quenan yah ye nan cruz. Hua tumacah ye andahre ama chuhrihn ye, ne numacuahn vedecuihno chih ye, te a devano ye te cuihno min ne, ama co yeno ye. Man ne, va ye vahchetero, lado tah cuaco Dendiohs.

³ Condedacado nchuhn nduhca che ama chuhrihn Dihvo vo Jesucristo, din tan ihyan nunde nduco ye cava che quendi ne yune yahn ye, ne hua co doh ino ne man, cava che hua cahcoman ne man.

⁴ Dehve rahco ne, andahre ama rechuhrihn ne, redin tan ihyan nunde nduco ne, ate vate ca dihno vo che nde tahque rechuhrihn ye, nde rihno ihyan nunde ihyan.

⁵ A devano ne nduhca che rahñ Dendiohs, ndirun nan Ndudo yahn ye tuhca:

Dayá, u che Dihve nchuhn, redin castigo nchuhn cava che ndah yahn ne.

Cuenevahnecon ne. Hua co ndache ne.

⁶ A devano ne te ihyan che a nedin dayá ihyan, che yahino ihyan ne, a ihyan chahn che redin castigo ihyan cava che ndah yahn ye.

⁷ Codin chahtino ne yahn che redin Dendiohs castigo nchuhn, te rendihche ye nchuhn nduhca daya ye, ne a cava che ndah yahn ne che tihca redin ye. A devano vo te nducoyaca ihyan redin ye castigo daya ye cava che ndah yahn.

⁸ Ihyan che hua redin Dendiohs castigo ihyan nduhca che redin ye castigo nducoyaca daya ye cava che ndah yahn ne, ihyan chahn che hua redin yahn ye ihyan.

⁹ Cuahn che tave indihite yuhn vo uvo ne, din ye castigo uvo cava che ndah yuhn vo. Nducote nevahnecon vo ihyan ne, nde tahque redin yahn che nevahnecon vo Chido vo che va ye vahchetero, che redin ye castigo uvo cava che ndahca cuahtenan vo.

¹⁰ Cuahn che checahya uvo ne, din indihite yuhn vo castigo uvo cava che ndah yuhn vo anduhneva che tuno vederendecadino yahn ye. Ate tahque ndah ro yuhn vo che redin Dendiohs castigo uvo, te nahn ye che ndah ihyan co vo nduhca che ndah man ye.

¹¹ Cuahn che redin Dendiohs castigo uvo ne, hua renan ino vo, te ama rechuhrihn vo. Ate cuahn che tuma cuahn vo castigo yahn ye ne, ama cochihve yuhn vo cava che runecade cuahtechico vo, cuahte dihn chedave yuhn vo.

Ama cahnda che cuahcotahn vo yahn Ndudo yahn Dendiohs

¹² Nducote ama richihve castigo che redin Dendiohs uvo ne, chemin che cuenecah yan nchuhn chedave yahn ne, hua co ran ne.

¹³ Codin ne cuande, ne numa ino ne runecade cuahtechica ne cava che cua cuande ihyan che ndache ino ye, ne necah yan ye chedave yahn ye, quendi ye yune yahn ne.

¹⁴ Codin nchuhn cuande, ne runecade cuahtechica ne, hua cuahte canda ne nduco ihyan. Tihca, te ihyan che hua runecade ye ne, hua tuno ye nan Dihvo vo Dendiohs.

¹⁵ Nducoyaca nchuhn ne, cuihco ne cudado cava che quendi Dendiohs din yahino ye nchuhn. Hua ndihche tan ne vih, detohnan ne chedave yahn man ne man, ihyan chenahn man.

¹⁶ Hua cuahtenan nde ama nchuhn nduco ihyan che hua nihnevaco nduco ne. Nde hua tehche tah ne che ndah yahn ne, nduhca che din Esaú, che nduco tahsihn comida chahcorun se ndudo ndah che va che cahco chida se cava se yahn che sahn menañ se.

¹⁷ A devano ne te cuahn che nda ro che cahco chida se ndudo ndah cava se ne, hua

ndāca se andahre ama chaco se, te a ntihcue se.

¹⁸ Ihyan ndico yuhn vo ne, ndere chuhrihn ye, chahn ye tingüete me, quenan ye canedihya. Min ne, ama chiche man, ama chi man man, ama chi yudo man.

¹⁹ Chihnevan ye che tive corneta man, che nte Dendiohs nduco ye man, ne nducote ama yudo ndudo yahn ye ne, chica ye favor ihyan che metah quendi ye cahma ye.

²⁰ Dihya ihyan chahn chi yahn che ama chihco yudo Dendiohs tingüete me, te chihquentiyon ye che andahre ama ite che cahn ndā te min ne, va che cahno ihyan ite nduco tu, o nduco lanza.

²¹ Ama yudo chi min, che nde man Moisés ne, ama dihya ye chi, nde tuno rendoh ye che vah ye.

²² Ate uvo ne, tahque ndah ro yuhn vo, te ndotenan che cuhn vo tingüete me ne, tuno vo vahchetero nan va Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye. Min chenān cade mil ángel, rendeva ye yavenān ye numacuahn vedeyeno.

²³ Uvo ne, a ndi cuande vo vahchetero, ne va che ndo damo vo nduco nducoyāca ihyan yahn Dendiohs che vate ye min. Uvo ne, ndichahtino vo Dendiohs, ihyan min che techecāde ye yahn nducoyāca ihyan nunde.

²⁴ Namin ndichahtino vo Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che a va tah ye vederihquentiyon ra, rahn nan ye uvo nan Dendiohs. Ihyan min ne, chihco mendāhn ye ihyan, chera yun yahn ye çava che nchahco Dendiohs nunde yuhn vo. A devano vo te namin chera yun yahn Abel, ate hua chichive çava nde ama ihyan.

²⁵ Cuihco nchuhn cuçado, ne hua cuahcotāhn ne yahn Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero, che riyahve ye nchuhn. Nducote hua ndevahn ihyan ndico yuhn vo che chahcotāhn ye yahn ye ro che yahve ye ihyan tingüete me ne, tahque uvo ne, hua ndevahn vo ndete che cuacondah vedāmo vo ihyan.

²⁶ Ro min che yahve ye ihyan chahn ne, nde yahn nuhn. Tahque man ne, nde tahque yudo, te rahn ye: “Tama yune ne, ndiyu demān yahn dín che nuhn, te namin nde nducuahn che chenān nan ro dín che nuhn.”

²⁷ Nducote rahn ye che “tama yune” ne, a devano vo te ndedetoh ye nducuahn dehtenduh che va che cuihno, ne nuhnde demān dehtenduh che a nihnde cade che hua cuihno.

²⁸ Chemin che neçah vo nundihve cuahn Dendiohs, te vederihquentiyon che te ye uvo ne, hua ndā ro che cuihno. Ndeva vo yavenān ye numacuahn chedave yuhn vo nduhçā che renan ino ye.

²⁹ Tihçā, te Dendiohs yuhn vo ne, ama yudo vederihquentiyon yahn ye nduhçā yahn che redin che rendo iya dehtenduh.

13

Nduhçā che nahn Dendiohs che cuahtechico vo

¹ Cuiquendi nchuhn din yahino ne ama tama ne vih.

² Cuenevahnecon ne ihyan chenun yune che ndā ye ndevāco ne, te van ihyan che renevahnecon ye ihyan chenun yune ndevāco ye ne, chahte ihyan che nevahnecon ye nde ángel andahre nde hua tumacadino ye.

³ Conan vahino ne ihyan che chenun ye vaçoyahn anduhnecā ndete che man ne chenun ne vaçoyahn. Conan vahino ne ihyan che rechuhrihn ye, redin tan ihyan nduco ye, te namin nchuhn ne, iyehñse vate ne.

⁴ Nducoyāca nchuhn che nihnevāco ne ne, hua ndere cuahtechica ne nduco ihyan che hua nihnevāco nduco ne, te Dendiohs ne, din ye castigo nducoyāca ihyan che ndere rahtechica ye nduco ihyan che hua nihnevāco nduco ye man, nducoyāca ihyan che redin duche yahn ye che a nihnevāco ye man.

⁵ Hua cuahcorān nchuhn çava tume. Cuahtenan ne vedeyeno nduco che a va yahn ne, te rahn Dendiohs: “Hua cahcomān nchuhn, nde hua cuaçondah vedāmē nchuhn.”

⁶ Chemin che nahn che cochahtino vo ihyan nduhçā che chichahtino ihyan ndico yuhn vo che dirun ye tuhçā: Dihvé Dendiohs ne, a ihyan min che rinan ye u.

Chemin che hua dehve rahcó, andahre din tan ihyan nducó.

⁷ Condihche ne ihyan ndinan yahn ne che cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs, chihnevan ne. Cuihco nchuhn cuçado nduhçā che vatechica ye, ne cuiquendi ne yune yahn ye, cuitahno ne Dihvo vo Jesucristo nduhçā che ritahno ye.

⁸ Dihvo vo Jesucristo ne, ama no vederihquentiyon yahn ye. Numacuahn ro, nde nan che canān, nde meniyan, nde ro che cochi ne, hua ndacorun.

⁹ Hua quendi nchuhn dehtenduh costumbre che ricuahn ihyan. Tahque ndah che cochahtino ne Dendiohs, ihyan min che yahino ye nchuhn, che co che quendi ne ama ndeh nan costumbre nan dehtenduh che reh ne, te costumbre chemin chan ne, hua richihve nde çava man ihyan che riquendi ye.

¹⁰ Nan vederihquentiyon ndico me ne, rihco chidocuyān chahn vedino nan ta, ne

nān ntiyon min riquendāh che reh ye. Ate mān che ndāhco çade Dendiohs vederihquentiyon min ne, tahque ndah ro yuhn vo che co ihyan chahn, te Dihvo vo Jesucristo ne, chí ye nduhçā āma vedino nān Dendiohs, chih ye çava nunde yuhn vo.

¹¹ Nān vederihquentiyon ndico me ne, renda chidocuyan che tahque ndinan Nān Ta che Tahque Yudo, nda ye yun yahn ite che ri vedino çava che nchahco Dendiohs nunde yahn ihyan. Me yute yahn te ne, riquiyahn ye āma lađo, cuahn chíhto yan.

¹² Namin Dihvo vo Jesucristo ne, cuahn chíhto yan nahn yah sandādo ihyan, chih ye. Min chera yun yahn ye çava che nchahco Dendiohs nunde yuhn vo, nedin yahn ye uvo.

¹³ Chemin che cochahtino vo Dihvo vo Jesucristo, quendi vo yune yahn ye, andahre ndāhchenan ihyan uvo, nduhçā che chahno mān ye.

¹⁴ A devano vo te ndiyu muhn iyehmse cuahtenan vo cuahn dāma, te chenan ino vo che ndeva Dendioh uvo, cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro.

¹⁵ Nducote tihçā ne, cochahtino vo Dihvo vo Jesucristo, ndeva vo yavenān Dendiohs cuahn dāma, cahnevan ihyan chenāhn. Chemin ne, anduhneçā āma vedino che çah vo Dendiohs.

¹⁶ Codin nchuhn che ndah mān, codin ne vedevāhino nduco ihyan che va vederetāhn yahn ye mān, te chemin che renan ino Dendiohs.

¹⁷ Cuenevahnecon nchuhn ihyan ndinan yahn yaço, codinahn ne yahn ye, te ihyan chahn che nda cuande ye nchuhn, ne va che neçah cuande ye Dendiohs çava ne. Runeçade cuahtenan nchuhn çava che hua cuih ne vederān ihyan chahn, ne co yeno ye çava ne, te ndete che hua runeçade cuahtenan ne ne, nde hua cochihve che redin ne.

¹⁸ Covāh nchuhn çava nuhn. A devano nuhn te runeçade vatechica nuhn, ne nahn quendi nuhn din nuhn che ndah.

¹⁹ Nde tahque nahn che covāh nchuhn çava che cuahnecon Dendiohs che hua condah ndaconan chí quendihcheró nchuhn.

²⁰ A Dendiohs che redin ye che rahte dihn chedave yuhn vo mān, che ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo mān, ihyan min che ndah redin ye cudādo uvo nduhçā che redin ihyan cudādo itecuche yahn ye. Dihvo vo ne, chihco mendāhn ye ihyan, chih ye, chera yun yahn ye, din ye che chinahn vederihquentiyon ra che hua ndā ro che cuihno.

²¹ Chemin che din Dendiohs che cuahtenan cuma nchuhn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo çava che runeçade cuahtenan ne, din ne che ndah nduhçā che

nahn ye. Ndeva vo yavenān Dihvo vo cuahn dāma. Tihçā co.

²² Dihnó, dirún tah yahn ne, ne ricá nchuhn che din chahtino ne che riyāhvé nchuhn.

²³ Reté, checadino nchuhn te dihno vo Timoteo ne, a ndiquendāh se vaçoyāhn. Ndete che ndā nun se muhn ne, quendá sāhn cuahn che chí quendihcheró nchuhn.

²⁴ Cueneçah ne Dendiohs nducoyaça ihyan ndinan yahn yaço mān, nducoyaça dihno vo chenahn mān. Cuendeva ne Dendiohs yahn dihno vo che vate ye nación yahn Italia.

²⁵ Dendiohs din yahino ye nducoyaça nchuhn. Tihçā co.

ÇAÇA CHE DIRUN SANTIAGO

¹ U Santiago che redín ntiyon yahn Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, renté Dendiohs nducoyaça nchuhn, nduh che ndichio ndata yahn Israel, che chetuhn ne numachahte iyehense.

Vededeveno che rete Dendiohs

²⁻³ Dihno, cuahn che chuhrihn nchuhn adecodehno yahn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo ne, ndahca che co yeno ne, te a devano ne te cochihve yahn ne çava che nde tahque cuahtenan cuma ne vedechahtino.

⁴ Codin ne cuande, ne hua ndeh ndedecadino ne çava che conahn ndah ne, ne runecade cuahtenan ne.

⁵ Nchuhn che metah conahn ne ne, cuica ne Dendiohs che din ye che conahn ne, ne din ye che conahn ndah ne, te ihyan min ne, ama chahtino ye, ne numa ino ye redinahn ye, recah ndahva ye adecodehno che rica ihyan.

⁶ Ate nahn che cochahtino ne che te Dendiohs vededeveno che çaca ne. Hua o ndedecadino ne, te ihyan che o rendedecadino ye ne, nduhca yan yahn nune che riquenda yuhne muhn min ne, tihchan ye.

⁷⁻⁸ Cuedeveno nchuhn te ndete che tihchan ne ne, hua te Dihvo vo Dendiohs nde ama nan dehtenduh che çaca ne.

⁹ Nchuhn dihnó che chevah ne, cuahte ne vedeyeno yahn che ndedevahn Dendiohs nchuhn.

¹⁰⁻¹¹ Namin nchuhn che cuihca ne ne, cuahte ne vedeyeno che a devano ne che hua co cochahtino ne vedecuihca yahn ne çava che ndevahn ne. Condiheche ne nanda. Andahre ama ndahchan, ate cuahn che riquenda yahn ne, rih di, ne retih. Atih-noça ihyan cuihca, te namin va che coh ye, cahcoman ye ntiyon yahn ye.

Vederendedecadino yahn ihyan che hua ndahca

¹² Ama ndah ro yahn ihyan che yahino ye Dendiohs, che redin chahtino ye cuahn che rendedecadino ye che din ye dehtenduh che hua ndah, cuahtendihco ye nunde, te adive ne, nduhca che çah Dendiohs ndudo yahn ye ne, ndeva ye ihyan, cuahtenan ye vahchetero.

¹³ Cuedeveno nchuhn te cuahn che rendedecadino ne che din ne dehtenduh che hua ndah, cuahtendihco ne nunde ne, ndiyu Dendiohs che retumarande ye nchuhn, te ihyan min ne, nde hua renda yahn ye che din ye dehtenduh che hua ndah, nde huane che tumarande ye nde ama ihyan, tihyon yune ye ihyan che cuahtendihco ye nunde.

¹⁴ Che cuaco ne, cuahn che renda yahn ihyan che din ye dehtenduh che hua ndah ne, a man ye rendedecadino ye chemin.

¹⁵ Tuhme ndete che dinahn ye, cuahtendihco ye nunde ne, va che co ye castigo nda ro yahn.

¹⁶ Dihno che yahino nchuhn, hua cah-ncheh man ne nchuhn.

¹⁷ Cuedeveno ne te a Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero, che dendah ye yahn man, iyo man, iyon man ne, redin ye nducuahn che ndah nduco vo, rete ye nducuahn che ndah che rendonda tah vo. Numacuahn ro ne, redin ye che ndah. Hua nda ro che din ye che hua ndah.

¹⁸ Nducote chitahno vo Ndudo ndah yahn ye ne, menan vihca nedin yahn ye uvo nduhca che nahn man ye, chihco ro ye che ndeva ca ye ama yahn ihyan.

Nduhca che redin yahn che cotahno vo Dendiohs

¹⁹ Dihno che yahino nchuhn, nducote tihca ne, nahn che ndah cua cuande queri ama ne ndudo yahn ye che rihnevan ne. Hua ndere condah mendahn ne, nte ne man, nde hua ndere co tan ne man,

²⁰ te cuahn che ri tan ihyan ne, hua redin ye dehtenduh che ndahca nan Dendiohs.

²¹ Chemin che hua nahn che quendi nchuhn dehtenduh che chihnga che redin a nahn nducoyaça ihyan, rahtendihco ye nunde. Tahque ndah ne ne, numacuahn vedino vedenecon cuiquendi ne Ndudo yahn Dendiohs che a chitahno ne çava che ndevahn ne.

²² Cuihcovan ne Ndudo yahn Dendiohs, ne codinahn ne, te ndete che hua ne, cah-ncheh man ne nchuhn.

²³ Tihca, te ihyan che rihnevan ye, ne hua redinahn ye ne, ihyan chahn ne, nduhca ihyan che rendihchenun ye yavenan ye nan tuyuno,

²⁴ ne ndetahno che ravi ye ne, a rinan ro ye taça yavenan ye.

²⁵ Ate ihyan che riquendi ye rihnevan ye nduco cudado, ne redinahn ye ne, redin Dendiohs che yeno ye nan nducuahn che redin ye. Tihca, te Ndudo yahn ye ne, ndah, ne redin che ihyan che redinahn ye ne, vateman ino ye nan ye.

²⁶ Ihyan che rahco ye che ritahno ye Dendiohs, ate hua rihco ye cudado nan che rente ye ne, rihnevan man ye ihyan.

²⁷ Ihyan che rendihche Chido vo Dendiohs che numa cuaco ritahno ye ihyan ne, redin ye vedevahino nduco checahya devah man, ndahta vah man, nan vederetahn yahn ye, ne hua ndere rahtechica ye nduhca che redin ihyan nunde.

2

Nahn che dama no nevahnecon vo nducoyaça ihyan

¹ Dihno, nducote ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye ne, hua ndahca che ndahchenan ne nde ama ihyan.

²⁻³ Dama no cuendevahnecon ne nducoyaça ihyan che renda ye van ne. Cuahn che nda ama ihyan che quenun ye tino ndah man, chenun tah chinetah diyahnguan man ne, cuendevahnecon ne ihyan, dechuh ne ihyan, cuhnde ye dama nduco ihyan chenhahn. Namin cuahn che nda ama ihyan chevah ne, cuendevahnecon ne ihyan, dechuh ne ihyan, cuhnde ye dama nduco ihyan chenhahn.

⁴ te ndete che ti nan ti ino ne, dechuh ne ihyan, cuandi ye cuahn chihto, o cuhnde ye ndiyahn yahn che chevah ye ne, tuhme a rendauchenan ne ihyan. Ndete che tahque rendevahnecon ne ihyan cuihca che co ihyan chevah ne, hua ndahca vederendecadino yahn ne.

⁵ Dihno che yahino nchuhn, cuedevano ne te namin van ihyan chevah ne, a tendahnun Dendiohs ihyan cava che ndahca cuahno ye, cotahno ye Dihvo vo Jesucristo man, cava che nedin yahn ye ihyan, ndeva ye ihyan vahchetero nduhca che cah ye ndudo yahn ye man. Min cuahtenan ye nduco ihyan che yahino ye Dendiohs.

⁶ Ate ndete che ndahchenan nchuhn ihyan chevah ne, din ne che co cuihnan ye. Cuedevano ne te nde hua redin yahn che tahque nevahnecon ne ihyan cuihca che co ihyan chevah, te a ihyan cuihca che rendinun rendinahno ye nchuhn, ne cuahn che rahtendihco ne yahn ye ne, rica nunde ye yahn ne nan intiyahn.

⁷ Namin a ihyan chahn che rendauchenan ye Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che renevahnecon ne ihyan, ritahno ne ihyan.

⁸ Ama ndahca che numa cuaco dinahn queri ama nchuhn vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs. Ama nan vederihquentiyon min ne, ndirun tuhca: "Codin yahine nducoyaça ihyan nduhca che yahino man di."

⁹ Ate ndete che rendauchenan ne ihyan ne, rahcotahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, rahtendihco ne nunde nan ye.

¹⁰ Cuedevano ne te adecoduhno ihyan che redinahno ye a nahn nducuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs ate nduco ama nan no che cuahcotahn ye ne, condihco ye nunde nan nducuahn.

¹¹ Tihca, te vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a man ye chihco cade ye nducuahn. Chihquentiyon ye che hua din duche yahn ihyan che a nihnevaço ye man, che hua cahno ye vih man. Chemin che andahre hua din duche yahn ihyan che a nihnevaço ye, ate ndete che cahno ye vih ne, cuahtendihco ye nunde anduhneca ndete che chahcotahn ye nducuahn.

¹² A Ndudo yahn Dendiohs che redin che vatemān ino vo nan ye. Nducote quenān cuma che techecade ye yuhn vo nduhca che a ndihco cade ye nan Ndudo min ne, chemin che cuihco nchuhn cudado nan ndudo yahn ne man, nan nducuahn che redin ne man.

¹³ Runecade cuahtenan nchuhn. Cuedevano ne te ihyan che hua devano conan vahino ye ne, techecade Dendiohs yahn ye, ne co ye castigo yahn queri ama nunde yahn ye. Ate ihyan che va vedevahino nan ye ne, ametah che ndedecadino ye ro che cuhnde cade yahn ye.

¹⁴ Dihno, cuendecadino ne yahn nahn ihyan che rahn ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ate hua redin ye dehtenduh che ndah. ¿A co ndevahn ye nduhca che tihca dendudo no rahn ye che ritahno ye?

¹⁵ Cuahn che tahn nun nchuhn ama dihno vo, o ama cahvo vo che metah tino yahn ye man, metah deh che cheh ye man ne,

¹⁶ nahn che conan ne ihyan. Co cahma ne co ne ihyan: "Dendiohs conduco ye ndih. Codin ne cudado ndih yahn iche man, ndah coheh ne man." Ate ndete che hua conan ne ihyan ne, nde hua cochihve yahn ne, te dendudo no che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo.

¹⁷ Adecoduhno ihyan che rahn ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ate metah vedevahino nan ye ne, nde hua cuaco che rahn ye.

¹⁸ Co vate nchuhn che rahn ne ri ne vih: "Di ne, rahn che ritehne, ne u ne, ritahno man, redin dehtenduh che ndah man. Cuihco ro taça che ritehne, te hua ro che redin dehtenduh che ndah. U ne, rihco ró che ritahnó, te redin dehtenduh che ndah.

¹⁹ Di ne, ritehne che va ama no Dendiohs. Ndahca chemin, ate ndete che dendudo no ne, nde hua cochihve yehn. Namin chundah ne, devano se che va Dendiohs, nde tuno rendoh se che vah se."

²⁰ Duh nchuhn che tihca dendudo no che rahn ne che ritahno ne ne, hua renahn ne. Cuedevano ne te ihyan che rahn ye che ritahno ye, ne hua redin ye dehtenduh che ndah ne, nde hua cuaco che rahn ye.

²¹ Ihyan ndico yuhn vo Abraham ne, hua dendudo no che chitahno ye, te dinahn ye cuahn che chihquentiyon Dendiohs che cahno ye daya ye Isaac, co se vedino, ne chemin che nedin yahn Dendiohs ihyan.

²² Cua cuande nchuhn nduhcā che ndiyu dendudo no chitahno Abraham, te dinahn ye, ne nduco chemin chihco ro ye che numa cuāco chitahno ye.

²³ Nduco che tihcā din ye ne, chihco ro ye che cuāco che ndirun yahn ye nan Ndudo yahn Dendiohs tuhcā: “Abraham ne, chitahno ye Dendiohs, ne chemin che nedin yahn Dendiohs ihyan.” A ihyan min che din Dendiohs amigo yahn ye ihyan.

²⁴ Tuhme ne, cuedeveno nchuhn te ihyan che numa cuāco ritahno ye, redin ye dehtenduh che ndah ne, a ihyan chahn che rene din yahn Dendiohs ihyan.

²⁵ Rahab, tahn che ndere quechica ro menan me ne, chihco ro te che tihcā numa cuāco chitahno te, te chinan te sandādo che vatechica se rendihchero ndudo se, chih ndeh te sahn ndevāco te numanahn che ndedechuh te sahn cuahn ndeh, ne chemin che nedin yahn Dendiohs tahn.

²⁶ Ihyan che hua chenun ico ye ne, a ndih ye. Atihnoca ihyan che dendudo rahn ye che ritahno ye Dendiohs ate hua redin ye dehtenduh che ndah, te anduhneca ndete a ndih ye.

3

Nahn che cahco vo cudado nan nducuah che rente vo

¹ Dihno, hua ndahca che ama yahn nchuhn tendahnun man ne ntiyon che cacuah ne Ndudo yahn Dendiohs, te a devano ne che cahnda ntiyon min, ne nuhn che ricuahn nuhn ne, tahque va che ndacarune Dendiohs nuhn che co ihyan chenhān.

² Nducoyāco vo ne, a cade no che ama redinda vo. Ndete che va ama ihyan che renahn ndā chende ye ne, ihyan min ne, runecade ye nan nducuah che rente ye man, nan nducuah che redin ye man.

³ Cuahn che tihyon vo freno chende caballo ne, dinahn te yuhn vo, cahñ te cuahn nan che nahn vo.

⁴ A namin no tun barco. Andahre ama rahte man, ama dito yuhne che raconda man, ate nduco indu lihñ che quenān cuahn dahn barco me ne, co ndahconduto sahn che ricahca se adecotino cuahn che nahn se.

⁵ Atihnoca ihyan nan che rente ye, te nduco ndudo yahn ye ne, ama ndeh nan dehtenduh co detohnan ye. Nduco ama cuhdiyahn lihñ ne, co cua yahn icoyahn rahte, ne cuihno cuco.

⁶ Atihnoca ihyan che hua renahn ndā chende ye nan che rente ye. Ndudo yahn ye ne, anduhcā man ruchiyahn yahn infierno, te numacuahn ro che chenan ye iyehñse redetohnan ye ama ndeh nan dehtenduh, nde redinda man ye ihyan.

⁷ Ihyan ne, ri rihquentiyon ye nducoyaca nan ite chano man, ite che chenun te nuniyahn man, yahda man, cu man,

⁸ ate hua ri rihquentiyon man ye ihyan nan che rente ye, te hua renahn ndā chende ye. Ndudo yahn ye ne, anduhneca vehde cu.

⁹ Vate dihno vo che rendeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Chido vo Dendiohs, ate cuahn che ri tan ye ne, rahva yah ye yahn adecoduhno ihyan, nde hua renda tin ye che a Dendiohs che dendah ye nducoyaca ihyan nduhcā man ye.

¹⁰ Ihyan chahn ne, hua ama no vederendedecadino yahn ye. Cuahn che nahn ye ne, revah ye cava ihyan, ne cuahn che nahn ye ne, rahva yah ye yahn ihyan. Dihno, a condi nchuhn dama co ne nduco ihyan che tihchan ye, te hua ndahca che tihca redin ye.

¹¹ ¿Ti rendihche nchuhn che dama riquendah nune ndah nduco nune dine ne?

¹² Dihno, a devano nchuhn te ndiyu nan yahn higo che ri ndute yahn yahn olivo. Namin a devano ne te ndiyu nan dihyo uva che ri ndute yahn yahn higo. A namin no tun hua dama riquendah nune dine nduco nune ndah.

Vededeveno che cochihve

¹³ Nchuhn che devano ne man, che renahn ne man ne, nahn che runecade cuahtechica ne man, nahn che cuahtenan cuma ne vedenecon man, te ihyan che richihve vededeveno yahn ye ne, chenan cuma ye vedenecon.

¹⁴ Me nchuhn che redin ve ne yahn vih man, rahcoran ne cava man no ne man ne, nde hua cochihve che din yade ne yahn che devano ne, te ducherino ne ndudo ndah yahn Dendiohs.

¹⁵ Vededeveno yahn ihyan che tihchan ye ne, ndiyu Dendiohs che recah ye, te chemin ne, vededeveno yahn ihyan nunde che recah chundah.

¹⁶ Tihca, te ihyan che redin ve ye yahn vih man, rahcoran ye cava man no ye man ne, ama canda tin ye, rahtendihco nducuahñ nan nunde.

¹⁷ Ate hua tihchan ihyan che chenan cuma ye vededeveno che recah Dendiohs, te ihyan chahn ne, runecade vate ye man, dihñ nan ye man, cuno ino ye man, renahn ye man, chenan cuma ye vedeyahino man, redin ye dehtenduh che ndah man, ama no vederendedecadino yahn ye man, hua rihñcheh ye man.

¹⁸ Cuedeveno nchuhn te ihyan che nduco ndah riyahve ye che ndo yan ihyan nduco vih ne, retihyon yune ye ihyan chahn che runecade cuahtenan ye nduco vih.

4

Hua ndahcā che dāma co vo nduco ihyan nunde

¹ Nducote rahtechica nchuhn vedeyeno yahn man ne, rahtendihco ne nunde ne, chemin che rahte cānda ne nduco vih.

² Ama redin ve ne, nahn yahn ne dehtenduh che va yahn ihyan, ne cuahn che hua rendāca ne nduco ndah ne, ruhn ne nduco ye, nde rihno ne ihyan. Ama nahn yahn ne dehtenduh, ate hua rendāca ne, te hua rica ne Dendiohs.

³ Me ndete che rica ne ne, nde hua rete Dendiohs, te ndotenan che cāca ne che cochihve yahn ne ne, rica ne dehtenduh cāca che cuahtechica ne vedeyeno yahn man ne, cuahtendihco ne nunde.

⁴ Nchuhn che ducherino ne Dendiohs, cuedevano ne te che cuahtechico vo vedeyeno yahn man vo ne, racondah vedāmo vo Dendiohs. Adecoduhno ihyan che nahn cochica ye vedeyeno yahn man ye ne, racondah vedāme ye Dendiohs.

⁵ Ndiyu ndere ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: "Redin Dendiohs che quenun Vaco Ndah yahn ye uvo, te yahino ye uvo, ne nahn ye che a man no ye din yahino vo ihyan."

⁶ Andahre vahche ri yuhn vo che dinahn vo che rihquentiyon Dendiohs, ate numacuahn vedeyahino yahn ye rinan ye uvo che dinahn vo, nduhcā che a ndirun tāma cuan nan Ndudo yahn ye tuhca: "Dendiohs ne, rendāhco ndiya ye ihyan che yade ye, ate numacuahn vedeyahino rinan ye ihyan che necun ye."

⁷ Chemin che condāhco ne chedave yahn ne tah Dendiohs. Hua dinahn ne yahn chundah, ne dihya se co, cahcoman se nchuhn.

⁸ Cuah ne Dendiohs, ne conduco ye nchuhn. Nchuhn ihyan nunde man, nchuhn che tah ritahno ne Dendiohs, ne tah rahtechica ne vedeyeno yahn man ne man ne, cuihcoman ne nunde yahn ne.

⁹ Ndotenan che ama cuahte yeno ne ne, cuendedecadino ne, ne cuahte ran ne cava nunde yahn ne, cuento ino ne.

¹⁰ Cuendāhco ndiya man ne nchuhn nan Dihvo vo Dendiohs, cuihcoman ne vedeyade yahn ne, ne ndeva ye nchuhn.

Hua ndahcā che ndāhchenan vo ihyan chenāhn

¹¹ Dihnó, hua ndahcā che cahma yah nchuhn yahn vih. Adecoduhno ihyan che ra cuande ye tāma ca ihyan, rahn yah ye yahn ye, o rendāhchenan ye ihyan ne, nduco chemin ne, ducherino ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne rahco ye che tahque richihve vededevano yahn man ye. Ihyan che ducherino ye vederihquentiyon yahn

Dendiohs ne, ndotenan che dinahn ye ne, rahcotahn ye.

¹² A Dendiohs che chihco ye vederihquentiyon che va che dinahn vo, ne a ihyan min va che techecade ye yuhn vo. Ihyan min ne, co decuihno ye ihyan man, co ndedevahn ye ihyan man. Ate nchuhn ne, metah nde ama vederihquentiyon cāva che ndāhchenan ne vih.

Nde hua devano vo deh che cuahno co vo caviyan deman

¹³ Nchuhn che rihco cade man ne dehtenduh che din ne queri ama ro, cuihco ne cudādo. ¿Tāca che rihco cade ne ama ro che cahñ ne tāma yan, cuahtenan ne ama nduyo, din ne ntiyon?,

¹⁴ Te nde hua devano ne ndete che vate ca ne ndā ro min. Condihchero ne yan. Ri ro menāñ lihn, ne venchahte rento. Tihchan uvo, te neve ro ra chenah vo iyehñse.

¹⁵ Tahque ndah ne, cochahtino vo Dihvo vo Dendiohs, ne cahma vo: "Ndete che Dendiohs te ye vedevihche yuhn vo ne, din vo chu caviyan, ne din vo chā deman."

¹⁶ Ate hua tihcā redin nchuhn. Tahque ndah ne ne, numacuahn vedeyade rihco cade man ne dehtenduh che din ne queri ama ro. Cuedevano ne te hua ndahcā che tihcā redin yade ne.

¹⁷ Adecoduhno ihyan che devano ye tāca che din ye che ndah ate hua redin ye ne, rendihco ye nunde nan Dendiohs.

5

Riyahve ye ihyan cuihca

¹ Nchuhn ihyan cuihca che duhtuno ihyan ne, cuihcovan ne. Cuendedecadino ne, ne cuahte ran ne yahn castigo che va che co ne.

² Nducuahn vedecuihca yahn ne ne, hua cochihve cāva che ndevahn ne. Codin ne cuande anduhñecā ndete che a nchā man, anduhñecā ndete che a nchēh ndāh tino ndah yahn ne man.

³ Diyahnguan yahn ne man, diyahngua yahn ne man ne, anduhñecā ndete che a nihno nchēh dache. Man ro cuh che a nun nto iyehñse ne, ama nedin dāma ne vedecuihca, ate man vedecuihca yahn ne nuhnde nchuhn che chendihco ne nunde, ne co ne castigo yahn anduhñecā ndete che cuihno cuco nchuhn.

⁴ Nchuhn ne, chendihco ne nunde che nde hua reñedihve ne yahn ihyan chevah che redin ye ntiyon yahn ne. Ate Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye ne, nda cuande ye ihyan chahn, ne a devano ye nduhcā che recāh rihñ ne ihyan, reduco ne yahn ye.

⁵ Nchuhn ne, ama ndahcā chenah ne iyehñse cuh, vate ne vedeyeno ro ro.

Nduhça ite ndata che ri dun te, che cudado reh no te nde nda ro che cahno ihyan ite ne, tihchan nchuhn, te vatechica ne vedeyeno yahn man ne, redecuista ne nunde yahn ne nde nda ro che co ne castigo.

⁶ Nchuhn ne, rendinun rendinghno ne ihyan che ndah ihyan ye, nde rihno ne ihyan. Nde hua retahn vahche ne, te ihyan chahn ne, necun ye, nde hua rendahconan ye yahn ne.

Nahn che cohahtino vo Dihvo vo Jesucristo, covah vo cuahn dama

⁷ Dihno, van nducuahn che rechuhrihn nchuhn ne, quendañ ne vedechahtino nde nda ro che ndaconan chi Dihvo vo Jesucristo. Codin chahtino ne nduhça che redin chahtino ihyan che a nino ye chendata yahn ye, ne chenan ino ye che co yahn.

⁸ Codin chahtino ne man, cuenecañ yan ne chedave yahn ne man, te metah condah Dihvo vo.

⁹ Dihno, hua cahma nunde ama tama ne yahn vih, cava che hua co ne castigo, te Dihvo vo, ihyan min che techecade ye yuhn vo ne, a nun ndaconan chi ye.

¹⁰ Dihno, cuendedecadino ne yahn ihyan profeta che cahndudo ye ndudo yahn Dihvo vo Dendiohs a rahn me. Cua cuande ne nduhça che quendañ ye vedechahtino van nducuahn che chuhrihn ye, ne cuiquendi ne yune yahn ye.

¹¹ A devano vo te ama ndah ro yahn ihyan chahn che din chahtino ye. Nchuhn ne, a devano ne nduhça che chichahtino Job Dihvo vo Dendiohs. Namin a devano ne nduhça che din yahino Dendiohs ihyan, din ye che ndah nduco ye. Chemin che ndahça che cua cuande ne yahn vedechahtino yahn ihyan chahn, quendi ne yune yahn ye.

¹² Dihno, nan nducuahn ne, ama nahn che din ne cudado nan che rente ne. Cuahn che cah ne ndudo yahn ne ne, hua ndere cahma ne: "Nde muhn nde nan Dendiohs." Hua ndere tihyon yan ne dehtenduh numacuahn vedeyudo. Codin ne cudado che hua chuhnan ne, ne cuahtendihco ne nunde, cava che hua quenana cuma che din Dendiohs castigo nchuhn. Tahque ndah ne ne, ama o no cahma ne. Nan nducuahn che rente cade ne ne, ndete che cahma ne: "Taca hua" ne, a chemin no cahma ne. Ndete che: "Hua" ne, a chemin no tun cahma ne. Hua chuhnan ne che cahma ne.

¹³ Cuahn che rechuhrihn nchuhn ne, covah ne. Cuahn che yeno ne ne, cuita ne, cuendeve ne yavenan Dendiohs.

¹⁴ Cuahn che cah ne ne, covahve ne intiyahn yaco cava che covah ye cava ne, cuacotahme ye aceite nchuhn, cuah ye Dihvo vo Jesucristo che din ye che ndoyahn ne.

¹⁵ Cuahn che covah ne ne, nahn che cotahno ne che conahn che cava ne, ne din Dendiohs che ndoyahn ne, nchahco ye nunde yahn ne.

¹⁶ Conaca ne che nchahco nunde vih, ne covah ne cava che din Dendiohs che ndoyahn ne. Cuedevano ne te ihyan che ndah ihyan ye nan Dendiohs ne, redinahn Dendiohs deh che rica ye numa ino ye.

¹⁷ Cuenecañ ne ihyan profeta Elias. Ihyan min ne, ihyan iyehñse nduhça uvo. Ate cuahn che chica ye Dendiohs che hua cuan co ne, hua chan chete ino nduyo quenana mahn.

¹⁸ Chihno min ne, covah tun ye, chica Dendiohs che cuan co, ne chan, ne ndaconan chi chendata.

¹⁹⁻²⁰ Dihno, ndete che vate dihno vo che cuacondañ vedame ye Ndudo ndah yahn Dendiohs, cuahtendihco ye nunde ne, cuedevano ne te ndete che yahve ne ihyan, din ne che ndonun yune ye, ndaconan quendi ye vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nchahco Dendiohs nducuahn nunde yahn ye, ndedevahn ye ihyan.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN PEDRO MENAN

¹ U Pedro, apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo, dechúh çaça cuh yahn nchuhn che vate ne yan vaço ihyan, yahn yahn Ponto man, Galacia man, Capadocia man, Asia man, Bitinia man.

² Man Dendiohs Chida tendahnun ye nchuhn, chíhco vih Vaco Ndah yahn ye nchuhn, çaça che nevahneceun ne Dihvo vo Jesucristo, ndevahn ne yahn che chera yun yahn ye çaça ne.

Ricá Dendiohs che ama din yahino ye nchuhn, din ye che ama ndahça cuahtenan ne.

³ Ndeva vo yavenan Dendiohs, Chida Dihvo vo Jesucristo, te ama din yahino ye uvo, ne din ye che ndo vo anduhneça ihyan ra, nthiyon çaço ye vederendedecadino yuhn vo. Cuahn che ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo van tenahn ne, ndahcorun ye nducuaahn çaça che ndah yuhn vo. Man ne, ndichahtino vo che ndeva ye uvo, ne metah nde ama nan dehtenduh che co din che hua conahn.

⁴ A va çade che cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro, ne chemin ne, anduhneça ama vedecuihca che hua ndá ro che cuihno. A man Dendiohs din ye che conahn.

⁵ Nchuhn ne, ritahno ne Dendiohs, ne numacuahn vederihquentiyon yahn ye redin ye cudado nchuhn çaça che ndeva ye nchuhn ndá ro che cuihno iyehse.

⁶ Chemin che vate nchuhn vedeyeno andahre ama ndeh nan dehtenduh che rahno ri ne man ro cuh. Che rechuhrihn ne ne, neve ro no chemin.

⁷ Ate va che chuhrihn ne çaça che cuhnde ro che numa çaço ritahno ne Dendiohs. Ndete che numa çaço ritahno ne ihyan ne, ndeva ye nchuhn, quendah yavenan ne ro che ndá Dihvo vo Jesucristo. Diyahnguan ne, hua rengu cuahn dama, ate retive ihyan yahn, rendedevihne ye, rendihchenan ye ndete che ndah. Me nchuhn che ritahno ne Dendiohs ne, tahque redin yahn che ndihchenan ye ndete che numa çaço ritahno ne.

⁸ Dihvo vo Jesucristo ne, andahre hua rendihchero nchuhn ihyan, ate yahino ne ihyan, ritahno ne ihyan, ne chemin che ama yeno ne.

⁹ Nducote ritahno ne ihyan ne, quenan cuma che cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro.

¹⁰ Ihyan profeta che chahte ye a rahn me ne, cahndudo ye che ndedevahn Dendiohs nchuhn, ne ama ndiquendi ye nduco cudado, nahn cadino ndah ye yahn.

¹¹ Vaco Dihvo vo Jesucristo ne, quenun ihyan chahn, din che cahndudo ye yahn dehtenduh che va che chuhrihn Dihvo vo man, yahn vederihquentiyon chahte che ndonda tah ye cuihno min man. Hua chenah chenahn ihyan chahn, ne chemin che ndiquendi ye, nahn cadino ye duh ihyan min man, ticuahn conahn man.

¹² Çaç Dendiohs, checadino ihyan chahn che ndudo che cahndudo ye ne, ndiyu çaça che ndah yahn man ye, te che ndah yuhn vo. Man ne, ihyan che rahndudo ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs che dechuh ye ne, a cahndudo ye ndudo min che dirun ihyan profeta chahn, chihnevan nchuhn. Yahn ndudo min ne, nde ángel che vate ye vahchetero, nahn tumacadino ye.

*Nahn Dendiohs che runecade
cuahtechica ihyan yahn ye*

¹³ Nducote nedin yahn Dendiohs nchuhn ne, nahn che cuahteyan nchuhn man, nahn che runecade cuahtechica ne man, nahn che quendi ne numa ino ne cochahtino ne che ndeva Dendiohs nchuhn ro che ndá Dihvo vo Jesucristo man.

¹⁴ Codinahn ne yahn Dendiohs, ne hua quendi ne cuahtechica ne nduhça che a chahtechica ne ro manan cuahn che metah cahnevan ne Ndudo yahn ye.

¹⁵ Tahque ndah ne, runecade cuahtechica ne, te Dendiohs che nedin yahn ye nchuhn, ndiyu ndere ihyan. Tihça nahn che din ne,

¹⁶ te nan Ndudo yahn Dendiohs ndirun tuhça: “Hua ndere cuahtechica nchuhn, cuahtendihco ne nunde, te u ne, ndiyu ihyan nunde u.”

¹⁷ Dendiohs ne, numa çaço retechecade ye tunoca che nedin ihyan. Nducote renevahneceun ne ihyan, rahn ne te Chida ne ihyan cuahn che revah ne ne, nahn che quendi ne nevahneceun ne ihyan numacuahn ro che cuahtenan ne iyehse.

¹⁸ A devano ne te ro menan me ne, quendi ne costumbre che nde hua cochihve, che chíhco ihyan ndico yahn ne, ate a ndedevahn Dendiohs nchuhn yahn nducuaahn chemin. A ndevahn ne, ndiyu nduco dehtenduh che rihno nduhça diyahnguan o diyahngua,

¹⁹ te ndevahn ne nduco yun yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chíhco mendahn ye ihyan nduhça ama itecuche lihn che hua dehva niyahn te, chi te vedino çaça nunde yahn ihyan.

²⁰ Nde ro che metah cuhnde iyehse ne, a va çade che tihça cuahno co Dihvo vo, ne chinahn nde man ro cuh çaça che ndah yahn nchuhn.

²¹ A çava Dihvo vo Jesucristo che ritahno nchuhn Dendiohs, ihyan min che ndede-tuhche ye Dihvo vo van tenahn, ne ndahco ye vederihquentiyon chahte tah ye. Man ne, a Dendiohs che vedechahtno yahn ne, chenano ne che ndeva ye nchuhn.

²² Din Vaco Ndah yahn Dendiohs che nevahnecon nchuhn Ndudo yahn Dendiohs, ndo ne ihyan runecađe. Numa cuaco redin yahino vih ne, ne nahn che quendi ne numa ino ne din yahino vih ne.

²³ A Dendiohs din ye che ndo ne ihyan ra, anduhneca ndete che quenuma ra chahteyan ne. A nduco Ndudo yahn ye chihco vih ye nchuhn çava che cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro, ne Ndudo yahn ye ne, hua nda ro che cuihno.

²⁴ Nan Ndudo yahn Dendiohs a ndirun tuhca:

Nducoyaca ihyan iyehne se ne, anduhneca chano, te hua rengu ye, ne vederihquentiyon yahn ye ne, anduhneca nanda, te rihno.

Chano ne, retih, ne nanda ne, ra;

²⁵ ate Ndudo yahn Dihvo vo Dendiohs ne, hua nda ro che cuihno.

Ndudo min ne, a Ndudo Ndah yahn Dihvo vo Jesucristo che cahndudo ihyan, chihnevan nchuhn.

2

¹ Chemin che nahn che hua ndere cuahtechica nchuhn, din ne dehtenduh che chihnga. Hua cahneheh ne man, hua din o nan o chende ne man, hua din ve ne man, hua nte ne ndudo cuahtende man.

² Nduhca decuah yuno che ama nahn cuh lehe çava che cuihta ne, tihca codin nun ino nchuhn, cahcovan ne Ndudo yahn Dendiohs, te nahn che conahn ndah ne man, cochahtino ne man, çava che ndevahn ne.

³ Tihca, te a tumacardino ne che Dihvo vo Dendiohs ne, ama quenano cuma ye vedeyahino çava ne.

⁴ Cuinevahnecon nchuhn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che redin ye che cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro. Anduhneca ama tu che chacondah vedame sahn vihcherahto ro menan, ne adiva tumacardino se che tu min che tahque cochihve çava name yahn vah che rihno se ne, tihca ihyan min, te a chihco vih Dendiohs ihyan çava che ndeva ihyan iyehne se yavenan ye.

⁵ Nduhca che retendahnun sahn vihcherahto tu che rahto se ama yaco ne, tihca çah yune nchuhn che nedin dama Dendiohs nchuhn çava che conun Vaco Ndah yahn ye nchuhn, ne ndo ne anduhneca chidocuyan ndah, din ne ntiyon yahn ye numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo.

⁶ Nan Ndudo yahn Dendiohs ne, a ndirun tuhca:

U ne, chihco vih ama ihyan che co ye anduhneca ama tu ndah che tendahnun sahn vihcherahto che co esquina yahn name yahn yaco van ihyan naciön yahn Israel.

Nducoyaca ihyan che cotahno ye ihyan min ne, quendah yavenan ye.

⁷ Nchuhn che ritahno ne ihyan min ne, ama yahino ne ihyan, ate ihyan che hua ritahno ye ihyan ne, conahn nduco ye nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca:

Ihyan min ne, conahn nduco ye nduhca che chinahn nduco tu che chacondah vedame sahn vihcherahto menan,

te tu min che tahque chichihve adiva.

⁸ Namin ndirun nan Ndudo yahn ye tama cuan tuhca:

Ihyan min ne, co ye nduhca ama tu che renda çah ihyan man, che redin che rendave ye man.

Tihca, te ihyan che hua chitahno ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, a chinda ye nduhca che a nihnde çade yahn ye.

Ihyan yahn Dendiohs

⁹ Nchuhn ne, a ndihco vih Dendiohs nchuhn, a ndo ne anduhneca ihyan naciön yahn Israel. A ndo ne anduhneca chidocuyan, rendeva ne yavenan Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndinan ye yahn ne. A tendahnun Dendiohs nchuhn che co ne ihyan yahn ye çava che cuahtendo ne yahn vederihno rahte che din ye nduco ne. Ro menan me ne, anduhneca ndete che ntude ndutinan ne, ate din ye che chenahn ne ndudo ndah yahn ye.

¹⁰ Ro menan me ne, hua ndi cuande ne van ihyan yahn ye, ate man ne, a nedin yahn ye nchuhn. Ro menan me ne, vatemano ne, metah duh che quenano vahino nchuhn, ate man ne, renano vahino ye nchuhn.

¹¹ Dihno che yahino nchuhn, che vate ne yan yaco ihyan, ricá nchuhn che hua ndere cuahtechica ne, cuahtendihco ne nunde, te chemin redin che rinda ihyan.

¹² Runecađe cuahtechica ne van ihyan che hua renevahnecon ye Dendiohs çava che nduco tihca ne, andahre rahn ye yahn nchuhn che duhtuno ihyan ne, ate ndihchero ye che runecađe vatechica ne, ne ndeva ye yavenan Dendiohs nda ro che techecađe ye yahn nducoyaca ihyan.

¹³ Çava che quendah yavenan Dihvo vo Jesucristo ne, codinahn ne yahn ihyan ndinan che rihquentiyon ye muhn iyehne se, emperador che tahque yudo vederihquentiyon yahn ye man,

¹⁴ sahn ndinan che rinan se ihyan man. Sahn chahn ne, redchuh ye çava che din se

castigo sahn che chendihco nunde, ne redin se cudado ihyan che ndah ihyan ye.

¹⁵ Tihca nahn che din nchuhn, te nahn Dendiohs che runecade cuahtechica ne cava che nduco tihca ne, nde nan che cahma ihyan tundo metah.

¹⁶ Man ne, metah rihquentiyon nunde yahn ne nchuhn, te a ndedevahn Dendiohs nchuhn. Chemin che nahn che runecade cuahtechica ne. Hua ndedecadino ne che nducote a ndedevahn Dendiohs nchuhn ne, co ndere cuahtechica ne, cuahtendihco ne nunde. Tahque ndah ne, runecade cuahtechica ne nduhca che rihquentiyon Dendiohs.

¹⁷ Cuenevahnecon ne Dendiohs. Cuenevahnecon ne emperador. Cuenevahnecon ne queri ama ihyan. Cuahtenan cuma ne vedeyahino van man ne nduco vih che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo.

Nduhca che va che chuhrihn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹⁸ Nchuhn che redin ne ntiyon yahn ihyan ne, numacuahn vedenecon codinahn ne yahn ihyan che redin nduco ne ntiyon, a ndah ihyan ye, o duhtuno ihyan ye.

¹⁹ Andahre rechuhrihn ne, ndere redin tan ihyan nduco ne, ate ndete redin chahtino ne yahn che renevahnecon ne Dendiohs ne, quenda yavenan ne.

²⁰ Tihca, te ndete che quenda ne vedechahtino cuahn che co nchuhn castigo yahn che chendihco ne nunde ne, nde hua cochihve yahn ne. Ate ndete che quenda ne vedechahtino cuahn che ndere redin ihyan castigo nchuhn yahn dehtenduh che ndah che redin ne ne, tuhme che cuaco quenda yavenan ne nan Dendiohs.

²¹ Tihca va che din chahtino nchuhn, te a cava chemin che tendahnun Dendiohs nchuhn. Dihvo vo Jesucristo ne, chuhrihn ye cava nchuhn, ne tihyon yune ye nchuhn che quendi ne yune yahn ye.

²² Ihyan min ne, hua ndere quechica ye, quendihco ye nunde, nde hua chihnechey nde ama ihyan.

²³ Cuahn che rahva ihyan nduco ye ne, hua ndahconan ye ndudo tan. Cuahn che redin tan ihyan nduco ye ne, quenda ye vedechahtino, ne ndahco ye nducuahn che redin ye tah Dendiohs, ihyan min che retechecade ye numa cuaco.

²⁴ A man Dihvo vo Jesucristo chuhrihn ye, quenah yah ye nan cruz, nedihve ye nunde yuhn vo, cava che cahcoman vo nunde yuhn vo, ne runecade cuahtechico vo. Chih ye cava che ndedevahn ye uvo,

²⁵ te ro menan me ne, vatechica vane vo anduhneca itecuche che chinda te, ate man ne, nevahnecon vo Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che redin ye cudado uvo nduhca

ihyan che redin ye cudado itecuche yahn ye.

3

Nduhca che va che cuahtenan ihyan che nihnevaco ye nduco vih

¹⁻² Nchuhn ihyan ndahta che nihnevaco ne ne, cuenevahnecon ne inchahn ne. Nduco tihca ne, andahre hua rihcovan inchahn ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, ate tumacadino ye che runecade ne man, necun ne man, ne nevahnecon ye ndudo min, nde hua ndotenan che yahve ne ihyan.

³ Ndiyu deman che ama ndedecuco ne tin ne man, ndedecuco ne nchuhn nduco diyahnguan man, cuahtenan ne tino che ama ndahchan man.

⁴ Che tahque nahn ne, che cuahtenan cuma ne vedenecon, te chemin che ama richihve nan Dendiohs.

⁵ Ihyan ndahta che chahte ye a rahn me, che ndah ihyan ye man, che chichahtino ye Dendiohs man ne, tihca chahtenan cuma ye vedenecon, ne dinahn ye yahn inchahn ye.

⁶ Nduhca Sara che nevahnecon ye inchahn ye Abraham, ne rahn ye che dihvye ye ihyan. Me nchuhn ne, quendi ne yune yahn ye ndete che runecade ne man, cochahtino ne Dendiohs, ndahco ne nducuahn tah ye man.

⁷ Namin nchuhn ihyan chahn che nihnevaco ne ne, cuahtenan cuma ne ihyan ndahta yahn ne nduco vedino vedenecon, te a devano ne te hua dama fuerza yahn ye nduco ne. Tihca va che din ne, te namin ndeva Dendiohs ihyan chahn dama nduco ne. Ndete che hua dinahn ne tihca ne, nde hua nguahco yahn che revah ne.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ndere redin tan ihyan nduco ye yahn che redin ye dehtenduh che ndah

⁸ Man ne, rahn ri nducoyaca nchuhn che ama no vederendecadino cuahtenan cuma ne nduco vih. Cuenevahnecon ne vih numacuahn vedino vedenecon. Codin yahino ama tama ne vih.

⁹ Hua dama co ne nduco ihyan che redin tan ye nduco ne. Hua dama co ne nduco ihyan che retahn nan ye nchuhn. Tahque ndah ne, codin ne che ndah nduco ye, te cuahn che tendahnun Dendiohs nchuhn ne, nte ye ndudo yahn ye che din ye che ndah nduco ne.

¹⁰ Tihca, te nan Ndudo yahn Dendiohs ne, a ndirun tuhca:

Ihyan che nahn ye che ndahca cuahtenan ye iyehne ne, nahn che hua ndere cahma ye ndudo tan man, ndudo cuahnde man.

11 Nahn che caḥcomañ ye nducuahñ che chihnga, ne din ye che ndah mañ, nahn che ndaḥca cuahtenan ye nduco ihyañ chenañ, hua cuahte cañda ye mañ.

12 Tihca, te Dihvo vo Dendiohs ne, nda cuande ye ihyañ che ndah ihyañ ye, ne rihcovan ye che revañ ye.

Ate ihyañ che duhtuno ihyañ ye ne, redin ye castigo ihyañ.

13 Ndete che din nchuhn che ndah ne, nde ama ihyañ hua ndaḥco ndiya ye nchuhn.

14 Andahre din tañ ihyañ nduco ne yahn che redin ne che ndah, ate ndah ro yahn ne. Hua cua ne cudado, hua din vañ ne nde ama ihyañ.

15 Cuende va ne yavañañ Dihvo vo Jesucristo numacuahn chedave yahn ne, codinahñ ne yahn ye. Cuahteyañ nchuhn ça va che numacuahn vedino vedeneñcun cañ cuande ne adecoduhno ihyañ che tumerune ye nchuhn yahn che chenan ino ne che ndeva Dendiohs nchuhn.

16 Hua cuahtenan ino nchuhn vedetañ nduco nde ama ihyañ, ça va che ihyañ che chihnga raññ ye yahn nchuhn ne, tumacadino ye che runecañde vatechica ne, ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, ne co cuihñañ ye che tihca raññ ye.

17 Tahque ndah che chuhrihñ vo, din tañ ihyañ nduco vo yahn che din vo dehtenduhñ che ndah ndete che tihca nahn Dendiohs, che co che chuhrihñ vo, din tañ ihyañ nduco vo yahn che din vo dehtenduhñ che hua ndah.

18 Tihca, te nde mañ Dihvo vo Jesucristo chihñ ye, nedihve ye ama yune no nducuahñ nunde yuhn vo. Ihyañ min ne, metah nde ama nunde yahn ye, ate chihñ ye ça va che, uvo che chendihco vo nunde ne, ndo yañ Dendiohs nduco vo, ne nedin yahn ye uvo. Ihyañ iyehñse ne, chihno ye ihyañ, ate ndeva Dendiohs ihyañ.

19 Numanahñ che metah ntuche ye ne, chahn ye cahndudo ye ndudo yahn ye, chihnevañ vaco tenaññ che chenan rino ye che co ye castigo.

20 Ihyañ chahn che chahcotahñ ye yahn Dendiohs a raññ me, ro che quenan Noé iyehñse. Ro min numanahñ che chindah arca me ne, numacuahn vedechahtino quenan rino Dendiohs che nto ino ye nunde yahn ye. Ate hua nto ino ye, ne atenañ nine ihyañ che ndevahñ ye vañ nune.

21 Nune min ne, ama ejemplo yahn che rededenune ihyañ mañ ro cuh. Nduhca che ndevahñ neve ihyañ chahn nañ nune ne, tihca ndevahñ ihyañ che rededenune ye mañ ro cuh. Ihyañ ne, redenune ye, ndiyu ça va che ndere ndo dave ye, te redenunde ye yahn che a ndaca ye vederenchaḥco, ne nduco tihca rah ye Dendiohs, richahtino ye

ihyañ. Ihyañ che redenune ye ne, ndevahñ ye yahn che ntuche Dihvo vo Jesucristo,

22 ihyañ min che conda ye vahchetero, ne va ye lado tañ cuaco Dendiohs, rihquentiyon ye ángel mañ, nducuahñ vederihquentiyon che va iyehñse mañ.

4

Nahn che din yahino ama tama vo vih

1 Nducote chuhrihñ Dihvo vo Jesucristo, quenan yañ ye nañ cruz ne, codin nchuhn cuande anduhñecañ ndete che a mañ nchuhn chihñ ne, ça va che nduco tihca ne, metah che quendi ne cuahtendihco ne nunde.

2 Tahque ndah ne, numacuahn ro che cuahtenan ca ne iyehñse ne, cuahtechica ne nduhca che nahn Dendiohs, ndiyu nduhca che nahn mañ ne.

3 A co ngua nchuhn nduhca che chahtechica ne ro menañ me. Dama chi ne nduco ihyañ che hua ritahno ye Dendiohs, chahtechica ne vedeyeno yahn mañ ne, chahtendihco ne nunde. Chicoh ne mañ, chahte ne vihco vedecoh mañ, chihngañ din ne, ndeva ne yavañañ dehtenduhñ che ndere redin ihyañ dendiohs yahn ye mañ.

4 Ihyañ chahn ne, ri yudo yahn ye che ametah dama ri ne nduco ye, ndere cuahtechica ne, ne chemin che chihnga raññ ye yahn ne.

5 Ate va che cuhñde çañde yahn ye nañ Dihvo vo Jesucristo, ihyañ min che a va yañ ye che techecañde ye yahn nducoyañ ihyañ, ihyañ che chenduche ye mañ, tenaññ mañ.

6 Chemin che tenaññ chahn ne, namin cahndudo ihyañ ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, chihnevañ ye, ça va che andahre va che cuhñde çañde yahn ye nduhca nducoyañ ihyañ chenañ, a metah va che conda ye, te co ndeva Dendiohs ihyañ, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

7 A cochi nino ro che nto iyehñse. Chemin che nahn che runecañde cuahtechica nchuhn mañ, covañ ne mañ.

8 Che tahque nahn ne, che cuahtenan cuma ne vedeyahino nduco vih, te ndete che tihcañ din ne ne, andahre ama ndeh yune cuahtendihco ne nunde nañ vih ne, co nchaḥco ama tama ne yahn vih.

9 Numacuahn chedave yahn ne cuenevahñecun ama tama ne vih ndevaḥco ne.

10 Ama ndeh nañ vederihquentiyon nte Dendiohs nchuhn, ne nahn che runecañde conan cuma queri ama nchuhn vederihquentiyon che nte ye nchuhn, codin ne che cochihve ça va che ndah yahn ihyañ chenañ.

11 Nchuhn che chenan cuma ne vederihquentiyon che cuahndudo ne Ndudo yahn

Dendiohs ne, cuahndudo ne Ndudo yahn ye nduhça che redin yahn. Nchuhn che chenah cuma ne vederihquentiyon che conan ne ihyan chenahn ne, cuinan ne ihyan numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. Nån nducuahn ntiyon che redin ne yahn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo ne, codin nun ino ne che quendañ yavenañ Dendiohs. Dihvo vo ne, quenah cuma ye vederihquentiyon chahte numacuahn ro, ne redin yahn che ndeva vo yavenañ ye cuahn ñama. Tihça co.

Nahn che cuahtenan cumo vo vedeçahntino

¹² Dihno che yahino nchuhn, hua çahn ino ne yahn che ama rechuhrihn ne, rendiçhenan Dendiohs nchuhn, ndedecadino ne deh cuande che tihça rahno ne.

¹³ Tahque ndah ne, cueneçah yan ne che-dave yahn ne cuahn che rechuhrihn ne nduhça che chuhrihn Dihvo vo Jesucristo, te ndete che tihça din ne ne, namin co yeno ne cuahn che ndaconan ye numacuahn vederihquentiyon chahte yahn ye.

¹⁴ Ndete che din tan ihyan nduco ne yahn che ritahno ne Dihvo vo ne, ama ndah ro yahn ne, te a ndero ndi che quenun Vaco Dendiohs nchuhn numacuahn vederihquentiyon yahn.

¹⁵⁻¹⁶ Ndete che chuhrihn ne, din tan ihyan nduco ne yahn che ritahno ne Dihvo vo ne, hua co cuihñan ne. Tahque ndah ne, cuiquendi ne coçahntino ne ihyan çava che quendañ yavenañ Dendiohs. Ate hua çahno ne ihyan man, hua duco ne man, hua cuahtendiçco ne tama nan nunde man, hua conda mendahn ne nan dehtenduh che redin ihyan man, te hua ndahça che tihça din ne, co ne castigo, chuhrihn ne.

¹⁷ A cochi nino ro che cuhnde çade yahn nducoyaça ihyan iyehñse. Nducote cuañan nduco uvo ihyan yahn Dendiohs ne, nde tahque chuhrihn ihyan che hua riçcovan ye ndudo ndah yahn ye.

¹⁸ Tihça, nduhça che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça:

Nducote ihyan che ndah ihyan ye a conunde co ndevahn ye ne,

ihyan che duhtuno ihyan ye ne, a va che conda ye.

¹⁹ Chemin che ndete che rechuhrihn ne, redin tan ihyan nduco ne yahn che runeçade vateçica ne nduhça che nahn Dendiohs ne, cuiquendi ne runeçade cuahtechica ne, condañco ne nducuahn tah Dendiohs, ihyan min che dendah ye iyehñse man, redinah ye ndudo yahn ye man.

5

Ihyan ndinan yahn yaço ne, va che din ye cuñado ihyan yahn Dendiohs

¹ Nchuhn, ihyan ndinan che nda cuande ne ihyan ndiyaço, riyahvé nchuhn, te namin u ne, quenah cuma vederihquentiyon min, ne ndihçhero man che quenah yah Dihvo vo Jesucristo man, che ndonda tah ye vederihquentiyon chahte nduhça che conan cuma ye ro che ndaconan chi tun ye man.

² Nduhça ihyan che redin ye cuñado itecuche yahn ye ne, tihça codin nchuhn cuñado ihyan yahn Dendiohs che nda cuande ne. Codin ne ntiyon min numacuahn vedeyeno, ndiyu nduco fuerza, nde huane çava tume.

³ Hua condinun condinañno ne ihyan çahn che nda cuande ne. Tahque ndah ne, runeçade cuahtechica ne, cotihyon yune ne ihyan çava che tihça quendi ye.

⁴ Nduco tihça ne, cuahn che nda Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndinan ye yahn ihyan yahn Dendiohs, redin ye cuñado ihyan ne, ndeva ye nchuhn, quendañ yavenañ ne, cuahtenan ne nduco ye numacuahn ro.

⁵ Namin nchuhn sahn deçahya, cuenevahñecun ne ihyan ndinan che nda cuande ye ihyan ndiyaço. Nducoyaça nchuhn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, numacuahn vedino vedeneñun codinah ama tama ne yahn vih, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhça:

Dendiohs ne, rendahco ndiya ye ihyan che yađe ye,

ate numacuahn vedeyahino rinan ye ihyan che necun ye.

⁶ Chemin che condañco ndiya man ne nchuhn nan Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon quenah cuma ye, çava che ndeva ye nchuhn nda ro che cuhnde çade yahn ihyan iyehñse.

⁷ Hua cua nchuhn cuñado. Tahque ndah ne condañco ne nducuahn tah Dendiohs, te ihyan min ne, redin ye cuñado nchuhn.

⁸ Cuahteyan nchuhn, te chundah, sahn min che hua ri rendiçhe se nchuhn ne, quechica se numachahte, rinuhn se ihyan che co din se che conda ye. Sahn min ne, nde tahque duhtuno se che co ama yahyan tan che rinuhn te ihyan che cheh te.

⁹ Cuiquendi ne numa ino ne coçahntino ne Dihvo vo Jesucristo, ne hua tumaçah ne yahn se, te a devano ne te numa chahte iyehñse reçañ riñ se ihyan yahn Dendiohs.

¹⁰ Cuihno che a nchuhrihn nchuhn neve ro ne, Dendiohs, ihyan min che quenah cuma ye vedeyahino chahte, ne a tendahnun ye nchuhn çava che cotahno ne Dihvo vo Jesucristo, cuahtenan ne

vahchetero numacuahn ro ne, man ye cah dito ye nchuhn, din ye che quendah ndah ne, quendi ne numa ino ne yune yahn ye.

¹¹ Ihyān min ne, quenān cuma ye vederi-hquentiyon chahte numacuahn ro, ne redin yahn che ndeva vo yavenān ye cuahn dāma. Tihcā co.

¹² Dirūn neve ndudo yahn nchuhn, dechūh cāca cuh nduco dihno vo Silvano, sahn min che quenān inó che co cochahtino nchuhn che cahma se. Che dirūn yahn ne ne, riyahvé nchuhn numa cuāco yahn vedeyahino che quenān cuma Dendiohs nduco ne. Cochahtino ne ihyān min.

¹³ Ihyān ndiyāco che vate ye yān che rāhn ihyān Babilonia yahn, che tendāhnun Dendiohs ihyān nduhcā nchuhn ne, dechuh ye Dendiohs yahn ne. Marcos, sahn min che nduhcā dayá rihno sahn, namīn dechuh se Dendiohs yahn ne.

¹⁴ Numacuahn vedeyahino cuenecāh āma tāma nchuhn Dendiohs vih che cuande yāhn.

Ricā Dendiohs che din ye che ndahcā cuahtenan nducoyāca nchuhn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo. Tihcā co.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN PEDRO ADIVE

¹ U Simón Pedro, apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo, dechúh çaça cuh yahn nchuhn che numa cuäco din Dendiohs yuhn vo man, Dihvo vo Jesucristo man, che chitahno ne nduhça nuhn. Che chitahno ne ne, ama ndahça çaça ne.

² Ricá Dendiohs che ama din yahino ye nchuhn, din ye che ama ndahça cuahtenan ne. Ricá ihyan che din ye che, nduco vededevano yahn ye man, yahn Dihvo vo Jesucristo man, che chenan cuma ne ne, tumacadino ne che a ihyan min che redin ye che ndah nduco ne.

Nduhça che nahn che cuahtechica ihyan yahn Dendiohs

³ Numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs din Dihvo vo nducuahn che nahn çaça che runecäde co cuahtechico vo iyehñse man, co cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro man. Din ye che checädino vo yahn Dendiohs, ihyan min che numacuahn vederihquentiyon chahte yahn ye tendahnun ye uvo,

⁴ ne çah ye ndudo yahn ye che ama rigonun chihve çavo vo. Che dinahn nchuhn ndudo min ne, ndevahn ne, metah che quendi ne vedeyeno yahn man ne, cuahtendiho ne nunde, ne ndo ne ihyan ndah nduhça man ye.

⁵⁻⁷ Chemin che nducote ritahno ne ne, nahn che runecäde cuahtechica ne man, nahn che tahque chahte co vededevano yahn ne man, nahn che din cheche ino ne çaça che hua ndere cuahtechica ne, cuahtendiho ne nunde man, nahn che cuahtenan cuma ne vedechahntino man, vedeyahino man, nahn che din yahino ama tama ne vih man.

⁸ Me ndete che tihça din nchuhn numacuahn chedave yahn ne ne, nde tahque conahn ndah ne vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo.

⁹ Me ndete che hua tihça din ne ne, anduhñeçá ndete che ve ndutinän man, anduhñeçá ndete che a chinän ne che a nchahco Dihvo vo Jesucristo nunde che चाहतendiho ne ro menän man.

¹⁰ Dihnö, chemin che nde tahque redin yahn che cuahtenan ino ne che a tendahnun Dendiohs nchuhn, nedin yahn ye nchuhn, te ndete che tihça din ne ne, hua ndä ro che conda ne,

¹¹ ne numacuahn vedeyeno ndeva ye nchuhn, cuahtenan ne numacuahn ro nan che rihquentiyon Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndedevahn ye uvo.

¹² Chemin che andahre a devano nchuhn dehtenduh chemin chan, ne riquendi ne numa ino ne Ndudo yahn Dendiohs che va tah ne, ate quendi ntihyon yan yahn.

¹³ Rahcö che redin yahn che quendi yahvé nchuhn numanahn che quenän iyehñse,

¹⁴ te a te Dihvo vo Jesucristo, checädino che a nun va che coh.

¹⁵ Namin redirün yahn ne çaça che cuahn che ndacá iyehñse cuh ne, hua conän ne dehtenduh che tuhchan, ntihyon yan ne adecodehno ura.

Vederihquentiyon chahte che ndonda tah Dihvo vo Jesucristo

¹⁶ Yahn vederihquentiyon chahte yahn Dihvo vo Jesucristo man, yahn che va che ndaconan chi tun ye man, che a chicuahn nuhn nchuhn ne, ndiyu ndere cuento che ndedecädino man nuhn çaça che cahñchey nuhn ihyan, te man nuhn ndihchero nuhn vederihquentiyon chahte yahn ye.

¹⁷ Cuahn che ndeva Dendiohs Chida yavenän ye, chihco ro ye vederihquentiyon chahte che ndahco ye tah ye ne, rahñ ye numacuahn vederihquentiyon yahn ye: "Ihyan cuh che Dayá. Yahinó ihyan. Ama yenó çaça ye."

¹⁸ Nduco nuhn ihyan cuahn che chahn ye tin ico me nan che ndo diyahn ye, ne a man nuhn chihnevan nuhn ndudo min che rahñ Dendiohs nde vahchetero.

¹⁹ Chemin che nde tahque richahntino nuhn ndudo che dirun ihyan profeta che chahte ye a rahñ me. Nchuhn ne, ndahça redin ne che rihcovan ne ndudo min, te anduhça ama yahn che riche, rendihco dave nan che man nde ndä ro che ndaconan chi tun Dihvo vo Jesucristo. Tahñ min ne, anduhñeçá cuahn che a cochí ri dave, cuahn che quendañ yuhdo chahte, ne ama co yeno nchuhn.

²⁰ Menän vihca cuedevano nchuhn te nde ama ihyan ne, hua co conahn ye nduco vederendecädino yahn man ye Ndudo yahn Dendiohs che dirun ihyan profeta yahn dehtenduh che va che co,

²¹ te man ihyan profeta chahn ne, hua cahndudo ye nduco vederendecädino yahn man ye. A Vaco Ndah yahn Dendiohs din che cahndudo ye.

2

Sahn rihñchey

¹ Van ihyan nación yahn Israel ne, namin chahte sahn rihñchey che redin ça se che profeta se. Namin van nchuhn ne quendañ sahn che numacuahn vederihñchey cacuahn se ndudo che din che conda ihyan. Cuacondah vedäme se Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye çaça nunde yahn nducoyaço vo, nde çaça nunde yahn

sahn chahn, ne yahn chemin che a denan co se castigo.

² Ama yahn ihyan dama co ye nduco se, ndere cuahtechica ye, cuahtendihco ye nunde, ne chemin din che ndaca yune che chihnga cahma ihyan yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo.

³ Nducote ama idihya se, nahn yahn se tume ne, numacuahn vederihncheh cuahndudo se, tico se tume yahn ne. Nde a rahn me ne, a va cade che din Dendiohs castigo sahn.

⁴ Va che co se castigo, te nde yahn angel che chahtendihco ye nunde, hua nchahco Dendiohs yahn ye, dechuh ye ihyan van ruchiyahn, quechiche cadena ihyan, cuahtenun ye van man van rahn nde nda ro che techecade ye yahn ihyan iyeahnse.

⁵ Atihnoca hua nchahco Dendiohs yahn ihyan nunde che chahte ye a rahn me. Din ye che chan co nahn nde chito nune iyeahnse, ne chihno chih nducoyaca ye. Noe, ihyan min che cahndudo ye che runecade cuahtechica ihyan nduhca che nahn Dendiohs, atenah ihyan min nduco te ndache ihyan ndedevahn Dendiohs.

⁶ Atihnoca decuihno Dendiohs ihyan nunde che vate ye van Sodoma man, van Gomorra man, din ye che chiche van chahn nde chihno ndo iya, cava che cah ye, checadino ihyan nunde che cuahte ye adiva che namin va che co ye castigo.

⁷⁻⁸ Ate ndedevahn ye Lot, ama ihyan che runecade ye, che ama chi ran ye yahn che ndere chahtechica ihyan chahn chahtendihco ye nunde, te quenan ye van vaco ye, ne ndihchero ye man, chihnevan ye man, che tihca redin ye.

⁹ Nduco tihca a retumacadino vo che Dihvo vo Dendiohs ne, rendedevahn ye ihyan che ndah ihyan ye van dehtenduh che rechuhrihn ye, ne redin ye castigo ihyan che duhtuno ihyan ye nde nda ro che techecade ye yahn ihyan iyeahnse.

¹⁰ Din ye castigo ihyan chahn, menan vicha ihyan che ndere vatechica ye, rahtendihco ye nunde man, ihyan che reducerino ye vederihquentiyon yahn ye man.

Sahn rihncheh chahn ne, ama duhtuno se, ne hua vahino se ducherino se vederihquentiyon chahte che chenan cuma vaco chihnga,

¹¹ andahre angel che nde tahque chahte vederihquentiyon chenan cuma ye, hua rihquino ye ndahco ndiya ye vederihquentiyon min nan Dihvo vo Dendiohs.

¹² Nduhneca ite chano che, nde hua rendedecadino te redin te dehtenduh, vate no te cava che cahno ihyan ite ne, tihchan sahn chahn, te andahre nde hua renahn se yahn vederihquentiyon min, ate ducherino se.

Chemin che va che cuahno co se nduhca ite chano chahn,

¹³ chuhrihn se, din nunde yahn se yahn che cah rihn se ihyan chenahn. Vedeyeno yahn sahn chahn ne, che cuahtendihco se nunde nan nducoyaca ihyan. Nduhca dehtenduh che ama chihnga che cahva rino vo ne, tihchan sahn chahn. Ama rihtera se vedecuihno, rinduco se nchuhn cuahn che rahtevihco ne, nde yeno ri se che rihncheh se nchuhn.

¹⁴ Nducoyaca ndahta che rendihchero se ne, nahn yahn se tahn, cuahn dama rahtendihco se nunde. Rihncheh se ihyan tundo che metah conahn ndah ye ndudo yahn Dendiohs. Ama mayon se cava che tico se tume yahn ihyan. Sahn chahn ne, a ndinda se.

¹⁵ A ndinda se, te chacondah vedame se ndudo ndah yahn Dendiohs, riquendi se yune yahn profeta Balaam daya Beor, sahn min che cava che ndaca se tume ne, din se che chihnga.

¹⁶ Sahn min ne, chihca tan Dendiohs nunde che va ino se che din se, din ye che nte ama burro nduco se, yahve te sahn nduhca che rente ihyan, ne hua din se.

¹⁷ Sahn chahn ne, nde hua richihve se. Nduhca ama pozo che diya man, nduhca man cuma che rechuh dama, riquenda yuhne man, tihchan se. A ndinda se, a va van nan man nan rahn nan che cuahtenun se, co se castigo cuahn dama.

¹⁸ Sahn chahn ne, numacuahn vedeyade rahndudo se ndudo che nde hua cochihve. Rihncheh se ihyan che a cade ndevahn ye che rahtendihco ye nunde, rinun se ihyan che ndere cuahtechica ye vedeyeno yahn man ye.

¹⁹ Rahn se te ndete che tihca din ye ne, cuahteman ino ye, cahcantiyon man ye ihyan, ate hua cuaco chemin, te nde man se hua vateman ino se, rihquentiyon nunde yahn se sahn. Tihca, te adecodehno nunde che chenan cuma ihyan ne, a nunde min rihquentiyon ihyan.

²⁰ Ihyan che a ndedevahn Dihvo vo Jesucristo ihyan yahn nunde che chahtendihco ye ne, ndete che cahcoman ye che nevahne-cun ye ihyan min, ndaconan cuahtendihco ye nunde ne, tahque vedin ye che co ro menan,

²¹ te tahque ndahca cava ye ndete che nde hua checadino ye ndudo ndah yahn Dendiohs che co che a checadino ye, ne chihcoman ye.

²² Ihyan chahn ne, a chinahn nduco ye ndudo che rente ihyan tuhca: "Yahna ne, rihno rendache te, ne rendaconan te rencheh tun te. Me cuche ne, rihno rine te, ne rendatonun tun te van nchete."

3

*Va che ndaconun chi tun Dihvo vo Jesu-
cristo*

¹ Dihnó che yahinó nchuhn, çaça cuh a co o yune che redirún yahn nchuhn, rentihyon yán yahn nchuhn yahn dehtenduh che a devano ne çaça che ndedecadino ndah ne yahn.

² Cueneçahco ne ndudo che dirun ihyan profeta ndah che chahte ye a rahn me man, ndudo che chihquentiyon Dihvo vo Jesu-
cristo che dinahn vo man. Ndudo min ne, cahndudo ihyan apóstol, chihnevan ne cuahn che chahn ye yan vaço ne.

³ Menan vihca nahn che codevano nchuhn te cuahn che a cochi nino ro che cuihno iyehñse ne, cuahte sahn che ndere cuahtechica se vedeyeno yahn man se. Sahn chahn ne, ducherino se,

⁴ ne çahma se: “¿Taça che chi tun Dihve nchuhn Jesucristo? Çah ye ndudo yahn ihyan ndico che chi tun ye, ate nde hua cuaço chemin, te a chihno chih nducoyaca ye, ne iyehñse ne, anduhneça nde ro che chihñde.”

⁵ Tihça çahma sahn chahn, te ducherino se. Anduhneça ndete che hua devano se che nde menan me ne, nduco ndudo che rahn Dendiohs ne, chihñde çade nan ro man, iyehñse man. Chihco vih ye yahn van nune man, chihco çade ye che ran co çaça che ndaça cue yahn man.

⁶ Ihyan nunde che chahte ye a rahn me ne, decuihno Dendiohs ihyan, din ye che chito nune iyehñse.

⁷ Nan ro man, iyehñse man ne, va che cuco nduhça che a ndihco çade Dendiohs, nda ro che techeca ye yahn ihyan nunde, din ye castigo ihyan.

⁸ Dihnó che yahinó nchuhn, cuedevano ne te nan Dihvo vo Dendiohs ne, ama ro ne, anduhneça ama mil nduyo, ne ama mil nduyo ne, anduhneça ama ro.

⁹ Ihyan min ne, nahn ye che nto ino ihyan nunde yahn ye çaça che hua co ye castigo, ne chemin che redin chahtino ca ye. Ndiyu che chingan ye ndudo che çah ye nduhça che rendedecadino ama o ihyan.

¹⁰ Dihvo vo Jesucristo ne, ndaconan chi tun ye ro che nde hua rendedecadino ihyan. Nduhça che a denan renda sahn duco ura che nde hua vate ihyan cudado ne, tihça ro min, te a denan nda Dihvo vo. Nda ro min ne, ama yudo co anduhneça ndete che ama dito cune, ne iyehñse man, nducuahn che va man, nducuahn che chenana nan ro man ne, cuihno cuco.

¹¹ Nducote tihça va che cuihno nducuahn ne, nahn che ama runeca de cuahtechica nchuhn nduhça che nahn Dendiohs,

¹² nde nda ro che techeca de ye yahn ihyan iyehñse. A ro min che chenana rino ne, chenana ino ne che nun conahn. Ro min ne, nduhça che a rahn ri nchuhn ne, nan ro nduco nducuahn che chenana ne, cuihno cuco.

¹³ Nduhça che a çah Dendiohs ndudo yahn ye ne, chenana ino vo che nedin ra ye nan ro man, iyehñse man, nan che atenan ihyan che ndah ihyan ye cuahtenan ye.

¹⁴⁻¹⁵ Dihnó che yahinó nchuhn, chemin che numanahn che chenana rino ne che conahn dehtenduh chemin chan ne, codin nun ino ne, runeca de cuahtechica ne, ne vatemana ino ne cuahn che nda Dihvo vo Jesucristo. Cuedevano ne te nducote quenana cuma ca ye vedechahtino nduco vo ne, a ndero ndi che ndedevahn ye uvo. Yahn chemin ne, dihno vo Pablo che yahino vo ihyan ne, a dirun ye yahn nchuhn, numacuahn vededevano che çah Dendiohs ihyan,

¹⁶ ntiyhon yan ye yahn chemin nan nducuahn çaça che dechuh ye. Nahn cuan ne, vahche, ne chemin che ihyan tundo che hua ndah renahn ye ne, a vih rahn, ne a vih renahn ye. Atihnoça redin ye nan nducuahn Ndudo yahn Dendiohs, redinda man ye ihyan.

¹⁷ Dihnó che yahinó nchuhn, chemin che nducote a devano ne chemin ne, codin ne cudado çaça che hua cotahno ne vederih-
ncheh yahn sahn nunde chahn, cahcoman ne che riquendi ne yune yahn Dihvo vo Jesucristo numa ino ne.

¹⁸ Tahque ndah ne, codin nun ino ne çaça che nde tahque conahn ndah ne yahn vedeyahino yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndedevahn ye uvo. Nduhça che ndeva vo yavenan ye cuahn dama. Tihça co.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN JUAN MENAN

¹ Dihvo vo Jesucristo ne, a va ye nde ro che metah cuhnde iyehñse. Ihyan min ne, anduhñeça Ndudo yahn Dendiohs che dechuh ye çava che ndedevahn ye uvo, cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro. Nuhn ne, ndihchero nuhn ihyan man, chihnevan nuhn ndudo yahn ye man, ðama cheh ðama chih nuhn nduco ye man.

² Ihyan min ne, quechica ye iyehñse cuh, ne nuhn ne, chinduco nuhn ihyan. Rahndudo nuhn ndudo yahn ye, rihnevan nchuhn, te a devano nuhn che cuaco. Ihyan min ne, a nduco ye Dendiohs Chida, ate nda ye iyehñse cuh çava che ndedevahn ye uvo, cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro.

³ Ndaconan rete cuande ndah nchuhn che chinduco nuhn ihyan min man, chihnevan nuhn ndudo yahn ye man, te nahñ che conduco ne nuhn, cotahno vo Dendiohs Chida man, ihyan min che Daya ye man.

⁴ Condiñchenan ndah ne che dirun yahn ne çava che numacuahn vedeyeno quendi ne cotahno ne ihyan.

Dendiohs ne, ndiyu ihyan nunde ye

⁵ Dendiohs ne, nduhça ama ndah dave yahn ne, tihça ama ndah ihyan ye, metah nde ama nunde yahn ye. Ndudo cuh ne, man Dihvo vo Jesucristo chicuahn ye nuhn, ne rete cuande nuhn nchuhn.

⁶ Ihyan che rañh ye che ritahno ye Dendiohs ate rahtechica ye vedeyeno yahn man ye, rahtendiho ye nunde ne, a ndero ndi che ndere rañh ye, te hua runeçade rahtechica ye.

⁷ Ate ndete che runeçade vatechico vo nduhça che nahn Dendiohs ne, ndahça cuahtenan vo nduco vih, ne nchahco ye nducuahn nunde yuhn vo, yahn che chih Daya ye, Dihvo vo Jesucristo, chera yun yahn ye çavo vo.

⁸ Ndete che çahmo vo che metah nunde yuhn vo ne, rihñcheh man vo uvo, nde hua cuaco che rañh vo.

⁹ Ndete che ntuma ino vo nunde yuhn vo ne, nchahco Dendiohs yuhn vo, te ihyan min ne, runeçade ye, ne redinahñ ye ndudo yahn ye.

¹⁰ Ate ndete che çahmo vo che hua chendiho vo nunde ne, duche rino vo Dendiohs, te anduhñeça ndete che çahmo vo che ndere rañh ye. Ndete che tihça ne, a ndero ndi che nde hua ritahno vo Ndudo yahn ye.

2

Dihvo vo Jesucristo ne, rañh nan ye uvo

¹ Dayá, dirun çaca cuh yahn ne çava che ndedecadino ne, ne hua ndere cuahtechica ne, cuahtendiho ne nunde. Ate ndete che va duh che quendiho nunde ne, va Dihvo vo Jesucristo, ne va tañ ye vederihquentionon che rañh nan ye uvo nan Dendiohs Chida. Ihyan min ne, metah nde ama nunde yahn ye,

² ne chihco mendahn ye ihyan, chih ye çava nunde yuhn vo man, nunde yahn nducoyaça ihyan iyehñse man. Nduco tihça ndo yan Dendiohs nduco nducoyaço vo.

³ Ndete che redinahñ vo vederihquentionon yahn ye ne, a devano cuaco vo che ritahno vo ihyan.

⁴ Duh ihyan che rañh ye che ritahno ye ihyan ate hua redinahñ ye vederihquentionon yahn ye ne, ndere rañh ye.

⁵ Ate ndete che redinahñ vo vederihquentionon yahn Dihvo vo ne, a devano cuaco vo che yahino vo Dendiohs numacuahn che-dave yuhn vo man, che nedin yahn ye uvo man.

⁶ Duh ihyan che rañh ye che a nedin yahn Dendiohs ihyan ne, nahn che runeçade cochica ye nduhça che quechica Dihvo vo Jesucristo.

Nahn che din yahino vo vih

⁷ Dihno, dirun yahn ne, rentihyon yan vederihquentionon che chihnde nde a rañh me, chidevano ne nde ro che chitahno ne Dihvo vo Jesucristo.

⁸ Vederihquentionon min, nducote dinahn Dihvo vo Jesucristo man, redinahñ man ne man ne, ndahça che rentihyon yan yahn ne. Tihça, te ca retuhn Ndudo Ndah yahn Dendiohs ne, ca rihno vedetundo yahn ihyan.

⁹ Duh ihyan che rañh ye che a chenahn ye vederihquentionon yahn Dendiohs, ate rendihche tañ ye ihyan chenahn ne, ihyan min ne, riquendi ye vedetundo yahn ye, metah conahn ye.

¹⁰ Ihyan che redin yahino ye ihyan chenahn ne, a chenahn ye vederihquentionon yahn Dendiohs, ne riquendi ye. A runeçade vederendecadino yahn ye, ne hua rahtendiho ye nunde.

¹¹ Me ihyan che rendihche tañ ye ihyan chenahn ne, riquendi ye vedetundo yahn ye, nto ye nduhça ama ihyan nan ve, nde hua devano ye ti nda ti tuno ye.

¹² Dayá, dirun yahn ne, te a nchahco Dendiohs nunde yahn ne che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹³ Nchuhn ihyan ndico, dirun yahn ne, te nde a rañh me ne, a chitahno ne Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che a va ye nde cuahn che metah cuhnde iyehñse. Nchuhn ihyan deçahya, dirun yahn ne, te hua riquendi ne vederihquentionon yahn chundah.

Dayá, dirún yahn ne, te a nedin yahn Dendiohs Chida nchuhn.

¹⁴ Nchuhn ihyan ndico, dirún yahn ne, te a chitahno ne Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che a va ye nde ro che metah cuhnde iyehñse. Nchuhn ihyan dechaha, dirún yahn ne, te ama yune no chihcoman ne vedeyeno yahn man ne man, ritahno ne Ndudo yahn Dendiohs numacuahn chedave yahn ne man, rahcotahn ne vederihquentiyon yahn chundah man.

¹⁵ Hua dama co nchuhn nduco ihyan nunde, quendi ne vedeyeno yahn man ne, cuahntendico ne nunde, te ihyan che riquendi ye vedeyeno yahn man ye ne, hua yahino ye Dendiohs Chida.

¹⁶ Tihca, te che ndere rahtechica ihyan, rahtendihco ye nunde man, che idihya ye man, che redin yade ye man ne, nducuahn nunde chemin chan ne, a nan vederendecadino yahn ihyan riquendah, ndiyu Dendiohs che rihquentiyon ye chemin.

¹⁷ Nducoyaca ihyan che rahtechica ye vedeyeno yahn man ye, rahtendihco ye nunde ne, renda ro che rihno ye. Ate ihyan che redinah ye vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

Sahn che rendihche tan se Dihvo vo Jesucristo

¹⁸ Dayá, a cochi nino ro che nto iyehñse. Nchuhn ne, a devano ne te a va cade che nda sahn duhtuno ihyan me che rendihche tan se Dihvo vo. Ama yahn se che nduhca se sahn min ne, a nda se. Chemin che a devano vo te a cochi nino ro che nto iyehñse.

¹⁹ Sahn chemin chan ne, a van dihno vo quendah se, ate hua chitahno se Dihvo vo nduhca che ritahno vo. Tihca, te ndete che chitahno se numa cuaco ne, hua din vih se. Ate ndiquendah nducoyaca se van vo, chihco ro se che a devavih ndi se.

²⁰ Ate nchuhn ne, hua dama ri ne nduco sahn chahn, te din Dihvo vo Jesucristo che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn, tumacadino ne ndudo ndah yahn ye.

²¹ Dirún yahn ne, te a chenahn ne ndudo min, ne a devano ne cha che cuaco, ne cha che hua cuaco.

²² Sahn che rahn se che ndiyu Dihvo vo Jesucristo che tendahnun Dendiohs cava che ndedevahn ye uvo ne, cuahnde chende se. Sahn che rendihche tan se Dihvo vo Jesucristo, Daya Dendiohs ne, racondah vedame se vederihquentiyon yahn ye man, vederihquentiyon yahn Dendiohs Chida man.

²³ Ihyan che racondah vedame ye Dihvo vo Jesucristo, Daya Dendiohs ne, namin racondah vedame ye Dendiohs Chida. Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo,

Daya Dendiohs ne, din yahn Dendiohs Chida ihyan.

²⁴ Chemin che nahn che quendi nchuhn numacuahn chedave yahn ne ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo che chitahno ne a rahn me. Ndete che quendi ne ne, tuhme Dendiohs Chida man, Dihvo vo Jesucristo, Daya ye man ne, ndeva ye nchuhn.

²⁵ Tihca, te Dihvo vo ne, te ye ndudo yahn ye che ndeva ye uvo, cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro.

²⁶ Nducote vate sahn che rihñcheh se ne, chemin che tihca dirún yahn nchuhn.

²⁷ Nducote din Dihvo vo Jesucristo che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn ne, hua rendotenan ne nde ama ihyan che cacuahn ye nchuhn. Man Vaco Ndah yahn Dendiohs redin che ri devano nchuhn deman nducuahn dehtenduh che cuaco. Nduhca che a ca cuande ne yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, cuiquendi ne, cochahtino ne Dihvo vo.

²⁸ Dayá, cuiquendi ne cochahtino ne Dihvo vo cava che hua dehva rahco ne, nde hua co cuihnan ne, ndihchero ne ihyan cuahn che ndaconan chi tun ye.

²⁹ Nducote a devano ne che ama ndah ihyan Dihvo vo Jesucristo ne, cuedevano ne te nducoyaca ihyan che redin ye che ndah ne, a nedin yahn ye ihyan.

3

A nedin daya Dendiohs uvo

¹ Condihche nchuhn nduhca che ama yahino Dendiohs Chida uvo, nedin daya ye uvo. Ihyan nunde ne, nducote hua retumacadino ye taça Dendiohs ne, namin hua retumacadino ye che a nedin daya ye uvo.

² Dihno che yahino nchuhn, a nedin daya Dendiohs uvo, nde metah tumacadino vo nduhca che ama ndah ro yahn vo cuahn che ndeva ye uvo. Ate a devano vo te cuahn che ndaconan chi tun Dihvo vo Jesucristo ne, ndo vo nduhca man ye, ndihchero vo ihyan.

³ Nducoyaca ihyan che chenano ino ye che ndihchero ye ihyan ne, rihcoman ye vedeyeno yahn man ye, ne rendo ye ihyan ndah nduhca Dihvo vo Jesucristo.

⁴ Ate nducoyaca ihyan che rahtendihco ye nunde ne, rahcotahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs. A vederihquentiyon min che rihco ro nunde yahn ihyan.

⁵ Nchuhn ne, a devano ne te Dihvo vo Jesucristo ne, ndiyu ihyan nunde ye. Namin a devano ne te nda ye muhn iyehñse cuh, chihco mendahn ye ihyan, chih ye cava nunde yahn vo.

⁶ Nducoyaca ihyan che richahtino ye ihyan min ne, hua ndere rahtechica ye vedeyeno yahn man ye, rahtendihco ye nunde, ne ihyan che ndere rahtechica ye

vedeyeno yahn man ye, rahtendihco ye nunde ne, nde hua ritahno ye ihyan, andahre tihca rahn ye.

⁷ Dayá, cuihco nchuhn cudado che hua cahnceh nde ama ihyan nchuhn. Cuedevano ne te ihyan che runecade rahtechica ye ne, ndah ihyan ye nduhca Dihvo vo Jesucristo,

⁸ ne ihyan che ndere rahtechica ye vedeyeno yahn man ye, rahtendihco ye nunde ne, riquendi ye vederihquentiyon yahn chundah, te a sahn min che canan quendihco se nunde. Ate Dihvo vo Jesucristo ne, nda ye muhn iyehense cuh cava che decuihno ye vederihquentiyon yahn se.

⁹ Nde ama ihyan che a nedin daya Dendiohs ne, hua riquendi ye rechica ye vedeyeno yahn man ye, rendihco ye nunde, te a ndahcorun ye vederendecadino yahn ye. Hua co quendi ye condihco ye nunde, te a nedin daya Dendiohs ihyan, ndo ye ihyan ra.

¹⁰ A ndero ndi ihyan che a nedin daya Dendiohs ihyan. Namin a ndero ndi ihyan che a nedin yahn chundah ihyan. Tihca, te nducoyaca ihyan che hua redin ye che ndah man, nducoyaca ihyan che hua yahino ye ihyan chenahn man ne, hua yahn Dendiohs ihyan.

Nahn che din yahino ama tama vo vih

¹¹ Nahn che din yahino ama tama vo vih. Vederihquentiyon min ne, a devano nchuhn nde ro che chitahno ne Dihvo vo Jesucristo.

¹² Hua ndahca che quendi vo yune yahn Cain, sahn min che dinahn se yahn chundah, chihno se dihno se. A devano vo te Cain ne, duhtuno ihyan se, ne chemin che chihno se dihno se che ndah ihyan ye.

¹³ Dihno, hua dehva rahco nchuhn cuahn che rendihche tan ihyan nunde nchuhn.

¹⁴ A ndedevahn Dendiohs uvo van ihyan nunde che va che co ye castigo yah, din nunde yahn ye. A devano vo te cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro, te redin yahino ama tama vo vih. Ihyan che hua redin yahino ye vih ne, metah ndedevahn Dendiohs ihyan, ne va che co ye castigo.

¹⁵ Nducoyaca ihyan che rendihche tan ye ihyan chenahn ne, dama ri ye nduco sahn rihno ihyan, ne a devano vo te nducoyaca sahn rihno ihyan, hua chenahno ino se che ndeva Dendiohs sahn, cuahtenan se vahchetero numacuahn ro.

¹⁶ A devano vo nduhca che yahino Dihvo vo Jesucristo uvo, chihco mendahn ye ihyan, chih ye cavo vo. Nahn che tihca din yahino ama tama vo vih, andahre nde cahco mendahn vo uvo, coh vo cava vih.

¹⁷ Ndete che va che rechuhnun vo ate hua conan vahino vo dihno vo che va vederetahn yahn ye, conan vo ihyan ne, a ndero ndi che nde hua yahino vo Dendiohs.

¹⁸ Dayá, nde hua cochihve che dendudo cahmo vo che redin yahino vo vih. Tahque ndah ne, din yahino vo vih numa cuaco, conan vih vo nan vederetahn yuhn vo.

Nduhca che redin chahtino vo Dendiohs

¹⁹ Ndete che tihca din yahino ama tama vo vih ne, a devano vo che redinahn vo ndudo ndah yahn Dendiohs, ne vatemahno vo.

²⁰ Ndete che va deh cuande che hua vatemahno vo ne, va Dendiohs che devano ye nducuahn, ne co din ye che cuahtenan ino vo.

²¹ Dihno che yahino nchuhn, ndete che vatemahno vo ne, cochahtino vo Dendiohs,

²² ne dinahn ye nducuahn che caco vo ihyan, te redinahn vo vederihquentiyon yahn ye, redin vo dehtenduh che renan ino ye.

²³ Nan nducuahn vederihquentiyon yahn ye ne, nahn ye che cotahno vo Daya ye, Dihvo vo Jesucristo, ne din yahino ama tama vo vih nduhca che chihquentiyon Dihvo vo.

²⁴ Nducoyaco vo che redinahn vo vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, richahtino vo ihyan, ne rinduco ye uvo. A devano vo che rinduco ye uvo, te din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye uvo.

4

Vaco Ndah yahn Dendiohs man, vaco chihnga man

¹ Dihno che yahino nchuhn, hua ndetahn cotahno ne yahn sahn che rahn se che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs sahn. Cah yune ne che nte se, ne cuicarune ne sahn cava che cadino ne ndete che chenahno cuma se vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, o vederihquentiyon yahn vaco chihnga. Tihca codin ne, te ama yahn se vatechica se rihnceh se, rahn se te ndudo yahn Dendiohs che rahndudo se.

² Co cadino ne duh ihyan che quenahno cuma ye vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, te va che cahma ye che Dihvo vo Jesucristo ne, ndo ye nduhca ihyan, nda ye muhn iyehense.

³ Ate nducoyaca sahn che hua tihca cahma se ne, hua chenahno cuma se vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs. Sahn chahn ne, chenun vaco chihnga sahn, chenahno cuma se vederihquentiyon yahn sahn min che rendihche tan se Dihvo vo. A devano vo te sahn min ne, va che cochica se muhn

iyehnse, ne yahn sahn che vatechica se, chenan cuma se vederihquentiyon yahn se.

⁴ Dayá, a nedin yahn Dendiohs nchuhn, ne a ndahco ndiya ne sahn chahn che vatechica se rihnceh se, te vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs che quenun nchuhn ne, tahque yudo che co vederihquentiyon yahn chundah.

⁵ Sahn chahn ne, sahn nunde se, ne chemin che rente se dehtenduh che chihnga, rihcovan ihyan nunde.

⁶ Ate nuhn ne, a yahn Dendiohs nuhn, ne ihyan yahn ye ne, rihcovan ye che rahndudo nuhn, ne ihyan che hua yahn ye ne, hua rihcovan ye. Nduco chemin ne, co devano vo cha sahn che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs sahn, ne cha sahn che quenun vaco chihnga sahn.

Yahino Dendiohs uvo

⁷ Dihno che yahino nchuhn, quenan cuma che din yahino ama tama vo vih, te redin Dendiohs che chenan cumo vo vedeyahino. Adecoduhno ihyan che quenan cuma ye vedeyahino ne, ritahno ye Dendiohs, ne a yahn ye ihyan.

⁸ Ihyan che hua chenan cuma ye vedeyahino ne, hua yahn Dendiohs ihyan, te ihyan yahn Dendiohs ne, redin Dendiohs che chenan cuma ye vedeyahino.

⁹ Chihco ro Dendiohs che yahino ye uvo, te andahre ama ndiyahn ra Daya ye, ate dechuh ye ihyan muhn iyehnse, cava che ndedevahn ye uvo, ne cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro.

¹⁰ Yahino vo Dendiohs, ate tahque chahte vedeyahino yahn man ye che co vedeyahino yuhn vo, te dechuh ye Daya ye, chihco mendahn ye ihyan, chih ye cava nunde yuhn vo. A tihca ndo yan Dendiohs nduco nducoyaco vo.

¹¹ Dihno che yahino nchuhn, nducote tihca din yahino Dendiohs uvo ne, quenan cuma che din yahino ama tama vo vih.

¹² Nde ama ihyan hua ntihche ye Dendiohs. Ate ndete che din yahino ama tama vo vih ne, nedin yahn Dendiohs uvo, conduco ye uvo, ne cuahtenan cumo vo vedeyahino yahn ye.

¹³ A devano vo te a yahn Dendiohs uvo, rinduco ye uvo, te a din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye uvo.

¹⁴ Nuhn ne, a devano cuaco nuhn, ne rahndudo nuhn ndudo yahn che a dechuh Dendiohs Chida Daya ye, cava che ndedevahn ye ihyan iyehnse.

¹⁵ Adecoduhno ihyan che cahma ye numacuahn chedave yahn ye che Dihvo vo Jesucristo ne, Daya Dendiohs ihyan ne, nedin yahn Dendiohs ihyan, ne conduco ye ihyan.

¹⁶ A devano cuaco vo che yahino Dendiohs uvo. Ihyan min ne, quenan cuma ye vedeyahino, ne nducoyaca ihyan che chenan cuma ye vedeyahino ne, nedin yahn Dendiohs ihyan, rinduco ye ihyan.

¹⁷ Tihca cuahtenan cumo vo vedeyahino cava che hua dehva rahco vo nda ro che techecade Dendiohs yahn ihyan. Hua dehva rahco vo nda ro min, te numanahn che chenan vo iyehnse ne, quendi vo yune yahn Dihvo vo Jesucristo, cuahtenan cumo vo vedeyahino nduhca man ye.

¹⁸ Ihyan che chenan cuma ye vedeyahino ne, vatemán ino ye nan Dendiohs. Ate ihyan che hua vatemán ino ye ne, vahino ye che co ye castigo, te hua chenan cuma ye vedeyahino.

¹⁹ Uvo ne, yahino vo Dendiohs yahn che menan vihca din yahino man ye uvo.

²⁰ Ihyan che rahn ye che yahino ye Dendiohs ate rendihche tan ye ihyan chengahn ne, hua cuaco che rahn ye, te ndete che hua yahino ye ihyan che dama chenan ye iyehnse nduco vih ne, hua co din yahino ye Dendiohs che nde hua rendihche ye ihyan.

²¹ Man Dendiohs chihquentiyon ye che din yahino vo ihyan man, din yahino ama tama vo vih man.

5

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, rihcoman ye vedeyeno yahn man ye

¹ Nducoyaca ihyan che ritahno ye che Dendiohs dechuh ye Dihvo vo Jesucristo cava che ndedevahn ye ihyan iyehnse ne, ihyan chahn ne, a nedin daya Dendiohs ihyan. Ihyan che yahino ye Dendiohs Chida ne, namin yahino ye nducoyaca ihyan che a nedin daya ye.

² Cuahn che yahino vo Dendiohs, redinahn vo vederihquentiyon yahn ye ne, namin yahino vo nducoyaca ihyan che a nedin daya ye.

³ Cuahn che yahino vo Dendiohs ne, redinahn vo vederihquentiyon yahn ye. Vederihquentiyon yahn ye ne, nde hua vahche cava che dinahn vo.

⁴ Nducoyaca ihyan che a nedin daya Dendiohs ihyan ne, rihcoman ye vedeyeno yahn ye che redin che rahtendihco ye nunde. Uvo ne, nducote ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, rihcoman vo vedeyeno yuhn vo che redin che rahtendihco vo nunde.

⁵ Ihyan che ritahno ye che Dihvo vo Jesucristo che Daya Dendiohs ne, atengan ihyan chahn che ri rihcoman ye vedeyeno yahn ye che redin che rahtendihco ye nunde.

Dihvo vo Jesucristo ne, ihyan min che Daya Dendiohs

⁶ A devano vo te Dihvo vo Jesucristo ne, Daya Dendiohs ihyan, te tihça rahn Dendiohs cuahn che chedenune ye man, tihça chihco ro man ye cuahn che chih ye, chera yun yahn ye man, tihça rete Vaco Ndah yahn Dendiohs che recadino vo man, ne a devano vo te Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, hua rihnceh.

⁷ Vahchetero ne, Dendiohs Chida man, Daya ye che dechuh ye nduco ndudo yahn ye man, Vaco Ndah yahn ye man, rete ye, recadino vo che cuaco chemin. Ihyan chahn ne, ama no vederihquentiyon chenan cuma ye.

⁸ Muhn iyehne cuh ne, a devano vo te Dihvo vo Jesucristo ne, Daya Dendiohs ihyan, te tihça rahn Dendiohs cuahn che chedenune ye man, tihça chihco ro man ye cuahn che chih ye, chera yun yahn ye man, tihça rete Vaco Ndah yahn Dendiohs che recadino vo man.

⁹ Ritahno vo ndudo che rente ihyan yahn Dihvo vo Jesucristo, che ihyan min che Daya Dendiohs. Ate nde tahque nun ritahno vo ndudo che rete man Dendiohs che ihyan min che Daya ye.

¹⁰ Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, a devano cuaco ye che ihyan min che Daya Dendiohs. Ihyan che hua ritahno ye ne, ducherino ye Dendiohs, te andahre rahn Dendiohs che ihyan min che Daya ye, ate hua ritahno ye.

¹¹ Rahn Dendiohs ndiyu deman che a ihyan min che Daya ye, ate namin rahn ye te ihyan che ritahno ye ihyan ne, ndevahn ye, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

¹² Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, Daya Dendiohs ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Ate ihyan che hua ritahno ye ihyan ne, nde hua ndaca vahchetero cuahtenan ye.

¹³ Tihça dirun yahn nchuhn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, Daya Dendiohs, cava che codevano cuaco ne te cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro.

¹⁴ Richahtino vo Dendiohs, ne a devano vo te nducuahn che caco vo ihyan nduhneva che renan ino ye ne, te ye uvo.

¹⁵ Nducote a devano vo che te ye dehtenduh che caco vo ihyan ne, din vo cuande anduhneca ndete che a va tah vo dehtenduh che rico vo.

¹⁶ Ndete che cadino nchuhn che rendihco ama cha dihno ne nunde che hua din che conda ye ne, covah ne cava ye, ne nchahco Dendiohs yahn ye. Ate cuihco ne cudado che ndiyu nunde che din che conda ye, te va nunde che redin che rinda ihyan, ne hua rihquentiyon che covah ne cava ihyan che rahtendihco ye nunde chemin chan.

¹⁷ Nducuahh dehtenduh che chihnga che redin ihyan ne, nunde. Ate va nunde che hua redin che conda ye.

¹⁸ A devano vo te nducoyaca ihyan che a nedin daya Dendiohs ihyan ne, hua ndere rahtechica ye, rahtendihco ye nunde, te Dihvo vo Jesucristo, Daya Dendiohs ne, redin ye cudado ihyan chahn, ne hua co cahcantiyon chundah ihyan.

¹⁹ A devano vo che yahn Dendiohs uvo, ne nducoyaca ihyan nunde ne, vate ye tah chundah.

²⁰ Namin a devano vo che Dihvo vo Jesucristo, Daya Dendiohs ne, nda ye iyehne, chicuahh ye uvo, tihyon yune ye uvo che cotahno vo ama no Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero. Uvo ne, ndichahtino vo ihyan. Namin ndichahtino vo Daya ye, che man ye dechuh ye. Chemin che cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro.

²¹ Dayá, cuihco nchuhn cudado, condi ne cotahno ne dehtenduh che ndere redin ihyan dendiohs yahn ye. Tihça co.

CAÇA CHE DIRUN SAN JUAN YAHN AMA IHYAN NDAHTA CHE RITAHNO YE DIHVO VO JESUCRISTO

¹ Cahvé che a tendahnun Dendiohs ndih, u indihnte Juan dirún caça cuh, dechúh yahn ne man, yahn daya ne man. Yahinó nchuhn numacuahn chedave yáhn. Nducoyaca dihno vo che ritahno vo Ndudo yahn Dendiohs nduco ye ne, namin yahino ye nchuhn.

² Yahinó nchuhn yahn che ritahno vo nduco vih Ndudo yahn Dendiohs, riquendi vo cuahn dāma.

³ Dendiohs Chida man, Daya ye Dihvo vo Jesucristo man, numacuahn vedevahino din yahino ye nchuhn, din ye che ndahca cuahtenan ne.

⁴ Ama yenó che ntacá ama o daya ne. Ihyan chahn ne, runecade vatechica ye nduhca che rihquentiyon Dendiohs Chida che dinahn vo.

⁵ Cahvé, numacuahn vedeneacun dirún yahn ne che din yahino ama tama vo vih. Vederihquentiyon cuh ne, a devano vo nde a rahn me.

⁶ Ndete che redinahn vo vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, chenan cuma vo vedeyahino. A devano nchuhn che rihquentiyon ye nde a rahn me che din yahino ama tama vo vih.

Sahn rihncneh

⁷ Ama yahn sahn che rendihche tan se Dihvo vo Jesucristo, vatechica se rihncneh se. Sahn chahn ne, hua ritahno se che ndo ye nduhca ihyan, nda ye muhn iyehmse cuh.

⁸ Cuihco nchuhn cudado, ne hua tumacah ne yahn se. Cuiquendi ne cotahno ne numa ino ne nde nda ro che ndeva Dendiohs nchuhn nduhca che chenan ino ne.

⁹ Adecoduhno ihyan che rihco vane ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, Daya Dendiohs, riquendi ye vederendedecadino yahn ihyan iyehmse ne, hua rene din yahn Dendiohs ihyan. Ate adecoduhno ihyan che riquendi ye redinahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo ne, rene din yahn ye ihyan. Namin rene din yahn Dendiohs Chida ihyan.

¹⁰ Ndete che nda ama se che hua ricuahn se vederihquentiyon yahn Dihvo vo ne, hua nevahneacun ne sahn ndevaco ne, nde hua necah ne Dendiohs sahn,

¹¹ te ihyan che renecah ye Dendiohs sahn ne, dāma ri ye nduco se, rahtendihco ye nunde.

¹² Ama va dehtenduh che te cuandé nchuhn, ate tahque ndah chí nte man nduco

nchuhn che co che dirún yahn ne, cava che tahque co yeno ne.

¹³ Coh ne, che namin a tendahnun Dendiohs ihyan ne, dechuh daya ye Dendiohs yahn ne.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN JUAN YAHN DIHNO VO GAYO

¹ Gayo che yahinó ndih numacuahn che-dave yáhn, u indihthe Juan dirún çaça cuh, dechúh yahn ne.

² Dihno che yahinó ndih, ricá Dendiohs che din ye che ndahça conan ne, ne quendi ye te ye vedevihche yahn ne nduhça che rihan ye ndih che ritahno ne numa ino ne.

³ Nda ama o dihno vo, ne rente ye yahn ne che riquendi ne numa ino ne redinahn ne Ndudo ndah yahn Dendiohs, ne chemin che ama chi yenó.

⁴ Cuahn che recadinó che riquendi dayá numa ino ye redinahn ye Ndudo yahn Dendiohs ne, chemin redin che tahque ri yenó nan nducuahn.

⁵ Dihno che yahinó ndih, ama ndahça che rihan ne dihno vo, menan vihca dihno vo che chenun yune ye, te nducote ritahno ne Dihvo vo Jesucristo ne, tihça redin yahn che redin ne.

⁶ Cuahn che renda ihyan chahn muhn ndiyaco ne, rente ye nduhça che redin yahino ne ihyan, rihan ne ihyan. Ama ndahça che quendi ne conan ne dihno vo che chenun yune ye nduhça che redin yahn nan Dendiohs,

⁷ te ihyan chahn ne, vatechica ye rahndudo ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, ne hua nahn ye che van ihyan che hua ritahno ye Dendiohs quendañ che chuñun ye.

⁸ Chemin che uvo conda cuande yuhn vo ihyan chahn, conan vo ihyan, ndaca che chuñun ye. Nahn che conan vo ihyan çaça che conduco vo ihyan nan ntiyon che racotuhñ ye Ndudo yahn Dendiohs.

Diótrfes ne, hua runecqade se

⁹ U ne, dirún yahn ihyan ndiyaco, ate Diótrfes ne, hua nahn se che çahcantiyon nuhn, te man se nahn çahcantiyon se.

¹⁰ Chemin che ndete che çahn min ne, ndacaruné sahn deh cuandé che ndere rahn se yahn nuhn. Avane ne, dihno vo che vatechica ye rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs ne, cuahn che renda ye min ne, hua renevahñecun se ihyan, nde rihca tan se che nevahñecun ihyan chenahn ihyan. Me ndete che vate ihyan che nevahñecun ye ihyan ndevaco ye ne, rendetendañ no se ihyan ndiyaco.

¹¹ Dihno che yahinó ndih, condi ne quendi ne yune yahn ihyan che chihnga redin ye. A devano vo te ihyan che chihnga redin ye ne, hua yahn Dendiohs ihyan, ne ihyan che redin ye che ndah ne, a yahn Dendiohs ihyan.

Demetrio ne, runecqade ye

¹² Nducoyaca dihno vo ne, rente ye che ama runecqade dihno vo Demetrio, ne a ndero ndi che runecqade ye. Namin nuhn ne, a devano cuaco nuhn che runecqade ye, ne nchuñ ne, a devano ne che demañ ndudo cuaco rente nuhn.

¹³⁻¹⁴ Ama va che te cuandé ndih ate ndotenan che dirún yahn ne ne, tahque ndah che nte man nduco ne, te a nun chí quendi-hcheró ndih.

¹⁵ Dendiohs conduco ye ndih. Cuendeva ne Dendiohs yahn dihno vo che vate ye muhn. Cuencañ ne Dendiohs che cuande yahn queri ama dihno vo che vate ye tan.

ÇAÇA CHE DIRUN SAN JUDAS

¹ U Judas, dihvo vo Jesucristo ne, dirún çaça cuh, dechúh yahn nchuhn che yahino Dendiohs Chida nchuhn, tendahnun ye nchuhn, redin ye cudádo nchuhn çaça che ndeva Dihvo vo Jesucristo nchuhn.

² Ricá Dendiohs che ama din yahino ye nchuhn, din ye che ndahça cuahtenan ne.

Sahn rihnceh

³ Dihno che yahino nchuhn, ama nahn dirún yahn ne nduhça che ndedevahn Dihvo vo Jesucristo nchuhn man, u man, ate man ne, quenan cuma che dirún yahn ne, riyahvé nchuhn che çaça tan ne che nahn ndacorun ihyan vederihquentiyon che ama yune no ndahco Dendiohs tah ihyan yahn ye, che va che cotahno vo Dihvo vo Jesucristo.

⁴ Riyahvé nchuhn, te a checadino te ama o sahn che a ndirun yahn se che va che conda se ne, numacuahn vedemayon nda se van nchuhn. Sahn chahn ne, ama duhtuno ihyan se. Ricuahn se te ihyan che renevahnecun ye ndudo ndah yahn Dendiohs ne, co cuahtechica ye vedeyeno yahn man ye, cuahtendihco ye nunde. Che tihça redin se ne, racondah vedame se Dihvo vo Dendiohs, ihyan min che ndinan ye yuhn vo man, Dihvo vo Jesucristo man.

⁵ Hua dama co nchuhn nduco se. Va ama nan che ntiyon yan yahn ne andahre a devano ne yahn. Cuenecahco ne te Dendiohs ne, andahre ndetendah ye ihyan naci6n yahn Israel naci6n yahn Egipto, ate din ye castigo van ihyan chahn, decuihno ye ihyan che hua chitahno ye.

⁶ Namin cuenecahco ne nduhça che chahno chi 6ngel che hua dinahn ye ntiyon che chenan cuma ye, chahtechica vane ye. Ihyan chahn ne, va che co ye castigo cuahn dama. Nduhça che chihquentiyon Dendiohs ne, nchiche cadena ihyan, chenuen ye van man van rahn, chenan rino ye nde nda ro cuahn che numacuahn vedeyudo cuhnde cade yahn ihyan iyehense.

⁷ Namin cuenecahco ne nduhça che chahno chi ihyan yan Sodoma man, Gomorra man, ihyan yan che nino min man. Ihyan chahn ne, dama chi ye nduco 6ngel chahn, ndere chahtechica ye, chahtendihco ye nunde. Chahtenan ye nduco ndahça che hua nihnevaco nduco ye man, chahtenan ye van man ye nduco vih man. Ihyan chahn ne, din Dendiohs castigo ihyan, ne va che cuahtenun ye van ruchiyahn cuahn dama. Che tihça chahno

ye ne, cochihve yahn ihyan chenahn çaça che hua quendi ye yune min.

⁸ Namin sahn chahn ne, redin se dehtenduh che chihnga. Recadino se dehtenduh van yahnde yahn se, ne chemin che ndere vatechica se nduco ndahça man, rahcotahn se vederihquentiyon yahn Dendiohs man, ducherino se vederihquentiyon che chenan cuma vaco chihnga man.

⁹ Nde Miguel, 6ngel che tahque ndinan ye ne, hua chuhan ye, te cuahn che chih Mois6s ne, andahre chihca tan ye che hua quenda chundah ihyan, cuhn chende ye nduco se, ate hua chihquino ye din dine ye sahn. Tahque ndah ye ne, rahn ye ri ye sahn tuhça: "Dihvo vo Dendiohs din ye castigo di."

¹⁰ Ate sahn chahn ne, rahva se yahn vederihquentiyon min che nde hua renahn se yahn. Riquendi ve nan se yune chihnga anduhnea ite chano che redin te dehtenduh nde hua rendedecadino te yahn. Chemin che va che conda se.

¹¹ ¡Ama vedin se!, te riquendi se yune yahn Cain man, yahn che nahn yahn se tume ne, rahtendihco se nunde nduhça che din Balaam man. Va che co se castigo nduhça che chahno Cor6 che decuihno Dendiohs sahn, din nunde yahn se.

¹² Sahn chahn ne, anduhnea ye vedecuihno cuahn che rendo dama se nduco nchuhn ro che rahte vihco ne numacuahn vedeyahino che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo. Reh se man, rih se man, redin se anduhnea ndete che vihco vedecoh. Redin se cuande çaça man se, nde hua cuande yahn se çaça ihyan chenahn. Anduhnea man cuma che rechuh dama, riquenda yuhne ne, tihchan se, te nde hua richihve se. A ndinda se anduhnea yahn ndahça che hua ri ndute yahn che ca tihve duto, ne nihno ntih.

¹³ Sahn chahn ne, anduhnea yan yahn nuniyahn cuahn che ama rano yuhne tan, te vatechica se muhn min, rihtera se vedecuihno yahn se. Nduhça iyon che hua quenun yune yahn, tihchan se, te nde hua devano se ti nda ti tuno se. Ate a va yan castigo che din Dendiohs sahn, cuahtenun se van man van rahn numacuahn ro.

¹⁴ Enoc, ihyan min che a ri ndache ihyan nan ndahça yahn Ad6n ne, cah Dendiohs, checadino ye van yahnde yahn ye, ne namin cahndudo ye yahn sahn chahn. Rahn ye: "Ndiher6 Dihvo vo che nda ye nduco ama ndeh mil 6ngel yahn ye,

¹⁵ çaça che techecade ye yahn nducoyaça ihyan iyehense, ne din ye castigo sahn nunde yahn nducuahn dehtenduh nunde che chendihco se man, ndudo tan che necahn se yahn ye man."

¹⁶ Sahn nunde chahn ne, rahn nunde se yahn nducuahn man, rendahchenan se

man, vatechica se vedeyeno yahn man se, rahtendihco se nunde man, numacuahn vedeyade rendonan man se sahn man, rendonan se ihyan cava che dinahn ye dehtenduh che nahn se man.

Riyahve ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹⁷ Dihno che yahino nchuhn, cuenecahco ne ndudo che rente ihyan apostol yahn Dihvo vo Jesucristo, chihnevan ne.

¹⁸ Rahn ye: "Cuahn che a cochi nino ro che nto iyehense ne, quendah sahn che ducherino se yune yahn Dendiohs, quendi se vedeyeno yahn man se, cuahtendihco se nunde."

¹⁹ Sahn chahn ne, hua quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs sahn man, riquendi se yune chihnga yahn man se man, redin se che rahte canda ihyan nduco vih man.

²⁰ Me nchuhn, dihnó che yahino nchuhn ne, cuiquendi ne numa ino ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo man, covah ne numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs man,

²¹ cuahtenun ino ne che yahino Dendiohs nchuhn man, cuahteyan ne nde nda ro che numacuahn vedeyahino ndeva Dihvo vo Jesucristo nchuhn, cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro man.

²² Ihyan che a vate ye che cahcoman ye yune yahn Dendiohs, quendi ye yune yahn sahn chahn ne, coyahve nchuhn ihyan, cuentihyon yune ne ihyan, ndaconan cotahno ye.

²³ Nduhca che rehnevi ihyan dehtenduh van ruchiyahn cava che hua cuco ne, tihca cuendedevahn nchuhn ihyan chahn, te cahnda yahn ye. Namin conan vahino ne ihyan che vatechica ye vedeyeno yahn man ye, rahtendihco ye nunde. Ate cuihco ne cudado che hua dama co ne nduco ye. Codin vi ne yahn nunde che rahtendihco ye.

²⁴⁻²⁵ Ama no Dendiohs yuhn vo, ihyan min che ndedevahn ye uvo. Numacuahn vederihquentiyon yahn ye redin ye cudado nchuhn cava che hua cahcoman ne yune yahn ye, ne dave yavenan ne ndeva ye nchuhn. Nda ro min ne, ama co yeno ne. Ihyan min che quenana cuma ye vederihquentiyon numacuahn ro. Ndahca che ndeva ihyan yavenan ye che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo. Tihca co.

NDUDO CHE CAH DIHVO VO JESUCRISTO, CHECADINO SAN JUAN YAHN DEHTENDUH CHE VA CHE CONAHN

¹ Nān libro cuh ne, ndirun ndudo che caħ cuande Dendiohs Dihvo vo Jesucristo yahn dehtenduh che a nun va che conahn cava che caħ ye che cadino iħyan che ritahno ye iħyan. U Juan, che redin ntiyon yahn Dihvo vo ne, dechuh ye āngel yahn ye, te ye che checadinó yahn.

² Dirún yahn nducuahn dehtenduh che Dendiohs mān, Dihvo vo Jesucristo mān, te ye che checadinó mān, ndihcheró mān.

³ Che dirún nān libro cuh ne, a Dendiohs te ye checadinó, ne ndah ro yahn iħyan che rahndudo ye mān, iħyan che rihnevan ye mān, rendevahnevan ye mān, te a cochi nino ro che conahn.

San Juan ne, dirun ye yahn iħyan yahn nduh che ndache yačo

⁴ U Juan ne, dirún yahn nchuhn iħyan yahn nduh che ndache yačo che vate ne yahn yahn Asia. Dendiohs, iħyan min che va ye numacuahn ro mān, va che chi ye mān, nduco Vaco Ndah yahn ye che āma yudo vederihquentiyan yahn, che rinduco iħyan nān che rihquentiyan ye ne, din yahino ye nchuhn, din ye che ndaħca cuah-tenan ne.

⁵ Namin Dihvo vo Jesucristo, iħyan min che cuačo nducuahn che rente ye mān, che menān vihca ntuche ye van tenān mān, che tahque yudo vederihquentiyan yahn ye che co nducoyača rey che vate ye iyehse mān, din yahino ye nchuhn, din ye che ndaħca cuahtenan ne. Iħyan min ne, yahino ye uvo, ne chih ye, chera yun yahn ye cavo vo. Mān ne, anduhneca ndete che nedin dave ye uvo nduco yun yahn ye che nchahco ye nunde yuhn vo.

⁶ Te ye vederihquentiyan uvo, ne mān ne, a ndi vo anduhneca rey mān, anduhneca chidocuyan mān, cava che din vo ntiyon yahn Chida ye, iħyan min che Dendiohs yahn ye. Nahn che dinahn nducoyača iħyan che rihquentiyan ye, ndeva ye yavenān ye cuahn dāma. Cuačo. Tihca co.

⁷ Condiħche nchuhn. Dihvo vo Jesucristo ne, va che chi ye van man. Nducoyača iħyan iyehse ne, ndihchero ye iħyan, nde saħn che chihno se iħyan, ne nducoyača ye cuačo ye cuahn che ndihchero ye iħyan. Cuačo. Tihca co.

⁸ Dihvo vo, iħyan min che āma quenān cuma ye vederihquentiyan ne, tuhca rāhn

ye: “U che vá numacuahn ro, nde nān canān nde nān cuihnonan. U che va che chí.”

⁹ U Juan, che dihno nchuhn che namin rechuhriħn nduco ne mān, chenān vo nān ntiyon yahn Dendiohs mān, chenān cumo vo vedeħahtino che rete Dihvo vo Jesucristo uvo mān, quenān preso nān yahn che duche Patmos, yahn che cahndudó ndudo ndah yahn Dendiohs mān, che cahndudó yahn Dihvo vo Jesucristo mān.

¹⁰ Āma ro yahn Dihvo vo ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs u, ne chihnevān āma ndudo cuaħn vedamé, che āma dito rāhn, nduhca che rah trompeta.

¹¹ Rāhn tuhca:

—U che vá numacuahn ro, nde nān canān, nde nān cuihnonan. Cuediron nān āma libro dehtenduh che ndihchero, ne cuedechoh yahn iħyan yahn Dendiohs, nduh che ndache yačo, yahn yahn Asia, ya Efeso mān, Esmirna mān, Pérgamo mān, Tiatira mān, Sardis mān, Filadelfia mān, Laodicea mān.

¹² Ndaconān che nahn ndihcheró duħ che rāhn nducó, ne cuahn che ndaconān ne, ndihcheró ndache candelero diyahnguan.

¹³ Mendāhn nān che vatendi candelero chahn ne, ndihcheró āma iħyan che nduhca iħyan min che rinduco ye nducoyača iħyan. Tino yahn ye ne, riya nde caħ ye, ne numa yačo ticua ye quenun āma cinturón diyahnguan.

¹⁴ Yudo tin ye ne, cua nduhca cuħe mān, nduhca ihve mān, ne ndutenān ye ne, nduhca ruchiyaħn.

¹⁵ Caħ ye ne, riya nduhca cu cuaħn che ca riche riche, ne ndudo ye ne, āma yudo, nduhca che rahco ndin āma ndeh ico.

¹⁶ Taħ cuačo ye ne, chenān ndache iyon. Chende ye ne, riquendāh āma espada che āma cuiyon, ne can nduh che o lādo. Vaconān ye ne, āma yudo ro nduhca che ro nān yahn cuahn che āma ihno.

¹⁷ Cuahn che ndihcheró iħyan ne, chendavā nān ye, ne chih tāhn. Ate nahn tāh ye u nduco tāh cuačo ye, ne rāhn ye ri ye u:

—Hua te vah. U che vá cuahn dāma, nde nān canān, nde nān cuihnonan.

¹⁸ U che chíh, ate mān ne, vá cuahn dāma. U che rihquentiyan vederih mān, nān chennun tenān mān.

¹⁹ Codiron yahn dehtenduh che rendihchero che va mān ro cuħ mān, che cuħnde adive mān.

²⁰ Tuhca conahn yahn ndache iyon che chenān tāh cuačo: iyon chahn ne, saħn che rahndudo se ndudo yahn Dendiohs nduh che ndache yačo, ne candelero che ndache ne, conān nduh che ndache yačo.

2

¹ 'Codiron yahn sahn che rahndudo se ndudo yahn Dendiohs, che quenan se yaco che va min yan Efeso: "Tuhca rahn Ihyan che chenan ndache iyon tah cuaco ye, ne quechica ye mendahn nan che vatendi nduh che ndache candelero diyahnguan:

² U devano nducuahn che redin nchuhn man, devano nduhca che rechuhrihn ne, redin ne ntiyon man, che quenan cuma ne vedechahtino man, che ama canderino ne ihyan che duhtuno ihyan ye man. Namin devano che a cah cuihno ne sahn che redin ca se che apostol se, tumacadino ne che sahn rihnceh se.

³ Quendah ne vedechahtino, chuhrihn ne man, ama nedin ne ntiyon yahn yahn che ritahno ne u man.

⁴ Ate va ama nan che hua renan ino che redin ne, yahn che ametah chenan cuma ne vedeyahino nduhca ro man.

⁵ Cuenechaco ne nduhca che ama yahn denda ne. Cuento ino ne nunde yahn ne, ne cuiquendi ne nduhca che a cochi ne ro man. Ndete che hua ne, co tan nduco ne, ne cahñ nún, ne cahneví candelero yahn ne nan che va.

⁶ Ndahca redin nchuhn che hua renan ino ne che redin sahn Nicolaita. Chemin ne, namin u ne, hua renan ino.

⁷ Nducoyaca nchuhn, ihyan ndiyaco, cuendedecadino ndah ne che tihca rahn Vaco Dendiohs ri nchuhn. Duh nchuhn che cocha ne ne, té ndutiyađe che va vahchetero, cheh ne. Chemin ne, din che cuahtenan ne numacuahn ro nan Dendiohs."

⁸ 'Namin codiron yahn sahn che rahndudo se ndudo yahn Dendiohs che quenan se yaco che va yan Esmirna: "Tuhca rahn Ihyan che va ye cuahn dama, nde nan canan, nde nan cuihnonan, ihyan min che chih ye, ne ndaconan ntuche ye:

⁹ U devano nducuahn che redin nchuhn man, che rechuhrihn ne man, che chevah ne man, ate nan Dendiohs ne cuihca ne. Namin devano nduhca che chihnga rahn ama o se yahn ne. Sahn chahn ne, rahn se te ihyan naci3n yahn Israel sahn, ate che cuaco ne, lado yahn chundah ndi cuande se.

¹⁰ Hua dihya ne co yahn che va che chuhrihn ne, te chundah ne, din se che cuih ihyan neve nchuhn vacoyahn, cava che tumarande se nchuhn, chuhrihn ne chete che ndiche ro. Ate cuiquendi ne codinahñ ne ndudo yahn nde ro che ndaca ne iyehñse, ne u ndahco menún yahn ne, din che cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro.

¹¹ Nchuhn, ihyan ndiyaco, cuendedecadino ndah ne che tihca rahn Vaco Dendiohs ri nchuhn. Nchuhn che cocha ne

ne, hua deh va co yahn ne ro che co ihyan castigo cava nunde yahn ye."

¹² 'Namin codiron yahn sahn che rahndudo se ndudo yahn Dendiohs che quenan se yaco che va yan Pergamo: "Tuhca rahn Ihyan che nda ye espada cuiyon che can nduh che o lado me:

¹³ U devano nducuahn che redin nchuhn, devano che yan nan che chenan ne ne, chundah rihquention se. Andahre tihca ne, riquendi ne nan ntiyon yahn. Hua rihcoman ne che ritahno ne u, andahre ndihchero ne nduhca che chih Antipas. Ihyan min ne, devano cuaco ye ndudo yahn, ne quendi ye nan ntiyon yahn cuahn che quenan ye iyehñse. Chihno se ihyan yan nchuhn min nan che rihquention chundah.

¹⁴ Ate va ama o nan dehtenduh che hua renan ino che redin ne. Hua renan ino che retuma ino ne min yan Pergamo neve sahn che riquendi se ricuahn se ndudo yahn Balaam, sahn min che chinun se Balac cava che din se che cuahtendihco ihyan naci3n yahn Israel nunde, cheh ye dehtenduh che rihco ihyan nan che rivahn dendiohs yahn ye man, che cuahtendihco ye nunde che ndere cuahtenan ye nduco ihyan che hua nihnevaco nduco ye man.

¹⁵ Namin retuma ino ne neve sahn che riquendi se che rahn sahn Nicolaita. Chemin che tan nduco ne.

¹⁶ Cuento ino ne, ne cuihco yudo ne che ametah quendi se, te ndete hua ne, cahñ yan yahn ne, ne cuhma nduco sahn chahn, cuahn sahn nduco espada che riquendah chendé.

¹⁷ Nchuhn ihyan ndiyaco, cuendedecadino ndah ne che tihca rahn Vaco Dendiohs ri nchuhn. Ihyan che cocha ye quendah ye ne, cah maná, cheh ye. Pan min ne, quenun ndeh. Namin cah ama tu cua, ne nan tu me ne, ndirun che duche ama ihyan, che nde ama ihyan hua devano ye, atenan ihyan che ndonda tah ye tu me."

¹⁸ 'Namin codiron yahn sahn che rahndudo se ndudo yahn Dendiohs che quenan se yaco che va yan Tiatira: "Tuhca rahn Daya Dendiohs, ihyan min che nduhca ro ruchiyahn ro ndutinan ye, ne cah ye ne, riya nduhca cu cuan che ca riche riche:

¹⁹ U devano nducuahn che redin nchuhn. Devano che quenan cuma ne vedeyahino man, ritahno ne man, ntiyon che redin ne man, che quenan cuma ne vedechahtino man. Devano te nde tahque numa ino ne redin ne ntiyon man che co cuahn che canan ne.

²⁰ Ate va ama nan che redin ne che hua renan ino. Hua renan ino che a ndah no ino ne che redin tahn che duche te Jezabel, che ndere rahn te che rahndudo te ndudo yahn

Dendiohs. Ate nduco ndudo che ricuahn te ne, rihnechh te ihyan che redin ye ntiyon yáhn, çava che cuahtenan ye nduco ndahta che ndiyu ndahta yahn ye man, cheh ye dehtenduh che rihco ihyan nan che redin yahn ye dendiohs yahn ye man.

²¹ U ne, recah cá ro quenán te iyehñse, çava che nto ino te nunde yahn te, ate hua rento ino te, ne riquendi te ndere rechica te.

²² Man ne, dín che cotah ama cah tahn, condite te nan yundo. Namin dín che ama chuhrihn sahn che redin chihyo se tahn, rahtenan se nduco te, ndete che hua ngua se che dama ri se nduco te.

²³ Namin dín che coh daya te çava che cadino nducoyaça ihyan yahn Dendiohs yahn nducuahn yaço, che u ne, recadinó che rendecadino ihyan, ne queri ama nchuhn ne, ndahco menún yahn ne tuno ca ntiyon che nedín ne.

²⁴ Ate combiero yahn nchuhn che vate ye yan min che hua riquendi ye che ricuahn tahn min man, che hua riquendi ye vederihquentiyon chahte yahn chundah che rahtechica ihyan vedeyeno yahn man ye, rahtendiho ye nunde man ne, ráhn ri nchuhn te hua dín che chuhrihn ye.

²⁵ Ntiyon che va tah nchuhn ne, codin ne cudado nde ro che ndaconan chi tún.

²⁶ Ihyan che cocha ye quendañ ye man, quendi ye dinahn ye che rihquentiyón nde ro che ndá man ne, cah vederihquentiyon ihyan che cahcantiyon ye ndeh nación.

²⁷ Nduhca vederihquentiyon che te Chidá u ne, tihca vederihquentiyon che cuahtenan cuma ye. Chemin ne, anduhneça ama cu che cahcantiyon nduco ye nación chahn, ne co ndeh ye ndete che nahn ye, anduhneça ndete che chite yahn.

²⁸ Namin cah yuhdo chahte che riquendañ cuahn che a co dave, ndondañ tah ye.

²⁹ Nchuhn ihyan ndiyaco, cuendecadino ndah ne che tihca rahn Vaco Dendiohs ri nchuhn.”

3

¹ Namin codiron yahn sahn che rahn-dudo se ndudo yahn Dendiohs che quenán se yaço che va yan Sardis: “Tuhca rahn Ihyan che quenán cuma ye vederihquentiyon chahte yahn Vaco Dendiohs man, nduh che ndache iyon man: U devanó nducuahn che redin nchuhn. Devanó che anduhneça ndete che a ndih ne nan Dendiohs andahre quenduche ne nan ihyan iyehñse.

² Cuenuhn ino ne, ne cueneçañ dito ne dehtenduh che va ca che a nahn cuihno denda ne. Tihca, te rendihché che nducuahn che redin ne ne, hua ndahca nan Dendiohs yáhn.

³ Cuento ino ne nunde yahn ne, cueneçañco ne nducuahn che chahn ne, ne cuiquendi ne. Ndete che hua nuhn ino ne ne, adenán ndá tan nduhca che rendañ sahn duco, che nde hua devano ne deh ura, ne dín castigo nchuhn.

⁴ Andahre tihca ne, retuma ino ne min yan Sardis te neve ihyan che metah detoh ye chedave yahn ye. Ihyan chahn ne, conduco ye u, cuahtenun ye tino cua. Tihca redin yahn, te dave yavenan ye.

⁵ Ihyan che cocha ye quendañ ye ne, cuahtenun ye tino cua, ne hua ntihné che duche ye nan libro che rihquentiyon che cuahtenan ihyan vahchetero cuahn dama. Tahque ndah ne, ndevá ihyan nan Chidá man, nan ángel yahn ye man.

⁶ Nchuhn ihyan ndiyaco, cuendecadino ndah ne che tihca rahn Vaco Dendiohs ri nchuhn.”

⁷ Namin codiron yahn sahn che rahn-dudo se ndudo yahn Dendiohs che quenán se yaço che va yan Filadelfia: “Cuihcovan nchuhn yahn Ihyan che dave ye nan Dendiohs man, cuaco nducuahn ndudo yahn ye man, ihyan min che quenán cuma ye llave yahn rey David. Cuahn che nahne ye ne, nde ama ihyan hua co necahde ye, ne cuahn che necahde ye ne, nde ama ihyan hua co nahne ye. Rahn ye tuhca:

⁸ U devanó nducuahn che redin nchuhn. Chacondah chendevah çava ne, ne nde ama ihyan hua co necahde ye. Andahre hua nduh rignon chihve ne ne, ate retumacañ ne yahn ndudo yáhn, ne hua racondah vedame ne u.

⁹ Rahn ri nchuhn che ndahco ndiyá sahn rihnechh che ndi cuande se laño yahn chundah, ndere rahn se che sahn nación yahn Israel se. Dín che cahntihya se nan nchuhn çava che codevano se che yahinó nchuhn.

¹⁰ Redinahn nchuhn che rihquentiyón yahn che chenán cuma ne vedechahtino. Chemin che ndedeváhn nchuhn yahn castigo che va che co nducoyaça ihyan iyehñse.

¹¹ A nun chí. Codin ne cudado ntiyon che chenán ne çava che nde ama ihyan hua ndahco ndiya ye nchuhn, detohan ye ntiyon yahn ne, dín ye che hua nuhnde menun yahn ne.

¹² Ihyan che cocha ye quendañ ye ne, ama ndah ro yahn ye. U dín che conañ ye nan che rihquentiyon Dendiohs yáhn, ne hua ndá ro che ndiquendañ ye min. Nan ye ne, cuaconáhn che duche Dendiohs yáhn man, che duche yan yahn ye, Jerusalén ra man, che chi nde vahchetero nde nan va ye. Namin dirún che duché quenuma ra.

¹³ Nchuhn ihyan ndiyaco, cuendecadino ndah ne che tihca rahn Vaco Dendiohs ri nchuhn.”

¹⁴ Namin codiron yahn sahn che rahn-
dudo se ndudo yahn Dendiohs che quenan
se yaco che va yan Laodicea: "Tuhca rahn
Ihyan che devano cuaco ye man, che rahn
ye ndudo cuaco man, ihyan min che nduco
Dendiohs dendah ye nducuah:

¹⁵ U devano nduhchan nchuhn nan
ntiyon yahn; nde huane ihno ne, nde huane
iche ra ne. Tahque ndah ne ndete che
cuiquendi ne numa ino ne, o ama yune no
cuihcoman ne.

¹⁶ Ate nducote vatemán ino ne ne, tahque
ndah che cuacondah vedame nchuhn.

¹⁷ Nchuhn ne, rahn ne che ama va yahn
ne, che ama ndahca rahno ne, che nde ama
vederetahn yahn ne metah. Me nde hua
retumacadino ne che ama ndache chenan
ne man, ama chevah ne man. Anduhneca
ndete ve nan ne man, anduhneca ndete che
devane ne man.

¹⁸ Chemin che riyahvé nchuhn che di-
nahn ne ndudo yahn. Chemin ne, anduh-
neca diyahnguan ndah cava ne, cava che
co niyon ne nduhca ihyan cuihca. Che di-
nahn ne ndudo yahn, quendi ne yune yahn
ne, anduhneca che cuahtenun ne tino cua,
ne ametah cora vedecuihno yahn ne che
anduhneca ndete che devane ne. Namin
cochihve yahn ne nduhca ico che cuih ne
ndutinan ne cava che co ro nan ne.

¹⁹ U ne, riyahvé man, redin castigo man,
nducoyaca ihyan che yahino ihyan. Chemin
che codin nun ino nchuhn, ne cuento ino ne
nunde yahn ne.

²⁰ Condihche nchuhn. U ne, riyahvé
ihyan. Ihyan che rihcovan ye ndudo yahn,
ne renewahnecon ye u ne, conducó ihyan,
dama chéh dama cih nduco ye.

²¹ Ihyan che dinahn ye nde nan cuih-
nonan ne, cah yuné che nduco ye cuhnde
ye nan che vá rihquentiyón, nduhca che
dinahn man, ne vá dama nduco Chidá nan
che rihquentiyon ye.

²² Nchuhn ihyan ndiyaco, cuend-
edecadino ndah ne che tihca rahn Vaco
Dendiohs ri nchuhn."

4

*Rendeva ihyan yavenan Dendiohs
vahchetero*

¹ Chihno min ne, ndihcheró van yahnde
yahn ama chendevah che quendah
vahchetero. Tuhme ángel che rahn ye
nducó menan me ne, rahn tun ye. Ama
yudo ndudo ye anduhneca ama trompeta
cuahn che retive ihyan. Rahn ye:

—Cochi muhn, ne nahmé di dehtenduh
che va che co.

² Ndetahno din Vaco Ndah yahn Den-
diohs che anduhneca ndete che vahchetero
quenún, ne ndihcheró ama ihyan che va ye
nan che rihquentiyon ye.

³ Me ihyan min ne, ama diyahn ro ye
anduhneca tu diyahn che duche jaspe man,
cornalina man. Netahn cuaco nan va ye
ne, quendihco ama che decá ro curecuhnde
decá ro, ne ama diyahn ro nduhca che ro tu
che duche esmeralda.

⁴ Numa ndive chihto nan che va ihyan
ndinan me ne, vate ndico cun indihite nan
che rihquentiyon ye. Ihyan chahn ne, che-
nun ye tino cua, ne chenun tin ye corona
diyahnguan.

⁵ Nan che va ihyan ndinan me ne, ama
riya cuah man, ama rine dave man, ama
yudo ri man. Cuaco nan che rendihchero
ihyan ndinan me ne, riche ndache yahn, ne
checadinó te chemin che Vaco Ndah yahn
Dendiohs.

⁶ Ndiyahn cuahn menan nan che va ye
ne, decá ro tuyuno decá ro. Ama chahte
anduhneca ama vine.

Netahn cuaco nan che va ihyan ndinan
me ne, vate cun che decá ro ite decá ro, ne
ama ndeh ndutinan chenan cuahn menan
man, cuahn vedame man.

⁷ Ama ne, decá ro león decá ro, tama ne,
decá ro itenine decá ro, tama ne, decá ro
nan ihyan decá ro nan, ne tama ne, decá ro
ihya che quendihco te devan yuhne decá ro.

⁸ Queri ama che decá ro ite decá ro me
ne, chenan an reche, ne ama ndeh ndutinan
chenan cuahn vedame man, cuahn menan
man, man reche man. Nde ro nde rahn hua
reguan rendeva yavenan ihyan ndinan me,
rahn tuhca:

Dihve nuhn Dendiohs, ndih che quenan
cuma ne vederihquentiyon che
tahque chahte, ama ndah ne, ametah
nde ama nunde yahn ne.

Va ne numacuahn ro; hua ndá ro che cui-
hno vederihquentiyon yahn ne.

⁹ Queri ama yune che rendeva che decá
ro ite decá ro me yavenan ihyan ndinan
me che va ye numacuahn ro man, renechah
nundihve cuahn ihyan man ne,

¹⁰ nduh che ndico cun indihite chahn ne,
rehntihya ye nan ihyan min, rendeva ye
yavenan ye. Numacuahn vedenecon rih-
ntave queri ama ye corona yahn ye nan ye,
ne rahn ye:

¹¹ Dihve nuhn Dendiohs, redin yahn che
ndeva nducoyaca ihyan yavenan ne,
te quenan cuma ne vederihquentiyon
chahte, dendah ne nducuah che va.
Ndete che hua ndih ne, nde metah dehva.

5

*Dihvo vo Jesucristo ne, ndonda tah ye
caca che chenan ndache sello*

¹ Namin ndihcheró che ihyan ndinan
me ne, nda ye ama caca ndechetive tah
cuaco ye. Caca me ne, ndirun cuahn chete

man, cuahn vedame man, ne ntude chiche, chenan ndache sello.

² Namin ndihcheró ama ángel che ama detino ye, ne chihneván che numa dito tumerune ye:

—¿A va ihyan che quenán cuma ye vederihquentiyon che ndeh ye sello, ntah ye caca cuh ne?

³⁻⁴ Ate numachahte iyehñse man, vahchetero man, van tenahn man ne, hua quendah nde ama ihyan che quenán cuma ye vederihquentiyon che ndeh ye sello chahn, ndihchenan ye caca me, ne chemin che ama chí rán, nde chacó ura min.

⁵ Tuhme rahn ama cha indihnte chahn ri ye u:

—Ametah cueque. Nga ihyan che tahque yudo vederihquentiyon quenán cuma ye van ndata yahn Judá man, David man. A chicha ye dinahn ye ntiyon che quenán cuma ye, ne co ndeh ye nduh che ndache sello, ntah ye caca tih.

⁶ Tuhme ndihcheró ama itecuche lihn che a ndero ndi che a nihno ihyan ite ro menan, ndi te vedino, nti te nino nan va ihyan ndinan me, mendahn nan che chenun nduh che cun che decá ro ite decá ro me man, nduh che ndico cun indihnte chahn man. Chenan ndache dihne te man, ndache ndutinán te man. Checadinó te itecuche lihn me ne, a Dihvo vo Jesucristo. Che chenan ndache dihne te ne, conahn che ama yudo vederihquentiyon quenán cuma ye. Che chenan ndache ndutinán te ne, conahn che Vaco Ndah yahn Dendiohs che rahn numachahte iyehñse ne, quenun ihyan.

⁷ Tuhme chahn ye, ne ndonda tah ye caca me che nda ihyan ndinan me tah cuáco ye.

⁸ Ura che chetah ye caca me ne, cuahn nduh che cun che decá ro ite decá ro me, ne chehntihya nan ye. Namin nduh che ndico cun indihnte chahn ne, cuahn ye chehntihya ye nan ye, nda queri ama ye ama arpa man, ama cu diyahnguan che richenun cuhn man. Checadinó te yahme cuhn me ne, chemin ndudo che revah ihyan yahn Dendiohs.

⁹ Tuhme canan rita nduh che cun che decá ro ite decá ro me man, indihnte chahn man, ama himno ra che tuhca:

Ndih ne, redin yahn che ndonda tah ne caca me, ndeh ne sello yahn,

te chihno ihyan iyehñse ndih, ne chera yun yahn ne cava che ndedevahn ne ihyan queri ama nación man, queri ama nan ndata yahn ye numachahte iyehñse man, queri ama nan devaco man, nedin yahn Dendiohs ihyan.

¹⁰ Ihyan chahn ne, din ne che chi ye ihyan yahn Dendiohs man, chi ye anduh-neca chidocuyan che cuahtenan ye nan ntiyon yahn ye man.

Ihyan chahn ne, cahcantiyon ye ihyan iyehñse.

¹¹ Tuhme ndihcheró che ama yahn ángel ndito ye ntahn cuaco nan che va ihyan ndinan me man, nan che chenun nduh che cun che decá ro ite decá ro me man, nduh che ndico cun indihnte chahn man, ne chihneván

¹² che ama dito rahn ye tuhca:

Ihyan tih che chih ye nduhca ama itecuche lihn che ndi te vedino ne,

redin yahn che ndeva nducoyaca ihyan yavenan ye, te quenán cuma ye vederihquentiyon chahte man, va tah ye nducuahn che va man, nducuahn vededevano man.

¹³ Tuhme nducoyaca ihyan che vate ye vahchetero man, ihyan che vate ye iyehñse man, tenahn man, nducoyaca nan ite che vate te iyehñse man, van nuniyahn man, nde nducuahn dehtenduh che va ne, rahn tuhca:

Dendiohs che va ne rihquentiyon ne man, Dihve nuhn che chih ne nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino man, ndeva nuhn yavenan nchuahn cuahn dama, te ama yudo vederihquentiyon chenan cuma ne.

¹⁴ Namin nduh che cun che decá ro ite decá ro me ne, rahn:

—¡Tihca!

Tuhme nduh che ndico cun indihnte chahn ne, chehntihya ye, ndeva ye yavenan Dendiohs, ihyan min che va ye numacuahn ro.

6

Dihvo vo Jesucristo ne, ndeh ye sello che chenan nan caca me

¹ Chihno min ne, Dihvo vo, ihyan min che chih ye nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino ne, ndihcheró che ndeh ye ama sello chahn, ne chihneván che yahve ama cha che decá ro ite decá ro me u. Ama yudo ndudo nduhca che rine dave, ne rahn:

—¡Cochi condihchero!

² Tuhme ndihcheró ama caballo cua, ne ihyan che quendudo ye ite ne, ndonda tah ye ama corona, ne cuahn ye ndahco ndiya ye ihyan iyehñse, nda ye ama nducoruhnde nduco yave.

³ Cuahn che ndeh Dihvo vo tama sello ne, chihneván che yahve tama che decá ro ite decá ro me u:

—¡Cochi condihchero!

⁴ Tuhme ndihcheró ama caballo cuah, ne ihyan che quendudo ye ite ne, ndonda tah

ye vederihquentiyon che din ye che cuahtecuhma ihyan iyehñse, cahno ye vih. Namin ndonda òah ye ama espada chahte.

⁵ Cuahn che ndeh Dihvo vo òama sello ñan che chi ino ne, yahve òama che deca ro ite deca ro me u:

—¡Cochi condihchero!

Tuhme ndihcheró ama caballo cuan, ne ihyan che quendudo ye ite ne, nda ye ama icade.

⁶ Chihneván ama ndudo che chica ñan che chenun nduh che cun che deca ro ite deca ro me che rahñ tuhca:

—Codin che cuhnde cuico nde atenan ama kilo trigo o ino kilo cebada ndaca ihyan yahn che òin ye ntiyon ama ro. Ate hua decuihne yahn olivo ñan, dihyo uva ñan, çava che ndaca aceite ñan, vino ñan.

⁷ Cuahn che ndeh Dihvo vo òama sello ñan che a chi cun ne, yahve òama che deca ro ite deca ro me u:

—¡Cochi condihchero!

⁸ Tuhme ndihcheró ama caballo cuan, ne checadinó te ihyan che quendudo ye ite ne, a ihyan min che vederih. Cuahn vedame ye ne, cuahn òama ihyan, ihyan min che duche ye Ñan Che Chenan Rino Tenahn. Ihyan chahn ne, ndonda òah ye vederihquentiyon che din ye che cuhnde çanda ñan, cuhnde cuico ñan, cuhnde cah ñan, cahno ite òan ihyan ñan, ne coh a nahn mañn va ihyan iyehñse.

⁹ Namin min va ama ñan ta, ne cuahn che ndeh ye òama sello ñan che a chi uhn ne, ñan ñan ta me ne, ndihcheró nducoyaca ihyan che chihno ihyan iyehñse ihyan yahn che chitahno ye Ndudo yahn Dendiohs ñan, cahndudo ye ñan.

¹⁰ Ihyan chahn ne, numa dito ye rahñ ye:

—Dihve nuhn Dendiohs, ndih che ama ndah ne, ne redinahn ne ndudo yahn ne, çticuahn techecade ne yahn nuhn, òin ne castigo ihyan iyehñse che chihno ye nuhn ne?

¹¹ Tuhme ndonda òah ihyan chahn tino cua che cuahtenun ye, ne rahñ Dendiohs ri ye ihyan che cuahte tuhno ca ye nde conan nda nducoyaca ihyan che namin ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, redin ye ntiyon yahn ye, che a va çade che cahno ihyan iyehñse ihyan nduhca che chihno ye ihyan chahn.

¹² Cuahn che ndeh Dihvo vo òama sello ñan che chi an ne, ndihcheró che ama nuhn yahn. Yahn ne, ama chi cuan, nduhca che ro tino cuan ro. Iyo ne, ama chi cuah nduhca che ro yun ro.

¹³ Iyon ne, chera numachahte iyehñse nduhca che ra higo cuahn che rano yuhne òan.

¹⁴ Dehtenduh che chenah ñan ro ne, chihno anduhñeca che nedihno chi. Ico ñan,

yahn cuma che vate van nuniyahn ñan ne, chihno ndahchetahn.

¹⁵ Tuhme nducoyaca ihyan che chenah cuma ye vederihquentiyon ñan, ihyan ndinan ñan, ihyan ñahn ñan, ihyan cuihca ñan, ihyan ndinan yahn sandado ñan, ihyan che redin ye ntiyon yahn ihyan ñan, ihyan che redin ye ntiyon yahn ñan ye ñan, nducoyaca ihyan chahn ne, chahtenun ndeh ye chete iviyaça ñan, tinduh rendah tu ñan.

¹⁶ Nde ama nahn ye che ico ñan, yava ñan, cora ndudo ihyan çava che chendih ihyan, ne Dendiohs, ihyan min che va ye rihquentiyon ye ñan, Dihvo vo, ihyan min che chih ye nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino, ihyan min che quenan cuma che òin ye castigo ihyan chahn numacuahn vedetan ñan ne, hua ndihchero ye ihyan,

¹⁷ te a nda ro che co ye castigo yah, ne nde ama ye hua cocha ye.

7

Ihyan nación yahn Israel che ndeva Dendiohs

¹ Chihno min ne, ndihcheró cun ángel che vatendi ye òahn cuaco iyehñse. Ihyan chahn ne, nda ye vederihquentiyon che hua cuahñecun ye che cuano yuhne numachahte iyehñse, ndiyahn ñan, van yahn ñan, ñan nuniyahn ñan.

² Namin ndihcheró òama ángel che nda ye, cochi ye cuahn ñan che riquendañ yahn, nda ye sello yahn Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero. Rahñ ángel me numa dito ye ri ye nduh che cun combiero yahn ye che vatendi ye iyehñse, ihyan chahn che nda ye vederihquentiyon che òin ye che chuhrihn ihyan iyehñse:

³ —Codin nchuhn cudado che hua cuano yuhne òan ndiyahn ñan, van yahn ñan, ñan nuniyahn ñan, numanahn che metah nahn vo sello chata nducoyaca ihyan yahn Dendiohs yuhn vo.

⁴ Tuhme chihneván nduhva yahn ihyan nación yahn Israel che chenah sello ihyan, ne ri ye ama ciento quenan o raco cun mil ihyan chahn.

⁵ Ñan ndata yahn Judá ne, ndichio mil ye, ñan ndata yahn Rubén ne, ndichio mil ye, ñan ndata yahn Gad ne, ndichio mil ye,

⁶ ñan ndata yahn Aser ne, ndichio mil ye, ñan ndata yahn Neftalí ne, ndichio mil ye, ñan ndata yahn Manasés ne, ndichio mil ye,

⁷ ñan ndata yahn Simeón ne, ndichio mil ye, ñan ndata yahn Leví ne, ndichio mil ye, ñan ndata yahn Isacar ne, ndichio mil ye,

⁸ ñan ndata yahn Zabulón ne, ndichio mil ye, ñan ndata yahn José ne, ndichio mil ye, ne ñan ndata yahn Benjamín ne, ndichio mil ye.

Ama yahn ihyan chenun ye tino cua

⁹ Chihno min ne, ndihcheró ama yahn ihyan che chica ye numachahte iyehñse, queri ama nación man, queri ama nan ndata yahn ye man, queri ama nan devaco man. Nto dama nducoyaca ye, vatendi ye cuahn menan nan che va Dendiohs man, nan che nti Dihvo vo, ihyan min che chih ye nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino nan Dendiohs man. Ama yahn ihyan chahn che nde ama ihyan hua co cah duche ye ihyan. Chenun ye tino cua, chetah tah queri ama ye yata iyon.

¹⁰ Rahn nducoyaca ye numa dito tuhca: Ndiñ Dendiohs yahn nuhn che va ne ri-hquentiyon ne man,

ndih Dihve nuhn che chih ne cava nuhn nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino man,

rendeva nuhn yavenan nchuhn che ndedevahn ne nuhn.

¹¹ Namin nducoyaca ángel vatendi ye ntahn cuaco nan va ihyan ndinan me man, nan che chenun nduh che cun che deca ro ite deca ro me man, nduh che ndico cun indihthe chahn man, ne chehntihya ye, ndeva ye yavenan Dendiohs.

¹² Rahn ye:

—¡Tihca! Redin yahn che ndeva nducoyaca nuhn yavenan ne, nte nuhn nundihve cuahn ndih numacuahn ro, te quenán cuma ne vederihquentiyon chahte man, nducuahn vededevano man, ne hua nda ro che cuihno.

¹³ Tuhme tumerune ama cha indihthe chahn u:

—Ihyan sih che chenun ye tino cua ne, ¿a devene duh ihyan ye man, ti chica ye man ne?

¹⁴ Ndahconán yahn ye:

—Hua devanó, ate rahco te a devano man ne.

Tuhme rahn ye ri ye u:

—A ihyan sih che chuh ye vedeyah che chihnde iyehñse. Chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino nan Dendiohs. A ndevahn ye. Anduhneca ndete che nano ye tino yahn ye, ndo cua nduco yun yahn Dihvo vo.

¹⁵ Chemin che chenun ye muhn vahchetero, rendeva ye yavenan Dendiohs nde ro nde rahn. Dendiohs ne, conduco ye ihyan, din ye cudado ihyan.

¹⁶ Ametah chuhrihn ye, nuhn ye che cheh ye man, che cuh ye man, ametah chuhrihn ye, cuahtenun ye van yan man, van ihno man,

¹⁷ te nduhca che redin ihyan cudado itecuche yahn ye, riquenda ye ite, rih te nune ne, tihca din Dihvo vo Jesucristo cudado ihyan chahn, ndeva ye ihyan, cuahtenan ye

vahchetero numacuahn ro. Ihyan chahn ne, din Dendiohs che ama co yeno ye, ametah ndaconan cadino ye deh che vederan man, deh che cuaco ye man.

8

Ndeh Dihvo vo Jesucristo tama sello nan chi ndache

¹ Cuahn che ndeh Dihvo vo tama sello nan che chi ndache ne, co tenduh man ura ama chi dihn vahchetero.

² Chihno min ne, ndache ángel chahn che vatendi yan ye nan Dendiohs ne, ndihcheró che ndonda tah ye ama trompeta queri ama ye.

³⁻⁴ Tuhme nda tama ángel, nda ye ama cu diyahnguan che richenun cuhn, ne cuahn ye nan ta diyahnguan me che va nan Dendiohs. Ndonga tah ye ama ndeh cuhn cava che cahquiyahn ye, ne ca yahme yahn ura che revah ihyan yahn Dendiohs.

⁵ Cuahn che chihno chiche cuhn me ne, chetah ángel me nducoyahn nan ta, chih ye chete cu che richenun cuhn me, ne chihtera ye numachahte iyehñse. Ndetahno nuhn yahn man, chiya cuah man, chine dave man, ama yudo chi man.

Tive ángel chahn trompeta

⁶ Tuhme chahteyan ángel chahn cava che tive ye trompeta yahn ye.

⁷ Cuahn che tive ama ye ne, chera yun man, yahn man, yun man, numachahte iyehñse, ne chihno chiche a nahn man yahn man, a nahn man yahn rahte man, nducuahn chano man.

⁸ Cuahn che tive tama ángel ne, ama che deca ro ico deca ro, ama riche, chendahnun chete nuniyahn, ne a nahn man nuniyahn ndaconda yun.

⁹ Namin barco che vatechica nan nuniyahn ne, a nahn man va chihno ndeh, ne a nahn man va ite che chenun te van nuniyahn chihno chih te.

¹⁰⁻¹¹ Cuahn che tive tama ángel nan che a chi ino ye ne, ama iyon ndico che duche Ajenjo, ama riche, chica nan ro, chera van nune che va iyehñse, ne a nahn man va ico man, vaco nune man, ndaconda nune ya. Ama yahn ihyan chih ye, din nune ya me.

¹² Cuahn che tive tama ángel nan che a chi cun ye ne, chihno a nahn man dave yahn yahn man, dave yahn iyo man, dave yahn iyon man, ne a nahn man yahn ne, chiya dah man, a nahn man yan ne, hua quendiñco dave iyo man.

¹³ Tuhme ndihcheró ama ángel che quechica ye devan yuhne nan man nan ro, ne chihneván che rahn ye numa dito ye:

—Chevah ihyan iyehñse, ¿ama yah ri cava ye cuahn che tive te ino ángel chahn trompeta yahn ye!

9

¹ Cuahn che tive tama ángel nan che a chi uhn ye ne, ndihcheró ama ihyan che deca ro iyon deca ro ye, chica ye nan ro, chiya ye ndiyahn. Ndonga tah ye ama llave yahn infierno.

² Ndetahno che nahne ye ne, quendaḥ yahme nduhca che riquendaḥ nan ama horno chahte, ne ama chi man numachahte.

³ Van yahme me ne, quendaḥ yahcadahn che chenan cuma te vederihquentiyon nduhca vederihquentiyon che chenan cuma itedahn.

⁴ Din Dendiohs che hua cheh te chano man, yata yahn yahn man, atenan ihyan che hua chenan sello yahn Dendiohs chata ye va che din tan te nduco ye.

⁵ Cahnecon Dendiohs che cah te ihyan chahn chete che uhn iyo, ate hua cahnecon ye che cahno te ihyan. Ama rendih run yahn te nduhca che rendih run yahn itedahn.

⁶ Checadinó te cuahn che conahn chemin ne, ama nahn ihyan che coh ye, ate metah vederih cava ye ro min, te va che co ye castigo.

⁷ Yahcadahn chahn ne, ama vateyan te nduhca che rahteyan caballo che rahn te van canda. Tin te ne, chenan ama nan che deca ro corona diyahnguan deca ro. Nan te ne, deca ro nan ihyan deca ro.

⁸ Yudo tin te ne, ama rahno nduhca yudo tin ndahta. Dihyon te ne, nduhca dihyon León.

⁹ Date yahn te ne, nduhca cu che renun ticua sandado che rendedevahn sahn tihca. Cuahn che ra te ne, ama yudo rahco reche te nduhca che rahco carro che rinda yuhdo van canda.

¹⁰ Nducodahn te ne, chendudo yan yahn nduhca itedahn, ne va vederihquentiyon yahn cava che cah te ihyan chete che uhn iyo.

¹¹ Angel yahn infierno che ndinan ye yahn te. Devaco hebreo ne, duche ye Abadón, ne devaco griego ne, duche ye Apolión. Tihca duche ye, te ihyan min che redecuinho ye ihyan.

¹² Nduco chemin te, a chuh ama nan vedeyah, ate renda ca te o.

¹³ Cuahn che tive tama ángel nan che a chi an ye ne, chihneván ama ndudo che chica nan ta diyahnguan me, van nduh che cun dihne te che ninetave me,

¹⁴ ne rahn ri ángel che cade tive ye trompeta me:

—Cuentate nduh che cun ángel che nchiche ye chihto ico chahte che duche Eufrates.

¹⁵ Angel chahn ne, chenan rino ye nde nda ura min che ntate ye, te chenan cuma

ye ntiyon che nda ura min ne, va che cahno ye a nahn mahñ va ihyan iyehñse.

¹⁶ Chihneván nduh va yahn sandado yahn ye che chendudo se yuhdo, ne ri se o ciento millón.

¹⁷ Ndhcheró che chenun se cu che duche coraza. Color yahn ne, cuah man, cue nan ro man, cuan man. Caballo yahn se ne, nduhca nan León tihchan nan te. Chende te ne, riquenda yahn man, yahme man, azufre man.

¹⁸ Nduco yahn man, yahme man, azufre man, che riquendaḥ chende te ne, chihno te a nahn mahñ va ihyan iyehñse.

¹⁹ Caballo chahn ne, chenan cuma te vederihquentiyon che cahno te ihyan nduco chende te man, nducodahn te man. Nducodahn te ne, nduhca cu tihca, ne nduco chemin ne, renuhn yah te ihyan.

²⁰ Ihyan che ndevahn ye che hua chihno te ihyan ne, hua nto ino ye nunde yahn ye, quendi ye rendeva ye yavenan vaco chihnga man, dehtenduh che redendahn man ye, redin ye dendiohs yahn ye man. Dehtenduh chemichan ne, redindah ye nduco diyahnguan man, diyahngua man, cu cuan man, tu man, yahn man, ne ndere chenan ndutinan, ate hua ronah, ndere chenan revan, te hua rihnevan, ndere chenan cah, te hua rica.

²¹ Ihyan chahn ne, hua nahn cahcoman ye yune chihnga yahn ye. Tahque ndah ye ne, quendi ye rihno ye vih man, reduco ye man, redin cuah ye man, ndere rahtenan ye nduco ihyan che hua nihnevaco nduco ye man.

10

Ama ángel nda ye ama caca lihn

¹ Chihno min ne, ndihcheró tama ángel che detino ye chica ye vahchetero, chiya ye ndiyahn. Quendihco ama man ntahn cuaco chihto nan ye man, quendihco ama curecuhnde nihno tin ye man. Nan ye ne, ama diyahn ro nduhca yahn che quenán nan ro. Cah ye ne, nduhca che ro ruchiyahn tihca ro.

² Nda ye ama caca lihn nentah ye. Chihno ye cah cuaco ye nan nuniyahn, ne cah cueh ye ne, chihno ye ndiyahn.

³ Tuhme cah ye numa dito ye, ne nduco ye ne, nduhca ndudo León cuahn che retuhche te. Cuahn che cah ye ne, chihneván ndache yune ndudo che ama yudo chenun nduhca che rine dave.

⁴ Chihno min ne, a va yan che dirún deh conahn ndudo chahn, ate ndaconan chihneván tama ndudo che chica vahchetero che rahn nducó:

—Conun ine nduh che ndache ndudo che chihneven, ne hua diron.

⁵ Tuhme ángel me che nihno çah ye ñan nuniyahñ man, ndiyahn man ne, ndihcheró che chenihyon ye tah cuäco ye ñan ro, ne chihneván che rahñ ye:

⁶ —Nde muhn nde ñan Dendiohs, ihyan min che va ye cuahn ðama man, ihyan min che dendah ye ñan ro man, iyehñse man, nuniyahñ man, nducuahñ che va man, a nun cuahn conahn

⁷ ndudo yahn ye che çah ye checadino ihyan profeta yahn ye, che nde hua devano ihyan ro menañ. Cuahn che tive ðama ángel ñan che a co ndache ye ne, conahn.

⁸ Tuhme ndudo che a chihneván menañ che chica vahchetero ne, ndaconan rahñ nducó:

—Cochi, cotah çaca che nda ángel che nti ye ñan nuniyahñ man, ndiyahn man.

⁹ Tuhme cháhn ñan ángel chicá çaca me ihyan, ne rahñ ye ri ye u:

—Nga, coheh. Ura che cheh ne, ama yade chihñ nduhça che rihñ nedih yahn, ate cuihno cheh ne, ndaconda ya.

¹⁰ Chéh çaca me, ne chinahn nduhça che rahñ ángel me ri ye u.

¹¹ Tuhme chihneván ðama ndudo che rahñ ri u:

—Va ca ndudo che diron yahn dehtenduh che va che cuahno co ama yahñ ihyan, queri ama nación man, ndata yahn ye man, devaço yahn ye man, yahn che va che cuahno co ihyan ndinan man.

11

O ihyan che cuahndudo ye ndudo yahn Dendiohs

¹ Chihno min ne, ndondañ táh ama nducocade, ne chihneván che rahñ Dendiohs ri ye u:

—Cuedecade yäco chahte yáhn man, ñan ta man. Namin codin doche ihyan che cheñun ye chete, rendeva ye yavenañ.

² Ate hua decade cuahn chevah, te min ne, a ndondañ tah sahn ðama nación, ne condinun condinaño se yan yáhn chete che o raco o iyo.

³ Cuedevane te dechuh o ihyan che cheñun ye tino cuan, cuahndudo ye ndudo yáhn chete che ama mil quendudo o ciento ino raco ro.

⁴ Ñan Ndudo yahn Dendiohs ñan che ndirun yahn o yahñ olivo man, o candelero man, che vatendi ñan Dendiohs, ihyan min che rihquentiyon ye iyehñse ne, checadinó te chemin ne, a yahn ihyan che o chahn che cuahndudo ye ndudo yahn Dendiohs.

⁵ Ndete che vate ihyan che nahñ din tan ye nduco ihyan chahn ne, quendañ ruchiyahñ chende ye, ne cuihno cuco ye. Nducoyaca ihyan che din tan ye nduco ihyan chahn ne, va che coh ye.

⁶ Cuahtenan cuma ihyan chahn vederihquentiyon çava che din ye che hua cuan co numanahn che cuahndudo ye man, che din ye che nune ne, ndaconda yun man, che din ye che cuhnde nducuahñ ñan vedeyah iyehñse adehno ura che nahñ ye man.

⁷ Ate cuahn che a dinahn ye ntiyon che cuahtenan cuma ye ne, quendañ ama ite tan ñan infierno, cuhma te nduco ye, ne çahno te ihyan.

⁸ Cotave ye cuan yune viyan, yan chahte me ñan che quenan yah Dihvo vo Jesucristo. Ñahn cuan ne, rahñ ihyan te yan min ne, a nahñ ðama nduco Egipto man, nduco Sodoma man.

⁹ Nducoyaca ihyan, queri ama nación man, ndata yahn ye man, devaço yahn ye man ne, ndihchero ye tenahn chahn chete che ino ro quenan man, ne hua cuahñecun ye che cuehche ye.

¹⁰ Ihyan iyehñse ne, ama co yeno ye cuahn che coh ihyan chahn, nde tuno dechuh ama ðama ye vedino yahn vih. Ama co yeno ye che coh ihyan chahn, te ama chuhrihn ye yahn vederihquentiyon che cuahtenan cuma ye.

¹¹ Ate cuihno ino ro quenan man ne, ndedetuhche Dendiohs ihyan, ne nducoyaca ihyan che ndihchero ye ne, ama dihya ye co.

¹² Cahnevan ihyan chahn ama ndudo che çaca ñan ro, ama dito çahma nduco ye:

—Cochi nchuhn.

Tuhme nducoyaca ihyan che hua ri rendihche ye ihyan chahn ne, ndihchero ye che nda ye vahchetero van man.

¹³ A ura min no ama nuhn yahñ, ne ama ndeh cuan cora vah viyan, coh ndache mil ihyan. Ihyan che hua coh ye ne, ama dihya ye co, nde tuno ndeva ye yavenañ Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero.

¹⁴ Nduco chemin ne, co o yune che cuhnde vedeyah, ate renda ca ðama.

Ñan che chi ndache ángel che tive ye trompeta

¹⁵ Cuahn che tive ðama ángel ñan che a chi ndache ye ne, chihneván che ama yudo chenun ndudo yahn ama yahñ ihyan vahchetero che rahñ tuhça:

Nducuahñ vederihquentiyon che va iyehñse ne, a ndondañ tah

Dihvo vo Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che dechuh ye, ndedevahn ye ihyan iyehñse man.

Dihvo vo Dendiohs çahcantiyon ye numacuahn ro.

¹⁶ Tuhme nduh che ndico cun indihte chahn ne, chehñthiya ye, ndeva ye yavenañ Dendiohs,

¹⁷ ne rahñ ye:

Dihve nuhn Dendiohs che ama chahte vederihquentiyon quenan cuma ne man, che va ne numacuahn ro man,

rente nuhn nundihve cuahn ndih yahn che chihco ro ne vederihquentiyon chahte yahn ne man, canan rihquentiyon ne numa dito ne man.

¹⁸ Chi tan ihyan iyehense, ate a nda ro che cuhnde cade yahn nducoyaca ye man, tenahn man, din ne castigo ihyan che hua ri rendihche ye ndih man, decuihno ne ihyan che redetohnan ye iyehense man.

A nda ro che ndeva ne ihyan profeta yahn ne man, nducoyaca ihyan yahn ne, a chahte o hua chahte vederihquentiyon chenana cuma ye man.

¹⁹ Tuhme vahchetero nan che va Dendiohs ne, ndihcheró yave nan che quenun ndah ndudo che cah ye che ndedevahn ye ihyan yahn ye. Ura min ama nuhn yahn man, ama chiya cuah man, ama chine dave man, ama chera yun man.

12

Ihyan ndahta che cuhn ite tan nduco ye

¹ Van yahnde yahne, ndihcheró che chihn ama vederihno nan ro. Chihnde ro ama ihyan ndahta che deca ro dave yahn yahn deca ro tino yahn ye man, che quenun tin ye ama corona che chenana ndichio yon man, ne cuahn ndiya cah ye ne, quenana iyo.

² Ihyan min ne, rah ye che a ra yah chete ye, te nda ura che cuacoyahn ye.

³ Tuhme chihnde ro ama ite tan che ama yu ca te. Ite min ne, cuah te, ne chenana ndache tin te man, ndiche dihne te man. Queri ama tin te ne, quenana corona.

⁴ A nahn man yon che chendihco nan ro chihtera te nde ndiyahn nduco nducodahn te. Chandi yan te nan ihyan ndahta me cava che cheh te daya ye ndetahn che cuhndeyan.

⁵ Ihyan ndahta me ne, chacoyahn ye ama decuah chahn che a va cade che cahcantiyon numachahte iyehense. Ama chahte vederihquentiyon conan cuma, nde ama ihyan hua co ndahco ndiya ye. Ate hua chi cheh te decuah me, te ndeva Dendiohs, chaconahn ye nan vederihquentiyon yahn ye.

⁶ Tuhme chano ihyan ndahta me, cuahn ye conan ye ama cuan yahn nan che metah duhva nan che a ndihcoyan Dendiohs. Min cahcaceh ye ihyan chete che ama mil quendudo o ciento ino raco ro.

⁷ Adiva ne, Miguel nduco angel che rihquentiyon ye ne, cuhn ye nduco ite tan me man, angel yahn te man.

⁸ Hua chicha te, ne ametah chi chahtenan te vahchetero nduco vih.

⁹ Tahque ndah ne, chacondah ye ite nduco ihyan yahn te nde ndiyahn. Ite tan me ne, a chemin che chundah, sahn min che ndacondah se cu ro menan me man, sahn min che quechica numachahte iyehense, rihcheh se ihyan man.

¹⁰ Tuhme chihneván ama ndudo vahchetero che ama dito rahn:

—A chihco ro Dendiohs yuhn vo vederihquentiyon chahte che quenana cuma ye, a ndero ndi che a ndedevahn ye ihyan yahn ye. Dechuh ye Dihvo vo Jesucristo, cava che ndedevahn ye ihyan iyehense, ne a nda ro che ndonda tah ihyan min vederihquentiyon, cuanan cahcantiyon ye. Tihca, te a denda chundah, sahn min che ricanunde se yahn dihno vo nan Dendiohs nde ro nde rahn.

¹¹ Dihno vo chahn ne, ndahco ndiya ye vederihquentiyon yahn se, te chi chahtino ye Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino nan Dendiohs, quendi ye cahndudo ye Ndudo Ndah yahn ye, nde hua din vah ye sahn andahre va che coh ye.

¹² Chemin che nchuhn che vate ne vahchetero ne, cuahte ne vedeyeno. Me nchuhn che vate ne iyehense man, che vatechica ne nan nuniyahn man ne, iyah ri cava ne!, te nducote denda chundah ne, numacuahn vedetan cochi se van nchuhn, ne a devano se te cuihno te neve ro me, a cuihno vederihquentiyon yahn se.

¹³ Cuahn che chendah ite tan me nde ndiyahn ne, quendah te ihyan ndahta me.

¹⁴ Ate ihyan ndahta me ne, din Dendiohs che quenana reche ye nduhca reche iya, nduco tihca ndevahn ye, ne quendihco yaco ye, cuahn ye yahn nan che metah dehva. Min cahcaceh Dendiohs ihyan chete che ino nduyo quenana man.

¹⁵ Ite tan me ne, tendah te nune chende te cava che ndo ama ico, canerine ihyan ndahta me.

¹⁶ Ate hua dehva chi yahn ye, te chehchenun yahn min, ne chera nun nune me.

¹⁷ Nduco chemin ne, ama chi tan ite min nduco ndahta me, ne cuahn te, din tan te nduco ndahta yahn ye, ihyan chahn che redihnahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

13

O ite tan

¹ Van yahnde yahne, anduhneca ndete che chandi chihto nuniyahn. Min ndihcheró ama ite tan che chenana ndache tin te man, ndiche dihne te man. Queri ama dihne te ne, quenana ama corona, ne queri

ama tin te ne, quenan ama ndudo che chihnga rahn yahn Dendiohs.

² Ite min ne, deca ro yahyan de ca ro te. Cah te ne, nduhca cah oso, ne chende te ne, nduhca chende leon. Ite tan che quenda te ihyan ndahta me ne, ndaço te vederihquentiyon che quenan cuma te tah ite che deca ro yahyan deca ro me cava che cahcantiyon te menun te.

³ Ite che deca ro yahyan deca ro me ne, ama tin te ne, ama yah, adeche coh te. Ate ndoyahn te, ne ama rahn ino ihyan iyehhse, ne chinduco ye ite.

⁴ Ihyan iyehhse ne, ndeva ye yavenan ite ndinan me yahn che ndaço te vederihquentiyon yahn te tah ite che tama me. Namin ndeva ye yavenan ite che ndonda tah te vederihquentiyon me, ne rahn ye yahn te:

—Metah nde ama ihyan nduhca te. Nde ama ye hua co ndahco ndiya ye vederihquentiyon yahn te.

⁵ Namin ndonda tah te vederihquentiyon che ndonan man te ite man, chihnga cahma te yahn Dendiohs man, ne cahnecon Dendiohs che cahcantiyon te chete che o raco o iyo.

⁶ Chihnga rahn te yahn Dendiohs man, ndahchenan te vahchetero nan che va ye man, ihyan yahn ye che chenun ye min man.

⁷ Namin cahnecon ye che cuhma te nduco ihyan yahn ye nde ndahco ndiya te ihyan, ne nuhnde tah te vederihquentiyon che cahcantiyon te nducoyaca ihyan iyehhse, queri ama naciön man, queri ama ndata yahn ye man, devaço yahn ye man.

⁸ Nan libro yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino nan Dendiohs ne, nde ro che metah cuhnde iyehhse ne, chenan cava ihyan che chenan cuma che cuahatenan ye vahchetero numacuahn ro, ne nducoyaca ihyan che hua chenan che duche ye nan libro me ne, ndeva ye yavenan ite min.

⁹ Nducoyaca nchuhn, cuendedecadino ndah ne yahn ndudo che cahma.

¹⁰ Cuedevano ne te nducoyaca ihyan che din ye preso ihyan chenhän ne, namin va che co ye preso, ne ihyan che cahno ye ihyan ne, namin nduco vederih min va che coh ye. Chemin che ihyan yahn Dendiohs ne, nahn che cuahatenan cuma ye vedehtahno man, nahn che quendi ye co-tahno ye Dihvo vo Jesucristo man.

¹¹ Chihno min ne, ndihcherö tama ite tan che quenda ro te ndiyahn. Ite min ne, chenan o dihne te che deca ro dihne itecuche lihn deca ro, ne numacuahn vedetan rah ta te.

¹² Quenan cuma te vederihquentiyon yahn ite che chi yah tin me, ne redinahn te

yahn te, nde redin te fuerza ihyan iyehhse che ndeva ye yavenan ite min.

¹³ Redin te vederihno rahte nde redin te che ra yahn che rica nan ro, rendihchero ihyan.

¹⁴ Ite ndinan me, ite min che ndoyahn te che ndaca yah tin te nduco espada ne, cah yune te che din ite che tama me vederihno, ne nduco chemin chihchah te ihyan iyehhse, chinun te ihyan che ntave ye ite ndinan me.

¹⁵ Cuahn che a ntave ye ite che ndinan me ne, ndonda tah ite che tama me vederihquentiyon che din te che conun ico man, che co cahma man, ne cahcantiyon te che coh ihyan che hua ndeva ye yavenan.

¹⁶ Chihquentiyon te che ihyan che rinduco ye ite, nde chechaha nde checune, ihyan cuihca man, ihyan chevah man, ihyan che redin ye ntiyon yahn ihyan man, ihyan che redin ye ntiyon yahn man ye man, che conan cade yahn ite ndinan yahn te tah cuaco ye o chata ye.

¹⁷⁻¹⁸ Nde ama ihyan hua co cua ye, nde hua co ndihcue ye, ndete che hua quenan cade yahn te ihyan. Cade min ne, número an ciento quenan ino raco an, ne nahn che ndedecadino nchuhn nduco cudado cava che conahn ne deh conahn.

14

Ihyan che ama ciento quenan o raco cun mil chahn ne, chita ye ama himno ra, ndeva ye yavenan Dendiohs

¹ Chihno min ne, ndihcherö Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino nan Dendiohs, nti ye tingüete che duche Sion, ne nduco ye ihyan che ama ciento quenan o raco cun mil chahn che chenan cade chata ye che duche Dihvo vo man, Chido vo Dendiohs man.

² Chihnevän che ri ihyan arpa, ne ama yudo chenun che ca nahn nahn rahco man, nduhca che rine dave man.

³ Tuhme canan rita ihyan chahn ama himno ra nan va Dendiohs, min nan che chenun nduh che cun che deca ro ite deca ro me man, nduh che ndico cun indihthe chahn man. Nde ama ihyan hua co conun ino ye himno min, atenan ihyan che ama ciento quenan o raco cun mil chahn che ndedevahn Dendiohs ihyan van ihyan iyehhse.

⁴ Ihyan che ama ciento quenan o raco cun mil chahn ne, hua chahtenan cuma ye ndahta. A ihyan chahn menan vihca che ndihco vih Dendiohs ihyan cava che din ye ntiyon yahn ye man, ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo man. Rinduco ye Dihvo vo nan ntiyon yahn ye adecotino che quechica ye.

⁵ Ihyan chahn ne, hua nte ye nde ama ndudo cuando, dave yavenan ye nan Dendiohs.

Ino ángel

⁶ Chihno min ne, ndihcheró ama ángel che quechica ye devan yuhne mendahn nan ro, nda ye vederihquentiyon che cuahn-dudo ye Ndudo Ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, cahnevan nducoyaca ihyan iyehense, queri ama nación man, ndata yahn ye man, devaco yahn ye man.

⁷ Rahn ángel me numa dito ye:

—Cuenevahne nchuhn Dendiohs, ihyan min che dendah ye nan ro man, iyehense man, nuniyahn man, vaco nune man. Cuende va ne yavenan ye, te a nda ro che techecade ye.

⁸ Tuhme quendah yahn tama ángel, ne rahn ye:

—Ihyan yan Babilonia che ama chi nan chi chahte ne, a denda ye. Ihyan chahn ne, ndere chahtechica ye, chahtendihco ye nunde, nde tihyon yune ye ihyan numachahte iyehense che dama chi ye nduco ye. Ate man ne, a denda ye.

⁹ Quendah yahn tama ángel nan che chino ye, ne ama dito rahn ye:

—Ihyan che ndeva ye yavenan ite tan che ndinan me man, che ndeva ye yavenan che ntave ye che conan menun te man, che cuahnecun ye che conan cade yahn te tah ye o chata ye man ne,

¹⁰ numacuahn vedetan din Dendiohs castigo ihyan, cuahtenun ye van ruchiyahn che riche nduco azufre. Nan Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino man, nan ángel yahn Dendiohs man ne, va che co ihyan chahn castigo yah.

¹¹ Cuahn dama cuahtenun ye min van ruchiyahn, chuhrihn ye nde ro nde rahn.

¹² Chemin che ihyan yahn Dendiohs, ihyan chahn che renevahne ncu ye vederihquentiyon yahn ye man, riquendi ritahno ye Dihvo vo Jesucristo man ne, nahn che cuahtenan cuma ye vedechatino.

¹³ Tuhme chihneván ama ndudo che chica vahchetero che rahn ri u:

—Codiron tuhca: “Ama ndah ro yahn tenahn che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo cuahn che chahtenan ye iyehense.” Namin codiron ndudo cuh che rahn Vaco Ndah yahn Dendiohs: “Man ne, cuahte tuhno ye, a quenan nan che din ye ntiyon yahn Dendiohs, chahtenan ye iyehense. Nducote runecade chahtenan ye min ne, man ne, ama ndah ro yahn ye.”

Nda ro che cuhnde cade yahn nducoyaca ihyan

¹⁴ Tuhme ndihcheró ama man cua, ne menan man me ne, va ihyan min che rinduco ye nducoyaca ihyan. Quenun tin ye ama corona diyahnguan, ne nda ye ama hoz che ama can.

¹⁵ Ura min chica tama ángel vahchetero nan va Dendiohs, ne numa dito ye rahn ye ri ye ihyan min:

—A nda ro che ndevahn ne ndute ndata che va iyehense. Cuica ne trigo, cuenedin dama ne, te a va yan.

¹⁶ Tuhme ihyan che va ye nan man me ne, chica ye trigo nduco hoz yahn ye, nedindama ye.

¹⁷ Chihno min ne, chica tama ángel vahchetero nan va Dendiohs, ne namin nda ye ama hoz che ama can.

¹⁸ Tuhme ángel che redin ye cudado yahn nata me ne, chica ye min, ne numa dito ye rahn ye ri ye ángel che nda ye hoz me:

—Cotah hoz yehn, ne cuique ndute yahn dihyo uva che va iyehense, te a nine.

¹⁹ Dinahn ángel me, ne chica ye duhndo uva nduco hoz yahn ye, chih ye chete tanque nan che va che cuhno. Checadinó te che cuhno uva chahn ne, conahn nduhca che din Dendiohs castigo yah ihyan nunde.

²⁰ Ndhichero che chihno uva chahn cuahn chihto yan Jerusalén. Cuahn che ndo ya tanque me ne, deman yun ndiquendah, chetuhn ntahn cuaco chihto tanque me tenduh ino ciento kilometro, ne che yano ne, rehche ama caballo van yun me rahn nde nan freno yahn te.

15

Ndache ángel che chenana cuma ye vederihquentiyon che din ye castigo ihyan iyehense

¹ Chihno min ne, ndihcheró che chinahn tama vederihno chahte. Chihnde ro ndache ángel che chenana cuma ye vederihquentiyon che din ye castigo ihyan iyehense. Nduco chemin ne, cuihnnonan vedeyah che numacuahn vedetan cah Dendiohs ihyan.

² Tuhme ndihcheró nan che decá ro tuyuno decá ro me che chahte nduhca ama vine. Ama diyahn ro nduhca ruchiyahn. Chihto min ne, vatendi ihyan che hua nevahne ncu ye ite tan me man, che nentave ihyan yahn te menun te man, che hua cahne ncu ye che conan cade yahn te ihyan man. Nda queri ama ye arpa che a necah Dendiohs ihyan,

³ ne rita ye himno che dirun Moisés, ihyan min che din ye ntiyon yahn Dendiohs man, dirun Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino nan Dendiohs man. Himno me ne, tuhca:

Dihve nuhn Dendiohs, ndih che ama chahte vederihquentiyon quenana cuma ne,

¡ama ndahca nducuahn che din ne!
A ndih che rihquentiyon ne nducuahn nación.

¡Ama runecade ne nan vederihquentiyon yahn ne!

⁴ Dihve nuhn, nducoyaca ihyan renevahne-cun ye ndih, rendeva ye yavenan ne. Atenan ndih che ndah, te ndiyu ihyan nunde ndih.

Ihyan nducuahn nación nda ye nan ne, ndeva ye yavenan ne, te a ndero ndi che ama runecade ne nan vederihquentiyon yahn ne.

⁵ Chihno min ne, min vahchetero ndi-cheró che nane vah tino nan che riya Dendiohs ro menan.

⁶ Namin ndihcheró che quendah ndache ángel, nda queri ama ye vederihquentiyon che din ye che chuhrih ihyan ro che cuihno iyehense. Chenun ye tino cua che tuno diyahn ro man, chenun ticua ye cinturón diyahnguan man.

⁷ Tuhme ama cha che deca ro ite deca ro me, cah ama cuh diyahnguan queri ama ye. Nduh che ndache cuh chahn ne, chenun ama nan nune, ne nduco chemin ne, numacuahn vedetan din Dendiohs castigo ihyan iyehense.

⁸ Ura min ama chito yahme nan che quenun Dendiohs, ne nduco chemin chihnde ro che ama yudo vederihquentiyon yahn ye. Nde ama ihyan hua co nda ye min nde cuihno co ihyan iyehense castigo yah, din ángel che ndache chahn.

16

Ndache ángel nda ye ama cuh queri ama ye

¹ Tuhme chihneván ndudo che ama yudo chenun vahchetero che rahn ri nduh che ndache ángel chahn:

—Cuahn ca ama ca ama nchuhn, ndahco ya ne nune che chenun cuh yahn ne min iyehense.

² Cuahn che cuahn ama ye, ndahco ya ye cuh yahn ye ne, nducoyaca ihyan che chenun cade yahn ite tan me ihyan man, che rendeva ye yavenan che nentave ihyan yahn te menun te man ne, quendah ama yute che ama yah ihyan.

³ Cuahn che cuahn tama ángel nan che chi o ye ne, ndahco ya ye cuh yahn ye nan nuniyahn, ne ndaconda yun nduhca yun yahn tenahn, chih nducoyaca nan ite che chenun te.

⁴ Cuahn che cuahn tama ángel nan che chi ino ye, ndahco ya ye cuh yahn iyehense ne, nducuahn ico man, vaco nune man, ndaconda yun.

⁵ Tuhme ángel che va tah ye vederihquentiyon che din ye cudado nune ne, ndeva ye

yavenan Dendiohs, ne chihneván che tuhca rahn ye:

—Dihvé Dendiohs che va ne numacuahn ro, ndiyu ihyan nunde ndih. Redin yahn che din ne castigo ihyan sih tuhca, cuh ye yun,

⁶ te a ihyan sih che chihno ye ihyan yahn ne man, profeta yahn ne man, chihtera ye yun yahn ye.

⁷ Namin chihneván tama ndudo che chica nan ta min vahchetero che rahn:

—Dihve nuhn Dendiohs che ama yudo vederihquentiyon che quenun cuma ne, cuaco rahn ye, te numa cuaco techecade ne yahn ihyan sih.

⁸ Cuahn tama ángel nan che chi cun ye, ndahco ya ye cuh yahn ye nan yahn che quendiho nan ro, ne quenun cuma yahn me vederihquentiyon che cahcayahn ihyan iyehense.

⁹ Ama chiche nducoyaca ye, ate nde nduco nduh hua nto ino ye nunde yahn ye, nde hua ndeva ye yavenan Dendiohs, ihyan min che va tah ye vederihquentiyon che din ye castigo ihyan. Tahque ndah ye ne, chihnga rahn ihyan chahn yahn ye.

¹⁰ Cuahn tama ángel nan che chi uhn ye, ndahco ya ye cuh yahn ye nan che va ite tan me rihquentiyon te, ne chi man mumachahte nan che rihquentiyon te. Nducoyaca ihyan ne, nde tuno racondi ye, recah dihyon ye chihya ye, te ama retah yah ihyan.

¹¹ Rahva ye yahn Dendiohs yahn che rechuhrih ye che ra yah ihyan man, che chenun yute ihyan man. Nde tah hua nda yahn ye che nto ino ye nunde yahn ye.

¹² Cuahn tama ángel nan che chi an ye, ndahco ya ye cuh yahn ye chete ico chahte che duche Eufrates, ne tihnun ico me, ndo ama yune cava che chuh ama yahn rey che chica ye cuahn nan che riquenda yahn.

¹³ Tuhme ndihcheró ite tan che ndinan me man, ite tan che quendah van nune man, ite tan che quendah ro ndiyahn, che redin ca te che rahndudo te Ndudo yahn Dendiohs man. Chende queri ama ite chahn ne, quendah ama vaco chihnga che deca ro yahva deca ro.

¹⁴⁻¹⁶ Vaco chihnga chahn ne, redin vederihno, ne rahn numachahte iyehense che rene din dama nducoyaca rey ama cuan che duche Armagedón che devaco hebreo, cava che culma ye ro che techecade Dendiohs, ihyan min che ama chahte vederihquentiyon quenun cuma ye.

Tuhme chihneván ndudo che rahn Dihvo vo Jesucristo tuhca:

—Cuihco nchuhn cudado che cahma nduco ne. U ne, adenan nda nduhca che renda sahn duco ura che hua vateyan ihyan. Ama ndah ro yahn nchuhn ndete

che vateyān ne ro min mān, ndete che dave yaveñān ne mān.

¹⁷ Cuahn tama ángel nan che chi ndache ye, ndāhco ya ye cuh yahn ye devān yuhne, ne chihnevān āma ndudo che chīca vahchetero nan va ihyān ndinān me. Āma dito rāhn tuhca:

—A chinahn vedeyah che nda nduh che ndache ángel chahn.

¹⁸ Tuhme chiya cuah mān, chine dave mān, āma yudo chī mān, āma nuhn yahn mān. Nde tahque ca dito ca nuhn che co cuahn che nuhn ro che vate ihyān iyehñse.

¹⁹ Yan che nduhca yan Babilonia che āma chī nan chī chahte ne, ndah, chī ino ndi. Namin nducuahn yan rahte numachahte iyehñse ne, chihno ndora. Tuhme numacuahn vedetan din Dendiohs castigo yah yan min che nduhca Babilonia.

²⁰ Nducuahn ico rahte che vate iyehñse mān, che vate chete nuniyāhn mān ne, chihno ndora.

²¹ Namin chera yun vān ihyān iyehñse. Āma rahte, i tenduh o raco kilo queri āma. Tuhme āma chihnga rāhn ye yahn Dendiohs yahn castigo yah che chera yun me.

17

Tahn che āma ndere quechica me

¹ Chihno min ne, ndihcheró āma cha ángel che nda ye nduh che ndache cuh chahn, ne rāhn ye ri ye u:

—Cochi ndihchero castigo che co tahn che āma ndere quechica me che va te nan nuniyāhn.

² Rey che vate se iyehñse ne, ndere chahtenan se nduco te, ne nducoyaca ihyān iyehñse ne, quendi ye yune chihnga yahn te.

³ Tuhme din Vaco Dendiohs che chihno che quenda āma ángel u āma cuān yahn nan che metah duhva. Min ndihcheró tahn ndere quechica me, quendudo te āma ite tahn che cuah te mān, che chenān ndudo che chihnga rāhn yahn Dendiohs numachahte te mān. Chenān ndache tin te mān, ndiche dihne te mān.

⁴ Tahn ndere quechica me, quenun te āma tino morado mān, cuah mān, ne necuco te diyahnguan mān, tu diyahn mān, perla mān. Nda te āma vaso diyahnguan ndito dehtenduh che chihnga, rihco ro nunde yahn te che ndere quechica te.

⁵ Nan chata te ne, quenān che duche te che nde āma ihyān hua renahn ye, ndirun tuhca: “Yan che nduhca yan Babilonia che āma chī nan chī chahte. Yan che chihnde nducuahn nunde chihnga, quendi yan chenāhn.”

⁶ Checadinó che ndehdame te yun yahn ihyān yahn Dendiohs che cahndudo ye

Ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, ne āma cuahn inó chī yahn chemin.

⁷ Tuhme rāhn ángel me ri ye u:

—Hua cahn ine co. Té che cadine deh conahn yahn tahn min mān, ite che quendudo te mān, deh conahn yahn ndache tin te mān, ndiche dihne te mān.

⁸ Ite min ne, quenān te iyehñse ro menān, ne chih te. Ate ntuche te, ne a nun va che caça te nan che quenun chiche te, ndā tun te iyehñse numanahn che ametah din Dendiohs castigo ite, conun te vān ruchiyahn cuahn dama. Nducoyaca ihyān che hua chenān caça ye nan lista yahn Dendiohs nde ro che metah cuhnde iyehñse ne, āma cahn ino ye che ndaconān ndihchero ye ite, te quenān te iyehñse ro menān, ne chih te, ate ndaconān ntuche te.

⁹ Codiron chu caça ihyān che ndedecadino ye nduco cudado: Che ndache tin ite min ne, conahn che ndache ico nan che va yan min che quenān che duche chata tahn min.

¹⁰ Namin che ndache tin te ne, conahn che ndache rey. Uhn rey chahn ne, a chih se, tama se nan che chī an se ne, rihquentiyon ca se, ne tama se nan che co ndache se ne, metah condā tah se vederihquentiyon. Cuahn che condā tah se vederihquentiyon ne, hua rāhn conān se.

¹¹ Me ite tahn me che chih te, ne ntuche te, ite min che va che co te castigo vān ruchiyahn ne, conahn tama rey nan che co nine se che cuhnde tah se ntiyon che chahtenan sahn che ndache chahn.

¹² Me che ndiche dihne te ne, conahn che ndiche rey che comān cuahte se, cuahtenan cuma se vederihquentiyon āma ura dama nduco ite tahn me.

¹³ Sahn chahn ne, co dama ndudo yahn se nduco vih, conān se ite tahn me.

¹⁴ Cuahtecuhma se nduco Dihvo vo Jesucristo, ihyān min che chih ye nduhca āma itecuche lihñ che chī te vedino nan Dendiohs. Ate ndāhco ndiya ye sahn, te ihyān min ne, tahque yudo vederihquentiyon yahn ye che co nducoyaca rey mān, ihyān yudo ihyān rahte mān. Ihyān che nduco ye ihyān ne, a tendahnun Dendiohs ihyān, nedin yahn ye ihyān. Ihyān chahn ne, redinahn ye ndudo yahn ye.

¹⁵ Namin rāhn ángel me ri ye u:

—Nuniyāhn nan che va tahn che ndere quechica me ne, conahn ihyān numachahte iyehñse, nducuahn nación mān, ndāta yahn ye mān, devaco yahn ye mān.

¹⁶ Nduh che ndiche rey che conahn yahn dihne ite tahn me ne, condinun condināhno se yan min che nduhca Babilonia, cahnevi se nducuahn dehtenduh che va, cuihno ndahtera se, cahquiyāhn se.

¹⁷ Tihcā din se, te mañ Dendiohs cāhma nun ye chete chedave se che dinahn se che nahn ye. Chemin che codāma ndudo yahn se nduco vih, conan se ite tañ me nde che conahn nduhcā che rañn Dendiohs.

¹⁸ Ndahta ndere quechica me ne, conahn yañ min che nduhcā yañ Babilonia che ama chi nañ chi chahte mañ, nañ che rendahco ndiya nducoyaça rey yahn numachahte iyehñse mañ.

18

Chihnonan yahn yañ che nduhcā yañ Babilonia

¹ Chihno min ne, ndihcheró tama ángel che numacuahn vederihquentiyon chica ye vahchetero, ne ama quendihco dave numachahte iyehñse ura che chiya ye.

² Ama dito rañn ye tuhcā:

—A chihnonan yahn yañ min che nduhcā yañ Babilonia che ama chi nañ chi chahte. Mañ ne, min nedin vaco vaco chihnga mañ, rahte yahda chihnga mañ.

³ Tihcā chahno chi, te ihyan yañ min ntiyhon yune ye ihyan yahn nducuahn nación che ndere cuahtechica ye, cuahtendihco ye nunde. Namin nducoyaça rey yahn numachahte iyehñse ne, dama chi ye nduco ihyan yañ min, ne vañ nunde yahn ihyan chahn ne, chi cuihca nducoyaça sañn rendihcue.

⁴ Tuhme chihneván tama ndudo che chica vahchetero che rañn tuhcā:

—Nducoyaça nchuhn ihyan yáhn, cuendiquendāh ne yañ min cava che hua dama co ne nduco ihyan yañ min mañ, cava che hua nduco ne co ne castigo che co ihyan chahn mañ,

⁵ te ihyan chahn ne, a decuihta nduh ye nunde yahn ye, ne a ndā ro che dín castigo ihyan.

⁶ Mañ ne, va che chuhrihn ye nduhcā che cah riñn ye ihyan chenāhn, nde condudonān ca chuhrihn ye, nedihve ye nunde yahn ye. Nde tahque chuhrihn mañ ye che co che din ye che chuhrihn ihyan chenāhn.

⁷ Va che ama chuhrihn ye, co ye castigo yah, yahn che numacuahn vedeyade chahte ye iyehñse, ne numa ino ye ndere chahtechica ye, chahtendihco ye nunde. Ihyan chahn ne, ndedecadino ye che ametah duhva nduhchan ye. Hua dehva co yahn ye, nde hua vatemañ ye, che rañco ye.

⁸ Chemin che ndo dama nducuahn castigo che co ye. Chuhrihn ye mañ, ndihche ye cuico mañ. Cuihno coh ye, nde cuihno cuco yañ vaco ye. Tihcā va che cuahno co ye, te a Dihvo vo Dendiohs che din ye castigo ihyan, ne ihyan min ne, ama chahte vederihquentiyon yahn ye.

⁹ Nducoyaça rey yahn numachahte iyehñse che dama chi ye nduco ihyan chahn, chahtendihco ye nunde ne, ndihchero ye che cuihnonan yahn ihyan chahn, cuihno cuco yañ vaco ye, ne ama condache ye, nde cuaco ye.

¹⁰ Nde hua nahn ndedecadino ye yahn castigo me, che vañ ye, ne cāhma ye:

—¡Ama yah ri nuhn cava nchuhn! Yañ vaco ne che nduhcā yañ Babilonia, ama chi nañ chi chahte ro menañ, ate mañ ne, ama yune no chihno ndo iya, din Dendiohs castigo.

¹¹ Namin nducoyaça sañn rendihcue ne, condache se, nde cuaco se cava yañ min, te ametah ndāca duh che cua dehtenduh yahn se:

¹² diyahnguan mañ, diyahngua mañ, tu diyahn mañ, perla mañ, nducuahn nañ tino ndah, tino morado mañ, tino cuah mañ, nducuahn nañ yahn che ndah ran mañ, yañ ndah mañ, dehtenduh che ndindah nduco marfil mañ, cu mañ, cu cuan mañ, tu che duche mármol mañ,

¹³ canela mañ, ndute dan mañ, cuhn mañ, yunedān che duche mirra mañ, nunedan mañ, vino mañ, aceite mañ, yune pañ mañ, trigo mañ, ite dito mañ, itecuche mañ, caballo mañ, carro mañ, nde ihyan che rendihcue se mañ.

¹⁴ Ndedecadino se: “¡Tiya ihyan che ama chenān cuma vedecuihca me! ¡Tiya ihyan che ama renān ino dehtenduh che ndah me!”

¹⁵ Nducoyaça sañn che chi cuihca se yañ min, ndihcue se dehtenduh ne, nde hua nahn ndedecadino se yahn castigo che chi ihyan chahn, che vañ se. Ama condache se, nde cuaco se,

¹⁶ ne cāhma se:

—¡Ama ri ndāche nuhn cava yañ min! Ro menañ me ne, ama chi nañ chi chahte, ama chihnde vedecuihca. Nduhca ama ndahta che ama nendeva ca te nduco tino ndah, tino morado mañ, tino cuah mañ, che nenecuco te diyahnguan mañ, tu diyahn mañ, perla mañ ne, tihcā yañ min.

¹⁷ Ate mañ ne, ama yune no chihnonan yahn vedecuihca me.

Nducoyaça sañn ricahca barco mañ, sañn ndinān yahn se mañ, ihyan che nda se chede mañ, nducoyaça sañn chenān che redin se ntiyon nañ nuniyahñ mañ, chan yahn se,

¹⁸ ndihchero se ura che riche. Necahco yah se, ne rañn se numa dito se:

—Ro menañ me, ¡ama chi nañ chi chahte yañ cah! ¡Nde ama yañ nduhcā!

¹⁹ Chih se yune yañ vañ yudo tin se, raco se mañ, rah rañ se mañ, ne rañn se numa dito se:

—Ro menan me ne, jama chi nan chi chahte yan cah! Min chi cuihca nducoyaca sahn che va barco yahn se, techecan se dehtenduh nan nuniyahn. Ate man ne, ama yune no chihnonan yahn. ¡Ama yah ri nuhn cava!

²⁰ Me nchuhn, che chenun ne vahchetero man, nchuhn ihyan apóstol man, nchuhn che rahndudo ne Ndudo yahn Dendiohs man, nchuhn ihyan yahn Dendiohs man, cuahte yeno ne, te techecade Dendiohs yahn ne, din ye castigo ihyan yan min.

²¹ Tuhme ama ángel che ama dito ye ne, chetah ye ama tu nduhca ama tu yudo, chihnun ye van nuniyahn, ne rahn ye:

—Tihca cuahno co yan che nduhca yan Babilonia che ama chi nan chi chahte, ne ametah ndaconan ndihchero ihyan.

²² Ametah ndaconan cuahco arpa man, flauta man, trompeta man, yan min. Ametah ndaconan cuahte ihyan redin ntiyon, nde metah ndaconan cuahco molino.

²³ Ametah ndaconan co ro yahn, ametah ndaconan cuahte vihco ihyan che rihnevaco ye. Andahre ro menan me ama chi cuihca sahn rendihcue yan min man, andahre ama chihnech ihyan yan min ihyan nación chenahn, ntiyon yune ye ihyan che ndere cuahtechica ye, cuahtendihco ye nunde, ate man ne, a chihnonan yahn.

²⁴ Ihyan yan min ne, ndehdame ye yun yahn ihyan che cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs man, ihyan yahn Dendiohs man, che chih ye yan min, numachahte iyehse man.

19

¹ Chihno min ne, chihneván che ama dito rahn ama yahn ihyan che chenun ye vahchetero:

—Ndeva vo yavenan Dendiohs yuhn vo, te ama chahte vederihquentiyon yahn ye, ne ndedevahn ye uvo.

² Retecheade ye numa cuaco, ne din ye castigo ihyan yan che nduhca yan Babilonia che ama chi nan chi chahte. Ihyan chahn ne, retihyon yune ye nducoyaca ihyan iyehse che ndere cuahtechica ye, cuahtendihco ye nunde. Ate man ne, din Dendiohs castigo ihyan, yahn che chihno ye ihyan yahn ye.

³ Ndaconan rahn ihyan chahn che chenun ye vahchetero:

—Ndeva vo yavenan Dendiohs, te yan min ne, cuco cuahn dama.

⁴ Tuhme nduh che ndico cun indihche chahn man, nduh che cun che deca ro ite deca ro me man, chehntihya ye, ndeva ye yavenan Dendiohs che va ye nan che rihquentiyon ye, ne rahn ye:

—¡Tihca co! ¡Ndeva nuhn yavenan ne!

⁵ Ura min chihneván ama ndudo che chica nan va ye, che rahn tuhca:

—Nducoyaca nchuhn, nde ihyan ndinan man, nde ihyan chenahn man, che renevah-necun ne Dendiohs yuhn vo, redin ne ntiyon yahn ye ne, cuendeva ne yavenan ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndeva ye ihyan yahn ye

⁶ Chihno min ne, chihneván ama ndudo che ama yudo chenun, nduhca cuahn che ama rahco ico man, ama rine dave man. Ndudo min ne, ndudo yahn ama yahn ihyan che rahn ye tuhca:

—Ndeva vo yavenan Dihvo vo Dendiohs, ihyan min che ama chahte vederihquentiyon yahn ye, te a canan rihquentiyon ye numacuahn vedeyudo.

⁷⁻⁸ Ndeva vo yavenan ye numacuahn vedeyeno, te Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino nan Dendiohs ne, a nda ro che ndeva ye ihyan yahn ye. Ihyan chahn ne, anduhneca ama tahn che neneva ca te tino cua che nde tuno diyahn ro, che a va yan te che cahnevaco te. Tihca, te a vate yan ye, chenun ye tino cua cava che ndeva Dihvo vo ihyan. Che chenun ye tino cua ne, conahn che a ihyan yahn Dendiohs ihyan, a dave yavenan ye.

⁹ Tuhme rahn ángel me ri ye u:

—Codiron tuhca: “Ama ndah ro yahn ihyan che ndeva Dihvo vo Jesucristo ihyan.” Namin rahn ye ri ye u:

—Nducuahn dehtenduh che rahn ri di ne, a man Dendiohs chihquentiyon ye.

¹⁰ Tuhme chehntihya nan ángel me cava che ndeva yavenan ye. Ate rahn ye ri ye u:

—Hua din tihca, te u ne, anduhneca nchuhn che redin ne ntiyon yahn Dendiohs, riguendi ne numa ino ne, ritahno ne ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo. ¡Cuendeva yavenan Dendiohs!

Cuedevano nchuhn te ihyan che rahndudo ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo ne, ndiyu che cuande yahn man ye che rahndudo ye, te a man Dendiohs che rihquentiyon ye ihyan.

Ihyan che quendudo ye caballo cua

¹¹ Chihno min ne, ndihcheró che quendah vahchetero, ne chihnde ro ama caballo cua. Ihyan che quendudo ye ite ne, duche ye Ihyan Che Redinahn Ye Ndudo Yahn Ye man, Ihyan Che Numa Cuaco Quechica Ye man. Ihyan min ne, retecheade ye numa cuaco, rendahco ndiya ye ihyan che rendihche tan ye Dendiohs.

¹² Ndutinan ye ne, ama riya nduhca ruchiyahn. Ama ndeh corona chendudo tin ye, ne chata ye ne, ndirun che duche ye che atenan man ye renahn ye.

¹³ Quenun ye ama tino che ama chenun yun, ne duche ye Ndudo yahn Dendiohs.

¹⁴ Nda ye ama yahn ángel che culma ye. Ihyan chahn ne, chenun ye ama nan tino ndah che cua cuche, chendudo ye caballo cua.

¹⁵ Ihyan ndinan me ne, quetah chende ye ama espada che ama can, ne nduco chemin ne, ndahco ndiya ye ihyan yahn nducuahn nación. Chacantiyon ye ihyan numacuahn vedeyudo, ne din ye castigo yah ihyan numacuahn vedetan nduhca che nahn Dendiohs, ihyan min che ama chahte vederihquentiyon yahn ye.

¹⁶ Nan tino yahn ye man, nan dihma ye man, ndirun tuhca: “Rey che tahque yudo vederihquentiyon yahn ye che co nducoyaca rey man, ihyan yudo ihyan rahte man.”

¹⁷ Tuhme ndihcheró ama ángel che nti ye nan quendihco yahn. Ama dito cah ye yahn nducoyaca yahda che reh te yute:

—Menchi nchuhn, cuando dama ne, te numacuahn vedeyudo din Dendioh castigo ihyan iyeahnse.

¹⁸ Cheh ne yute yahn rey man, sahn ndinan man, sahn tan man, caballo man, sahn che chendudo se ite man, sahn cuihca man, sahn chevah man, nde che cahya nde che cune.

¹⁹ Tuhme ndihcheró ite tan che ndinan me. Nduco te nducoyaca rey yahn numachahte iyeahnse man, sandado yahn se man, vateyan se cava che culma se nduco ihyan ndinan che quendudo ye caballo cua me man, nduco ihyan yahn ye man.

²⁰ Denda ite tan me, ne chi te preso nduco sahn rihnech che chinan se ite, din se vederihno numacuahn vederihquentiyon yahn te, chihnech se ihyan che cahnecon ye che quenan cade yahn te ihyan man, ndeva ye yavenan che nentave me man. Tuhme chacondahnun ye ite tan me nduco sahn rihnech me van ruchiyahn che riche nduco azufre.

²¹ Me nducoyaca sahn che nduco te ne, chih se nduco espada che quetah chende ihyan ndinan che quendudo caballo me, ne ndo dama nducoyaca yahda chahn, cheh te sahn.

20

¹ Chihno min ne, ndihcheró ama ángel che chica ye vahchetero, nda ye llave yahn nan che chenano rino tenahn man, ama cadena chahte man.

²⁻³ Chiquiyahto ye ite tan me, ntiyon chiche ye ite inferno, ne chaconahn ye sello chendevah. Min conun chiche te nde cuihno ama mil nduyo cava che metah cochica te, cahnech te ihyan iyeahnse. Tuno ro min ne, ndiquendah te, cochica te neve ro. It

tan me ne, chemin che chundah, sahn min che ndaconda se cu ro menan.

⁴ Tuhme ndihcheró ama yahn ihyan che vate ye nan che rihquentiyon ye. Ihyan chahn ne, ndonda tah ye vederihquentiyon cava che techecade ye. Namin ndihcheró ihyan che chihno se ihyan iyeahnse, chihca yan se dando ye, yahn che cahndudo ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo man, Ndudo yahn Dendiohs man. Ihyan chahn ne, hua ndeva ye yavenan ite che nentave me, nde hua cahnecon ye che quenano cade yahn ite che ndinan me ihyan. Namin ndihcheró che ntuche ye, ne chinano ye Dihvo vo Jesucristo, chihquentiyon ye chete che ama mil nduyo.

⁵ A ihyan chahn che ntuche ye menan vihca. Me tenahn chenahn ne, hua ntuche ye ro min, te nde chihno nduh che ama mil nduyo.

⁶ ¡Ama ndah ro yahn ihyan chahn che ntuche ye nda ro min! ¡A yahn Dendiohs ihyan! Ametah che co ye castigo che co ihyan nunde. Co ye nduhca chidocuyan yahn Dendiohs man, Dihvo vo Jesucristo man, chacantiyon ye nduco Dihvo vo chete che ama mil nduyo.

⁷ Chihno nduh che ama mil nduyo ne, ntate sahn chundah,

⁸ ne quechica se iyeahnse, chihnech se ihyan yahn nducuahn nación. Ama nan ye ne, Gog, ne tama nan ye ne, Magog, ne nedin dama se ihyan, cava che culma ye. Ama yahn ye nduhca che ndeh yahndute che va chihno nuniyahn,

⁹ chica ye numachahte iyeahnse, teche ndive ye nan vate ihyan yahn Dendiohs, yan che yah ino ye. Ate din Dendiohs che chera yahn che chica nan ro, ne chihno chiche ye.

¹⁰ Me sahn chundah me che chihnech se ihyan iyeahnse ne, chacondahnun Dendiohs sahn van ruchiyahn che riche nduco azufre, nan che chacondahnun ye ite tan me nduco sahn rihnech che rino se ite. Min va che chuhrihn se nde ro nde rahn numacuahn ro.

Techecade Dendiohs yahn ihyan nunde

¹¹ Tuhme ndihcheró Dendiohs che va ye nan che retechecade ye. Ama yudo vederihquentiyon quenano cuma ye man, numa cuaco retechecade ye man. Numacuahn vederihquentiyon yahn ye ndahco ndiya ye nducuahn vederihquentiyon che va vahchetero man, iyeahnse man.

¹² Namin ndihcheró nducoyaca tenahn, ihyan yudo ihyan rahte man, ihyan chenahn man, vatendi ye nan ye. Tuhme nahne ye nducuahn libro nan che chenano cava nducuahn che nedin ihyan. Namin nahne ye tama libro nan che chenano cava

nducoyaca ihyan che va che cuahtenan ye vahchetero. Ura min techecade ye yahn tenahn chahn anduhneva che chenan caca yahn ye.

¹³ Min nduco nducoyaca nducondi tenahn, nde ihyan che chih ye van nuniyahn. Chica ye nan che chahtenan rino ye, ndo dama ye min.

¹⁴⁻¹⁵ Chihno techecade ye ne, decuihno ye nan che chahtenan rino tenahn man, vederih man, chehnevi ye vederihquentiyon yahn. Me nducoyaca nducondi ihyan che hua chenan caca ye nan libro che va che cuahtenan ye vahchetero ne, dechuh ye ihyan van ruchiyahn nan che co ye castigo cuahn dama.

21

Nedin ra Dendiohs vahchetero man, ieyhse man

¹ Chihno min ne, ndihcheró vahchetero man, ieyhse man, che a nedin ra Dendiohs. Vahchetero man, ieyhse man, che va ro menan me ne, ametah, nde nuniyahn ametah.

² U Juan ne, ndihcheró yan ra che namin duche Jerusalén, yan yahn Dendiohs, che chica vahchetero nan Dendiohs, cohahn cuahn ieyhse. Ama ndahca ro nduhca che ro ama tahn rihnevaco che neneva ca te.

³ Namin chihneván ama ndudo che chica vahchetero. Ama dito rahn tuhca:

—Condihche, man ne, nduco man Dendiohs ihyan ieyhse, nedin yahn ye ihyan, ne ihyan chahn ne, nevahnecon ye ihyan.

⁴ Dendiohs din ye che ametah vederih nan ihyan chahn man, ametah co ran man, ametah cuaco ye man, ametah chuhrihn ye man. Nducuahn vedeyah che chuh ye ro menan ne, a chihno.

⁵ Tuhme Dendiohs, ihyan min che va ye rihquentiyon ye ne, rahn ye:

—Condihche, u ne, nedin rá nducuahn dehtenduh che va.

Namin rahn ye ri ye u:

—Codiron ndudo che chihneven, te cuaco, ne redin yahn che cochahtino ihyan.

⁶⁻⁷ Rahn ye tama yune ri ye u:

—Nducuahn ndudo che chihcocadé ne, a chinahn. U ne, vá numacuahn ro. U dendáh nducuahn che va. Hua nda ro che cuihno vederihquentiyon yahn. Ihyan che renda yahn ye che nevahnecon ye u, ne hua ndacadama ye u che Dendiohs yahn ye ne, numacuahn vedeyeno ndevá ihyan, nedin dayá ihyan, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Chemin ne, anduhneca ama vedecuihca cava ye.

⁸ Me ihyan che hua rihquino ye cotahno ye u man, ihyan che hua richahtino ye u man, ihyan che chihnga ihyan ye man,

ihyan rihno ihyan man, ihyan che ndere rahtechica ye nduco ihyan che hua nihnevaco nduco ye man, ihyan che redin cuah ye man, ihyan che rendeva ye yavenan dehtenduh che redendah man ihyan, redin ye dendiohs yahn ye man, ihyan rihnech man, nducoyaca ihyan chahn ne, va che co ye castigo cuahn dama, cuahtenun ye van ruchiyahn che riche nduco azufre.

Yan Jerusalén ra

⁹ Tuhme ndihcheró ama cha ángel che ndache chahn che nda ye nduh che ndache cuh che chenun vedeyah cava ihyan ieyhse nan che cuihnonan yahn, ne rahn ye ri ye u:

—Cochi ndihchero ihyan yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye nduhca ama itecuche lihn che chi te vedino nan Dendiohs.

¹⁰ Tuhme din Vaco Dendiohs che chihno che quenda ángel me u ama tin ico yaco. Min nahme ye u yan yahn Dendiohs che ama yudo, yan min che duche Jerusalén che chica vahchetero nan Dendiohs.

¹¹ Ama diyahn ro, rihco ro vederihquentiyon yahn Dendiohs. Nduhca che ro tu yuhno che duche jaspe tihca ro.

¹² Ntahn cuaco yan me ne, ndahto ama chete yaco che chenan ndichio chendevah yahn, ne quenán ama ángel queri ama chendevah chahn, redin ye cudado. Queri ama chendevah chahn ne, quenán che duche queri ama ndata yahn ihyan nación yahn Israel.

¹³ Nduh che cun lado chete me ne, chenan ino chendevah queri ama lado.

¹⁴ Name yahn chete me ne, ndavih nduco ndichio tu rahte, ne nan queri ama tu chahn ne, quenán che duche queri ama ihyan apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo.

¹⁵ Ángel me ne, nda ye ama cade diyahnguan cava che decade ye yan me, chete yahn man, chendevah yahn man.

¹⁶ Yan me ne, dama no nduh che cun lado, o mil quenán o ciento kilómetro queri ama lado. Che chahno ama lado ne, ti va che yaco.

¹⁷ Chete me ne, ri ino raco ndiche cun metro che yaco.

¹⁸ Chete me ne, ndahto nduco tu che duche jaspe. Viyan me ne, deman diyahnguan, nde tuno diyahn ro nduhca tu yuhno.

¹⁹ Nduh che ndichio tu rahte che ndi name yahn chete me ne, nenecuco nduco nducuahn nan tu diyahn. Ama ne, nenecuco nduco jaspe; tama ne, nduco zafiro; tama ne, nduco ágata; tama ne, nduco esmeralda;

²⁰ tama ne, nduco ónice; tama ne, nduco cornalina; tama ne, nduco crisólito; tama

ne, nduco berilo; tãma ne, nduco topacio; tãma ne, nduco crisoprasa; tãma ne, nduco jacinto; tãma ne, nduco amatista.

²¹ Nduh che ndichio chendevah chahn ne, ndindah nduco perla; queri ãma ne, ndindah nduco ãma perla. Yune viyan me ne, demãñ diyahnguan, nde tuno diyahn ro nduhcã tu yuhno.

²² Metah nde ãma yãco viyan me, te Dihvo vo Dendiohs, ihyan min che ãma yudo vederihquentiyon yahn ye ne, quenun ye min. Namin min quenun Dihvo vo Jesucristo.

²³ Yãñ me ne, hua rendotenan yahn mãñ, iyo mãñ, cãva che cuhnde ro dave, te nduco vederihquentiyon yahn Dendiohs mãñ, Dihvo vo Jesucristo mãñ, quendihco dave numachahte.

²⁴ Quendihco dave numachahte, ne ihyan yahn nducuahn naciõn che ndevahn ye ne, chenun ye min, nde rey che ãma yudo vederihquentiyon chahtenan cuma ye, nduco ye, chenun ye min.

²⁵ Yãñ min ne, hua ndã ro che co man, ne chendevah yahn ne, chendah cuahn dãma.

²⁶ Ihyan yahn nducuahn naciõn che ãma chahte vederihquentiyon chahtenan cuma ne, nduco ye, chenun ye min.

²⁷ Ate nde ãma nãñ dehtenduh che chihnga hua co condã min, nde hua co condã nde ãma ihyan nunde, ihyan che chihnga redin ye mãñ, ihyan rihnceh mãñ. Ihyan che ndedevahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan chahn che chenan cãca ye nãñ libro che cuahtenan ye vahcetero ne, atenan ihyan chahn che chenun ye min.

22

¹ Tuhme ángel me ne, nahme ye u ãma ico che demãñ nune dave che redin che rahtenun ico ihyan. Riquendãñ nãñ va Dendiohs nduco Dihvo vo Jesucristo,

² rechuh mendãñ yune viyan. Nduh che o lãdo chihto ico me ne, vatendi yãñ che redin che rahtenun ico ihyan. Nduh iyo nduh iyo ri ndute yahn, ne yãta yahn ne, richihve cãva che co ico ihyan nducuahn naciõn.

³ Viyan me ne, metah nde ãma nãñ dehtenduh che chihnga che chihco cãde Dendiohs che va che conda. Dendiohs mãñ, Dihvo vo Jesucristo mãñ, min cuahte ye cãcantiyon ye, ne ndeva ihyan yahn ye yãvenan ye.

⁴ Cuahtenan ihyan chahn nãñ Dendiohs, ne conan che duche ye chata queri ãma ihyan chahn.

⁵ Min ne, ametah ndã ro che co man; ametah ndotenan ihyan yãñ che quendihco nãñ ro mãñ, linterna mãñ, te mãñ Dihvo vo Dendiohs din ye che condihco dave. Ihyan chahn ne, cãcantiyon ye cuahn dãma.

A nun ndaconan chi tun Dihvo vo Jesucristo

⁶ Tuhme rahñ ángel me ri ye u:

—Cuãco nducuahn che ndihchero mãñ, chihneven mãñ, ne redin yahn che cochahino ihyan. Dihvo vo Dendiohs, ihyan min che recãh ye ndudo yahn ye che rahndudo ihyan ne, a mãñ ye dechuh ye ángel yahn ye, cãh ye, checadino ihyan yahn ye yahn dehtenduh che a nun va che conahn.

⁷ Rahñ Dihvo vo Jesucristo tuhcã: “¡A nun va che ndaconan chí! ¡Ndah ro yahn ihyan che tumacãh ye yahn ndudo yahn Dendiohs che va che diron!”

⁸ U Juãñ, chihnevãñ mãñ, ndihcheró mãñ, dehtenduh chetuhchan. Chihno min ne, chehntihyã nãñ ángel, nahn ndevã yavenãñ ye.

⁹ Ate rahñ ye ri ye u:

—Hua ndeva yavenãñ, te u ne, atenan redin ntiyon yahn Dendiohs nduhcã di mãñ, nduhcã ihyan chenãñ che rahndudo ye ndudo yahn ye mãñ, nduhcã nducoyãca ihyan che tumacãh ye yahn ndudo che va che diron mãñ. Dendiohs, ihyan min cuendeva yavenãñ ye.

¹⁰ Namin rahñ ángel me ri ye u:

—Hua cãhcondeh nde ãma nãñ dehtenduh. Codiron nducuahn, te a nun va che conahn.

¹¹ Numanahn min ne, dehve din yahn che quendi ihyan nunde yune yahn ye. Ate ihyan yahn Dendiohs ne, quendi ye din ye che ndah, hua cãhcomãñ ye che ritahno ye ihyan.

¹² Rahñ Dihvo vo Jesucristo tuhcã: “¡A nun va che ndaconãñ chí! Ndãhco menún yahn queri ãma ihyan tuno cã ntiyon che nedin ye.

¹³ U che vá numacuahn ro. U dendãh nducuahn che va. Hua ndã ro che cuihno vederihquentiyon yãñ.”

¹⁴ ¡Ama ndah ro ihyan che ndãca ye vederenchahco cãva nunde yahn ye!, te nduco tihcã ne, co cuahtenan ye yãñ me mãñ, cheh ye ndute yahn yãñ che redin che rahtenun ico ihyan mãñ.

¹⁵ Ate ihyan che hua ritahno ye mãñ, ihyan che redin cuah ye mãñ, ihyan che ndere rahtenan ye nduco ihyan che hua nihnevãco nduco ye mãñ, ihyan che rihno vih ye mãñ, ihyan che rendeva ye yavenãñ dehtenduh che redendãh ihyan che redin ye dendiohs yahn ye mãñ, ihyan rihnceh mãñ, nde ãma ihyan chahn hua co condã ye viyan me.

¹⁶ Namin rahñ Dihvo vo:

—U Jesucristo, dechúh ángel yãñ, cãh ye ndudo chetuhchan, checadino ihyan yãñ nducuahn yãco. A u che tahque chahte vederihquentiyon yãñ vãñ nducoyãca ihyan,

ndata yahn David. U ne, anduhneca yuhdo chahte che riquenda vatiyan.

¹⁷ Nahn Vaco Ndah yahn Dendiohs man, ihyan yahn Dihvo vo Jesucristo man, ihyan che cahnevan ye ndudo chetuhchan man, che ndaconan chi tun Dihvo vo.

Me ihyan che nahn cuahtenan ye vahchetero ne, atenan che nevahnevan ye Dihvo vo Jesucristo conahn nduco ye.

¹⁸ Nducoyaca nchuhn che cahnevan ne ndudo yahn Dendiohs che ndirun nan libro cuh ne, u reté cudadó nchuhn: Ndete che va duh ihyan che tihdenan ye nan ndudo che ndirun ne, tahque chahte castigo va che co ye, tihdenan Dendiohs castigo che a chenan caça nan libro cuh.

¹⁹ Ndete che va duh ihyan che cahnevan ye nan ndudo che ndirun ne, cahnevan Dendiohs che duhe ye nan libro che cuahtenan ye vahchetero, ne hua co condá ye min, nde hua conahn nduco ye dehtenduh che ndah che ndirun yahn nan libro cuh.

²⁰ U che te cuandé nchuhn yahn dehtenduh chetuhchan ne, rahn ri nchuhn:

—A nun ndaconan chí.

Dihve nuhn Jesucristo, ¡tihca co! ¡Cochi tun ne!

²¹ Dihvo vo Jesucristo din yahino ye nducoyaca nchuhn, din ye che ndah nduco ne. Tihca co.